

PROCESSING

INFORMATION REPORT INFORMATION REPORT

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY

This material contains information affecting the National Defense of the United States within the meaning of the Espionage Laws, Title 18, U.S.C. Secs. 793 and 794, the transmission or revelation of which in any manner to an unauthorized person is prohibited by law.

C-O-N-F-I-D-E-N-T-I-A-L

50X1-HUM

COUNTRY	The Netherlands	REPORT	
SUBJECT	Dutch Communist Publication, <u>Politiek en Cultuur</u>	DATE DISTR.	12 November 1957
		NO. PAGES	1
		REQUIREMENT NO.	RD
DATE OF INFO.		REFERENCES	50X1-HUM
PLACE & DATE ACQ.			

SOURCE EVALUATIONS ARE DEFINITIVE. APPRAISAL OF CONTENT IS TENTATIVE. 50X1-HUM

copies of the Dutch Communist publication Politiek en Cultuur (Politics and Culture), for January, March, April, May, July, August, September and October, 1957 (issues 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9 and 10, respectively).

Attachments are UNCLASSIFIED when separated from this transmittal.

50X1-HUM

STATE	☒ ARMY	☒ NAVY	☒ AIR	☒ FBI	AEC				
-------	--	--	---	---	-----	--	--	--	--

(Note: Washington distribution indicated by "X"; Field distribution by "#".)

INFORMATION REPORT INFORMATION REPORT

50X1-HUM

januari 1957

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

eensgezind tegen oorlog en fascisme

het SER-advies ontleed

open Brief van de Sowjet-schrijvers

hoe staat het met onze theorie?

geen terugtocht!

17e jaargang, nr

1

40 cent

JANUARI 1957

Eensgezind tegen oorlog en fascisme	Marcus Bakker	1
Het SER-advies ontleed	F. Baruch	10
De gehele waarheid zien! Open brief van de Sowjet-schrijvers aan hun Franse collega's		19
Nieuwe maatschappelijke verschijnselen III	G. V.	24
Geen terugtocht!	Jaap Wolff	31
Hoe staat het met onze theorie?	Ger Harmsen	34

BOEKBESPREKING

De Indonesische maatschappij in wording	S. J. Rutgers	42
Dieptepsychologie	R.	
Het tekort van Malraux	S.	
Partijdocument		46

banden 1956

vele van onze abonnees zullen hun nummers van de jaargang 1956 graag weer in laten binden.

De grote verscheidenheid van artikelen en het vele documentatie-materiaal, dat ons blad publiceert, maakt deze wens begrijpelijk.

Wij zijn bereid ons met het inbinden te belasten, indien de kosten, f 3,— (f 1,50 band en f 1,50 binden), vooruit worden voldaan en de twaalf nummers ons franco toegezonden worden voor 1 februari a.s., met duidelijke vermelding van naam en adres.

Losse banden voor 1956 zijn verkrijgbaar à f 1,50 + f 0,25 verzendkosten, dus totaal f 1,75, ook hiervoor moet uw bestelling en betaling voor 1 februari 1956 bij ons binnen zijn.

na 1 februari zal het ons niet meer mogelijk zijn, het binden resp. het toezenden van een losse band voor u te verzorgen.

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus,

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar, losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

17e jaargang no. 1

Januari 1957

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

Eensgezind tegen oorlog en fascisme

Dezer dagen lazen wij in een boekje, dat zojuist is verschenen van de hand van het vooraanstaande PvdA-lid prof. Kranenburg, dat het Marxisme is „een vergissing, zij het een geniale vergissing van een groot denker, qui pensait en grands blocs” (die in grote blokken dacht).

De woorden troffen ons, omdat ze ons onder ogen kwamen juist in die bewogen weken, die een trits van belangrijke gebeurtenissen hebben opgeleverd: Egypte, Hongarije, NAVO-zitting.

Want als er ooit dagen in de wereldgeschiedenis zijn geweest waarin het Marxistisch denken snel gelijk kreeg — dan was het in die welke zojuist aan ons voorbij geraasd zijn.

Er is geen andere wijze waarop men de lynchpartijen in Boedapest, de Amerikaanse dreigementen tegen Syrië, het fiasco van de agressie tegen Egypte en de stenen door de ruiten van Felix Meritis — kortom, alles wat in de afgelopen maanden „het nieuws” was — kan begrijpen, dan door te denken „en grand blocs”.

Wie dat niet doet, moet wel reddeloos verloren gaan in wat dan een krankzinnige maalstroom lijkt.

Wie het begrijpt, weet waar zijn plaats is, in deze grote, men zou nu zeggen wereldomvattende strijd — en hij neemt die plaats in vol vertrouwen in.

De ontspanning

De afgelopen jaren waren de jaren der ontspanning. Zelfs diegenen die gedurende geen dag daarvan van ontspanning weten wilden, zeggen nu dat het toen zo goed ging. En zij zeggen er dan, meteen bij, dat die kans op ontspanning thans wel voorgoed verkeken is.

Om te weten of dit laatste waar is, zullen wij het karakter van die ontspanning nog eens onder ogen moeten zien.

Naar buiten heeft zij enkele prachtige hoogtepunten gehad.

Wij noemen: het herstel van goede betrekkingen tussen de Sowjet-Unie en Joegoslavië; het tot stand komen van het Oostenrijks Staatsverdrag; de overdracht van de vlootbasis Porkkala door de Sowjet-Unie aan Finland; de reizen van Boelganin en Chroestsjow naar India en naar Engeland; de internationale atoomconferentie en de totstandkoming van het internationaal agentschap voor de vreedzame toepassing der atoomenergie.

En toeldden van dit alles, als de grote bevestiging der verbeterde verhoudingen, de bijeenkomst der Grote Vier in Genève.

Dit alles, hoe belangrijk ook, is echter *uitwerking* van de ontspanning geweest. Het zou, bij niet verder nadenken, te zien zijn als het resultaat van een meer succesvolle diplomatie, dan in de jaren daarvoor werd gevoerd — al willen wij niet zeggen dat dit element geen rol heeft gespeeld in de behaalde successen.

Maar de oorzaken liggen dieper.

Deze oorzaken werden vastgelegd in het materiaal, dat het Partijbestuur van de Communistische Partij van Nederland ter discussie publiceerde voor het congres dat in oktober plaatsvond.

Als belangrijkste oorzaken van de ontspanning werden daar genoemd: Het feit dat het socialisme een wereldstelsel is geworden, ondanks de pogingen van de imperialisten om dit te verhinderen, en dat het de beschikking heeft over enorme krachten, o.a. door de successen van de Sowjet-Unie bij de ontwikkeling van de atoomenergie (ook op militair gebied);

het feit dat een reeks vroegere koloniale staten zich aan het kapitalistische roofstelsel ontrukten en dat deze, samen met andere landen, in de wereld een blok van vredelievende landen zijn gaan vormen;

het feit dat de vredeskrachten thans een enorme georganiseerde massa omvatten;

het feit tenslotte, dat de kapitalistische wereld inwendig steeds dieper vreesdrukt en dat de oorlogsvoorbereiding steeds zichtbaarder in strijd komt met de belangen der volkeren.

Het is duidelijk, dat deze factoren duurzaam werken, en niet afhankelijk zijn van de wisselvalligheden van de dag.

Maar het is ook begrijpelijk, dat de leiders van de imperialistische wereld eveneens het bestaan van deze factoren onderkennen en dat zij, bij hun pogingen om alsnog de gang van zaken in de wereld te keren, juist zullen trachten deze factoren uit te schakelen.

In hetzelfde congresmateriaal waarin de bovengenoemde elementen zo nadrukkelijk werden genoemd, wordt ernstig gewaarschuwd tegen de illusie, dat het nu automatisch goed zou gaan.

Er wordt gewezen op de ronduit agressieve krachten in West-Duitsland, die o.a. de KPD onder de grond joegen.

Er wordt gewezen op het gevaar, dat de koloniale krachten met geweld zullen proberen de klok terug te zetten.

Er er wordt zeer duidelijk in gewaarschuwd voor de pogingen, om door middel van anti-Sowjet-laster het vertrouwen in de grondslagen der communistische partij te schokken, de internationale solidariteit der communisten teniet te doen, en de landen van het socialistische kamp van elkaar te scheiden — dit alles, om de oorlogsvoorbereiding openbaar met volle kracht en in alle openlijkheid te kunnen voortzetten.

Spreek de twee blokken: Dat van de vredeskrachten, en dat van de imperialisten.

Er trachten de twee strategien die tegen elkaar inwerken:

Die van de vredeskrachten, om de behaalde successen uit te breiden en vast te leggen:

die van de imperialisten, om door koloniale agressie, verdeeldheidszaaijerij binnen de socialistische wereld, Duitse herbewapening en ondermijning van de partijen der arbeidersklasse, die in de kapitalistische landen de enige consequente vredespartijen zijn, de successen teniet te doen en de gang van zaken in de wereld om te keren.

Wij zijn in de afgelopen maanden getuigen geweest van de botsing tussen juist die twee krachten, die het partijbestuur van de CPN deze zomer schetste.

Wie er schoongemaakt werden

In Egypte ging het in de eerste plaats om drie dingen: Om de olie, om het Suez-kanaal als hoofdslagader van het Britse imperium, en om Egypte zelf als inspiratiebron van al het anti-koloniale verzet, dat woedt in Noord-Afrika en het Midden-Oosten.

Zowel in Politiek en Cultuur als in De Waarheid is bij herhaling aangetoond, welke formidabele winsten de oliemaatschappijen uit het Midden-Oosten wegslepen. Om nog maar eens een enkel voorbeeld aan te halen:

In Koeweit hebben de Amerikanen 112 miljoen dollar geïnvesteerd in de oliewinning, en alleen in 1954 al maakten zij er een winst van 700 miljoen dollar, dat wil zeggen van 600 %!

De Engelse oliemaatschappijen in Irak, dat een steunpilaar is van het „vrijheidslievende” Bagdadpact, maakten in datzelfde jaar een winst van 450 %.

Het lijkt ons, dat deze enkele cijfers wel voldoende zijn om aan te tonen, waar de wens van bijvoorbeeld het PvdA-lid J. de Kadt, die in de Kamer zei „dat er een grote schoonmaak nodig was in het Midden-Oosten en dat dit zonder militair optreden onmogelijk was en onmogelijk zal blijken te zijn”, vandaan komt.

De Kadt sprak hier tevens uit, wat de lijn van optreden is geweest van de imperialisten in de laatste tijd: Datgene wat hun aan gebieden aan het ontsnappen is, moet met geweld opnieuw onder de koloniale knoet worden teruggebracht.

De aanval tegen Egypte was dan ook veel verder gericht dan tegen Egypte alleen. In een deel van zijn koloniën, bijvoorbeeld in India, heeft Engeland getracht zijn zeggenschap te handhaven, door de openlijke militaire onderdrukking te vervangen door politieke en economische pressie. Maar de koloniale scherpslijpers zijn hierbij tot de conclusie gekomen, dat de koloniën hun in elk geval bezig zijn te ontvallen, welk regiem zij daarover ook instellen. En zij hebben daarom terug willen grijpen op de methoden waarmee zij honderden jaren lang hun heerschappij hebben uitgeoefend, die van het openlijke geweld.

Als de agressie in Egypte geslaagd was, dan zou men onherroepelijk overgegaan zijn tot wat De Kadt noemde „de grote schoonmaak” in al 11e koloniale gebieden.

Hoe vruchteloos in de moderne tijd een dergelijke brute onderdrukingspolitiek op den duur ook zou zijn, zij zou wellicht voor korte tijd in staat zijn geweest niet alleen de vooruitgang in de wereld af te

remmen, maar bovendien de vrede in ernstig gevaar te brengen.

Het is, zoals reeds in het vorig nummer van Politiek en Cultuur werd uiteengezet, vooral de vastberaden houding van de Sowjet-Unie geweest — waarbij zich China, India en Indonesië hebben aangesloten — die aan deze openlijke rebellie der koloniale een einde heeft gemaakt.

De vrijwilligers stonden bij honderdduizenden klaar om in de wereld géén tweede Abessinië toe te laten, en er kan geen twijfel aan bestaan, dat deze enorme mensenmacht in staat zou zijn geweest om iedere koloniale huurling uit Egypte te verjagen.

Dit besliste optreden heeft in Egypte de doorslag gegeven.

Daardoor is op één van de fronten, waar in de laatste maanden de krachtmeting tussen de vredeskrachten en de imperialisten heeft plaatsgevonden, aan de eerste de overduidelijke overwinning ten deel gevallen.

The quiet American, de stille Amerikaan...

De nederlaag in Egypte heeft, tegelijk met de Franse en de Engelse imperialisten en hun marionetten in Israël, ook de Amerikaanse wereldveroveraars getroffen. Want dit was óók een Amerikaanse oorlog.

De Engelsen en Fransen vchten met Amerikaanse wapens, voor de uitvoering van een Amerikaans program.

Dulles, die zich zo herhaaldelijk heeft gepresenteerd als de ware vredesstichter in het Midden-Oosten, heeft in werkelijkheid alles gedaan om het conflict aan te stoken.

De Amerikanen waren het, die als eersten hun lening voor de Assoeandam hebben opgezegd — de onmiddellijke aanleiding tot de nationalisatie van de Kanaalmaatschappij. De Amerikanen waren het daarna, die steeds opnieuw een overeenkomst verhinderden, en die tenslotte met het plan voor de internationalisatie van het Kanaal en met de zogenaamde gebruikers-associatie op de proppen kwamen.

De Amerikanen hebben alles gedaan om het vuur aan te blazen. Zij hebben alleen geprobeerd het spel zo te spelen, dat zij er als lachende derden uit te voorschijn zouden komen.

De Engelse katholieke schrijver Graham Greene, die tijdens de oorlog in Viet Nam dat land bezocht heeft, heeft aan een boek over die oorlog de naam gegeven die men typerend kan noemen voor deze politiek: The quiet American, de stille Amerikaan.

The quiet American heeft ook tijdens de koloniale oorlogen in Indonesië nooit iets anders gedaan dan beide partijen tegen elkaar uit te spelen, om er tenslotte in te slagen belangrijke steunpunten voor zijn eigen imperialistische expansie te vestigen.

The quiet American was in geen velden of wegen te bespeuren toen Engeland, dat alle Iraanse olievelden bezat, in 1951 met de regering-Mossadeq in conflict geraakte. Twee jaren later werd Mossadeq door de Amerikanen ten val gebracht en het slot van dat lied was, dat de Amerikanen een gelijk aantal aandelen in de olie in handen hadden gekregen als de Engelsen.

Vóór de oorlog bezaten Amerikaanse maatschappijen in totaal 10 % van de olie in het Nabije en Midden-Oosten. Dit deel is inmiddels gestegen tot... 68 %!

De politiek van Amerika is, zoveel mogelijk anderen tegen elkaar te laten vechten, zo weinig mogelijk zelf aan de strijd deel te nemen, om later met de winst te kunnen gaan strijken.

Ook in Egypte heeft het dat willen doen. Maar door het optreden van de Sowjet-Unie en van andere vooruitstrevende landen is deze politiek dit keer verhinderd.

Het zijn de nationale beweging van Egypte en de vredelievende krachten over heel de wereld die dit keer de overwinning hebben behaald, en niet de Amerikaanse rovers, die daarop gerekend hadden...

Lenins waarschuwing

Het „tweede front” van de imperialisten lag, en ligt nog steeds op het ogenblik dat wij dit schrijven, in Hongarije.

Het is waarschijnlijk nuttig, om hier nog eens in vogelvlucht door te nemen wat daarginds gebeurd is. En in dat verband is het misschien goed, te beginnen met een brief, die Lenin reeds in... 1919 heeft gericht tot de Hongaarse werkers, tijdens de revolutie die er toen in dat land plaats vond — een revolutie, die in bloed gesmoord zou worden.

Lenin zet in deze brief uiteen, dat er voor het doen slagen van de revolutie nog een lange en moeizame strijd nodig is, en letterlijk schrijft hij dan het volgende neer:

„Gedurende heel deze overgangperiode zal er verzet worden geboden tegen de revolutie, zowel door de kapitalisten, als door hun talrijke hulpkrachten onder de burgerlijke intellectuelen die *b e w u s t*, en door de grote massa van het werkende volk, daarbij inbegrepen de boeren, welke overladen zijn met kleinburgerlijke gewoonten en gebruiken, die merendeels *o n b e w u s t* verzet zullen bieden.

Aarzelingen in deze bevolkingslagen zijn onvermijdelijk. Als werker neigt de boer tot het socialisme, en verkiest hij de dictatuur van de arbeiders boven die van de bourgeoisie. Maar als verkoper van graan neigt de boer over naar de bourgeoisie, naar de vrije handel, d.w.z. terug naar het „bekende” oude, „aanvankelijke” kapitalisme.

Wat nodig is, dat is de dictatuur van het proletariaat, het bewind van één klasse, de kracht van zijn organisatie en discipline, zijn gecentraliseerde macht die gebaseerd is op alle verworvenheden der cultuur, wetenschap, en technische kennis van het kapitalisme, zijn proletarische verbondenheid met de gedachtegang van iedere arbeider persoonlijk, zijn autoriteit over de verspreide, minder ontwikkelde werker op het land of in de kleine industrie, die minder sterk staat in de politiek, teneinde het proletariaat mogelijk te maken de boeren en alle kleinburgerlijke lagen in het algemeen *achter zich te krijgen*. Hier heeft men niets aan fraseologie over „democratie” in het algemeen, over „eenheid” of de „eenheid van de werkende democratie”, over de „gelijkheid” van „alle mensen van de arbeid” enzovoorts — fraseologie, waarvoor de kleinburgerlijke sociaal-chauvinisten en de Kautskianen zo'n voorkeur hebben. Fraseologie vertroebelt alleen de blik, verblindt de geest en versterkt de oude domheid, het conservatisme, de kapitalistische tredgang, het parlementarisme en de burgerlijke democratie.

De opheffing van de klassen is het resultaat van een lange, moeilijke en hardnekkige *klassestrijd*, die, na het omverwerpen van de macht van het kapitaal, na de vernietiging van de burgerlijke staat, *niet verdwijnt* (zoals de vulgaire vertegenwoordigers van het oude Socialisme en van de oude Sociaal-Democratie menen) maar slechts van vorm verandert en in menig opzicht nog scherper wordt.”

De fatale weg

Waarschijnlijk hebben vele Hongaarse communisten in de afgelopen tijd deze brief van Lenin wel op hun boekenplank, maar niet in hun hart en hoofd gehad. Immers, als men de gebeurtenissen van het laatste jaar in Hongarije waarneemt, dan ziet men dat in steeds sterker mate de kleinburgerlijke elementen de toon begonnen aan te geven en voor de reactie het bed begonnen te spreiden.

Van een politieke en ideologische eenheid in de partij was niets meer te merken, en het is nu duidelijk, dat de imperialisten, de Amerikanen, voorop, in oktober gemeend hebben dat zij de gelegenheid hadden om toe te kunnen slaan.

Onder de regering-Nagy, die na de eerste botsingen optrad en het Sowjet-leger te hulp riep, werd de toestand snel kritiek.

Nagy toch wilde tegen de putsch geen gebruik maken van Hongaarse troepen of militia, om niet zijn eigen positie in discrediet te brengen. Hij zag er blijkbaar meer heil in, het werk op te laten knappen door de Sowjet-troepen. En deze konden, toen zij te hulp werden geroepen, moeilijk weigeren. Maar alle ooggetuigen, die in die weken in Hongarije zijn geweest, zijn het erover eens dat de Russen op een uiteist omzichtige wijze zijn opgetreden. Zij hadden, naar nu bekend is, de opdracht om niet aan te vallen en in gevechten tussen Hongaren onderling niet tussenbeide te komen.

Ondertussen echter ontketende de Hongaarse reactie een complete anti-Sowjet-campagne, waaraan de radio en de pers, die in handen van de reactionairen waren gevallen, van harte meededen. Zij speculeerde daarbij onomwonden op de, bij achterlijke bevolkingslagen aanwezige, anti-Russische chauvinistische gevoelens, die zij zelve gedurende twee wereldoorlogen en vijf en twintig jaar fascisme had aangekweekt.

Voor deze druk week Nagy steeds verder terug. Hij eiste het terugtrekken van de Sowjet-troepen, terwijl zijn regering terzelfdertijd de zogenaamde neutraliteit onder bescherming van de Grote Vier proclameerde. Dit betekende, dat in feite de Atlantische troepen, die in West-Duitsland gelegerd zijn, uitgenodigd werden om in het voetspoor van de fascistie die reeds de grens overgetrokken waren, Hongarije binnen te vallen. In diezelfde dagen werd in Boedapest en elders aan de fascistische reactie de vrije hand gegeven, om een slachting aan te richten onder de beste zonen en dochters van het Hongaarse volk.

Deze fascistie lieten er trouwens geen twijfel over bestaan, dat zij op hulp uit het westen rekenden. Men hoeft daarvoor maar de verklaringen van de reeds als minister-president genoemde kardinaal Mindszenty na te lezen, alsmede de uitlatingen die sommige van Nagy's ministers hebben gedaan.

De kracht van het socialisme

Onder deze omstandigheden is de regering van Nagy ingestort en hebben anderen, onder leiding van Kadar, een nieuw bewind gevormd. Zij beseften, dat als Hongarije uit het socialistische kamp zou wegvalen, het een clericaal-fascistische staat zou worden, een satelliet van de westerse imperialistische machten.

Daarom heeft de nieuwe Hongaarse regering een beroep gedaan op de Sowjet-Unie, om te helpen de contra-revolutionairen te vernietigen.

De Sowjet-Unie heeft dit verzoek ingewilligd. En ze heeft daarmee twee dingen duidelijk gemaakt.

Ten eerste, dat zij niet werkloos wil blijven als onder haar ogen de beste strijders van de arbeidersklasse worden afgemaakt door het fascistisch krapuul, dat meent vrij baan te hebben.

Ten tweede, dat niet toegestaan kan worden dat de Atlantische „roll-back“-politiek tegenover de Sowjet-Unie, de politiek om haar „terug te rollen“, zal slagen.

Iedere poging om deze politiek te verwezenlijken, zal afstuiten op de onverbiddelijke kracht van de socialistische macht.

Wat de Sowjet-Unie in Hongarije deed, was in dezen precies hetzelfde als wat zij gedaan heeft in de Egyptische crisis.

Zij heeft aan de hele wereld, inzonderheid aan de imperialistische dromers van de wereldheerschappij, duidelijk gemaakt dat elke poging om de vooruitgang der mensheid met geweld tegen te houden, met onverbiddelijke hardheid zal worden afgewezen.

Op het Italiaanse partijcongres heeft de Sowjet-afgevaardigde Foertsewa gezegd, dat de tweede wereldoorlog voorkomen had kunnen worden als de democratische krachten tijdig aan de Hitlers en Horthy's een einde zouden hebben gemaakt.

Het optreden van de Sowjet-Unie, zowel in Hongarije als in Egypte, wijst erop dat men dáár althans uit deze les de juiste conclusies heeft getrokken.

Dat dit beide keren heeft geleid tot een nederlaag van de oorlogstokers, bewijst alleen maar dat de krachten van de vrede sterk genoeg zijn, om hun wil ook door te zetten.

Het schema

Op en tijdens de zitting van de ministerraad van de Noord-Atlantische Verdrags Organisatie was het, dat de diepere drijfveren van het Hongaarse gebeuren volledig aan het licht kwamen.

Persberichten uit Washington en de rede van de Duitser Von Brentano, Adenauers minister van Buitenlandse Zaken, hebben bij die gelegenheid het strategische plan der Amerikanen en Westduitsers voor hun anti-Sowjet-kruistocht volledig onthuld.

De berekening is dat de volgende fase in de koude oorlogvoering hierin zal bestaan, dat in Oost-Duitsland een soort herhaling zal plaatsvinden van wat in Hongarije is gebeurd.

En dan, zegt men in Washington en zegt Brentano, zal het heel moeilijk zijn om de Westduitsers, ook de nieuwe Wehrmachtseenheden, ervan te weerhouden, de Oostduitse opstandelingen te hulp te komen.

Dit alles gaat natuurlijk nog schuil achter een, zij het dan heel dun, rookgordijn. Adenauer zowel als Dulles zweert, dat zij een dergelijke situatie niet graag zouden zien.

Maar men moet de heren kennen! Onder hun leiding is tot nu toe alles gedaan, om juist een dergelijke toestand te bereiken, zij sturen hun provocateurs bij groepen tegelijk over de grenzen, en hun radio-stations doen het uiterste, om de bevolking van Oost-Duitsland en de andere volksdemocratieën tot verzet tegen hun regeringen aan te wakkeren.

Men ziet het schema precies voor zich:

Er zullen, op wat voor gronden dan ook, bepaalde onlusten uitbreken

in Berlijn. Imperialistische agenten zullen zorgen voor uitbreiding daarvan, puttend uit hun rijke arsenaal van provocatiemiddelen.

De arbeidersmacht zal terugslaan, de Westduitse pers zal in een woedende hysterie losbarsten en „spontaan” zullen de herbenoemde Wehrmachtsgeneraals zich aan de kop van hun troepen stellen, om Oost-Duitsland „te bevrijden van het Sowjet-juk”.

En op het moment dat dat gebeurt, is het uur niet ver meer waarop Nederlandse jongens, op grond van de NAVO-verplichtingen van de heren Drees, Luns en Staf, naar het front zullen worden gezonden om hun portie aan het kanonnenvlees bij te dragen.

In dit schema past alles.

Er past in, dat de imperialisten in Hongarije hun laatste reserves in de strijd gooien, in de vorm van sluipschutters en plotseling opgedoken „leiders van arbeidersraden”, om de onrust daarginds gaande te houden en verwarring te brengen in de gelederen van de internationale arbeidersbeweging.

Er past in, dat plotseling opnieuw relletjes zich voordoen in Polen, dat Oost-Duitslands verbindingsschakel met de Sowjet-Unie en door-gangsgebied voor de Sowjet-troepen naar Berlijn en omgeving is.

Er past ook in, dat die relletjes zich in de eerste plaats richten op het aanwakkeren van anti-Russische sentimenten in Polen en dat regelrechte aanslagen op Sowjet-eigendommen er het hoofdbestanddeel van uitmaken. Er past tenslotte in dat Dulles zich niet heeft willen vastleggen om tevoren zijn plannen, welke ook, met de NAVO-collega's te bespreken.

Onze dure plicht

In dat schema past ook de grootste campagne die wij na de oorlog hebben meegemaakt, om de arbeidersbeweging in West-Europa uiteen te scheuren en, als het kan, te vernietigen.

Adenauer heeft in West-Duitsland reeds deze zomer de KPD illegaal gemaakt, en daarmee de enige openlijke, consequente stem tegen zijn politiek tot zwijgen gebracht.

In Nederland en Frankrijk heeft men getracht, de communistische persen te vernietigen en daarmee ook daar het communistische geluid te laten zwijgen. Terzelfdertijd worden er in beide landen nieuwe middelen beraamd om, nu deze eerste aanslag mislukt is, op andere wijze het voortbestaan van de partijen van de vrede onmogelijk te maken.

Eén van de methoden van de tegenstander is hierbij, om door middel van de Hongarije-gebeurtenissen de splijtzwam in de communistische partijen te plaatsen.

We hebben kunnen zien hoe dat gaat. Van Romme tot Jan Romein, van De Telegraaf tot Joop van Santen riep men zijn veroordeling van het Sowjet-optreden in Hongarije in het rond, met het enige doel om te trachten de slagvaardigheid der communisten door broederstrijd binnen hun partij te kunnen verlammen.

Het is daarbij nauwelijks meer een verrassing te noemen, dat diegenen die zich op de meest hysterische wijze in dit geschreeuw hebben gemengd, die menigmaal vooraan zijn gegaan met de provocaties tegen onze partij, de leiders van de PvdA zijn geweest.

Adel verplicht, ook anti-communistische adel.

De partij heeft onder deze druk een buitengewone eensgezindheid en een niet mis te verstaan vermogen tot terugslaan getoond. Het is aan geen twijfel onderhevig, dat deze kracht de basis kan vormen voor een snelle groei in de meest nabije toekomst. De aanval is een fiasco geworden, maar dat mag geen aanleiding zijn tot zelfgenoegzaamheid, men kupt en hitst verder, en in een enkel ander land kan men zien, wat de gevolgen kunnen zijn. In Engeland bijvoorbeeld is onder de communisten een eindeloze, principeloze en slopende discussie over Hongarije ontbrand, die de partij heeft lamgelegd op het moment dat de agressie tegen Egypte door de Engelse reactie haar juist tot de hoogste graad van activiteit had moeten brengen, en die velen verhindert te zien, in welk een buitengewoon gevaarlijke situatie de imperialisten de wereld hebben gebracht.

Dit voorbeeld toont beter dan wat ook welke bedoelingen de reactie heeft als zij de Hongarije-hetze met alle beschikbare leugens en provocaties voortzet. Het verdelen en slopen van de partijen der arbeidersklasse en daarmee van de oppositie tegen de oorlog — dat is de taak, die men zich stelt.

En het is de belangrijkste opgave van de communisten, om *dit* doel te te verijdelen.

De communisten vooraan

In deze samenzwering tegen de vrede heeft de Nederlandse regering, en heeft de Partij van de Arbeid, ten volle meegedaan.

In de UNO heeft men alles in het werk gesteld om een veroordeling van Engeland en Amerika te verhinderen en de agressie ongestoord voortgang te laten vinden.

Men heeft vooraangestaan in de Hongarije-hetze, terwijl men terzelfder tijd van zijn overvloedige olievoorraden afstand deed ter wille van de aanvallen in het Midden-Oosten.

Drees, Vermeer, alle leiders van de PvdA hebben de godsvrede gesloten met Romme en de zijnen, toen deze in de dagen van oorlogshysterie een beroep op hen deden.

Zoals zij ook de godsvrede hebben gesloten, toen het erop aankwam het Nederlandse volk de lasten te doen dragen van deze oorlogskoers.

De communistische partij is de enige die zich, op het gebied van binnenlandse en buitenlandse politiek, resoluut heeft gesteld op het standpunt van de arbeidersklasse.

Zij is de oorlogshiters te lijf gegaan, zij heeft de werkers opgeroepen zich te realiseren, welke verslechtingen men voor haar in het vat had.

Onze partij heeft haar bestaansrecht ten volle bewezen. Maar haar inspanningen zijn nog onvoldoende met succes bekroond.

De communisten zullen n o g energieker de leiding moeten nemen van het volksverzet tegen de oorlogsdreiging, zij zullen n o g duidelijker en openlijker tot de arbeiders moeten zeggen, dat alleen een zeer doortastende *strijd met de daad* in staat zal zijn, de aanslagen op hun levenspeil af te wenden.

Na wat onze partij in de afgelopen maanden verricht heeft kan er geen twijfel over bestaan, dat zij ook daartoe in staat zal zijn.

MARCUS BAKKER

Het SER-advies ontleed

Wanneer deze beschouwingen over het SER-advies in druk verschijnen, zal de regering reeds een besluit genomen hebben inzake de voorgenomen bestedingsbeperking. Niettemin zal het zijn nut hebben over dit advies enkele opmerkingen te maken, aangezien de ministers Zijlstra en Hofstra verklaard hebben, dat de regering, het als grondslag voor haar besluitvorming aanvaardt en bovendien, omdat de regering reeds enkele der in het advies voorgestelde verbruiksbeperkingen heeft overgenomen.

Het advies werd op 5 september 1956 door de ministers Suurhoff en Zijlstra gevraagd. Op 28 november was het gereed.

De vlotheid waarmee dit advies gereed kwam, staat in schrille tegenstelling tot de gang van zaken bij het advies dat in september 1955 werd gevraagd. In plaats van een advies verscheen toen vijf maanden later een rapport zonder advies. Ter verklaring van deze tegengestelde gang van zaken moet dan ook opgemerkt worden, dat de regering in september 1955 had gevraagd of de economische situatie de „ruimte“ liet voor een loonsverhoging, terwijl in september jl. gevraagd werd, of het soms wenselijk was die loonsverhoging weer ongedaan te maken, althans daar kwam de vraag van de heren Suurhoff en Zijlstra op neer.

Er is nog een interessant verschil: De hooggeleerde SER zag na een studie van vijf maanden geen kans, een wetenschappelijk verantwoorde mening over de economische toestand te formuleren. „Dit was onvermijdelijk, indien men binnen een redelijke termijn gereed wilde zijn“, schreef de NVV-secretaris Roemers in februari 1956 in het tijdschrift Ec. Stat. Berichten. Maar de twee maanden, die de SER nu nodig had, om zijn eensgezind advies uit te brengen, waren, thans ruimschoots voldoende om dit wél te doen! Dit op zichzelf is al reden voldoende, om de betrouwbaarheid van de verzamelde gegevens in twijfel te trekken.

In 1955 werd de regering door de ontevredenheid van de arbeiders gedwongen het vraagstuk van de loonsverhoging bij de SER aan de orde te stellen. Voorzover de ondernemers er bij betrokken waren, kreeg zij na vele maanden nul op het request. In September jl. — een jaar later — dacht de heer Suurhoff, gesteund door collega Zijlstra, de arbeiders bij verrassing hun overwinning weer afhandig te moeten maken. Het nodige trommelvuur van Romme was er aan voorafgegaan tijdens de langdurige kabinetscrisis en men mag thans aannemen, dat dit ook een van de voorwaarden is geweest waarop de PvdA-leiders weer tot het kabinet werden toegelaten.

Want reeds voordat het advies van de SER verschenen was, had de nieuwe regering-Drees zich vastgelegd op de bewering, dat er „overbesteding“ plaatsvond, dat Nederland meer verteert dan het verdient (als natie) en dat de loon- en salaristrekkingen de zondebokken voor dit wangedrag waren. In wezen was dus het advies overbodig. Het leverde slechts de „wetenschappelijke“ bewijsvoering.

Zonder een blik in die bewijsvoering te slaan, kunnen wij van de stelling uitgaan, dat de bewering van ondernemers, regering en SER onjuist is.

Wij beginnen met een opmerking over de samenstelling van de invoer.

In de eerste negen maanden van het lopende jaar werd voor een bedrag van 304 miljoen gulden aan luxe-auto's en onderdelen (groten-deels voor assemblage) ingevoerd. Er werd ingevoerd voor 12,5 miljoen aan bont, 88 miljoen aan televisie- en radiotoestellen, 6 miljoen aan kunstvoorwerpen, bij elkaar 411 miljoen gulden. Over het hele jaar is dit ruim een half miljard en houdt men er rekening mee dat een deel van de auto's bestemd was voor het bedrijfsleven, dus voor produktieve doeleinden, dan voegen wij er nog aan toe de bedragen die besteed zijn voor de invoer van luxe-textiel uit Italië, Engeland enz., van Zwitserse uurwerken met een luxe-karakter, luxe-meubelen en de grote verscheidenheid van andere luxe-invoer, zodat we zonder bezwaard hart aan het bedrag van 500 miljoen gulden vast kunnen houden. Het toeval wil, dat Nederland dit jaar waarschijnlijk ruim 500 miljoen gulden op de betalingsbalans tekort komt. Indien dit tekort dus aanleiding is tot het opleggen van een bestedingsbeperking, dan kan de regering — wat ons betreft — bij de luxe-invoer beginnen.

Het argument is van groot belang, wanneer men het volgende feit in aanmerking neemt: Volgens de berekeningen van de SER kwam in 1956 voor rekening van de „consumptie van gezinnen“ 60 % van de totale bestedingen van het Nederlandse volk. Deze consumptie steeg in 1956 met 8 % tegenover het voorgaande jaar. Hieruit wordt algemeen de conclusie getrokken, dat de gestegen uitgaven van de loon- en salaristrekkingen verantwoordelijk zijn voor de „overbesteding“. Dit argument wordt nog ondersteund met de berekening dat in 1955 het aandeel der werknemers, berekend naar „de gemiddelde loonsom per werknemer in de bedrijven“, in het nationale inkomen 67,8 % bedroeg en in het lopende jaar 69,9 %, dus rond 70 %.

Maar deze wijze van berekening doet de werkelijkheid geweld aan. Dit was tot voor kort ook de zienswijze van het NVV-bestuur, dat van mening was, dat het aandeel der werkers in het nationale inkomen en de ontwikkeling van deze beide grootheden in verhouding tot elkaar alleen op een juiste wijze berekend kon worden, indien men uitging van de verdiende lonen volgens de collectieve arbeidscontracten, waarbij de sociale lasten niet zijn inbegrepen.

De heer Roemers heeft deze rechtlijn nog in zijn artikel van 22 febr. 1956 in Ec. Stat. Berichten verdedigd en de „loonsom“ als uitgangspunt verworpen, omdat daarin ook de salarissen der middengroepen en van de hoog gesalarieerden zijn inbegrepen. Het spreekt vanzelf dat het vermengen van de lonen der landarbeiders, der textielarbeiders en andere laag gesalarieerden met de „lonen“ van fabrieksdirecteuren cs. het beeld moet vervalsen.

In welke mate dat geschiedt, kan uit de volgende gegevens blijken.

In Januari 1956 publiceerde het CBS „enkele gegevens over de inkomstenverdeling in het jaar 1952. (Voor het publiceren van dergelijke gegevens heeft men in den Haag altijd ontzettend veel tijd nodig!) Uit die gegevens bleek dat zij, die een inkomen van meer dan 10.000 gulden per jaar hadden, hun gezamenlijk inkomen van 2.238 miljoen gulden in 1950 op 2.804 miljoen gulden in 1952 zagen stijgen, een toename van 25 %.

Neemt men nu aan dat het stijgingspercentage sindsdien ongeveer hetzelfde is gebleven — in werkelijkheid was het hoger — dan zou het gemiddelde inkomen van deze groep sindsdien met ca. 50 % gestegen moeten zijn. (Dit geldt op één uitzondering na, nl. voor de groep der boeren, wier inkomen ongetwijfeld gedaald is. Maar zelfs met dit voorbehoud blijven wij met een verondersteld stijgingspercentage voor de hele groep met 50 % nog aan de veilige kant.)

Uit de statistiek blijkt nu, dat de groep der directeurs van NV's enz. (in totaal 11.950 personen in 1952) toen een gezamenlijk inkomen van 466 miljoen gulden hadden. In 1956 moeten zij een totaal inkomen van ca. 700 miljoen gulden gehad hebben! De groep der hoogbetaalde employé's en ambtenaren (die toen een inkomen van boven de 10.000 gulden hadden) kon in 1952 op een gezamenlijk inkomen van 420 miljoen gulden bogen. Rekent men dat hun inkomen sindsdien met ca. 50 % is gestegen, dan was dit in 1956 rond 630 miljoen gulden. (Ook in dit geval is het stijgingspercentage niet te hoog gegrepen, aangezien het inkomen van de twee groepen slechts voor 80 resp. 77 % uit salaris bestond en de rest dus uit dividenden, tantièmes e.d.m.) Het totale inkomen van de hele groep der directeurs en hoge functionarissen kan voor 1956 berekend worden op 1.330 miljard gulden!

Van dit geweldige bedrag, dat in handen van ca. 38.500 personen is gekomen, is ruim één miljard gulden als loon aangemerkt en als zodanig dus in de loonsom opgenomen.

Voorts is in de „loonsom” opgenomen dat deel van het inkomen der zelfstandigen (boeren, middenstanders, handelaren, kleine en middelgrote fabriekseigenaren), van de beoefenaars der vrije beroepen en de personen „zonder beroep”, dat als „loon” is aangemerkt. Hoeveel dit is onttrekt zich aan onze beoordeling, maar gezien de omvang van deze groep loopt het eveneens in de miljarden.

Het spreekt vanzelf, dat voor de werkende bevolking het opnemen van deze geweldige bedragen in de „loonsom” onaanvaardbaar is. Maar evenzeer is het onaanvaardbaar deze „loonsom” als grondslag voor de berekening van de ontwikkeling der koopkracht van de werkende bevolking te nemen en aangezien dit het uitgangspunt van het advies van de SER is, moet het een geheel vals beeld van het welvaartspeil der werkers opleveren. Derhalve is het advies tot beperking der bestedingen reeds uit dien hoofde onaanvaardbaar, aangezien dit advies juist tot doel heeft de koopkracht van de laagst betaalde groepen in de bevolking, de arbeiders en employé's, aan te tasten. Terwijl omgekeerd juist uit de berekeningen blijkt, dat het inkomen der hoogstbetaalden onevenredig méér gestegen is dan dat der loon- en salaristrekkers.

Dit argument wordt nog versterkt door het feit, dat de 3 en de 6 % loonsverhoging die de achterstand van de loon- en salaristrekkers moest inhalen, eveneens op grond van de „loonsom”-theorie werden berekend. Waaruit blijkt, dat ook deze 3 en 6 % reeds onvoldoende waren om de achterstand in te halen. Immers, de achterstand werd juist door de „loonsom-theorie” lager berekend dan hij in werkelijkheid was.

Van hoe groot gewicht de loonsom-theorie is, kan verder uit de volgende gegevens blijken: Volgens de S.E.R. bedroeg de loonsom-1956 in de bedrijven 11.68 miljard gulden. Wil men tot een zuiver inzicht van

het inkomen der loon- en salaristrekkers komen, dan moet men eerst het loon der directeurs en hogere employé's aftrekken. Dit schatten wij op grond van de boven aangehaalde gegevens op ca. een miljard gulden (ca. 9 procent van het totaal!). Verder moeten — in overeenstemming met de vroegere opvatting van het NVV-bestuur — de sociale lasten afgetrokken worden. „Dit lijkt niet onredelijk”, schreef D. Roemers in het aangehaalde artikel, „omdat sociale lasten toch de offers weerspiegelen voor sociale voorzieningen”. Zij bedragen naar schatting tussen de 30 en 35 % van het loon.

Indien men hiermee rekening houdt, komt men tot de conclusie dat het gezamenlijk inkomen van de loon- en salaristrekkers (overheidsambtenaren inbegrepen, wier bruto-inkomen op 2,5 miljard wordt gesteld) in 1956 ongeveer 8,8 miljard gulden heeft bedragen (11,68 plus 2,5 min 1, min 4,38). En dan blijkt dat hun aandeel in het nationale inkomen ca. 34 % is en niet 70 %, zoals de SER beweert.

Op grond van de loonsom theorie komt de SER ook tot de slotsom, dat het reële inkomen per hoofd van de totale bevolking sedert 1950 met 25 %, of met 4 % per jaar is gestegen. „Niet onbevredigend”, is zijn commentaar. Maar wat zeggen deze cijfers voor het inkomen van de arbeiders? Niets!

Drs. L. A. Links berekende dat de totale consumptie van 1948 tot 1956 met 1,4 % per jaar is gestegen en gerekend over de periode 1922—56 blijkt zij met slechts ½ % per jaar te zijn toegenomen (Ec. Stat. Berichten, 21 nov. 56). Hoewel dit al een heel ander beeld van de toegenomen welvaart geeft, is het nog te mooi, omdat in deze cijfers het onevenredig méér gestegen verbruik van de bourgeoisie eveneens is inbegrepen.

Vervolgens moet men de werkelijke betekenis van de 3 en 6 % onderzoeken. De 3 % bleef volgens het oorspronkelijke inzicht van het NVV-bestuur 50 % beneden het te bereiken doel. Immers: volgens de opvatting van het NVV was de achterstand over 1955 zes procent. De arbeiders hadden dus recht op het dubbele van de uitkering over 1955, waarbij nog komt, dat niet alle arbeiders deze 3 % hebben ontvangen.

Voor de verdere berekeningen speelt de 3 % geen rol meer. Het was immers een eenmalige uitkering. De 0—6 % houdt volgens de berekeningen van de SER een gemiddelde loonsverhoging over 1956 in van 2,6 % (zij is slechts gedeeltelijk uitbetaald en dan nog over een gedeelte van het jaar).

Neemt men nu in aanmerking, dat de kosten van het levensonderhoud volgens de officiële cijfers met 1 % zijn gestegen (in werkelijkheid is de stijging echter veel groter?) en dat de regering per 1 januari een directe loonsverlaging van 1,3 % heeft afgekondigd, dan is daardoor al de 6 % over 1956 ongedaan gemaakt!

Daarbij komt echter, dat de arbeidsproductiviteit in 1956 naar verwachting in de industrie met 4 % zal stijgen. Waaruit blijkt, dat de ondernemers zelfs met de 0—6 % loonsverhoging over 1956 hun winst op kosten der arbeiders nog hebben kunnen vergroten. (Tussen haakjes merken wij op, dat de SER voor 1957 rekening wil houden met een verhoging van de arbeidsproductiviteit in de industrie met slechts 2,4 %. Deze schatting is waarschijnlijk afkomstig van prof. Polak van het Nationaal Planbureau. Maar dat heeft zich in het verleden al meer

in dit soort berekeningen vergist, zodat wij aan deze opportunistische schatting, die aan het SER-advies meer kracht moet verschaffen, geen enkele waarde kunnen hechten.)

Gezien deze omstandigheden, doet het ook vreemd aan dat de SER — met volledige instemming van de NVV-bestuurders — zoveel moeite doet om te bewijzen, dat de winsten in 1956 „per eenheid produkt” zijn gedaald en wel met 5%. Moeten wij soms medelijden krijgen met de ondernemers?

Voorshands lijkt ons daarvoor geen enkele aanleiding aanwezig. Wij merken slechts op, dat de Koninklijke Olie haar netto-winst over de eerste negen maanden van het lopende jaar met ruim 190 miljoen gulden kon vergroten en dat de nettowinst van Philips steeg van 93 miljoen gulden in de eerste negen maanden 1955 op 96 in dezelfde periode van het lopende jaar.

* * *

Wij veronderstellen, zoals bekend, dat de regering het advies tot consumptiebeperking vroeg naar aanleiding van de snelle achteruitgang van de financiële positie van het land. Deze is veroorzaakt o.m. door grote uitvoer van Nederlands kapitaal naar het buitenland. Het is trouwens nog maar kort geleden dat de regering toestemming gaf tot het plaatsen van een hele reeks buitenlandse leningen in ons land. Verder heeft tot die achteruitgang bijgedragen de sterk verminderde aankoop door Amerikaanse kapitalisten van Nederlandse olie-aandelen. De voornaamste oorzaak is tenslotte de stijgende invoer, waartegenover een geringere stijging van de uitvoer staat alsmede de stijging van de prijzen der buitenlandse grondstoffen. Dit laatste echter dateert pas van de laatste maanden en staat in verband met de agressie tegen Egypte.

Volgens de gegevens, die min. Hofstra op 11 dec. jl. verstrekke, bedroeg het tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans in de eerste helft van 1956 168 miljoen gulden, per september schatte hij het op 400 en voor het hele jaar op 500 tot 600 miljoen gulden. De deviezen-reserve van de Nederlandse Bank daalde van 4.647 miljoen gulden eind december 1955 tot 3.808 miljoen gulden, dus met 840 miljoen gulden. Dit is aanmerkelijk meer dan het lopende tekort. Daaruit blijkt dus, dat aanzienlijke kapitaal-uitvoer heeft plaatsgevonden. Trouwens de SER schat de totale kapitaal-uitvoer voor het lopende jaar op 400 miljoen gulden. De vraag doet zich derhalve voor, waarom de regering niet behalve tot ingrijpende beperking van de luxe-invoer tot verbod van kapitaal-uitvoer overgaat.

De vraag is echter ook, wat de kern-oorzaken van de achteruitgang der betalingsbalans zijn. Van het antwoord daarop hangen immers de middelen af tot bestrijding van deze ontwikkeling.

Het is een feit, dat de agressie tegen Egypte de toestand verslechterd heeft. Maar het is opvallend dat de sterkste achteruitgang bij de dollar-reserves plaatsvond. Dit wordt — wat de laatste weken betreft — voornamelijk veroorzaakt door versterkte olie-invoer uit het dollar-gebied. Deze olie-invoer geschiedt ten dienste van Engeland, onze voornaamste afnemer van olie-produkten. Voor de eigen behoeften van

Nederland was hij onnodig, aangezien er een voorraad aanwezig is, die het jaarverbruik in ons land overtreft. Voorts speelt ook versterkte voorraadvorming een grote rol. Maar de voornaamste oorzaak van de financiële achteruitgang ligt op geheel ander gebied.

Vijftig procent van de produktie in ons land is afkomstig uit het buitenland (grondstoffen, halfabrikaten enz.) De grootste verbruiker van buitenlandse grondstoffen, halfabrikaten en afgewerkte producten is minister Staf. Hij is het in stijgende mate.

Volgens het Nationaal Planbureau en de opgaven van min. Staf hebben zich de oorlogsuitgaven als volgt ontwikkeld:

1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957
(miljoen gulden)						
1100	1260	1350	1590	1700	1800	1950

Met uitzondering van 1957 gaat het hier niet om de begrotingscijfers maar om de werkelijke uitgaven. De regelmatige stijging ontwikkelde zich omgekeerd evenredig met de internationale toestand. Deze stijging wijst echter ook op de voornaamste oorzaak van de achteruitgang van de betalingsbalans. Reeds verleden jaar zei min. Staf dat hij de grootste klant van de industrie is. Zijn opdrachten — toen 800 miljoen gulden — zullen nu één miljard bedragen. Daarvoor moet voor een half miljard ingevoerd worden. Maar die militaire invoer is nog groter, aangezien grote bedragen het land uitgaan voor de aankoop van gereed oorlogsmateriaal én voor het houden van de regelmatige manoeuvres in het buitenland.

Wanneer de regering dus de bestedingen beperken wil, dan kan zij — behalve bij de luxe-invoer en de beperking van de kapitaal-uitvoer — beginnen met de militaire begroting, die de grootste slokop van deviezen, voornamelijk dollars, is. In deze opvatting staan wij, zoals bekend, niet alleen. Immers, minister Drees was nog in juli jl. van mening dat de militaire uitgaven tot 1000 miljoen beperkt kunnen worden. Het is echter bekend dat de regering zich reeds op bijna het dubbele bedrag heeft vastgelegd en het ligt dus voor de hand, dat een van de voornaamste redenen voor de consumptiebeperking de enorme verhoging van de oorlogsuitgaven is. Waar het op neerkomt is, dat de regering het gat in de deviezen, veroorzaakt door min. Staf, wil stoppen door de buitenlandse aankopen voor voeding- en verbruiksartikelen der werkers ingrijpend te verminderen. En dat kan alleen bereikt worden door de koopkracht van de werkers aan te tasten.

Dit is echter niet het enige doel. Want door koopkracht-verlaging en vermindering van de overheidsuitgaven — in het bijzonder die van de gemeenten en de woningbouw — alsmede beperking van de investeringen hoopt de SER en de regering ook kunstmatige werkloosheid te kunnen scheppen. Volgens het advies zal de vraag naar arbeidskrachten met 12000 afnemen, indien de beperkingen worden doorgevoerd, hetgeen betekent, dat men op een gemiddelde werkloosheid van 60.000 personen rekent. Gezien het feit echter, dat de regering nog verder wil gaan dan in het SER-advies is voorgesteld, moet dus ook verondersteld worden dat dit cijfer hoger zal worden. De reden voor het scheppen van

kunstmatige werkloosheid is duidelijk. De grote vraag naar arbeidskrachten bemoeilijkt immers het opleggen van loonsverlaging, zoals de SER heel openhartig erkent wanneer hij zegt dat de „spanningen op de arbeidsmarkt” het economische leven met een „spiraalbeweging van lonen en prijzen” bedreigen. Een andere overweging is daarbij ongetwijfeld het verlangen om arbeiders van de vredes- naar de oorlogsindustrie over te hevelen. Immers, de grotere oorlogsuitgaven die in het voornemen liggen, vereisen juist daar meer arbeidskrachten. Terwijl ondernemers, regering en vakbondsleiders aan de ene kant een vals beeld van de oorzaken der verslechtering van de financiële toestand geven, moet men er aan de andere kant ook op wijzen, dat een reeks tijdelijke verschijnselen deze ontwikkeling in de hand hebben gewerkt. Drs. De Pous — overigens een der voornaamste medewerkers aan het SER-advies — vestigt er in Ec. Stat. Berichten van 5 dec. jl. bv. de aandacht op, dat de uitkering ineens (de 3 % over 1955) daartoe gerekend moeten worden. Immers de vraagvergroting die daarvan het gevolg was, keert niet terug. Verder wijst hij op de slechte oogst van het afgelopen jaar en op de verscherping van de internationale toestand, waarvan hij hoopt, dat deze omstandigheden slechts een tijdelijk karakter dragen.

Daarbij komt nog een ander vraagstuk. De SER heeft een totale vermindering der bestedingen met 700 miljoen gulden voorgesteld. Dit op grond van de overweging dat het tekort van 350 tot 400 miljoen gulden in het internationale kapitaalverkeer door 'n overschot met eenzelfde bedrag in het handels- en dienstenverkeer moet worden goedgeemaakt. Het kweken van zulk een overschot zou een binnenlandse beperking van de bestedingen met het dubbele nodig maken. Waarom, daar mogen we naar raden. Drs. De Pous vestigt echter in het aangehaalde artikel de aandacht op het feit, dat men in 1951 niet het dubbele maar slechts 150 % nodig achtte, zodat dit doel reeds met een beperking der bestedingen met 525 miljoen gulden bereikt zou kunnen worden!

De zaak is dus, dat de toestand ernstiger wordt voorgesteld, dan hij is en dat ingrijpendere maatregelen worden voorgesteld, dan objectief nodig zijn. De zaak is verder dat men op de verkeerde plaats wil bezuinigen, terwijl de oorzaken van de financiële achteruitgang onaangetast blijven.

De SER erkent dit zelf, wanneer hij in zijn advies zegt, „dat de door de werkcommissie (van de SER) voor het jaar 1957 veronderstelde afloop van het economisch proces gepaard zou dienen te gaan met een in belangrijke mate inflatoire financiering der geraamde bestedingen, zonder welke namelijk de financiële middelen voor het tot stand brengen van het totaal der geraamde uitgaven zouden ontbreken”. En hierbij gaat het in de eerste plaats om de oorlogsuitgaven, die inflatoir werken:

* * *

Is dus het voorstel om de koopkracht van de werkende bevolking te beperken om alle hierboven genoemde redenen op zichzelf al onaanvaardbaar — onaanvaardbaar is ook het plan in zijn onderdelen.

De SER stelt voor dat de „overheid” haar bestedingen met 200 miljoen gulden moet beperken. Hij doet hier in de eerste plaats op beperking van de investeringen „door de lagere publiekrechtelijke lichamen”,

d.w.z. gemeenten en provinciën! Het gaat hier dus uitsluitend om uitgaven ten behoeve van het publiek. (Huizenbouw, openbare werken zoals tunnelbouw etc.)

In de tweede plaats wil de SER de investeringen in bedrijven met 275 miljoen gulden beperken. Dit zal bereikt worden o.m. door de belastingfaciliteiten te verminderen, die aan investeringen verbonden zijn en door het handhaven van het vergunningsstelsel bij nieuwe bedrijfsgebouwen. De grote bedrijven worden door de eerste maatregel in het geheel niet getroffen, aangezien zij over voldoende middelen beschikken. Aan kleine en middelgrote bedrijven achter, die op de belastingaftrek aangewezen zijn, wordt de vernieuwing van installaties bemoeilijkt of onmogelijk gemaakt. Bovendien wil de SER de investeringsaftrek voor „bepaalde categorieën” handhaven. Klaarblijkelijk doelt hij hier op de oorlogsindustrieën, die ook wel geen last van het vergunningsstelsel zullen hebben.

Afgezien van deze maatregelen, die langs indirecte weg koopkrachtverlagend werken, moet het grootste bedrag echter direct uit de zakken der loon- en salaristrekken komen.

Volgens de SER gaat het hier om een bedrag van ca. 275 miljoen gulden.

Laten wij eens een optelsom maken van de onderdelen, waaruit deze 275 miljoen gulden bestaan.

	(milj. gulden)
Verhoging belastingen op benzine	120.—
Verhoging belastingen op gedistilleerd	30.—
	—
	150.—
Af: wegens geschatte omzetvermindering	35.—
	—
	115.—
Omzetbelasting suiker	12.—
Extra-inkomsten bel. op benzine- en gedistill. voorraden	5.—
Afschaffing subsidie op melk en suiker	75.—
Verhoging directe belastingen	50.—
Verhoging indirecte belastingen	60.—
	—
	317.—

Indien dit alles was, zou onze schoolmeester al gezegd hebben, dat de SER blijkbaar niet erg goed in het optellen is. Maar daarbij komt in de eerste plaats een loonsverlaging van 1,3 %, die in geld uitgedrukt op 115 miljoen gulden berekend kan worden. Dat is dus reeds 432 miljoen gulden tesamen. Verder komen er bij de verhogingen van tarieven (gas, elektra, tram, spoor) die wij niet becijferen kunnen, omdat we niet over de gegevens beschikken. Maar dat zij op zijn minst in de tientallen miljoenen lopen, mag men wel aannemen.

Ook is in dit bedrag nog niet inbegrepen het plan om eventuele

steunmaatregelen voor de landbouw te financieren door doorberekening in de consumentenprijzen. Het landbouwschap eist 350 miljoen gulden. Gesproken wordt over 185 miljoen gulden! Tenslotte is in het totale bedrag ook niet inbegrepen de golf van prijsverhogingen als gevolg van de prijsstijgingen op de internationale grondstoffen- en vrachtenmarkt. Ook dit loopt in de honderden miljoenen guldens. Zodat onze slotsom is, dat het bij het SER-advies om een „bestedingsbeperking” gaat, die het miljard gulden benadert. En zelfs indien men mee zou gaan met de redenering, dat het bij de loonsverlaging van 1,3 % alleen maar gaat om een inkomstenverschuiving van de actieve werkers naar de gepensioneerden volgens de Ouderdomswet, dan nog komen de plannen van de SER in werkelijkheid neer op een loonsverlaging die de 6 % te boven gaat.

Het is dus eenvoudig belachelijk, als de SER in zijn advies beweert dat de voorgestelde maatregelen een prijsverhoging van ca. één procent met zich mee zullen brengen.

De toestand is dus inderdaad alarmerend. Te meer, waar de NVV-leiders zich neergelegd hebben bij de opvatting dat de komende prijsstijgingen, waarvan trouwens reeds enkele zijn aangekondigd, geen aanleiding mogen geven tot het stellen van looneisen. Temeer, waar de regering reeds heeft laten weten, dat zij dit program — gezien de financiële toestand — nog aanzienlijk wil verscherpen.

Temeer waar de rechtse vakbondsleiders — met Hongarije als excuus — een soort „Godsvrede” met de ondernemers hebben gesloten. Immers, in het SER-advies wordt een direct beroep gedaan op het „saamhorigheidsgevoel”, dat zich de „laatste weken op zo treffende wijze heeft geuit”. Met een direct beroep op Hongarije worden wij door het duet-Twijnstra-Oosterhuis opgeroepen tot het „gezamenlijk dragen van offers”, die nog wel de „verbondenheid” tussen uitbuiters en arbeiders moeten versterken.

Voor de arbeidersklasse dient de koers duidelijk te zijn: eenheid van actie, actieve strijd in objectief gezien zeer gunstige omstandigheden zal hun antwoord moeten zijn.

Wij hebben er niets op tegen dat offers gebracht worden, maar die zouden er als volgt uit kunnen zien:

1. Verlaging van de militaire uitgaven tot één miljard gulden.
2. Beperking van de luze-invoer.
3. Beperking van de kapitaal-uitvoer.
4. Een heffing ineens op de kapitaalwinsten, verbonden met een verhoging van de belastingen op de inkomsten der groten.

F. BARUCH

De gehele waarheid zien!

Open brief aan de Franse schrijvers, die een verklaring in „France Observateur” hebben gepubliceerd „tegen de Sowjet-inmenging”

Wanneer wij ons met deze brief tot u richten, achten wij het gewenst, de volledige tekst van uw verklaring te brengen. Wij beschouwen het als onze plicht hierop te antwoorden.

Hier volgt dan deze tekst:

„De ondergetekenden, die nog nimmer gevoels van vijandschap tegen de USSR en het socialisme hebben gekoesterd, achten zich thans gerechtigd, bij de Sowjet-regering te protesteren tegen het gebruik van kanonnen en tanks ter onderdrukking van de opstand van het Hongaarse volk en zijn streven naar onafhankelijkheid, zelfs gezien het feit, dat reactionaire elementen zich bij deze opstand hebben aangesloten en zich door middel van de radio met oproepen tot de opstandelingen hebben gericht.

Wij zijn en blijven van mening, dat het socialisme evenals de vrijheid niet op de punten van de bajonetten kunnen worden gebracht. Wij vrezen, dat een met geweld opgedrongen regering, om zich te kunnen handhaven, spoedig zelf gedwongen zal zijn haar toevlucht te nemen tot dwang en alle daaruit voortvloeiende onrechtvaardigheden ten opzichte van het eigen volk.

In de overtuiging, dat er op het ogenblik geen maatregelen worden voorbereid, gericht tegen de vrijheid van de Hongaarse schrijvers, kunnen wij ons niet losmaken van een gevoel van onrust omtrent hun lot in de toekomst, en wij protesteren al bij voorbaat tegen vervolgingen, waarvan zij eventueel het mikpunt zouden kunnen worden.

In het bewustzijn van het bovenstaande, richten wij ons niet minder scherp tegen de huichelaars, die de moed hebben vandaag te protesteren tegen iets, waarbij zij zich gisteren nog rustig neerlegden. Wij ontzeggen het recht van protest tegen de Sowjet-inmenging in Hongarije aan diegenen, die zwegen of zelfs hun goedkeuring uitspraken, toen de Verenigde Staten de in Guatamala gewonnen vrijheid in bloed verstikten.

Wij ontzeggen dit recht ook aan hen, die het wagen te spreken over de „Praagse omwenteling” (het gaat hier om de poging van de reactionairen in februari 1948, de staatsmacht in Tsjecho-Slowakije te veroveren, en de burgerlijke republiek van vóór München te herstellen. Het volk van Tsjecho-Slowakije gaf de reactie het juiste antwoord — Opm. van de redactie), terwijl zij „de militaire actie in het gebied van het Suezkanaal” luide toejuichen. Wij ontzeggen dit recht aan de ministers, die op hetzelfde moment, dat zij parachutisten op Egyptisch gebied neerlaten, een grenzeloos cynisme aan de dag leggen, als zij het wagen te spreken over vrijheid van de naties en met gevoelvolle stem diegenen brandmerken, die deze vrijheid belagen.

De eerste en voornaamste eis, die wij zowel tot de Sowjet-regering als tot de Franse regering richten, is de eis van waarheid. Daar, waar de waarheid triomfeert, wordt de misdaad onmogelijk, daar echter, waar de waarheid wordt onderdrukt, kan geen gerechtigheid, geen vrede en geen vrijheid bestaan.

Jean Paul Sartre, Vercors, Claude Roy, Roger Briand, Simone de Beauvoir, Jacques Francis Rolland, Louis Villedors, Jacques Prévert, Colette Audry, Jean Orange, Pierre Bost, Jean Cot, Claude Lanzman, Marcel Pechoud, Lorant Schwartz, Claude Morgan.

steunmaatregelen voor de landbouw te financieren door doorberekening in de consumentenprijzen. Het landbouwschap eist 350 miljoen gulden. Gesproken wordt over 185 miljoen gulden! Tenslotte is in het totale bedrag ook niet inbegrepen de golf van prijsverhogingen als gevolg van de prijsstijgingen op de internationale grondstoffen- en vrachtenmarkt. Ook dit loopt in de honderden miljoenen gulden. Zodat onze slotsom is, dat het bij het SER-advies om een „bestedingsbeperking” gaat, die het miljard gulden benadert. En zelfs indien men mee zou gaan met de redenering, dat het bij de loonsverlaging van 1,3 % alleen maar gaat om een inkomstenverschuiving van de actieve werkers naar de gepensioneerden volgens de Ouderdomswet, dan nog komen de plannen van de SER in werkelijkheid neer op een loonsverlaging die de 6 % te boven gaat.

Het is dus eenvoudig belachelijk, als de SER in zijn advies beweert dat de voorgestelde maatregelen een prijsverhoging van ca. één procent met zich mee zullen brengen.

De toestand is dus inderdaad alarmierend. Te meer, waar de NVV-leiders zich neergelegd hebben bij de opvatting dat de komende prijsstijgingen, waarvan trouwens reeds enkele zijn aangekondigd, geen aanleiding mogen geven tot het stellen van looneisen. Temeer, waar de regering reeds heeft laten weten, dat zij dit program — gezien de financiële toestand — nog aanzienlijk wil verscherpen.

Temeer waar de rechtse vakbondsleiders — met Hongarije als excuus — een soort „Godsvrede” met de ondernemers hebben gesloten. Immers, in het SER-advies wordt een direct beroep gedaan op het „saamhorigheidsgevoel”, dat zich de „laatste weken op zo treffende wijze heeft geuit”. Met een direct beroep op Hongarije worden wij door het duet-Twijnstra-Oosterhuis opgeroepen tot het „gezamenlijk dragen van offers”, die nog wel de „verbondenheid” tussen uitbuiters en arbeiders moeten versterken.

Voor de arbeidersklasse dient de koers duidelijk te zijn: eenheid van actie, actieve strijd in objectief gezien zeer gunstige omstandigheden zal hun antwoord moeten zijn.

Wij hebben er niets op tegen dat offers gebracht worden, maar die zouden er als volgt uit kunnen zien:

1. Verlaging van de militaire uitgaven tot één miljard gulden.
2. Beperking van de luxe-invoer.
3. Beperking van de kapitaal-uitvoer.
4. Een heffing ineens op de kapitaalwinsten, verbonden met een verhoging van de belastingen op de inkomsten der groten.

F. BARUCH

De gehele waarheid zien!

Open brief aan de Franse schrijvers, die een verklaring in „France Observateur” hebben gepubliceerd „tegen de Sowjet-inmenging”

Wanneer wij ons met deze brief tot u richten, achten wij het gewenst, de volledige tekst van uw verklaring te brengen. Wij beschouwen het als onze plicht hierop te antwoorden.

Hier volgt dan deze tekst:

„De ondergetekenden, die nog nimmer gevoels van vijandschap tegen de USSR en het socialisme hebben gekoesterd, achten zich thans gerechtigd, bij de Sowjet-regering te protesteren tegen het gebruik van kanonnen en tanks ter onderdrukking van de opstand van het Hongaarse volk en zijn streven naar onafhankelijkheid, zelfs gezien het feit, dat reactionaire elementen zich bij deze opstand hebben aangesloten en zich door middel van de radio met oproepen tot de opstandelingen hebben gericht. Wij zijn en blijven van mening, dat het socialisme evenals de vrijheid niet op de punten van de bajonetten kunnen worden gebracht. Wij vrezen, dat een met geweld opgedrongen regering, om zich te kunnen handhaven, spoedig zelf gedwongen zal zijn haar toevlucht te nemen tot dwang en alle daaruit voortvloeiende onrechtvaardigheden ten opzichte van het eigen volk.

In de overtuiging, dat er op het ogenblik geen maatregelen worden voorbereid, gericht tegen de vrijheid van de Hongaarse schrijvers, kunnen wij ons niet losmaken van een gevoel van onrust omtrent hun lot in de toekomst, en wij protesteren al bij voorbaat tegen vervolgingen, waarvan zij eventueel het mikpunt zouden kunnen worden.

In het bewustzijn van het bovenstaande, richten wij ons niet minder scherp tegen de huichelaars, die de moed hebben vandaag te protesteren tegen iets, waarbij zij zich gisteren nog rustig neerlegden. Wij ontzeggen het recht van protest tegen de Sowjet-inmenging in Hongarije aan diegenen, die zwegen of zelfs hun goedkeuring uitspreken, toen de Verenigde Staten de in Guatamala gewonnen vrijheid in bloed verstikten.

Wij ontzeggen dit recht ook aan hen, die het wagen te spreken over de „Praagse omwenteling” (het gaat hier om de poging van de reactionairen in februari 1948, de staatsmacht in Tsjechoslowakije te veroveren, en de burgerlijke republiek van vóór München te herstellen. Het volk van Tsjechoslowakije gaf de reactie, het juiste antwoord — Opm. van de redactie), terwijl zij „de militaire actie in het gebied van het Suezkanaal” luide toejuichen. Wij ontzeggen dit recht aan de ministers, die op hetzelfde moment, dat zij parachutisten op Egyptisch gebied neerlaten, een grenzeloos cynisme aan de dag leggen, als zij het wagen te spreken over vrijheid van de naties en met gevoelvolle stem diegenen brandmerken, die deze vrijheid belagen.

De eerste en voornaamste eis, die wij zowel tot de Sowjet-regering als tot de Franse regering richten, is de eis van waarheid. Daar, waar de waarheid triomfeert, wordt de misdaad onmogelijk, daar echter, waar de waarheid wordt onderdrukt, kan geen gerechtigheid, geen vrede en geen vrijheid bestaan.

Jean Paul Sartre, Vercors, Claude Roy, Roger Briand, Simone de Beauvoir, Jacques Francis Rolland, Louis Villedors, Jacques Prévert, Colette Audry, Jean Orange, Pierre Bost, Jean Cot, Claude Lanzman, Marcel Pêcheux, Lorant Schwartz, Claude Morgan.

Wij spreken de hoop uit, dat u er op uw beurt voor zorg zult dragen, dat ons antwoord wordt gepubliceerd in Frankrijk, op dezelfde plaats waar uw verklaring werd gepubliceerd.

En laat ons nu openhartig spreken over de kern van de zaak wat op dit moeilijke ogenblik in de geschiedenis van de mensheid vooral noodzakelijk is. U schrijft, dat u de waarheid eist. Laten wij u de waarheid uitbeelden.

Inderdaad, datgene wat in Hongarije is gebeurd is hard en tragisch. Maar u ziet in deze zaak slechts één kant. U spreekt alleen over het deelnemen van Sowjet-troepen aan deze gebeurtenissen, ofschoon dit feit andere gebeurtenissen in de wereld niet voor u verborgen heeft gehouden. Gij wilt de waarheid zien en distancieert u derhalve van de politieke speculanten, die thans protesteren tegen het deelnemen van Sowjet-troepen aan de Hongaarse gebeurtenissen „en zwegen, ja zelfs hun goedkeuring uitspraken, toen de Verenigde Staten de vrijheid, die Guatemala had veroverd, in bloed verstikten”, en ontzegt het recht van protest aan hen, die luidrechtig het optreden in het gebied van het Suezkanaal toejuichen.

Wij herhalen, wij zien in uw woorden het bewijs, dat u de waarheid wilt zien.

Maar, om terug te komen op de gebeurtenissen in Hongarije en uw standpunt hierover, willen wij zeggen: U vergist u! U ziet de gehele waarheid niet!

Het volk van Hongarije was niet tevreden met de toestand in het land. Het was ontevreden over het feit, dat zelfs na de besluiten van het 20e congres, die door alle communistische en arbeiderspartijen over de gehele wereld waren goedgekeurd, o.a. ook door de Hongaarse partij, de Hongaarse leiders niet de wil opbrachten om resoluut een eind te maken aan de onduldbare schendingen van de socialistische democratie, de socialistische wetgeving en grotere zorg te besteden aan de behoeften van het werkende volk.

Wij denken, dat hier ook een deel van onze verantwoordelijkheid ligt. De broederlijke plicht van ons land, uitgaande van zijn ervaring bij de socialistische opbouw, was, om tijdig en kameraadschappelijk met zijn gehele autoriteit de Hongaarse leiders te helpen de door hen gemaakte ernstige fouten te corrigeren, en indien aan het licht zou treden, dat zij niet in staat of niet bereid zijn dit te doen, openlijke kritiek op hen uit te oefenen. Wij weten, dat ons land maatregelen in deze richting heeft genomen, maar het gebeurde dwingt ons tot de erkenning, dat deze maatregelen niet afdoende waren.

Toen het Hongaarse volk aan zijn leiders zijn gerechtvaardigde eisen bekend maakte, werd dit in ons land met sympathie ontvangen. Op 30 oktober heeft de Sowjet-regering een verklaring gepubliceerd betreffende een verdere versteviging van de vriendschap en de samenwerking tussen de U.S.S.R. en de overige socialistische landen. De Sowjet-troepen, die zich in Hongarije bevonden op grond van het verdrag van Warschau, werden uit Boedapest teruggetrokken, zodra de toenmalige regering van Imre Nagy daarom vroeg, die voordien zelf er op had gestaan, dat de Sowjet-troepen haar hulp verleenden.

Gij herinnert u, wat daarna is gebeurd. De contra-revolutie achtte

haar tijd gekomen.

Ogenschijnlijk is u niet alles bekend, maar een deel van de feiten is ongetwijfeld tot u doorgedrongen. En desondanks hebt u besloten, te protesteren, „zelfs in aanmerking nemende het feit, dat zich bij deze opstand reactionaire elementen aansloten, die door de radio oproepen richtten tot de opstandelingen”.

„Zich aansloten...” Hadden zij zich alleen maar aangesloten! „Zij riepen op door de radio...” Hadden zij alleen maar door de radio „opgeroepen”!

Moeten er werkelijk eerst weken en maanden voorbijgaan, voor u de volle waarheid doorziet over de fascistische witte terreur, die in Boedapest huis hield, voor u alle feiten en alle uit deze feiten voortvloeiende gevolgen vaststelt?

Het is immers thans voor niemand meer een geheim, dat uit het Westen vliegtuigen naar Boedapest zijn gestuurd met het kenteken van de Duitse Bondsrepubliek en Engeland, met honderden officieren, vroegere Horthy-aanhangers, die in het Hitler-leger hadden gediend.

Wij zouden willen herinneren aan het Amerikaanse „centrum in Salzburg”, vanwaar voordien spionnen, saboteurs, ballons met vlugschiffen, draagbare radiozenders etc. boven Hongarije werden gedropped.

Herinnert u de openlijke oproepen tot opstand aan de Hongaren, die dagelijks, ieder uur, lang voor de jongste gebeurtenissen door vele radiostations uit Europa en Amerika werden doorgezonden?

Het is u natuurlijk bekend, dat zelfs enkele Westduitse bladen o.a. het radiostation „Vrij Europa” er van beschuldigen, dat deze zich bezig hield met ophitsing in Hongarije en met beloften van buitenaf.

Hebt u ooit dergelijke oproepen tot de westelijke landen gehoord, oproepen uitgaande van de radiostations van de landen van het socialisme? Wat zoudt u hebben gezegd, als u dergelijke oproepen had gehoord? En welke conclusies zoudt u hieruit hebben getrokken?

Onder de auteurs van deze brief zijn mensen, die zich de witte terreur herinneren en weten wat deze betekent.

In de jaren van de burgeroorlog bevonden wij ons in de steden en dorpen van de Oekraïne en zagen door de witgardisten verminkte kinderen, jongeren, vrouwen en grijsaards; dat waren niet alleen communisten of Komsomoltsen, dat waren eenvoudig Sowjetburgers.

En dit alles vond plaats in de Oekraïne in hetzelfde jaar 1919, toen de Hongaarse contra-revolutie de Hongaarse republiek in bloed verstikte.

Onder de auteurs van deze brief zijn deelnemers aan de tweede wereldoorlog, zij herinneren zich nog goed het front van Woronesj, en herinneren zich waartoe Horthy-officieren de Hongaarse bondgenoten van Hitler in staat zijn. Hun wredeheid deed in niets onder voor de koelbloedige dierlijkheid van de Gestapo.

U weet, dat de reactie en de contra-revolutie nooit halverwege blijven staan. Het ontbreekt in dit verband niet aan historische voorbeelden, welk land zij ook als voorbeeld wilt nemen of het nu Hongarije, Rusland of Frankrijk is. Herinnert u, waartoe de nazi's tijdens de bezetting van Frankrijk in staat waren. Gij hebt de graven gezien van de gefus-

silleerde Fransen op de kerkhoven van Pierre Lachère en Mari. U weet, wat er gebeurde in Mon Valerian en tenslotte in het dorpje Vercors, waar Gestapo-parachutisten zoveel patriotten uitroerden.

En waar ligt het verschil tussen de Hongaarse contra-revolutionairen en de nazi's? Slechts op dit ene punt: de nazi's hadden destijds in Frankrijk de macht en de Hongaarse contra-revolutionairen is het niet gelukt in Hongarije de macht te grijpen.

Het komt ons voor, dat u in deze moeilijke dagen geloof hecht aan lasterpraat, aan leugens en vijandelijke informatie, die in Frankrijk over de vrienden van uw land worden uitgestort. En op hetzelfde ogenblik, dat u uw verklaring publiceerde tegen ons met de oproep „naar de triomf van de waarheid”, hebben Sowjetsoldaten met opoffering van eigen leven duizenden en wellicht honderdduizenden mensenlevens gered van de fascistische terreur.

Indien dit niet zou zijn gebeurd, daarvan zijn wij overtuigd, dan zoudt u na enige tijd een ander soort verklaring hebben geschreven, een protest n.l. tegen de losgeslagen, bloedige terreur van de contra-revolutionairen in Hongarije.

Fascisten, dat weten wij al lang, zijn niet met woorden te overtuigen. Zij beginnen met redevoeringen in de Rijksdag en eindigen met redevoeringen in Auschwitz. Wat de Hongaarse fascisten betreft, zij begonnen dadelijk in de straten van Boedapest met galgen en kruizen, zoals in de Bartholomeusnacht, aan de woonhuizen van de communisten. Zij begonnen met duizenden moorden om daarna tot tienduizenden moorden te kunnen overgaan. Hierbij was geen enkel van de attributen van het fascisme hun te min, te beginnen met de boekenbrandstapels en te eindigen met Jodenpogroms. Is het soms toevallig, dat de fascisten in Boedapest het standbeeld van Dimitroff vernietigden, wiens naam in de eerste plaats verbonden is met het historische Leipziger proces, met de onverschrokkenheid, die deze moedige en toen weerloze mens aan de dag legde bij het aan de macht komen van het fascisme in Duitsland? Fascisten kan men gemakkelijk aan hun „handtekening” herkennen, en wanneer zij in Boedapest het Nationale Museum in brand steken en schieten op mensen, die pogen de brand te blussen, dan is de handtekening der Hongaarse leerlingen van Hitler en van Horthy-aanhangers gemakkelijk te herkennen.

Het was in deze omstandigheden, dat onze regering op verzoek van de revolutionaire Arbeiders- en Boerenregering van Hongarije besloot, militaire hulp aan Hongarije te verlenen in de strijd tegen de contra-revolutie.

Dit geschiedde in het volle bewustzijn, dat indien men zich hier op het standpunt van „niet-inmenging” had geplaatst, wij en u samen er getuigen van zouden zijn geweest, hoe in het hart van Europa een revanchistisch, fascistisch regiem zou zijn ingesteld.

Kan het u onverschillig laten in naam waarvan de Sowjetsoldaten de contra-revolutionairen de weg versperden?

Wij zouden u willen vragen: welke prijs had men moeten betalen voor vroegere fouten, die in Hongarije zijn gemaakt, met inbegrip van de fouten die het gevolg waren van onze eigen fouten, wij, die reeds eenmaal de weg voor het fascisme hebben versperd, dat voordien heel

Europa had veroverd, vrezden niet het uit te spreken.

De prijs van niet-inmenging tijdens het woeden van de contra-revolutionaire terreur? De prijs van al het bloed van de Hongaarse werkers, dat de fascisten hebben vergoten en in de toekomst hadden doen vloeien, indien de Sowjet-tanks hun niet in de weg waren getreden?

Zijn er dan geen andere wegen voor het corrigeren van fouten, dan het ontketenen van de contra-revolutionaire fascistische krachten, die zich ten doel stelden, het vernietigen van het volksdemocratische stelsel en een haard van een nieuwe oorlog in Hongarije wilden scheppen?

Wij richten ons tot u: Gedenkt het jaar 1936, herinnert u de gebeurtenissen in Spanje. U hebt toen toch immers het standpunt van alle eerlijke mensen in de wereld ingenomen, dat „niet-inmenging” niet op zijn plaats is, wanneer het fascisme een repetitie houdt voor de wereldoorlog, wanneer de fascisten mensen doden, ophangen en begraven in naam van de triomf van het fascisme? Bedenkt eens: is datgene, wat in Hongarije is gebeurd, soms niet het resultaat van een langdurige voorbereiding van de reactie buiten de grenzen van dit land? En wanneer de fascisten mensen vermoorden in Hongarije, en de Franse reactionairen direct daarop proberen de „Humanité” te vernietigen, lijkt dat niet heel erg op de schakels van een en dezelfde ketting?

Wij zijn op de hoogte van de tegenstand, die de Franse arbeiders aan de reactie hebben geboden. Is dit niet het symbool van de houding der vooraanstaande voorstanders van de vrede tegenover de pogingen van de reactie om tot de aanval over te gaan, een houding, die tot ons leedwezen in zo krasse tegenstelling is met uw verklaring?

Velen van ons hebben u persoonlijk leren kennen, Vercors, Roger Vailland, Jean Paul Sartre, Simone de Beauvoir en Claude Morgan, in Parijs, in Moskou en andere wereldsteden.

Velen van u hebben in moeilijke tijden moed aan de dag gelegd, zij hebben met de wapens in de hand deelgenomen aan het verzet tegen het fascisme. Toen zag u de waarheid; leert haar ook thans en spoedig in het oog te zien!

Indien het fascisme en de reactie revanche proberen te nemen, en de Horthy-fascisten pogen om de gebeurtenissen in Hongarije voor hun doeleinden te misbruiken, is dit een gevaarlijk voorteken. Wij geloven, dat wij ons in dit geval tenslotte met u in hetzelfde kamp zullen bevinden. En wij zeggen u thans reeds:

Wij willen niet, dat de zwarte herinnering van het jaar 1933, het jaar van het aan de macht komen van het fascisme, zich nog eens in de geschiedenis zal herhalen, niet in Hongarije, en nergens ter wereld!

Wij zouden willen, dat u zich hiervan bewust was en hierover zoudt nadenken.

M. Sjolochow, K. Fedin, M. Bazjan, L. Leonow, W. S. Iwanow, W. Katajew, W. Azajew, W. Owetsjkin, S. Sergejew—Tensky, O. Forsj, P. Browka, F. Gladkow, A. Soerkow, W. Panowa, A. Twardowski, N. Tichonow, K. Simonow, W. Inberg, N. Pogodin, G. Markow, J. Dolmatowsky, L. Nikoelin, S. Michailow, A. Tsjaikowsky, A. Prokofjew, A. Korneitsjoek, M. Isakowsky, S. Marsjak, K. Paustowsky, W. Wasilewskaja, J. Kazakewitsj, B. Lawrenew, W. Kawerin, W. Smirnow en W. Kotsjewtow.

(„Literatoernaja Gazeta”, 22-11-1956)

Nieuwe maatschappelijke verschijnselen

III

Uitgaande van de opvatting dat de veranderingen in de economische structuur van beslissende betekenis zijn voor de ontwikkeling van het maatschappelijk leven hebben wij in de voorgaande beschouwingen de meeste aandacht besteed aan de ontwikkeling, die de afgelopen vijftig jaar op dit punt hebben laten zien.

De betekenis van de economische structuur voor het maatschappelijk leven kwam bij de discussie over een ander onderwerp op het sociologisch congres — de veranderingen in de klasseverhoudingen — onmiddellijk naar voren.

Er zijn weinig sociologen, die ontkennen dat de maatschappij in klassen is verdeeld, maar er bestaan grote verschillen van mening over de vraag wat onder een klasse moet worden verstaan. De burgerlijke sociologie kent uiteenlopende klasse-indelingen — op grond van het beroep, het inkomen, een bepaalde levenswijze, een bepaalde intellectuele ontwikkeling, het besef van de maatschappelijke positie of andere maatstaven. De marxisten nemen, overigens in gezelschap van enkele vertegenwoordigers van de burgerlijke sociologie, het standpunt in dat de klasse-indeling van de maatschappij voortspuit en gebonden is aan een bepaalde economische structuur. In dit verschil van inzicht vindt men de oorsprong van de meningsverschillen omtrent de betekenis en de te verwachten ontwikkeling van de maatschappelijke klassen. Op grond van het marxistische klassebegrip ziet men de klasse-indeling van de maatschappij niet als eeuwig, maar als een tijdelijke periode in de geschiedenis van de mensheid, waaraan door de afschaffing van het kapitalisme en het leggen van de grondslagen voor de communistische maatschappij een einde zal komen.

De marxistische sociologen ontkennen niet dat er verschillen van klassebewustzijn, intellectuele ontwikkeling, levenswijze e.d. bestaan en dat deze verschillen van betekenis kunnen zijn. De Sowjet-geleerde prof. Nemtsjinow, rector van de afdeling van de Academie van Wetenschappen van de U.S.S.R. voor Filosofie, Economie en Recht, critiqueerde in een nabeschouwing van het congres de Sowjet-sociologie zelfs dat zij tot nu toe te weinig aandacht aan de methoden en resultaten van de onderzoeken op dit gebied had besteed.¹⁾ Maar hij stelde daarnaast zeer nadrukkelijk vast dat de eigendom der produktiemiddelen van beslissende betekenis is voor de maatschappelijke ontwikkeling en de materiële positie der werkers en daarmee de indeling van de maatschappij in klassen bepaalt. De betrekkingen tussen de maatschappelijke groepen binnen de klassen spelen een aanmerkelijk geringere rol.

De marxisten staan op het standpunt dat het wegvallen van de klassegrenzen, de opheffing van de klasse-tegenstellingen en de daarmee verbonden klasse-strijd niet mogelijk is op basis van het privaat bezit van de produktiemiddelen. Anders gezegd: zonder de afschaffing van

het kapitalisme is het verdwijnen van de klassematschappij niet mogelijk.

Ook een aantal burgerlijke sociologen zoeken naar oplossingen voor de vraag hoe aan de klasse-tegenstellingen een eind kan worden gemaakt. De discussie over de veranderingen in de klasse-verhoudingen concentreerde zich dan ook vooral op de vragen hoe het met de klasse-tegenstellingen in de Sowjet-maatschappij is en welke vooruitzichten het kapitalisme biedt op het verdwijnen van de klasse-tegenstellingen.

De klassen in de Sowjet-maatschappij.

Vele burgerlijke sociologen ontkennen dat er in de S.-U. geen klasse-tegenstellingen meer bestaan. Daarbij legt de een de nadruk op de grote inkomensverschillen, de ander op de inmiddels in sociologische kringen berucht geworden tegenstelling tussen de 'burocratische bovenlaag' en het volk.

Prof. Nemtsjinow ontkende noch het bestaan van verschillende klassen in de S.-U., noch van grote inkomensverschillen, noch van burocratische verschijnselen die in strijd zijn met de belangen van het volk.

Er bestaan in de Sowjet-Unie twee klassen: de arbeidersklasse en de boerenklasse. Men kan en moet hen als twee verschillende klassen beschouwen omdat zij in verschillende betrekkingen staan tot de eigendom van de produktiemiddelen. In de industrie bestaat de gemeenschappelijke (staats) eigendom van de produktiemiddelen, in de landbouw het collectief (groeps) bezit. Klassestrijd tussen deze klassen bestaat er evenwel niet, omdat zij geen tegengestelde belangen hebben, er geen verhouding van uitbuiting-uitgebuitede bestaat tussen hen en zij gezamenlijk het bestuur over de maatschappij uitoefenen.

Grote inkomensverschillen bestaan er in de S.-U. eveneens, vooral in de landbouwsector. Alle inkomens, de grote en de kleine, vloeien echter alleen en uitsluitend voort uit de arbeid van de inkomengenieters en nooit, zoals in de kapitalistische maatschappij wel het geval is, uit simpel eigendomsrecht over produktiemiddelen. De verschillen in inkomens berusten op de verschillen in waardering voor de hoeveelheid en de kwaliteit van de geleverde arbeid. Er bestaan verschillen die onrechtvaardig en ondoelmatig blijken te zijn. „Een van de vraagstukken waarvoor de sowjet-sociologie zich gesteld ziet,” aldus professor Nemtsjinow, „is de vraag hoe te zorgen voor speciale groepen en hun behoeften, hoe het nationale inkomen te verdelen over de verschillende bevolkingsgroepen en volgens welke wetten.”

Inkomensverschillen zijn niet in strijd met het socialisme. Onder kapitalistische verhoudingen kunnen mensen met hoge inkomens niet alleen meer produkten kopen, maar kunnen zij zich ook produktiemiddelen verschaffen, waardoor de weg voor de uitbuiting van de ene mens door de andere en voor ernstig-onmaatschappelijke aanwending van de produktiemiddelen is geopend. In de S.-U. zijn de produktiemiddelen eigendom van het werkende volk zelf. Inkomensverschillen kunnen onder socialistische verhoudingen geen verandering brengen in het gemeenschappelijk bezit van de produktiemiddelen; men kan zich zelfs met de grootste inkomens geen produktiemiddelen verschaffen. Omdat het bezit van produktiemiddelen macht geeft en van beslissende invloed

¹⁾ New Times, oktober 1956 nr. 44.

is op de materiële positie van de werkers en de economische ontwikkeling van het land, maar het gemeenschappelijk bezit van de produktiemiddelen onder socialistische verhoudingen onaantastbaar is, kunnen inkomensverschillen in de 'socialistische maatschappij' dus niet tot klasstegenstellingen leiden.

Het feit, dat zich in de S.-U. bureaucratische verschijnselen voordoen illustreert, met het feit dat er ook andere tekortkomingen bestaan, dat het socialisme in de S.-U. het stadium van volmaaktheid niet heeft bereikt. De snelle ontwikkeling van de techniek, de economie en de cultuur, de groeiende behoeften van de werkende massa's en de veel-eisende internationale voorwaarden, waaronder zich de opbouw van de Sowjet-maatschappij voltrok, stelden de volkeren steeds weer voor nieuwe maatschappelijke vraagstukken, waarvoor niet altijd en niet onmiddellijk juiste oplossingen werden gevonden. Een van de belangrijkste richtlijnen van het Zesde Vijfjarenplan schrijft een scherpe strijd tegen bureaucratische uitwassen en maatschappelijke verspilling, zowel op grote als kleine schaal, voor. De besluiten van het Twintigste Congres van de C.P.S.U. houden belangrijke verbeteringen in het beheer van de Sowjet-economie en de leiding van het maatschappelijke leven in. Zoals het met alle maatschappelijke vraagstukken gaat, worden deze problemen niet alleen in wetenschappelijke en regeringskringen besproken, maar ook in de parlementen van de verschillende Sowjet-republieken, in vergaderingen van partij- en vakorganisaties, in fabrieken, kolchozen en kantoren. Dergelijke massale discussies onder het gehele volk over economische en maatschappelijke vraagstukken zouden onder kapitalistische verhoudingen ondenkbaar zijn. Kapitalistische regeringen wachten zich wel dergelijke volksdiscussies tot ontwikkeling te laten komen, laat staan ze in het leven te roepen en te bevorderen. Onder socialistische verhoudingen bestaat het proces van democratisering juist uit de ontwikkeling van de deelname van het volk aan de beraadslaging en besluitvorming inzake de problemen van de samenleving. Daarin ligt de voorwaarde en de garantie voor het opheffen van de bureaucratie en andere belemmeringen voor een snelle maatschappelijke ontwikkeling.

De opheffing van de arbeidersklasse.

Een groot aantal sociologen meent een einde te kunnen maken aan de klasstegenstellingen door de arbeidersklasse op te heffen en het kapitalisme te handhaven.

De marxisten ontkennen deze mogelijkheid uiteraard. Het kapitalisme brengt zelf zijn doodgravers, het proletariaat, voort, schreven Marx en Engels reeds in het Communistisch Manifest. Het is begrijpelijk dat de kapitalisten zich van hun doodgravers willen ontdoen, maar dat is onmogelijk: kapitalisten zijn zonder arbeiders ondenkbaar. Zij kunnen zich niet van hun uitgebuitenen ontdoen zonder zelf op te houden uitbuiters te zijn, maar als kapitalisten geen uitbuiters meer zijn en arbeiders geen uitgebuitenen heeft het kapitalisme opgehouden te bestaan. Wat kunnen bovengenoemde sociologen dan bedoelen met de mogelijkheid de arbeidersklasse op te heffen?

De clou van deze goocheltoer bestaat daarin, dat men van de arbeider

door een betere inkomensverdeling, bezitsspreiding, winstdeling e.d. maatregelen een kleine bezitter wil maken, die, omdat hij eigenlijk zelf een kleine kapitalist zou zijn geworden, geen tegengestelde belangen meer heeft met zijn ondernemer. Het resultaat zou dan zijn, dat de maatschappij niet meer verdeeld is in bezitters en bezitlozen, er geen arbeidersklasse en bourgeoisie meer zou bestaan, maar allen tot een middenklasse zouden behoren. Sommigen spreken dan van een 'industriële klasse', waartoe zowel de arbeider als de fabriekseigenaar behoren, die beide in de industrie werkzaam zijn, maar 'alleen in een verschillende sfeer werken'... In een dergelijke situatie is de klassenstrijd dan natuurlijk overbodig.

Deze gedachtegang komt men niet alleen onder sociologen tegen: Amerika heeft zijn propagandisten voor het 'volkskapitalisme', Oostenrijk heeft een katholieke partij die van de arbeider een 'volksaandeelhouder' wil maken, Nederland heeft Romme met de propaganda voor de 'bezitsvorming' enz. De bedoelingen van deze manoeuvres zijn waarschijnlijk in hun algemeenheid het treffendste onder woorden gebracht door de katholieke minister van defensie van Oostenrijk, Graf, toen hij verklaarde dat „men door het 'volksaandeel' het communistische plan voor de eenheid van de arbeidersklasse zal doorkruisen." Het gaat er om het klassebewustzijn van de arbeiders af te stompen, hun inzicht in de noodzaak van het voeren van de strijd voor lotsverbetering als klasse te vertroebelen, om daarmee ruim baan te geven aan de kapitalisten om de uitbuiting voort te zetten en te verscherpen. Daarbij tracht men de afhankelijkheid van de arbeider van zijn eigen ondernemer te versterken en bovendien directe economische voordelen voor de ondernemers te behalen.

Deze pogingen zijn allerminst nieuw. De sociale demagogie van Hitler, Mussolini en andere fascistische dictators over de 'volksgemeenschap', de 'standenstaat' en andere 'klassenloze maatschappijvormen' zijn pakken van hetzelfde laken. Ook Lenin heeft, reeds in 1902, deze theorie ontmaskerd, toen hij in de 'Iskra' schreef:

„Doordat de kleine spaarder zijn kwartjes aan de grote ondernemer toevertrouwt, geraakt hij in een nieuwe afhankelijkheid van het grootkapitaal. Hij kan er natuurlijk zelfs niet van dromen over dit grootkapitaal te beschikken en zijn 'winst' is belachelijk gering. Daarvoor verliest hij in geval van een ineenstorting ook zijn laatste armzalige kwartjes. Deze massa kleine spaarders betekent niet een versplintering van het grootkapitaal, maar een versterking van haar macht, doordat het zelfs de kleinste 'volksbesparingen' voor zich ter beschikking houdt. Door zijn deelname aan de grote ondernemingen wordt de kleine spaarder niet zelfstandig, neen, hij wordt nog afhankelijker van het grootkapitaal.”

De moderne pogingen van de arbeider een kleine spaarder te maken beogen in de regel bovendien hem voor zijn leven aan een bepaald bedrijf met handen en voeten te binden, om de strijdpositie van de arbeiders ook op deze wijze te verslechteren. Ontslagdreiging houdt in die gevallen tevens verlies van het in de onderneming gespaarde 'kapitaal' in.

Het is dus helemaal niet zo, dat de positie van de arbeider tegenover de ondernemer verbetert door van hem 'een kleine bezitter' te maken. De bezitsverdeling houdt in het algemeen in, dat een deel van zijn loon

niet wordt uitbetaald, maar ter beschikking van de onderneming blijft. Als vergoeding krijgt hij dan misschien een renteutkering en wordt hij in sterkere mate afhankelijk van de ondernemer. De verhouding uitbuiters-uitgebuitede blijft bestaan, ongeacht of de sociologie de arbeider tot de middenklasse rekent of niet. En daarmee blijft ook de belangtengestelling tussen beide klassen en daarmee de klassenstrijd bestaan.

Stijgen en dalen op de maatschappelijke ladder

Er bestaat een stroming onder de sociologen, die de klasse-indeling van de maatschappij niet alleen erkent, maar ook als een onvermijdelijkheid aanvaardt. Zij willen de klassetegenstellingen op andere wijze oplossen, namelijk door verbeteringen in de sociale mobiliteit. Hieronder verstaat men de mogelijkheid voor het individu om zich van zijn gegeven maatschappelijk milieu los te maken en over te gaan naar een ander. Het probleem waar het dan meestal om gaat is dat van de verticale sociale mobiliteit — het stijgen of dalen langs de maatschappelijke ladder. Waarschijnlijk omdat er in heersende kringen weinig belangstelling blijkt te bestaan om te dalen concentreert men zich in dit vraagstuk op de problemen van het stijgen.

De gedachtegang, die een aantal sociologen er nu op na houdt is ongeveer deze: er moet gezorgd worden voor een rechtvaardige en doelmatige graad van sociale mobiliteit in de maatschappij opdat het individu zich, al naar gelang zijn capaciteiten en zijn voorkeur, kan los maken van zijn klasse; dan zal hij geen behoefte meer hebben aan klassenstrijd, want het zijn de mensen die in een klassepositie verkeren waar zij naar hun capaciteiten niet thuis horen, die de klassenstrijd voeren en onderhouden zolang zij hun persoonlijke positie niet verbeteren kunnen.

Deze stroming wil dus de klassenstrijd vervangen door de individuele strijd en tracht het klassebewustzijn en de klassesolidariteit op te heffen. En ook deze opvattingen komt men niet alleen onder sociologen tegen. Arbeiders, afkomstig uit kleinburgerlijke lagen, zijn niet zelden behept met soortgelijke ideeën, daarin gesterkt door de burgerlijke propaganda en de opvattingen, die in sommige sociaal-democratische kringen leven. Afgezien van de typisch kapitalistische moraal, die er uit spreekt, is deze gedachtegang ook verwerpelijk omdat zij in strijd is met de nuchtere werkelijkheid. De economische structuur van het kapitalisme brengt onvermijdelijk een arbeidersklasse voort, die uitgebuit wordt en die zich van haar onderdrukking alleen kan bevrijden door het kapitalisme af te schaffen en dus de strijd tegen het kapitalisme te voeren. De heersende klasse zal nooit anders dan door strijd zijn bevoorrechte posities afstaan, noch aan de arbeidersklasse als klasse, noch aan mensen die zich uit deze klasse wilden en wisten los te maken. Zij zullen strijden voor het behoud van hun bevoorrechte posities. Dat leert de geschiedenis. De klassenstrijd blijft een feit, een onontkoombare werkelijkheid van het kapitalisme.

Er zijn trouwens vele sociologen, die in deze gedachtegang hun onderzoekingen doen, die het ernstig betwijfelen of de maatschappelijke situatie, waarin de onderliggende klassen verkeren de mensen uit deze

klasse die zich omhoog willen werken wel de mogelijkheid biedt om dit langs 'normale' wegen te bereiken.

De onderzoekingen omtrent de verticale sociale mobiliteit leveren soms interessante gegevens over de toestand waarin bepaalde maatschappelijke groepen verkeren en onthullen de onrechtvaardigheid en de onmenselijkheid van de kapitalistische maatschappij. Daarom is het van belang voor hen, die de strijd voor een betere maatschappij voeren, dit deel van de burgerlijke sociologie niet te negeren, maar kritisch te bestuderen. Ook in de socialistische maatschappij zijn soortgelijke onderzoekingen van belang voor de sociale wetgeving, het opstellen van ontwikkelingsplannen voor bepaalde streken, de opbouw van het onderwijs. e.d. De verticale sociale mobiliteit heeft hier, door het ontbreken van hogere en lagere klassen, uiteraard een geheel ander karakter en zowel in de samenleving als in het wetenschappelijk onderzoek een totaal andere betekenis. Dit zal ongetwijfeld een van de redenen zijn waarom er op dit terrein weinig overeenkomst bestaat tussen de terminologie van de burgerlijke en de marxistisch-leninistische sociologie.

De betekenis van dit congres

Het was de eerste maal, dat sociologen uit de Sowjet-Unie deel namen aan een internationaal sociologencongres. Dit is niet alleen van betekenis geweest in het kader van de toenemende internationale uitwisseling op wetenschappelijk gebied, al mag men de waarde van de gelede persoonlijke contacten ook niet onderschatten. Maar ook het feit, dat geleerden op het terrein der maatschappijwetenschappen uit een land, waar zich in de loop van deze eeuw een samenleving heeft gevormd van en zo volkomen nieuw en vooruitstrevend karakter, als de Sowjet-Unie, hun inzichten en ervaringen konden voorleggen en toetsen aan die van hun collega's in de landen waar de maatschappij wel nieuwe verschijnselen kent, maar in zijn grondtrekken dezelfde is gebleven, is van onschatbare waarde voor de ontwikkeling van de sociale wetenschappen.

In de Nederlandse pers is in het algemeen gesproken niet veel aandacht aan dit congres besteed. Maar er was geen verslag en geen beschouwing te vinden, waar de aanwezigheid van de Sowjet-delegatie niet van het grootste belang werd geacht. Men vraagt zich af of er over dit congres wel iets in de pers zou zijn verschenen als zij er niet waren geweest. Een aantal journalisten heeft gemeend zich de meest beledigende karakteristieken voor de Sowjet-delegatie te kunnen veroorloven en zich met een verbazingwekkende eigenwaan laatdunkend uit te laten over het zgn. onwetenschappelijke niveau van de vertegenwoordigers van de Sowjet-wetenschap. Het was een ironisch, maar scherp antwoord aan die sociologen, die zich op het congres ook minachtend over het peil van de discussiebijdragen van de Sowjet-geleerden uitlieten, toen prof. Fedosejew, voorzitter van de delegatie, opmerkte, dat wat men ook op de Sowjet-delegatie had aan te merken, men haar toch in ieder geval die eer moest bewijzen, dat zij bestond uit mensen die hun wetenschappelijke theorieën ook aan de praktijk hadden getoetst en dat de ontwikkeling van de Sowjet-maatschappij bewees dat dit met succes gebeurde...

Er is door serieuze critici in ons land gewezen op de verschillen in terminologie en opvatting over doel en methode van de sociologische wetenschap. Dit waren inderdaad belemmerende factoren in de gedachtewisseling. Het is te wensen dat het Vierde Internationale Sociologencongres, dat zich bezig zal houden met het onderwerp „Sociologie als wetenschap; haar verhouding tot andere sociale wetenschappen en haar betekenis voor de ontwikkeling van de sociale wetenschap en de praktijk”, hierin verbetering zal weten te brengen.

Tegenover de strijd, die zich op dit congres aftekende tussen de verschillende benaderingswijzen van de maatschappelijke problemen, de burgerlijke enerzijds en die van het marxisme-leninisme anderzijds, staan de communisten uiteraard niet onverschillig. Deze strijd is voor ons van betekenis, omdat de huidige ontwikkeling van de maatschappij vele problemen in een nieuw licht stelt en nieuwe vraagstukken opwerpt, die ons voor de taak stelt het wetenschappelijk socialisme op scheppende wijze verder te ontwikkelen.

Men kan niet anders zeggen dan dat, ondanks zekere tekortkomingen die de Sowjet-wetenschap bleek te bezitten, de superioriteit van de marxistisch-leninistische maatschappijleer en vooral haar grote praktische betekenis in de strijd voor een betere maatschappij opnieuw is gebleken.

Haar confrontatie met de sociologie, zoals die ook op de Nederlandse universiteiten wordt beoefend, zal niet alleen aanleiding zijn voor verbreding van het sociologisch onderzoek in de Sowjet-Unie, maar ongetwijfeld, en hopelijk zouden we er toe willen voegen, ook in Nederland de sociologische wetenschap stimuleren en helpen zich te ontwikkelen tot een wetenschap, die de maatschappelijke vooruitgang in ons land, in de richting van een socialistisch Nederland, zal kunnen bevorderen.

G. V.

Geen terugtocht!

In het december-nummer van Politiek en Cultuur is onder de titel „De inhoud van onze cultuur” een artikel van Sonja Prins opgenomen, dat zich ten doel stelt de weg te wijzen naar een betere verhouding tussen de CPN en de intellectuelen. Dit artikel is daartoe echter niet geëigend, zoals ik zal trachten aan te tonen. Het zou daarom beter zijn geweest; als de redactie het niet had opgenomen en de inhoud diepgaand met de schrijfster had besproken. Het artikel werkt niet verhelderend, brengt ook geen nieuwe ideeën en is niet geschikt als uitgangspunt voor een discussie, zoals blijkbaar aanvankelijk is gemeend. Integendeel, het kan slechts verwarring scheppen door een aantal oude gedachten, die voor de arbeidersbeweging noch voor de intellectuelen van nut zijn, als nieuw aan te dienen.

Allereerst moet worden opgemerkt, dat de uiteenzettingen van Sonja Prins niet uitmunten door duidelijkheid en begrijpelijkheid. Zij haalt veel overhoop en springt van de hak op de tak; men krijgt de indruk, dat zij op verscheidene der aangehaalde gebieden van kunst en cultuur niet bijster deskundig is en zich heeft beperkt tot het op weinig wetenschappelijke wijze bijeengaren van enkele gegevens en het poneren van niet-critisch doordachte theorieën. Citaten uit werken van allerlei buitenlandse autoriteiten worden er, losgerukt uit het verband waarin zij staan, bijgesleept, om deze stellingen gewicht te geven. Een af te keuren methode, waarmee bovendien niets bewezen wordt.

Verkeerde opvatting van Marxisme

Sonja Prins schrijft: „Wij zijn een marxistische partij, d.w.z. dat wij uitgaan van bepaalde maatschappelijke beginselen, waar wij niet van afwijken. Maar het marxisme is geen recept, dat in zichzelf voldoende is om bepaalde problemen op te lossen. Op deze wijze toegepast, komt men tot vreemde en onvruchtbare opvattingen...”

Deze opvatting van het marxisme is niet juist. De marxistisch-leninistische partij gaat bij het bepalen van haar activiteit uit van de ontleding van de werkelijkheid; zij onderzoekt de wetmatigheden, die de ontwikkeling bepalen en baseert daarop haar praktijk. Bij deze analyse maakt zij gebruik van in de praktijk reeds beproefde wetenschappelijke methoden en gaat zij uit van bepaalde wetenschappelijke grondslagen, die zij zelf in het proces van het onderkennen en veranderen van de werkelijkheid weer verrijkt. Als de marxistisch-leninistische partij niet van haar beginselen afwijkt, dan is dat niet te verklaren uit een of andere bijzondere beginselvastheid, maar uit het feit, dat iemand, die wetenschappelijk de werkelijkheid onderzoekt, niet van de wetenschap kan afwijken zonder in een slop te geraken.

Met recepten heeft dit alles niets te maken. Recepten staan eerder in verband met de scheikunde, maar ook deze wetenschap is geen recept, „dat in zichzelf voldoende is”. Zonder kennis van de scheikunde kan echter geen apotheker tot een recept komen.

Het gaat erom, om met de gebruikmaking van de marxistisch-leninistische methoden en beginselen, de werkelijkheid te onderzoeken ten einde, gewapend met de verkregen kennis, te kunnen handelen. „Vreemde en onvruchtbare opvattingen” kunnen dan ook nooit het gevolg zijn van een toepassing van het marxisme, maar alleen van een afwijking ervan, van het loslaten van de beproefde beginselen en methoden.

Juist deze verkeerde opvatting van het marxisme leidt de schrijfster tot de gedachte, dat het marxisme om resultaten te behalen, moet worden aangevuld met andere opvattingen en denkstromingen. Hierbij verliest zij uit het oog, dat in een klassemaatschappij ideologische en artistieke opvattingen en stromingen steeds gebruikt worden als wapens in de klassestrijd. Idealistische opvattingen (in filosofische zin) kunnen de partij slechts schaden in haar strijd, omdat deze opvattingen het niet mogelijk maken zich een juist beeld van de werkelijkheid te vormen.

Het sektarisme

Een andere verkeerde opvatting komt tot uitdrukking in haar kenschetsing van het sektarisme.

De marxisten zijn van mening, dat in de klassemaatschappij de klassestrijd de bewegingskracht van de historische ontwikkeling is. In onze tijd is de arbeidersklasse de draagster van de vooruitgang. De partij is een deel van de arbeidersmassa's; zij dient hiermee nauw verbonden te zijn. Terzelfdertijd is zij het bewuste element in deze klassestrijd. Zij is de kern van de massa, die weet waarheen de reis gaat en zich daarvan bewust is. Sektarisme is de gedachte, dat de strijd zonder en buiten de massa's gevoerd zou kunnen worden, dat een secte, een groep van bewusten, de overwinning zou kunnen behalen. Dit is een politiek vraagstuk van groot belang en het is onjuist, dat het allereerst een cultureel vraagstuk zou zijn en vooral de verhouding tot de intellectuelen zou betreffen. Als de kwestie van het sektarisme zo gesteld wordt, houdt het meestal de gedachte in van een zich aanpassen bij de opvattingen van op burgerlijk standpunt staande intellectuelen; van een overgaan tot opportunisme onder het vaandel van de verbinding met de intellectuelen.

Van deze redenering over het sektarisme uitgaand, komt Sonja Prins tot het bepalen van de houding der intellectuelen tot de partij. Zij schrijft: „Wij hoeven niet van de meeste eerlijke, integere intellectuelen te verwachten, dat zij lid van onze partij zullen worden, in een situatie die altijd weer kan omslaan in een koude oorlog...”

Waarom niet? Zijn angst, lafheid en zelfzucht wezenskenmerken van eerlijke en integere intellectuelen? Hoe zouden zij hun eerlijkheid en integriteit beter kunnen tonen, dan door lid te worden van onze partij, die de beschaving verder wil brengen en de belemmeringen die het kapitalisme eraan oplegt, wil wegnemen.

Wel zegt de schrijfster, dat wij van deze intellectuelen mogen verwachten, dat ze onze partij zullen steunen. Er is echter een máár bij. Daartoe moet de partij aan een reeks voorwaarden voldoen. Zij mag de intellectuelen niet „afschrikken met frasen (1) over cosmopolitisme en socialistisch realisme en andere artistieke en filosofische theorieën, die met onze tradities niets te maken hebben, en die de indruk wekken, dat wij een Russisch en niet een Nederlands maatschappelijk bestel nastreven.”

Eerder al in het artikel formuleerde zij deze voorwaarden wat anders: „Wij moeten meer dan tot dusver voor hun (van de culturele werkers) materiële belangen opkomen en minder dan tot dusver voor hen trachten uit te maken wat de inhoud van hun cultuur moet zijn.”

Als wisselmunt voor de steun der intellectuelen (die zich op een burgerlijk standpunt en niet op dat de arbeidersklasse plaatsen) moet de partij dus afstand doen van eigen opvattingen op cultureel gebied, alsof de cultuur niet ook háár cultuur zou zijn. Alle theorieën op dit gebied schijnen beter te zijn, (want niet zo

afschrikwekkend) dan die der marxisten, met name die van de marxisten in de Sowjet-Unie.

Samenvattend: in welke richting gaan de gedachten van Sonja Prins.

Allereerst in de richting van het terugbrengen van de ideologische opvattingen van de partij tot een soort mengmoes van het marxisme met allerlei andere theorieën. Gezien de vage uitspraak, die zij doet over de betekenis van de verhouding van de mens tot het heelal kan dit eclecticisme makkelijk leiden tot het openen van de deur voor idealistische opvattingen en zelfs voor godsgeloof, waarin dit uiteindelijk uitmondt. In dit verband kan men de door de schrijfster aangehaalde uitspraak van het Chinese Volksdagblad ook voor haar laten gelden: „De dingen zijn niet zo eenvoudig als sommigen graag zouden denken, diegenen bv. die menen dat je, wanneer je eenmaal weet dat de stoffelijke wereld primair is en het bewustzijn secundair, nooit meer idealistische fouten zult maken.”

In de tweede plaats wordt er een terugval bepleit in onze opvattingen over de partij. De schrijfster doet geen beroep op de eerlijke en integere intellectuelen om lid te worden van de partij-organisatie, maar verdedigt (met het oog op de moeilijkheden die een periode van koude oorlog met zich meebrengt) zelfs, dat ze geen lid worden en slechts steun verlenen. Ondanks dit, zouden deze intellectuelen toch bepalend kunnen optreden, o.a. alleen al daardoor, dat de partij om der wille van deze steun aan allerlei voorwaarden moet voldoen. Dit is een terugkeer tot partij-opvattingen, die al voor de vorming van een partij van het nieuwe type bestonden. Een intellectueel, die niet deel wenst te nemen aan georganiseerd optreden en de hiermee verband houdende discipline niet wenst te aanvaarden, zou het recht krijgen zich min of meer als lid te beschouwen en invloed uit te oefenen op het vaststellen van de partijpolitiek zonder medeverantwoordelijkheid te dragen. In een georganiseerde partij van de arbeidersklasse, waar geen soorten leden bestaan en de rechten zowel als de plichten voor allen gelden, is dit onduidelijk.

In tweërlei opzicht dus een terugtocht. Welnu, er is geen behoefte aan een terugtocht, niet voor onze partij en niet voor de intellectuelen.

JAAP WOLFF

Hoe staat het met onze theorie?

1. Waardoor kenmerkt zich de huidige situatie?

Het artikel van Sonja Prins „De inhoud van onze cultuur” noopt tot tegenspraak, rechtzetting, verheldering en aanvulling. Om dit met vrucht te kunnen doen dienen we echter niet bij de inhoud van dit artikel te blijven staan. Het moet geplaatst worden in het raam van de algemene tendenzen, die zich op het terrein van de revolutionaire theorie voordoen. Waarin bestaan deze tendenzen?

Ten eerste strijden we voor het corrigeren en overwinnen van afwijkingen in de richting van het linkse opportunisme en dogmatisme, die onder invloed van specifieke historische omstandigheden in het ene land meer dan in het andere land een aanzienlijke verbreiding hebben gekregen. Dit dogmatisme deed zich voor in de vorm van een leidersverering en hieruit voortvloeiende verstarring van het partijleven. Het gaat er nu om de revolutionaire geest van het marxisme-leninisme van alle dodende dogmatiek, schablonen en alle gevoel verstikkende frases te ontdoen, zodat deze onbelemmerd de partij kan doordringen. Praktisch betekent dit het concreet onderzoeken van onze concrete situatie op basis van onze beginselen.

Ten tweede. Vloeiende het eerste voort uit een zelfcritische bezinning op de in het heden doorwerkende tradities van de door de figuur van Stalin beheerste periode, nu komen we aan de opgaven, die voortvloeien uit de nieuwe historische situatie, welke zich thans in alle duidelijkheid aan ons opdringt. Deze situatie wordt gekenmerkt door de uitbreiding van het socialisme tot een hele reeks landen, door de opvlucht van de nationale onafhankelijkheidsstrijd in Azië en Afrika en als gevolg hiervan het ontstaan van een anti-koloniaal en anti-imperialistisch blok. Het marxisme dient op een hieraan adequate wijze ontwikkeld te worden. We noemen in dit verband de mogelijkheid in de huidige situatie een wereldoorlog te voorkomen, het opnieuw actueel worden van het oude vraagstuk van de vreedzame overgang van kapitalisme naar socialisme, maar nu onder geheel nieuwe verhoudingen enz.

Ten derde vloeien uit de „hoogconjunctuur” van de kapitalistische economie in ons land en de pogingen het anti-communistische offensief te verscherpen nu de wolven aan de conjunctuurhemel beginnen samen te trekken, capitulatiestemmingen voort, die verscherpt worden door de eerstgenoemde factoren. Deze stemmingen leiden tot aanvallen op de marxistische beginselen (o.a. de crisis- en verarmingstheorie). Met het periodiek optreden van deze aanvallen is de arbeidersbeweging vertrouwd geraakt. Het gevaar schuilt alleen in het samenvallen met de beide eerste factoren. Nu gaat het er immers om de uit de eerste factoren voortvloeiende taken te volbrengen zonder in de armen te vallen van het uit de laatste factor voortvloeiende rechts opportunisme.

Vanuit deze drie gezichtspunten willen we de in het genoemde artikel aan de orde gestelde vraagstukken, na er wat orde in gebracht te hebben, nader bezien.

2. De draagwijdte van de revolutionaire theorie

Wat is theorie? Gestelde praktijk van miljoenen. Opgehoopte en veralgemeende ervaring. De theorie komt uit de ervaring voort, maar is daarom nog niet hetzelfde. De gedachte onderscheidt zich fundamenteel van dat, waarover gedacht

wordt. Hieruit vloeit de mogelijkheid van een kloof tussen theorie en praktijk en zelfs van een tegenspraak voort. Dit geldt ook voor het revolutionaire denken. Aanvankelijk gericht tegen in sleur, traditie en gewoonte verankerde onderwerpenheid, kan het revolutionaire denken zelf ook weer een verstaende formule worden en dus een sleur. Dit is geen reden om de theorie overboord te zetten of de draagwijdte ervan in te perken, maar integendeel om de revolutionaire geest weer aan te wakkeren en de eenheid van de theorie en praktijk te herstellen. Deze eenheid wordt voortdurend bedreigd door de zich steeds versnellende stroom van het politieke gebeuren, die om vernieuwing vraagt, enerzijds, en de neiging, een heel menselijke overigens, bij de dragers van de theorie in te dutten en zelfgenoegzaam te worden.

Keren we na deze waarheden als koeien terug tot het genoemde artikel. Hierin staat „het marxisme is geen recept dat in zichzelf voldoende is om bepaalde problemen op te lossen. Op deze wijze toegepast, komt men tot vreemde en onvruchtbare opvattingen, waarvan op het ogenblik die van Stalin over de onvermijdelijke verscherping van de klasse tegenstellingen, ook onder het socialisme, de bekendste is.” Dit lijkt mij echter een naïeve wijze om de theoretische activiteit van Stalin te beoordelen. De hier bedoelde en in 1937 ontwikkelde theorie hanteerde het marxisme allerm minst als een recept en kon dit ook moeilijk doen, daar het ging om wegen, die nog niet begaan waren. We hebben hier eerder te doen met een verkeerde beoordeling van de situatie, misschien onder invloed van bepaalde persoonlijke eigenschappen, dan met dogmatiek. Want over de klassenstrijd in dit stadium van de socialistische ontwikkeling bestond nog geen theorie.

Zeker dienen we het verleden kritisch te onderzoeken en zonder aanzien des persoons, maar de nonchalante, abstracte en a-historische wijze waarop dit hier gebeurt heeft met het marxisme weinig uitstaande. Was dit wel gedaan dan was een andere omstrede stelling gekozen bijv. aangaande de mogelijkheid een wereldoorlog te voorkomen. Dit is in ons land en voor onze strijd een veel actueler thema.

Het tweede punt, dat S. P. aan de orde stelt is de draagwijdte van het marxisme met de bedoeling cultuur en wetenschap aan de „greep” van het marxisme te ontrukken. Ondersteunt de door Gramsci gedane uitspraak haar opvatting? Het verband waarin de geciteerde uitspraak is gedaan, is mij niet bekend. Dit bemoeilijkt een juiste uitleg van de bedoelde passage. Ik meen echter, dat het hier op neer komt: de kennis van de dialectiek ontslaat ons niet van de noodzaak de concrete feiten te onderzoeken. Om de woorden van Mehring te gebruiken — liever feiten zonder dialectiek, dan dialectiek zonder feiten. Uit het dialectische beginsel volgen niet zonder meer bepaalde conclusies of opvattingen ten aanzien van een of ander probleem. De dialectiek brengt uit zichzelf geen inhoud voort. De algemeenste bewegingswetten, die schuil gaan achter en ten grondslag liggen aan de veelheid van het gebeuren maken samen de objectieve dialectiek uit. De weerklink van deze objectieve dialectiek in ons denken leidt tot het ontstaan van de dialectiek als theorie, die op zijn beurt richtinggevend kan zijn bij het onderzoeken van nieuwe feitelijkheden.

Alle verschijnselen in de wereld om ons heen maken deel uit van een alomtegenwoordige en allesomvattende dialectiek. Doordat S. P. de onderscheiding van subjectieve en objectieve dialectiek uit het oog verliest, komt zij tot een inperking van de draagwijdte van de revolutionaire theorie. Maar dit kan Gramsci nooit bedoeld hebben. Wat anders is natuurlijk, dat de klassenstrijd, die in een bepaalde periode van de geschiedenis de voornaamste, maar ook dan niet de

enige uitingsvorm van de sociale dialectiek is, niet op alle verschijnselen van maatschappelijke en meer persoonlijke aard in even sterke mate zijn stempel drukt. In een vorig artikel ben ik hierop ingegaan in verband met het voortleven van kunst, die in oudere fasen van de maatschappelijk ontwikkeling ontstaan is.

Bovendien houdt de schrijfster er geen rekening mee, dat dit stempel van het klassen karakter niet in alle stadia van de sociale ontwikkeling even zwaar drukt. In een stagnerende maatschappij of door een verflauwing van de klassenstrijd om welke redenen ook kunnen bepaalde sectoren van het culturele en vooral van het wetenschappelijke leven tijdelijk en tot op zekere hoogte een eigen leven leiden. Daarvoor wordt dit verband tussen cultuur en politiek in revolutionaire situaties dan ook zo direct en drukt het stempel van de klassenstrijd tot op de meest vergeestelijkte verschijnselen zo zwaar, dat we van sociale kortsluiting zouden kunnen spreken. Dit wil zeggen, dat de juistheid van de stellingname van Zjdanow, om maar een voorbeeld te noemen, van plaats en tijd afhangt en niet zonder meer juist of onjuist genoemd kan worden. Juist dit concrete onderzoek van onze concrete situatie missen we in het genoemde artikel.

3. De inhoud van onze cultuur

„De verhouding van mens tot mens en de verhouding van de mens tot het heeal of de mensheid en niet de klasseverhoudingen zijn bepalend voor de hoogte en rijkdom van een gegeven cultuur” schrijft S. P. Bij deze theoretische constructie wrijft men zich toch even de ogen uit. Het gaat om „de volledige mens”. Maar wie zou dit willen bestrijden? Zijn het echter niet juist de klassenverhoudingen, die het menselijke verminken? Kan onder kapitalistische verhoudingen van „volledige mensen” gesproken worden? Is het niet juist de geestelijke verminking voortvloeiend uit de verzakelijking van de menselijke verhoudingen, uit de vervreemding van de mens ten opzichte van zichzelf en van zijn diepste wezen, d.w.z. uit het uitbuitingskarakter van deze maatschappij, waartegen wij strijden? De hoogte van de cultuur wordt dus wel degelijk diepgaand beïnvloed door de klassenverhoudingen. De *hoogte* van een cultuur kunnen we vaststellen door humanistische maatstaven aan te leggen, maar de *factoren*, die deze hoogte bepalen zijn van sociale aard. Wat hier als tegenstelling geconstrueerd wordt is in feite een dialectisch verband. Dialectisch daarom, omdat inderdaad de voortschrijdende maatschappelijke ontwikkeling niet op evenredige wijze leidt tot een stijging van het culturele niveau.

Als we lezen, dat de grotere schoonheid van de kunst in de middeleeuwen vergeleken met die van het kapitalisme vele historici en ook de marxisten voor een dilemma stelt, dan geldt dit zeker niet voor hen, die gewoon zijn een onderscheid te maken tussen een rechtlijnige en een dialectische ontwikkeling. En tot hen behoorde in de eerste plaats Marx. Juist door van de economische ontwikkeling en de klassenverhoudingen uit te gaan lost zich dit dilemma op.

Dan leren we zien, zoals ook de schrijfster terecht vaststelt, dat een cultuur op een bepaald tijdstip uit meerdere lagen is opgebouwd, die door verschillende groepen of klassen worden voortgebracht en gedragen. Het is zeker waar, dat de schatten van de volkskunst vooral stammen uit de periode vóór het kapitalisme. Tijdens het feodalisme bleven onder het volk nog sterke gemeenschapsbindingen bestaan en deze werkten stimulerend op de artistieke creativiteit en beleving. Concreet betekent dit voor ons, dat het culturele erfdeel een gecompliceerd karakter heeft en zeker niet in zijn geheel overgenomen en verwerkt kan worden. Vooral in de periode van stagnatie van het nederlandse

kapitalisme en gruwelijke koloniale praktijken en daarna hebben zich tradities gevestigd, die meer bestrijding dan overneming verdienen.

Als ik het goed begrijp dan maakt S. P. front tegen een overwegend intellectuele waardering van de cultuur en komt op voor het aanleggen van morele maatstaven. Interessant is de poging om onze oudste wijsgerige tradities uit de late middeleeuwen te mobiliseren tegen het 17e eeuwse rationalisme. „De liefde van mens tot mens, in de mystiek van de middeleeuwen, was bijv. een rijkere bron van cultuur dan de vervreemding van de mens in de begintijd van het industrialisme.” Zij noemt de humanistische mystiek van Ruusbroec en anderen. Ongetwijfeld verdient deze stroming meer aandacht, echter niet in de eerste plaats Ruusbroec. Maar moet niet zowel ten aanzien van de mystiek als van het rationalisme het beschouwende karakter voorop gesteld te worden? En moet het verklaren (verstand) en beleven (gevoel) niet zijn pendant vinden in het veranderen (handelen)? Als we het dan toch willen zoeken in het verleden dan dienen we eens aandacht te besteden aan het christelijk stoïcisme van Coornhert en van Johan de Wit een eeuw later. Van hem stamt een uitspraak, die ik tegenover die van Geert Groote zou willen plaatsen: „Ick hebbe geduyrende de storm naar mijn kranck vermogen allmede helpen ytkycken ende self in 't alderhartste van 't weder . . . boven gestaen” (1665). Voor een nadere bepaling van de mystiek vroeger en nu verwijs ik naar de desbetreffende opmerkingen in „Herfstij van het liberalisme” (Pol. en Cult. aug. 1956, blz. 484).

Wat de historische kant van de zaak betreft ben ik het er volkomen mee eens, dat het opzien naar de 17e eeuw ons vooral niet mag beletten verder in het verleden terug te gaan, waar we niet alleen de bouwstenen kunnen vinden, waaruit de cultuur in de Gouden Eeuw is opgetrokken, maar ook vele waardevolle stenen, die toen al geen plaats meer konden vinden. Busken Huet doet trouwens in „Het Land van Rembrandt” niet anders.

Wat de theoretische kant aangaat, meen ik toch, dat we hier van de weg afraken. Het accentueren van „de liefde van mens tot mens”, en het „onvoorwaardelijk respect voor de mens” brengt ons dicht in de buurt van de naar mijn mening terecht door Marx onvoorwaardelijk bestreden Feuerbach met zijn algemene mensenliefde. Wat hebben we aan deze algemene stellingen? Wat hier ontbreekt, dat is de strijdgeest. Gorki zegt in „De kleinburger en de revolutie”: „De kleinburgers willen tot iedere prijs met iedereen in vrede leven . . . en zijn er ten alle tijde op uit het evenwicht van hun ziel te bewaren, dat zij geluk noemen.” Het is onze eerste plicht de mensen op te voeden in een geest van onverzoenlijkheid en standvastigheid tegenover het imperialisme.

Betekent dit nu, dat een bezinning op de morele aspecten van de klassenstrijd overbodig is? Allermint. Hierbij dient echter vooropgesteld te worden, dat ook hier alleen een concreet onderzoek van de concrete situatie een antwoord kan geven op de vraag welke strijdvormen nodig en doeltreffend zullen zijn. Toch laat zich in dit verband wel een algemene opmerking maken: het middel moet doeltreffend zijn. Anders gezegd het middel moet ons nader brengen tot het algemene grote doel: het socialisme. De uit de kapitalistische wereld stammende stelling, dat het doel de middelen heiligt, d.w.z. dat alle middelen geoorloofd zijn om het doel te bereiken, moet door ons noodzakelijk verworpen worden. Het te hanteren middel is niet van het te bereiken doel los te maken. De middelen, waarvan we ons bedienen, bepalen reeds bij voorbaat het resultaat, d.w.z. het doel dat bereikt wordt. Dit om de eenvoudige reden, dat de middelen, waarvan de revolutionairen zich bedienen henzelf niet onberoerd laten. Mensonterende

middelen leiden tot demoralisatie van de mensen, die deze middelen hanteren en dit brengt het socialistische doel, dat een hoog moreel peil veronderstelt niet nader. De ontstellende feiten, waaraan men zich in enige socialistische landen heeft schuldig gemaakt, kunnen misschien wel historisch verklaard, maar moeten niettemin onvoorwaardelijk veroordeeld en afgewezen te worden juist op grond van het marxisme-leninisme, juist terwille van het onverzoenlijke bestrijden en isoleren van de contra-revolutie.

4. Nationale tradities

Na de cultuur in het algemeen komt nu de nederlandse cultuur aan de beurt. In het bewuste artikel wordt gezegd, dat „de vernederlandsing van de partij, wat haar propaganda aangaat” in de eerste plaats afhangt van het onderkennen van de bijzondere kenmerken van de kapitalistische beschaving in ons land. Maar dit is pertinent onjuist. De politiek van de communistische partij wordt primair bepaald door de algemene kenmerken van het wereldimperialisme en secundair, vooral wat de uitvoering van deze politiek betreft, door specifiek nederlandse factoren. Waarschijnlijk wordt echter bedoeld de noodzaak negatieve of dode van positieve en levende tradities te onderscheiden en op de laatste voort te bouwen.

Twee aspecten van dit belangrijke vraagstuk verdienen nadere belichting.

In de eerste plaats de opmerking „mits wij hen niet afschrikken met frazen over kosmopolitisme, socialistisch realisme en andere artistieke en filosofische ideeën, die met onze eigen culturele tradities niets te maken hebben, en die de indruk wekken dat wij een Russisch en niet een Nederlands maatschappelijk bestel nastreven”. Het is overigens meer een uitval dan een gefundeerde mening. Bepalen we ons vooreerst tot het begrip „kosmopolitisme”, waarmee we onder meer dode, lege vormen aanduiden van buitenlandse oorsprong, die klakkeloos overgenomen worden.

Is er inderdaad geen enkel politiek of cultureel verschijnsel aan te wijzen, dat onder dit begrip valt en derhalve bestreden dient te worden? Hing de ontwikkeling van onze cultuur in de 17e eeuw niet af van de strijd tegen het dode Romeinse classicisme? Schuilt de grootheid van Bredero juist niet daarin, dat hij zich van dit classicisme vrij wist te houden? Ging later de strijd niet tegen een verstart Frans classicisme, de cultuur van een stervend absolutisme? En is de vorm van het kosmopolitisme in onze eeuw: het amerikanisme, dan alleen maar een denkbeeldig gevaar? Zeker, een ondoordacht gebruik van de term kosmopolitisme of amerikanisme zou de ontwikkeling van onze cultuur kunnen remmen, doordat vruchtbare verschijnselen met dit etiket beplakt buitengesloten worden. Maar een mogelijk misbruik mag ons niet verhinderen toch voor een juist gebruik van dit begrip op te komen.

Kosmopolitisme heeft niets uitstaande met de uitwisseling van levende cultuuruitingen tussen de landen in de gehele wereld. Ging de strijd in de Gouden Eeuw tegen het classicisme, tegelijk bestaat de grootheid van de cultuur in die tijd juist in het feit, dat grote geesten uit alle landen hierheen trokken, dat Hollanders over alle wereldzeeën zwierven en alle mogelijke invloeden in zich op namen, zodat deze cultuur een synthese vormde van al het waardevolle uit de gehele wereld. Internationaler kan men zich geen cultuur denken dan die van de Gouden Eeuw, maar tegelijk geen die meer het merkteken van onze volksaard droeg.

Ook nu willen wij alle vooruitstrevende, levende gedachten en gevoelens waar ter wereld in ons opnemen en verwerken op onze wijze. Wij voelen ons de erf-

genamen van de beste tradities van de Franse en de Russische revoluties, wij laten ons leiden door de gedachten van Marx en Lenin. En dit te meer, waar het achterblijven van ons land op bepaalde gebieden door het confronteren van de situatie en het niveau in ons land met die in andere landen en werelddelen ingehaald kan worden. Busken Huet, wiens enige gebrek een te vurige liefde voor onze nationale letteren genoemd wordt, placht de roede niet te sparen en liet kunstlievend Nederland kennis nemen van vele belangrijke schrijvers in andere landen van Europa, Rusland niet uitgezonderd, om zo te werken aan de verhoging van het peil van de letterkunde in ons land. Niemand, die het wel met ons volk meent, kan volstaan met het vleien van onze nationale eigenaardigheden, die niet zelden ondeugden zijn. Daarom is de term „vernederlandsen” ook zo bedenkelijk. Hoe heeft Multatuli de lamelligheid van de wawelaars en droogstoppels, van de slijmerings en pennewips gegeseld. Ook dat is een kant van Nederland!

Hiermee komen we tot het tweede aspect van de zaak. Wat verstaan we onder „aanknopen bij de nationale tradities”? Stelden de dragers van de bonte cultuur uit de 17e eeuw, waarvan de elementen van heinde en ver bijeengegaaard werden en toch zo typisch Nederlands, zich bewust ten doel „nationaal” te willen zijn? Zeker zij geloofden in ons volk, in zijn kunnen, in de kwaliteiten van de Nederlandse taal en dit maakte hen fier en zelfbewust, maar van een opzettelijk aanknopen bij nationale tradities of een bewust Nederlands willen doen was geen sprake.

En in onze tijd? Nemen we een architect, die nu werkt met glas, staal en beton. Wat is voor hem de zin van de leus „aanknopen bij de nationale tradities”? Kan hij iets beginnen met de trapgeveltjes uit de Hollandse renaissance? Natuurlijk niet, maar wel met het algemeen geldende beginsel, dat aan deze trapgeveltjes ten grondslag lag: uitgaande van de beschikbare materialen en de eisen, die het gebruik van het gebouw stelt, zoeken naar een synthese van doelmatigheid en schoonheid. Gevoel voor maat en verhoudingen kunnen we er van leren, maar niet de concrete vormen voor het bouwen nu, d.w.z. de bouwstijl. Het verleden levert ons weinig of geen aanwijzingen voor een nationale vormgeving van onze moderne cultuur. Daar echter, waar plaats, tijd en omstandigheden niet uit het oog worden verloren, daar zal het nagelacht later spreken van een typisch nationale cultuur.

5. De Hollandse marxistische school

Speciaal gevaarlijk wordt het te spreken van „aanknopen bij de nationale tradities” waar deze funest werken door de specifieke uit economische achterlijkheid en intellectuele geborneerdheid en geïsoleerdheid voortvloeiende omstandigheden, waaronder deze tradities zijn ontstaan. Nemen we als voorbeeld het „Hollandse marxisme”. Noch voor de tekorten noch voor de verdiensten mogen wij de ogen sluiten. Voor de tekorten niet, omdat zij doorwerken in het heden en nog steeds bestrijding verdienen, voor de verdiensten niet terwille van de historische rechtvaardigheid, maar ook omdat zij ons duidelijk kunnen maken, dat de ontwikkeling en de verdediging van de revolutionaire gedachte niet het werk van een enkeling was en is en vorm krijgt in en door de internationale discussie. Ook ons land heeft een bijdrage geleverd tot het internationale marxisme.

Het volledig wegwerpen van de Hollandse marxisten als politici en het maken van een scherpe scheiding tussen hun artistieke en politieke activiteit, zoals bij ons niet ongebruikelijk is, houdt verband met de opvatting, dat iemand of voor honderd procent marxist is of helemaal niet. Maar zou het niet zo zijn, dat wij

het allen in meerdere of mindere mate zijn en op het ene moment meer dan op het andere? In Duitsland worden door marxisten studies vol liefde en respect gewijd aan Rosa Luxemburg, Karl Liebknecht, Franz Mehring, in Frankrijk aan Jules Guesde, Paul Lafargue, Jean Jaurès, in Italië aan Antonio Gramsci, Antonio Labriola, in de Sowjet-Unie aan Plechanow en anderen. Vol liefde en waardering om hun moedig hooghouden van het marxistische vaandel, al was het maar in een bepaalde periode van hun leven, maar tegelijk zonder ook maar op enigerlei wijze hun tekortschieten te verdoezelen. Dit tekortschieten natuurlijk gemeten aan de historische omstandigheden, waaronder deze revolutionairen streden en niet gezien vanuit onze tijd. De Hollandse marxisten voor de eerste wereldoorlog of zelfs Domela Nieuwenhuis in de vorige eeuw verwijten, dat zij geen leninisten waren of geen leninistische partij opbouwden, is natuurlijk een onzinnigheid.

De verdienste van de Hollandse marxisten bestaat in de eerste plaats in het propageren van de marxistische gedachte in de periode van een sterk veldwinnend opportunistische. Denken we slechts aan de voortreffelijke heldere en strijdbare popularisaties van het marxisme door Herman Gorter. In de tweede plaats in bijdragen tot een marxistische geschiedschrijving zoals van J. Saks en H. Roland Holst. In de derde plaats in het deelnemen aan de internationale discussie over principiële vraagstukken en in originele bijdragen tot de theorie, waarvoor met name Lenin zijn waardering heeft uitgesproken. Zo waardeerde Lenin Gorter's brochure over het imperialisme als „voortreffelijk” en Pannekoek's opvatting over de sociale wortels van het opportunistische als „volkomen juist”. Bij ons voert een negatieve en a-historische zienswijze de boventoon. Als de Hollandse marxisten naast de Poolse echter tijdens de eerste wereldoorlog volkomen tekortschieten bij het uitwerken van het nationale vraagstuk dan volstaat Lenin niet met hun onjuiste opvattingen te bestrijden, maar probeert hun falen te verklaren uit de specifieke Hollandse verhoudingen.

Wat de negatieve tradities van de Hollandse marxisten betreft en vooral hun volledig overstap gaan na de eerste wereldoorlog, hieraan is reeds veel aandacht besteed en voor een gezonde ontwikkeling van onze partij blijft dit noodzakelijk en juist. Lenin heeft deze kritiek in de „Linkse stroming” op onovertroffen wijze samengevat.

6. Arbeiders en intellectuelen

Van bijzonder belang is ook de ontleding van de negatieve tradities van het Hollandse marxisme in verband met een ander probleem nl. de verhouding tussen arbeidersbeweging en intellectuelen. Het gaat erom de onmiskenbare kloof tussen intellectuelen en revolutionaire arbeidersbeweging te overbruggen op basis van onze revolutionaire beginselen. Sonja Prins formuleert het probleem echter als volgt: „In de praktijk ligt het vraagstuk van het eigen karakter van de Nederlandse partij, het doorbreken van het sektarisme, in de eerste plaats voor ons als een cultureel vraagstuk, het vraagstuk van de intellectuelen.”

Het hier aangestipte probleem is echter niet primair van culturele aard, maar van *politieke*. Uiteraard vormt het culturele van dit politieke vraagstuk een belangrijk aspect. Omgekeerd dient ook vastgesteld te worden, dat de cultuur allen aangaat, al hebben de intellectuelen er meer direct mee te maken.

De oorzaken van de gesignaleerde kloof liggen niet in de eerste plaats op het terrein van de tactische fouten, maar meer op dat van de objectieve en historische factoren. In het genoemde opstel „Herfsttij van het liberalisme” heb ik geprobeerd een begin te maken met een historische analyse van dit probleem. Wat wordt bedoeld met de intellectuelen overtuigen van het „ondogmatische” karakter van

onze partij? Als het betekent: tonen door onze strijd voor de belangen van alle werkers met hoofd en hand en door onze actieve scheppende deelname aan onze cultuur op basis van onze revolutionaire beginselen, dat onze partij een onmiskenbare kracht is in het leven van ons volk, zeker! Maar als het moet betekenen toegeven aan de afkeer van discipline en organisatorische binding, toegeven aan alle ideologische vooroordelen van het kleinburgerdom, dan zeg ik nee. Zeker mag de draagwijdte van het leninisme niet beperkt worden tot politieke en economische vraagstukken. Strijd te voeren ook op theoretisch en cultureel terrein is een kwestie van zijn of niet zijn van de revolutionaire gedachte.

GER HARMSSEN

Boekbespreking

De Indonesische maatschappij in wording

Het „Institute of Pacific Relations" (Instituut voor het bestuderen van de verhoudingen in de landen om de Stille Oceaan) met hoofdzetel in New York had prof. Wertheim gevraagd een rapport te schrijven voor zijn 11e Congres in Lucknow (India). Naar aanleiding daarvan heeft het Instituut voorgesteld, de studie uit te breiden tot een meer omvattend geheel, waarvan dit boek (360 blz.) het resultaat is.*

De schrijver zegt in zijn voorwoord, dat hij vooral aandacht heeft geschonken aan een aantal sociale processen, die tot nu toe in de literatuur werden verwaarloosd. Behalve aan de economische ontwikkeling, waarover reeds veel is geschreven, heeft de schrijver aandacht besteed aan veranderingen in de klassenstructuur, de wijzigingen in de verschuiving van dorps- naar stadsontwikkeling, de modernisering van de Islam, en dergelijke. Hij heeft daarbij getracht te vermijden, de cultuurrelaties statisch op te vatten, maar deze in verbinding te zien met de technische grondslagen van de maatschappij. Daarbij zijn juist de Aziatische maatschappijvormen en de sociale verhoudingen zo ingewikkeld in hun onderlinge betrekkingen, dat zij niet begrepen kunnen worden vanuit één enkel gezichtspunt. Het is nodig de menselijke ontwikkeling te beschouwen als een dynamische eenheid, als een voortdurende wisselwerking van herhaling en vernieuwing, waarbij de herhaling steeds in een nieuw kleed verschijnt en het nieuwe steeds past in de herhaling van een bepaald schema.

De schrijver tracht de aandacht te richten op essentiële grondslagen, meer dan op uiterlijke verschijnselen. Als essentieel worden dan beschouwd tegenstellingen tussen sociale groepen, ontevredenheid van de boeren, honger, slavernij, klassenstrijd, zoals die beslissend zijn voor een toekomstige ontwikkeling. Doel is een juistere greep te krijgen op de werkelijkheid, waardoor de buitenlandse waarnemers beter zullen begrijpen waarom veel Indonesiërs weerstand bieden tegen vreemde invloeden als technische hulp, economische investeringen of politieke raadgevingen, zoals deze gebruikelijk zijn.

De schrijver wil zijn onderwerp benaderen met sympathie en warme belangstelling voor de bijzondere wijze waarop de Indonesiërs reageren op de vraagstukken, die de nieuwe tijd stelt, bij het zoeken naar een oplossing voor algemeen menselijke problemen.

*

In elf hoofdstukken worden de belangrijkste problemen systematisch behandeld. Behalve voor de inleidende hoofdstukken is daarbij elk hoofdstuk zoveel mogelijk onderverdeeld in vier secties, die resp. behandelen: de periode vóór de rechtstreekse invloed van het Westen; die van de westerse beïnvloeding, voornamelijk in de 19e eeuw; de periode tot aan de Japanse bezetting en de ontwikkeling in en na de tweede wereldoorlog. Door deze systematische behandeling is het boek ook bruikbaar om daarin bijzonderheden over bepaalde periodes na te slaan. De daarmee gepaard gaande herhalingen in telkens nieuwe vormen verhelderen en verdiepen het algemene beeld en maken het boek zeer leesbaar, ook voor hen, die zich met deze vraagstukken nog niet diepgaand hebben bezig gehouden.

Een nadeel is, dat door de indeling naar onderwerpen de algemene geschiedkundige lijn minder duidelijk naar voren komt.

Hoofdstuk 4 geeft een kort overzicht van de politieke ontwikkeling van Indonesië tot op de huidige dag, dat aan dit bezwaar tegemoet komt, en dit hoofdstuk wordt direct gevolgd door een beschouwing over de economische ontwikkeling in hoofdstuk 5, dat m.i. tot het beste behoort, in dit wel zeer bijzondere boek, en dat met vrucht als grondslag kan worden genomen bij het lezen van de overige hoofdstukken, waarvan de onderwerpen met de economische ontwikkeling nauw samenhangen, maar die elk voor zich in soms ingewikkelde wisselwerkingen een eigen karakter hebben.

Hoofdstuk 6 tracht dan de samenhang te zien in verband met wat de schr. noemt het „status systeem". Dit behandelt de verhouding van verschillende bevolkingsgroepen en de invloed daarop door de koloniale overheersing, de Japanse bezetting en de nationale bevrijding. Hier speelt m.i. de neiging tot systematiseren de schr. parten, die hem ertoe verleidt te grote waarde te hechten aan „ras" en „kleur", zodat hij op blz. 136 zelfs verklaart: „Zo werd in een groot deel van de wereld de kleurlijn (colour line) de hoeksteen van de koloniale structuur". Ook al legt de schr. op andere factoren eveneens grote nadruk, dan ligt er toch een gevaar in, zich door een eigen schema te laten meeslepen, dat tot misverstand en onwillekeurige steun aan bedenkelijke rassentheorieën zou kunnen leiden. Toch is dit hoofdstuk in zijn algemeen verband zeer interessant, in het bijzonder ook het gedeelte dat over de invloed der Japanse bezetting handelt, een periode die de schr. in een Japans concentratiekamp heeft meegemaakt en waarvan hij een studie maakte, die nieuw licht op deze periode werpt.

Het zou ons te ver voeren de hoofdstukken op de voet te volgen, maar de behandelde onderwerpen alleen nodigen reeds tot lezen en zullen de lezer niet teleurstellen.

Over de „ontwikkeling der steden" vindt men veel concrete gegevens, waarbij de schrijver er nooit naar streeft koloniale toestanden te verdoezelen of te verfraaien. Het hoofdstuk over „religieuze hervormingen" zal ongetwijfeld tot discussies aanleiding kunnen geven, maar dan in die zin, dat het gebodene uiterst stimulerend werkt en over een rijk materiaal beschikt, dat aan een discussie een solide basis en een hoog peil zou kunnen verzekeren. De sociale ondergronden van de wijzigingen in de betekenis en de ontwikkeling van godsdienstige invloeden worden steeds tot uitgangspunt gekozen. Interessant is daarbij o.a. ook hoe de schr. de rol van de godsdienst behandelt in de tegenstellingen tussen de arme boeren en de nationale bourgeoisie in de steden. Onder deze burgerlijke nationale elementen zijn er velen, die, als niet in het dorp wonend grondbezitter, of als schuldeiser belangen in het dorp hebben, die in conflict komen met de belangen van de arme boeren. Deze voelen zich uitgebuit door de regerende klasse in de steden en vinden steun bij conservatieve godsdienstleraren, die een terug naar de eenvoud en de oude tradities prediken. Dit speelt in de kaart van de „Daroes Islam"-beweging, die een reactionaire strekking heeft en daarom door buitenlandse koloniale kringen wordt gesteund. In deze beweging ligt echter ook een kern voor een strijd voor landverdeling. Deze strijd zal vroeg of laat de ontwikkeling beheersen en de schr. ziet de mogelijkheid, dat dit ertoe zal leiden dat verschillende groepen onder islamitische vlag tegenover elkaar zouden komen te staan. Hij meent echter aan het slot van dit hoofdstuk, dat het waarschijnlijker is, dat de Moslimboeren en de arbeiders zich in de strijd steeds meer bewust zullen worden van de banden, die hen binden met de leden van hun eigen klasse, ook al hebben deze gebroken met de Islam, of al behoren zij tot andere godsdienstige groeperingen.

Het hoofdstuk over wijzigingen in de arbeidsverhoudingen brengt o.a. uitvoerige statistieken over de levensstandaard kort voor de tweede wereldoorlog. Daaruit blijkt wel overduidelijk dat diegenen ongelijk hebben, die beweren dat, nu ja, in de tijden van de Max Havelaar de toestanden erg waren, maar dat Nederland daarin later verbetering zou hebben gebracht. Intussen zijn ook de levensverhoudingen na de revolutie nog verre van bevredigend, maar de strijd

schépt thans een grondslag voor verbetering.

De schr. ziet in de culturele ontwikkeling (hfdst. 10), ook na de revolutie nog geen vaste lijn naar een nationale volkscultuur. Er is invloed, vooral in de steden, van Westeuropese en zelfs van Amerikaanse cultuur, en pogingen daartegenover van teruggrijpen op oude cultuurelementen, zonder veel succes. Een grote drang naar kennis en onderwijs is een veelbelovend symptoom en daarbij is opvallend de rol van een nieuw type dorpsonderwijzers. Deze putten hun kennis uit schriftelijke cursussen en verkrijgen een belangrijke invloed op de dorpsjeugd en ook op het leven op het platteland in het algemeen. In 1952 werden meer dan 10 miljoen bladzijden van dergelijke cursussen verdeeld en de schrijver meent, dat we hier te doen hebben met een bron van nieuwe levende krachten voor een culturele vernieuwing.

In het laatste (elfde) hoofdstuk volgt een kort overzicht over het nationalisme in zijn ontwikkeling in de verschillende perioden. De nationalistische ideologie zal een drijvende kracht zijn in de verdere toekomst, die gekenmerkt zal moeten zijn door ingrijpende agrarische hervormingen en snelle industrialisatie. Als het Westen niet bereid is Azië te helpen bij dit proces, hetgeen volgens schr. een wonder zou betekenen, zullen de onontwikkelde landen er de voorkeur aan geven dit alleen te doen, ook wanneer dit grote ontberingen zal meebrengen.

In een naschrift wordt nog een aanvulling gegeven over de periode juli tot december 1955.

De verkiezingen hebben aangetoond, dat de Islam nog een sterke invloed op de bevolking heeft, speciaal ook op het platteland, door bemiddeling van dorps-hoofden en godsdienstleraren. Maar juist in de dorpen kregen ook de communisten veel stemmen. Geen partij zal onder de arme boeren blijvend aanhang vinden, die niet bereid is een radicale landbouwhervorming en landverdeling door te voeren. In de steden heeft de PNI veel aanhang, maar in enige grote steden van Centraal- en Oost-Java hadden de communisten zelfs de meerderheid. In het algemeen is er geen haat tegen, of angst voor de communisten onder de bevolking en sympathie voor de Sowjet-Unie en Volksdemocratisch China, ook onder hen die op andere partijen stemden dan de KPI. De KPI volgt trouwens een politiek van actieve samenwerking met andere nationalistische groeperingen. Indien westerse kapitalisten Indonesië als een gebied voor investeringen en economische activiteit willen behouden, zullen zij zich moeten aanpassen aan de behoeften van de Indonesische maatschappij. Ook indien zij erin zouden slagen, de koloniale heerschappij over Nieuw-Guinea (Irian) enige tijd te handhaven, zullen zij spoedig stuiten op verzet van de zijde der inheemse bevolking aldaar.

De schr. eindigt zijn boek als socioloog, met een optimistische aanhaling: „De periode van storm en spanning, die Indonesië doormaakt, leidt tot sociale vooruitgang, ondanks politieke en economische moeilijkheden. Geen kracht op aarde kan de loop van de sociale ontwikkeling omkeren.”

*

Het leek gewent over dit boek een enigszins uitvoerige recensie op te nemen in P. en C., niet alleen om de schat van materiaal en kennis die dit werk bevat, maar ook wegens het karakter van deze publikatie.

Schrijver en uitgever verdienen daarbij beiden onze aandacht. Een progressieve professor, die zijn studie niet baseert op de grondslag van het marxisme, maar niet bang is de werkelijkheid onder ogen te zien, ook daar, waar deze aan de heersende machten een „mene tekel” aan de wand schildert, is helaas geen alledaags verschijnsel. Dat een organisatie als het Instituut voor bestudering van de verhoudingen van de landen om de Stille Oceaan, die voornamelijk wordt gedragen door kringen van het Amerikaanse monopoliekapitaal, deze „waarheden” helpt verbreiden, wijst op de ernst van de maatschappelijke ontwikkeling. De in feite heersende klasse heeft er wel belang bij, de grote massa een rad voor ogen

te draaien, maar dient zelf toch op de hoogte te zijn van de krachten die haar bedreigen. En dit juist nu, omdat deze krachten zo dreigend worden, dat zij de vraag opdringen, of een wijziging in de wereldpolitiek wellicht nodig zal zijn. Een overeenkomstig probleem dus, dat aan de arbeidersklasse in een andere vorm eveneens wordt gesteld.

Bij het kennismaken van dit boek en van dergelijke boeken, waarvan er ook in de Ver. Staten herhaaldelijk verschijnen, zullen we meer aandacht moeten besteden dan tot nu toe veelal gebruikelijk was. In de eerste plaats zullen we ze goed moeten lezen, er waardevol materiaal uit moeten putten en ervan willen leren. In de tweede plaats zullen we met behulp van dergelijke boeken beter kunnen doordringen in lagen der bevolking, die tot nu toe voor ons uiterst moeilijk te bereiken waren, maar die toch vroeg of laat tot bondgenoten van de arbeidersklasse moeten worden. In de derde plaats zullen wij in opbouwende zin polemisch moeten optreden, indien ideologische verschillen tot verschillen in beoordeling en waardering van feitelijkheden aanleiding geven. En tenslotte zal het ook voor verheldering in onze eigen rijen gewenst zijn, verschillen die hun oorzaak vinden in de wens tegenstellingen te verdoezelen of feiten te verdraaien in het belang van de positie van onze vijanden, onbarmhartig bloot te leggen en de oorzaken van deze, al of niet bewuste, onwaarheden te ontmaskeren.

Maar ook dit laatste mag ons niet verhinderen het bruikbare voor onze strijd op te sporen en voor eigen verheldering en het winnen van bondgenoten te gebruiken.

S. J. RUTGERS

* W. F. Wertheim: Indonesian Society in Transition. Uitg. W. van Hoeve, 1956. Ing. f 15.—

Dieptepsychologie

F. en R. Künkel's boekje „Opvoeding tot persoonlijkheid”* is een inleiding tot de „individualpsychologie”, gesticht door A. Adler.

De pretenties van de individualpsychologie zijn — evenals die van de andere richtingen in de dieptepsychologie — niet gering. De individualpsychologie zou nl. niet alleen de weg aangeven tot het voorkomen of herstellen van de meeste nerveuze en sociale ontsporingen, maar ook allerlei moeilijkheden in de samenleving zouden door haar in ruime mate begrepen en beïnvloed kunnen worden. Wat dit laatste betreft: we vinden hier de oude misvatting dat de moeilijkheden in de samenleving in laatste instantie van psychische aard zouden zijn.

De individualpsychologie behoort tot de dieptepsychologie, onderscheidt zich echter van Freud's psychoanalyse, doordat niet de sexualiteit, maar het streven naar macht als allesbeheersende onbewuste drijfveer wordt gezien. Het menselijk streven zou dan bepaald worden door een onbewuste drift. De lezer(es) gelieve hier echter niet uit af te leiden dat er in dit boekje niets dan onzin zou staan. R. Künkel geeft beschrijvingen van een aantal gevallen uit haar praktijk die zeer lezenswaard zijn.

R.

* Uitg. Wereldbibliotheek, 14e druk, f 2.40.

Partijdocument

Handen af van Egypte!

Verhindert een nieuwe wereldoorlog

Communiqué over een zitting van het Partijbestuur der CPN

In een zitting van het Partijbestuur der CPN op vrijdag 23 november werd de toestand besproken, die is ontstaan door de agressie van Engeland, Frankrijk en Israël tegen Egypte, alsmede de dreiging van een grote oorlog, die hieruit voortkomt.

Het valt te vrezen dat deze agressie verder zal worden voortgezet en deel uitmaakt van een grootscheeps oorlogsplan der koloniale mogendheden, met steun van de Verenigde Staten, tegen de nationale bevrijdingsbeweging in Afrika en Azië. De aanval van Engeland, Frankrijk en Israël op Egypte is een koloniale oorlog in zijn meest brutale en wrede vorm, die ten doel heeft het verkrijgen van winsten uit de uitbuiting van honderden miljoenen mensen en het beroven van de volkeren en hun nieuwe staten van hun nationale rijkdommen, zoals olie, uranium en andere grondstoffen.

Tot dusver hebben de regeringen van Engeland, Frankrijk en Israël geweigerd hun troepen van het Egyptische grondgebied terug te trekken. Daarom moet met een hervatting van de vijandelijkheden rekenen worden gehouden!

Uit de ervaring van de koloniale oorlogen, zoals die van het Nederlandse imperialisme tegen Indonesië, is bekend, dat de aanvallers vaak hun toevlucht nemen tot een wapenstilstand nadat ze hun eerste landing hebben verricht, om nieuwe troepen aan te voeren en daarna hun opmars voort te zetten.

De regering van de Verenigde Staten vervult een dubbelzinnige rol in dit spel. Amerika doet zich enerzijds voor als vriend van de Arabische volkeren en tegenstander van de Brits-Franse koloniale agressie. Doch terzelfdertijd houdt het vast aan het ontnemen aan Egypte van de soevereine rechten over het Suez-kanal en aan de „internationalisatie" daarvan, bij voorkeur onder Amerikaanse leiding.

Dit is het doel, dat de regering van de Verenigde Staten met het zgn. politieleger van de UNO nastreeft. Terwijl deze regering elke effectieve maatregel nalaat om de terugtocht van de Engels-Frans-Israëliëse troepen af te dwingen, wenst het deze ofwel te vervangen, ofwel aan te vullen door een troepenmacht, die, evenals in Korea onder de UNO-vlag, het Egyptische volk zou moeten gaan onderwerpen.

De meest effectieve maatregel tot het verdrijven van de agressors is het voornemen van de Egyptische regering om een beroep te doen op vrijwilligers uit andere landen.

Het voortduren van de agressie zou betekenen, dat ook spoedig meerdere landen in Azië en Afrika hiervan het slachtoffer zouden worden, dat de oorlogshandelingen zich over grote gebieden zouden uitbreiden en naar Europa zouden overslaan.

Een waarschuwing hiervoor zijn de gebeurtenissen in Hongarije. In de schoot van het Hongaarse volk was een strijd gaande over verbetering van het volksdemocratische regime, van de verhouding van Hongarije tot andere volksdemocratische landen en tot de Sowjet-Unie, welke strijd met vreedzame middelen als een inwendige aangelegenheid van Hongarije werd gevoerd.

Gelijktijdig echter met het begin van de koloniale agressie tegen Egypte mengden imperialistische en fascistische kringen uit het buitenland zich hierin. Zij ondersteunden de resten van de Hongaarse reactionaire klassen en van de Horthy-fascisten bij een gewapende greep naar de macht en tevens bij het begin van een gewapende strijd tegen de in Hongarije volgens internationaal verdrag en op wettige wijze gelegerde contingenten van het Sowjet-leger.

De reële betekenis van dit optreden is thans overduidelijk: het afleiden van de

aandacht van de koloniale agressie en het pogen om de Sowjet-Unie te verhinderen op te treden tegen deze agressie.

Het is thans ook voor ieder, die niet de ogen wenst te sluiten voor de feiten en die in staat is door de propagandistische manoeuvres van de oorlogsbrandstichters heen te zien, volkomen duidelijk, dat de in verband met de Hongaarse gebeurtenissen gevoerde pogromhetze tegen de communistische partijen geen ander doel heeft dan de enige konsekwente verdedigers van de vrede te verlammen en de massa tegen hen op te hitsen.

Dit is steeds de methode geweest van alle aanstichters van oorlogen, vanaf Clemenceau en de Duitse keizer in 1914 tot Mussolini en Hitler aan de vooravond van de tweede wereldoorlog.

Onze partij mag terecht trots zijn op de vastbesloten en strijdbare wijze, waarop zij bij de verdediging van „Felix Meritis" en de partij-instellingen in het gehele land tegen oplichtste leden, die door bewuste terroristen en fascisten werden aangevoerd, is opgetreden.

Bijzonder trots kunnen wij zijn op onze jeugd en het ANJV, die tot deze verdediging een groot deel hebben bijgedragen.

De betekenis van deze actie is niet alleen, dat onze partij eensgezind en vastbesloten haar bestaan en haar legaliteit heeft verdedigd. Zij toont ook aan, dat onze partij, hoewel bereid en vast van plan haar politiek door geduldige overtuiging met vreedzame propagandistische middelen onder de massa te brengen, niettemin ten volle het vermogen bleek te bezitten tot revolutionaire afweer van elke aanslag op haar legaliteit.

In deze dagen van spanning is de gezonde geest, die in onze partij bestaat, tot uiting gekomen. Evenwel hebben zich ook een reeks zwakke plekken geopenbaard door desertie van een klein aantal gemeenteraadsliden en enige andere leden. Hiertegen weegt het toetreden van nieuwe leden op.

Terwijl de arbeiders, intellectuelen en andere leden van onze partij, over het geheel, standvastig en vastberaden tegen de vanden optraden, hebben enkele, voordien met onze partij sympathiserenden, een verklaring van het echtpaar Romein en de renegaat J. van Santen c.s. mede-ondertekend, welke een bijdrage leverde tot het koor van de reactie inzake Hongarije. Als „tegenwicht" wordt de Brits-Franse agressie tegen Egypte afgekeurd, doch wordt de even naive als bedriegelijke voorstelling gewekt dat de Britse Labour-partij deze zou weten te verhinderen.

In het Partijbestuur werd de hoop uitgesproken, dat deze sympathiserenden zich er alsnog rekenschap van zullen geven, dat hun houding objectief de oorlogs-aanstichters in de kaart speelt en dat zij zich in het openbaar van de activiteit van de kring Romein—Van Santen c.s. zullen afwenden, die ook in het verleden stelselmatig van elke moeilijke situatie gebruik maakte om onze partij en de Sowjet-Unie in de rug aan te vallen.

Er is, naar de mening van het Partijbestuur, in de huidige situatie maar één middel om de vrede te verdedigen en dat is het terugslaan en het bestraffen van de Brits-Frans-Israëliëse agressie.

Hiertoe vormt zich in de wereld een ongekend breed en machtig front, waarin de volksmassa's van Egypte en andere Arabische landen en van Azië, verenigd staan met de landen van het socialistische wereldstelsel.

In het kamp van de oorlogsbrandstichters en koloniale beulen bevinden zich de leidende groepen van de sociaal-democratie.

De leiders van de Franse socialistische partij rondom Mollet ontmaskeren zich als openlijke oorlogsdrijvers en slachters van de voor hun vrijheid opkomende koloniale volken.

De voornaamste leiders van de Britse Labour-partij verklaren zich in woorden tegen de agressie van hun regering, doch ondersteunen haar metterdaad en houden de Britse arbeiders, die ertegen in strijd willen komen, hiervan terug.

In de Nederlandse PvdA hebben personages als Evert Vermeer op onbeschaamde wijze tot de atoomoorlog opgeroepen. De PvdA-leiders in het huidige nood-kabinet spelen een dubbelzinnige rol en ondersteunen de zijdelinge hulp van de katholieke en andere reactionaire ministers aan de Brits-Frans-Israëliëse agressors.

Het is de taak van de Communistische Partij het Nederlandse volk bewust te maken van de verschrikkelijke gevaren, die ons land boven het hoofd hangen bij een eventueel verder in beweging komen van de fascistische krachten in Europa, zoals dat in Hongarije is geschied.

De C.P.N. en haar dagblad „De Waarheid“ valt de verantwoordelijke, uiterst moeilijke, doch eervolle taak toe het leugengordijn waarmee de oorlogsvoorbereiders hun misdaden voor het volk willen verbergen, te verscheuren. Zij ontmaskeren de leugens over Hongarije en doorbreken de „samenzwering van het stilzwijgen over de gevaren in het Midden-Oosten, die door de officiële instanties en hun pers is gesmeed.

De Nederlandse arbeidersklasse en alle werkelijke voorstanders van de vrede moeten thans in actie worden gebracht om Egypte te ondersteunen tegen zijn agressors en elke openlijke of verkapte ondersteuning van de agressie vanuit Nederland te bestrijden.

Het leven van de gehele Nederlandse bevolking, van onze kinderen en hun toekomst staan op het spel.

Reeds nu wordt het levenspel van de Nederlandse werkers door de nieuwe spanningen aangetast, o.a. door de benzinebeperking, die onnodig is aangezien Nederland over voldoende voorraad voor lange tijd beschikt en slechts ten dele van aanvoer door het Suez-kanaal afhankelijk is.

Geëist moet worden, dat een einde wordt gemaakt aan de levering van olie aan de agressoren en de uitvoer voor speculatie en winstbejag op de wereldmarkt.

De snel toenemende duurte vereist loonsverhoging op korte termijn, waarvoor de arbeiders in de bedrijven zonder uitstel hun eisen aan de directies en de besturen van de Unie-bonden moeten stellen.

De gewichtige en beslissende rol van onze partij en onze krant in deze tijd maakt een grote krachtsinspanning noodzakelijk. Nu zij de drukkerij van „De Waarheid“ niet heeft kunnen vernielen, poogt de reactie door druk op adverteerders en lezers onze krant financieel het verschijnen onmogelijk te maken.

De inzameling, die begonnen is, heeft nog onvoldoende opgeleverd om op langere termijn aan deze gluipeerige aanval van de geldmachten het hoofd te bieden. In het Partijbestuur zijn maatregelen getroffen om deze inzameling op zo groot mogelijk schaal voort te zetten.

Het bestaan van „De Waarheid“ moet ten koste van alles worden verdedigd.

Het Partijbestuur besloot, zich in een manifest tot de bevolking te wenden om haar voor te lichten over de gebeurtenissen van deze tijd en op te roepen tot daadkrachtige actie en eenheid, in de eerste plaats van de communistische en socialistische arbeiders.

De huidige spanning kan bezworen worden en plaats maken voor een nieuwe ontspanning op vastere grondslagen dan voorheen. De ontwikkeling naar een nieuwe grote oorlog, in het Oosten zowel als in het Westen, kan voorkomen worden. De krachtsverhoudingen, zoals die door het 18e congres van de CPN en het 20ste congres van CPSU zijn gewaardeerd, zijn reëel en de krachten van de vrede nemen verder toe.

Eensgezinde actie van de vredelievende volkeren is in staat een catastrofe te verhinderen en de vrede te redden en te verstevigen.

*drie belangrijke documenten
over het achtste congres van de
chinese communistische partij*

THE POLITICAL REPORT

(Lin Shao-chi)

rede uitgesproken op 15 september 1956

100 blz. engelse taal, ing. f. 0,50

THE CONSTITUTION OF THE C.P.C.

(Teng Hsiao-ping)

report on the revision of the
constitution of the C.P.C.

109 blz. engelse taal, ing. f. 0.50

PROPOSALS OF THE EIGHT NATIONAL CONGRESS OF THE C.P.C. FOR THE SECOND FIVE-YEAR PLAN

(Chou En-lai)

report on the proposals for the
second five-year plan

104 blz. engelse taal, ing. f. 0,50

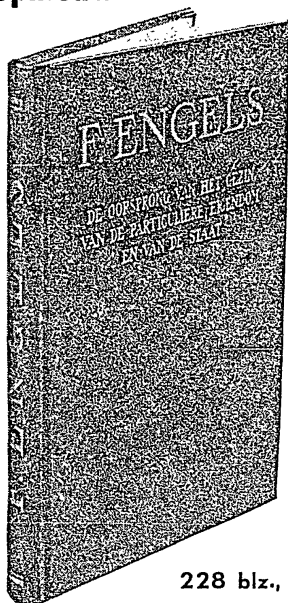
boekhandel **pegasus**

Leidsestraat 25, Amsterdam

Hobbemastraat 57, Den Haag

Hoogstraat 143, Rotterdam

opnieuw in de nederlandse taal:

F. ENGELS

*De oorsprong van het
gezin, van de particu-
liere eigendom en van
de staat.*

228 blz., in rood kunstleer geb. f. 1.25

*Een interessante beschouwing
over geschiedenis en ontwikke-
ling van de primitieve maat-
schappij, die ondanks het feit,
dat hij in 1884 werd geschreven,
nog niets van zijn frisheid heeft
verloren.*

*Een belangrijk voorbeeld van
hist. mat. geschiedschrijving.*

pegasus
in de boekhandel verkrijgbaar

maart 1957

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

de geschiedenis zal zich niet herhalen

Azië en Afrika kiezen de vrijheid

de economische ontwikkeling

in de Sowjet-Unie

bloemen en onkruid

17e jaargang, nr.

3

40 cent

MAART 1957

De geschiedenis zal zich niet herhalen	<i>Nico Luirink</i>	97
Azië en Afrika kiezen de vrijheid	<i>G. Geelhoed</i>	107
De Internationale Vrouwendag	<i>W. I. Lenin</i>	113
De economische ontwikkeling in de Sowjet-Unie	<i>Jaap Wolff</i>	115
De Commune van Parijs	<i>C. Klaphek</i>	126
Bloemen en onkruid	<i>H. Verhey</i>	132

BOEKBESPREKING.

De toestand van de arbeidersklasse in Engeland	<i>T. de Jonge</i>	139
--	--------------------	-----

PARTIJDOCUMENT

Allen aan de slag voor „De Waarheid”!		
Resolutie van het Partijbestuur der CPN van 29 Jan. 1957		143

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus,

Lelidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar,
losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en O.
Frinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

17e jaargang no. 3.

maart 1957

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het
marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

De geschiedenis zal zich niet herhalen!

SINDS de Parijse accoorden, onder druk van de Amerikaanse imperialisten, door de verschillende parlementen van West-Europa zijn aangevaard, draait de herbewapening van West-Duitsland op volle toeren.

Ofschoon de Duitse Wehrmacht volgens de bepalingen van deze verdragen uit twaalf divisies zou „mogen” bestaan, zijn de voorbereidingen tot het formeren van meer divisies, onder het mom van „reserves”, in volle gang. Deze reserve-divisies zullen precies zo bewapend zijn als de „officiële”, d.w.z. met atoomwapens.

Tevens bestaan plannen de zgn. algemene verdedigingsplicht, een ander woord voor Volkssturm, voor praktisch alle inwoners van West-Duitsland in te voeren, opdat de Westduitse bevolking zich ontwikkelt tot een „volk in wapenrusting”.

De inlijving van de voormalige S.S. in de Wehrmacht is thans officieel toegestaan. Het aantal officieren dat wordt opgeleid, beloopt een aantal dat afgestemd is op het formeren van een miljoenenleger. Het Westduitse weekblad „Die Welt” noemde vorig jaar reeds een getal van 5 miljoen.

De wapenorders vliegen het land uit, de wapens erin, terwijl de inlijving van het Saargebied het groeitempo van de eigen wapenindustrie sterk bevordert. Kazernes worden bij tientallen gebouwd, militaire oefenterreinen en vliegvelden in koortsachtig tempo aangelegd.

Steeds meer voormalige Hitler-officieren krijgen hoge posten in het leger. Het laatste voorbeeld hiervan is de te verwachten benoeming van de generaals von Wenck en Busse, de laatste generaals van Hitler, die kinderen van 14 tot 16 jaar ter verdediging van Berlijn in het vuur jaagden, tot inspecteurs-generaal van de nieuwe Wehrmacht in de plaats van von Speidel.

Tevens heeft de Westduitse minister van oorlog, Strauss, in een interview voor de televisie toegegeven, dat hij met verschillende voormalige SS-generaals voortdurend in contact staat over de verdere opbouw van het Westduitse leger.

Als zijn meest vertrouwde adviseur noemde hij de als oorlogsmisdadiger veroordeelde massamoordenaar en voormalige generaal-veldmaarschalk, von Manstein. In dit interview putte Strauss zich uit in loftuitingen over de „Oost-ervaring” van deze officieren.

GELIJKTIJDIG met dit proces van versnelde herbewapening streeft Adenauer op binnenlands gebied verwoed naar verdere fascisering van het staatsapparaat; de Pruisische militaire geest wordt aangewakkerd.

De KPD, de enige konsekvente voorvechtster tegen de herbewapening, tegen het wederoplevende fascisme en voor de vreedzame hereniging van Duitsland, werd verboden.

Steeds meer z.g. soldatenbonden, verzamelplaatsen van voormalige nazi's worden opgericht en spelen een belangrijke rol in het openbare leven.

De wet op de dienstplicht werd doorgevoerd tegen de wens van de overgrote meerderheid van het Duitse volk in.

In de bedrijven en vakorganisaties worden fascistische commandotroepen en spionage-organen opgericht met het doel de weerstand van de arbeiders tegen de oorlogspolitiek van Adenauer te breken. Stahlhelm en andere fascistische organisaties verleggen hun werkterrein naar de bedrijven, waar ze door middel van bedrijfsbrigades tot openlijke terreur tegen de arbeiders en hun organisaties overgaan.

Het werk van deze „bedrijfsbrigades“ is in een geheime dienstorder als volgt omschreven:

„De leden van de bedrijfsbrigades vormen een elitegroep in het bedrijf en zijn precies het tegendeel van de door vakorganisaties gebonden massa.“

Tot de leuzen van deze brigades behoort o.a.: „We willen ter gezondmaking van de massa de opstand der frontstrijders.“

Wat die gezondmaking betekent, blijkt uit de strijdpoddracht der brigades, waarin het volgende te lezen staat:

„Klassestrijdparolen van onverantwoordelijke arbeidersvertegenwoordigers bedreigen de samenwerking tussen werkgevers en werknemers... Tegen deze vijand moet in ieder bedrijf een afweerfront worden opgebouwd.“

Voor Romme om te likkebaarden.

Dat deze brigades zich inspireren op de voormalige SA blijkt uit een artikel in de „Deutsche Soldatenzeitung“ nr. 4 van 1956, waar onder de titel „Vergeeten op te hangen...“ een hevige aanval wordt gedaan op het optreden van een vakbondsfunctionaris tegen de bewieroking door Adenauer van de door de Sowjet-Unie naar Duitsland gezonden oorlogsmisdadigers.

Het spreekt haast vanzelf, dat deze brigades zich actief bezighouden met de werving voor de Navo-Wehrmacht en zich derhalve speciaal tot de jeugd richten. Een andere bezigheid is het af luisteren van telefoongesprekken.

Verder bestaat er een speciale instantie voor „bedrijfsbescherming“. Deze staat onder leiding van een voormalige overste uit Hitlers generale staf, het huidige CDU-parlementslid en Adenauers pantserspecialist, Fritz Berendsen. Deze instantie legt zwarte lijsten en karthoeken aan van „onbetrouwbare“ arbeiders, waarmede dan iedereen wordt bedoeld die tegen de politiek van Adenauer is.

Het is duidelijk, dat Adenauer de mislukte fascistische putsch in Hongarije ijverig gebruikt om zijn oorlogsplannen verder door te zetten, in concreto om te trachten de onwillige Westduitse bevolking te

overtuigen dat de dienstplicht noodzakelijk is om de „vrijheid“ te verdedigen.

Om verder te kunnen optreden tegen de grote weerstand die onder de Westduitse bevolking tegen de Wehrmacht bestaat, is een nieuwe wet in voorbereiding, het zgn. Strafrechtänderungsgesetz, waardoor het mogelijk zal worden critiek op de Wehrmacht met vijf jaar gevangenisstraf te straffen.

DE Westduitse militaristen steken hun oorlogsplannen niet onder stoelen of banken.

Dit is o.a. gebleken uit de rede die de minister van buitenlandse zaken, von Brentano, onlangs op de laatstgehouden Navo-zitting heeft uitgesproken, en waarin hij o.m. suggereerde, dat de Westduitse militaristen een evtl. „opstand“ in de DDR zouden benutten om tot een aanval tegen deze socialistische staat over te gaan.

Terwijl ook Adenauer in een van zijn laatste redevoeringen opmerkte, dat het zijn plan was om dit jaar nog de Duitse kwestie voor de UNO te brengen. Maar dit is onmogelijk, omdat Duitsland een zaak is van de vier bezettingsmachten, tenzij... er een gevaar voor de vrede gaat ontstaan. En dit zou er zijn, indien b.v. in de DDR een „opstand“ zou uitbreken.

Het lijkt of de geschiedenis zich zal herhalen. Herleving van een agressieve Wehrmacht in Westduitsland, herstel van fascistische en neo-fascistische groeperingen, zelfstandig, maar vooral binnen de z.g. democratische partijen, in het bijzonder in de CDU. Verbod van de KPD, aanslagen op de democratische rechten van de arbeidersklasse.

Daarbij voeren de imperialisten een politiek van integratie of beter gezegd van volledige overgave van de landen van West-Europa aan de Westduitse agressoren.

Binnen het raam van de Navo worden de legers der Westeuropese landen ondergeschikt gemaakt aan de Westduitse Wehrmacht en onder bevel geplaatst van de voormalige Hitler-generaals von Speidel en Heusinger, terwijl door de oprichting van de zgn. Euromarkt en Euratom getracht wordt een economische en strategische overgave aan de Westduitse monopolies te bewerkstelligen.

De politiek van de imperialisten is er geheel op gericht om Westduitsland te maken tot de stoottroep van de Amerikaanse reactie in Europa en het Duitse militarisme te gebruiken als een pistool op de borst van de vredelievende volkeren.

Het betekent een zeer ernstige bedreiging voor de veiligheid en de nationale onafhankelijkheid van de Europese staten en voor de vrede in de wereld.

Maar de geschiedenis zal zich niet herhalen.

DE ontwikkeling in Duitsland is van levensbelang voor ons land en ons volk. De regering Drees-Luns heeft er trouw aan meegewerkt dat het Duitse militarisme zich kan herstellen. Zij heeft als eerste van de Westeuropese landen de Parijse accoorden geratificeerd. Op voorstel van de Nederlandse minister van Oorlog, Staf, wordt de Wehrmacht met atoomwapens bewapend.

Door het lidmaatschap van de Navo is ons land de „bondgenoot“ van

West-Duitsland. Mede met instemming van de Nederlandse regering werd von Speidel tot opperbevelhebber van de Navo-troepen in Midden-Europa benoemd en daarmee tevens tot chef over Nederlandse troepen.

Deze instemming was wel zo volledig, dat minister Staf namens de regering naar aanleiding van vragen van het communistische Kamerlid Bakker in de Tweede Kamer verklaarde geen behoefte te hebben deze benoeming aan een uitspraak van de Staten-Generaal te onderwerpen, omdat de Nederlandse regering *alle vertrouwen* had in de politiek van de Westduitse regering.

De konsekwentie van het doorzetten van deze politiek is, dat Nederland bij iedere provocatie van de zijde van de Westduitse militaristen onmiddellijk betrokken is. Dit betekent, dat als West-Duitsland een zgn. opstand in de DDR zou provoceren en de Westduitse militaristen hun „naar vrijheid snakkende broeders en zusters in de DDR” te hulp zouden willen snellen, Nederland er direct vanwege de Navo-verplichtingen bij betrokken is.

Wat dit betekent voor ons land bij het bestaan van de atoom- en waterstofbom, bij het bestaan van een Amerikaanse luchtbasis op ons grondgebied is duidelijk.

In dit verband moet herinnerd worden aan de ernstige waarschuwing, die leidende kringen in de Sowjet-Unie op 23 januari j.l. hebben gericht tot die landen waar de Amerikaanse militaire bases zijn gevestigd, zich niet te laten betrekken in de plannen van de Verenigde Staten tot voorbereiding van een atoomoorlog.

„Het spreekt vanzelf, dat de verantwoordelijkheid voor de gevolgen, die de uitvoering van deze plannen met zich mee zou brengen, niet alleen zal berusten bij de regering van de Verenigde Staten, maar ook bij de regeringen, die zouden toestaan, dat haar grondgebied gebruikt wordt als een springplank voor de voorbereiding van een atoomoorlog”, aldus de verklaring.

De politiek van Drees-Luns leidt, indien aan het opdringende Duitse militarisme geen tijdig halt wordt toegeroepen, tot een volledig weerloos maken van ons land tegenover de Wehrmacht en tot het op het spel zetten van het voortbestaan van ons land en ons volk.

DE strijd tegen de herbewapening van Duitsland en voor de veiligheid in Europa is dan ook het centrale punt in de strijd voor de vrede. Het is het punt waarop de grootst mogelijke eenheid van actie tot stand gebracht moet worden, welke actie in eerste instantie zal moeten leiden tot een verandering van de Nederlandse buitenlandse politiek.

Het zal er in de komende periode om gaan door middel van verschillende vormen uiting te geven aan de weezin die onder ons gehele volk leeft tegen de politiek van herleving van het Duitse militarisme en fascisme.

Openbare vergaderingen, handtekeningenacties, protestdemonstraties, verspreiden van vlugschriften, het organiseren van conferenties van tegenstanders van de Duitse herbewapening, kortom het toepassen van alle mogelijke vormen van voorlichting en van agitatie, die in de eerste plaats de samenzwering van het stilzwingen, dat Romme en Drees in

roerende eensgezindheid rondom de gevaren die ons bedreigen hebben opgetrokken, doorbreken en anderzijds mobiliserend werken op de activiteit van de gehele bevolking, van alle anti-fascisten.

Daarbij moeten we de lessen trekken uit de vredescampagnes van de afgelopen jaren.

Het is juist dat door de verschillende handtekeningenacties miljoenen mensen over de gehele wereld blijk hebben gegeven van hun afschuw van de oorlog en de imperialisten op zeer grote moeilijkheden zijn gestuit bij de doorvoering van hun plannen.

Uitspraken tegen de atoombom, tegen de Duitse herbewapening etc. zijn goed en noodzakelijk. Het betrekken van vele mensen hierin, die over allerlei vraagstukken verschillend denken is van groot belang, omdat hierdoor de zaak van de verdediging van de vrede gemaakt wordt tot een zaak waarmee alle lagen van de bevolking hebben te maken.

Maar dit alleen is onvoldoende om de imperialisten ervan te weerhouden hun oorlogsplannen door te zetten, zij het vaak via andere, minder „openlijke” wegen, door zelf over onderhandelingen, vrede en vreedzame samenleving te oren, kortom door de leuzen van de voorstanders van de vrede, van de mensheid, over te nemen. Maar tegelijkertijd doen ze hun uiterste best provocaties te organiseren, die de voorstanders van de vrede in verwarring en de vrede in ernstig gevaar brengen.

Hebben we niet in de novemberdagen voorbeelden gehad van deze imperialistische „taktiek” en is het niet zo, dat ze er zelfs tijdelijk in zijn geslaagd voorstanders van de vrede in West-Europa op een dwaalspoor te brengen, hetgeen in het voordeel van de imperialisten was.

De oorzaak hiervan moet mede gezocht worden in het feit, dat de communisten in de afgelopen jaren in de strijd voor de vrede onvoldoende duidelijk hebben gemaakt wat de methodes van de imperialisten zijn. Zij hebben, ondanks het feit dat samenwerking op praktische punten van alle voorstanders van de vrede het gebod van het uur is, onvoldoende de ideologische strijd gevoerd tegen allerlei verkeerde en verlamende opvattingen ten aanzien van de strijd voor de vrede.

In de periode van de internationale ontspanning was er een soort vredesdoezel ontstaan, die er toe leidde dat velen het imperialisme voor vredelievend gingen aanzien. Maar deze ontspanning was afgedwongen door het actieve optreden van de vredeskrachten, in het bijzonder door de konsekwente actieve politiek van de Sowjet-Unie. Aan deze vreedzame periode waren zelfs voorafgegaan militaire nederlagen van de imperialisten in Korea en Viet-Nam.

Waren zij dus gedwongen om in Genève mee te werken aan het totstandkomen van een overeenkomst die een periode van een zekere internationale ontspanning inluide, dit betekent geensdeels dat de imperialisten „anders” waren geworden en „zichzelf” niet meer waren.

In hun streven naar maximumwinsten buiten de imperialisten gehele volkeren uit, streven zij dagelijks naar uitbreiding van hun macht, trachten zij de krachten van de arbeidersklasse, nationaal en internationaal, te breken.

Zij zijn bereid voor het bereiken van hun doel oorlogen te ontketenen. In dit streven stuiten zij op de vredeswil van de volkeren, die in de

socialistische landen tot een hecht georganiseerde economische, politieke en militaire macht is geworden.

Gelijktijdig verscherpen zich de tegenstellingen binnen het imperialistische kamp, hetgeen voortdurend oorlogsgevaar met zich meebrengt.

In hun eigen land verscherpen de imperialisten de uitbuiting van hun eigen arbeidersklasse ten behoeve van de miljarden-uitgaven voor bewapening.

Het is dan ook vanzelfsprekend en onvermijdelijk, dat de klasse-tegenstellingen zich verscherpen en dat het afhangt van de kracht die in de eerste plaats de arbeidersklasse opbrengt in hoeverre de imperialisten gedwongen worden tot het afzien van hun oorlogsplannen.

Als de mensheid dus de pogingen tot het ontketenen van oorlogen wil verhinderen, moet in de allereerste plaats iedere illusie over de „vredelievendheid“ van de imperialisten worden bestreden en moet de strijd voor de vrede berusten op het actieve optreden van de verenigde arbeidersklasse als leidster van de breedst mogelijke beweging voor het behoud van de vrede.

DE arbeidersklasse bezit op een derde deel van de wereld de macht en heeft het socialisme opgebouwd.

Dit socialistische wereldstelsel omvat honderden miljoenen mensen en is economisch, politiek en militair onoverwinnelijk. Doch dit niet alleen. Deze macht is thans in staat en bereid iedere brandhaard die de imperialisten aansteken en die een wereldoorlog ten gevolge zou kunnen hebben, vroegtijdig uit te trappen. Dit is gebleken in Hongarije, in het Midden-Oosten en dit geldt tevens voor West-Duitsland. Dat de heren Eisenhower, Adenauer, Von Speidel e.a. zich geen enkele illusie behoeven te maken, wordt bevestigd door de gemeenschappelijke verklaringen, die op 7 januari j.l. in Moskou door de Sowjet-Unie en de DDR en op 29 januari j.l. door de Sowjet-Unie en Tsjechoslowakije werden ondertekend en waarin wordt gezegd:

„dat alle pogingen om bij de oplossing van het Duitse vraagstuk naar gewelddadige methoden te grijpen en pogingen d.m.v. vijandelijke handelingen de volksdemocratische orde van de DDR te ondermijnen, zullen worden vernietigd.“

(Verklaring van de Sowjet-Unie en de D.D.R.)

en verder

„dat de socialistische staten geen herhaling kunnen toestaan van hetgeen er voor de tweede wereldoorlog gebeurde, toen de Duitse militaristen, met medeweten van de heersende kringen van Amerika, Engeland en Frankrijk de onafhankelijkheid van de ene Europese staat na de andere vernietigden en de wereld in brand staken.“

(Sowjet-Unie en Tsjechoslowakije)

Uit deze verklaringen blijkt onomwonden het ernstige voornemen van de Sowjet-Unie en de volksdemocratische landen om iedere aanval op hun eigen grondgebied onmiddellijk af te slaan.

Meer echter. Uit de verklaring van de Sowjet-Unie en Tsjechoslowakije klinkt tevens de niet mis te verstane waarschuwing op dat de Westduitse militaristen en hun helpers niet straffeloos kunnen doorgaan met hun pogingen de overige Westeuropese landen van hun onafhankelijkheid te beroven terwille van nieuwe oorlogsplannen.

Daarom betekenen deze verklaringen een geweldige ondersteuning voor alle volkeren in Oost- en West-Europa in hun strijd tegen de oorlogsplannen van de imperialisten.

In onze tijd kan de strijd voor de vrede, die een strijd op wereldschaal is, dan ook alleen met succes worden gevoerd, wanneer het actieve en onder leiding van de arbeidersklasse staande verzet van de volksmassa's in de imperialistische landen wordt gecombineerd met het actieve, morele en zonodig militaire optreden van het socialistische wereldkamp, van de georganiseerde en bewapende arbeidersmacht, tegen iedere imperialistische oorlogsprovocatie.

Dit houdt de mogelijkheid in zich, dat in onze tijd oorlogen kunnen worden voorkomen.

DE Sowjet-Unie is bereid het Duitse vraagstuk langs vreedzame weg te regelen. Hiertoe heeft zij reeds verscheidene malen voorstellen gedaan.

Dit vraagstuk is te regelen langs de weg van het organiseren van de veiligheid in Europa. De Sowjet-Unie is bereid mede te werken aan het instellen van een neutrale, gedemilitariseerde zone in Europa, waartoe beide delen van Duitsland behoren, alsmede enige buurlanden. Zij is zelfs bereid gedeeltelijk tegemoet te komen aan de voorstellen van Eisenhower betreffende een zekere controle vanuit de lucht. Zij is nog steeds bereid de wapens voor massavernietiging te verbieden en verdragen te sluiten, die tot gecontroleerde algehele ontwapening leiden.

In zijn nota aan Adenauer van 5 februari 1957 heeft de premier van de Sowjet-Unie Boelganin er nogmaals op gewezen, dat de Sowjet-Unie te allen tijde bereid is de verhoudingen tussen beide staten te normaliseren en de betrekkingen van vijandschap en wantrouwen te vervangen door die van vriendschap en vertrouwen. Maar tegelijkertijd waarschuwde Boelganin tegen de plannen van de Westelijke imperialisten om West-Duitsland te veranderen in een basis voor een atoomoorlog. Al deze pogingen staan het herstel van de eenheid van Duitsland in de weg, die het gevolg zal moeten zijn van onderhandelingslijnen tussen de twee Duitse staten.

De communisten in Nederland wensen niets vuriger dan dat deze vreedzame weg zal worden begaan en zullen hun uiterste best doen de bevolking hiervan te overtuigen en te mobiliseren teneinde de Nederlandse regering te dwingen deze weg te gaan.

Zij zijn bereid ter bereiking van dit doel met iedere tegenstander van het Duitse militarisme samen te werken.

Doch het is tevens hun plicht een dergelijke campagne voor de veiligheid van Europa de consequente inhoud te geven, die alleen de arbeidersklasse eraan kan verlenen. En er daarbij geen twijfel aan te laten bestaan, dat indien de imperialisten en hun helpers het toch zouden wagen de Westduitse agressoren los te laten op enig volk in Europa, dit onmiddellijk beantwoord zal moeten worden door een krachtig optreden van de Sowjet-Unie en de andere socialistische landen om de oorlog en het fascisme in de kiem te smoren, daarbij geholpen door de arbeidersklasse in de overige Europese landen. Het is duidelijk dat een dergelijke poging van de imperialisten het einde zal betekenen van het kapitalisme en van hun handlangers in Europa.

OM het eensgezinde optreden van de arbeidersklasse voor de vrede te bewerkstelligen, is het nodig om met alle kracht de smerige rol van de topleiders van de P.v.d.A. en het N.V.V. aan de kaak te stellen.

Wat is de houding van deze sociaal-democratische leiders op dit moment? Wat doen hun collega's in West-Europa?

Daar waar ze niet in de regering zitten, voeren ze een politiek van tegenoppositie en komen ze in woorden op tegen de oorlogspolitiek van de imperialisten.

Toen de Engelse conservatieve regering het zwakke Egypte met bommenwerpers liet aanvallen en een grote troepenmacht aan land zette als begin van een bloedige koloniale roofoorlog spraken de Labourleiders grote woorden. Ze hadden het over een „onherstelbare fout”, organiseerden vergaderingen, hielden vreedzame, vooral vreedzame betogingen, maar verzuimden de arbeidersklasse op te roepen tot revolutionaire strijd tegen de oorlogsregering. Zij lieten de imperialisten hun bloedige gang gaan, zij remden terzelfdertijd de enige konsequente anti-oorlogskracht, de arbeidersklasse af.

In West-Duitsland ageerden de sociaal-democratische leiders tegen de dienstplicht en tegen de aansluiting van West-Duitsland bij de Navo. Zij veroordelen de politiek van Adenauer als een politiek die de eenheid van Duitsland verhindert.

In de „Westfälische Rundschau” schrijft een van de leiders van de SPD, Friedrich Stampe, echter „dat in geval van een verkiezingsoverwinning van de SPD in geen geval zonder meer de dienstplicht zal worden afgeschaft.” En Erich Ollenhauer, de voorzitter van de SPD, verklaart, „dat de SPD er niet aan denkt het lidmaatschap van de Navo zonder meer op te zeggen.”

Het waren de leiders van de SPD, die onmiddellijk na de inlijving van het Saargebied voorstelden de Communistische Partij van de Saar te verwerpen, omdat de KPD toch ook verboden was.

Eenzijds spreken zij over de vrede, anderzijds verdelen zij de arbeidersklasse, de enige konsequente anti-oorlogskracht, de enige nationale kracht die in Westduitsland het militarisme kan verslaan.

Is het verwonderlijk, dat men bij het nagaan van de huidige politiek van deze Westduitse sociaal-democratische leiders wordt herinnerd aan de uitspraak van hun voorganger Noske, die voor de eerste Wereldoorlog in de Rijksdag verklaarde „dat de sociaal-democraten niet bij de burgerlijke partijen, tenachter zullen blijven en de spuit op de schouders zullen nemen.” (geciteerd door Lenin - Verz. Werken dl. IV blz. 339).

Daar waar deze sociaal-democratische leiders in de regering zitten, zijn ze de directe uitvoerders van de imperialistische oorlogspolitiek.

In Frankrijk wordt onder verantwoordelijkheid van de „socialist” Mollet een ongekend bloedige oorlog gevoerd tegen het volk van Algerije. De Franse sociaal-democratische ministers waren de meest verwoede voorstanders van de oorlog tegen Egypte en waren bereid een wereldoorlog te riskeren.

De verrotting van de top van de sociaal-democratie is niet bij onze grenzen blijven stilstaan.

In ons land zijn de topleiders van de P.v.d.A. met betrekking tot de herbewapening van Duitsland de ijverigste dienaren van Romme.

Herinneren we ons tevens de twee koloniale oorlogen in Indonesië, waaraan de leiding van de P.v.d.A., zij het met „bloedend hart”, haar fiat gaf.

Onder Drees werden de oorlogsuitgaven op wens van Romme tot bijna twee miljard gulden opgevoerd, terwijl v. Wingerden de arbeiders de verslechtering opdringt en iedere poging tot actie poogt in te dammen.

Zij doen verwoede pogingen om de enige konsequente anti-oorlogskracht, de arbeidersklasse, verdeeld te houden. Daarom is het in de actie tegen de verslechtering en voor de vrede noodzakelijk deze sociaal-democratische leiders aan de kaak te stellen als directe handlangers van de imperialisten.

Het is echter gelijktijdig de taak van de communisten om geduldig de eerlijke sociaal-democratische arbeiders tegemoet te treden.

Niets zou funester zijn dan te menen, dat de politiek van de huidige leiding van de P.v.d.A. en het N.V.V. de instemming zou hebben van de gewone leden.

De prijsstijgingen, de aanvallen op de lonen, de mislukte putsch in Hongarije, de benoeming van Speidel, het zijn allen harde feiten die niet aan de mensen voorbijgaan.

De afgelopen weken hebben voorbeelden te zien gegeven van een gezamenlijk optreden voor hun directe belangen, en met succes, van sociaal-democratische en communistische arbeiders, tegen de „adviezen” van de leiding van het N.V.V. in.

De ogen zullen steeds verder opengaan. Het is de taak van de communisten om geduldig en kameraadschappelijk alle vraagstukken uit te leggen, te werken aan de eenheid van actie van onderop voor de allerkleinste en allergrootste belangen van de arbeidersklasse.

Vooral in de bedrijven zal het er om gaan die vormen te vinden die de arbeidersklasse verenigen op praktische punten van strijd tegen de dreiging van het Duitse militarisme en voor ontwapening.

De afgelopen maanden hebben de imperialisten getracht de wereld in bloed en ellende te dompelen. Hun monsterachtige voornemen is mislukt. Zij hebben wederom een geweldige nederlaag geleden.

Ze hebben echter hun plannen niet opgegeven en hebben in Europa hun hoop op de Duitse militaristen gevestigd.

Maar aan hen zal niet voorbijgegaan zijn de verklaring die tijdens de verenigde zitting van de beide kamers van de Opperste Sowjet werd afgelegd door de toenmalige minister van buitenlandse zaken van

de Sowjet-Unie Sjepilow. Sjepilow zei, dat bij de huidige krachtsverhoudingen de enige realistische koers van de Westelijke landen een politiek van vreedzaam samenleven met de socialistische staten is.

Het socialistische stelsel is een machtige vesting, die bemand wordt door 900 miljoen mensen, aangevoerd door de Chineze en Sowjet-broedernaties. Hiertegen het zwaard opheffen zou een daad van waanzin zijn.

Deze onmiskenbare werkelijkheid gekoppeld aan de krachtige beweging van de volkeren in West-Europa tegen het gevaar van het Duitse militarisme is in staat de imperialisten te dwingen deze realistische koers inderdaad te varen.

Het is onze taak om in eigen land hiertoe een grote bijdrage te leveren, steeds grotere massa's in de strijd te betrekken en onze eigen regering te dwingen af te zien van de huidige politiek van uitlevering van onze nationale belangen aan de Duitse en Amerikaanse reactie.

NICO LUIRINK

Azië en Afrika kiezen de vrijheid

HET sprak van zelf. God, die de zwarte had geschapen om voor de blanke te werken, had tussen de keerkringen ook de rotan gepland, ten einde bij de onwillige arbeider daarginds het peinzen over persoonlijke aangelegenheden, op ogenblikken dat dit geen pas gaf tegen te gaan en hem aan zijn eigenlijke roeping te herinneren. Het leven was een ernstige zaak: dit moesten ook de negers leren gevoelen, en in het gemeen de volken welke in Oost en West onze schatplichtigen geworden waren.

Aldus striemde Busken Huët in „Het land van Rembrandt” de geestgesteldheid uit de 17e eeuw, die ook nu-nog vaandel en wapenkreet is van de koloniale reactie. Maar in tegenstelling met de 17e, 18e en 19e eeuw is het in onze dagen niet zo gemakkelijk om onder dit bloedige vaandel ten strijde te trekken en nog minder om successen te behalen. Niet met rotan en ook niet met vliegtuigmoederschepen hebben de kolonialisten de loop der geschiedenis kunnen wijzigen. Wie er een voorbeeld van wil hebben denke aan het Suezfiasco van de Engelsen en Franse imperialisten en hun helpers, de regerende kringen van Israël, waarachter Amerika schuil gaat.

Wij zijn de getuigen, en niet alleen dát, van een reusachtige beweging voor nationale zelfstandigheid, die Azië, Afrika en grote delen van Zuid-Amerika omvat. Na de tweede wereldoorlog hebben 1.3 miljard mensen zich van het koloniale en half-koloniale stelsel bevrijd. Weliswaar leven nog 160 miljoen mensen in regelrechte koloniale slavernij maar ook in hun vaderland rommelt het.

Sedert 1945 zijn niet minder dan 23 nieuwe staten op het wereldtoneel verschenen, die bijna allen in de UNO zijn opgenomen. Deze nieuwe staten kunnen in drie groepen worden verdeeld.

In de eerste plaats zijn er de staten, die zich volledig hebben bevrijd, dus zowel in economisch als in politiek opzicht. Tot deze groep behoort de Volksrepubliek China met zijn 600 miljoen inwoners en verder de volksrepublieken (Noord-) Korea en (Noord-) Vietnam.

In de tweede plaats zijn er de naties, die in staatkundig opzicht hun onafhankelijkheid hebben veroverd doch waar de imperialisten nog sterke economische posities hebben. Deze staten zijn geen lid van een militair blok en op hun grondgebied zijn geen buitenlandse troepen gelegerd of bases gevestigd. Zij voeren een buitenlandse politiek van neutraliteit en van goede betrekkingen met alle landen. In het communiqué van 2 februari 1957 over de Sowjet-Finse besprekingen wordt een dergelijke politiek „bevorderlijk voor het behoud van de wereldvrede” genoemd.

De imperialisten hebben uiteraard alles gedaan en doen nog alles — met inbegrip van het plegen van gewapende agressie — om deze ontwikkeling tegen te houden.

Tot deze groep van landen behoort onder andere een grote mogendheid als India en landen als Indonesië, Egypte, Syrië en Birma.

In de derde plaats zijn er nieuw gevormde staten, waar de impe-

rialisten nog sterke politieke en economische sleutelstellingen hebben overgehouden. Deze landen zijn leden van militaire pacts, waarin de Amerikaanse, Engelse en Franse kolonialisten de leiding hebben. Op hun grondgebied zijn buitenlandse troepen gelegerd en vreemde militaire bases ingericht. Hun buitenlandse politiek volgt meestal die van de grote imperialistische staten. Deze landen worden met geweld in militaire en politieke bondgenootschappen gehouden, zoals het Bagdad-pact en het pact van Manilla (Zuidoost-Azië pact.)

Toch hebben de volken van deze landen de imperialisten enkele rechten afgedwongen die het hun lichter maken verder tegen het kolonialisme en voor volledige nationale zelfstandigheid te strijden.

Tot deze groep van landen behoren onder meer de Philippijnen, Irak en Zuid-Korea.

De Amerikanen proberen de staten, die tot de eerste twee groepen behoren terug te brengen in de toestand waarin de naties van de derde groep zich bevinden.

In het Midden-Oosten dient vooral het Eisenhowerplan, dat zogenaamd moet dienen om het „communistiche gevaar” in te perken, om diti doel te bereiken. De Amerikanen willen de oude kolonisatoren zoals Engeland en Frankrijk uit het Midden-Oosten verdringen en zelf hun plaats innemen.

De genoemde drie groepen landen vertonen dus vrij sterke verschillen maar daarnaast hebben ze ook trekken van overeenkomst. Daaruit is de conferentie van 29 Aziatische en Afrikaanse landen voortgevloeid, die van 18—24 april 1955 in Indonesië is gehouden.

Wat de conferentie in positieve zin betekende is af te lezen uit het getal van 1400 miljoen mensen, die er waren vertegenwoordigd en wier vertegenwoordigers, ongeacht hun verschillende standpunten in een reeks kwesties, over enkele van de voornaamste vraagstukken eensgezinde besluiten namen. Zo sprak de conferentie zich uit voor het verbod van productie en gebruik van A. en H. wapens, veroordeelde scherp het kolonialisme in iedere vorm, erkende de gelijkheid van alle rassen en alle naties, groot of klein, veroordeelde de deelname aan agressiepacten en sprak zich uit voor nauwere Aziatisch-Afrikaanse samenwerking. Deze besluiten hadden voor de verdere ontwikkeling van de nationale beweging in de koloniale- en halfkoloniale landen zeer grote betekenis.

In het algemeen onderstreepte het eensgezind optreden van 29 landen met een zo groot aantal inwoners, die nog niet zo heel lang geleden met een eind rotan werden geregeerd of in het „ergste” geval met enkele salvo's van een kanonneerboot tot „inkeer” werden gebracht, dat een nieuwe episode in de geschiedenis van de mensheid zijn intrede had gedaan. Tegenover het imperialisme had zich de ontzaglijke kracht van de volken der koloniale landen opgesteld.

II.

CEDURENDE eeuwen waren de koloniale en halfkoloniale landen de reserve geweest van de machthebbers der moederlanden. De koloniale machthebbers roofden de belangrijkste grondstoffen in die landen, en openden deze gebieden voor hun handel, als afzetgebied voor hun produkten.

De grote kapitalen, die ze daardoor konden vergaren droegen niet weinig bij tot de vorming van hun financiersmacht en tot de onderdrukking van het proletariaat in de moederlanden. Daarbij kwam dat zij ook gebruik maakten van de mensenreserve, die in de koloniën beschikbaar was, voor hun strijdkrachten. Frankrijk en Engeland hebben in de beide wereldoorlogen in ruime mate koloniale troepen opgesteld. Frankrijk gebruikte deze troepen ook in het land zelf tegen de stakende arbeiders. Franco steunde bij zijn putsch tegen de wettige Spaanse regering in hoge mate op de Marokkaanse troepen. Voor de uitoefening van hun koloniale geweldheerschappij gebruikten de imperialisten eveneens koloniale troepen. De Nederlanders Ambonnezen in Indonesië, de Engelsens Ghurka's in India, de Fransen Senegalezen en Marokkanen in Vietnam.

Zo was de positie. Ze bleef in genen dele onveranderd. De imperialisten baseerden zich in de koloniën in hoofdzaak op de feodale grootgrondbezitters en op de zogenaamde compradorenbourgeoisie. Dat is dat deel van de uit het land zelf afkomstige kapitalisten wier kapitaal met dat van de buitenlandse indringers vervlochten raakte en die altijd en overal één lijn met de overweldigers van hun land trokken.

De imperialisten begonnen naar de koloniën kapitaal uit te voeren. Daarmee bouwden ze fabrieken en stichtten ondernemingen. Er ontstond dus een moderne arbeidersklasse, hoe zwak in getal deze in verhouding met de andere bevolkingsgroepen (boeren, handelaars, enz.) nog mocht zijn. Er ontstonden in de koloniën nieuwe, kapitalistische productieverhoudingen. Behalve de ondernemingen van de buitenlandse kapitalisten ontwikkelden zich ook, veelal plaatselijke, bedrijven en ondernemingen, eigendom van inwoners van het land, steunend op ter plaatse voorhandig kapitaal dat uit handel of anderszins was gegroeid. Er ontstond een nieuwe klasse, de nationale bourgeoisie, die zich ook op moderne wijze op de handel toeleegde. Tenslotte gingen jonge mensen uit de koloniale en half-koloniale landen aan Europese hogescholen studeren. Na hun terugkeer begonnen ze in het openbare leven van hun vaderland een rol te spelen.

Het kapitalisme moest dat alles wetmatig voortbrengen en even wetmatig met dat, wat het zelf had voortgebracht in botsing komen. De nationale bourgeoisie ontwikkelde zich tot een concurrent van de buitenlandse imperialisten, die in de kolonie de volstrekte macht uitoefenden. Overal belemmerde dit gezag de nationale onderneming in zijn ontwikkeling en trachtte het de ondernemer of koopman door nadelige regelingen en ook wel door bruut geweld aan zich te onderwerpen.

Tegen de arbeiders voerden de imperialisten een verwoede strijd, die onder meer tot uitdrukking kwam in de meer dan schandelijke loon- en arbeidsvoorwaarden, die op hun fabrieken en plantages heersten.

Tegen de miljoenenmassa's van de boeren ondersteunden de imperialisten de feodale landheren, die onmenselijke pachten uit de arbeid van de boeren persten. Voorts roofden ze hun stukje grond als dat te pas kwam, verwoesten de oogsten bij hun veldtochten en hun collectieve wraaknemingen.

Tegen de intellectuelen werden de ergste discriminerende maatregelen

len toegepast bij benoemingen en eventuele promotiemogelijkheden.

Tegen allen pasten de imperialisten de volle scherpte van hun dictatuur toe, zonder enige afzwakking. Er was geen schijn van volksvertegenwoordiging of verkiezingen, van democratisch recht, geen enkele politieke vrijheid, geen vakbondsvrijheid, geen organisatievrijheid in het algemeen, geen vrijheid van drukpers, geen vrijheid van vergadering.

Zoals men ziet waren de voorwaarden voor een massale, gemeenschappelijke strijd tegen de imperialisten aanwezig.

De nationale krachten in de koloniën en half-koloniën stonden in hun strijd in één gelid met het proletariaat uit de moederlanden, dat immers door dezelfde imperialisten werd onderdrukt en uitgebuit.

In verband daarmee veroorloven we ons een uitweiding over de rol van de sociaal-democratie. Zij steunde in de moederlanden, dus ook in Nederland, op een gedeelte van de arbeidersklasse, dat door de bourgeoisie — op kosten van de grote winsten uit de koloniën — in zekere mate werd bevoorrecht.

De sociaal-democratische leiders streden voor het behoud van de koloniale toestanden. De voorzitter van de SDAP, ir. J. W. Albarda, verklaarde bijvoorbeeld op het koloniale congres van deze partij in 1930:

„Het voordeel is evident (= duidelijk). Men behoeft maar te denken aan de relaties van de textielindustrie met Indië, dat haar belangrijkste afzetgebied is. Verder is daar de machinenijverheid, die belangrijke opdrachten voor de suikerindustrie uitvoert.

Voorts „Werkspoor” en de havensteden, die vaste stoomvaartlijnen en losse beurten op Indië hebben. Ook het belang van de haven-, magazijn- en transportarbeiders is dus met het bezit van Indië nauw verbonden. Men vrage eens aan Drees of de arbeidersklasse van den Haag iets met Indië te maken heeft. Dit geldt ook voor vele andere delen des lands. De Indische fondsen brengen koopkracht en bedrijvigheid. Verdwenen deze dingen, dan zou er een economische crisis ontstaan”.

Voor Albarda ging dus het behoud der bedrijvigheid samen met het behoud van de koloniale toestand, terwijl juist door het zich vastklampen aan deze historisch volkomen onhoudbare positie alles wat hij opsomde in gevaar werd gebracht. De koloniale veldtochten van de in 1930 tot getuige aangeroepen Drees en de stompzinnige koloniale politiek van diens regering met de KVP-er Luns op buitenlandse zaken vormen daarvan het bewijs.

Dat alles moest immers reddeloos stuk lopen tegen de machten, die voore nationale onafhankelijkheid optraden. Het waren de machten, die we in dit hoofdstukje opsomden. Die opsomming was inmiddels nog niet compleet. Vroeger, toen in de koloniën de objectieve voorwaarden voor een eenheidsfront tegen de onderdrukker reeds waren gerijpt en de arbeiders der moederlanden ook al dezelfde belangen hadden als de bevolking van de koloniale landen, leverde de worsteling tegen het koloniale gezag geen duurzaam resultaat op.

Waarom is er juist in de laatste 40 jaar en vooral na de Tweede

Wereldoorlog zo'n snelle opeenvolging van successen in de strijd voor nationale onafhankelijkheid waar te nemen? Hoe komt het, dat de massa's in de koloniale en halfkoloniale landen zich tot een reserve van het proletariaat ontwikkelden. De redenen daarvan is te zoeken in een aantal nieuwe omstandigheden, die in genoemde periode zijn ontstaan.

III.

DE belangrijkste oorzaak, de sleutel van de gehele ontwikkeling is het bestaan van de socialistische landen met een totaalbevolking van 1000 miljoen mensen, met de eerste, verst ontwikkelde, meest ervaren en machtigste socialistische staat, de Sowjet-Unie, aan de spits. Het ontstaan van de Sowjet-Unie in 1917 had een zeer grote invloed op de anti-imperialistische strijd in de koloniën.

In 1921 schreef Lenin hierover:

„De massa's van de werkende bevolking in de koloniale en half-koloniale landen, die de overweldigende meerderheid van de bevolking van de aardbol vormen, werden reeds in het begin van de twintigste eeuw, tot politiek leven gewekt, vooral door de revoluties in Rusland, Turkije, Perzië en China. De imperialistische oorlog van 1914—1918 en het Sowjet-regime in Rusland maakten het proces compleet van de verandering van deze massa's in actieve factoren in de wereldpolitiek en in de revolutionaire vernietiging van het imperialisme ofschoon de welopgevoede filisters van Europa en Amerika, met inbegrip van de leiders van de Tweede en de Twee en een Halve Internationale hardnekkig weigeren dit in te zien”. 1)

De koloniale volken zagen door het voorbeeld van de Oktoberrevolutie, dat het mogelijk was de imperialisten te verslaan. Door de overwinning van de arbeiders en boeren in het reusachtige Russische rijk ontstond er voor de eerste maal in de geschiedenis een staat, die zich aan de zijde van de koloniale volken schaarde inplaats van zich als een huilende wolf op de vrijheidsstrijd te storten om die in bloed te smoren.

In 1916 had Lenin al geschreven:

„De socialisten moeten niet alleen de onvoorwaardelijke onbezwaarde en onmiddellijke bevrijding der koloniën eisen — en politiek uitgedrukt betekent deze eis niets anders, dan juist het erkennen van het zelfbeschikkingsrecht, maar zij moeten ook op de meest besliste wijze de meest revolutionaire elementen in de burgerlijk-democratische nationale bevrijdingsbewegingen in deze landen en hun opstand ondersteunen, en als het geval zich voordoet: ook hun revolutionaire oorlog tegen de hen onderdrukkende imperialistische mogendheden”.

Volgens deze opvatting bevrijdde de Oktoberrevolutie de door de Tsaaristische regering gekoloniseerde volken uit het oude Rusland terwijl de Sowjet-Unie als geheel de bondgenoot was in de anti-imperialistische strijd die de volken van Azië en Afrika voerden.

De overwinning, die de Sowjet-Unie voor het voornaamste deel op eigen krachten, behaalde op Hitler-Duitsland en Japan schiep de voorwaarden voor een bijzonder snelle opmars van deze volken — waar-

1) Stellingen voor het verslag over de tactiek van de Russische Communistische Partij aan het derde congres van de Communistische Internationale, 13 Juni 1921.

onder het Chinese — en een snelle nederlaag van de imperialisten.

Uit de jongste ontwikkeling weet iedereen op welk een resolute manier de Sowjet-Unie, China en de overige socialistische landen, de strijd van het Egyptische volk tegen de imperialistische agressie hebben gesteund, tegelijkertijd de wereldvrede beschermend.

Een tweede nieuwe omstandigheid, die moet worden opgesomd is de solidariteit van de vroegere koloniale landen tegenover het imperialisme. We noemden in het eerste deel van dit artikel al de conferentie van Bandoeng. Het besluit tot nauwere samenwerking tussen de Aziatische en Afrikaanse landen dat daar werd genomen heeft met name de strijd van het Egyptische volk krachtig gesteund. Het optreden van een groot aantal van deze landen in de UNO, ter veroordeling van de agressie tegen Egypte, tot het afdwingen van de terugtocht van de Engelse, Franse en Israëliische aanvallers uit Egyptisch grondgebied vormt een praktisch voorbeeld van de verwezenlijking van de Bandoengse besluiten. Er zijn meer van die voorbeelden te noemen, zoals de houding van de Bandoenglanden in de Marokkaanse kwestie.

De derde nieuwe omstandigheid is de versterking van de strijd der volken van de kapitalistische landen tegen de oorlog en tegen het imperialisme. Deze strijd heeft vooral na de Tweede Wereldoorlog en op zichzelf weer onder invloed van de beide factoren, die we hiervoor noemden, een grote hoogte bereikt. De communistische partijen in die landen hebben daarbij steeds vooraan gestaan. De veranderde en gunstiger geworden tijdsomstandigheden spreken ook hier sterk. Vroeger streden bijvoorbeeld de Nederlandse arbeiders en onze partij tegen het Nederlandse imperialisme, dat Indonesië onderdrukte. Deze positie nemen wij uiteraard nog steeds in, maar reeds is de strijd meer omvattend geworden. De partij gaf nu de leuze uit „Handen af van Egypte”, in politiek opzicht een vooruitgang vergeleken met vroeger, toen de anti-koloniale strijd vrijwel uitsluitend op Indonesië was geconcentreerd en ook niet anders gericht kon zijn onder de omstandigheden, die toen heersten.

Daarenboven strijden de arbeiders van de kapitalistische landen voor het verbod van A. en H. wapens (zoals ook de deelnemers aan de Bandoengconferentie en vooral, zoals de landen van het socialistische kamp), tegen de herbewapening van de Duitse nazi's enz.

Deze strijd draagt er het zijne toe bij, dat de vrijheidsstrijd van de koloniale volken met zulk een groot succes verloopt.

Dat succes werkt, omgekeerd, weer gunstig uit op de strijd van de arbeidersklasse van de kapitalistische landen en ook van ons land, voor de vrede, voor onze eigen nationale onafhankelijkheid, voor sociale vooruitgang en voor het socialisme.

De machten, die het imperialisme op zijn weg vindt zijn in onze dagen zo sterk en zo omvangrijk geworden, dat — vooropgesteld dat onze krachtsinspanningen tot een hoger peil worden opgevoerd en onze waakzaamheid niet verslapt — oorlogen niet langer onvermijdelijk zijn.

Honderden miljoenen, uit alle landen en van alle rassen zijn met ons! Hun successen zullen zeker onze eigen strijd inspireren en helpen deze tot een goed einde te brengen.

G. GEELHOED

De Internationale Vrouwendag

HET kapitalisme verenigt formele gelijkheid met economische en dientengevolge sociale ongelijkheid. Hierin bestaat een van de belangrijkste eigenaardigheden van het kapitalisme. Dit wordt op leugachtige wijze verdoezeld door de aanhangers van de bourgeoisie, de liberalen, en dit wordt niet begrepen door de kleinburgerlijke democraten.

Uit deze eigenaardigheid van het kapitalisme vloeit onder meer de noodzaak voort tegelijk met een vastbesloten strijd voor economische gelijkheid de kapitalistische ongelijkheid openlijk te erkennen en zelfs, onder bepaalde omstandigheden, deze openlijke erkenning van de ongelijkheid ten grondslag te leggen aan de proletarische grondwet (Sowjet-constitutie).

Maar het kapitalisme kan zelfs ook niet konsekwent zijn met de formele gelijkheid (gelijkheid voor de wet, de „gelijkheid” van de verzaadigde en de hongerige, van de bezitter en de bezitloze). Een schreeuwend voorbeeld van deze inkonsekwentie is de ongelijke berechtiging van de vrouw vergeleken met de man. Niet één, zelfs niet de meest progressieve republikeinse, democratische, burgerlijke staat, verleent volledig gelijke rechten.

Maar de russische Sowjet-republiek heeft met één slag, zonder uitzondering, de wettelijke sporen van de ongelijkheid van de vrouw uitgewist en haar in één keer volledige gelijkheid voor de wet verzekerd.

Men zegt, dat het niveau van een cultuur bovenal bepaald wordt door de juridische positie van de vrouw. In deze uitspraak schuilt een diepe kern van waarheid. En vanuit dit standpunt kon alleen de dictatuur van het proletariaat, alleen de socialistische staat, een hoog cultureel niveau verwezenlijken en verwezenlijkte dit ook.

De nieuwe ongekend machtige impuls voor de beweging van werkende vrouwen is daarom onontkoombaar verbonden met het vestigen (en versterken) van de eerste Sowjetrepubliek, - en daarnaast, en verbonden met haar, met de Communistische Internationale.

Wanneer het gaat over diegenen, die door het kapitalisme direct of indirect, geheel of gedeeltelijk, onderdrukt worden, dan is het juist het Sowjet-stelsel en alleen het Sowjet-stelsel dat de democratie verzekert. Dat blijkt uit de positie van de arbeidersklasse en de arme boeren. Dat is duidelijk zichtbaar bij de positie van de vrouw.

Maar het Sowjet-stelsel levert het laatste beslissende gevecht voor de vernietiging van de klassen, voor de economische en sociale gelijkheid. De democratie, zelfs de democratie voor de door het kapitalisme onderdrukten, en daarbij ook voor het onderdrukte geslacht, achten wij onvoldoende.

De beweging van werkende vrouwen stelt als haar voornaamste taak de strijd voor de economische en sociale gelijkheid van de vrouw, en dat niet alleen een formele. Het betrekken van de vrouw in de maatschappelijke en productieve arbeid, haar wegtrekken uit „de slavernij van het huishouden”, haar bevrijden uit het (op een afstompende en neerdrukkende wijze) onderworpen zijn aan een eeuwig en uitsluitend verblijf in de keuken en kinderkamer - dat is de hoofdtaak.

Deze strijd is een langdurige en vereist een fundamentele omvorming zowel van de sociale techniek als van de zeden. Maar deze strijd zal met de volledige overwinning van het communisme zijn afsluiting vinden.

4 Maart 1920.

W. I. LENIN

(Prawda, 8 Maart 1920; Verz. Werken (Russ. uitg.) vierde dr., dl. 30, blz. 382-383).

De economische ontwikkeling in de Sowjet-Unie

De economische ontwikkeling in de Sowjet-Unie is altijd, zowel door vriend als vijand, aandachtig gevolgd.

Met sympathie en vertrouwen door de vrienden. Zij zijn zich ervan bewust, dat als het volk zijn krachten vrij van kapitalistische onderdrukking ontplooiën kan, de economie zich in een ongekend snel tempo voorwaarts zal bewegen. Voor hen is deze ontwikkeling een bevestiging van hun ideeën, een proef op de som dat het kan, en zelfs beter kan, zonder kapitalisten. Eveneens is het een ondersteuning van hun eigen strijd; het is hun eigen zaak, want de groei van het socialisme dient de door internationale solidariteit verbonden arbeiders in alle landen.

De burgerlijke en sociaaldemocratische waarnemers staan anders tegenover deze ontwikkeling. Een reeks hunner heeft zich in de bijna veertig jaren, die de Sowjet-Unie nu bestaat, al belachelijk gemaakt door uit analyses van de economische toestand de conclusie te trekken, dat dit „experiment” tot mislukken was gedoemd. Kautsky bv., wiens inzichten hieromtrent ook door de Nederlandse sociaal-democratie ijverig werden verbreid, verklaarde van jaar tot jaar, met een hardnekkigheid een betere zaak waardig, dat het bolsjewisme „in het slop” was geraakt. Deze waarnemers werden het niet moe de mislukking van de grootse Vijfjarenplannen te profeteren. En ook thans, nu al vijf maal vijf jaar de plannen worden vervuld en overtroffen, treden steeds weer dergelijke lieden op, die in zwarte en sombere kleuren de toekomst van de Sowjet-Unie afschilderen en zich klaarblijkelijk aan dit beeld verwarmen. Hun aantal en hun invloed is echter aanmerkelijk verminderd en toegenomen is het aantal van hen, die niet met hooghartige minachting, maar met toenemende benauwdheid de economische ontwikkeling gadeslaan en berekenen hoe het socialisme groeit in vergelijking met het kapitalisme en geen twijfel meer durven te uiten over de uitvoerbaarheid der plannen.

De overtreffing van het jaarplan voor 1956, het eerste jaar van het Zesde Vijfjarenplan, en het bekend worden van het plan voor 1957 hebben opnieuw talrijke commentaren opgeroepen. Ook thans ontbreken de onheilspredikers niet; zij doen alle mogelijke moeite om de cijfers verkeerdt uit te leggen en er zwarte voorspellingen uit te distilleren. Maar groter is ook nu het aantal dat telt en rekent en tracht vast te stellen, wanneer de Sowjet-Unie bepaalde kapitalistische landen zal inhalen. Voor de vrienden zijn de resultaten van 1956 en de plannen voor 1957 een nieuw bewijs van de superioriteit van de socialistische economie, van haar vermogen om in de vreedzame wedijver met het kapitalistische stelsel de overwinning te behalen.

I

Wat is er in 1956 bereikt en wat stelt de Sowjet-Unie zich in 1957 ten doel?

Een reeks documenten 1) geeft gelegenheid om zich hiervan een beeld te vormen.

Om de conclusie aan een meer gedetailleerde uiteenzetting vooraf te doen gaan: in 1956 is door de aanzienlijke stijging van de produktie in

alle takken van industrie en landbouw de materieel-technische basis voor de overgang naar het communisme versterkt; de energetische basis voor de industrie is uitgebreid; in snel tempo worden technische vernieuwingen doorgevoerd; er is een ingrijpende verbetering in de landbouw tot stand gekomen en de materiële en culturele welstand van de bevolking is vergroot.

Met dit alles is de grondslag geschapen om een nieuwe, hogere trap van de economische ontwikkeling te betreden. De hiermee verbonden vraagstukken werden behandeld op de december- en februari-zittingen van het Centraal Comité van de CPSU en op de zitting van de Opperste Sowjet in februari. De hoofdzaak is daarbij grotere economische taken te volbrengen bij een lager verbruik van staatsmiddelen en van maatschappelijke arbeid. Dit brengt de noodzaak met zich mee de planning van de economie te verbeteren en op een volkomen wetenschappelijke grondslag te plaatsen, het initiatief en de activiteit van de massa's te vergroten en de rol van de afzonderlijke Unie-republieken, van de plaatselijkepartij-, sowjet- en vakbondsorganen meer gewicht te geven. Daardoor zullen de voordelen, die het socialistische stelsel biedt, (de planmatigheid, de snelle ontwikkeling in het belang van het volk, de deelneming van de massa's aan de leiding van de economie) nog beter kunnen worden gebruikt.

De plancijfers voor 1957 zullen in hoofdzaak worden bereikt door een rationeler en effectiever gebruik van de bestaande mogelijkheden; het streven is er op gericht om de reserves, die in de economie aanwezig zijn, te benutten. Met het oog daarop zullen de kapitaalbeleggingen in de industrie anders verdeeld worden en ook iets lager kunnen zijn. Terwijl voorheen vooral in de breedte werd gewerkt en steeds meer nieuwe bedrijven werden opgericht, zal nu vooral in de diepte worden gewerkt, nl. verbetering van de bestaande bedrijven, vernieuwing van het machinepark. De kapitaalbeleggingen zullen hoofdzakelijk worden gericht op de productie van brandstoffen, van metalen, cement en andere grondstoffen en materialen, die nodig zijn, om in alle industrietakken de productie uit te breiden, alsmede op de woningbouw. In de landbouw is de taak om na de successen in 1956 in dit jaar te komen tot een ommekeer en op elk gebied tot ingrijpende verbeteringen te komen.

In de plan-organen en in de methoden van planning is verandering gebracht. Besloten is tot het instellen van economische gebieden, nl. van Leningrad, Moskou, Gorki, Charkow, het Donetz-bekken, de Oeral en Nowosibirsk. Dit zal leiden tot een vermindering van het aantal centrale ministeries en de mogelijkheid geven om de planorganen dichter bij de productie te brengen en tevens de arbeiders en technici nauwer te betrekken bij het opstellen en uitvoeren van de plannen.

In de burgerlijke pers is gesuggereerd, dat deze veranderingen zouden betekenen, dat de Sowjet-Unie afzag van een hoog tempo van industriële ontwikkeling. In de Prawda is hierop geantwoord: „Het gaat niet om het afzien van een hoog tempo van industriële opbouw, maar om de overgang naar een nieuw peil van de economische ontwikkeling, waarbij het hoge tempo niet alleen en niet hoofdzakelijk wordt gewaarborgd door grote kapitaalbeleggingen, maar door een juist gebruik van de bestaande mogelijkheden, een rationeler organisatie, die

in overeenstemming is met de huidige etappe van de communistische opbouw.” 2). Ongetwijfeld zal dit in de naastbijliggende tijd grote invloed hebben op de economie en een verdere snelle stijging mogelijk maken.

In de Sowjet-Unie wordt de betekenis van dit nieuwe plan voor 1957 duidelijk beseft. De pers brengt bericht na bericht over vergaderingen van arbeiders, waar besproken wordt hoe de interne reserves tot ontwikkeling kunnen worden gebracht. De socialistische wedijver ontwikkelt zich om de plannen voortijdig uit te voeren en te overtreffen.

Dit jaar, waarin de 40ste verjaardag van de Grote Socialistische Oktoberrevolutie wordt gevierd, belooft een jaar te worden van grote initiatieven en grote bezieling. Het zal daarom een jaar van beslissende betekenis zijn in dit zesde Vijfjarenplan en een belangrijke bijdrage leveren tot de taak, die de Sowjet-Unie zich stelt, nl. de kapitalistische landen in productie per hoofd der bevolking in te halen en voorbij te streven.

II

De industriële productie steeg in 1956 met 11 procent, terwijl het plan deze stijging aanvankelijk had bepaald op 10,5 pct. Om de betekenis van deze planovertreffing te laten zien, moge er op gewezen worden, dat een half procent een bedrag vertegenwoordigt van ongeveer 2,5 mlrd roebel. En om de stijging met 11 pct naar waarde te schatten, in de Verenigde Staten bedroeg de stijging slechts 2 pct ten opzichte van 1955. Of een andere vergelijking: deze 11 pct is meer dan drie maal de gehele jaarproductie van het Tsaristische Rusland in 1913! 3) Het plan voor 1957 voorziet in een stijging van de industriële productie met 7,1 pct.

De Sowjet-regering en de Communistische Partij ontwikkelen de zware industrie, als basis van de economie en als grondslag van de opbloei van de verbruiks-goederenindustrie en de landbouw, in een sneller tempo dan dit gemiddelde.

In 1956 steeg de zware industrie met 11,4 pct en de gebruiksgoederenindustrie met 9,4 pct.

Het plan voor 1957 voorziet in een verhoging van de productie der zware industrie van 7,8 pct en van de lichte industrie met 5,9 pct.

Deze algemene lijn heeft een snelle ontwikkeling van de grondstofindustrie mogelijk gemaakt. De volgende statistiek geeft daarvan een beeld:

	1940	1950	1955	1956	Plan 1957
Staal (in mln ton)	18,3	27,3	45,3	48,6	51,5
Steenkool	165,9	261,1	391,0	429,0	466,2
Petroleum	31,1	37,9	70,8	83,8	97
El. energie (in mlrd kWU)	48,3	91,2	170,1	192,0	211,2

Hoe groot de stijging in 1956 ook was, toch werden de plannen door de steenkool-, ijzer- en staal en cement-industrie niet volledig volbracht. Ook de productie van hout bleef achter en het plan voor de woningbouw kon niet worden voltooid. De productiecapaciteit werd niet in die mate uitgebreid, zoals gepland was.

Dit bracht met zich mee, dat een reeks fabrieken te kampen kreeg met onvoldoende aanvoer van grondstoffen, brandstoffen en materialen.

Op de zitting van het Centraal Comité in december 1956 werd gewezen op de fouten in de planning, waardoor hier en daar onvoldoende rekening was gehouden met de reële mogelijkheden. Van belang was ook, dat de bouw van nieuwe mijnschachten, hoogovens enz. langer duurde dan was berekend, omdat teveel tegelijk in aanbouw was.

In het plan voor 1957 is nu in het bijzonder aandacht besteed aan deze industrietakken. Het doel is voldoende materiële hulpkrachten te verkrijgen en het de bedrijven mogelijk te maken om ritmisch te werken. Het Centraal Comité en de regering namen bijzondere besluiten voor de verbetering van de planning.

De energiebronnen zullen dit jaar aanzienlijk worden uitgebreid, zoals uit de aangehaalde statistiek blijkt.

In de steenkoolindustrie zijn hiertoe reeds stappen ondernomen, als gevolg waarvan in het laatste kwartaal van het vorige jaar al een ingrijpende verbetering optrad. De helft van de stijging zal worden verkregen uit het Donetzbekken, vooral met het oog op de sterk stijgende behoeften in het Europese deel van de USSR.

Dit jaar zullen nieuwe mijnschachten met een capaciteit van 42,7 mln ton in gebruik worden genomen (waarvan ruim de helft in het Donetzbekken). Een grote toeneming ten opzichte van vorige jaren! In het 5de Vijfjarenplan was dit n.l. gemiddeld 23,2 mln ton per jaar en in 1956 was het 28,1 mln ton.

De nadruk zal echter liggen op de olie-, gas- en electriciteitsproductie. De kostprijs hiervan is namelijk veel lager dan van steenkool. Als de kostprijs van steenkool (van hoeveelheid met gelijke betekenis) wordt gesteld op 100, bedraagt de kostprijs van olie 28 en van natuurgas 9. Ook geschiedt dit met het oog op de automatisering van de productie. De olieproductie zal stijgen tot 97 mln ton. De gasproductie tot 7,7 mld m³ oftewel met 57 pct. Deze verhoging staat gelijk aan een hoeveelheid van 10 mln ton Donetz-kolen.

Bijzonder stormachtig is in de na-oorlogse jaren de groei van de electriciteitsvoorziening. Alleen al de produktiestijging, die in 1956 werd bereikt, is gelijk aan de helft van de productie in 1940 en elf maal zo groot als de Russische productie in 1913. De productie van 1956 is 38 maal zo groot als de productie van 1928 en 384 maal zo groot als die van 1920. De waterkrachtcentrales, die vorig jaar in gebruik werden genomen, hebben een capaciteit, gelijk aan zes maal de Dnjeprogres, de centrale die in de dertiger jaren werd gebouwd en die toen de grootste van Europa was. De Sowjet-Unie neemt thans als electriciteitsproducent na Amerika de tweede plaats in de wereld in en levert evenveel als Engeland en West-Duitsland samen.

In 1957 zal de toeneming opnieuw zeer groot zijn. De bouw van de centrale bij Stalingrad zal worden versneld, de centrale bij Koejbysjew zal haar volledige capaciteit van 2,1 mln kw bereiken. Bij Saratow aan de Wolga zal met de bouw van een nieuwe, grote centrale worden begonnen. Aan de aanleg van een energie-systeem voor het gehele Europese deel van de Sowjet-Unie wordt met succes gewerkt. Betreffende de atoomenergie beperkte Perwoechin zich tot de nuchtere vaststelling, dat „atoomcentrales worden geprojecteerd en gebouwd.”

De staalproductie zal worden verhoogd tot 51,5 mln ton, bijna 2½

maal zoveel als Engeland; eens „de smidse der wereld”, voortbrengt. Om nieuwe fabrieken te bouwen, zal in deze industrietak meer worden geïnvesteerd dan het vorige jaar.

De betekenis, die in het jaarplan wordt toegekend aan de invoering van de nieuwe techniek, blijkt uit de ontwikkeling, die de machinebouwindustrie zal krijgen. Deze industrie zal haar productie met 10,2 pct verhogen. De productie van machines voor de automatisering zal zelfs worden verhoogd met 30 pct. Aan dit laatste cijfer is ook in de burgerlijke pers veel aandacht besteed. Het wijst erop, dat men in de Sowjet-Unie van plan is op grote schaal over te gaan tot de automatische productieprocessen. Dit brengt met zich mee een verlaging van de produktiekosten en een verhoging van de productieomvang.

Op grondslag van de ontwikkeling van de zware industrie zal het groeitempo van de lichte industrie, die gebruiksgoederen produceert, hoger zijn dan voorgaande jaren. Vooral de productie van textiel en voedingsmiddelen zal aanzienlijk stijgen.

Enkele voorbeelden:

linnen weefsels - stijging met 10,2 pct,
katoenen weefsels - 10 pct,
suiker - 9,5 pct,
zuivel - 100 pct,
vlees en vleesprodukten - 13,3 pct.

Aan de verbetering van het assortiment, de kwaliteit en de ontwerpen zal meer aandacht worden besteed.

Zo zal de uitvoering van het plan voor 1957 de voorziening van de bevolking aanzienlijk bevorderen.

III

In de oproep tot de werkers van de landbouw in de Sowjet-Unie wordt gezegd:

„Het Centraal Comité van de CPSU en de ministerraad van de USSR zijn van mening, dat als het jaar 1956 het begin is van de succesvolle vervulling van de taken van het Zesde Vijfjarenplan voor de uitbreiding van de landbouwproductie, 1957 het jaar van de ommekeer kan en moet zijn, een ommekeer voor de verdere ontwikkeling van alle takken van de landbouw en vooral voor de productie van graan, van melk en in het bijzonder van vlees.”

De grote resultaten, die in het vorige jaar zijn bereikt, zijn het gevolg van de besluiten, genomen nadat op de zittingen van het Centraal Comité van de CPSU van september 1953 en januari 1955 de toestand in de landbouw diepgaand was bezien.

Sindsdien zijn de volgende maatregelen verwezenlijkt:

- De materiële geïnteresseerdheid van de boeren bij de productie is verhoogd; de aankooprijzen van de landbouwprodukten zijn hoger geworden; de belastingen zijn verlaagd;
- De materieel-technische basis van de landbouw werd versterkt; grote zorg werd besteed aan de mechanisatie om het werk te vervangen van de vele kolchosboeren die in de afgelopen tijd in de industrie waren gaan werken. In de jaren 1954-1956 kreeg de

landbouw 650.000 tractors (omgerekend op 15 PK), in 1957 gaan er weer 145.000 tractors uit de fabriek het land op;

- 200.000 specialisten zijn als kaders naar het platteland gezonden;
- De planningmethoden zijn veranderd; er is meer ruimte gemaakt voor het initiatief van de kolchosboeren en voor de plaatselijke autoriteiten; het partijwerk op het platteland is versterkt;
- Door het in gebruik nemen van maagdelijke en braakliggende grond, in totaal van 35,5 mln ha, kon de graanproductie aanzienlijk worden verhoogd. Dit nieuwe gebied is gelijk aan het met graan gezaaide areaal in negen Europese staten t.w. Frankrijk, Italië, West-Duitsland, Oostenrijk, België, Denemarken, Nederland, Spanje en Zweden, tezamen.

Door deze maatregelen zijn de moeilijkheden in de landbouw in hoofdzaak overwonnen; de bestaande achterstand werd voor een groot deel weggenomen. Vooral op het gebied van de graan-, katoen- en melkproductie zijn successen bereikt.

De graanoogst bereikte in 1956 de hoogte van 3,3 mlrd poed 4), de rijkste oogst die ooit behaald werd. In vroeger jaren was meer dan 2 mlrd poed al een grootse prestatie en in 1913 werd niet meer dan 1,3 mlrd poed voor de markt voortgebracht.

Door het openleggen van de maagdelijke gronden zijn nieuwe republieken en gebieden naar voren gekomen. De Russische Federatie (RSFSR) levert nu evenveel graan als voorheen de hele Sowjet-Unie en het Altai-gebied levert meer dan vier keer zoveel als in 1953. Kazakstan heeft de tweede plaats ingenomen, die eerst werd bezet door de Oekraïne. Drie, vier jaar geleden leverde Kazakstan niet meer dan 50-70 mln poed, nu geeft deze republiek meer dan in de elf jaar voor het in gebruik nemen van de maagdelijke gronden tezamen, nl. meer dan een miljard poed!

Het plan is om in 1957 nogmaals een 4 à 5 mln ha nieuwe grond in gebruik te nemen, vnl door een beter gebruik van de tractors en andere landbouwmachines.

De katoenoogst was 481.000 ton hoger dan in 1955. Tadzjikistan bv leverde 2½ maal zoveel als in 1940 en 14 maal zoveel als in 1913. Oezbekistan behaalde een oogst van 2,8 mln ton (in 1913: 518.000 ton) en produceerde daarmee evenveel als Brazilië, Pakistan, Turkije en Iran tezamen.

De melkproductie steeg in één jaar tijd met 28 procent. De kolchossen brengen nu tweemaal zoveel melk op als in 1953.

De stijging van de melkproductie per koe bedroeg in de jaren 1945-53 67 kg. Van 1953-56 echter 585 kg, waarvan in 1955 op 1956 zelfs 337 kg. Vooral als gevolg van betere voeding wordt de melkproductie snel opgevoerd. In het Moskouse gebied is de melkgift per koe in de kolchossen al gestegen tot 2712 kg en in de sowchozen tot 3446 kg. In sommige gebieden is er evenwel nog een achterstand. In Bjelorusland bv is de opbrengst slechts 1215 kg, in het afgelopen jaar is ze minder gestegen dan het gemiddelde. Ook lopen de opbrengsten in de verschillende kolchossen sterk uiteen.

Het tempo van de verbetering van de landbouwproductie in haar geheel wordt in de Sowjet-Unie nog niet voldoende geacht. De stijging

van de vlees-, suiker-, eieren en oliehoudende zaden-productie blijft nog achter.

Wel zijn er ook op het gebied van de vleesproductie gebieden en republieken, die snelle vooruitgang geboekt hebben. In de Oekraïne bv steeg de productie in één jaar met 35 pct en in het gebied Woronezj zelfs met 80 pct. Maar in de Russische Federatie als geheel was de stijging slechts 8,2 pct. De goede voorbeelden tonen evenwel, dat in 1957, vooral als de varkensteelt wordt aangepakt als in Woronezj en de Oekraïne, een sprong vooruit kan worden gemaakt.

Als taken worden in het plan voor 1957 gesteld: voor vlees een verhoging van 14 pct, voor melk 12 pct en voor suikerbieten 14 pct.

In de oproep tot de werkers in de landbouw is een reeks praktische raadgevingen neergelegd, om de mogelijkheden tot werkelijkheid te maken. Er wordt bv op gewezen de agrotechnische regels in acht te nemen, de ha-opbrengsten te verhogen, grote aandacht te besteden aan de bemesting, aan de verbouw van maïs en het fokken van varkens. Een betere organisatie en leiding zijn vooral beslissend om een snelle verbetering te bereiken. 5)

IV

In de loop van het bestaan van de Sowjet-Unie zijn er grote, steeds stijgende bedragen uitgetrokken voor kapitaalinvesteringen.

Omvang van de staatskapitaalbeleggingen 6)
(in prijzen van 1 juli 1955)

	Totaal gemiddeld per jaar (In mlrd roebels) (In mlrd roebels)	
1918—1928 (zonder 4de kwartaal '28)	15,7	1,5
Eerste Vijfjarenplan	61,6	14,5
Tweede Vijfjarenplan	141,4	28,3
Derde Vijfjarenplan (3½ jaar)	138,7	39,6
Van 1 juli 1941 tot 1 jan. 1946 (4½ jaar)	134,8	30,0
Vierde Vijfjarenplan (1946—1950)	326,5	65,3
Vijfde Vijfjarenplan (1951—1955)	625,3	125,1

In 1956 bedroegen de kapitaalinvesteringen 186 mlrd roebel. In 1957 zullen zij 178,6 mlrd roebel bedragen. Aanzienlijk meer dus dan in de voorgaande Vijfjarenplannen gemiddeld per jaar werd geïnvesteerd, maar een kleine vermindering t.a.v. 1956.

Deze vermindering dient om de omvang van de kapitaalbeleggingen nauwkeuriger in overeenstemming te brengen met de materiële hulpbronnen. Ze zal de versplintering van de beleggingen over vele objecten vermijden, evenals de vaak daaraan verbonden lange duur voor deze in gebruik kunnen worden genomen voor de productie. De beleggingen worden geconcentreerd op de belangrijkste punten, met name de grondstoffenindustrieën, de landbouw en de woningbouw.

Er zullen daarom in 1957 niet zoveel nieuwe bedrijven worden gebouwd als in andere jaren. Wel groeit het deel van de kapitaalbeleggingen, dat zich richt op vervanging van de machines in de bestaande bedrijven door modernere. Zo'n vervanging betekent, dat de produktiviteit met 20 à 30 pct. stijgt!

Deze vermindering gaat dus samen met een betere planning en een

precieser richting geven en heeft ten doel snelle resultaten uit deze investeringen te verkrijgen.

V

Na het 20ste congres van de CPSU in februari 1956 zijn er een reeks maatregelen genomen tot verhoging van het levenspeil van de bevolking. Wij noemen:

- De verhoging der pensioenen; deze bedroeg 19 pct voor bijna 15 mln mensen en geldt ook voor het miljoen mensen, dat per 1 januari 1957 met pensioen ging;
- De afschaffing van de belasting voor het bezoeken van middelbare en hogere scholen;
- De verbetering van de regeling, die geldt voor de arbeidsters bij zwangerschap en bevalling;
- De verhoging van de aankooprijzen voor landbouwprodukten en de belastingverlaging voor de plattelandsbevolking;
- Verkorte arbeidsdag op Zaterdag en op de dag voor een feestdag; zesurendag voor de jeugd van 16-18 jaar en vierurendag voor de jeugd van 15-16 jaar; verkorte arbeidsdag in de mijnindustrie;
- Op 1 januari 1957 werd een loonsverhoging voor de laagst betaalde arbeiders van kracht;
- Eveneens op 1 januari werd het belastingvrije loonminimum verhoogd.

Voor de stedelijke en plattelandsbevolking tezamen vertegenwoordigen deze verbeteringen een bedrag van meer dan 35 mlrd roebel per jaar. Het gemiddelde loon van arbeiders en employé's steeg over 1956 met 3 pct; de inkomens in geld en natura van de boeren met 12 pct. De kleinhandel zette in 1956 voor 9 pct meer om. Voor 1957 wordt een uitbreiding van de handel met 57 mlrd roebel verwacht, de grootste stijging die ooit in een jaar is bereikt.

De belangrijkste taak, die in 1957 en de volgende jaren op dit gebied zal worden verwezenlijkt, is de uitbreiding van de woningbouw. Dit is een van de grootste en dringendste vraagstukken, waarvoor de Sowjet-Unie staat. De groei van de stedelijke bevolking, samengaand met de industrialisatie, stelt bijzonder hoge eisen. Voor de oorlog, toen vrijwel alle kapitaalsbeleggingen op de industrie werden gericht, was het niet mogelijk hieraan voldoende tegemoet te komen. Het vraagstuk werd nog verscherpt door de oorlogsvermietingen.

Pas tijdens het Vijfde Vijfjarenplan kon hieraan meer aandacht worden besteed. In deze periode werd in de steden 151,7 mln m² gebouwd, 1/3 van wat in de gehele periode 1929-1955 gereed kwam. In het afgelopen jaar werd in de steden 36 mln m² gebouwd en voor 1957 is het plan 46 mln m². In de komende jaren zal de bouwactiviteit nog worden opgevoerd. Voor Moskou betekenen deze cijfers, dat er in dit jaar 1,8 mln m² woonruimte zal komen, ongeveer gelijkstaand met ruim 30.000 woningen.

Ten aanzien van de stijging van de welstand der bevolking moet nog gewezen worden op de daling van het sterftecijfer, nl. tot 7,7 per 1000. In Nederland is dit cijfer 7,6; in Engeland 11,7, in Frankrijk 12 en in de Ver. Staten 9,3.

De stijging op cultureel gebied blijkt o.a. uit het feit, dat 50 mln personen in de Sowjet-Unie op een of andere wijze studeren.

VI

Het belangrijkste middel om de produktie te verhogen en daarmee de welstand van het volk is het gebruiken van de reserves, d.w.z. nog ongebruikte mogelijkheden, die in de economie verscholen liggen. Zowel in industrie als landbouw is het mogelijk om aanzienlijke resultaten te bereiken als de achterblijvende bedrijven en kolchozen worden opgetrokken tot het peil van de vooraanstaande; en ook deze vooraanstaande beschikken ongetwijfeld nog over mogelijkheden.

Een reeks voorbeelden:

Er zijn nog altijd vele fabrieken, die het plan niet vervullen. De Sowjet-republiek Georgië volbracht bv als geheel het plan, maar 249 bedrijven deden het niet. Als ook zij de plancijfers zouden hebben bereikt, zou het plan aanzienlijk zijn overtroffen in deze republiek.

In vele fabrieken blijkt onritmisch te worden gewerkt. De conservenfabrieken geven bv als regel in de eerste tien dagen van de maand 28 pct van het maandprogramma, in de tweede tien dagen 32 pct en in de derde tien dagen 40 pct. Dit laat zien, dat er bij gelijkmatig werken meer kan worden bereikt en de kosten zullen kunnen worden verlaagd.

De interne mogelijkheden worden niet altijd volledig gebruikt. De capaciteit van een schoenenfabriek in Kisjinev (Moldavië) was bv berekend op 1,1 mln paar per jaar. Door een verbetering van de technologie, voorgesteld door de arbeiders, blijkt deze te kunnen worden opgevoerd tot 2,4 mln paar.

Een ander voorbeeld. Als in de mijngangen per maand 1 meter meer zou worden gehakt, en de verschillen tussen de vooraanstaande en de achterblijvende brigades zijn groter, zou de maandproduktie van steenkool 900.000 ton hoger worden.

Ook door economischer gebruik van materialen en brandstoffen, door verlaging van de kostprijs tot het peil van de vooraanstaande bedrijven, door besparing op de vervoerkosten kunnen grote successen worden gebruikt.

In de debatten in de Opperste Sowjet en in de pers zijn talrijke voorbeelden gegeven van deze mogelijkheden en van verbeteringen, die op dit gebied de laatste maanden al zijn verkregen. Ongetwijfeld vormen deze mogelijkheden een reservoir voor de overtreffing van de plannen.

In de landbouw ligt het niet anders. Ook daar zijn grote verschillen tussen kolchozen, die onder vrijwel dezelfde omstandigheden werken. Het optrekken van oogstopbrengsten per ha tot het peil van de vooraanstaande kolchozen en sowchozen kan de produktie aanzienlijk verhogen. Perwoechin trok uit het bestaan van al deze reserves de conclusie, dat gezien de produktiecapaciteiten, waarover het land beschikt, het plan voor 1957 met een produktie ter waarde van miljarden roebels kan worden overtroffen.

VII

Deze gegevens maken het duidelijk, dat het nieuwe plan de voorwaarden schept om met verbruik van minder staatsmiddelen en maatschappelijke arbeid meer te bereiken.

De burgerlijke pers tracht de critiek en zelfcritiek, die in de Opperste Sowjet en de Sowjet-pers wordt gebracht, te benutten voor laatsdunkende grapjes. Maar wie het laatst lacht, lacht het best. Door deze critiek en zelfcritiek wordt de mogelijkheid geopend om de socialistische economie in nog sneller tempo uit te breiden en om de overwinning in de wedijver met het kapitalisme te behalen. Nu de reserves zijn geopenbaard, wordt het mogelijk ze aan te wenden en daardoor de voordelen van het socialisme nog beter te gebruiken.

Nu al is het groeitempo van de socialistische economie in de Sowjet-Unie aanzienlijk hoger dan in de kapitalistische landen.

Vergelijk bv het stijgingstempo per jaar tussen de Sowjet-Unie en Amerika:

Ontwikkeling van de industriële produktie van de USSR en de Ver. Staten van 1946-1956
(verhoging (+) of vermindering (-) in procenten ten opzichte van het voorgaande jaar)

	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956
USSR	+ 20	+ 22	+ 26	+ 20	+ 23	+ 16	+ 12	+ 12	+ 13	+ 12	+ 11
USA	- 16	- 10	+ 4	- 7	+ 16	+ 7	+ 3	+ 8	- 7	+ 10,4	+ 2

Deze snellere groei berust op de mogelijkheid om planmatig, volgens een centraal wetenschappelijk opgesteld plan te werken. Deze groei wordt niet belemmerd door antagonistische tegenstellingen zoals onder het kapitalisme. Zij gaat gepaard met grotere welvaart voor het volk, terwijl onder het kapitalisme de veel geringere toeneming samen gaat met toenemende uitbuiting en relatieve en absolute verarming der werkers.

Oorlog en internationale spanning kunnen dit groeiproces slechts verlangsamen. Men moet niet vergeten, dat, hoewel er reeds grote stappen voorwaarts zijn gedaan in de Sowjet-Unie, de helft van haar veertigjarige bestaan is besteed aan oorlog en aan herstel van de oorlogsschade. Vreedzaam naast elkaar bestaan betekent voor het socialisme, dat zijn voordelen beter tot uiting zullen komen en zijn superioriteit over het kapitalisme duidelijker zal blijken.

Vandaar, dat het plan voor 1957 vergezeld ging van een staatsbegroting, die een verlaging van de militaire uitgaven in zich hield. Dit nieuwe plan is waarlijk een vredesplan!

JAAP WOLFF

1) Dit zijn de besluiten van de zittingen van december 1956 en februari 1957 van het Centraal Comité van de CPSU, de oproep tot de werkers in de landbouw van het Centraal Comité en de Ministerraad van 17 januari 1957; het rapport van het Bureau voor Statistiek over de uitvoering van het plan voor 1956; de rede over het plan voor 1957 van M. G. Perwoechin voor de Opperste Sowjet op 5 februari 1957 en de debatten die daarop volgden en de redevoeringen, gehouden door de leiders van de CPSU en de Sowjetregering in de Republieken en gebieden die in verband met hun successen in de landbouw de Lenin-orde ontvingen.

2) Hoofdartikel van 12 januari 1957.

3) Om een beeld van de verandering tussen 1913 en 1956 te schetsen, is het ook mogelijk om een bepaald gebied te vergelijken. Nemen we bv. het gebied van Krasnojarsk.

	1913	1956
Bebouwde oppervlakte	1,66 mln ha	3,28 mln ha
Graanoogst	27 mln poed	172 mln poed
Opbrengst per ha	6,9 poed	11,7 poed
Aantal stuks vee	0,57 mln	1,02 mln
Industriële produktie	23 mln roebel	10.600 mln roebel
Aantal arbeiders	7 à 8000	400.000
Onderwijs	86 pct analfabeten; 781 scholen met 56.500 leerlingen voor hoger onderwijs	Geen analfabeten, 3.262 scholen met 331.000 leerlingen; 48 speciale middelbare scholen en 8 instellingen

4) 1 poed is 16,38 kg.

5) Welke betekenis een goede leiding heeft, blijkt uit de veranderingen die zich voltrokken na het zenden van vooraanstaande kaders naar de kolchozen.

Nemen we bv. de kolchos Rode Akker in het Moskouse gebied, waar de jurist(!) Grigorjew voorzitter werd. Twee jaar geleden leverde deze kolchos 971 liter melk per koe en de boeren ontvingen 1½ roebel per arbeidsdag. Nu is de melkopbrengst per koe 3271 kg en de boeren ontvangen alleen al in geld 7 roebel per arbeidsdag.

6) Woprosi Ekonomiki, 1956, nr 12, blz. 36.

De Commune van Parijs

Als het waar is, dat de gelukkige geen geschiedenis heeft, zoals men zegt, moet de arbeidersklasse wel rijk met historische schatten gezegend zijn. Een van de voornaamste rijkdommen vormt dan de herinnering aan de 18de maart 1871, toen de opstand begon, die als de Parijse Commune bekend staat. Toen immers kwam de arbeidersklasse voor het eerst aan de macht, zoals het nog in datzelfde jaar werd uitgedrukt door Karl Marx en door het lid der Commune (gemeenteraad), Malon.

Dat de Commune nog steeds tot brede groepen sterk spreekt dankt deze plaatselijke revolutie aan haar bij uitstek universeel karakter. Het is de ervaring van de Parijse arbeiders geweest, waaraan Marx en Lenin de dictatuur van het proletariaat hebben gedemonstreerd en ieder weet welke verstrekkende betekenis dit begrip in onze tijd in de strijd om het socialisme heeft verkregen. De Commune was, in de zin, die Marx daaraan hecht, een volksrevolutie, want „de massa van het volk, zijn meerderheid, de door knechtschap en uitbuiting onderdrukte diepste 'onderste lagen' van de maatschappij, verhieven zich zelfstandig en drukten op de gehele loop van de revolutie het stempel van hun eisen, van hun pogingen om op hun eigen manier een nieuwe maatschappij op te bouwen op de plaats van de te vernietigen oude maatschappij.” (Lenin, Staat en Revolutie, p. 41, Keuze uit zijn werken, dl. III, Pegasus, 1952).

Niet toevallig wijdde Lenin in dit Staat en Revolutie, een van zijn belangrijkste werken, de grootste aandacht aan de Commune en het is een zinvolle hulde, dat een van de beide geredde vlaggen uit de Parijse opstand zijn gebalsemd lijk dekt.

WAT is nu het principieel nieuwe, dat de Commune heeft gebracht? Niemand heeft dat zo helder samengevat — in Marx' voetspoor — als Lenin, zoals niemand dan de grondlegger van de Sowjet-staat er zoveel praktisch gebruik van heeft gemaakt.

Afschaffing van het staande leger, dat vervangen werd door de Nationale Garde, d.w.z. het gewapende volk, instelling van een met algemeen kiesrecht gekozen, tegelijk wetgevend en uitvoerend lichaam, waarvan de leden steeds aan hun kiezers verantwoording schuldig, dus te allen tijde afzetbaar waren. De politie werd een werktuig van dit bestuurslichaam, de Commune.

De zoals Marx reeds zei „goedkope regering” werkte metterdaad; de zaken werden niet in feite op de kanselarij, d.i. door een ambtenarenkaste, afgedaan.

De Commune was een gekozen raad, maar zij onderscheidde zich (en men schrijft dan 1871!) van het burgerlijke parlementarisme hierdoor, dat er niet alleen gestemd werd, maar dat ook de naleving van de genomen maatregelen door de Commune zelf werd geleid en gecontroleerd. Daarmee was ook de bevoorrechtiging van de volksvertegenwoordigers vervallen, wat verder uitkomt in het feit, dat zij evenals de ambtenaren, voor hun werk niet meer dan een ruim arbeidersloon ont-

vingen. Op straffe van afzetting konden zij zich slechts weinig speelruimte tussen hun verkiezingsbeloften en hun daden veroorloven.

Bijzonder belangrijk was de scheiding van kerk en staat, die al in het begin werd afgekondigd, in scherpe tegenstelling tot het sterk clericaal gerichte tweede Keizerrijk, dat was voorafgegaan. Voorts heerste in de Commune de mening, dat (in tegenstelling tot de ambtenarij van het keizerrijk) ook het kleinste dorp autonoom en zelfbesturend moest zijn en dat de aldus beperkte werkzaamheden van de centrale overheid door evenzeer verantwoordelijke ambtenaren dienden te worden verricht.

Voor Lenin (in zijn discussie met Kautsky e.a. in 1918) was de beslissende vraag of de nieuwe Sowjet-staat er een „van het type van de Commune” was. Deze geslaagde poging noemt hij nadrukkelijk de tweede stap in deze richting: na de Commune.

WAT was nu die Commune van Parijs, die in een zeker soort historische literatuur het actieterrain van de „pétroleuses” is gebleven, al is van deze brandstichtsters nooit ergens anders een spoor gevonden dan in het brein van de bedoelde auteurs.

Zij ontleent haar naam aan de middeleeuwse, zichzelf besturende steden (communes) en eiste ook herhaaldelijk de „stedelijke vrijheden” op voor de hoofdstad, die zelfs geen gemeenteraad bezat. Het meest sprak tot de Fransen de herinnering aan de beroemde Commune uit de jaren 1792—'93, die de motor van de grote omwenteling dezer jaren is geweest en de grondslag van het moderne Frankrijk heeft helpen leggen. Zulk een apparaat, uitdrukking van eigen macht, eisen de Parijzenaars meermalen tijdens de Frans-Duitse oorlog van 1870—'71, waarin behalve het Franse leger ook de geweldheerschappij van Napoleon III bezweek. Zij veroveren het ook, als zij weigeren „hun” kanonnen op de Butte Montmartre (na Thiers' capitulatie voor Bismarck) uit te leveren.

Dat gebeurt in de nacht van de 18de maart 1871. De Nationale Garde, wie men haar dagelijkse uitkering wil onthouden, is meester van Parijs. De 26ste hebben er verkiezingen plaats. Er werden volgingen van de grote Franse revolutie, van Blanqui en andere socialisten gekozen, onder hen 17 leden van de Internationale (de Iste). Zij toonden zowel ideologisch als praktisch de helderste blik. Hoe juiste maatregelen het nieuwe bewind ook heeft genomen, hoe dapper het zich verdedigde, een strakke lijn, eensgezinde leiding ontbrak.

Bij alles, wat de Commune ondernam dient men te bedenken, dat dit gebeurde vlak na een oorlog, uitgelokt door een onderdrukkend bewind, in een stad, die omsingeld werd door de gehate Pruisische vijand en door het leger van een Franse regering, die in Parijs haar ergste vijand zag.

Behalve tot de reeds genoemde maatregelen besloot men tot geregeld betaling van de Nationale Garde en opschorting van de huurschulden (waar de onrust half maart juist om had gedraaid) en werd de verkoop van panden in de bank van lening stopgezet: een opluchting voor de duizenden arbeiders, die tijdens het beleg hun armzalige have hadden moeten belenen.

Hoogst interessant is de rol die de jonge vakbeweging bij de Com-

missie voor Arbeid en Handel heeft gespeeld. Deze werd geleid door de begaafde Leo Fränckel, van afkomst een Hongaarse arbeider, een lid der Internationale, die persoonlijk contact met Marx onderhield. Hij verbodde de nachtarbeid van bakkers en het heffen van boeten in de bedrijven, liet de verlaten werkplaatsen tellen (het eerste voorbeeld van een bedrijfstelling en -statistiek) en zorgde in overleg met de vakbonden voor een soort collectieve arbeidscontracten. Hij ondersteunde doelbewust de vakantie en schreef aan Marx: „als wij een radicale verandering van de sociale verhoudingen teweeg kunnen brengen zal de revolutie van 18 maart de vruchtbaarste zijn van alle revoluties der geschiedenis.”

Vooraf de metaalbewerkers stemden van harte in met het streven der commissie om „de uitbuiting van de ene mens door de andere, deze jongste vorm van slavernij op te heffen”. Hun leider was de bronswerker Camélinat, die directeur van de Munt werd. Hij trad direct bij de oprichting toe tot de Franse communistische partij en stierf hoogbejaard in 1932, de laatste persoonlijke schakel tussen Commune en communisten. Tienduizenden werkers volgden zijn baar.

De Commune was sterk geworteld in het toch nog zwakke Parijse proletariaat; de meesten waren handwerkers of werkzaam in kleine bedrijven. Zij was nauw verbonden met vooraanstaande vertegenwoordigers van wetenschap en kunst. Een briljant jong geleerde als Gustave Flourens sneuvelde tijdens de eerste gevechten. De veelzijdige Edouard Vaillant ging terstond aan het werk voor openbaar, gratis en verplicht onderwijs. De beroemde schilder Courbet en de dichter van de Internationale, Eugène Pottier, richtten de eerste vakorganisatie van kunstenaars op, die de kunstschaten moest behoeden en moderne kunst van elke richting aanmoedigen. Pottier's richtlijnen voor het kunst-onderwijs zijn twintig jaar later weer als grondslag genomen voor de Ecole des Beaux Arts. (Academie voor beeldende kunsten). De schrijver Jules Vallès, evenals de genoemde lid der Commune en tevens journalist, heeft later een roman „l'Insurgé” (De opstandeling) aan de rode lente van 1871 gewijd. Ook de toen te Parijs wonende Nederlandse schilder Matthijs Maris heeft de Commune gesteund.

HET vele constructieve, van scherp inzicht getuigende werk, dat in twee maanden werd aangepakt, dwingt bewondering af. Daarnaast wordt men getroffen door revolutionaire zwakheden, die uiteraard terug te brengen zijn tot de geringe industriële ontwikkeling van het toenmalige Frankrijk, die een dieper politiek besef nog niet toeliet. Vele leden der Commune stonden onder invloed van Proudhon en van andere kleinburgerlijke ideeën.

De Banque de France b.v. werd door functionarissen van de Commune uitstekend beheerd: dezen maakten vrijwel geen gebruik van de enorme fondsen, die tot hun beschikking stonden, maar accepteerden wel grote wissels op Versailles!

De troepen, die het regeringsleger gingen versterken, liet men vrij de stad uit trekken en een aantal regeringsgetrouwe bladen kon tot de laatste meiweek van Parijs uit zijn laster verspreiden en tegen de Commune ageren.

Een partij, die de voorhoede aaneen kon smeden, ontbrak en daarmee een krachtig, doelbewust optreden tegen de bourgeoisie.

Niet ten onrechte heet die meiweek, de laatste van de Commune, de bloedige. De avond van de 21ste trokken de eerste troepen van Versailles de stad binnen. Het was tevens het einde van de bestuursperiode der Commune. Arrondissement na arrondissement, wijk na wijk werd aan eigen verdediging overgelaten. De militaire leiders, zoals de oude Jacobijn Delescluze en de Poolse revolutionair Dombrowski sneuvelden aan het hoofd van de gewapende arbeiders op de barricaden. Groepen vrouwen, geleid door Louise Michel, verzorgden de gewonden en vochten tenslotte ook mee.

Het optreden van Thiers' troepen tart iedere beschrijving en is nog steeds leerzaam om de krokodillentranen over onderdrukking van gewapend verzet — als dat verzet van de reactie komt — naar waarde te schatten. Niet alleen de barricadestrijders, die het leger te pakken kreeg, maar de bevolking van hele straten, vrouwen en kinderen inbegrepen, werd weggemaaid. Er als een arbeider uitzien betekende de dood.

De laatste strijders vielen, zoals bekend is, voor de muur van het kerkhof Père Lachaise; jaarlijks herdenkt de arbeidersbeweging bij de Mur des Fédérés haar heldhaftige voorgangers.

Ondoenlijk is het onderscheid te maken, tussen hen, die sneuvelden en hen, die door de militaire „rechtspraak” werd veroordeeld. De verantwoordelijke generaal sprak destijds al van 17.000 man. Het werkelijke aantal moet tegen de 30.000 doden belopen hebben. Even zovelen werden tot deportatie veroordeeld en ook een vrijwel gelijk aantal redde leven en vrijheid door ballingschap.

„De Kamer wil Parijs, maar een gekneveld Parijs, aan de voeten van een koning, zonder wapens en zonder vrijheid”, schreef Emile Zola (geen aanhanger der Commune) als parlementair verslaggever te Versailles op 22 maart. „U zult door bloed waden om Parijs binnen te komen”, riep hij de monarchistische parlementariërs toe. En hij liet erop volgen: „Over acht dagen hebben wij de witte inplaats van de rode terreur”. Het duurde acht weken voor de grote schrijver wat het eerste betreft gelijk kreeg.

Wat moet men zeggen van een regering, die van alle machtsmiddelen is voorzien en mensen fusilleert, omdat zij op iemand anders lijken of de naam dragen van een ander — die al lang doodgeschoten is?

De haat, de slecht verklede angst van de burgerlijke wereld, is nog niet verstomd, nu de grote Parijse opstand reeds 86 jaar achter ons ligt. Door al wie socialistisch denkt wordt de nagedachtenis der Communards echter geëerd; hun voorbeeld heeft Marx en Lenin kostbaar materiaal geleverd voor het bepalen van hun inzicht over de staat en aan de laatste bovendien voor het afbakenen van de weg naar de eerste socialistische staat, die geen 72 dagen, maar welhaast 40 jaar heeft standgehouden en bloeit.

IN Nederland zowel als elders maakte de Commune diepe indruk, er waren voor- en tegenstanders: de laatsten voelden hier de stroom niet zo hoog rijzen als in Frankrijk en toonden zich bedaard.

Het Algemeen Handelsblad b.v. nam in april twee artikelen op van „een lid der Internationale”, Timmer genaamd.

Maar de leden van het Algemeen Nederlands Werkliedenverbond konden, toen zij op 28 mei naar hun vergadering te Amsterdam gingen, daar biljetten zien hangen: „Wacht U voor de Internationale.” Een vroege voorloper van het „Comité voor vrede en vrijheid” . . .

Het beste bewijs, dat de beginnende arbeidersbeweging hier te lande de betekenis van de Parijse gebeurtenissen heeft begrepen, levert Domela Nieuwenhuis door zijn vertaling van Marx' Burgeroorlog in Frankrijk. Het werk verscheen pas tien jaar later, voorzien van Domela's voortreffelijke inleiding en onder de titel: „De Fransche burgeroorlog van het jaar 1871”.

Hoe de Nederlandse pionier destijds de stemming in het belegerde Parijs beoordeelde moge blijken uit een détail. De Communards hebben de Vendôme-zuil, het ereteken van Napoleon voor zichzelf, omvergehaald. Zij beschouwden het n.l. als „een monument van barbaarsheid, een symbool van brute kracht en valse roem, een bevestiging van het militarisme en ontkenning van het internationale recht, een blijvende belediging van de overwonnenen door de overwinnaar, een voortdurende aanslag op een van de drie beginselen der Franse republiek, de broederschap.”

Domela Nieuwenhuis voegt hieraan toe: Stel, dat in een onzer grote steden een fraai uitgevoerd standbeeld van Alva was opgericht, zou het er dan nog staan, nadat Nederland bevrijd was van het Spaanse juk?

Domela bracht later de Commune zijdelings ter sprake in het boekje over Louise Miché (die tot het anarchisme was overgegaan) dat hij na haar dood in 1905 schreef.

Wat de Colonne Vendôme betreft: het heftig omstreden besluit om de zuil te slopen is nog in onze Tweede Kamer verdedigd en wel door het liberale lid S. van Houten. Overigens preees het Algemeen Handelsblad half mei de plannen der Commune als „steeds minder dwaas en meer praktisch” en richtte op 2 juni tot Thiers de vraag: „De Roden zijn onschadelijk, waarom dan het moorden?” Wat niet wegneemt, dat men op de beurspagina van diezelfde krant de koersstijging van de Franse staatslening tijdens de Bloedige Week kan volgen . . .

De R.K. leider Schaepman wijdde een gedicht „Parijs 1870—'71” o.a. aan wat Busken Huet in zijn bespreking het „petroleumbewind der Commune” noemt. Schaepman (alweer volgens Huet) „koestert en verkondigt de gewone gevoelens der klerikale partij in Frankrijk”, alle ongeluk wordt aan het ongelooft geweten. Huet verwijt de priesterdichter, die de oprichter van de Rooms-Katholieke Staatspartij werd, zijn gebrek aan dichterlijkheid, waardoor hij o.a. naliet de vraag te stellen: „Rijken, waarom haten U de armen met zulk een bittere haat?”

Dr Jan ten Brink, een der bekendste letterkundigen van die tijd en later hoogleraar, heeft in 1876 „De opstand der proletariërs” gepubliceerd, totnogtoe het enige uitvoerige werk, dat in het Nederlands over dit onderwerp verscheen. Hij is over het algemeen gematigd, geloof niet aan alle brandstichting, die de Commune ten laste werd gelegd, maar wel in het bestaan van pétroleuses; het neerhalen van de Vendôme-zuil acht hij een „onuitwisbare schande”, maar hij zoekt toch

de oorzaak van de opstand bij het Tweede Keizerrijk, dat zo onverantwoordelijk op oorlog had aangestuurd en vindt „ijlhoofdige wreedheid” bij de troepen zogoed als bij de Commune. „De maatschappelijke belangen stonden bij de worsteling tussen Parijs en Versailles het meest op de voorgrond, al mocht werkelijk een staatkundige eis het uitgangspunt van de strijd vormen”, zo besluit ten Brink.

In de laatste jaren der 19de eeuw zag een vrijzinnig man als Quack blijkens dl. V van zijn standaardwerk „De socialisten” wel de grote betekenis van Marx' boekje over de Commune, maar in deze zelf alleen maar moorden en branden.

De schrik was de brave burger en liberaal hier weliswaar niet zo om het hart geslagen als in Frankrijk, het land der revoluties, maar het spook van het communisme waarde echter wel rond. Hiervan getuigt de „Lierzang bij den aanvang van de tweede helft der Negentiende Eeuw” van de dichtende dominee Bernhard ter Haar, getiteld „Het Communisme onzer dagen”. Men vindt daarin de passage:

„De Roode Republiek!” — 't gekroonde Communisme,
Dat sloopt en neerwerpt al wat hoog staat opgericht,
En, na den beeldstorm van het gruwzaamst Vandalisme,
Het Babel der Gelijheid sticht.”

(geciteerd door R. Kousbroek in Maatstaf, mei 1955)

De Commune was zulk een rode republiek en zij is ook in onze tijd schrik- of toonbeeld gebleven.

C. KLAPHEK

Bloemen en onkruid

In het december- en januari-nummer van *Politiek en Cultuur* staan twee bijdragen, die niet alleen niet representatief genoemd kunnen worden voor de huidige stand van zaken in onze beweging, maar die bovendien — en dat is erger — veel verwarring kunnen scheppen.

Het gaat hier om de artikelen van Sonja Prins en Ger Harmsen.

Het artikel van Sonja Prins is op duidelijke wijze weerlegd door Jaap Wolff (zie P. en C. januari), maar de reactie van Ger Harmsen op het artikel van Sonja Prins heft de schadelijke werking ervan niet op, maar kan de eventuele verwarring vergroten.

Door de publicatie van deze artikelen is er in feite een hernieuwde discussie ontstaan over zaken, die op het 18e Congres van onze partij hun beslag hadden gekregen.

Typend voor beide artikelen is, dat geen van beide de stellingname van ons Congres, zowel op politiek als op theoretisch terrein, tot uitgangspunt of grondslag neemt. Bij S. P. vinden we een aanhaling uit de congresresolutie min of meer terloops gebruikt. Evenzeer typerend is het, dat in beide artikelen niet over het 20ste Congres van de CPSU wordt gesproken, terwijl dit congres belangrijke bijdragen heeft geleverd tot verrijking van de theorie van het marxisme-leninisme. Spreken over de huidige stand van zaken op theoretisch terrein en daarbij het 20ste Congres der CPSU buiten beschouwing laten, getuigt van grote oppervlakkigheid. Of hangt dit samen met de vernederlandsing van de partij? (art. Sonja Prins).

Een andere overeenkomst in beide artikelen is de wijze van stellen van het vraagstuk. Bij Sonja Prins in de vorm dat de marxistische theorie onvoldoende is, terwijl het bij Ger Harmsen opvalt, dat hij als eerste uitgangspunt ziet „het corrigeren en overwinnen van afwijkingen in de richting van het linkse opportunisme en dogmatisme“. Wat daarmee bedoeld wordt, blijkt uit de daarop volgende zin in zijn artikel:

„Dit dogmatisme deed zich voor in de vorm van een leidersverering en hieruit voortvloeiende verstarring van het partijleven. Het gaat er nu om de revolutionaire geest van het marxisme-leninisme van alle dodende dogmatiek, schablonen en alle gevoel verstikkende frases te ontdoen, zodat deze onbelemmerd de partij kan doordringen.“ (P. en C. jan. 57 pag. 34).

Zowel bij Sonja Prins als bij Ger Harmsen ziet het er niet opwekkend uit, noch met de partij, noch met de theorie. Beiden stellen het vraagstuk passief, in de geest van „er moet veel veranderd worden“ en men kan niet aan de indruk ontkomen, dat het offensief van de reactie na het 20ste Congres der CPSU en met de gebeurtenissen in Hongarije een bepaalde indruk op beide partijgenoten heeft gemaakt.

De klassevijand pogde de uitspraken en conclusies van het 20ste Congres der CPSU tegen ons uit te spelen, ze probeerde de indruk te wekken of alles uit het verleden van onze strijd fout en verkeerd was geweest en dat onze theorie en politiek op losse schroeven stonden. Kortom, met haar campagne streefde de reactie ernaar twijfel, verwarring en tweedracht te zaaien in de communistische partij en het zelfbewustzijn van de communisten en de met hen sympathiserende arbeiders te ondermijnen.

Het is mijns inziens een van de schadelijke kanten van beide hiervoor genoemde artikelen, dat zij de reactionaire propaganda tegemoet komen en in de kaart spelen.

Maak er geen caricatuur van.

Het artikel van Sonja Prins is reeds op een aantal wezenlijke punten gecriti-

seerd door Jaap Wolff, zodat ik mij thans wil beperken tot het artikel van Ger Harmsen.

Hierboven bracht ik het letterlijk citaat van het eerste uitgangspunt van zijn artikel. De vraag, die zich opdringt na het lezen van deze regels is, waar blijkt dit dan uit? Wat zijn dan de belemmeringen in onze partij die verhinderen dat de revolutionaire geest van het marxisme-leninisme in onze partij kan doordringen? Waar zijn de bewijzen voor het hanteren in onze partij van de dodende dogmatiek, schablonen en alle gevoel verstikkende frases?

Die bewijzen zijn er niet. Daartegenover zijn er wel bewijzen van het tegendeel. Zie naar ons ontwerp-beginselprogramma, in beide artikelen met geen woord genoemd. Zie naar de resoluties, zowel van de zitting van het Partijbestuur op 8, 9 en 10 april 1956 als van ons 18e Congres.

In een artikel onder de pretentieuze titel „Hoe staat het met onze theorie?“, mag men niet alleen, maar moet men toch verwachten dat dergelijke documenten als grondslag dienen of vermeld worden.

G. Harmsen kan misschien de tegenwerping maken, dat deze passage niet slaat op onze partij, maar algemeen is bedoeld. Maar dan kunnen we onze vraag herhalen.

Want is dit het beeld dat de communistische partijen internationaal te zien geven? De vraag stellen is haar beantwoorden. Nee.

Het beeld dat Ger Harmsen ons schildert, is het beeld dat de klassevijand de arbeidersklasse tracht te suggereren over de communistische beweging. Het zo stellen, betekent dat fouten en zwakten die er in de strijd zijn gemaakt tot in het caricaturale vertekenen. Dit eerste uitgangspunt verleidt Ger Harmsen dan ook even verder, nadat hij gezegd heeft, dat we in een nieuwe historische situatie zijn gekomen, tot de uitspraak: „Het marxisme dient op een hieraan adequate (doelmatige, evenredige, gelijkwaardige. H. V.) wijze ontwikkeld te worden.“

Oppervlakkig gezien lijkt er niets op tegen, maar alweer gezien de titei van het artikel, moet men strengere eisen stellen. De uitspraak in deze zin is het uiten van een wens die in de toekomst in vervulling kan of moet gaan. Men mag echter de lezers niet verzwijgen, ja men is het verplicht de lezers mede te delen, dat deze vraagstukken waarover G. H. spreekt, de mogelijkheid van het voorkomen van de derde wereldoorlog en de vreedzame overgang van kapitalisme naar socialisme, op het 20ste Congres van de CPSU aan de orde zijn geweest, dat daarvoor nieuwe stellingen zijn uitgewerkt die een belangrijke hulp zijn in de strijd voor alle communistische partijen.

Het sektarisme.

In het artikel „Hoe staat het met onze theorie?“ wordt ook het door Sonja Prins aangehaalde vraagstuk van het sektarisme besproken.

De behandeling van G. Harmsen van de door Sonja Prins geponeerde stelling, hieronder ter verduidelijking nog eens geciteerd, is kenmerkend voor zijn gehele artikel.

Sonja Prins zegt: „In de praktijk ligt het vraagstuk van het eigen karakter van de Nederlandse partij, het doorbreken van het sektarisme, in de eerste plaats voor ons als een cultureel vraagstuk, het vraagstuk van de intellectuelen“ (pag. 721, P. en C.-decembernummer).

Ger Harmsen aanvaardt deze stelling, hetgeen blijkt uit wat hij hierop antwoorde:

„Het hier aangestipte probleem is echter niet primair van culturele aard, maar van *politieke*. Uiteraard vormt het culturele van dit politieke vraagstuk een belangrijk aspect. Omgekeerd dient ook vastgesteld te worden, dat de cultuur allen aangaat, al hebben de intellectuelen er meer direct mee te maken.“ (pag. 40, P. en C. januari-nummer).

Hij bestrijdt *schijnbaar* de opvatting van Sonja Prins, maar in *werkelijkheid* aanvaardt hij die opvatting. De probleemstelling van S. P. is in zijn geheel onaan-

vaardbaar, want het probleem zo aanpakken en aanvaarden, leidt tot verminking van onze politiek en van de theoretische grondslagen van onze partij.

Terecht heeft Jaap Wolff opgemerkt, dat het sektarisme de gedachte is, dat de strijd zou kunnen worden gevoerd zonder en buiten de massa's en dat een groep van bewusten, de overwinning zou kunnen behalen. Het vraagstuk van het sektarisme moet vanuit een klassestandpunt worden benaderd en het overwinnen van het sektarisme ligt in de konsekvente uitvoering van de politiek van de partij voor de eenheid van de arbeidersklasse. Het raakt direct de machtsvorming van de arbeidersklasse en naarmate die kracht toeneemt, neemt de aantrekkingskracht, de invloed en organisatorische mogelijkheid toe om een nationale democratische beweging tot stand te brengen, juist omdat de arbeidersklasse daarvan de motor, de leidende en inspirerende kracht is.

De kloof tussen intellectuelen en revolutionaire arbeidersbeweging op basis van onze revolutionaire beginselen overbruggen, moet verder getrokken worden tot de revolutionaire praktijk. Niet door propaganda, hoe belangrijk haar rol ook is, maar door strijd. En die strijd, haar doel en haar wezen worden omschreven en gesteld in de resolutie van ons 18e congres van oktober 1956. In hoofdstuk III van die resolutie volgt dan de conclusie: „De eenheid van de arbeidersklasse is daarom van doorslaggevend belang voor de leiding en het succes van die strijd voor de nationale zelfstandigheid”. (pag. 685, P. en C. november-nummer).

Sonja Prins beperkt zich tot één aanhaling uit onze congresresolutie en wel die over de rechten van de mens. Die passage is van belang, maar nuttiger had het mij geleken om niet alleen te spreken over de rechten van de mens maar ook na te denken over de plichten van de partijgenoot ten aanzien van de doorvoering van de congresbesluiten en de politiek van de partij. Want beide artikelen, zowel van Sonja Prins als van Ger Harmsen, zijn volledig in strijd met de politiek en de grondslagen van de partij.

Onze partij erkent de juistheid van de theorie van het marxisme-leninisme en dat houdt ook in dat zij de juistheid aanvaardt en ernaar moet handelen, van de stelling dat in de overgang van het kapitalisme naar het socialisme het wezen van de politieke vormen bestaat in de dictatuur van het proletariaat.

Die stelling verkrijgt niet pas zijn praktische waarde na de overwinning van de arbeidersklasse, maar betekent in onze verhoudingen dat het proletariaat de leidende kracht is in de strijd voor de vrede, nationale zelfstandigheid en democratie.

De hoofdtegenstelling in onze maatschappij is de tegenstelling: kapitalisten—arbeidersklasse. Elk terugdringen van de macht van de bourgeoisie, de uiteindelijke vernietiging van die macht door het proletariaat, betekent ook het terugdringen en het uiteindelijk vernietigen van die macht over andere klassen en groeperingen, die onderdrukt en uitgebuit worden door, of in dienst staan van, de bourgeoisie.

Zoals G. H. en S. P. het stellen wordt die leidende positie van het proletariaat, een der wezenskenmerken van het marxisme-leninisme, ontkend.

Er is geen middenweg, of we passen de partij en onze theorie aan bij de opvattingen van de burgerlijke, al of niet progressieve, intellectuelen, of we moeten door de strijd voor vrede, nationale zelfstandigheid, democratie en verhoging van het levenspeil het bewustzijn van die intellectuelen ontwikkelen en inspireren op de strijd van de arbeidersklasse, want die strijd is ook hun strijd. Onze bevrijding zal hun bevrijding zijn.

Het is duidelijk dat de eerste weg naar de ondergang voert, vandaar dat wij met alle kracht de opvattingen van S. P. en G. H. verwerpen.

De ondergrond van die opvatting wordt vaak gevonden in de gedachte dat intellectuelen, gestudeerde mensen zijn en de arbeiders geen ontwikkeling hebben, niet knap genoeg zijn om de grote taken te vervullen. En dat je dan niet die gestudeerde mensen ondergeschikt kunt maken aan onontwikkelde arbeiders. De zaken zo stellen betekent ze verkeerd stellen. Intellectuelen worden door ons niet

aangezien als tweederangsmensen of als zij lid worden van onze partij als tweederangs leden. Wij willen de partij echter niet verburgerlijken, haar aanpassen aan het burgerlijk denken van intellectuelen, die gevormd zijn door een burgerlijke studie. Wij willen intellectuelen winnen op basis van onze strijd en onze theorie, ze van burgerlijke intellectuelen tot socialistische intellectuelen maken die hun plaats in de strijd voor het socialisme innemen. Die intellectuelen zullen dan één worden met het proletariaat, d.w.z. zij zullen zich stellen op de basis van de belangen van het proletariaat, belangen die samenvallen met hun belangen, zij zullen niet burgerlijk, maar proletarisch denken. Zulke intellectuelen kunnen en zullen ook eervolle bijdragen leveren in de strijd voor de bevrijding van de arbeidersklasse en ons volk en voor de verandering van de maatschappij.

De Hollandse Marxistische school.

Onder bovenstaande kop komt er een hoofdstukje voor in het artikel van G. H., dat eveneens een volkomen verkeerd beeld geeft van de werkelijkheid en daarom niet onweersproken mag blijven.

G. H. schrijft:

„Het volledig wegwerpen van de Hollandse marxisten als politici en het maken van een scherpe scheiding tussen hun artistieke en politieke activiteit, zoals bij ons niet ongebruikelijk is, houdt verband met de opvatting, dat iemand of voor honderd procent marxist is of helemaal niet. Maar zou het niet zo zijn, dat wij het allen in meerdere of mindere mate zijn en op het ene moment meer dan op het andere”. (P. en C., januari 1957 blz. 39—40).

Terwijl Ger Harmsen formeel het nut van kritiek op de fouten van het Hollandse marxisme erkent, ontkent hij in deze passages die op die erkenning volgen onze partij en haar leiding het recht op kritiek, hetgeen vooral in de laatste zin tot uitdrukking komt. Deze argumentatie is een typisch burgerlijke argumentatie die de zaak benadert vanuit een individualistisch standpunt en daarmee de zaken van de partij op het peil van de eerste de beste voetbalclub trekt. Bij voetbal wordt inderdaad vaak de uitslag van de wedstrijd beïnvloed doordat één of meer spelers „het ene moment meer dan op het andere” in vorm zijn. Voor de politiek lijkt ons dat echter wel enigszins anders te liggen. De kritiek zoals die door onze partij op het Hollandse marxisme is gebracht, is niet een zaak van een of meerdere personen die op het ene moment meer dan op het andere marxist zijn, maar de vrucht van een studie door de partij van de historie van de Nederlandse arbeidersbeweging. Het resultaat daarvan is neergelegd in het derde deel van het leerboek van de arbeidersbeweging. Tegen dit leerboek richt zich de inhoud van dit gedeelte van het artikel van G. H.

Terwijl de inhoud van het leerboek zich op onverzoeijlijke wijze keert tegen de schadelijke opvattingen van het „Hollandse Marxisme”, stelt G. Harmsen ons in zijn artikel voor een verzoenende houding in te nemen in de geest van „we zijn allemaal zo lekker niet”. Ook hierbij zien we, weliswaar op een andere manier, eenzelfde stellingname als bij Sonja Prins. Deze uitspraak is bepaald schadelijk in de strijd van onze partij. Ze moet met kracht van de hand worden gewazen, want een opvatting als die van G. H. belemmert ons de verkeerde opvattingen die wij nog vaak tegen komen en die wortelen in het „Hollandse Marxisme”, te overwinnen.

Men zou kunnen denken, dat het misschien een verschrompeling betrof, dat het niet zo bedoeld is of zoets, maar de passages die na het hier geciteerde volgen, laten geen enkele twijfel bestaan.

Ger Harmsen schrijft over „de studies vol liefde en respekt” die in het buitenland gewijd zijn aan vroegere leidende figuren uit de arbeidersbeweging, ook al zijn zij in bepaalde periodes in hun leven tekort geschoten. Als directe tegenstelling laat hij daarop volgen: „De Hollandse marxisten voor de eerste wereldoorlog of zelfs Domela Nieuwenhuis in de vorige eeuw verwijten, dat zij geen leninisten

waren of geen leninistische partij opbouwden, is natuurlijk een onzinnigheid."

Dit suggereert dat er een groot verschil bestaat tussende „liefdevolle en respektvolle" bejegening van het verleden en de toenmalige leidingen in een reeks van landen en de „onzinnige" verwijten (terminologie G. H.) die door onze huidige partij en zijn leiding aan vroegere leidende figuren zouden zijn gedaan.

Het zo te stellen als G. H. doet, lijkt mij ontoelaatbaar, want het is beslist onjuist. Onze kritiek betreft de verkeerde opvattingen, de onjuiste ideeën en de fouten in de politiek van de Hollandse marxisten en nergens wordt ze dat persoonlijk verweten of wat dan ook. In het bestrijden van die opvattingen blijven wij onverzoenlijk, en dat moeten we blijven in het belang van onze partij. Ja, waar het vijanden betreft, zoals W. van Ravesteijn, e.a., dan kan dat niet duidelijk genoeg gezegd worden en dat wordt dan ook gedaan op pag. 118 van het leerboek, derde deel.

Ondanks die onverzoenlijke houding ten opzichte van de ideeën van het Hollandse marxisme hebben we respect en waardering voor de toewijding en standvastigheid, de overtuiging en geestkracht die door leidende figuren aan de Nederlandse arbeidersbeweging is gegeven.

In het eerste deel van het leerboek voor de arbeidersbeweging vinden we over Domela Nieuwenhuis de volgende uitspraak: „Hij was een leider van het grootste formaat dat de Nederlandse arbeidersbeweging kent." (pag. 28)

Vandaar ook dat onze partij enige jaren geleden in Amsterdam een Domela Nieuwenhuis-herdenking hield en dat meermaals in positieve zin is gesproken over leidende figuren, o.a. Gorter. Sterker nog, het artikel van Lenin over Pannekoek's opvatting over de sociale wortels van het opportunisme, dat G. H. aanhaalt, heeft hij notabene uit het maandelijkse tijdschrift van onze partij. Daarom is het onbegrijpelijk dat G. H. schrijft:

„Bij ons voert een negatieve en a-historische zienswijze de boventoon." (P. en C. januari '57, pag. 40.

Alweer een bewering die door geen enkel bewijs wordt gestaafd, maar wel suggereert, dat de houding van onze partij t.a.v. het verleden maar erg miserabel is.

Een ander bewijs van de positieve waardering van de strijd der vroegere periode en ten tijde van de Hollandse marxisten kan Ger Harmsen vinden in het geschenk dat de delegatie van de C.P.N. aan het 19e Congres van de C.P.S.U. in 1952 overbracht. Dit geschenk bestond mede uit een foto-album met historische foto's over de actieve strijd van de Nederlandse arbeiders ter bescherming van de jonge Sowjet-staat. De keuze van dit geschenk was een uiting van trotse dankbaarheid dat de Nederlandse arbeidersklasse en haar organisaties actief aan de strijd voor het bestaan van de Sowjet-Unie had meegewerkt.

Het valt op, dat deze daadwerkelijk solidariteit niet door G. Harmsen genoemd wordt, waar hij de verdiensten van de Hollandse marxisten vermeldt. Hij beperkt zich tot de propagandistische werkzaamheden en acht die waarschijnlijk van groter betekenis, daarmee blijvend in de sfeer van het uitgangspunt van zijn artikel. Maar in de huidige situatie van keiharde strijd voor de vrede en van konsekwente solidariteit met de Sowjet-Unie is het toch noodzakelijk voor de actie om waar het mogelijk is en hier was het mogelijk geweest, de solidariteit met de Sowjet-Unie te beklemtonen en te populariseren.

A. historische zienswijze, maar bij wie?

Ger Harmsen verwijt de partij, dat een negatieve en a-historische zienswijze de boventoon voert. Wij bestreden dat in het voorgaande, maar willen daar nog meer van zeggen.

Men zou mogen verwachten, dat diegene die de partij in dezen critiqueert, zelf op absoluut verantwoorde wijze tewerk ging.

Maar dat blijkt ten ene male niet het geval. Bekijken we de vergelijking die hij maakt op pag. 40 tussen onze beweging en de bewegingen in het buitenland ten

aanzien van de beoordeling van leidende figuren uit vroeger tijden. De onjuistheid van zijn kritiek toonde ik hiervoor aan, het gaat nu om de methode.

Is die methode van vergelijking juist? Neen! Want het laat de enorme verschillen in de ontwikkeling van de arbeidersbeweging in de diverse landen en ons land buiten beschouwing.

In tal van landen hebben sociaal-democratische partijen bestaan op marxistische grondslag, waarvan de leiders marxisten waren die aan het hoofd van deze partijen veel werk hebben verricht voor de bewustmaking van de arbeidersklasse in hun land, door het leiden van de economische strijd voor de belangen van de arbeiders en door theoretische strijd voor het marxisme tegen aan het marxisme vijandige theorieën. Daaraan dankt de internationale arbeidersbeweging nog vele belangrijke geschriften.

In de periode van het imperialisme voltrok zich de breuk tussen de reformistische en de revolutionaire stroming in de arbeidersbeweging, waarbij een aantal leidende figuren de weg van het reformisme kozen. Hun activiteit in hun marxistische periode blijft van positieve betekenis voor de arbeidersbeweging in hun land en wordt dan ook als zodanig beoordeeld. Het grote verschil met ons land berust daarin, dat wij nooit een sociaal-democratische partij op marxistische grondslag hebben gehad. Door zijn betrekkelijk late industrialisering kwam Nederland in de kapitalistische ontwikkeling oorspronkelijk achteraan, zo ook zijn arbeidersbeweging.

De S.D.B., onder leiding van Domela Nieuwenhuis, oriënteerde zich op het marxisme, maar groeide niet uit tot een socialistische partij op marxistische grondslag. De ontwikkeling van de S.D.B. werd doorkruist en achterhaald door de ontwikkeling van het kapitalisme tot zijn laatste stadium, het imperialisme. Dit bracht talrijke nieuwe problemen voor de arbeidersbeweging met zich mee waarvan een der voornaamste de revisionistische stroming was.

Zo zien we dat de ongelijkmatige ontwikkeling van de kapitalistische staten ook geldt op het gebied van de arbeidersbeweging, want kwam Nederland oorspronkelijk wat achter aan, ons land was één van de eerste kapitalistische landen met een rechtse sociaaldemocratische partij die in wezen volledig gebroken had met het marxisme en op revisionistische basis stond. (Zie daarvoor ook derde leerboekje - oprichting S.D.A.P. 1894).

Het ontstaan van het Hollandse marxisme in de beginjaren van deze eeuw was een reactie op de onttaarding van de arbeidersbeweging in de vorm van de S.D.A.P. Zij was een stroming die terug wilde naar het „zuivere marxisme" en hoe edel en zuiver dit streven tegen de reformistische koers der S.D.A.P. ook was, het kwam niet uit boven een linkse sociaal-democratische beweging. Vandaar, ondanks alle goede bedoelingen die er aan ten grondslag lagen de onvruchtbaarheid en het linkse radicalisme.

Het verschil tussen de door G. H. genoemde buitenlandse voorbeelden en de ontwikkeling in ons land zit dan ook hierin dat veel van die buitenlandse figuren in de nog marxistische sociaal-democratie actief waren, in de tijd van de oorspronkelijke vorm en verhoudingen van het kapitalisme en zich onder die verhoudingen wisten te ontplooiën, terwijl de Hollandse marxisten hun activiteit uitoefenden toen er reeds imperialistische verhoudingen waren en in ons land een goed georganiseerde rechtse sociaal-democratie met massa-aanhang bestond. Onder die verhoudingen kon op basis van het marxisme uit het vroegkapitalistische tijdperk niet vruchtbaar gewerkt worden en werden naast toewijding, offervaardigheid, zuiverheid en standvastigheid ook nog andere eigenschappen vereist. Dat was het op levende, ondogmatische wijze toepassen van het marxisme onder de bijzondere verhoudingen van die tijd en omstandigheden. Op dat moment bestond de objectieve en historische behoefte voor de arbeidersklasse aan een partij van een nieuw type, die het de arbeiders mogelijk maakt om onder de imperialistische verhoudingen de strijd te voeren en de overwinning te behalen. Die taak is in ons land

pas in 1930 vervuld. Dit vast te stellen is dan geen verwijt, maar een conclusie uitgaande van de historische taken en behoeften van het proletariaat.

Wij willen vaststellen, dat de a-historische zienswijze op het verleden niet bij de partij is aan te treffen maar bij Ger Harmsen.

Voor juiste conclusies uit de historie moet je de zaak niet sentimenteel bekijken, maar vanuit het klassebelang, dat wil zeggen op de basis van de werkelijkheid.

Als conclusie over het artikel van G. Harmsen zou ik willen zeggen, dat de bedoeling om de zienswijze van Sonje Prins te bestrijden sympathiek is, maar dat het niet geslaagd is in wat in de eerste regel wordt beloofd, namelijk:

„Het artikel van Sonja Prins „De inhoud van onze cultuur“ noopt tot tegenspraak, rechtzetting, verheldering en aanvulling.”

Het niet slagen van die bedoeling heeft tot het tegenovergestelde doel geleid en geeft daardoor aanleiding tot verkeerde opvattingen en conclusies.

Sonja Prins citeert de volgende woorden van Loe Ting-ji: „Laat bloemen van velerlei soorten tot bloei komen, laat denkrichtingen van verschillende scholen zich met elkaar meten.” (P. en C. december-nummer, pag. 720)

Deze uitspraak is inderdaad bloemrijk, maar ik zou willen opmerken aan Sonja Prins dat Loe Ting-ji het hier over bloemen heeft en niet bedoelt dat ook het onkruid tussen de bloemen vrij op mag komen. Om dat te verhinderen is een goede tuinman nodig, en die vinden we in onze partij en de besluiten van het 18e Congres.

Het is de taak van alle communisten om met die geestelijke wapens van ons Congres de vijand op onverzoenlijke wijze te bestrijden tot hij definitief verslagen is.

H. VERHEY.

Boekbespreking

De toestand van de arbeidersklasse in Engeland

Na „De oorsprong van het gezin, de eigendom en de staat“ heeft de Uitgeverij voor Literatuur in Vreemde Talen te Moskou ons thans verrijkt met de vertaling van een ander werk van Friedrich Engels: „De toestand van de arbeidersklasse in Engeland“.

Om de betekenis, die dit jeugdwerk van Engels voor de internationale arbeidersbeweging en voor de wording van de marxistische theorie gehad heeft, goed te begrijpen is het nodig iets te weten van de tijd, waarin het ontstond, en van het doel, dat de auteur met het schrijven ervan beoogde te bereiken.

Historische betekenis

De Barmense fabrikantzoon Friedrich Engels was in geestelijk opzicht geen onbeschreven blad papier, toen hij in 1844, 23 jaar oud, in Engeland aankwam om daar werkzaam te zijn in een textielabriek van zijn vader te Manchester. Het Duitsland, waarin hij was opgegroeid, werd gekenmerkt door de opkomst van moderne kapitalistische produktieverhoudingen, die bij iedere stap vooruit belemmerd werden door de achterlijke politieke toestanden: de heerschappij van grondbezitters en geldaristocratie en de versplintering van het land in tientallen dwergstaatsjes met elk hun eigen tolgrenzen. En terwijl de opkomende bourgeoisie nog worstelde om politieke macht, die de weg voor haar verdere ontwikkeling moest vrijmaken, kondigde zich reeds een nieuw probleem aan: de opkomst van de bourgeoisie moest onvermijdelijk begeleid worden door die van het moderne proletariaat, en achter de horizon van de komende burgerlijke revolutie wachtte dit proletariaat met zijn eigen belangen en verlangens, welke aan die van de bourgeoisie tegengesteld waren.

De voorwaarts strevende krachten in Duitsland waren lange tijd te machteloos om tot daden over te gaan, maar op geestelijk terrein, in de filosofie, heerste levendige beweging. Aan deze beweging had de jonge Engels hartstochtelijk deelgenomen. Evenals Marx en als zoveel van zijn generatie was hij aanvankelijk aanhanger geweest van de idealistische filosofie van Hegel en met de meeste anderen was hij daarbij niet blijven staan. Feuerbach bekeerde ook hem van het idealisme tot een materialistisch standpunt.

In 1844 was Engels in zijn geestelijke ontwikkeling op een beslissend punt gekomen. De ideeënstrijd, die in Duitsland in ivoren torens en op grote afstand van het werkelijke leven gevoerd werd, kon hem niet bevredigen; ook het socialisme, waartoe een aantal Jong-Hegelianen in Duitsland gekomen waren, was abstract en stond los van de arbeidersbeweging. De illusie, dat men slechts de ideeën over de wereld behoefde te veranderen om ook de wereld zelf te veranderen, kon Engels niet meer delen. Hij wilde het werkelijke leven leren kennen en waar kon dat beter dan in het land, waar het kapitalisme voor die tijd zijn grootste hoogte had bereikt en waar al die nieuwe verhoudingen, die in Duitsland moeizaam trachten door te breken, hun volle rijpheid hadden bereikt. Dat land was Engeland.

In die situatie betekende de kennismaking met Engeland voor Engels het opgaan van een nieuwe wereld. Tegenover Duitsland met zijn mengelmoes van oude en nieuwe economische vormen, met zijn gilden, ambachtslieden, thuiswerkers en kleine handelaars naast het begin van een moderne industrie, met zijn bont geschakeerde platteland met kleine boeren naast horigen en moderne landarbeiders: Engeland als het hoogste voorbeeld van een land, dat in twee scherp gescheiden klassen van bezitters en bezitlozen uiteenviel; tegenover de patriarchale vormen van zijn vaderland: in Engeland de onversluisde klassenstrijd, de genadeloze oorlog van allen tegen allen; tegenover het versnipperde Duitsland

ervaring en van officiële rapporten schildert, in zich opgenomen heeft, zal het niet licht vergeten. De beschrijving over de woningtoestanden in het toenmalige Londen (waar 50.000 mensen volledig dakloos waren!) in Liverpool (waar een vijfde van de bevolking in vochtige kelders huiste) en in de andere industriesteden is één verhaal van hartverscheurende ellende. Of men leze Engels' beschrijving over de gezondheidstoestand van de Engelse arbeidersklasse, bv. het feit, dat volgens officiële rapporten in Manchester 57% van de arbeiderskinderen vóór het 5e levensjaar stierven. Of over de arbeid van kinderen, die op hun achtste jaar naar de fabrieken gestuurd werden en vanaf hun dertiende jaar 12 uur per dag moesten werken. Over vrouwen, die uit vrees voor ontslag drie dagen na een bevalling naar de fabriek terugkeerden, en over de fabrikant, die erover klaagde, toen zo'n vrouw een paar dagen langer wegbleef! En niet alleen de arbeidersklasse beschrijft Engels, want met haar lijden is ook de bourgeoisie getekend, waarvan de schrijver zegt:

„Nooit leek mij een klasse zo diep gedemoraliseerd, zo ongeneeslijk door eigenbaat bedorven, zo innerlijk aangetast en zo voor iedere vooruitgang onontvankelijk geworden als de Engelse bourgeoisie...”

Maar wij wijzen er nog eens op: De betekenis van Engels' boek ligt daarin, dat hij zich door alle door hem waargenomen ellende niet liet overmeesteren, dat hij elk reactionair heimwee naar voor-kapitalistische toestanden afwees, en dat hij wist, dat de vertrapten van vandaag de machthebbers van morgen en de schepers van een nieuwe maatschappij zouden zijn.

Duidelijk grenst Engels zijn standpunt af zowel van de verheerlijkers van de voor-kapitalistische maatschappij als van de kleinburgerlijke hervormers, die droomden van kapitalisme zonder de nadelen daarvan; ook hierin is zijn boek een voorbode van het „Communistisch Manifest”.

Betekenis voor onze tijd

Natuurlijk is het boek geen documentatie over het hedendaagse Engeland. Wie vandaag Londen, Manchester of Liverpool bezoekt, zal weinig van de door Engels beschreven situatie terugvinden. Kinderen van 8 jaar zal hij in de fabrieken niet aantreffen en hetzelfde geldt voor een aantal andere misstanden uit 1844.

Vanzelf zal daarom de vraag rijzen, of „De toestand van de arbeidersklasse in Engeland” voor ons, twintigste-eeuwers, nog wel een andere betekenis heeft dan alleen als historisch document.

Wij vinden het antwoord op deze vraag in het voorwoord, dat Engels in 1892 bij de 2e druk schreef en dat in de Nederlandse vertaling mee is opgenomen. In dit voorwoord, geschreven op de drempel van de overgang naar het imperialisme, wijst Engels erop, dat de grote industrie het stadium van de kleine diefstallen aan de arbeiders teboven gekomen is, dat de moderne miljonair zijn tijd niet meer verdoet met deze miserabele manier om geld te verdienen en dat daarmee een aantal kleinere misstanden verdwenen zijn, zoals het trucksysteem en de onbeperkte arbeidsdag. Al deze concessies, aldus Engels, waren slechts middelen om de concentratie van het kapitaal in handen van weinigen te bespoedigen en de kleine kapitalisten, die zich geen concessies konden veroorloven, dood te drukken. En hij concludeert, dat juist het verdwijnen van een reeks kleine misstanden de hoofdaandacht meer en meer vestigt op wat de hoofdzaak is: het kapitalistische systeem zelf, de uitbuiting van loonarbeid, dat — zolang het bestaat — ellende voor de arbeidersklasse zal meebrengen.

Daarmee is, menen wij, de actuele betekenis van dit boek naast de historische aangegeven. Toen Engels in 1845 zijn boek schreef, ging het hem niet om de beschrijving van het lijden der arbeidersklasse als ding op zichzelf, maar om het verband aan te tonen tussen dit lijden en het kapitalistische stelsel, en om aan te tonen, dat derhalve alleen de vernietiging van dit stelsel de arbeidersklasse kon bevrijden. In die zin heeft het boek niets van zijn actualiteit verloren.

Meer nog. Terwijl de ellende van het kapitalisme in 1892, toen het stelsel bij de overgang naar zijn hoogste stadium stond, uiterlijk veel van zijn schrilste vormen verloren had, beleven wij thans de periode van de algemene crisis van het kapitalistische stelsel. Door het ontstaan van een socialistisch wereldstelsel, door de crisis van het koloniale stelsel is de werkingssfeer van het kapitalisme aanzienlijk ingeperkt. Een vertwijfelde strijd om tot iedere prijs maximumwinsten te behalen kenmerkt het nog kapitalistisch gebleven deel van de wereld.

In 1892 was de tien-urige arbeidsdag in Engeland eengevestigde verworvenheid; thans is, alle wettelijke bepalingen ten spijt, de vrijwel onbeperkte arbeidsdag zowel in Engeland als bij ons in tal van bedrijfstakken in de praktijk teruggekeerd. Dezelfde toenemende actualiteit zien we bij wat Engels schreef over de woningtoestanden en over de vrouwenarbeid. Engels' bestrijding van de overbevolkingstheorie van Malthus wint al evenzeer aan actualiteit, nu deze dwaalleer vooral na 1945 zijn noodlottig werk begint te doen. En wanneer we lezen, wat Engels schrijft over de totale verwaarlozing van het openbaar onderwijs en — daarnaast — over de onderwijsactiviteit van de religieuze secten „met als enig doel de kinderen van geloofsgenoten in eigen schoot te houden”, dan kunnen we ons verbeelden, dat de schrijver het over 1957 in plaats van over 1844 heeft!

Wij willen hiermee volstaan en hopen de betekenis van dit bijzondere boek, als middel tot verdieping van onze historische kennis, maar evenzeer als wapen in onze strijd van vandaag, enigszins duidelijk gemaakt te hebben.

T. DE JONGE

Partijdocument

Allen aan de slag voor „de Waarheid”.

Aan alle lezers en vrienden van „De Waarheid”.

Aan alle democraten en Communisten.

Medestrijders!

Dank zij U heeft „De Waarheid” zich door een zeer moeilijke periode heen kunnen slaan.

Zij die met verdachtmakingen, broodroof en straatstenen de communistenjacht dachten te kunnen ontketen, hebben terzelfdertijd gepoogd onze krant financieel in de grond te boren.

Het is aan Uw ongeëvenaarde offerbereidheid te danken, dat dit niet gelukt is. Met Uw gelden konden wij de plotseling opdoemde moeilijkheden bezweren, die ieder ander blad noodlottig zouden zijn geworden. „De Waarheid” bleef verschijnen.

Maar de moeilijkheden zijn niet van de baan.

De bedreiging van onze adverteerders met broodroof en zelfs met geweld en brandstichting is niet zonder gevolg gebleven. U kunt dat dagelijks in Uw blad constateren. U kunt ook begrijpen dat het wegvalLEN van al deze advertenties ons maandelijks tienduizenden guldens kost, die op geen enkele andere wijze binnenkomen.

Ondanks het feit dat de reactie bij haar oorlogsoffensief door de internationale krachten van vrede en socialisme resoluut is teruggeslagen, zet zij in ons land in blinde woede haar wurgpogingen tegen het enige blad van het werkende volk nog verder voort.

Zij zal daarin niet slagen.

Maar dat vereist dan ook, dat wij alle maatregelen nemen om te voorkomen, dat onze krant in een noodtoestand geraakt.

Een van de maatregelen, waartoe wij ons daarom verplicht zien, is een tijdelijke inkrimping van onze krant.

Zo zullen onze Amsterdamse lezers op maandag in plaats van twee edities (Nieuws en Sport en de avondkrant), evenals onze overige lezers, één nummer ontvangen. Dit avondblad zal zowel de sportberichten als het overige nieuws omvatten en zal zes pagina's tellen.

Onze zaterdagkrant zal, eveneens tijdelijk, van 8 op 6 pagina's worden teruggebracht.

In het algemeen zal de omvang van de krant op de verschillende dagen zeer nauw samenhangen met de hoeveelheid advertenties, die zij zal omvatten.

De hoeveelheid pagina's, waarmee de omvang van „De Waarheid” thans wordt verminderd, is ongeveer gelijk aan de hoeveelheid ruimte, die voorheen door advertenties werd ingenomen. De hoeveelheid nieuws en artikelen in ons blad blijft vrijwel gelijk in omvang.

Onze lezers zullen begrijpen, dat het onder de huidige omstandigheden voor redactie en technisch bedrijf een niet te vervullen opdracht is, in de door het wegvallen der advertenties vrijgekomen ruimte goede nieuwsvoorziening en artikelen te plaatsen. Dat zou, tegenover verminderde inkomsten, extra financiële lasten betekenen.

Het antwoord op de vraag, hoe lang en in welke mate deze maatregelen moeten gelden, zal in de eerste plaats door alle vrienden van „De Waarheid” moeten worden gegeven.

Meer abonnees en meer advertenties betekenen een grotere krant.

Hierdoor ligt thans meer dan ooit de toekomst van ons blad in handen van U, lezers en vrienden van „De Waarheid”, democraten, communisten.

Uw strijdgeest en liefde voor de zaak van vrijheid, vrede en socialisme zullen beslissend zijn voor de kracht, waarmee ons geliefde, in de oorlogsjaren met zoveel offers opgebouwde blad zijn stem zal kunnen laten horen.

Het Partijbestuur van de CPN doet daarom een beroep op U allen om de volgende taken op U te nemen:

* Het bijeenbrengen van f 200.000,— voor het donatiefonds van de CPN vóór 1 juli a.s.

* Het winnen van 2500 nieuwe abonnees voor „De Waarheid” vóór 1 mei a.s.

* Het opvoeren door de partijafdelingen van de wekelijkse colportage.

* Het overtuigen van de afgevallene adverteerders, dat zij in ons blad moeten terugkeren, en het actief steunen van diegenen, die nu reeds in ons blad adverteren.

En bovenal: Het gebruiken en propageren van „De Waarheid” overal waar de strijd wordt gevoerd voor vrede, vrijheid en voor de belangen van de arbeidersklasse, want het is op de vredelievende en arbeidende mens, dat onze krant steunt en zal steunen.

Makkers, wij zijn er van overtuigd, dat deze maatregelen slechts van korte duur zullen hoeven te zijn.

En wanneer v e l e n de verdediging van „De Waarheid” op zich nemen, slechts van z e e r korte duur.

Steeds meer mensen, arbeiders en democraten uit alle groeperingen van de werkende bevolking, zullen in de weken en maanden die voor ons liggen naar „De Waarheid” grijpen. Door ons aller inspanning zal onze krant een nieuwe en grote vooruitgang kunnen boeken en wij zullen in staat zijn haar uit te geven beter en groter dan ooit te voren. Allen aan de slag voor „De Waarheid”.

Leve het dagblad van democratisch, vredelievend en werkend Nederland!

Het Partijbestuur

van de Communistische Partij van Nederland.

29 januari 1957.

wilt U meer weten over

de beoordeling van de grote lijn der revolutie en opbouw in de Sowjet-Unie?

de beoordeling van de verdiensten en fouten van Stalin?

de strijd tegen het dogmatisme en het revisionisme?

de internationale solidariteit van het proletariaat aller landen?

lees dan onze nieuwe uitgave

de historische

ervaring van de

dictatuur van

het proletariaat

(publ. van de Chinese Comm. Partij)

64 blz. ingenaaid f 0,60

pegasus

auteur Stanislaw Lem
312 blz. op houtvrij wit papier,
duidelijke letter
gebonden in prima kunstlederen
band, met stofomslag ontworpen
door Rob Metz, die tevens voor
de illustraties zorgde.

in de erkende boekhandel verkrijgbaar

pegasus

Leidsestraat 25 Amsterdam

april 1957

Politiek en Cultuur

uit de inhoud

na het aanpassingsdebat

in de Europese winkel van Sinkel

Contra-revolutie tegen Indonesië

twee werelden in een Duitsland

Bredero, dichter van het volk

de economische ontwikkeling

in de Sowjet-Unie

170 jaargang, nr

4

40 cent

APRIL 1957

Na het aanpassingsdebat	<i>F. Baruch</i>	145
In de Europese winkel van Sinkel	<i>Marcus Bakker</i>	151
Contra-revolutie tegen Indonesië	<i>H. de Vries</i>	161
Twee werelden in één Duitsland	<i>E. Landsma</i>	168
Bredero, dichter van het volk	<i>J. A. N. Knuttel</i>	178
De economische ontwikkeling in de Sowjet-Unie	<i>J. W.</i>	182

BOEKBESPREKING

„Er zijn ook goede Duitsers”	<i>W. Klinkenberg</i>	183
Verdwijnen de klassentegenstellingen?	<i>W. Safrontsoek</i>	189

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus,

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 55957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar, losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

17e jaargang no. 4

april 1957

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

NA HET AANPASSINGSDEBAT

Men kan niet beweren, dat over de kern van de zaak — het voorstel van de regering om de koopkracht der werkende bevolking ingrijpend te verlagen — onder de niet-communistische partijen enig verschil van mening heeft bestaan.

De volgende bloempjes uit het Kamerdebat mogen dit aantonen:

De heer *Janssen (KVP)*: — Wat wij aan bestedingsbeperking aanvaarden, doen wij voor zolang de offers voor de bestedingsbeperking noodzakelijk blijken te zijn.

De heer *Roemers (PvdA en NVV)*: — De noodzaak tot bestedingsbeperking blijkt duidelijk uit het tekort op onze betalingsbalans 1956.

De heer *Hazenbosch (AR)*: — Ik geloof dat de noodzaak van bestedingsbeperking als zodanig in ons volk wel een communis opinio (algemeen aanvaarde opvatting) kan worden genoemd.

De heer *v. d. Wetering (CHU)*: — Het moet de verantwoordelijke ministers vóór de verkiezingen reeds klaar en duidelijk zijn geworden, dat én overheid én volk boven hun stand leefden.

De heer *van Leeuwen (VVD)*: — De situatie is deze, dat in 1956 welvaart is uitgedaald, die er niet bleek te zijn.

De melodie zou eentonig zijn geweest, wanneer de heer v. d. Wetering zijn eigen partij en de overige regeringspartijen met de hierboven aangehaalde woorden niet in feite ervan had beschuldigd, dat zij zich aan grove volksmisleiding schuldig hebben gemaakt. Want volgens hem hebben zij — terwijl zij het volk tijdens de verkiezingen — 1956 stijgende welvaart beloofden — toen reeds de plannen overwogen, die nu door de Kamer zijn goedgekeurd.

Het lijkt ons bij een bespreking van dit debat overbodig toe, nog eens de argumenten te herhalen die wij bij de bespreking van het SER-advies in dit tijdschrift tegen de regeringsplannen hebben ingebracht. Wel is het tekenend, dat geen enkele spreker in de Tweede Kamer *P. de Groot* heeft durven tegenspreken, toen hij aantoonde dat van een „overbesteding” der werkende bevolking geen sprake is, dat de winsten der ondernemers in 1956 hoger waren dan ooit, dat de werkelijke oorzaak van het tekort op de betalingsbalans gezocht moet worden in de hoge bewapeningsuitgaven.

Aangezien men hier met een ontwikkeling te maken heeft, waarvan Nederland niet het monopolie heeft, behoeft het dan ook niet te ver-

wonderen, dat alle landen van het NAVO-pact met hetzelfde vraagstuk hebben te maken. Evenmin is het dus verwonderlijk, dat plannen tot aanpassing in alle Westeuropese landen hetzij in uitvoering, hetzij in de maak zijn. Engeland is er reeds verleden jaar mee begonnen. België heeft — als uitzondering — een kleine bestedingsbeperking voor de ondernemers doorgevoerd. Frankrijk heeft maatregelen genomen tot beperking van de invoer (tariefverhoging) op een ogenblik dat men bezig is het plechtige ceremonieel van afschaffing der tarieven voor de KSG-landen onderling uit te werken. West-Duitsland is eveneens met aanpassingsplannen bezig. Het pikante verschil is alleen, dat men er mee bezig is, omdat het betalings-overschot te hoog wordt, terwijl de aanpassing bij ons voor noodzakelijk wordt verklaard, wegens het ontbreken van zulk een overschot!

In Amerika gaat de aanpassing voorlopig door zonder spectaculaire aanpassingsplannen, door de eenvoudige werking van de prijsstijgingen. En niemand minder dan de Amerikaanse minister van financiën, Humphrey, heeft uiteengezet, dat de kern-oorzaak van de sluipende en openlijke inflatie de hoge bewapenings-uitgaven zijn. Alleen in Nederland zwijgt iedere verantwoordelijke leider — behalve de Communisten — over de werkelijke oorzaak van de financiële ontreding van betalingsbalans en rijksbegroting.

Slechts voor een kort ogenblik mochten de leden van de PvdA, de schone illusie koesteren, dat hun woordvoerders dit vraagstuk in de Kamer zouden aansnijden. Dat was, toen hun partijorgaan, *Het Vrije Volk*, in een voor zijn doel sensationeel commentaar constateerde, dat de departementen van oorlog en marine in de aanpassingsnota niet werden genoemd. Het blad verklaarde toen (op 27 febr. jl.) de mededeling van de regering, dat hier niets te bezuinigen viel, moeilijk te kunnen aanvaarden en verstoutte zich te zeggen: „Nederland heeft evenzeer als andere NAVO-landen het recht om zijn defensie-inspanning kritisch te bekijken.” Dat sloeg op Frankrijk en Engeland, die belangrijke bedragen op hun oorlogs-begroting wilden bezuinigen, maar daarvoor van Amerika geen toestemming konden krijgen.

Met inspanning zullen vele leden van de PvdA, die goed in hun geheugen hadden geprent, dat dr. Drees — hun lijst-aanvoerder — nog midden 1956 een verlaging der oorlogs-uitgaven tot 1000 miljoen gulden of met ruim 40% mogelijk en nodig achtte, — met spanning zullen zij uitgekeken hebben naar een motie in de Kamer. Er kwamen er vier, maar de PvdA-motie tot verlaging van de oorlogs-uitgaven bleef uit. Moet men aannemen, dat hier sprake is van meningsverschil op hoog niveau tussen redactie van het partijorgaan en partijleiding? Wij vrezen van niet. Eerder zal men er van uit moeten gaan, dat het bewuste commentaar ingegeven was door de wens, zijn lezers gerust te stellen. Maar wat hebben die aan woorden, wanneer daden uitblijven?

*

Intussen kan niet gezegd worden, dat bij alle eensgezindheid over het doel, eensgezindheid over de uitvoering van de aanpassingspolitiek bestond.

Laten wij beginnen met de vergiftigde pil, die de regering de boeren heeft toegedacht: een zeer gedeeltelijke tegemoetkoming aan de eisen

van het Landbouwschap, verbonden aan de voorwaarde, dat de Kamer instemt met versnelde „sanering” van het boerenbedrijf. Korthedshalve constateren wij slechts, dat het hier gaat om een plan tot het weg-saneren van de *meerderheid* der boerenbedrijven, nl. die beneden een omvang van ca. 10 ha. land. Aan dit voorstel, waarvoor in het bijzonder de PvdA-minister Mansholt de verantwoordelijkheid draagt, zit een kant die wij niet met stilzwijgen voorbij kunnen gaan. Voor de sociaaldemocratie is het sinds lang een vaststaand feit, dat de theorie van het Marxisme vooral op het punt van de door Marx voorspelde concentratie en centralisatie van het kapitaal heeft „gefaald”. „Het noodlot, dat Marx de kleine industrie, de handeldrijvende middenstand en het kleine boerenbedrijf in uitzicht heeft gesteld, heeft zich niet verwezenlijkt”, aldus lezen wij in een door prof. Banning in 1950 uitgegeven boekje (Hedendaagse Waardering van het Marxisme). „De centralisatie-wet van Marx is door de feiten weersproken”!

Maar de ironie van het „noodlot” heeft ook gewild, dat de PvdA zich in haar „Weg naar Vrijheid” heeft uitgesproken voor een politiek van vernietiging van het kleinbedrijf, waarvan de tegenhanger natuurlijke wijze de centralisatie van het grote kapitaal is. En hetzelfde „noodlot” heeft het gewild, dat Mansholt het achteraf op zich heeft genomen, de juistheid van de theorie van Marx aan te tonen. Alleen heeft Marx nimmer gedroomd, dat sociaaldemocraten zich tot willige voltrekkers van het vonnis zouden opwerpen, dat het kapitaal over het kleinbedrijf heeft uitgesproken.

De ironie heeft het verder zo gewild, dat de partij die mede de voornaamste verantwoordelijkheid draagt voor het uitbroeden der aanpassingsplannen nl. de anti-revolutionairen, terwille van hun kiezers in verzet moesten komen tegen de plannen van Mansholt. Wij willen daarmee geenszins beweren, dat de AR-partij werkelijk belang stelt in de massa der kleine boeren. Zij stelt evenwel zeker belang in deze massa, voorzover zij haar aan zetels in de Kamer moet helpen. En zo beleefden wij dus het schouwspel, dat de regering, minister Zijlstra, de man van de Collijnpolitiek inbegrepen, het „onaanvaardbaar” moest uitspreken over een motie, die zich tegen de saneringsplannen richtte. Het spreekt vanzelf, dat de katholieken in dit geval het hogere belang van de ondernemers als richtsnoer namen en met de PvdA er voor zorgden, dat de regering haar vrijbrief voor de oorlog tegen de massa der kleine boeren kreeg. Het is evenwel niet aan te nemen, dat met dit droevige einde van de AR-motie de slag om en tegen de boeren is geëindigd. Het laat zich intengedeel aanzien, dat het conflict feller zal opblazen naarmate de regerings-plannen in de praktijk worden gebracht.

Een nog belangrijker botsing deed zich tussen de katholieken en de PvdA voor. De slag was zo hevig, dat de Volkskrant aan het einde van het debat uitriep: „Het kabinet leeft *nog!*” Zoals men weet, ging het om de motie-Janssen, waarin de regering, met name de PvdA-ministers, gesommeerd werden afstand te doen van het plan, om een zekere verhoging van de belastingen op de inkomsten boven de 8000 gulden in te voeren. Bij de gedeeltelijke intrekking van de verlaging der Venootschapsbelasting, in 1955 doorgevoerd, konden de ondernemers zich nog wel neerleggen. Immers, dit soort belastingen kan gemakkelijk in

de prijzen worden doorberekend. Bij de inkomstenbelasting evenwel is dat moeilijker. Vandaar dat de ondernemers midden in het Kamerdebat hun bom gooiden en het „onaanvaardbaar" uitspraken.

Dit werd onmiddellijk in de motie-Janssen vertaald. De heer Hofstra die op zijn beurt rekening moest houden met de diepe ontevredenheid van zijn partij en het NVV over het aanpassingsprogramma, bleek echter nog grotere schrik te hebben voor het vooruitzicht van een voortijdige beëindiging van zijn veelbelovende ministeriële loopbaan. Hij ontweek met zijn politieke vrienden in het kabinet de slag, verklaarde zich na een kleine wijziging van de motie, die niets aan de kern van de zaak veranderde, ermee eens, noemde haar zelfs overbodig en behoeft aldus uit de aanvaarding van die motie der ondernemers „geen konsekventies" te trekken, zoals dat in de parlementaire taal heet.

De vraag is evenwel, of hiermee het conflict uit de wereld is. De ondergrond immers ligt dieper. Natuurlijk ging het er de KVP in de eerste plaats om, de PvdA tot aanvaarding van het ondernemersstandpunt te dwingen. Maar hier was ook een kwestie van principe in het geding. Het principe n.l. dat de PvdA in de regering slechts dan op haar plaats is, indien zij bereid is de volle verantwoordelijkheid voor de reactionaire politiek van Romme te aanvaarden. Hetzelfde principe houdt in, dat Romme zelf zich de vrijheid voorbehoudt met de maatregelen tegen de werkers sociale demagogie ten koste van de PvdA te bedrijven. Het schrikbeeld van een rechts kabinet is voor de leiders van de PvdA voldoende, om elke maatregel te sanctionneren die een rechts kabinet zou sieren. Terwijl de PvdA-leiders heel goed kunnen weten, dat het in dit land onmogelijk is een rechts kabinet staande houden, indien de georganiseerde kracht van de arbeiders daartegen in het geweer wordt gebracht. De knieval van de PvdA-leiders voor de ondernemers is dan ook een schoolvoorbeeld van hetgeen Lenin „parlementair cretinisme" heeft genoemd, het aanbidden van de parlementaire krachtsverhoudingen en het geheel en al verwaarlozen van de krachten der arbeidersklasse, die in werkelijkheid — zij het vaak ook gebrekkig en zorgvuldig in de officiële redevoeringen verborgen — hun stempel op de politieke verhoudingen blijven drukken.

In dezelfde categorie hoort de discussie tussen de ministers Hofstra en Zijlstra thuis. Dit was een eigenaardige zaak en een ongekend schouwspel zelfs voor onze Nederlandse parlementaire verhoudingen: twee ministers van één kabinet over de grondslagen van de politiek van dat kabinet twee met elkaar tegengestelde opvattingen te horen verkondigen!

Wat is die grondslag? Bezuiniging! Bezuiniging op de staats-uitgaven ten koste van het volk en bezuiniging aan het volk opgelegd door prijs-opdrijving.

Natuurlijk was het voor minister Hofstra heel moeilijk — toen in dit verband de naam Colijn was gevallen — stilzwijgend de beschuldiging van mr. Oud en P. de Groot te aanvaarden dat hij hetzelfde doet als de crisis-regeringen van Colijn. Derhalve noemde hij de poli-

tiek van Colijn dus een slechte politiek (zoals destijds ook de SDAP-leiders hadden gedaan).

Maar de reactie is onverbiddelijk. Dus verklaarde zijn collega Zijlstra, dat hetgeen de antirevolutionaire heer Hazenbosch over Colijn had gezegd, zijn instemming heeft. En de heer Hazenbosch had gezegd, dat de politiek van Colijn juist was! Zover is het dus in dit noedkabinet al gekomen, dat de ministers hun meningsverschillen openlijk in de Kamer te koop zetten. Waarbij dan bij de heer Zijlstra ongetwijfeld de bedoeling heeft voorgezet, om Hofstra belachelijk te maken. Het was alsof hij zei: Kijk nu eens, wat een goede leerling van Colijn hij is!

Zijlstra cs., de fermste voorstanders van prijsverhoging, hebben uit de situatie gehaald wat er uit te halen viel. Zo had de heer Hofstra zich in een onbewaakt ogenblik laten ontvallen, dat de bezuinigingspolitiek van Colijn verkeerd was, omdat de „moderne economische wetenschap" leert dat men in crisis-tijd juist niet op de uitgaven van de regering moet bezuinigen. Handig antwoordde de politieke vriend van min. Zijlstra, Hazenbosch: Dus moet je nú maar bezuinigen! En dat was precies waar de motie-Janssen op doelde.

Overigens blijkt, dat de „moderne wetenschap" even ver is in de crisis-bestrijding als de wetenschap ten tijde van Colijn. Want — terwijl Hofstra volgens zijn zeggen bezuinigt, om de „overspannen conjunctuur" af te remmen, of duidelijker gezegd, om werkloosheid te scheppen, — gaat de Deense sociaaldemocratische regering bezuinigen, omdat er werkloosheid is! Hier is zelfs geen gradueel verschil meer te bespeuren met de politiek van Colijn.

***

Men tracht dus de bezuinigingspolitiek met gelegheidspraatjes te verkopen: Hier moet bezuinigd worden, omdat er een tekort is op de betalingsbalans en in de Rijkskas. In Duitsland moet bezuinigd worden, omdat er een overschot op de betalingsbalans is. Hier bezuinigt men om crisis te voorkomen, in Denemarken — omdat ze er reeds is. En als laatste ironische noot merken wij nog slechts op, dat, terwijl de heren Hofstra en Roemers de aanpassingspolitiek verdedigden met de opmerking, dat hieruit blijkt hoezeer de moderne wetenschap in staat is de conjunctuur in de hand te houden en crisis te voorkomen, minister Zijlstra, zelf professor in de economie, mededeelde niet te weten of de moderne economen wel in staat zullen zijn een crisis te voorkomen!

Inmiddels is het ook duidelijk, dat de verlegenheidspraatjes van de PvdA-ministers- en afgevaardigden weinig indruk op hun volgelingen hebben gemaakt. Zij weten één ding zeker: de kosten van het levensonderhoud zullen met 6,8 procent stijgen. Maar volgens de heer Hazenbosch kan het ook 8 procent, en volgens de KAB zelfs ruim 9 procent worden. Verder weten zij, dat de regering een absolute loonstop heeft aangekondigd, voor zichzelf reserveert zij echter het recht de stop te trekken uit het prijzensvat. Geen wonder dat de klachten uit de kring der PvdA talloos zijn. Van de redematies der leiders begrijpt men niets, maar men begrijpt wel, dat de leiders zich — zonder raadpleging der leden — verplicht hebben van looneisen af te zien.

Zelden heeft een overweldigende meerderheid in de Kamer minder

de overtuiging van het volk weerspiegeld dan in dit aanpassings-debat. Ziedaar de werking van onze democratie. Maar deze tegenstelling tussen volk en volksvertegenwoordigers verklaart ook de haast, waarmee men zich van de officiële goedkeuring der aanpassingspolitiek heeft verzekerd. Immers: over de debatten lag de schaduw van de arbeidersklasse.

Men heeft haast, omdat men in de kringen van regering, PvdA-bestuur en NVV-leiding heel goed aanvoelt, hoe de stemming onder de arbeiders is. Een hele reeks kleinere acties en grotere (zoals bij de lassers van Wilton te Rotterdam) hebben hen er van kunnen overtuigen, dat de strijdwil onder de arbeiders groeit. Zij zullen ook bemerkt hebben dat al deze acties zich kenmerkten door een vastberadenheid der betrokken arbeiders — en arbeidsters, die hen wel schrik moet inboezemen voor de toekomst.

Recente bedrijfsverkiezingen zullen niet minder tot de haast der heren hebben bijgedragen, vooral omdat het hier gaat om overwinningen van de EVC in de meest vooraanstaande metaalbedrijven.

Omgekeerd echter zullen de arbeiders uit al deze tekenen moed en vertrouwen voor de toekomst kunnen putten.

Als het dan al waar is, dat het gevecht in de regering om de uitvoering van de aanpassingspolitiek nog niet is geëindigd — evenzeer is het waar dat de arbeidersklasse zich niet bij de besluiten van de Kamer heeft neergelegd. Dit zal in de nabije toekomst blijken. Het zal duidelijker blijken, naarmate de Communisten en alle vooruitstrevende arbeiders in de bedrijven er in slagen de eenheid te versterken en hun collega's van de kracht te overtuigen, waarover de arbeidersklasse in deze tijd beschikt.

F. BARUCH.

In de Europese winkel van Sinkel

IN het Romeinse Capitool werd op 25 maart het verdrag voor een Gemeenschappelijke Markt van Westeuropese landen ondertekend door de ministers van buitenlandse zaken van West-Duitsland, Frankrijk, Italië, België, Nederland en Luxemburg.

Dat betekent dat we de beslissende fase ingaan: de parlementaire behandelingen die het verdrag moeten bekrachtigen. In Duitsland zal men daarmee wel haast maken, vanwege de verkiezingen in september a.s., en in Frankrijk ook, om Adenauer bij diezelfde verkiezingen een steuntje te geven tegen zijn tegenstander, de partijgenoot van Frankrijks premier, Ollenhauer.

In Nederland, waar de golven van het verzet het hoogst gaan, zal ratificatie waarschijnlijk iets meer tijd vergen. Luns zal op zijn beurt wel de Franse en Duitse beslissingen als springplank willen gebruiken, vooral als hij terugdenkt aan de historische flater die hij en zijn collega Beyen hebben geslagen bij het doordrijven van de EDG.

Intussen worden de voorbereidingen voor de plechtige opening van onze nieuwe Europese winkel van Sinkel reeds getroffen en de reclame heeft er ons volledig van overtuigd dat er, geheel in de geest van dat fameuze vaderlandse lied, van alles te koop zal zijn: hoeden (uit Beieren) en petten (van Van Heek) en damesbaretten (uit Italië).

Maar dat niet alleen. De heer Drees heeft maar liefst half Nieuw-Guinea aan de winkelvoorraad toegevoegd, de Fransen hun, naar men zegt ondrinkbare, Afrikaanse koffie en Adenauer staat gereed voor de levering van zijn vermaarde grenadiersuitrustingen, compleet met vleselijke inhoud. De winkel kan zo beginnen. De enige vraag is nog slechts: Wie gaat er over de kas?

Wij willen, al zijn de officiële documenten op dit ogenblik nog niet bekend, in dit artikel toch trachten het antwoord op die vraag te beenderen.

Het plan

Laat ons eerst eens bekijken hoe die Europese Markt er volgens zijn padvindders uit zou moeten gaan zien.

Het doel is om in een tijdsverloop van 12 à 17 jaar, onderverdeeld in een drietal fases, de douanetarieven tussen de verdragsluitende landen af te breken en de invoerbepalingen te beëindigen.

In deze zelfde tijd wordt er rondom de zes landen en hun belangrijkste koloniën één uniforme tariefmuur gebouwd, het zogenaamde buitentarief, dat geldt voor de invoer uit andere landen dan de zes.

De regeringen verplichten zich bovendien hun speciale, „protectie-nistische” steun aan zwakke punten in de nationale economie te verminderen en uiteindelijk te beëindigen. Ook de belastingen en sociale voorzieningen in de zes landen zouden vergelijkbaar moeten worden.

Er komen fondsen, zowel voor bijstand aan die broeders die de hardste klappen van dit stuk „vooruitgang” ondervinden, als voor investeringen in de koloniën der deelnemende landen.

En boven dit geheel komt dan een Europese commissie, ondergeschikt aan een raad van ministers, die weer te maken krijgt met een der onvermijdelijke parlementen van het Straatsburgse soort.

Op de hierboven geschetste algemene maatregelen geldt een zee van uitzonderingen, en het is vooral hierover dat de onderhandelaars keer op keer zijn gestruikeld.

De meest in 't oog lopende uitzonderingen zijn de landbouw, waarvoor de gehele regeling vrijwel niet geldt, en het vervoer, dat er eveneens buitengesloten blijft. Deze beide zijn natuurlijk belangrijker dan de doperwtjes in blik, waarover ook moeilijkheden waren: zijn ze agrarische of industriële voortbrengselen? Als we echter dit voorbeeld noemen naast de beide andere, dan is het alleen maar om een beeld te geven van het vlak, waarover zich de problematiek uitstrekt.

En dan spreken wij hier nog niet eens over de aan de Gemeenschappelijke markt gekoppelde Euratom, die het onderwerp voor een volgend artikel moet uitmaken.

Het hemmetje van prof. Verrijn Stuart

Misschien mogen wij, om te laten zien wat men met deze regeling bereiken wil en op wat voor wijze dat gezegd wordt, een ogenblik het woord geven aan het hoofd van de Nederlandse studiegroep, prof. Verrijn Stuart, die op de Transitodag van het Verbond van de Nederlandse Groothandel het volgende zei (aangehaald uit Economische Voorlichting van 11 januari 1957): „Het stichten van een gemeenschappelijke Westeuropese markt, op welke in beginsel en onder zekere regelingen een vrij verkeer van goederen, diensten, personen en kapitaal mogelijk zal zijn is, — mits zulks volgens de juiste methode geschiedt — daarom zo aantrekkelijk, omdat hierdoor een veel rationelere aanwending van alle beschikbare produktiekrachten mogelijk zal zijn, dan zich in een versnipperd en door velerlei protectie verwrongen Europa laat bereiken. Bovendien is de aanwezigheid van een grote, vrij toegankelijke markt, welke consumentental niet veel verschilt van dat in de Verenigde Staten, van eminent belang voor de industriële ontwikkeling, die planning op lange termijn en diepte-investeringen vereist.”

Dat is dus het werkelijke doel: Vrij goederen- en kapitaalverkeer, waardoor rationalisatie van de produktie bereikt wordt, die op een groter afzetgebied kan worden gericht en daarvoor ook gepland.

Kleedt men dan ook de zoal niet fraaie, dan toch in elk geval lange zinnen van prof. Verrijn Stuart uit en houdt men de hemmetjes tegen het licht, dan begrijpt men alles nog beter.

En rationeler aanwending van produktiekrachten wil zeggen dat de grotere, sterkere, modernere industrieën de beste kansen zullen krijgen. Hoe? Natuurlijk ten koste van de kleinere en zwakkere. Er is al lang niemand meer te vinden in het Europese kamp, die ontkent dat de Gemeenschappelijke Markt het „weg-saneren” van een groot

aantal kleine en middelgrote bedrijven ten gevolge zal hebben. Een blad van grote Franse industriëlen zei het misschien nog het openlijkst aldus: „Frankrijk zal niet lang in de Gemeenschappelijke Markt een last aan ondernemingen met zich meezeulen, die slecht zijn ingesteld op de technische vooruitgang”. En elders, nog duidelijker: „Dat betekent dat het faillissement, als essentieel element in de gezondmaking van een economisch systeem van vrije onderneming, zijn rol zal hervinden”.

Heus, die „rationalisatie” van het bedrijfsleven is werkelijk niets anders, dan een versterking van de positie der monopolies.

Immers, daarop alleen duidt toch ook het likkebaarden van de heer Verrijn Stuart naar die „grote, vrij toegankelijke markt”? Het bijzondere van die markt is namelijk dat daar geen pas ontdekte mensenstammen wonen, dat ze geen maagdelijk gebied is, maar dat er op dit moment reeds alles te koop is wat het menselijk vernuft heeft uitgepraktiseerd. Diegenen die deze markt dus stormenderhand willen overerven, zullen dat moeten doen ten koste van anderen. En vaak waarschijnlijk ten koste van gevestigde, nationale industrieën. Zoals de Vereniging van Metaal- Industrieën dezer dagen schreef aan de Regering: „Wij zijn tot de conclusie gekomen, dat de Gemeenschappelijke markt aan de Nederlandse metaalindustrie geen additionele afzetmogelijkheden van noemenswaardige betekenis zal bieden”. Maar wel, kan men verder uit de brief begrijpen, sterkere concurrenten op het afzetgebied dat de Nederlandse metaalindustrie nu heeft. Vandaar dat men de indruk krijgt dat de briefschrijvers eerder achteruitgang dan vooruitgang vrezen voor hun zaken, als het plan werkelijkheid wordt.

Circuleren onder Herr Abs

En wat zal de, door prof. Verrijn Stuart zo feestelijk begroete vrije kapitaalcirculatie ten gevolge hebben? Ons dunkt dat ook dit wel duidelijk is. Het kapitaal zal daarheen stromen waar de verdiensten het grootst zijn. Op dit ogenblik is dat het geval in West-Duitsland, met zijn zich snel ontwikkelende grote industrie (oorlogsindustrie), die het voordeel heeft van haar centrale ligging, haar prachtige vervoermogelijkheden, haar zo nabijgelegen energiebronnen en haar prettige belastingvoorwaarden.

Liberalisering van de kapitaalcirculatie zal in de eerste plaats betekenen dat de macht van het Westduitse kapitaal nog verder zal groeien.

Het is wel om die reden dat Hitlers bekende bankier Abs, die weer een groot man is in het Duitse geldwezen, het aardige idee heeft geopperd om na de totstandkoming van het verdrag 1 à 2 miljoen huizen te bouwen voor de Fransen en Italianen, die in het kader van de vrije circulatie van mensen naar West-Duitsland zullen trekken — of er heen worden gestuurd, zoals ook hier te lande voor de oorlog met werklozen gebeurde. Herr Abs, die zich onder Hitler onledig hield met het verrekken van de lonen der buitenlandse slavenarbeiders, ziet die goede tijd van weleer blijikbaar reeds wederkeren....

Deze enkele aanduidingen mogen dan genoeg zijn om te weten wat de praktische uitwerking van de Gemeenschappelijke Markt bedoeld is te zijn, zowel in de woorden harer professorale promotors als in die harer praktische profiteurs. Het gaat erom, de grote monopolies in de gelegenheid te stellen hun jachtterrein uit te breiden, ten koste van de kleinere kapitalisten, en, zoals we nog zullen zien, ten koste van de arbeiders.

Zo heeft men zich de zaken gedacht en als wij dat zo in algemene lijnen aangeven, rijst er meteen een vraag: Is de Europese markt praktisch door te voeren, ja of neen?

Fantasia of realiteit?

Over deze vraag is een bijzonder belangwekkende polemiek ontstaan in het Sowjet-tijdschrift „Nieuwe Tijden”. In nr. 5 van de jaargang 1957 schrijft een medewerker, N. Molchanow, onder de titel „gepraat over een gemeenschappelijke markt” een stuk, waarin hij het project als onuitvoerbaar kenschetst. „Het is een warwinkel van tegenstrijdigheden, economische onzinnigheden, ijdele verwachtingen en fantasie”, zo luidt zijn conclusie. Hij leidt deze af uit het feit dat de deelnemende landen „onverzoenlijke rivalen zijn als exporteurs van industriële en — in zekere zin — agrarische produkten op de wereldmarkt”. Hoge tariefmuren, kwantitatieve beperkingen, exportsubsidies etc. zijn in al deze landen een „natuurlijke bescherming” geworden tegen de economische expansie der burenen. De schrijver herinnert in dit verband aan vroegere pogingen tot stichting van zulk een Europese markt, die eveneens doodgeboren kinderen waren. Het drukke gepraat erover beschouwt hij als een poging om de aandacht af te leiden van de imperialistische fiasco's der laatste tijd, met name dat in Egypte. Voor de Amerikanen betekent het z.i. in de eerste plaats een consolidatie van het Westeuropese militaire blok.

In Molchanows beschouwing is echter een inkonsekventie binnengeslopen, waar hij overheen loopt. Hij ziet namelijk wel terdege, dat er zeer sterke krachten zijn die direct voordeel hebben van het plan. Met name noemt hij de Amerikanen, van wie de Parijse „Combat” heeft gezegd: „Voor het kleine Europa van de Zes zou het erom gaan de vrije import van Amerikaanse goederen toe te staan.”

In Frankrijk noemt Molchanow als de promotors van het plan de invloedrijke ijzer- en staalbaronnen die, mede door het bestaan van de KSG, van de „liberalisatie” niets te vrezen hebben. En wat West-Duitsland betreft, dat kan met zijn vooral in verhouding tot Frankrijk lage lonen en slechtere sociale voorzieningen, naast zijn moderne, sterke industrie slechts voordelen hebben van de Gemeenschappelijke Markt.

Telt men dit alles echter bij elkaar, dan heeft men nog wel iets meer dan „wishful thinking”, ofwel „de wens die de vader is van de gedachte”, waarover de schrijver spreekt. Want de genoemde belangengroeperingen zijn de machtigste in West-Europa, die hun invloeden hebben in alle Westeuropese regeringen en parlementen.

Op deze tegenstrijdigheid wordt Molchanow dan ook in nr. 8 van

„Nieuwe Tijden” aangevallen door een aantal inzenders. Twee hunner wijzen erop dat wat Molchanow fantasie noemt, in werkelijkheid een feitelijk bestaand streven van de monopolies is, het resultaat van de economische en politieke krachten van het moderne kapitalisme. Zij leggen er bovendien de nadruk op dat Amerika niet alleen om de bovengenoemde redenen belang heeft bij het plan, maar ook en vooral omdat het zelf reusachtige bedragen in Europa heeft geïnvesteerd. De betrokken ondernemingen hebben vrijwel zonder uitzondering een grote concurrentiekracht op de wereldmarkt.

Een derde inzender bestrijdt Molchanow nog op andere gronden. Hij wijst erop dat de Beneluxhandel 9 jaar na het ontstaan der douaneunie zowel naar binnen als naar buiten sterker is toegenomen dan de wereldhandel in het algemeen, en dat ook onder de Kolen- en Staal Gemeenschap de produktie verhoudingsgewijs snel is gestegen, vooral in West-Duitsland en Nederland.

Ook deze schrijver onderstreept dat „de sterksten zullen overleven”, maar hij meent toch dat de kans dat een Gemeenschappelijke Markt tot stand zal komen, ook gezien de politieke krachten die er achter zitten, niet moet worden onderschat.

Deze inzender wil trouwens ook niet zonder meer aanvaarden, dat de Westduitsers hun hegemonie over de gehele markt zouden uitstrekken. Hij schrijft dat alle monopolies, in meerdere of mindere mate, van de maatregelen zullen profiteren. Natuurlijk ten koste van de zwakke broeders.

In het algemeen lijkt het ons, dat deze laatste inzenders het bij het rechte eind hebben. Molchanow onderschat ons inziens niet alleen de kracht van het streven der grote monopolies, hij overschat ook de nationale eenheid van de bourgeoisie in de verschillende landen. Juist het feit bijvoorbeeld dat de grote Nederlandse bourgeoisie voor een belangrijk deel sterk geïnteresseerd is in de Duitse oorlogsindustrie maakt het begrijpelijk, dat ondanks een stroom van bezwaren uit alle kringen van de bevolking, de regering toch zo vlot aan de totstandkoming van het Europese Marktverdrag heeft meegewerkt. De grote trusts zijn internationale en vaderlandloze lichamen, die de belangen van bepaalde landen graag veronachtzamen, als het erom gaat, hun eigen belangen te dienen.

Of daarmee de Europese markt werkelijk een feit zal worden is echter toch nog weer een andere zaak, en op dat punt zijn we geneigd de zaak onder een ander licht te zien dan Molchanows opponenten.

Ook de EDG is, hoewel het plan zeer reëel was, op het allerlaatste moment getorpedeerd doordat het verzet in Frankrijk zeer grote vormen had aangenomen. De tegenkrachten tegen de Europese Markt zijn waarlijk niet onaanzienlijk, en het is dan ook van de grootste betekenis hoe deze oppositie zich, waarschijnlijk mede onder invloed van Engeland, zal ontwikkelen. Waarbij het weer van zeer groot belang is, in hoeverre ook onder de arbeidersklasse de strijd tegen deze Europa-plannen concrete vormen zal aannemen.

Bismarckiaans

Zoals gezegd zijn de hoofdkrachten in het streven naar een Europese Markt ongetwijfeld de Amerikaanse en Westduitse kapitaal machten.

Hun doeleinden zijn daarbij economisch zowel als politiek. Het politieke doel is, de „eenwording van Europa” te bereiken die destijds via de EDG tot stand had moeten komen, en die bij die gelegenheid zo tragisch is mislukt.

De Fransman Le Bail heeft deze politieke reden wel heel erg duidelijk aangegeven in de Franse Nationale Vergadering, toen hij uitriep: „De zaken hadden in Suez en Hongarije heel anders kunnen lopen, indien „Europa” tot stand was gebracht”. Dezelfde afgevaardigde haalde het voorbeeld aan van de Duitse Zollverein uit de vorige eeuw. Dat was aanvankelijk een zaak van filosofen en studenten zei hij, en er was een Bismarck nodig om er het definitieve stempel op te zetten.

Adenauer zelf trouwens heeft herhaaldelijk duidelijk gemaakt dat de „Eenheidsmarkt” niet het laatste woord zal zijn. Nog in zijn nieuwjaarsrede noemde hij voor de radio de Europese integratie „het einddoel” van zijn politiek. En in een rede te Brussel, in september van het vorige jaar, wakte hij zijn (katholieke) toehoorders op om tegenover het „atheïstische” deel van de wereld de Westeuropese Christenheid aaneen te sluiten. Een thema, dat op zijn beurt de Paus behandelde in zijn Kerstrede van dit jaar.

Zo denken trouwens ook de Amerikanen er over.

Op 15 januari van dit jaar gaf John Foster Dulles' State Department een verklaring uit over de Gemeenschappelijke Markt, die er bepaald niet om loog. Amerika beloofde daarin zijn konsekwente steun aan „stappen die de politieke en economische kracht alsmede de onderlinge samenhang van West-Europa kunnen bevorderen binnen een zich ontwikkelende Atlantische Gemeenschap.”

In dit verband past nog een andere opmerking over het doel van de Gemeenschappelijke Markt.

Een derde macht?

Van allerlei zijden heeft men namelijk gesuggereerd, dat wat hier tot stand wordt gebracht, zou zijn een „derde macht”, tussen Amerika en het socialistische deel der wereld in.

Maar vooralsnog lijkt het daar niet erg op.

Alle deelnemers aan het marktplan zijn leden van het door Amerika geleide Atlantische Pact, evenals zij het zijn van een der belangrijkste militaire onderdelen daarvan, de Westeuropese Unie. Elk der landen zit door tal van verdragen — waaronder die over de levering van atoominstallaties en uranium — vast aan Amerika en elk ervan is een ruim investeringsgebied geworden voor Amerikaanse ondernemingen. Vooral in West-Duitsland zijn schatten aan dollars geïnvesteerd.

Bovendien bestaan er in elk der zes naties belangrijke Amerikaanse bases — misschien op Luxemburg na, dat echter bepaald niet de dienst uitmaakt.

Te menen dat deze zes Amerikaanse satellieten eensklaps een los

van Amerika staande macht zouden gaan vormen, is een waandenkbeeld. En het speculeren op dit denkbeeld is zuiver bedrog.

Een andere zaak is, of binnen deze landen niet krachten aanwezig zijn die er allang genoeg van hebben, aan de Amerikaanse leiband te lopen. Dat is zelfs zeer waarschijnlijk. Het is waarschijnlijk dat als Adenauer alleen maar praat over een derde macht, anderen dat doel ook werkelijk voor ogen hebben. Evenals het waarschijnlijk is dat Engeland, dat op een niet al te geestdriftige wijze meewerkt aan het plan en er met zijn „vrijhandelszone” tussen blijft zitten, daarmee zijn eigen imperialistische belangen voor ogen houdt, die vaak tegengesteld zijn aan de Amerikaanse.

Er lopen hier zoveel stromingen en belangen dooreen, dat het onmogelijk is te zeggen: het is *alleen* maar dit of *alleen* maar dat.

Maar zeker is wel dat zolang het uitgerekend Adenauer is, deze trouwe vriend der Amerikanen, die het idee van de „derde macht” te berde brengt, men zich over dit „zelfstandigheidsstreven” geen illusies behoeft te maken.

Voorlopig is het enige doel nog het opheffen van machten, namelijk die der zwakkere naties en kapitaalgroepen, en niet het stichten van zelfstandige machten. Voorlopig gaat het er alleen om, de Europese landen tot vrij jachtterrein te maken voor de grote trusts, vooral die van Amerika en Duitsland.

Dat de Amerikanen aan deze gemeenschappelijke markt een lekker hapje denken te hebben ligt voor de hand. Hierboven noemden wij reeds het feit, dat zij de bezitters zijn van een deel der meest tot concurrentie in staat geachte industrie van het vasteland. Maar in de hierboven genoemde verklaring van Dulles geven zij zelf nog meer redenen op. Zij verwachten „liberalisering van de invoer van goederen uit de dollar-sfeer, en publiekrechtelijke alsmede privaatrechtelijke maatregelen met betrekking tot de internationale handel”. En dan niet te vergeten: „De Europese markt voor agrarische exportproducten van de Verenigde Staten is belangrijk”. De heren overzee zien dus reeds ruime kansen verschijnen voor flinke-nieuwe winsten uit hun Europese satellieten.

En wij?

De laatste en beslissende vraag binnen het kader van dit artikel moet voor ons zijn, welke gevolgen de instelling van een Europese Markt zal hebben voor Nederland.

Een Duitse geleerde, prof. Niehaus, van wie een rede over dit onderwerp werd opgenomen in het Landbouwkundig Tijdschrift van januari jl., heeft het vrij openhartig gezegd:

„Een land als Nederland... moet... een sterkere industriële concurrentie... verdragen, zonder een verdere, daaraan beantwoordende compensatie in zijn agrarische buitenlandse handel te verkrijgen”.

Hier zijn precies de twee punten genoemd waar het voor Nederland om gaat: de industrie zal op belangrijke punten nadelen ondervinden, en de landbouw op zijn minst geen voordelen.

Wat de landbouw, deze zeer belangrijke kant van onze nationale economie betreft, het volgende:

Voor zover de regelingen tot nu toe bekend zijn, zal zij daar vrijwel geheel buiten vallen. Alles wijst erop dat geen land bereid is zijn protectiemuren, en dus de steun van de boeren aan de diverse regeringen, te laten vallen.

De exportproblemen voor de Nederlandse boer, die de laatste jaren al de vorm van crisisverschijnselen hebben aangenomen, zullen dus volledig blijven bestaan. Maar terzelfdertijd krijgt hij van doen met een aantal extra moeilijkheden.

De overeenkomst houdt bijvoorbeeld in, dat Nederland zich verplicht tot het afnemen van bepaalde contingenten Frans graan boven de wereldmarktprijs, hetgeen o.m. een verhoging van de kosten van het veevoer ten gevolge zal hebben.

De overeenkomst houdt bijvoorbeeld in, dat Nederland zich verplicht tot het afnemen van bepaalde contingenten Frans graan boven de wereldmarktprijs, hetgeen o.m. een verhoging van de kosten van het veevoer ten gevolge zal hebben.

Terzelfdertijd bestaat de kans, dat door verhoging van de zogenaamde buitentarieven ook andere voor de landbouw geïmporteerde goederen, zoals kunstmest, in prijs zullen stijgen.

In het algemeen is er dus een stijging van de kostprijzen van de boer te verwachten, waar geen stijgende afzet tegenover staat. Het lijkt niet onmogelijk dat we hier ook het antwoord hebben op de vraag, waarom de heer Mansholt zo plotseling met zijn sanering van het kleine boerenbedrijf op de proppen komt. Hij verwacht waarschijnlijk van de Europese Markt een grote slachting onder de kleine landbouwers en wil liever leiding geven aan het proces, dan erdoor geleid worden.

Wat het vervoer betreft, (en het binnen-Europese vrachtvervoer speelt een belangrijke rol in onze economie) zal er van „integratie“ geen sprake zijn. Deze van Nederlandse zijde gestelde eis is „integraal“ afgewezen. West-Duitsland blijft zelfs zijn eenzijdige negatie van de Acte van Mannheim, die de vrije Rijnvaart regelde, handhaven, alle Europese broederschappen ten spijt. Tegen de Nederlandse rijnaken blijkt de alomvattende liefde dezer dagen werkelijk nog niet bestand te zijn.

Luns op de bres

En dan tenslotte de industrie.

In het algemeen ziet het er op dat punt niet gunstig uit.

Er is, schijnt het, slechts een betrekkelijk klein gedeelte onzer industrie dat tot een volledige concurrentie op de Westeuropese Markt in staat zal zijn.

Daar verklaart ook wel het feit, dat slechts 38 pct. onzer uitvoer op de KSG-landen gericht is en de rest naar elders.

Van die 38 pct. bestaat dan nog weer ruim een derde deel uit voedingsmiddelen.

De Nederlandse positie op de wereldmarkt wordt voor een groot deel gehandhaafd door lage produktiekosten, waarbij de zeer lage invoertarieven voor grondstoffen een gewichtige rol spelen.

Worden deze tarieven nu opgetrokken tot een algemeen gemiddelde,

dan moet dit ernstige gevolgen hebben voor de kostprijs. In het „Financiële Dagblad“ van 13 maart deelt F. K. Hijmans mede, dat de Nederlandse delegatie (onder mr. Luns) van de 1200 tariefsverhogingen er 1100 (!) zonder meer heeft aanvaard en slechts over een zeer klein deel werkelijk onderhandeld heeft. Alleen voor ruwe katoen zou daarbij een verlaging zijn bereikt, terwijl er nog een klein aantal belangrijke grondstoffen is waarvoor het oude tarief voorlopig toegepast blijft. Wat de verhogingen betreft geeft Hijmans het volgende lijstje van voorbeelden, dat bepaald niet mals is:

Cellulose van 3 tot 28%.

Teerleurstoffen van 0 tot 20%.

Jutezakken van 6 tot 20%.

Zink van 0 tot 6%.

Hout van 0 tot 6%.

Kurk van 0 tot 3%.

Alles bij elkaar een flinke hap zoals men ziet, waardoor het gevaar bestaat dat de handel volkomen ontwricht wordt en bestaande banden worden doorgesneden, terwijl daar geen nieuwe voor in de plaats komen.

Geen wonder dat het bezwaren geregd heeft: Van de industrie, van de Amsterdamse en Rotterdamse Kamers van Koophandel, van een groep personen uit het bedrijfsleven waaronder drie ministers, een oud-Unileverdirecteur en een textielbaron, van het Centraal Orgaan voor de economische betrekkingen met het buitenland, van de SER, van de Metaalindustrie enzovoorts. Om dan van de landbouw nog maar niet te spreken.

Het gezelschap der waarschuwendenden is werkelijk zo rijk geschaakt, dat men voor de gevolgen van de Europese Markt het ergste moet vrezen, zelfs al zou men alleen maar die stemmen horen en niet de cijfers zien.

Dat de heer Drees uiteindelijk de zaak toch goedgekeurd heeft is waarschijnlijk mede, doordat hij Nieuw-Guinea heeft mogen inbrengen in het koloniale steunfonds, waardoor de erkenning van de Nederlandse heerschappij over dat eiland door de Klein-Europeanen een verdragsgewijs vastgesteld feit is geworden. Een groot staatsmanssucces dus, waarvoor we allemaal maar een offertje moeten brengen.

Dat Drees Nederland door deelneming aan dit koloniale fonds terloops nog mede-verantwoordelijk heeft gemaakt voor de roemruchte politiek van de Fransen in Afrika willen we hierbij slechts even noemen.

Uit onze portemonnee

De lezer die van al het bovengenoemde kennis heeft genomen, zal inmiddels zelf wel zijn eindconclusies hebben getrokken.

De Europese Markt zal voor ons land economische zowel als politieke gevolgen hebben — en geen van beide erg goede.

De economische gevolgen zullen zijn: verhoogde prijzen en versterkte uitbuiting van de arbeiders door diegenen, die zich op de markt zullen trachten te handhaven. Wat de ondernemers elders meer zullen

moeten betalen, zullen zij krachtens de aard van het kapitalisme trachten te verhalen op de arbeiders. In zijn hierboven aangehaalde rede heeft prof. Verrijn het eerste — de verhoging der prijzen — trouwens reeds toegegeven. „Het prijspeil zal... stijgen, echter... vermoedelijk niet meer dan enkele (!) procenten”, zei hij.

Die kunnen er nog wel bij in onze huidige bestedingsbeperking, zal men gedacht hebben.

Terzelfdertijd houdt het plan de liquidering van vele kleine ondernemingen in, en daarmee de groei van de werkloosheid.

Het plan „zal in sommige landen zware offers vragen” meende de Duitse bankdirecteur Abs. Van wie anders zouden die offers gevraagd worden dan van de arbeiders en de middenstanders? Wat de boeren betreft, daar spraken we reeds over.

De winkel van Heinkel

Maar belangrijker nog dan dit alles is de andere konsekwentie van het plan. Het leidt namelijk onvermijdelijk tot de politieke heerschappij van de sterkste, in dit geval dus van het sterk fascistische West-Duitsland. Een Britse krant heeft al geschreven dat wat Wilhelm en Hitler met twee wereldoorlogen niet gelukt is, hun opvolgers nu in de schoot dreigt te vallen middels de Gemeenschappelijke Markt.

In politieke zin is het plan de wegbereider voor de Westduitse fascist, via het mooie woord integratie. De eerder genoemde Niehaus heeft het duidelijk genoeg gezegd:

„Voortreffelijke kenners van de theorie en praktijk der buitenlandse handel twijfelen er sterk aan, of het bij de grote handelspolitieke verschillen der aparte staten tot een gemeenschappelijk optreden kan komen, als niet tegelijkertijd de politieke vereniging der landen plaatsvindt”. Een politieke vereniging, natuurlijk, onder de politieke vrienden van Herr Abs, die daartoe zowel over de animo als over de benodigde vijfde kolonnes in de buurlanden beschikken.

Zodat de winkel van Sinkel in werkelijkheid de winkel van Heinkel gaat worden.

En waarom ook eigenlijk niet, als de zoon van Herr Doktor Konrad Adenauer directeur is van deze fabrieken van Hitlers fatale bommenwerpers, en nu weer druk doende is ze op het oude en winstgevende soldatenwerk om te schakelen?

Als alle mooie woorden vervlogen zijn dan blijft de Europese Markt voor ons staan als een bedreiging van onze existentie en als een werktuig van de Duitse militaristen.

Redenen genoeg, om ons er met kracht tegen te verzetten.

MARCUS BAKKER.

CONTRA-REVOLUTIE TEGEN INDONESIË

De herhaalde pogingen tot staatsgreep van de afgelopen maanden in Indonesië zijn een nieuwe stormloop van de Nederlandse en Amerikaanse imperialisten tegen de Republiek Indonesië. Het doel van deze stormlopen is aan de democratische ontwikkeling in Indonesië een eind te maken en het land in te lijven bij de agressieve militaire blokken.

De democratische uitspraak van de meerderheid van het kiezerscorps tijdens de eerste algemene verkiezingen in september 1955 had een streep door de imperialistische rekening gehaald en een nieuwe door de democratische krachten ondersteunde regering-Sastroamidjojo aan het bewind gebracht. De imperialisten kunnen dit niet verkroppen. Zij hebben zich nog altijd niet bij het feit neergelegd, dat de Republiek Indonesië een bestaande werkelijkheid is. En nog minder, dat deze Republiek wegens zoekt zich te bevrijden van de koloniale overblijfselen en aan de economische machtsposities van het buitenlandse kapitaal een eind wil maken. Bovendien werpt Indonesië internationaal ten volle zijn gewicht in de schaal voor een vredespolitiek en is het de imperialisten een doorn in het oog, dat zijn aanzien sedert de Bandung-conferentie zo enorm is gestegen.

Sinds het Amerikaanse imperialisme zich met de Eisenhower-doctrine openlijk erop richtte om een splitsing in de Aziatische en Afrikaanse landen teweeg te brengen en deze aan het gezag van Washington te onderwerpen en sinds Nederland bij monde van minister Luns deze agressieve politiek van Amerika ondersteunt, valt er dan ook niet aan te twijfelen, wie de inspirators van de staatsgrepen in Indonesië zijn.

Reeds tweemaal na 1945 hebben de Nederlandse imperialisten, gesteund door Amerika, een openlijke koloniale oorlog gevoerd om de Republiek te vernietigen; zij zijn echter met een militaire nederlaag voor de aanvallen geëindigd. Na de staatkundige erkenning van Indonesië in 1949 schakelden de imperialisten, die hun verlies niet willen erkennen, over op de politieke en militaire sluipmoord, de ondermijning van binnenuit. Hierbij speculeren zij op reaktionaire elementen in het Indonesische leger, waarin immers nog officieren zitten, die onder leiding van de indertijd bestaande Nederlandse Militaire Missie zijn gevormd. Het is dan ook geen toevalligheid, dat president Sukarno in een rede op 27 januari in Bandung zei: „Toen de Nederlanders ons land verlieten, lieten zij een tijdbom achter, die nu begint te werken”. De president wees erop, dat Nederlandse beulen als Westerling weliswaar Indonesië hebben verlaten, doch dat vele Westerlingen zijn achtergebleven. „De aanhangers van Westerling”, zo vervolgde de president „zetten op verschillende manieren vermomd hun ondermijnende werkzaamheid voort om de eenheid van de Republiek te ondergraven”.

De onvolprezen „democraten” in Nederland en Amerika hebben de opzet om gebruik makend van hun Indonesische handlangers het voor het eerst democratisch gekozen parlement opzij te zetten en een massaslachting tegen de progressieve en democratische krachten te ontkenen. Maar steeds is het gelukt door de eenheid en waakzaamheid van het volk en de manschappen van het leger deze contra-revolutionaire aanvallen af te slaan. Na de mislukte staatsgreep in Djakarta van kolonel Lubis op 15 november 1956, namen de territoriale commandanten van Midden- en Noord-Sumatra, Hussein en Simbolon, de „macht” in handen en verzetten zich tegen de wettige regering-Sastroamidjojo. Zij eisten, dat de regering zou aftreden. De Indonesische regering week echter niet voor deze druk en nam tegenmaatregelen. Zij benoemde luitenant Ginting als commandant voor Noord-Sumatra en Simbolon was een „eendagskoning”, die op 27 december door zijn eigen manschappen op de vlucht werd gejaagd. Op Midden-Sumatra kon Hussein zich langer staande houden en is de kwestie nog niet opgelost.

Uit tal van sprekende feiten kan de conclusie worden getrokken, dat het hier om een samenzwering gaat van het buitenlandse kapitaal in een openlijk bondgenootschap met de binnenlandse reactie.

Kenmerkend zijn bijvoorbeeld de eerste maatregelen van Hussein geweest. Hij liet leiders van de vakbond van petroleumarbeiders arresteren, maar heeft dan ook miljoenen rupiahs steun van de Caltex en de Stanvac ontvangen. Simbolon kondigde een absoluut stakingsverbod af en een verbod voor de boeren om braakliggende gronden van buitenlandse plantages, die tijdens de jaren 1945-49 waren bezet, in bezit te houden en te bewerken. Vergaderingen mochten niet meer worden gehouden. Bovendien werd het verboden gelden over te maken naar andere gebieden van Indonesië, met uitzondering van het overmaken van winsten door de buitenlandse ondernemingen. Ook verklaarde Simbolon, dat de genationaliseerde oliebronnen op Noord-Sumatra aan de BPM moesten worden teruggegeven!

Onder het mom van „uitroeiën van corruptie” voerde „opstandeling” Simbolon zijn actie, doch het blad Bintang Timur onthulde, dat hij weigerde enige verantwoording af te leggen over zijn eigen corruptie, die 90 miljoen rupiah belooft. Verder behoort Simbolon zelf tot de grootste landeigenaars in Noord-Sumatra en heeft hij zijn grond door allerlei manipulaties verkregen.

De gretigheid, waarmee de kranten van het Nederlandse grootkapitaal deze opstanden begroetten, en de onverholven spanning, waarmee zij het verloop volgden, zijn ook tekenend.

Bovendien kwam een brutale Amerikaanse inmenging aan het licht. Op 25 en 26 september had de chef van de Amerikaanse spionagedienst Allan Dulles een „niet-officieel” bezoek aan Indonesië gebracht en besprekingen gevoerd met Lubis! Bovendien - en dat is wel één van de meest brute bewijzen van Amerikaanse inmenging - vertelde de Amerikaanse ambassadeur Hughe S. Cummings op 27 december, de dag van de opstand en nog vóór ze publiekelijk bekend was, op het Indonesische ministerie van Buitenlandse Zaken, dat de Amerikaanse regering defacto erkenning van de rebellerende commandanten wenste. Amerika heeft zoveel gelden in Sumatra geïnvesteerd, was zijn argument.....

Het opvallende van de opstanden in Indonesië is, dat zij gepaard gaan met een herleving van de oude verdeel en heers politiek van het Nederlandse kolonialisme. Reeds direct na het uitroepen van de Republiek in 1945 hadden de Nederlandse imperialisten op middelen gezonden om de eenheid in Indonesië te ondergraven. Het waren de oud luitenant-gouverneur-generaal Van Mook en één van de leiders van de Inlichtingendienst Van der Plas, die dit nieuwe plan trachtten uit te voeren en Indonesië wilden versplinteren in zogenaamde deelstaten zoals „Oost-Sumatra”, „Pasoendan”, „Oost-Indonesië” enz. De Nederlandse kolonialisten wilden deze politiek doorvoeren met behulp van feodale heersers en ex-Nederlands-Indische ambtenaren en andere door het imperialisme gecorrumpeerde elementen in die gebieden. Op die manier probeerden de Nederlandse kolonialisten - zich baserend op verschillen in cultuur, taal en economische omstandigheden van de verschillende bevolkingsgroepen in Indonesië - deze bevolkingsgroepen tegen elkaar op te zetten en uit te spelen. Dit onheilzame streven werd overgoten met het vernis van strijd tegen „Javanisme”, tegen de „overheersing door Java” en dergelijke contra-revolutionaire leuzen meer.

Ook nu wordt - op een moment, dat de regering-Sastroamidjojo voorbereidingen trof voor een regeling voor autonomie voor verschillende gebieden - valselijk de indruk gewekt alsof „Sumatra” en „Oost-Indonesië” zich wilden losmaken van het „centrale gezag op Java”.

In de Indonesische pers doken de namen weer op van Van Mook en Van der Plas, temeer waar in Sumatra zowel als in Oost-Indonesië dezelfde feodale heren en agenten van de Nederlandse Inlichtingendienst van Van der Plas weer hun rol spelen en de opstand steunen. In de tweede wereldoorlog deed Van der Plas reeds belangrijk werk voor de imperialisten en nam hij contact met de Amerikanen op. In het parlementaire enquête-rapport staat hierover: „Na twee maanden in Engeland te zijn gebleven (het was 1942 red.) is de heer Van der Plas naar Amerika vertrokken, waar hij zich eveneens heeft verdiept in vraagstukken van het inlichtingenwerk en contact heeft opgenomen met de Amerikaanse autoriteiten op dat gebied, met name de heren Donovan en Allan Dulles.” Dat Van der Plas in opdracht van de Nederlandse imperialisten ook na het uitroepen van de Republiek Indonesië bij samenzweringen actief bleef, kwam twee jaar geleden aan het licht. Bekend werd toen, dat in 1953 de chef van de Indonesische inlichtingendienst - een Masjumi-parlementslid - zogenaamd voor een pelgrimstocht naar Mekka ging, doch daar in Saoedi-Arabië contact opnam met Van der Plas en dat Van der Plas onder de Mekka-gangers geheime agenten trachtte te werven.

Verder is het allang geen geheim meer, dat de Nederlandse en Amerikaanse agenten het niet slechts bij deze vorm van hun „inlichtingenwerk” laten, maar via trusts in Indonesië de ondermijningsarbeid van terreurgroepen met grote sommen gelds ondersteunen. In een witboek over deze subversieve activiteiten, gepubliceerd in februari door het Indonesische ministerie van Buitenlandse Zaken, wordt gezegd:

„Illegale organisaties, voorbereid en opgericht voor Nederland de Indonesische soevereiniteit erkende, gingen (in 1949 red.) ondergronds en ontwikkelden een wijd-vertakte ondermijnings-

beweging, waarin Nederlanders een actieve rol speelden en spelen. Deze subversieve beweging wordt gesteund door officiële lichamen van de Nederlandse regering, zowel als door privé-personen. Dat een reeks van mensen in Nederland gemakkelijk is te bewegen om financiële steun aan de subversieve beweging in Indonesië te geven is niet alleen bewezen door de manier waarop leden als Westerling worden gefinancierd, maar ook door de recente gebeurtenissen rondom Ton Schilling aan het licht gebracht." (Ton Schilling is een kort geleden gearresteerde Nederlander, die tienduizenden gulden inzamelde, zogenaamd voor gewapende strijd tegen Indonesië, red.).

We zien hoe de Nederlandse imperialisten telkenmale hun doeleinden trachten te verwezenlijken door het sluiten van de cirkel: buitenlandse imperialisten en binnenlandse reactie. Deze klassieke samenwerking tegen de bevrijdingsbeweging van de koloniale volkeren, blijkt evenzeer uit de wijze, waarop Mohammed Hatta in de openlijke aanval tegen de Republiek naar voren wordt geschoven. Reeds eerder in de Indonesische geschiedenis is dit noodlottige samenspel tussen buitenlandse imperialisten en binnenlandse reactie geschied en Hatta heeft toen de Nederlandse en Amerikaanse imperialisten goede diensten bewezen. Dat was tijdens de provocatie van Madiun in 1948, waaraan de namen van Hatta en de Masjumi onverbreekelijk zijn verbonden. Deze provocatie werd voorbereid op een met Amerikanen gehouden geheime bespreking in het plaatsje Serangan en daar werd toen besloten tot een driëfjacht op de democratische krachten. Deze Madiun-affaire heeft aan de vooravond van de tweede Nederlandse koloniale oorlog aan tienduizenden vrijheidsstrijders het leven gekost. Het doel was duidelijk: de weerstand van de Republiek verzwakken, de arbeiders en boeren van hun leiding beroven en de vrijheidsstrijd tot staan te brengen.

Zoals nu gepoogd wordt met militair geweld en onder valse leuzen van binnenuit de democratie om zeep te helpen (voor „autonomie”, „los van Java”, „tegen corruptie”) zochten ook in 1948 Hatta en de Masjumi-partij naar een aanleiding om de progressieve regering Sjarifudin te doen verdwijnen en de weg vrij te maken voor hun duistere plannen. De toenmalige regering en de democratische krachten capituleerden voor de demagogie van Hatta en de Masjumi en zo kreeg Hatta de weg vrij voor een „reorganisatie van het leger”, die neerkwam op het uitrangeren van de revolutionaire bevelhebbers.

Nu is Hatta weer het parade-paardje van de buitenlandse imperialisten (de Nederlandse bladen prijzen hem om het hardst) en hun binnenlandse aanhangers. En de belangrijkste partij, die hem naar voren schuift is de Masjumi. Hatta heeft de overholende steun van Washington, maar ook van Romme, Frans Goedhart en De Kadt. Eind december haalde het Amerikaanse persbureau United Press „officiële Amerikaanse kringen” aan, die verklaarden, dat „de vorming van een kabinet-Hatta met vakmensen, die de economische problemen, die aanleiding gaven tot de huidige rebelle, kunnen oplossen, een oplossing zou zijn voor de chaotische politieke toestand in Indonesië”. Het nationalistische blad Merdeka stelde daarop vast: „Hij, Hatta, is nu gebrand-

merkt als een man naar Amerika's zin. Dat stelt hem op één lijn met Syngman Rhee, Tsjang Kai-tsjek, Magsaysay en andere Aziatische leiders, die Amerikaanse steun genieten”. Het blad Bintang Timur herinnerde aan Hatta's uitspraak, dat „de revolutie geëindigd is”. „Onze revolutie betekent het bevrijden van ons land van het kolonialisme”, zo antwoordde het blad. Vijand nummer één van het Indonesische volk is vandaag nog het Nederlandse kolonialisme, dat nog steeds sleutelposities in Indonesië bezit en daardoor de welvaartsbronnen van het land leegzuigt.

Hatta zelf voelt zich de dictator in spé. Hij trad op 1 december 1956 af als vice-president, naar hij zei, omdat hij „te weinig macht had”.

Het is niet verwonderlijk, dat hij in Indonesië gepropageerd wordt door de Masjumi en de PSI. De rol van deze beide partijen in het verleden is gericht geweest op de belangen van de imperialisten; van het begin der tweede regering-Sastroamidjojo heeft de Masjumi als regeringspartij niet loyaal medegewerkt het programma uit te voeren en hebben haar ministers de werkzaamheden van het kabinet gesaboteerd. Zij vaart nu onder valse vlag; zij verzet zich tegen „corruptie en misstanden”, doch heeft zelf de meeste boter op het hoofd. Natuurlijk zijn er nog misstanden en tekortkomingen en is de economische toestand niet rooskleurig. De regering-Sastroamidjojo verklaarde echter nadrukkelijk, dat deze tekortkomingen niet als voorwendsel mogen dienen om de regering met militair geweld ten val te brengen. Dit is ook het standpunt van de PKI.

In een nieuwjaarsboodschap heeft de PKI een uitvoerige uiteenzetting gegeven over de politieke resultaten, welke de regering-Sastroamidjojo over het jaar 1956 heeft bereikt. Zij zegt, dat het noodzakelijk is de democratische verworvenheden uit te breiden en te consolideren.

De PKI riep op alle krachten te mobiliseren om de regering-Sastroamidjojo aan te moedigen en te helpen bij het uitvoeren van haar door het parlement goedgekeurde program; tegelijkertijd stelt de PKI daarbij vast, dat de regering zelf niet voldoende gedaan heeft het program ten uitvoer te leggen. In dit program had de regering aangekondigd, dat de RTC-overeenkomsten eenzijdig zowel formeel als materieel zouden worden opgezegd. De regering heeft er echter geen eind aan gemaakt, dat de grote Nederlandse monopolies hun winsten, behaald uit Indonesië's natuurlijke rijkdommen, overmaken. Het volk wordt door dit kapitaal uitgebuit en - zo zegt de PKI - de regering heeft zelfs het buitenlandse kapitaal om meer investeringen verzocht. De PKI vraagt nationalisatie van alle belangrijke Nederlandse monopolies.

De PKI wijst er verder op, dat het vijfjarenplan, dat de regering heeft opgesteld, geen vooruitzicht biedt om de snelle economische achteruitgang, welke er thans plaats vindt, tegen te gaan. Zolang als het buitenlandse kapitaal nog overheerst, kan het vijfjarenplan geen gunstig perspectief bieden, omdat de buitenlandse kapitalisten het zowel economisch als financieel zullen saboteren. De PKI constateert, dat het huidige plan geen mogelijkheid biedt om de massa's van het volk te mobiliseren teneinde het uit te voeren.

In zijn program had de regering beloofd, dat zij de „staatsfinanciën”

zou versterken, „nieuwe financiële bronnen” zou aanboren en „controle op staatsfondsen zou verbeteren”. In de praktijk is dit niet geschied, omdat de politiek van de Masjumi-minister van financiën, Jusuf Wibisono, daar niet op gericht is geweest. „Dit blijkt”, zo zegt de PKI „uit het bestaan en de uitbreiding van geheime ministeriële fondsen, uit de pogingen om staatsondernemingen in privé-handen te doen overgaan, uit het bestaan van corruptie en manipulaties in de bovenste kringen, uit de nog zeer sterke vooroordelen, die bestaan tegen het aanvaarden van economische hulp zonder politieke voorwaarden van de landen van het socialistische kamp, die zeer belangrijk zou zijn als een nieuwe bron van financiën voor de staat bij de bouw van Indonesische industrieën”. In verband met dit laatste wordt gewezen op hetgeen landen als Egypte en India reeds doen.

De PKI wijst er verder op, dat geen verbeteringen voor de boeren worden doorgevoerd en dat er nog steeds anti-stakingswetten bestaan. „Al deze zaken moeten in ogeschouw worden genomen, vooral door hen, die willen, dat de regering-Sastroamidjojo aanblijft met steun van het werkende volk en de democratische groeperingen. De PKI wil, dat deze regering haar werk voortzet met de steun van het volk en zij roept het gehele volk op de regering, al steunend, aan te moedigen en te helpen bij de uitvoering van haar program. De regering moet de beloften, die zij via het parlement aan het volk deed, houden; doet zij dit niet dan wordt het een wapen in de handen van de contra-revolutionairen om de regering aan te vallen en haar tot aftreden te dwingen. Daarbij komt, dat het staatsapparaat, in het bijzonder het leger, dat ook te lijden heeft als gevolg van het feit, dat het regeringsprogram niet voldoende wordt uitgevoerd, kan worden geïnfiltréerd door de contra-revolutionairen. Wij willen niet, dat dit gebeurt.”

De democratische krachten zoeken nu naar een oplossing van de moeilijkheden. De situatie is nog zeer ernstig en vereist nauwe aansluiting van alle democratische krachten in Indonesië - en de ondersteuning van hun strijd vanuit Nederland. Juist ook in deze dagen is de solidariteit van de Nederlandse arbeidersklasse noodzakelijker dan ooit: het is haar taak om van de Nederlandse regering een politiek van vriendschap te eisen.

Dit is zowel in het belang van Nederland als Indonesië en van haar eigen strijd. Zij zal daarbij zeker weerklank kunnen vinden bij stromingen onder de intellectuelen en delen van de bourgeoisie, die een betere verstandhouding met Indonesië wensen. Er zal dan echter een radicale wijziging moeten komen in de nu sinds 1949 gevoerde politiek. Deze is immers niets anders geweest dan een verzet tegen de Republiek.

In het reeds eerder genoemde witboek van het Indonesische ministerie van buitenlandse zaken wordt over de sinds 1949 gevoerde Nederlandse politiek gezegd:

„De ervaring gedurende deze zeven jaren van betrekkingen tussen Indonesië en Nederland is niet plezierig voor Indonesië geweest. Nooit heeft Nederland uit vrije wil en op eigen initiatief enig praktisch gebaar gemaakt om zijn vroegere koloniale

macht te laten varen om zijn goodwill aan zijn voormalige kolonie te tonen. Nederland heeft op alle mogelijke manieren getracht zijn macht te behouden en elk spoor van koloniale autoriteit, prestige en bemoedering, dat het nog meende te bezitten, staande te houden”.

De Nederlandse diehards hebben niet afgezien van hun koloniale aspiraties. Het blijkt uit hun samenzweringen tegen Indonesië en het blijkt uit hun politiek rondom Nieuw-Guinea. Deze Nieuw-Guinea politiek heeft - juist ook omdat zij een obstakel is voor betere betrekkingen - tot onrust en protest geleid bij vele kringen in ons land en op het onlangs gehouden PvdA-congres trad zelfs een diepe tegenstelling in het Partijbestuur openlijk aan het licht. Ook talrijke Nederlanders in Indonesië hebben zich tegen deze politiek uitgesproken. In een oproep verklaren zij terecht:

„Voortdurend van het conflict over Nieuw-Guinea zal de Nederlandse belangen in Indonesië, die ondanks na-oorlogse rehabilitatie en heroriëntatie nog steeds van bijzonder belang zijn voor de Nederlandse volkshuishouding, zonder twijfel hoe langer hoe meer schade berokkenen”.

En zij maken dan de behartenswaardige opmerking:

„Bovendien worden Nederlands reputatie en de veelvuldige kansen van Nederlanders in Azië door informatie en propaganda betreffende koloniale toestanden in Nieuw-Guinea ten zeerste geschaad. Een voor beide partijen bevredigende oplossing kan alleen door de Nederlandse regering tezamen met de Indonesische regering worden gezocht met het oog gericht op de toekomstige ontwikkelingen in Azië en de blijvende mogelijkheden aldaar voor het Nederlandse beroeps- en bedrijfsleven zonder terugblik naar het verleden. Een welgemeende erkenning van het bestaansrecht van een nieuw Indonesië in een nieuw Azië is voor dezen in Nederland een onvermijdelijk uitgangspunt.”

Zulk een uitgangspunt is evenwel niet het organiseren van samenzweringen. Om dit inderdaad onvermijdelijk uitgangspunt te verkrijgen zal een wijziging van de Luns-politiek moeten worden afgedwongen.

8 maart 1957

HENK DE VRIES

(Na het schrijven van dit artikel heeft de regering-Sastroamidjojo op 13 maart haar mandaat ter beschikking gesteld en is afgetreden. Het kabinet diende te worden gereorganiseerd, doch de Islamitische partij PSII besloot haar ministers terug te trekken. President Sukarno kondigde tegelijkertijd de staat van oorlog en beleg af voor geheel Indonesië. De voorzitter van de PNI Suwirjo - partijgenoot dus van oud-premier Sastroamidjojo - kreeg opdracht een nieuwe regering te vormen. — H. de Vr.)

Twee werelden in één Duitsland

Er is in de Westduitse hoofdstad Bonn een groep van mensen - waartoe bondskanselier Adenauer behoort - die ziende blind zijn. Zij willen niet weten, dat er aan de Oostgrens van hun rijk een Duitse Democratische Republiek bestaat en bloeit. Met een volharding een betere zaak waardig, trachten zij de wereld wijs te maken dat er maar één Duitse staat zou zijn: de Westduitse Bondsrepubliek. Maar een reeks van gebeurtenissen op internationaal terrein heeft juist aange-toond, dat de Duitse Democratische Republiek een belangrijke en in betekenis toenemende rol speelt in de internationale politiek, al is zij voor Adenauer c.s. slechts „lucht“.

De nederlaag van de Engelse en Franse imperialisten bij de agres-sie tegen Egypte heeft de zwakte van de twee koloniale mogendheden Engeland en Frankrijk duidelijk aan het licht gebracht. Beide landen zijn door dit koloniale avontuur zowel in economisch als militair-politiek opzicht verzwakt. Zij kampen met grote financiële en economische moeilijkheden. Het is duidelijk, dat deze verzwakking van Engeland en Frankrijk, tot nu toe de belangrijkste NAVO-landen na de Verenigde Staten, haar invloed moet hebben op de krachtsverhoudingen in het Noordatlantische blok.

West-Duitsland, dat zich jaren lang zorgvuldig heeft voorbereid op de economische, politieke en militaire overheersing van West-Europa, ziet thans een gunstig moment om zijn doeleinden te verwezenlijken. Het tracht gebruik te maken van de verzwakte positie van Engeland en Frankrijk om zijn doel in versneld tempo te bereiken, waarbij het gesteund wordt door de Verenigde Staten. Er zijn een aantal recente feiten op te noemen, die dit versterkte Westduitse streven tot overheer-sing van West-Europa duidelijk illustreren.

Een van de meest opmerkelijke feiten is wel de benoeming van de nazi-generaal Hans Speidel tot bevelhebber van de NAVO-landstrijd-krachten in Midden-Europa, uit NAVO-oogpunt ongetwijfeld de be-langrijkste sector van dit Atlantische blok. Tot nu toe was een Franse generaal bevelhebber van deze sector. Deze benoeming betekent dat nazi-generaal Hans Speidel heer en meester is van Engelse, Franse, Nederlandse, Belgische, Italiaanse en Amerikaanse eenheden, die in Midden-Europa zijn opgesteld.

Een ander feit dat wijst op pogingen van West-Duitsland om een overheersende positie in de NAVO te krijgen, is de door Amerikaanse en Westduitse bladen aangekondigde aanstaande benoeming van de nazi-generaal Heusinger tot algemeen-secretaris van de militaire bevelsraad der NAVO, het hoogste militaire orgaan van het Noordatlan-tische pact. Heusinger was chef der operaties van Hitlers „Oberkom-mando“. Hij bereidde o.a. de aanval op Nederland op 10 Mei 1940 voor. Op 27 februari j.l. werd generaal Heusinger benoemd tot chef van de nieuwe Duitse generale staf!

De verwoede pogingen om de „Europese gemeenschappelijke markt“

en de Europese atoomgemeenschap“ (Euratom) zo snel mogelijk op te zetten, wijzen eveneens op de plannen van West-Duitsland om via de „gemeenschappelijke markt“ en „Euratom“ West-Europa op eco-nomisch- en atoomgebied te overheersen.

Nauw in verband hiermede staat het door de NAVO goedgekeurde plan van de Westduitse minister van oorlog, Strauss, om de nieuwe Wehrmacht zo spoedig mogelijk van atoomwapens te voorzien. Aanvankelijk zullen deze atoomwapens door Amerika worden geleverd, maar Oost- en Westduitse bladen hebben reeds bekend gemaakt, dat Bonn van plan is de atoomwapens ook zelf te vervaardigen, on-danks het verbod in de Parijse accoorden tot herbewapening van West-Duitsland.

Tot nu toe heeft van alle Westeuropese NAVO-legers alleen het Engelse de beschikking over atoomwapens. Het plan van Strauss heeft ongetwijfeld ook ten doel deze achterstand en „discriminatie“ van de Wehrmacht ten opzichte van het Engelse leger en andere NAVO-legers op te heffen, waardoor de positie van West-Duitsland binnen de NAVO aanzienlijk versterkt zou worden:

Voorts moeten wij als teken van de toenemende rol, die West-Duits-land bij de opstelling van de agressieve plannen der NAVO speelt, noemen de uiteenzetting die minister Von Brentano op de jongste zit-ting van de NAVO-raad van ministers gaf over de politiek van de NAVO ten aanzien van Oost-Europa en in het bijzonder ten aanzien van de DDR. Deze politiek komt neer op een aanmoediging van contra-revolutionaire activiteiten in de volksdemocratische landen. Von Brentano ging zelfs zover openlijk aan te kondigen, dat er van West-Duitsland uit actief zou worden ingegrepen, wanneer contra-revolutio-nairen erin zouden slagen van de DDR een tweede „Hongarije“ te maken.

Basis voor oorlogsindustrie

De Westduitse imperialisten hebben hun plannen tot overheersing van West-Europa zorgvuldig voorbereid. Het is in dit verband nuttig om even stil te staan bij de ontwikkeling in West-Duitsland, in het bijzonder bij de opleving van het Duitse monopoliekapitaal en het herstel van de materiële basis voor de ontwikkeling van een machtige oorlogsindustrie, waarop de macht van het Duitse militarisme altijd gebaseerd is geweest.

Het is nu een feit, dat de oude kapitalistische monopolies in West-Duitsland volledig hersteld zijn. Een aantal grote concerns, die slechts 1/8 van het totale aantal ondernemingen uitmaken beheersen nu 80 procent van het aandelenkapitaal in West-Duitsland.

In de *staal- en kolenindustrie* zijn de sleutelposities weer ingenomen door de oude monopolies zoals Krupp, Thyssen, Mannesmann, Klöckner en Vereinigte Stahlwerke. In 1955 namen negen ondernemingen 75 procent van de gehele staalproductie van West-Duitsland voor hun rekening!

In de *chemische industrie* is het weer de I.G. Farbenindustrie die de overheersende positie inneemt. Drie groepen bedrijven van deze groot-

ste Westduitse chemische trust bezitten 70 procent van het kapitaal belegd in de gehele chemische industrie. Deze drie zijn: Badische Anilin und Sodafabrik, Farbwerke Höchst en Farbenfabrik Bayer A.G. Het aandelenkapitaal van het reusachtige concern bedraagt bijna 2.000 miljoen mark.

In de *automobilindustrie* wordt 80 procent der Westduitse auto's geproduceerd door vier ondernemingen: Opel, Ford, Volkswagen en Daimler-Benz.

In de *electrische industrie* zijn het Siemens en AEG, die 80 procent van de gehele produktie voor hun rekening nemen.

Ook de grote banken, die in het verleden het oorlogsprogram van Hitler financierden zijn herrezen. Drie van de belangrijkste Westduitse banken - de Deutsche Bank, de Dresdner Bank en de Kommerz und Privatbank - wikkelen meer dan de helft van alle bankzaken in West-Duitsland af. Nauw verbonden met de industriële monopolies controleren zij practisch de gehele economie van West-Duitsland.

Ter illustratie van de macht van deze banken kan hier nog vermeld worden, dat 150 vertegenwoordigers van de drie hierboven genoemde banken 1500 sleutelposities innemen in directies, raden van commissarissen en soortgelijke leidende organen van de industrie-concerns. De activa van deze banken bedroegen eind april 1956 ongeveer 15.100 miljoen mark tegen 8.100 miljoen mark in 1938.

Evenals voor de tweede wereldoorlog vormen deze banken de financiële ruggegraat van de wapentrusts en de zware industrie, die de economische basis vormen voor de herbewapening van West-Duitsland, in het bijzonder de staal-, steenkool-, energie- en chemische industrie. Deze drie banken verlenen ongeveer 51 procent van alle bankcredieten in West-Duitsland.

Het peil van de produktie in de meeste industrieën, die het oorlogspotentieel van West-Duitsland vormen, was in 1955 twee tot driemaal zo groot als in 1936, het laatste jaar dat vooraf ging aan de overschakeling van de industrie in Hitler-Duitsland op oorlogsproduktie. Het industrie-potentieel van West-Duitsland is nu voldoende om te kunnen voldoen aan alle behoeften van het leger aan bewapening en ander materiaal, waarbij gebruik wordt gemaakt van eigen bronnen.

Het industriële oorlogspotentieel

Een enkel woord moet nog gezegd worden over de omvang van de produktie van bepaalde strategisch belangrijke grondstoffen en industrie-goederen, omdat men daaruit een beeld kan krijgen van het proces van de wederopbouw van het industriële oorlogspotentieel van West-Duitsland.

Eind 1955 bereikte de staalproduktie van West-Duitsland de 21,4 miljoen ton per jaar. Dat is aanzienlijk meer dan Engeland. In 1956 werd de capaciteit van de staalfabrieken nog uitgebreid met 1,8 miljoen ton, zodat eind 1956 West-Duitsland meer dan 23 miljoen ton produceerde.

Bijzondere aandacht wordt besteed aan de produktie van aluminium, een zeer belangrijke grondstof, vooral voor de vliegtuigindustrie. In 1955 was de capaciteit van de Westduitse aluminiumfabrieken al bijna

net zo groot als in de oorlog. Toen produceerden zij 137.000 ton. In 1956 werd de produktie uitgebreid tot 160.000 ton.

Nemen wij de produktie van chemische grondstoffen zoals chloor, zwavelzuur en nitraten, dan zien wij dat deze reeds groter is dan het hoogste produktiepeil in de oorlog.

Wat de autoindustrie betreft: de produktie is hier van 1954 tot 1955 toegenomen met 33,5 procent. In 1955 maakte West-Duitsland 900.000 motorvoertuigen, in 1956 is dit toegenomen tot een miljoen auto's. Deze industrie is in staat om 52 verschillende typen legervoertuigen te vervaardigen.

Voorts is er een voortdurende en aanzienlijke uitbreiding van de produktie van synthetische produkten, zoals synthetische rubber.

Vliegtuigen, raketten en atoomwapens

Een hoofdstuk op zichzelf vormt de Westduitse vliegtuigindustrie. Er zijn grootscheepse herstelwerkzaamheden verricht bij de Dornier Werke te Friedrichshafen, de Fokke Wulf te Bremen, Ernst Heinkel te Stuttgart en Messerschmidt in Augsburg. De eigenaars en ontwerpers van deze fabrieken zijn weer uit het buitenland teruggekeerd, zoals Willi Messerschmidt, Ernst Heinkel en Kurt Tank.

In West-Duitsland worden intensieve onderzoeken verricht op het gebied van de lange afstands-raketten en geleide projectielen. In Bremen bestaat hiervoor een instelling, waar 200 specialisten en technici werken. Zij heeft volgens de „Frankfurter Neue Presse” van 15 maart 1956 sedert 1954 20 proeven met verschillende typen raketten genomen. In Echterdingen staat een speciaal instituut voor de ontwikkeling van raketmotoren, met aan het hoofd een zekere Senger, een van Hitlers specialisten op het gebied der raketten. Dit instituut ontwikkelt ook nieuwe wapens.

De benoeming van de voormalige minister voor de atoomenergie Strauss tot minister van oorlog betekent, zoals wij hierboven reeds hebben uiteengezet, een ten uitvoer brengen van de plannen tot voorziening van de nieuwe Wehrmacht met atoomwapens. Maar de plannen van Bonn gaan verder. Onlangs schreef het Westberlijnse burgerlijke blad „Telegraf” dat door het Euratoom-verdrag er een „nieuwe situatie is ontstaan”. Het „nieuwe” bestaat dan hierin dat „Bonn atoomwapens wil vervaardigen”. Het blad stelde de vraag of de beperkingsclausules van het Westeuropese Unie-verdrag, volgens welk West-Duitsland geen atoomwapens mag vervaardigen, zullen vervallen.

Hoe het ook zij, Strauss heeft, toen hij nog minister van atoomenergie was, reeds voorbereidingen getroffen om West-Duitsland tot een „atoommogendheid” te maken. In december 1954 werd er in West-Duitsland een instituut voor kernonderzoek en voor de bouw van kernreactoren opgericht. Deze instelling telt onder haar leden 26 van de grootste metaal-, elektrische en chemische ondernemingen, zoals Krupp, Gute-Hoffnungs-Hütte, Degussa, AEG, Farbenfabrik Bayer. Vertegenwoordigers van deze ondernemingen zijn ook leden van de commissie voor de atoomenergie, die onlangs door de regering in Bonn werd opgericht. Andere leden van deze commissie zijn o.a. professor

Winaker van de I.G. Farben en de voormalige nazi-bankier Abs. De huidige minister voor de atoom-energie, Balke, is voorzitter van de Vereniging der Chemische Ondernemers en was lid van de directie van I.G. Farben.

Paralel met het herstel van het economische oorlogspotentieel van West-Duitsland wordt ook hard gewerkt aan de opbouw van de nieuwe Wehrmacht - de Bundeswehr. Wij noemen hier slechts enkele typerende feiten.

Volgens de Parijse accoorden mag West-Duitsland een leger van 12 divisies opstellen. Het is echter bekend dat Bonn van plan is om 28.000 officieren en 110.000 onder-officieren plus nog 90.000 specialisten - in totaal 228.000 militairen in commando-posten - te recruteren. Het is duidelijk dat een dergelijk massaal kader - van wie de meesten oud-SS-ers! - alleen bestemd kan zijn voor een leger dat veel groter is dan de 12 divisies die West-Duitsland officieel mag hebben.

Volgens de opgave van Bonn zullen de grondstrijdkrachten eind volgend jaar volledig zijn opgeleid en uitgerust. De marine en de luchtmacht zullen eind 1959 gereed zijn.

Over de samenstelling van het leger zelf kan nog het volgende gezegd worden. Van de eerste 12 divisies zullen er vier pantservedivisies worden. Twee worden gemechaniseerde divisies en zes gemotoriseerde infanterie-divisies.

Van Sowjet-zijde, o.a. door Gerasjew in „Internationaal Leven”, wordt erop gewezen, dat deze samenstelling duidt op de vorming van een leger dat grote vuurkracht en aanvalskracht combineert met grote beweeglijkheid en manoeuvreerbaarheid d.w.z. een leger voor offensieve doeleinden.

Betekenis van de DDR

Wij zien dus hoe de militarisering van West-Duitsland in volle gang is. Wanneer wij de positie die de Duitse Democratische Republiek thans inneemt, willen belichten dan moeten wij dit doen in het kader van deze herbewapening van West-Duitsland.

Ongetwijfeld rekenen de Westduitse imperialisten er op, dat zij bij een economische, politieke en militaire aaneensluiting van de West-europese staten snel een leidende positie kunnen innemen als gevolg van hun overwicht. Overheersing van West-Europa beschouwen zij als een voorwaarde voor een actieve en uit de aard der zaak agressieve politiek tegenover de landen van het socialistische kamp, en in het bijzonder tegenover de DDR.

Sommige Westduitse bladen schrijven openlijk wat de Westduitse imperialisten van plan zijn. Op 19 december van het vorige jaar - dus na „Hongarije” - schreef Birnbaum van de „Süddeutsche Zeitung”, dat het „schön” zou zijn, wanneer men de „Duitse democratie zou kunnen opschuiven tot aan de Oder”.

Een ander vrij gezaghebbend Westduits blad, de „Deutsche Zeitung und Wirtschaftszeitung” van 1 december 1956 schrijft hoe dit „opschuiven” moet gebeuren: „Voor ons kan de hereniging slechts gaan via de weg van de NAVO, het militaire verbond, dat in tegenstelling tot de

EDG de Duitse herbewapening niet wil indammen, maar juist wil opvoeren”.

Deze uitspraken, gedaan na de contra-revolutie in Hongarije, tonen wel heel duidelijk de agressieve en gevaarlijke bedoelingen van de Westduitse minister van buitenlandse zaken Von Brentano, toen hij in de zitting van de NAVO-raad aankondigde dat men van West-Duitsland uit zou ingrijpen, wanneer men er in zou slagen van de DDR een tweede „Hongarije” te maken. In dit verband is het nuttig om even te herinneren aan hetgeen premier Boelganin zei in zijn toespraak op de receptie ter gelegenheid van het bezoek van Grotewohl, minister-president der DDR, aan de Sowjet-Unie. „Wij kunnen”, aldus Boelganin, „onze ogen niet sluiten voor het ernstige, nog groeiende gevaar voor de vrede en de veiligheid der Europese volken door de herleving van het Duitse imperialisme. Wij kunnen niet uit het oog verliezen, dat de naar re-vanche hunkerende kringen in West-Duitsland oorlogsavonturen tegen de socialistische landen en voor alles tegen de DDR op het oog hebben”.

Boelganin duidt zo hier met enkele woorden aan, dat op dit ogenblik de positie van de DDR van groot belang is, niet alleen voor de volken van het socialistische kamp, maar ook voor de volken van heel Europa. Wanneer men de ligging van de DDR op de kaart van Europa bekijkt, dan springen twee dingen direct in het oog, twee feiten die de DDR tot een belangrijke factor maken in de strijd voor het behoud van de vrede:

1. De DDR is het deel van het vredeskamp, dat het verst naar het Westen ligt.
2. De DDR staat onmiddellijk tegenover de agressiefste elementen van het imperialisme: het Duitse militarisme.

De conclusie die hieruit getrokken moet worden, is deze:

Wanneer het er om gaat de vrede in Europa te verdedigen, dan komt er heel veel op aan dat de DDR als een belangrijk vooruitgeschoven bolwerk van de vrede onwankelbaar blijft staan bij de stormloop van het Westduitse imperialisme.

De kracht van de DDR

Een bolwerk kan alleen dan alle aanvallen weerstaan en overeind blijven als het in de eerste plaats ook zelf over een zekere kracht beschikt en deze tot ontplooiing kan brengen. Hoe staat het in dit verband met de DDR?

Het is daartoe goed even stil te staan bij de opbouw in de DDR en enkele belangrijke aspecten ervan te vermelden.

In 1950 is de DDR onder zeer moeilijke omstandigheden met de uitvoering van haar eerste vijfjarenplan begonnen. Men stelde zich met dit plan ten doel aan het eind van de vijf jaren (1955) een industrie-productie te hebben die het dubbele zou zijn van die in 1936 (laatste jaar van de vredesproductie in het vooroorlogse Duitsland). Dit doel is bereikt en dat wil zeggen dat de DDR het ontwikkelingstempo van de kapitalistische landen heeft overtroffen.

Deze prestatie van de DDR is des te opmerkelijker omdat de opbouw van de DDR met onvoorstelbare moeilijkheden gepaard ging. Van

Westelijke zijde werd herhaaldelijk voorspeld, dat er niets van het vijfjarenplan zou terechtkomen als gevolg van deze moeilijkheden.

Wat waren deze moeilijkheden?

In het kort kwam het hierop neer: de verdeling van Duitsland in twee staten bracht met zich mee, dat de DDR bijvoorbeeld wel over een machine-industrie beschikte, maar niet over een metallurgische basis. De DDR had ook geen grondstoffen voor de lichte industrie. Voor de splitsing in 1945 werd 78 procent van alle mijnbouwproducten in Duitsland geproduceerd in het gebied dat thans tot West-Duitsland behoort. Meer dan 80 procent van de totale produktie der metallurgische industrie en gieterijen in Duitsland kwam eveneens voor rekening van het Westen van het land. Daarom was het begin en de verdere ontwikkeling van de DDR ook veel moeilijker dan van West-Duitsland. Men moest zich vooral concentreren op die takken van de industrie, die wel aanwezig zijn op Duits grondgebied, maar waarover de DDR door de splitsing en de handelsblokkade niet kan beschikken.

Hier volgen enkele cijfers over de snelle ontwikkeling van de economische opbouw in de DDR aan het eind van 1955:

Produktiecijfers (1950-100)	
Ruw ijzer	450
Blokstaal	251
Gewalst staal	244
Steenkool	146
Zware industrie	177,1
Metaalverwerkende industrieën	216,0
Lichte industrie	166,8
Levensmiddelenindustrie	216,5
Chemische industrie	192,7

Opmerkelijke successen zijn behaald door de machine-industrie. Hier volgen enkele cijfers over de toename van de produktie in enkele takken van de machine-industrie:

Motoren voor de energie-opwekking	vermeerdering	5,7 maal
Scheepsbouw	vermeerdering	3,3 maal
Auto's en tractoren	vermeerdering	3,0 maal
Landbouwmachines	vermeerdering	4,2 maal

Voor de oorlog had het Oosten van Duitsland, wat nu dus de DDR is, geen belangrijke scheepsbouwindustrie. Thans beschikt het over grote werven, zoals de Warnow-werf. In 1949 werkten hier nog slechts een paar honderd man. Begin 1956 was het personeel uitgegroeid tot 8.000 man. Verscheidene schepen van 10.000 ton zijn hier reeds te water gelaten. Hoe snel de scheepsbouw in de DDR is ontwikkeld, blijkt uit het feit, dat het handelsverdrag voor 1957 dat vorige maand tussen de Sowjet-Unie en de DDR werd gesloten, voorziet in de levering van schepen door de DDR aan de USSR.

Verbetering van het levenspeil

DE snelle ontwikkeling van de nationale economie der DDR gaat gepaard met een voortdurende verbetering van het levenspeil der bevolking. Het nationale inkomen is eind 1955 gestegen tot 170 procent van dat in 1950. Volgens het eerste vijfjarenplan zou de omzet van de

kleinhandel verhoogd worden tot 27 miljard mark in 1955. In werkelijkheid is het 31,6 miljard mark geworden.

De prijzen waren eind 1955 32 procent lager dan in 1950!

Volgens het plan zou het gemiddelde loon in 1955 tot 116,5 procent van het peil van 1950 stijgen. In werkelijkheid is het echter 144,5 procent geworden, dus bijna anderhalf maal verhoogd!

De gestadige verbetering van de levensstandaard vindt zijn uitdrukking in de ontwikkeling van de goederenomzet. Het was de bedoeling om deze omzet in de loop van het vijfjarenplan tot 159 procent van die in 1950 te verhogen. In werkelijkheid bereikte men een stijging tot 183 procent, dus aanzienlijk meer dan het oorspronkelijke plan.

In Nederland en andere Westeuropese landen wordt door de regering een consumptiebeperking aan de bevolking opgelegd. In de DDR echter is gedurende het eerste vijfjarenplan (1950-1955) en daarna de consumptie der bevolking toegenomen, van sommige artikelen zelfs aanzienlijk, zoals blijkt uit onderstaand staatje, dat de stijging van het gebruik per hoofd (1950 is 100 procent) in 1955 aangeeft:

vlees en vleeswaren	220 procent
vis en viswaren	230 "
vetten	212 "
eieren	281 "
bovenkleding	425 "
leren schoenen	274 "
fietsen	553 "
radio- en televisie-toestellen	553 "
fototoestellen	769 "

Talrijke maatregelen zijn in 1956 door de regering van de DDR genomen ter verhoging van de levensstandaard der bevolking. Wij noemen er hier slechts drie: de grote prijsverlaging op 4 juni 1956, waardoor textiel-waren 25 tot 30 procent (bovenkleding zelfs 60 procent!) goedkoper werden, schoenen eveneens 25 tot 30 procent goedkoper; verhoging van alle ouderdoms- en weduwenpensioenen en de kinderbijslag op 1 december 1956; het besluit om in de loop van 1957 de werktijd in de industrie en bij het verkeerswezen van 48 uur per week te bekorten tot 45 uur per week met behoud van loon. Wat het laatste betreft, op 1 maart j.l. is deze werktijdbekorting ingevoerd voor anderhalf miljoen arbeiders in de machine-industrie, de hoogovens, de staalfabrieken, walsen en bepaalde takken van de chemische industrie.

De DDR heeft dus in de afgelopen jaren belangrijke successen geboekt bij haar nationale opbouw. Maar dat wil niet zeggen, dat alle moeilijkheden uit de weg zijn geruimd. De zich snel uitbreidende industrie heeft bijvoorbeeld niet de beschikking over voldoende steenkool en staal.

Het spreekt echter vanzelf dat de grote successen van de DDR hun invloed doen gelden op de positie van de DDR zowel in het buitenland als in het binnenland. Het gezag van de regering der DDR is na de voltooiing van het eerste vijfjarenplan aanzienlijk gestegen en geconsolideerd. In de korte tijd na haar oprichting op 7 oktober 1949 is de DDR een belangrijke factor geworden in internationale aangelegenheden.

In de eerste plaats is de DDR een integraal deel van het socialisti-

sche kamp. Zij heeft met de landen van dit kamp in totaal 350 verdragen en accoorden gesloten op alle mogelijke gebieden. In 1950 was de handel der DDR met de socialistische landen 1,6 miljard mark. In 1954 groeide dit uit tot 4,1 miljard mark. De export van de DDR is in 1950-1955 verdrievoudigd en van machines zelfs verzesvoudigd.

Daarnaast stijgt het aanzien van de DDR in de kapitalistische wereld voortdurend. Zij heeft met 20 kapitalistische landen handels-overeenkomsten gesloten, niet inbegrepen de Afrikaans-Aziatische landen. Het is interessant om deze ontwikkeling even te volgen. In 1951 had de DDR slechts drie verdragen met de regeringen van kapitalistische landen. In 1953 was dit al gestegen tot negen, in 1954 tot 17 en in 1955 tot 20.

Een van de beste bewijzen voor het grote en nog steeds toenemend aanzien van de DDR in de internationale handel is de Jaarbeurs van Leipzig, het contactpunt voor de Oost-West-handel, die niet gemist kan worden door belangrijke ondernemingen in de Westeuropese landen.

Het feit dat de kapitalistische landen de DDR nog steeds niet hebben erkend, doet niets af aan de belangrijke internationale positie van de DDR en kan deze positie, zoals de ervaring leert, nauwelijks verzwakken.

Vertrouwen in regering en SED

Ongetwijfeld hebben de Westelijke, met name de Westduitse imperialisten ten tijde van de gebeurtenissen in Hongarije getracht ook ongeregelheden in de DDR te ontketenen. Hun pogingen werden echter in de kiem gesmoord en nergens zijn zij er in geslaagd deze te veroorzaken. De vastberaden houding van de Socialistische Eenheidspartij van Duitsland (SED) in de gebeurtenissen rondom Hongarije, die zij van het begin af aan heeft gekarakteriseerd als een contra-revolutie, als een fascistische putsch, heeft er toe bijgedragen, dat de arbeiders in de DDR geen weifelende houding aannamen. Zij stonden in de bedrijven gereed om, desnoods met de wapens in de hand, hun verworvenheden en hun Duitse Democratische Republiek te verdedigen tegen alle aanvallen van de imperialisten en hun agenten in de DDR.

De DDR is dus gebleken een stabiele vredesmacht te zijn, die snel groeit en ieder jaar in kracht toeneemt. Het is duidelijk, dat dit zijn uitwerking moet hebben op de positie van de DDR in de internationale politiek.

Maar het feit dat de imperialisten er niet in geslaagd zijn provocaties op grote schaal te organiseren, wil niet zeggen dat zij ook overtuigd zouden zijn van de nuttelosheid daarvan. In dit licht bezien is de gemeenschappelijke verklaring die de Sowjet-Unie en de DDR begin januari ondertekenden buitengewoon belangrijk. Deze verklaring immers heeft de positie van de DDR in alle opzichten aanzienlijk versterkt. Zij heeft tot doel te verzekeren, dat ook in de toekomst provocaties tegen de DDR tot mislukking gedoemd zullen zijn.

Met grote nadruk wordt in de verklaring gezegd, dat elke poging

om het Duitse vraagstuk met geweld op te lossen en om de DDR te ondermijnen resoluut zal worden verijdeld. Premier Boelganin en premier Grotewohl, die de verklaring ondertekenden, hebben daarna op een manier die niet misverstaan kan worden uiteengezet wat de betekenis hiervan is.

Op de receptie in Moskou ter ere van Grotewohl verklaarde de Sowjet-premier o.a.: „Wij zullen ook voortaan onze vriendschap met de Duitse Democratische Republiek versterken en haar met alle middelen tegen de aanvallen van onze vijanden beschermen”.

Grotewohl liet er in zijn uiteenzetting voor de Volkskamer van de DDR nog minder twijfel over bestaan, hoe het socialistische kamp zal reageren op provocaties tegen de DDR.

„De gemeenschappelijke verklaring van de Sowjet-Unie en de DDR”, aldus Grotewohl, „is een vernietigende slag voor de speculaties van de NAVO-strategen. Voor hen betekent zij: Wie de DDR aanvalt, valt ook het gehele socialistische kamp aan en zal door dit kamp verslagen worden. Het zal hun niet gelukken de staten van het socialistische kamp een voor een in de koude oorlog te vermurwen en te vernietigen. Bij elke aanval op een socialistisch land zullen zij de gesloten en gebalde kracht van alle staten van het kamp tegenover zich krijgen. Dit betekent dat met het resultaat der besprekingen in Moskou niet alleen de DDR, maar het gehele socialistische kamp versterkt wordt... De besprekingen met de Sowjet-regering en met de Chinese regerings-delegatie hebben de hele wereld getoond, dat deze twee grote staten vastberaden aan de zijde van onze republiek staan. Op zulke vrienden kan men in iedere situatie rekenen”.

Wat Boelganin en Grotewohl gezegd hebben, is duidelijk: de Sowjet-Unie, China en het gehele socialistische kamp hebben hun gehele gewicht in de schaal geworpen om de Duitse Democratische Republiek, dit bolwerk van de vrede, niet alleen te beschermen, maar ook te versterken.

E. LANDSMA

BREDERO, dichter van het volk

De drie grote dichters uit de eerste helft van onze, precieser gezegd van de Amsterdamse 17de eeuw, nog altijd in de betekenis van hun werk als geheel ongeëvenaard, slechts enkele jaren in leeftijd verschillend, zijn daarom nog geen vertegenwoordigers van eenzelfde klasse of laag der bevolking. En het mag merkwaardig heten dat onder hen, naast de intellectueel uit de regentenklasse Hooft en de niet onbeduidende zakenman Vondel, in de kunstschilder Gerbrand Adriaansz. Bredero ook een dichter optreedt, die zijn inspiratie grotendeels vindt in het leven van de volksklassen.

Uit het volk geboren mag men hem alleen noemen, wanneer men onder volk samenvat al degenen die buiten de regerende klasse vielen. Zijn vader was schoenmaker, dat wil zeggen beoefenaar van een der fijnere takken van het handwerk - in een tijd dat schoenmakers en schoenlappers streng gescheiden waren en in het schoenwerk veel luxe heerste. Hij was ook niet geheel onbemiddeld, en kocht gaarne schilderstukken. Dat hij zeker aanzien genoot, blijkt uit zijn verkiezing tot kapitein bij de schutterij. Gerbrand kreeg dan ook een goede opvoeding, in zoverre althans, dat hij de franse school bezocht. Met dichten is hij, volgens eigen getuigenis, reeds van zijn „kindse benen” begonnen en er zijn enkele liederen bewaard, die heel sterk het stempel dragen van jeugdwerk. Hij moet toen reeds voor de beoefening van de poëzie een soort van club gehad hebben, maar al vroeg is hij lid geworden van de rederijkerskamer De Egelantier, die het middelpunt vormde van het amsterdamsche letterkundig leven. Men kan niet zeggen, dat zij een bepaalde richting vertegenwoordigde. In zekere mate zette zij de oude, vormelijke rederijkerstraditie voort, maar zij was toch vooral het milieu, waarin de renaissancepoëzie, steunend op de schoonheidsbegrippen en vers-maten der latijnsche klassieken, zich ontwikkelt.

In dit milieu vond Bredero, die zich reeds in 1607 met de renaissance-maten vertrouwd toont, in hoofdzaak zijn eigen wegen. Wegen, want hij zocht geenszins hetzelfde in de verschillende vormen van dichtkunst, die hij beoefende en we zullen die dan ook een voor een moeten bekijken.

Om te beginnen dan de lyriek, in hoofdzaak minneliederen. Na enige blijkbaar zeer vroege, die niet altijd even vlot, maar wel altijd levendig zijn, volgen een aantal, die in hun frisse levendigheid en natuurlijkheid, in de zuivere verklanking van een stemming, waarin fijne gevoeligheid beurtelings met speelsheid en weemoed gepaard kan gaan, met weinig hartstocht maar veel innigheid, huns gelijken niet hebben. Ook niet in Bredero's latere, soms diepere, maar steeds zwaarwichtiger lyriek.

Als tweede periode zie ik (Gerbrand heeft zijn werk nooit naar tijdsorde gerangschikt) die, waarin de invloed van de grote Pieter Cornelisz. Hooft onmiskenbaar is. In een enkele proeve in het arcadische (het geïdealiseerde „herders” leven, voor Bredero te weinig reëel), in een neiging tot de sonnetvorm, maar vooral in een aantal somber gestemde liederen met vierregelige strofen en zesvoetige regels. Hier kan van meer dan invloed, van navolging gesproken worden, en al blijft Bredero iets minder verrijnd, meer dan één lied zou men ook voor werk van de

drost van Muiden kunnen houden. De voorliefde voor deze dichtvorm verdwijnt met de liefde voor de „bruynogdd coninginne” die hij bezingt (ong. 1609) en in de dan volgende tijd van zijn grote liefde, Margriete, wordt hij weer veel meer zich zelf. Toch krijgen we nu een andere Bredero dan in de jeugdpoëzie: diepten van gevoel treden voor stemmingen in de plaats, hij wordt inniger, maar in 't algemeen wel minder bekoorlijk.

In de rederijkerspoëzie tellen ook de refereinen „in 't sotte” mee en die traditie zal zich ook in de Egelantier hebben voortgezet. In elk geval, Bredero knoopt er met zijn „boertige” liederen (een twintigtal, maar er zullen er ook wel ongedrukt zijn gebleven) bij aan. De stoffen, merendeels boerse manieren en zotte vrijages, zijn doorgaans nogal traditioneel, maar Bredero's geest en schilderog weten er toch wat aparts van te maken. Het meest bekend gebleven is het ruimoerige Boerengeselschap, met de beginregel:

„Arent Pieter Gijsen, met Mewes, Jaap en Leen”
maar er zijn er veel beter, zoals de boerenkermisgang Van Gijsen en Trijn Luls en de raadgevingen van de petemoel aan het neefje op vrijersvoeten. Vrij en meesterlijk suggestief is hij genoeg; grof of zwoel eigenlijk nooit.

Natuurlijk hebben deze liederen, de eerste taferelen uit het volksleven waarmee de dichter voor de dag kwam, in een bredere kring ingang gevonden dan zijn minneliederen en vaker dan deze worden ze door tijdgenoten geprezen. Maar het zou te ver gaan te menen, dat zijn populariteit er grotendeels op berustte. Reeds de vijf drukken van de na zijn dood verzamelde Nederduytsche Rijmen, een nalezing waarin geen enkel boertig lied voorkomt, spreken een andere taal.

Wel mag men aannemen, dat zijn toneelwerk, zijn dramatische poëzie, tot de grote naam die hij zich reeds zo vroeg verwierf, meer heeft bijgedragen dan zijn liederen. Was het beter, greep het hoger? Ik meen, dat men hier feitelijk voor onvergelykbare grootheden staat. Zeker moet in het oog worden gehouden, dat voor de rederijkerskamers, de organisaties van zich aan de dichtkunst wijdende gemiddelde burgers, het „spel” altijd de hoogste dichtvorm is geweest.

Bredero's begin was volkomen origineel. Zochten anderen hun stoffen in de bijbel of de klassieke oudheid, een enkele maal in de vaderlandse geschiedenis - in geen van deze bronnen vond hij de romantische erotiek die hij behoefde. Wel vond hij die in een groep van romans van Spaanse herkomst, de zogenaamde Amadisromans, boeken vol wilde en zwoele romantiek, die de grote Cervantes in zijn Don Quijote bespot en ten dele parodieert. Deze droeg een uitgesproken klassekarakter. De geletterden waren over deze dik opgelegde romantiek en ridderlijkheid reeds lang heen, maar in de niet overvloedige ontspanningslectuur van de kleine burgers nam zij een voorname plaats in. Belangrijke conflicten of karakterontwikkeling moet men in het drietal drama's in verzen dat Gerbrand uit deze stoffen trok niet zoeken. De versificatie houdt niet over. Maar behalve, dat hij ze nogal doorspekte met liedjes, bracht hij er een element in, dat voor zijn verdere ontwikkeling van de hoogste betekenis zou worden: het komische intermezzo. Op zichzelf was dit niets nieuws: de rederijkers deden er druk aan en - om een ander voorbeeld aan te

halen - bij Shakespeare treft men het veelvuldig aan, maar bij Bredero zit er een groei in, die het allengs overheersend maakt.

Hij begint, in *Rodderick* en de *Alphonsus*, op traditionele wijze, met wat kwinkslagen en malle gesprekken van knecht en dienstmeid. Maar in *Griane* nemen de komische figuren, een hollandse boer en zijn vrouw, een actief aandeel in het toch te Constantinopel spelende stuk en alleen zij maken er iets levends van. Met een gerust hart laat Bredero het in het Byzantijnse rijk te vondeling gelegde kind door een Hollandse boer vinden en grootbrengen. Oorspronkelijk heeft hij denkkelijk een komische parallel beoogd. Maar eenmaal in het gebeuren gehaald lieten Bouwen lang-lijf en Sinnelijcke 1) Nel zich niet meer wegsturen en aan 't slot worden zij aan 't hof ontboden. Dat is allemaal geen onbeholpenheid, maar de onweerstaanbare liefde voor het volksleven.

Een merkwaardig iets in Griane zijn de duidelijk aanwijsbare navolgingen van Shakespeare's *The Winters tale*, kort te voren door Engelse toneliken te Amsterdam gespeeld. Ik kan hier niet elk stuk bespreken, maar ik vindt het niet onbelangrijk, dat Bredero in een van de bedrijven van het onvoltooide *Angeneit* de dialoog van Shakespeare benadert.

Ten volle kon de dichter zich laten leiden door zijn liefde voor het volksleven in zijn kluchten. Zijn stof ontleende hij aan in vele landen verbreide volkverhalen, maar de aankleding, in de ruimste zin, was geheel van hemzelf. En ziet, nu schrijft hij, wat hem tot dusver niet gelukt was, echt toneel. De personen zijn niet langer uitzeggens van ontboezemingen, maar levensware typen, geschetst in hun handel en wandel. Hij liet ze dan ook niet praten in de zorgvuldige versmaat van de renaissance maar in het veel vrijere middeleeuwse metrum.

Het eerste stuk, *De Klucht van de Koe*, vertelt van een boer, die, zonder het te weten, de hem ontstolen koe ten bate van de dief verkoopt. Het bevat prachtige tafereeltjes, maar ook een paar de eenheid schadelijke opvullingen. *De Klucht van de Molenaar* is een meesterstuk. De molenaar zoekt een avontuur met een voor de nacht opgenomen vrouw, maar die weet het zo aan te leggen, dat hij, zonder het in 't donker te merken, bij zijn eigen vrouw terecht komt. Hier is, al vullen deze streken natuurlijk niet het hele stuk, een sterke eenheid bereikt en de ontknoping wordt door de gesprekken uitmuntend voorbereid. De dialoog is volkomen waar, kleurig, bij tijden uitermate vrij, maar ook dan geestig en voor de onbevooroordeelde nooit stuitend.

Weer anders gaat Bredero te werk in *Maartje*. Dit is in zijn kern een vertaling (en een goede en getrouwe vertaling, niettegenstaande hij niet rechtstreeks, maar uit het frans vertaalde) van het blijspel *Eunuchus* van de latijnse dichter Terentius. Het heeft tot onderwerp het binnensmokkelen van een minnaar in de gedaante van een zwarte slavin (bij T. een gesnedene). Gerbrand verplaatste de handeling naar een plaats die Den Haag genoemd wordt, maar Amsterdam is. De sfeer daarvoor schept hij door het invlechten van een aantal amsterdamsche tafereeltjes. Deel aan de handeling krijgen ze vrijwel niet, het blijft bij alleenspraken en verhalen, maar daaronder voortreffelijke. Beroemd geworden zijn de schildering van de markt en de sinterklaasavond. Dit-

1) Zindelijke.

maal krijgen we minder het eigenlijke volksleven dan dat van de gezeten burgerij. Daaronder speelt het stuk dan ook.

Geheel omgekeerd wordt de verhouding van de twee elementen dan in het laatste stuk, *De Spaanse Brabander*. De hoofdpersoon is een berooide antwerpenaar (dus uit spaans Brabant), die de grote heer speelt in Amsterdam en iedereen (op bescheiden schaal) oplicht. Maar dit verhaal, ofschoon met geest uitgewerkt, is toch niet veel meer dan de draad, die de talrijke amsterdamsche tafereelen bijeenhoudt - waarvan er vele niets met Jerolimo te maken hebben, die trouwens veel praat, maar met wie eigenlijk niets gebeurt. Een beeld, ik zou wel willen zeggen een zo volledig mogelijk beeld van het amsterdamsche leven, zoals zich dat in de straten afspeelde, daar was het Bredero om te doen. Hij brengt ons typische amsterdammers en amsterdamsche (wellicht in de herinnering voortlevende) typen 1): buurtende burgers, die niet schromen elkaar de doopceel te lichten, knikkerende of baldadige jongens, snollen, spinsters uit de achterbuurten, een vrek, een uitdraagster, we zien de schout en een notaris in functie. Erg voordelig komen ze niet uit: aan allemaal is een steekje los. Dat wordt realistisch, maar met een leuke spot verteld, zo iets van: zijn we zelf ook niet een beetje zo? De schout komt het slechts weg. Boven alle munt uit de scène van de twee snollen, vooral dan het verhaal dat zij elkaar doen van hoe ze in het grote gild zijn gekomen. Dit is van een levenswaarheid, een fijne en gevoelige, maar geen ogenblik sentimentele psychologie, die men werkelijk groot mag noemen.

De Brabander is dan ook zeker onder Bredero's werk de stoutste conceptie. Dat het stuk het ook voor het hedendaagse publiek nog goed doet, is bij het afscheid van Jan Musch duidelijk gebleken. De figuren van Jerolimo en het knechtje Robbeknol dankt hij aan een Spaanse schelmenroman.

Buiten zijn werk en enkele brieven hebben wij vrijwel geen gegevens over 's dichters persoonlijkheid. De fantasie heeft dit meermalen op minder gelukkige wijze zoeken aan te vullen. De voorstelling van een min of meer verlopen, tragische losbol kunnen wij gerust opzij schuiven. Hij was wel iemand, die op zijn tijd de bloemetjes buiten zette, maar stellig ook iemand die zijn kunst ernstig nam en een harde werker. Wij weten van de verstrekkende zorgen, die hij aan de opvoeringen (en dat waren er heel wat!) van zijn stukken besteedde. Verschillende voorredes laten zien hoezeer en hoe oorspronkelijk hij litteraire vragen door-dacht. Wij mogen hem ook voor een beminnelijk mens houden en de meisjes die hij het hof maakte, waren hem niet ongenegen. Pas als het om trouwen zou gaan, trokken zij zich terug. Hij zocht het dan ook wel erg hoog.

Elders heb ik uiteengezet, waarop ik deze mening grondt. In een kort bestek is dat niet te doen.

Rest een enkel woord over zijn betrekkingen tot culturele grootheden van zijn tijd. Opmerkelijk is zijn, wel wat gezwollen opdracht van zijn eerste stuk aan Hugo de Groot, een opdracht die van enig persoonlijk contact spreekt en waarin figuren als Daniel Heynsius en Petrus Scriverius zijn vrienden heten. In het gastvrije huis van de reder en oud-zee-

1) Hij vindt het beter het stuk een generatie terug te laten spelen.

man Roemer Visscher (die ook als boertig dichter zekere invloed ophem heeft gehad) was hij geen vreemde. Maar toen hij van de begaafde Telselscha werk ging maken, kwam de vader tussenbeide. Nauw verbonden was hij met de geneeskundige en dichter Samuel Coster, die men de grondlegger van het amsterdamsche toneel mag noemen. Met verontwaardiging wijst deze de „laster en achterklap” af, waar Bredero aan bloot stond - blijkbaar van lieden wie zijn kluchten niet aanstonden. De verhouding tot Hooft is niet geheel duidelijk. Wij hebben een brief, waarin hij aanbiedt De Groot op het Muiderslot te introduceren, wij kunnen uit het lied op het verlies van Margriete vermoeden, dat hij daar gelogeed heeft, maar Hooft noemt hem nooit en heeft ook geen lijdicht geschreven (wel zijn broer Willem). Daarentegen heeft hij wel (in het laatst van diens leven) Bredero de berijming toevertrouwd van het blijspel Schijn-heilige, dat hij uit het Italiaans vertaald had. Met Vondel, lid van de brabantse kamer, heeft Gerbrand geen contact gehad. Diens lijdicht is wat aanmatigend.

Bredero's aanzien is de laatste halve eeuw vrij sterk in de stijgende lijn. Velen doet hij reeds meer dan Hooft. Ondanks zijn mindere volmaaktheid en bescheidener cultuur. Maar beide waren misschien voorwaarden voor een gullere en warmere vitaliteit. Daarmee heeft hij het nederlandse volk meer te zeggen.

J. A. N. KNUTTTEL.

DE ECONOMISCHE ONTWIKKELING IN DE SOWJET-UNIE

Enkele lezers wezen op een onnauwkeurige formulering in het artikel, dat onder bovenstaande titel in het maart-nummer van Politiek en Cultuur werd gepubliceerd. Op blz. 120 werd gezegd: „De graanoogst bereikte in 1956 de hoogte van 3,3 mlrd poed (een poed = 16,38 kg), de rijkste oogst die ooit behaald werd. In vroeger jaren was meer dan 2 mlrd poed al een grootse prestatie en in 1913 werd niet meer dan 1,3 mlrd poed voor de markt voortgebracht.”

Het woord graanoogst geeft echter niet precies aan, wat wordt bedoeld. Het cijfer van 3,3 mlrd poed (54,2 mln ton) laat zien wat aan de staat werd afgeleverd door de kolchozen en sowchozen. Vandaar ook de vergelijking met wat in 1913 voor de markt, dus aan de consumenten buiten het platteland, werd voortgebracht.

De oogst op zichzelf is aanzienlijk hoger dan het hier genoemde cijfer. Een precies getal is mij hiervan niet bekend. In het verslag over de resultaten van het jaar 1956 wordt slechts gezegd: „De bruto-graanoogst nam in 1956 in vergelijking met 1955 toe met 20 pct en was de grootste in de geschiedenis van het land, groter zelfs dan de oogsten van de zeer voorspoedige jaren 1937, 1940 en 1952.”

In de statistiek die een vergelijking geeft tussen 1913 en 1956, afgedrukt op blz. 125, is een fout geslopen. De bebouwde oppervlakte bedroeg in 1913 0,66 mln ha. Deze oppervlakte wordt natuurlijk niet alleen met graan bebouwd. In dezelfde statistiek moet de opbrengst per ha. uitgedrukt worden niet in poeds maar in centenaren.

J. W.

BOEKBESPREKING

„Er zijn ook goede Duitsers”

HET was bij het uitgaan van het Amsterdamse Centraal Theater, enkele weken geleden, dat een vrouw van een goede veertig tot haar man zei: „Er zijn toch ook nog goede Duitsers”.

Die uitspraak sloeg beslist niet op de hoofdfiguren, die zij zojuist ruim twee uur lang op het witte doek had zien rondspoken. Zij bedoelde dus niet Wilhelm II, niet Hindenburg, niet Ludendorff, niet Hitler, Goering, Goebels, Speidel, Pferdmenges of Krupp. De uitzonderlijke Duitse documentaire „Heersers over Leven en Dood” had haar bepaald geen sympathie voor dit schoelje van klassiek-Pruisischen en militaristisch-fascistischen huize bijgebracht.

Neen, in haar verzuchting klonk de welgemeende bewondering voor de makers van de film, 66k Duitsers, en — dat willen wij uit onze eigen reactie er meteen maar bij concluderen — voor die strijders in Duitsland, die — 32.000 stakingen tussen 1900 en 1914, om één „klein” voorbeeld te noemen — onze democratische strijd gestreden hebben tot het bittere, voor hen zo dubbel wrede einde.

„Er zijn toch ook nog goede Duitsers”... welk een alles zeggende uitlating uit de mond van een goed Nederlander. Van één, willen wij aannemen, die zich nimmer in de historische, sociaal-economische en -politieke problemen van Duitsland had verdiept. Die dood simpel met haar Nederlands gemoed de „mof” had leren haten; die zoveel Duitse lafheid, monsterachtigheid en harteloosheid had leren kennen, dat zij nooit enige behoefte had gevoeld om zich het bestaan van een ander Duitsland af te vragen. Die in de keuze van de heer Speidel door ook onze regering tot opperbevelhebber van ons leger, geen enkele aansporing had gevoeld tot een herziening van haar bijzonder duidelijke en eenvoudige opvatting: dat de moffen niet deugen.

Begrijp goed, zo stellen wij ons het gedachten- en gevoelsleven van die onbekende vrouw voor; en dat omdat we er veel van het onze, ondanks méér kennis waarschijnlijk van het verleden, van het Duitsland van Mozart en Beethoven, Marx, Engels, Liebknecht, Luxemburg, Thälmann en Pieck, van de gebroeders Mann, van Brecht en Seghers, in kunnen leggen en herkennen. Omdat ook wij nog altijd niet in staat zijn, op Duits eender te reageren als op Frans of Engels; omdat ook wij bij zelfs de lichtvoetigste trommelklanken, die een Otto Klemperer (ook een Duitser, tot '33...) in het Concertgebouw aan Richard Strauss' „Till Eulenspiegel”-partituur weet te ontlokken, de Wehrmacht zien en horen; omdat ons hele gedachten- en gevoelsleven blijkt te zijn doordrongen van argwaan, wantrouwen, twijfel, en... zekerheid, dat veel zoet gevooid Teutoons om onze scherpste stekels vraagt.

*

WAAROM deze wellicht weinig zakelijke en in ieder geval sterk subjectieve bespiegeling? Omdat we een boek¹⁾ hebben gelezen, dat recht heeft op een zo objectief mogelijke beoordeling, al is de schrijver ervan een voormalig Oostpruisisch landjonker, die als Duits diplomaat ook lid werd van de NSDAP. Het betreft hier het boek „Unterwegs nach Deutschland”, geschreven door Wolfgang Gans Edler Herr zu Putlitz, voorzien van de ondertitel „Erinnerungen eines ehemaligen Diplomaten”.

De naam zegt al, uit welke klasse hij komt, en in de eerste bladzijden van het boek maken wij dan ook kennis met het Junker-milieu, waarin de kunstzinnig geïnteresseerde Wolfgang een ietwat buitenbeense plaats innam. Tegelijkertijd

¹⁾ Wolfgang Gans Edler Herr zu Putlitz: „Unterwegs nach Deutschland” — Erinnerungen eines ehemaligen Diplomaten. Verlag der Nation 1956.

ontmoeten we in hem — en dat het hele boek door — een — mogen we het zeggen? — typisch-Duitse sentimentaliteit, waar het zijn familie betreft, en zeker ook de geboortegrond waarmee die familie sinds mensenheugenis zo nauw in eigenaars-verhouding verbonden was.

Aan het einde van het bijna 400 bladzijden tellende boek ontmoeten we Wolfgang Gans, thans in de vijftig, bij zijn tante in de DDR, waar hij na jarenlange omzwervingen door de „vrije wereld”, een nieuw Duits onderdak vindt. Doch in heel dat belangwekkende relaas van een man, die als vooraanstaand diplomaat vlak bij het vuur der Hitler-ketel zat, is er dat bijna onvoorstelbaar onverstaanbare huis-, tuin- en keuken-denken aan „moeder”, plus aanverwante grootgrond-relaties, dat ons kriegel maakt. Dit bederft voor ons veel van het genosgen, een telg uit een oud Junkergeslacht tenslotte te zien toasten op een nieuw Duitsland, samen met een officier van de Volkspolitie, én... met tante.

*

EN toch zou het onjuist zijn, hier in zijn oordeel halt te houden; er als goedkope apotheose de vraag aan toe te voegen, of het nu werkelijk wel in het geval Putlitz 100 % goed-democratische én -Duitse overwegingen waren, die hem in 1936 deden besluiten, als ambassade-secretaris in Londen tot de nazi-partij toe te treden.

Want Putlitz had alle factoren mee, om een verwoede Hitler-kwant te worden. Hij mag dan in zijn jeugd, volgens zijn eigen beschrijving anno 1956, warme en zelfs actieve sympathieën hebben gehad voor de revolutionairen van 1918, zijn afstamming, zijn loopbaan in de handel en vervolgens de Duitse diplomatie — ook in de Weimar-republiek nu niet direct een vooruitstrevende kaste — vormden toch bepaald gevaarlijke factoren bij zijn ontwikkeling rond en na 1933. Putlitz' opmerkingen over zijn verblijf als zaakgelastigde op Haiti (1931) na een functie aan de ambassade in Washington, laten zien, hoe moeilijk het voor iemand van zijn klasse is, door te dringen tot de kern der verschijnselen. En het lijkt hier dan ook meer een zekere „Schadenfreude” van een Duits burger over de problemen der „oude” kolonisatoren daar en elders, die hem tot een serie algemene, weinig zeggende opmerkingen over „blank” en „bruin” brengt.

Ook thans kan men zulke geluiden weer vernemen, als geraffineerd element in de run van Bonn naar afzetgebieden en wingewesten in de steeds zelfstandiger wordende landen van Azië en Afrika.

Maar bij Putlitz klinkt dit alles zeer onschuldig; getuigt het van een gematigde, milde burgerkijk op het leven, waarin hij zijn bescheiden diplomaten-rol speelt.

*

EN dan komt '33; met name de Rijksdagbrand, waarover Putlitz enkele belangwekkende mededelingen doet; belangwekkend ook voor ons, omdat de beruchte Engelse journalist Sefton Delmer er bij ten tonele wordt gevoerd. Delmer dook in de oktober-dagen van 1956 in Boedapest op, en heeft als boezemvriend van prins Bernhard de hand gehad in de publikaties over het Nederlandse Hofconflict.

Deze man blijkt de gehele nacht van de Rijksdagbrand in het gezelschap van Goering te hebben vertoefd, en ijverig de legende van „de verijdelde putschplannen der communistische brandstichters” te hebben verspreid.

Delmer komt opnieuw in het boek op de proppen, als Putlitz begin 1944 van Amerika naar Engeland terugkeert, waarheen hij reeds in 1940 vanuit ons land was gevlucht. De man is dan hoofd van de Duitse uitzendingen van de BBC, en kan Putlitz daarbij goed gebruiken.

„Ik was ietwat verbaasd,” zegt de schrijver, „toen men mij de naam van de leider der uitzendingen noemde... Ik hield Delmer tot dan toe wegens zijn intieme betrekkingen tot Adolf Hitler voor een nazi-vriend. Had ik mij misschien vergist? Menig Duits emigrant in Londen heeft in de jaren vóór de oorlog geloofd, dat ik een Gestapoman was.”

Het mysterie-Delmer bleef overigens ook voor Putlitz bestaan, want hij vertelt over de radio-ploeg van Hitler's ex-vertrouwing:

„In hun totaliteit waren deze door Delmer gekozen Duitse en Oostenrijkse medewerkers allesbehalve een elite van anti-fascistische strijders. Menigmaal kreeg ik een wilde behoefte, de een of ander een krachtig „Heil Hitler” toe te roepen. Delmer was niet vergeefs bij Hitler en Goebbels in de leer gegaan. Zijn propagandatechniek leek op die van de nazi-radio als het ene ei op het andere... Delmer zelf regeerde op uitgesproken dictatoriale wijze en behandelde zijn mensen als koelies... Hij dacht er niet aan, een echt patriottisch Duits woord in zijn uitzendingen toe te laten...”

Kortom, dit gezelschap rondom Delmer was een uitermate dubbelhartig stel lieden, tot wie ook voormalige SS-officieren behoorden, die in verbinding stonden met Rudolf Hess. Putlitz vertelt van één hunner, die zich Nansen noemde en in opdracht van de Britse geheime dienst aan de reactionaire Poolse overste Bor-Komorowski wapens uit de SS-voorraden had geleverd.

Zowel Nansen als Delmer hadden kennelijk te maken met de aanslag op Hitler van 20 juli 1944, die, zoals bekend, ten doel had, de weg te banen voor een aparte vrede in het Westen, met zo mogelijk een gezamenlijk geallieerd-Duits optreden tegen de zegevierende Sovjet-legers.

*

EN hier komt men onvermijdelijk, temidden van de vele anecdotes die Putlitz over zijn nazi-chefs vertelt, en van de hartelijk-menselijke bewoordingen, die hij met name voor de zojuist overleden Engelse staatsman Lord Vansittard over heeft, aan de vraag, welke rol deze Duitse diplomaat in 'dit Engels-Duitse spel heeft gespeeld.

Putlitz is nogal karig met zijn mededelingen over eigen activiteiten, maar zeer duidelijk maakt hij, dat de opvattingen van Churchill-Vansittard in de laatste jaren vóór de Tweede Wereldoorlog zijn sympathie hadden.

Hij werkt dan, als gezegd, in Londen en krijgt na de geheimzinnige dood van gezant Hoesch — uit de oude Weimar-diplomatie — Van Ribbentrop als chef.

Kostelijk zijn de verhalen over de pralende, hysterische pronkzucht waarmee deze latere minister van buitenlandse zaken zich in het oude imperiale Londen beweegt. Tegelijkertijd geeft de schrijver een beeld van de nazi-sympathieën, die in brede Engelse burger- en adel-kring voor de Führer bestonden, en die dankbaar door de nazi's werden aangegrepen. In dit klimaat tierde Chamberlain's München-politiek uiteraard welig, en het is Putlitz' verdienste, dat hij duidelijk dit noodlottig samenspannen van Brits en Duits imperialisme, zij het vanuit weinig schokkende eigen waarnemingen, aan de lezer toont.

Hij vertelt daarbij, dat hij een geheim stuk van een Gestapo-agent over een gesprek met de zwager van Chamberlain te pakken kreeg, waarin die o.m. de volgende zinsnede aan zijn eerste-minister-familiedid sir Neville toeschreef: „Voor ons zou het natuurlijk het beste zijn, wanneer deze beide dollen honden — Hitler en Stalin — elkander in de haren vlogen en wederzijds opraten.”

Een bekend adagium: o.a. het commentaar van ex-president, toen nog senator Harry Truman op 23 juni 1941 bij de Hitler-overval op de USSR; en — getuige Churchill's onthullende mededeling in 1955 over het befaamde telegram van april 1945 aan Montgomery — tot het einde der Tweede Wereldoorlog toe een voortdurend gekoesterde en actief nagestreefde hoop tot in het hart der Britse regering, ook IVA Chamberlain... Uiteraard steeds aangepast aan de werkelijke situatie.¹⁾

Boven-geciteerd verlangen van de heer Chamberlain speelde Putlitz Vansittard

¹⁾ Nadat dit artikel gereed was, kwam de onthulling in de officiële Britse geschiedschrijving van de Tweede Wereldoorlog, dat Churchills generale staf op 12 juni 1941 bevel gaf, zich voor te bereiden op bom-aanvalen op Bakoe! Negen dagen vóór Hitlers overval...

in handen, die korte tijd erna als staatssecretaris moest aftreden. De bewuste Gestapo-agent moest Engeland verlaten, en werkt nu mee aan het door de Amerikanen gefinancierde Westduitse dagblad „Der Tagesspiegel“. Zo komt in de Atlantische solidariteit alles en ieder op zijn pootjes terecht.

In elk geval had Putlitz met deze daad de aandacht van Vansittard op zich gevestigd, en diens beschermende (vër reikende!) hand is dan ook nergens in het boek meer afwezig. Een zo grote belangstelling van één der best getrainde Britse diplomaten voor een Duits collega van beduidend lagere rang, moet vanzelfsprekend in overeenstemming zijn geweest met de interessen van Britse kringen om Vansittard heen. Zo kan het dan ook gebeuren, dat Putlitz door diens ingrijpen tenslotte in 1939 uit Den Haag naar Londen vlucht.

*

IN mei 1938 wordt Putlitz tot Gezantschapsraad in Den Haag benoemd, met als zijn onmiddellijke chef gezant Graaf Zech-Buckersroda, die toen reeds 10 jaar lang als zodanig in ons land verbleef. Welke kaste ook toen de Duitse diplomatie — ten bate van Hitler's agressie-politiek — beheerste, moge blijken uit de familie-relaties van deze Zech, en... van Putlitz zelf. Zech was gehuwd met een dochter van de beruchte Rijkskanselier Von Bethmann-Höllweg (de man van het „vodje papier“ uit 1914), en haar broer Felix was weer een dikke vriend van Putlitz uit hun gezamenlijke diensttijd in het derde Ulanen-regiment.

Zech wordt ons beschreven als tegenstander van de nazi's, maar als men leest, wat — met zijn medeweten — allemaal door de echte nazi's in zijn gezantschap tegen ons land werd bedreven, kan men de betekenis van die beweerde anti-nazi-gezindheid moeilijk zien.

Putlitz beschrijft enthousiast het mooie Scheveningen en vertelt ons, hoe hij zich van een chauffeur-knecht voorzag, die hij uit Keulen liet overkomen en met wie hij later nog vele omzwervingen in Engeland en Amerika zou maken; een soortement boezem-vriend tegen wie bepaalde Engelsmen-blijkbaar ook geen enkel bezwaar hadden.

In het hoofdstukje „Hitler's vijfde colonne in Holland“ nu vertelt Putlitz hoe het hier op het Duitse gezantschap en daaromtrent toeging. Natuurlijk is ons al heel wat bekend over de houding der toenmalige regering-Colijn en vervolgens van het kabinet-De Geer ten opzichte van deze verraderstroep, maar het is bepaald schokkend om van deze Duitse zijde nog eens te lezen, hoe erg het wel was.

„Voor Duitsers, die anti-Hitler-plannen koesterden, was het politieke klimaat in Holland wezenlijk slechter dan in Engeland“, zegt Putlitz. Zo kon in ons land via de toegestane vereniging van „Rijksduitsers“ door de „eigenlijke aan touwtjes trekkers, de hoge partij- en SS-functionarissen“, de vijfde colonne worden georganiseerd. Deze hogere heren zaten met een diplomatenpas in het gezantschap, en Putlitz noemt met name „Gezantschapsattaché“ dr. Otto Butting: „Geen Hollands autoriteit mocht aan hem komen, mocht hem controleren of anderszins lastig vallen. Hetzelfde gold voor de belangrijkste agenten der Gestapo en de door admiraal Canaris geleide spionage-afdeling van de Wehrmacht. Als hulp-arbeiders, bijzondere referenten, wetenschappelijke assistenten waren ze in het officiële apparaat van het gezantschap opgenomen. De meesten hunner gingen bovendien nog schuil onder valse namen. Ze werden ingezet en gedirigeerd door een geheimzinnige, vloeiend Hollands sprekende contra-spionage-specialist, die ons slechts onder de schuilnaam Schultze-Bernett bekend was. Zendingen aan hem werden ook met „Jonathan“ of slechts met S—B, geadresseerd. Schultze-Bernett ontving zijn rechtstreekse instructies van een elegante blonde man, qua type kennelijk een hogere officier, die van tijd tot tijd in Den Haag opdook en helemaal geen naam noemde...“

Graaf Zech had voor de heren een speciaal huis in de Johan de Wittlaan op

Scheveningen gekocht, voorzien van een geheime zender op het dak, waarmee men „ongestoord zijn belangrijke nieuws rechtstreeks naar Berlijn overseinde.“

Putlitz stond verbaasd over de omvang van de koerier-bagage voor zo'n betrekkelijk klein gezantschap, gaf overigens de hele boel meteen door aan Schultze-Bernett of Butting, en vertelt zonder bliken of blozen: „Ik twijfelde er niet aan, of er bevonden zich wapens, zendapparatuur en aanverwante voorwerpen in“...

*

MAAR de heren beschikten ook over de ongeveer 100.000 Duitse onderdanen, die overal in ons land verspreid woonden. „Die waren genadeloos aan de heren Butting en Schultze-Bernett overgeleverd... Een minderheid was lid van de partij, maar lidmaatschap van of tenminste een zekere verhouding tot het zogenaamde Arbeitsfront was onontkoombaar, wanneer men zichzelf of zijn familie in Duitsland niet aan lage chicanes wilde bloot stellen. Zo was er in het hele land nauwelijks één Duitser, wiens naam niet in Butting's cartotheek was geregistreerd. Wanneer Schultze-Bernett in welke uithoek van Nederland dan ook spionage-opdrachten had, hoefde hij maar in deze cartotheek te bladeren om bruikbare lieden te vinden. Vol trots zei hij mij eens: „Er is in dit land geen steen, die we niet kennen.“

En dan komt de opmerking, die voor ons, Nederlanders, het belangrijkste is van deze hele beschrijving der nazi-spionage-schande in ons land:

„Het lijkt mij onwaarschijnlijk, dat de Hollandse autoriteiten zo blind of zo naïef waren, dat zij niet merkten welk gevaarlijk spel hier werd bedreven. Ze verschansten zich achter de zogenaamde Hollandse neutraliteit, die hun niet toestond, zich in de aangelegenheden van buitenlandse onderdanen te mengen. Hoe ik ook naar bondgenoten omzag, nooit heb ik in de kringen der Hollandse regering een Vansittard of een (Duff) Cooper gevonden, bij wie ik zeker was dat hij mij niet aan de nazi's zou verklappen, als ik hem mijn ware gezindheid openbaar zou maken.“

Als 't je blijft: de Duitse diplomaat Putlitz, die in elk geval in 1938—1940 de nazi-bui zag hangen en er om welke reden dan ook genoeg van had, wist in Den Haag geen lieden van zijn rang en stand te vinden, bij wie hij terecht kon om zijn hart uit te storten. Dat hij in ons land de weg niet zocht of wist te vinden tot communisten, socialisten of andere linkse anti-fascisten, hoeft niet te verbazen, wanneer men weet, dat hij die weg in eigen land nog maar enkele jaren geleden insloeg. Met bovengeciteerd vonnis over het bewind-Colijn/-De Geer kan onze regerende kaste het echter wel doen.

*

DOCH we zijn er nog niet:

„Ook tegenover het gevaar, dat van de Hollandse nazi's dreigde, toonde de regering in Den Haag zich tamelijk blind“, zo luidt het oordeel van deze Duitser. „Nooit heb ik in Engeland op toonaangevende plaatsen functionarissen aange-troffen, die in zo geestdriftige toonaarden hun sympathie voor het nieuwe Ger-manendom bezongen als in Holland. De Britse fascistpartij van sir Oswald Mosley had in de bureaux van Whitehall (het regeringscentrum van Londen — schrijver) nauwelijks één vriend. De nationaal-socialisten van de heer Mussert in Holland hadden aanhangers in bijna alle ministeries en zelfs in de hofhouding van de koningin. Met eigen ogen heb ik gezien, hoe onze propaganda-attaché, partijgenoot Hushahn, de aristocratische perschef van de heer Mussert, mijnheer Rost van Tonningen, de guldenbriefjes uitteelde, die hij maandelijks van Berlijn als subsidie ontving. Er waren politie-commissarissen, die zonder enigerlei rechts-pleging op een wenk van Butting, Duitse emigranten bij nacht en ontij over de grens zetten en aan de Gestapo uitleverden. Bekend stond hiervoor vooral de commissaris van politie in Nijmegen!“

Ik heb nooit vernomen, dat de Hollandse regering over dergelijke voorvallen van willekeur, die ons bij dozijnen bekend werden, ook maar ooit een dossier-stuk heeft aangevraagd. Bercidwillig gaf ze zelfs haar toestemming, wanneer naderhand aan de wetsovertredende Hollanders op voorstel van Butting of Schultze-Bernett feestelijk de door Hitler gestichte orde van de Duitse Adelaar tweede of derde klasse werd toegekend."

Het zal ons verder een matige zorg zijn, te lezen, dat Putlitz werkeloos toezag, en dat „het enige, wat mij moreel op de been hield, mijn bewustzijn was, in Engeland goede vrienden te hebben, met wier hulp ik mocht hopen, eens de nazi's te kunnen vuigen." Voor ons is het diep schokkend, hier nog eens bevestigd te zien, en dat zo precies, hoe de Nederlandse regering ook toen al in het stof kroop voor de liederlijkste Duitse rekels en voor hun misdaden tegen fatsoenlijke mensen.

We vernemen dan verder nog, dat in de loop van 1939 een derde nazi-spionnen-opperhoofd, „kapitein" Besthorn, vanuit Indonesië naar Den Haag werd overgeplaatst, en dat de heren een schot van jongens met een windbuks of een katapult tegen een raam van het gezantschap tot een „joodse aanslag" bombardeerden.

„De Hollandse regering deed intussen met de comedie braaf mee. Naar buiten wekte ze althans de schijn, alsof ze Buttings geschreeuw voor serieus hield. Het kogeltje werd van alle kanten gefotografeerd en aan een Rijks-laboratorium gegeven, waar het volgens alle regelen der kunst op metaal-gehalte en afkomst moest worden onderzocht. De politie gaf opsporingsbrieven naar de onbekende aanvallers uit en stelde zelfs voor onze privé-woningen dag en nacht bewapende posten op."

Een kruistocht van Goering langs onze grens bij Emmericht, een turn-bezoek aan Zandvoort van SS-beul Heydrich en een doorreisje naar Hoek van Holland—Londen van dr. Robert Ley vormen de sluitstukjes van dit Putlitzer verslag der Haagse alliantie met Hitler-Duitsland.

Waarbij melding wordt gemaakt van een zeker heer Kordt, die in 1939 leider van de geheime inlichtingendienst der nazi's in Bern werd, welke contact met Engeland onderhield; dezelfde man kwam later in dienst van FBI-chef Allan Dulles en is, na chef van de politieke afdeling van Adenauers ministerie van buitenlandse zaken te zijn geworden, nu diens gezant in Athene...

*

PUTLITZ vlucht dan in het najaar van 1939 naar Engeland, gevlogen door wijlen Parmentier, geholpen vanuit Londen door Vansittard en met bemiddeling van de tegenwoordig genaturaliseerde Engelse toneelschrijver/-speler Peter Ustinow. Hij verlaat ons land, dat hij na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog beschrijft als „het belangrijkste Hitlerse spionnagecentrum."

Enkele maanden later begint voor ons de bezettingellende. Putlitz toeft in Engeland en Amerika, en, als gezegd, later weer in Engeland, om na de oorlog in verscheidene Europese landen zijn geluk te beproeven, tot ontmoetingen met Sowjet-vertegenwoordigers hem overtuigen van zijn reeds lang gevoelde behoefte, naar zijn vaderland terug te keren. Dat vindt hij dan in de DDR, waar hij thans nog woont.

Wij willen hier afscheid van Putlitz' boek nemen, en de lezing ervan aanbevelen aan al diegenen, die belangstellen in een zijlicht als dit op de nog zo recente geschiedenis van het voor-oorlogse Duitsland. Inzicht in de kern van het Duitse vraagstuk krijgt men niet; in het probleem van „de goede Duitser" uit de vroeger in Oost-Duitsland heersende klasse ongetwijfeld.

En door de hoofdstukken over ons land is „Unterwegs nach Deutschland" voor Nederlanders belangwekkend geworden.

W. KLINKENBERG.

Verdwijnen de klassentegenstellingen?

Vaak wordt beweerd, dat er geen klassen meer zouden zijn. Soms wordt dit op een bedekte wijze gedaan. Dan wordt niet gezegd, dat de klassen verdwenen zouden zijn, maar dat de verschillen tussen de klassen vervagen. Er wordt niet gezegd, dat er geen klassentegenstellingen meer zouden zijn, maar dat deze verzacht zijn.

In Engeland zijn de laatste tijd enkele boeken verschenen over de klassestructuur van de bevolking en over de verdeling van het nationale inkomen onder de verschillende klassen in dit land.¹⁾ De schrijvers vertegenwoordigen verschillende politieke opvattingen: Cole is een bekende theoreticus van de Labour-partij, Iiersic een vertegenwoordiger van zakenkringen en Lydall is medewerker aan het Instituut voor Statistiek van de Universiteit van Oxford.

Ieder van hen benadert het vraagstuk van een andere zijde. Cole bv. geeft de voorkeur aan een abstract-theoretische analyse, waaruit hij zeer vergaande conclusies trekt. Iliersic en Lydall gaan meer in op afzonderlijke vraagstukken en werken met veel concrete gegevens. Tracht men echter de belangrijkste politieke gedachten in deze boeken samen te vatten, dan ziet men, dat deze bij de drie auteurs min of meer dezelfde zijn.

In zijn boek „Het internationale socialisme in een nieuwe vorm" schrijft Cole, dat „de klassenstrijd minder acuut is geworden..."

Het is haast niet te geloven, dat zo'n stelling wordt geoneerd in een tijdperk van de grootste revoluties, die de geschiedenis ooit gezien heeft, in een tijdperk, waarin in Europa en in grote gebieden van Azië socialistische veranderingen tot stand komen, waarin de nationale bevrijdingsbeweging een ongekende omvang en kracht heeft gekregen en waarin de stakingsbeweging in de kapitalistische landen vaak miljoenen mensen tegelijk omvat.

Ter ondersteuning van zijn stelling over de vervaging van de klassenverschillen en het verflauwen van de klassenstrijd noemt Cole vooral „de spreiding van de eigendom onder een steeds groter aantal kleine aandeel- en obligatie-houders". Verder wijst hij op de uitbreiding van de kleine productie, op de werkplaatsen, kleine garages, hotels, café's enz. om daarmee te bewijzen dat „de klassestructuur... meer lagen omvat". Verder wijst hij op de groei van de technische intelligentsia, het ambtenarenapparaat en op het aantal van de in de „vrije beroepen" werkzamen.

Cole's conclusie is als volgt: de ontwikkeling leidt geenszins tot een polariseren van de klassen, zoals Marx beweert, maar tot een geleidelijk groeien van een „tussenklasse". Hiertoe rekent Cole allen, van de ondernemers (met uitzondering van de grootsten) tot aan de handelsreizigers en stenotypistes. Daar deze „tussenklasse" zou groeien, zou ook een vervagen van de klassentegenstellingen zijn waar te nemen.

Zowel het uitgangspunt als de conclusie van deze redenering zijn foutief. Zien we naar de „kleine aandelenbezitters" en gebruiken we daarbij de gegevens uit Lydalls boek „De Britse inkomens en besparingen": Het blijkt dan, dat slechts 5,5% van de gezinnen in Engeland aandelen bezit. Bij de arbeidersgezinnen is het percentage nog aanzienlijk kleiner. Het overgrote deel van de Engelse arbeiders-

1) G. D. H. Cole — World Socialism Restated, London, New Statesman and Nation, 1956

G. D. H. Cole — Studies in Class Structure, London, Routledge and Kegan Paul, 1955

H. F. Lydall — British Incomes and Savings, Oxford, Blackwell, 1955
A. R. Iliersic — Government Finance and Fiscal Policy in Post-Wark Britain, London, Staples, 1955

klasse beschikt in het geheel niet over aandelen. Maar de aandelenbezitters, de kleine aandeelhouders, hebben, zoals Cole zelf toegeeft, ook geen enkele invloed op de leiding van de produktie. Hoe kan men dan over een vervagen van de klassenverschillen praten?

Bezien we nu de kleine produktie. Valt deze dan niet in de sfeer van de klassenstrijd? Zeker, de belangrijkste klassentegenstelling in de burgerlijke maatschappij is de tegenstelling tussen de bourgeoisie en het proletariaat. Maar het zou foutief zijn het grote verschil tussen de positie van de grote kapitalist en de toestand van de miljoenen zelfstandige kleine producenten te veronachtzamen. Het zou foutief zijn de diepgaande tegenstellingen tussen hen over het hoofd te zien.

Soms toont de kleine produktie een zekere ontwikkeling, vooral daar, waar ze voor bepaalde takken van de grote industrie werkt. Maar wie zou kunnen loochenen, dat de kleine produktie van ondergeschikte betekenis is? Er kan ook niet aan worden getwijfeld, dat de kleine produktie door de grote industrie wordt geruïneerd en verdrongen. Cole beziet dit vraagstuk op een eenzijdige manier en overzielt daarom het proces niet in zijn totaal.

Cole's beweringen houden geen stand tegenover de feiten van de Engelse werkelijkheid. De statistische gegevens over het jaar 1951 tonen, dat 3,3% van alle werkende gezinshoofden in Engeland grote ondernemers, hoog betaalde vertegenwoordigers van de vrije beroepen en hogere ambtenaren zijn, terwijl bijna 90% als volgt kan worden verdeeld: 65,3% arbeiders, 11,2% kantoorpersoneel, 5,1% geestelijken, 3,1% werkzaam in de handel, huispersoneel 4,1%. De boeren, kleine kooplieden en kleine ondernemers, d.w.z. de kleine burgerij, de werkelijke tussenklasse omvatte in 1951 slechts 7,5% van alle werkende gezinshoofden, een fractie van het percentage uit de tijd, toen de industriële revolutie zich in Engeland voltrok.

Bezien we nu het toenemende aantal der employé's en de werkers in de vrije beroepen. Eén ding is juist: het percentage van de personen, die in de materiële produktie van de kapitalistische landen werkzaam zijn, daalt; steeds meer mensen worden aan de produktieve arbeid onttrokken. Hoe komt dit? Vooral door de groei van het leger, het politie- en ambtenarenapparaat en het personeel dat de heersende klasse moet bedienen. Betekent dit echter, dat de klassentegenstellingen verminderen? Geensdeels, door deze parasitaire trekken van het moderne kapitalisme groeien de lasten, die de arbeidersklasse moet dragen. Zij tonen niet een vermindering, maar een verscherping van de klassentegenstellingen.

Stellig bestaat er in de kapitalistische landen een brede laag van intellectuelen: ingenieurs, artsen, onderwijzers, journalisten, advocaten enz. Doch zij vormen geen zelfstandige klasse, maar een sociale laag en deze kan geen zelfstandige rol spelen. Zij vormen een object van de strijd tussen het proletariaat en de bourgeoisie, die onder de intellectuelen en andere tussenlagen hondgenoten en reserves zoeken. Vele intellectuelen hebben zich aangesloten bij de strijd van het proletariaat, vele anderen echter staan in dienst van de bourgeoisie. Zij, die zich „boven de klassen” willen plaatsen en een „zelfstandige” rol in de klassenstrijd willen spelen, maken zich in het beste geval schuldig aan zelfbedrog; in het slechtste geval bevorderen zij op een geraffineerde manier de burgerlijke invloed op het openbare leven.

Als gesproken wordt over de zogenaamde vervaging van de klassenverschillen krijgt men steeds weer te horen, dat „de inkomens genivelleerd worden”.

Cole beweert, dat „het kapitalisme in Groot-Brittannië onder de druk van de armere bevolkingslagen concessies heeft gedaan” en dat „de ongelijkheid in de inkomensverdeling aanzienlijk verminderd is”. Lydall zegt, dat door de verhoging van de directe belastingen „de inkomens worden genivelleerd”. Ilesic verklaart in zijn boek „De financiële en belasting-politiek van de regering in het na-oorlogse

Engeland”, dat zich in de laatste vijftientig jaar in Engeland een „sociale en economische revolutie” heeft voltrokken.

Lydall en Ilesic verzekeren, dat deze „revolutie” het resultaat is van een nieuwe verdeling van de inkomsten als gevolg van een progressieve directe belasting van de rijksten, door de belasting op de winsten en superwinsten. Maar de feiten, die zij zelf aanvoeren, ontkrachten hun argumenten. Ilesic geeft toe, dat de grootste ondernemingen na de oorlog nooit last hebben gehad van een gebrek aan kapitaalreserves, omdat hun winsten voortdurend stegen. Verder schildert hij met precieze kennis van zaken de verschillende methodes van belastingontduiking, die door de ondernemers en de naamloze vennootschappen worden gebruikt. Hij schrijft, dat in Engeland ontduiking van de winstbelasting zo verbreid is, dat de regering de bekwaamste en knapste ambtenaren, „de beste koppen”, zoals hij zich uitdrukt, moet gebruiken voor het binnenhalen van de belastingen.

Ten slotte, en dat is het belangrijkste, leidt de directe belasting van de inkomens en winsten niet tot een herverdeling tussen de verschillende klassen, maar alleen binnen de kapitalistenklasse. Het voordeel daarvan valt toe aan de financiersgroepen, die de meeste invloed op het staatsapparaat hebben en het staatsbudget voor hun eigen verrijking gebruiken.

Verder moet er op gewezen worden, dat een directe belasting vaak de inkomens van de verschillende maatschappelijke klassen nog meer differentieert. In Engeland is het bedrag van het belastingvrije minimum-inkomen in 1950 steeg tot 17 miljoen, terwijl het in het budgetjaar 1938-39 slechts 9 miljoen bedroeg. Bovendien zijn de belastingen, die de werkers moeten betalen, meer gestegen dan de totale som van de inkomstenbelasting (van 1938 tot 1953 steeg deze met 440%; de belastingen voor de arbeiders en employé's stegen evenwel tot het twaalfvoudige).

De indirecte belastingen leiden in feite tot een herverdeling van het nationale inkomen, maar ten gunste van de kapitalistenklasse. Ilesic en Lydall brengen interessante gegevens over de stijging van de indirecte belastingen, die met al hun kracht drukken op de personen met een laag inkomen, d.w.z. op de werkende massa. „Men moet bedenken”, schrijft Lydall, „dat de directe belastingen slechts ongeveer de helft van de belastingopbrengst van privé-persoon uitmaken, terwijl de indirecte belastingen aanzienlijk zwaarder drukken op de groepen met een lager inkomen.” Volgens officiële cijfers steeg het deel van de indirecte belastingen in de totale som van de belastingopbrengst alleen al in de laatste drie jaar van 44 op 47%.

De meest algemene graadmeter voor de toestand van de verschillende klassen is de verdeling van het nationale inkomen. Wat zeggen de cijfers hiervan?

In 1924 kregen de werkers in Engeland 45% van het nationale inkomen, in 1948 echter 40,5% en in 1954 nog slechts 39,6%. Het aandeel van de kapitalisten is op dezelfde wijze gestegen.

Ilesic merkt over de door hem ontdekte „revolutie” nog het volgende op. Ten eerste zou de huidige belastingheffing zo zijn, dat „de vorming van grote vermogens uit lopende inkomsten bijna uitgesloten is.” Wij zagen al, dat dit argument niet steekhoudend is. Ten tweede verklaart Ilesic, dat de huidige successierechten de mogelijkheid bieden om in de loop van een of twee generaties „grote vermogens praktisch uit de wereld te helpen”. Maar zelf geeft hij de methoden aan, waardoor deze successiebelasting kan worden ontduikt (bv. door de oprichting van familievennootschappen).

Ook de gegevens uit Lydalls boek over de verdeling van de banktegoeden onder de groepen met verschillende inkomsten werpen een zeker licht op het vraagstuk, hoe de rijkdom verdeeld wordt. Lydall geeft o.a. toe, dat zgn. liquide tegoeden (deposito's bij spaarbanken, aandelenbanken enz.) nog ongelijkmatiger verdeeld zijn dan de persoonlijke inkomsten. 32% van alle Engelse gezinnen

hebben in het geheel geen liquide tegoeden, bijna de helft van alle gezinnen heeft minder dan 10 pond sterling. Tien procent van de gezinnen waarvan elk liquide tegoeden van meer dan 500 pond sterling bezit, heeft drie kwart van alle tegoeden. De nieuwste officiële statistieken in Engeland laten zien, dat 1 % van de volwassen bevolking van dit land 56 % van de totale nationale rijkdom bezit.

De feiten tonen dus, hoe onjuist de stelling is van het vervagen van de klassenverschillen. Deze stelling wordt met een zeer bepaald doel gepropageerd: ze moet de levenskrachtigheid van het kapitalisme bewijzen, de werkers van de klassenstrijd afhouden en tot „samenwerking” van de klassen aanvuren. Maar de „samenwerking” van de klassen in het kapitalisme betekent een zich afwenden van de fundamentele belangen van het proletariaat, van de strijd voor het socialisme; het betekent het ondergeschikt maken van de belangen van de arbeidersklasse aan die van de kapitalisten.

De klassebetekenis van een theorie wordt niet bepaald door de persoonlijke bedoelingen van de theoreticus, maar door de vraag voor wie zijn theorie van nut is. De theorie van de zgn. vervaging van de klassenverschillen in de kapitalistische maatschappij is van nut voor de kapitalisten. Dat wordt o.a. onderstreept door het feit, dat ze niet alleen door Cole, maar ook door een vertegenwoordiger van zakenkringen als Ilesic wordt verdedigd.

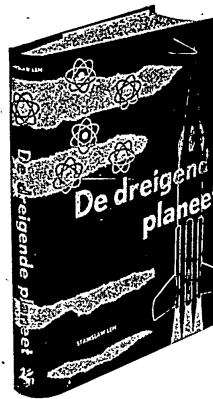
Het zou echter onjuist zijn Cole en Ilesic op een lijn te plaatsen. Cole's nieuwste geschrift „Het internationale socialisme in een nieuwe vorm” is belangwekkend. Hij snijdt daarin enkele belangrijke vraagstukken van de arbeidersbeweging aan en doet o.a. een poging om de politiek van de sociaal-democratische partijen van de laatste tientallen jaren aan een kritische waardebeoordeling te onderwerpen. Maar in het zelfde boek verdedigt Cole de theoretische grondslagen van de politiek van deze partijen; hij onderwerpt het Marxisme aan een revisie en tracht te bewijzen, dat de leer van Marx niet juist is gebleken.

Zijn argumenten tegen het Marxisme zijn dezelfde die door de reformisten al rond de eeuwwisseling in de slag zijn geworpen. Maar toch heeft de leer van Marx in de achter ons liggende tijd, in weerwil van alle profetieën van haar tegenstanders, in alle landen miljoenen aanhangers gewonnen, die zich in hun werk door haar laten leiden en ze wordt op een derde deel van de aarde in de daad omgezet.

De leer van Marx is almachtig, omdat ze juist is. Dat verklaart ook waarom de pogingen het Marxisme te weerleggen, mislukken. Zoals het onmogelijk is de arbeidersklasse te vernietigen, is het ook onmogelijk haar ideologie, het marxisme, te vernietigen.

W. SAFRONTSOEK

(Nieuwe Tijden, 1957, nr. 5)

prijs f 7.50

de dreigende planeet

auteur: Stanislaw Lem
312 blz. op houtvrij wit papier,
duidelijke letter
gebonden in prima kunstlederen
band, met stofomslag ontworpen
door Rob Metz, die tevens voor
de illustraties zorgde.

Dit boek werd geschreven met de kennis van een geleerde, de hartstocht van een ontdekker en de scheppingskracht van de romanschrijver. Gefascineerd zult U de gehele wordingsgeschiedenis van het ruimteschip „KOSMOKRATOR” volgen en daarna de reis door het heelal en de lotgevallen der reizigers op Venus meemaken.

in de erkende boekhandel verkrijgbaar

pegasus

Leldestraat 25 Amsterdam

verschenen:

**de levende
waarheid van
het leninisme**

door Paul de Groot

bestel vandaag nog

64 blz., prijs f 0.60

Leidsestraat 25, Amsterdam

mei 1957

Politiek en Cultuur

uit de inhoud

Arbeidersklasse en natie

De Euranatomische les

Met de driekleur in top

De massalijn van de Chinese
communisten

Tegen het opdringend fascisme.

17e jaargang, nr

5

40 cent

MEI 1957

Arbeidersklasse en natie	B. Gillieron	193
De Euranatomische les	Marcus Bakker	197
Met de driekleur in top	G. Makkelie	205
De massalijn van de Chinese communisten	A. Averink	215
Rectificatie		221
Tegen het opdringend fascisme	S. Geugjes	222
Een uiteenzetting die niet uit kon blijven	Ilja Ehrenburg	232
BOEKBESPREKING.		
Abraham Kuyper als pleitbezorger van de P.B.O.	R. Jurgens	236
„Nederlands" Nieuw-Guinea — een land in opbouw	H. de Vries	238
Discussie over een verhaal van een jonge schrijver		239

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus,

Leldestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar, losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 178127.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en O. Prinsengracht 275, Amsterdam-C., tel. 62565.

17e jaargang no. 5

mei 1957

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

Arbeidersklasse en natie

De 4de mei, herdenkingsdag van de gevallen in de tweede wereldoorlog en de 5de mei, de nationale feestdag ter viering van onze bevrijding van de Duits-fascistische onderdrukkers, zijn meer dan historische gedenkdagen.

Immers dezelfde Hitler-generaals zijn in vol ornaat in het daglicht getreden. Speidel is Navo-bevelhebber geworden. Het Westduitse leger zal atoombommen krijgen, hoewel de Parijse Verdragen er door zijn gekomen met het uitdrukkelijk beding, dat dit niet zou gebeuren.

Daarom zijn de 4de en de 5de mei dagen om de vaste wil te verkondigen nooit meer een fascistische heerschappij toe te staan.

Het is dan ook niet toevallig, dat de reactionaire krachten de betekenis van deze dagen willen doen verminderen en ze liefst niet willen houden. Maar deze nacht van verschrikking, die de bezetting was, kan niet gemakkelijk uit de geesten van de volken en ook niet van ons volk worden weggenomen.

Het vraagstuk van de nationale zelfstandigheid wordt voor ons volk en dus ook voor de Nederlandse arbeidersbeweging van steeds grotere betekenis.

Marx en Lenin hebben steeds grote aandacht aan het nationale vraagstuk gewijd. Zij wisten maar al te goed, dat het onmiddellijk met de strijd van de arbeidersklasse voor zijn bevrijding was verbonden. De uitspraak van Marx: „Geen volk is vrij, dat een ander volk onderdrukt", is de hoeksteen van de marxistisch-leninistische theorie over dit vraagstuk. Deze korte uitspraak is rijk aan gedachten. Marx wist zeer goed, dat de nationale onderdrukking uit het kapitalisme zelf voortvloeide. Hij richtte zich hiermee tot het proletariaat, tot de arbeidersbeweging. Hij wilde hiermee niet alleen de algemene gedachte tot uitdrukking brengen, dat socialisme en nationale onderdrukking onmogelijk met elkaar konden samen gaan, maar gaf ook een richtsnoer voor het praktische handelen. Het proletariaat van de onderdrukkende natie moet in het krijt treden voor de onafhankelijkheid van de natie, die onderdrukt wordt. Niet uit een of ander vaag rechtvaardigheidsgevoel, maar omdat deze onderdrukking samenhangt met de uitbuiting waarvan de arbeidersklasse zichzelf wil en moet bevrijden. Deze strijd richt zich dus tegen het nationalisme en chauvi-

nisme. Dit wordt kernachtig gekarakteriseerd door Paul de Groot in zijn brochure „De levende waarheid van het leninisme” met de woorden:

„Het chauvinisme van de bourgeoisie, dat in de vorige eeuw tot uiting kwam, overschat de eigen natie, wil haar tot „Herrenvolk” over anderen verheffen en gaat gepaard aan haat tegen andere naties”.

Anderzijds zegt Marx tot het proletariaat van de onderdrukte landen, dat het de strijd voor de nationale onafhankelijkheid in het algemeen moet ondersteunen.

Door Marx wordt er dus al duidelijk op gewezen, dat proletarisch internationalisme en strijd voor nationale zelfstandigheid twee zijden van een medaille zijn.

De genoemde uitspraak sluit het „Proletariërs alle landen, verenigt U” niet uit, maar veronderstelt het integendeel. Daarom haalde Lenin ook in verband met het nationale vraagstuk een uitspraak van Plechanow aan, die luidt:

„Het belang van de vereniging van de proletariërs, het belang van hun klassesolidariteit, eist de erkenning van het recht van de naties op afscheiding”. (Lenin — Uit zijn werken dl. II).

Over de ene zijde van het vraagstuk, het proletarisch internationalisme werd reeds eerder in P. en C. geschreven.

Zijn deze opvattingen van Marx en Lenin verouderd? Neen — integendeel. Dat wil echter niet zeggen, dat in de loop van de geschiedenis de vormen waarin het nationale vraagstuk zich voordoet, steeds dezelfde zijn. En ook de conclusie voor de marxistische arbeiderspartij en het proletariaat uit deze opvattingen zal niet steeds gelijk kunnen zijn.

Hoe stond b.v. het nationale vraagstuk voor het proletariaat van de Westelijke kapitalistische staten? Het bestond hoofdzakelijk uit het koloniale vraagstuk. Dit was zo tot en met de eerste wereldoorlog. Met de opkomst van het fascisme werd dit vraagstuk voor deze staten zelf weer hoogst actueel. Het fascisme, de openlijke dictatuur van de meest reactionaire, meest chauvinistische elementen van het monopolie-kapitaal, bedreigde het nationale bestaan ook van de Westelijke kapitalistische landen, en vooral ook van Nederland.

Dit stelde het congres van de C.P.N. van 1938, dat de arbeidersklasse tot eenheid opriep, met alle duidelijkheid vast.

In de discussiegrondslag van dit congres staat:

„Als het Duitse fascisme erin zou slagen, zijn doel te bereiken, dan zou dit een versterking van het fascistische oorlogsblok betekenen: het zou uitlopen op onderwerping en verovering van Nederland en Indonesië wat op onnoemelijke ellende voor de volksmassa's zou uitlopen”.

Hoe juist deze opvatting was, is nu niet meer voor discussie vatbaar.

Het einde van de tweede wereldoorlog heeft ons de bevrijding van het Duitse fascisme gebracht. De ontwikkeling daarna heeft evenwel nieuwe vormen van nationale onderdrukking doen ontstaan.

Het kapitalisme in zijn imperialistisch stadium heeft er niet voldoende aan om het eigen volk uit te buiten. Het monopoliekapitaal heeft daarom nieuwe wegen ingeslagen en om de verloren gebieden terug

te krijgen en om tegelijkertijd nieuwe uitbuitingsmogelijkheden te vinden. De sterkste imperialistische staat Amerika zocht daartoe de Westelijke kapitalistische staten aan zich te onderwerpen. Door middel van het Marshallplan zijn de eerste stappen hiertoe gedaan. Hierdoor werden de Europese staten, waaronder ook Nederland schatplichtig aan Amerika. Naast directe economische voordelen, die hieruit voor de Verenigde Staten voortkwamen, werd die invloed gebruikt om deze staten tot een militair verbond, de Navo-organisatie, te dwingen. Omwonden wordt dit gezegd in een geheim schrijven van januari 1956 van Nelson A. Rockefeller, één van deze Amerikaanse monopoliekapitalisten, aan president Eisenhower. Hij zegt daarin:

„In Europa begonnen wij met economische hulp. Het is volstrekt zo, dat wij het zonder het Marshallplan veel moeilijker gevonden zouden hebben, de Nato te vormen. Wat in dit geval in werkelijkheid gebeurde, was, dat een gecoördineerde buitenlandse politiek met gebruik van elke vorm van druk tot de vorming van een, zoals wij hoopten, stevig militair verbond leidde”.

In deze zelfde brief staat:

„De versterking van onze economische positie in Iran, heeft het ons mogelijk gemaakt, zijn gehele buitenlandse politiek onder onze controle te brengen. Nu zou de Sjah het niet nog eens wagen, een of andere verandering in zijn kabinet door te voeren, zonder onze gezant te consulteren”.

De monopolies vragen niet naar de nationale belangen van de staten. Hun enige doel is hun winsthonger te bevredigen.

Andere stappen gaan hiermee gepaard en zijn er op gevolgd. In West-Duitsland werden de monopolies weer op de been geholpen, wat de herleving van het Duitse fascisme mogelijk heeft gemaakt. Dan de Parijse accoorden, die West-Duitsland in de Navo opnamen. De Kolenen Staal-gemeenschap. En nu de Euromarkt en de Euratom die, zoals elders is uiteengezet, leiden tot de politieke en economische heerschappij van de sterkste er aan deelnemende staat, van West-Duitsland.

De Amerikaanse monopolies trachten de Westduitse imperialisten te gebruiken om hun oorlogsdoeleinden tegen het socialistische kamp uit te voeren. Daarom werpen zij de overheersing van Europa in de schoot van de Duitse imperialisten.

Dit zijn de vormen, waarin de nationale onderdrukking zich voltrekt. Ook in ons eigen land.

Voor welke problemen stelt dit nu de arbeidersbeweging?

De Duitse fascistische overheersing heeft onomstotelijk aangetoond, dat van vooruitgang geen sprake kan zijn, indien een land zijn nationale onafhankelijkheid heeft verloren. Het is dus voor de arbeidersklasse een levensprobleem.

Het eigenaardige van de tegenwoordige situatie is, dat tegelijkertijd delen van de bourgeoisie worden bedreigd, zowel van de industrie als van de handel, de landbouw, enz. De reacties op de vorming van de Euromarkt getuigen hiervan sterk. Voor de strijd ter herovering van de nationale onafhankelijkheid, tegen verdere onderdrukking is een uitgebreide sociale basis aanwezig.

De strijd van deze groeperingen is echter niet doelbewust, er treden vele weifelingen op. Het is alleen de arbeidersklasse, die de leidende

kracht in deze strijd kan zijn. Daarom is vooral zijn eenheid een van de gewichtigste factoren.

Door de leiding van de P.v.d.A. wordt deze eenheid tegengegaan en wordt het inzicht in de nationale vraagstukken vertroebeld. Op het laatste congres van deze partij werd door Dr. C. L. Patijn, een lid van de bekende Patijnfamilie, die nauw met het monopoliekapitaal is verbonden, een inleiding over de buitenlandse politiek gehouden.

Hij zei daarin:

„Onze partij heeft destijds, met de grote meerderheid van het parlement, de totstandkoming van de K.S.G. op principiële en praktische gronden warm gesteund. Niet alleen omdat voor moderne productieverhoudingen de Europese staten te klein zijn geworden, maar ook omdat langs de weg van samensmelting op Europees niveau van bepaalde economische functies een weg naar politieke federale structuur werd ingeslagen, die een einde zou kunnen maken aan de Europese „Kleinstaaterel“ en de oude Frans-Duitse tegenstelling. Om dezelfde reden gaven wij steun aan de E.D.G., die er helaas niet gekomen is”.

Geen woord erover, dat deze samensmelting de macht geeft aan de sterkste kapitalistische concerns, aan de Duitse en Amerikaanse monopolies. De geleerde heer betreurt het alleen maar, dat dit alles nog niet ver genoeg gaat. Hij juicht de Euratom en de Euromarkt toe. Maar ook daarbij zitten voor hem nog te veel „slagen om de arm“ en zijn het dus nog geen „ideale constructies“. Dat zelfs burgerlijke bladen de verdragen met deze beperkingen een sprong in het duister hebben genoemd, wil hij niet zien.

Maar hij moet toegeven, dat deze politiek niet wordt toegejuicht. Want hij constateert ook:

„Er zijn er heel wat, die de koers, die de Partij van de Arbeid in de afgelopen jaren heeft gestuurd, de koers van westelijke samenwerking en steun aan de bewapening, innerlijk niet hebben meegemaakt”.

Het idee van een internationale gemeenschap is ons evenwel toch altijd blijven bezielen, zo zegt dr. Patijn. Doch was dit voor de sociaal-democratische arbeiders een gemeenschap, waarin de uitbuiting zou voortduren en de monopolies nog grotere macht zouden verkrijgen? Neen, immers. Een werkelijke internationale gemeenschap, zonder uitbuiting, zonder onderdrukking kan pas tot stand komen als de macht van het monopoliekapitaal tot het verleden behoort. Als de arbeidersklasse in de strijd voor vrede en betere levensomstandigheden zijn eenheid vindt om aan het hoofd van alle patriottische elementen aan de nationale onderdrukking een einde te maken.

B. GILLIERON

DE EURANATOMISCHE LES

Zoals dat nu eenmaal met vele dingen het geval is, heeft ook de vrij heftige discussie en strijd, die op dit ogenblik plaats heeft rondom de Europese Gemeenschappelijke Markt, zijn voor- en nadelen.

Het voordeel is duidelijk, namelijk dat vele mensen, die zich anders misschien gauw door het sympathieke „leve Europa!“ en „weg met de grenzen!“ in de luren zouden laten leggen, zich rekenschap gaan geven van wat er gaande is. Het nadeel is dat het begeleidende verschijnsel, de Euratom, bezig is geheel op de achtergrond te geraken.

En dat is bepaald niet gewenst.

Daar is de Euratom te gevaarlijk voor.

In het rapport-Spaak, dat in april 1956 het licht zag en dat de basis vormde voor het op te stellen verdrag over Westeuropese samenwerking op atoomgebied, werd ongeveer de volgende redenering gepresenteerd: De bestaande energievoorraden in West-Europa worden schaarser en, doordat de behoeften sneller toenemen dan de productiemogelijkheden, duurder. Atoomenergie is noodzakelijk voor aanvulling van dit tekort. Geen der Westeuropese landen (uitgezonderd Engeland) is in staat om zelfstandig de nodige voorzieningen te treffen voor deze ontwikkeling, voornamelijk wegens de hoge kosten. Daarom moet er samenwerking plaatsvinden van de betrokken landen.

Er wordt dan met name een vergelijking getrokken tussen wat er in de Verenigde Staten gebeurt, in Engeland en in de rest van West-Europa. Daaruit blijkt dat de V.S. reeds een bedrag van 15 miljard dollar hebben uitgegeven voor ontwikkeling van de kernenergie (waarvan overigens 12 miljard voor militaire doeleinden), Engeland anderhalf miljard dollar (waarvan één miljard voor oorlog) en Frankrijk, dat van de zes Euratomlanden het verst is in zijn ontwikkeling, slechts 200 miljoen dollar.

In Amerika zijn een dertigtal verschillende reactor-types in studie, Engeland heeft zijn grote complex in Calder Hall. Deze twee landen en de Sowjet-Unie, die ook in het rapport-Spaak als ver voortgeschreden op het gebied van atoomonderzoek wordt geschetst, zijn de enige ter wereld die zelf het onmisbare proces van verrijking van uranium toepassen.

Op grond van deze harde feiten, zo luidt dan verder de redenering, zijn de zes Westeuropese vastelandsmogendheden wel gedwongen om tot coördinatie van hun ontwikkelingsprogramma te komen.

Deze overwegingen weerspiegelen zich ook in de taakomschrijving van het Euratomverdrag, zoals het thans in ontwerp gereed is. Daarin wordt als hoofdzak genoemd het snel en krachtig ontwikkelen van de kernindustrie in de zes landen en worden tal van maatregelen aangegeven om dit te bevorderen. De taakomschrijving noemt daarbij de ontwikkeling van het onderzoek en spreading van de kennis, bescherming van de arbeiders en de bevolking, verwezenlijking van basis-in-

stallaties en vergemakkelijken van de investeringen (bij voorkeur door initiatieven van de industrie), toezicht op de bevoorrading en controle op het gebruik, verzekering van afzetmarkten, bevordering van vrije circulatie van kapitaal en specialisten en het aangaan van internationale betrekkingen. Terloops wordt hierbij genoemd dat het eigendomsrecht van splijtbaar materiaal aan de gemeenschap komt.

Halve waarheden.

Dit alles klinkt niet onredelijk. Nee, er zit zelfs een kern van waarheid in het feit dat de zes landen niet over de middelen beschikken om elk apart de kernenergie snel genoeg te ontwikkelen. Maar hier begint dan ook meteen de halve waarheid, die zo typerend is voor opzet en argumentatie van het hele verdrag.

Want waardoor komt het dat de zes landen geen geld hebben voor hun onderzoek? Frankrijk bijvoorbeeld heeft een juweel van een vijf-jarenplan voor de kernenergie in de laden van het ministerie-Mollet liggen, het wordt alleen niet uitgevoerd, omdat er geen geld voor is. Maar negen maanden van de oorlog in Algiers — die bovendien bij voorbaat verloren is — kosten net zoveel als dit gehele plan, dat voorziet in de bouw van een fabriek voor uraniumverrijking, van atoomcentrales en van een fabriek voor vervaardiging van zwaar water, in de bestudering van de toepassing van waterstofenergie en zelfs in de fabricage van een zich op atoomenergie voortbewegende duikboot en een atoomvliegtuig.

Wat Nederland betreft: Als het zijn bewapeningsprogramma tot één miljard per jaar zou terugbrengen en het geld dat overbleef aan hetzelfde doel zou besteden, dan zou het waarschijnlijk in staat zijn een soortgelijk plan ten uitvoer te brengen.

Het argument van het geld dat er niet is voor de atoom-inspanning van één enkel land is dus net zo zwak, als alle andere redenen die men aanvoert voor het niet uitvoeren van andere goede plannen; men gebruikt het liever voor straaljagers en geleide projectielen.

Dat neemt echter niet weg dat de redenering op zichzelf, dat internationale samenwerking kosten kan besparen en veel efficiënter werk kan opleveren, niet onjuist is.

Maar is er een Euratom nodig om die samenwerking tot stand te brengen?

De Internationale Atoom Organisatie.

Er bestaan verschillende vormen van samenwerking op atoomgebied. Een van de oudste is die tussen Nederland en Noorwegen, een samenwerking die, naar alle berichten zeggen, heel goed functioneert.

Er zijn verder bilaterale verdragen tussen tal van landen. Nederland heeft zijn verdrag met Amerika, West-Duitsland heeft verdragen met Amerika, Engeland en andere landen, en zo zijn er meer.

Het belangrijkste van al deze verdragen is de overeenkomst die in oktober jongstleden is gesloten binnen de Verenigde Naties, de Internationale Atoom Organisatie. En het merkwaardige nu is, dat in de statuten van de Internationale Atoom Organisatie alle elementen

zijn vervat, die ter aanbeveling van de Euratom naar voren worden gebracht.

De voorziening met materiaal staat erin en de uitwisseling van kennis, de wederzijdse hulp bij onderzoek; de veiligheidsmaatregelen alsmede bemiddeling bij het verkrijgen van de noodzakelijke financiën.

De voordelen van deze organisatie boven de Euratom zijn onmiddellijk in het oog springend. Onder de leden van de organisatie telt men namelijk precies die drie landen, die over de meest uitgebreide kennis van de atoomwetenschap beschikken: de USSR, Amerika en Engeland. De internationale atoomconferentie, in augustus 1955 te Genève gehouden, heeft aangetoond, welk een rijkdom van kennis en ervaring er binnen deze wereld-samenwerking valt op te doen. En het is dan ook méér dan opvallend dat er in Nederland en de andere Westeuropese landen zo veel wordt gesproken over de Euratom en zo weinig over de Internationale Organisatie, waarvan de oprichting een succes van de eerste orde van de UNO genoemd mag worden.

Misschien, zullen sommigen zeggen, is de reden voor een aparte Euratom het feit, dat West-Duitsland geen lid van de UNO is. Maar ook dit argument gaat niet op omdat de statuten der Internationale organisatie nadrukkelijk het lidmaatschap mogelijk maken van landen, die niet tot de UNO behoren. Dat zijn er niet zoveel. En ongetwijfeld is deze passage juist ingelast om ter zijner tijd het lidmaatschap van zulke landen als de beide Duitslanden en Zwitserland mogelijk te maken.

Het Sowjet-voorstel.

Het zou mogelijk kunnen zijn dat men aan de Euratom grotere aandacht schenkt dan aan de UNO-organisatie, omdat zij, eenvoudig gezegd, dichterbij huis is.

De UNO-organisatie zal, als ze op gang komt, een enorm werkterrein hebben. Haar artikel III B 3, dat de functies opsomt, spreekt over het „toewijzen van zijn voorraden op een zodanige wijze, dat een nuttig gebruik en het grootst mogelijke algemene profijt in alle delen van de wereld wordt verzekerd, waarbij de bijzondere behoeften van de onderontwikkelde delen van de wereld bijzondere aandacht verdienen”.

Wanneer alle landen die daartoe de mogelijkheid hebben met alle kracht aan het slagen van de organisatie zouden medewerken, zou er waarschijnlijk niet gauw een vraagstuk ontstaan van landen die niet aan hun trek komen. Maar zolang dit niet is verzekerd, kan men zich dus voorstellen dat er voor Europa speciale behoeften bestaan. Is dáár dan de Euratom voor nodig?

We moeten zeggen, dat ook dat niet het geval is en dat er betere wegen zijn om in deze behoeften te voorzien.

Op 12 juli van het vorige jaar heeft de Sowjet-regering zich tot de verschillende landen van Europa gewend met het voorstel om tot een Europese atoomconferentie te komen, ter oprichting van een organisatie voor de vreedzame toepassing van de atoomenergie. De Sowjet-Unie stelde kennis en materialen beschikbaar voor een dergelijke

overeenkomst en zij stelde voor dat ook de Verenigde Staten van Amerika er lid van zouden worden.

Dit voorstel heeft een aantal aantrekkelijke punten die onmiddellijk in het oog springen als men het met de Euratom vergelijkt.

Het zou in de eerste plaats de samenhang tussen de Europese landen gemakkelijk in plaats van die te bemoeilijken, zoals de Euratom doet. De aanwezigheid in de organisatie van zowel Amerika als de Sowjet-Unie zou een loyale verdeling van materialen en kennis over de verschillende landen bevorderen, geen bevoorrechten en geen benadeelden scheppen. Zoals de Britse „Scotsman" schreef: „Bij de ontwikkeling van de atoomenergie in Europa zou de deelneming van zowel Rusland en Amerika er toe leiden dat vermeden wordt, dat de hulp aan bepaalde landen wordt gegeven met politieke oogmerken".

Midden maart van dit jaar heeft de Sowjet-Unie dit aanbod herhaald en nog uitgebreid. Ze stelde o.m. voor dat er één of meer onderzoekcentra zouden worden gevormd op al-Europese grondslag en dat er zowel bij de oprichting van fabrieken voor productie van splijtbaar materiaal, als bij de voorziening daarvan met grondstoffen, in al-Europees verband zou worden samengewerkt.

Beide voorstellen werden door de Euratom-regeringen zelfs niet van de hand gewezen — ze werden eenvoudigweg doodgezwegen.

En hier zijn we dan gelijk bij de ware aard van de Euratom.

Deze Euratom is niet gericht op het welzijn van de volken. Ze is een instrument van de politiek van koude- en mogelijk van hete-oorlog.

Euratoombommen.

Het Euratom is een politiek en militair plan. Dat is openlijk toegegeven door de huidige minister van oorlog van West-Duitsland, de beruchte Herr Strauss. In een interview dat vorig jaar juni in het Franse blad „l'Information" is verschenen lezen we: „De minister heeft opgemerkt dat een eventuele gemeenschappelijke markt van splijtbaar materiaal (zoals de Euratom voorziet) onvermijdelijk op de lange duur moet leiden tot een directe militaire gemeenschap en vandaar tot een politieke, gezien het strategische belang van het bezit van atoomwapens". Ziedaar de EDG, die met de steen van het volksverzet om de hals in het Franse parlement verdrongen werd, opnieuw tot leven gebracht in de toekomstvisioenen van Herr Adenauers rechterhand.

En die visioenen brengen ons meteen daar waar de hele Euratom naar toe leidt: De atoombom. De Euratoombom, om het in moderne taal te zeggen.

In de taakomschrijving van de Euratom, die wij aan het begin van dit artikel hebben samengevat, ontbreekt een woord. Dat valt in het begin niet op, maar bij nadere bestudering des te meer. Dat woord is: „vreedzaam".

Als we dit schrijven maken we een kleine fout. Het woord komt wel voor, helemaal aan het slot van de taakomschrijving, en wel in

de volgende zin: „Het aangaan van betrekkingen met andere landen en internationale organisaties ter vergemakkelijking van het uitbreiden en bespoedigen van de vooruitgang van het vreedzame gebruik van de kernenergie".

De vreedzaamheid van de Euratomplannen beperkt zich dus tot de internationale samenwerking en met name, mogen wij veronderstellen, tot de samenwerking met de Internationale Atoomorganisatie, die vreedzaam gebruik van haar materiaal eist. Maar in haar interne taakomschrijving wijgt Euratom over de vrede.

Waarom? Dat wordt bij het verder lezen duidelijk. De uitvoerende commissie van de Euratom heeft namelijk alle mogelijke en onmogelijke bevoegdheden voor controle en toetsing van verwerking van het geleverde materiaal, maar daarop is het materiaal voor militair gebruik nadrukkelijk uitgesloten. De splijtstoffen die hiervoor bestemd zijn, worden het nadrukkelijk eigendom van de ledenstaten.

Maar de Euratom levert dit materiaal voor militaire doelen wel. En ze doet nog iets meer: Ze levert ook de kennis die de collega's op militair gebied hebben opgedaan.

Om precieser te zijn: De Westduitsers worden via de Euratom op de hoogte gesteld van de wijze waarop de Fransen hun atoombom hopen te maken.

Dit laatste staat niet in het verdrag. Maar het is onthuld door Luns, toen hij in de 2e kamer de heer Ruygers troosten moest, die het oneerlijk vond dat de Duitsers geen atoombommen mochten maken. Hij, Luns, kon zich dat begrijpen, maar zo zat dat nu eenmaal met de Westeuropese Unie, zei hij. Hij liet er echter meteen op volgen dat er wel uitwisseling van militaire kennis op kernenergetisch gebied zou plaatsvinden, waarbij ook de Duitsers zouden worden betrokken.

De rest is voor deze laatsten dan nog slechts een formaliteit, zoals men zal begrijpen.

Dat heeft nu ook de opzienbarende stellingname van de 18 Duitse geleerden, die geweigerd hebben atoombommen te maken, bewezen. Door hun rebellie is, al was het alleen maar uit het antwoord van Adenauer, overduidelijk komen vast te staan dat Duitsland al bezig is zijn eigen atoombommen voor te bereiden.

De kwestie van de controle is hierbij een peuleschilletje. In het door ons hierboven aangehaalde interview heeft Herr Strauss daar zelf de nadruk op gelegd. „Hoe kan", zo vroeg hij, „indien bepaalde staten van de ontworpen gemeenschap produceren voor militaire doelen en andere niet, enigerlei controle in de Euratom werken?"

Het antwoord is duidelijk genoeg: Er komt helemaal geen controle. De Westeuropese Unie is twee en een half jaar geleden opgericht en overal werd van de daken geschreeuwd, dat er de strengste controle zou zijn op de bewapening van Duitsland.

Nu, terwijl de Unie in volle gang is en de Wehrmacht koortsachtig snel wordt opgebouwd, bestaat dat controle-apparaat nog steeds niet. En als de achttien Duitse geleerden niet zo fatsoenlijk en verstandig waren geweest om alarm te slaan tegen Adenauers plannen, dan zouden ze reeds ergens aan het werk gezet zijn zonder dat er een haan

naar kraaide. Hetgeen, zeer waarschijnlijk, met anderen inmiddels wel al het geval zal zijn.

Duitsland heeft zelf, zij het niet veel, uranium. Duitsland heeft knappe geleerden. Het enige wat Adenauer 'c.s. 'mankéert' om 'atoom' en waterstofbommen te kunnen maken en die dan boven de hoofden der Europeanen te gaan zwaaien is kennis en voldoende voorraden. Voor deze beide moet de Euratom zorgen.

Eurowinst.

Maar de atoombom is niet de enige reden voor de Duitse geestdrift voor Euratom. Er is ook andere winst in zicht.

Snelle ontwikkeling van de atoomenergie vereist een vrije hoge industriële ontwikkeling, in het bijzonder van de chemische industrie. En ze vereist geld.

Duitsland heeft van beide ruimschoots in voorraad.

Voor de Duitse trusts is deze snelle ontwikkeling van de kernenergie een zaak, die naar alle waarschijnlijkheid — er zijn daarover nog verschillende meningen — zeer lonend zal zijn.

Tijdens een discussie tussen atoomgeleerden, die onlangs plaatsvond voor de directie van de Wereldbank noemde Sir Edwin Plowden, voorzitter van de Britse commissie voor de atoomenergie, de voorwaarden waaronder gebruik van atoomenergie voor industriële doeleinden renderend is.

Deze voorwaarden waren:

- a) het rentepercentage van het kapitaal moet niet te hoog zijn;
- b) het moet mogelijk zijn in vol-continu te werken, met name dus daar waar een groot elektrisch net (uitgebreide industrie) bediend moet worden;
- c) voorlopig gold: hoe groter de centrale, hoe goedkoper de electriciteit (er moest dus een grote investering plaatsvinden);
- d) er moesten geen andere energiebronnen direct voorhanden zijn (waterkracht, kolen) omdat die vooralsnog belangrijk goedkoper zijn.

Het zal duidelijk zijn dat deze voorwaarden in West-Duitsland in het algemeen gelden. Er is geld genoeg voor grote installaties en er zijn objecten genoeg, die thans met geïmporteerde kolen moeten werken. Weliswaar heeft West-Duitsland nog enorme kolenvoorraden in zijn bodem, genoeg voor honderden jaren op basis van de huidige productie, maar de exploitatie kan de behoefte — althans in de huidige industriële hoogconjunctuur — niet bijhouden.

Het Westduitse kapitaal heeft dus grote belangstelling voor de atoomenergie. Dat verklaart ook wel, waarom op dit moment reeds bijna alle grote industrieuzen in dat land afdelingen hebben, die zich met de vraagstukken van de kernenergie bezig houden.

De Euratom nu moet er voor zorgen dat West-Duitsland niet alleen de benodigde kennis — het heeft in de afgelopen jaren een belangrijke achterstand opgelopen, — maar ook de vereiste uranium ter beschikking zal krijgen. Het enige Westeuropese land dat rijke voorraden uranium bezit, is Frankrijk. Het Euratom-bondgenootschap met Frank-

rijk is daarom een huwelijk waarbij de Roerbaronnen niets te verliezen, maar alles te winnen hebben.

En Frankrijk zelf? Wij schreven reeds dat de koloniale oorlogen en het Atlantische avontuur het land zo uitputten, dat van een volledige benutting van zijn hulpbronnen geen sprake is. De Franse uranium is in handen van enkele trusts, waaronder de Franse Uranium Compagnie die door Rothschild gecontroleerd wordt. Deze trusts zien gouden tijden in het verschiet met een grote afnemer als het Ruhr-kapitaal in vol bedrijf. Is het een wonder dat ze bereid zijn in het nieuwe pact te stappen? Want nog nooit is een kapitalist, door vaderlandsliefde een grootkapitalist geworden. ....

De onvermijdelijke Dulles.

Zoals bij alles wat tegenwoordig „Europees" genoemd wordt, sluit zich de ring der Euratombelangen niet in Europa, maar in Amerika. Ook ditmaal, evenals bij de gemeenschappelijke markt in Amerika de actieve „belangstellende", die de zaak voortjaagt. Dulles zelf heeft al anderhalf jaar geleden een vurig pleidooi voor de Euratom gehouden.

Het politieke belang van de Yankees speelt hierbij natuurlijk een eerste rol. Amerika was vóór de EDG, is vóór de Gemeenschappelijke Markt en is vóór de Euratom, omdat de gelijkschakeling der Westeuropese landen deze gemakkelijker controleerbaar maakt voor zijn oorlogspolitiek, terwijl de steeds diepere verdeling van Europa in twee helften Dulles' koude oorlog bevordert.

Maar ook hier spelen winstmotieven een grote rol.

Tot nu toe is Amerika, dat met bijna alle deelnemers van het verdrag bilaterale overeenkomsten gesloten heeft, verreweg de belangrijkste leverancier van atoominstallaties en van de bijbehorende grondstoffen.

En men verandert niet van kernreactor, zoals men van sokken verwisselt. Kernreactoren zijn ongelooflijk kostbare installaties en wanneer men eenmaal volgens een bepaald procedé arbeid, zal men niet licht op een ander overstappen.

De levering van Amerikaanse installaties en in Amerika bewerkte splijtstoffen betekent dus het scheppen van een duurzame afzetmarkt, die bij zijn verdere ontplooiing steeds grotere winsten zal opleveren. Dit is ook de verklaring voor de edelmoedige beginleveranties op atoomgebied, die van die zijde gedaan zijn aan tal van landen. Het scheerapparaat krijgt U gratis, maar U zult Uw gehele leven lang onze scheermesjes gebruiken!

Euruitverkoop van Nederland.

Wat betekent de Euratom voor Nederland? Euratom betekent doen aan de versterking van het Westduitse militarisme en is daarom ontoelaatbaar. Euratom betekent versterking van de Amerikaanse greep op West-Europa en is daarom onaanvaardbaar. Maar Euratom is bovendien strijdig met een nationaal belang op lange

termijn.

Dat wil niet zeggen dat Nederland geen program voor kernenergie zou moeten hebben, maar er is geen enkele reden om ons te binden aan een program als dat van Euratom, waarbij de nationale inspanning geheel onder de „supranationale” controle van Westduitsers en Amerikanen zou plaatsvinden, en de ontwikkeling geheel gestuurd of geremd zou worden in een richting die deze beide niet-zo-edelmoedige bondgenoten wensen.

Nederland heeft belang bij een politiek waarbij het vrij zijn keuze kan doen en kan bepalen, door wie het gesteund wil worden en wie het beste behulpzaam kan zijn voor de behartiging van onze eigen nationale belangen. Het is niet te zeggen dat dat niet landen van de huidige Euratom zullen zijn. Maar opvallend is wel, dat er geen enkel land van de Euratom is waar tot nu toe verdragen mee bestaan — zelfs met België niet. De beste samenwerking was er tot nu toe met Noorwegen en wie zal zeggen, of morgen geen voordelige en ons passende overeenkomst te sluiten valt met de Sowjet-Unie of Tsjechoslowakije?

Het enige dat ons land zal winnen bij de Euratom is een band méér met de kliek van hebzuchtige Yankees en verraderlijke Duitse militairen en de ondergeschiktheid aan hun politiek, die niet in de eerste plaats op atoomfabrieken, maar op atoombomben is gericht.

De Euranatomische les die wij kunnen leren, is, dat wij opnieuw in een gevaarlijke valstrik dreigen te geraken. En geen mens die zijn land liefheeft kan daaraan meewerken.

MARCUS BAKKER.

Met de driekleur in top

DE POSITIE VAN DE NEDERLANDSE
KOOPVAARDIJ IN DE WERELDSCHEEPVAART

Grillig als een stuurloos schip in een fikse storm is de wereldscheepvaart, beter gezegd de zeescheepvaart in dat deel van de wereld, waar het monopolie-kapitaal nog heerst.

De zeer conjunctuurgevoelige scheepvaart in de kapitalistische wereld zoekt sedert de tweede wereldoorlog, in verband met de diepe crisis waarin het kapitalisme is komen te verkeren, allerlei uitwegen om uit de moeilijkheden te komen. De scheepvaartkringen in ons land met zijn maritieme tradities besteden aan deze gevaarlijke bokkesprongen herhaaldelijk aandacht, omdat de Nederlandse koopvaardij danig in het nauw dreigt te geraken.

De wereldhandel die, uitgedrukt in miljoenen metrieke tonnen, in 1938 — 470 bedroeg, had zich na de oorlog, in 1948, met 490 miljoenen metrieke tonnen hersteld en was in 1955 gestegen tot 763 miljoenen metrieke tonnen. Het aandeel van de droge lading in dit totaal bedroeg in 1938 — 342, in 1948 — 280 en kwam pas in 1955 op het hoogste vooroorlogse niveau.

De stijging van de wereldhandel (uitgedrukt in tonnematens) komt dus tot 1955 (en daarna niet minder) vooral op conto van het vervoer van vloeibare lading, de olieprodukten. Behalve de gestegen behoefte van de industriële landen is dit een gevolg van de oorlogseconomie van het „Westen”.

In de veranderde samenstelling van de wereldkoopvaardijvloot vergeleken met 1939 zien we een afspiegeling van deze verschuiving van de aard der handel en het vervoer. Door massale seriescheepsbouw in de oorlogsjaren in Amerika en in mindere mate in Engeland was de wereldhandelsvloot, niettegenstaande het verlies aan schepen tijdens de oorlogsjaren, eind 1949 reeds 26,4 procent groter dan in september 1939. Eind 1956 bedroeg het wereldtotaal circa 105 miljoen b(ruto) r(egister) t(on)* waarvan 26,8 procent tankertonnage vergeleken met 16,9 procent in 1939.

Voor de laatste jaren worden vele tankschepen gebouwd of in de vaart gebracht; van begin 1955 tot medio 1956 nam de wereldtankervloot toe met 3,4 milj. brt., eind 1956 was 23,5 milj. ton dw. (deadweight—draagvermogen)* besteld of in aanbouw. Verwacht wordt, dat in de komende jaren jaarlijks 4½ milj. ton dw. tankertonnage zal worden opgeleverd.

We brengen deze cijfers over de groei van de wereldtankvloot, die sedert de tweede wereldoorlog fenomenaal is geweest en buiten alle proporties met die van de rest van het wereldtonnage, omdat, zoals verder zal blijken, de groei van de Panhonlib-vloten (afkorting voor schepen onder Panamese, Hondurese of Liberiaanse vlag) voornamelijk berust op de aanwas van tankertonnage.

Een antwoord op de vraag waarom de laatste jaren zoveel tankers worden gebouwd, vinden we in het nummer van 31 augustus 1956 van „US News en World Report”, waar het blad schrijft, dat de grote oliemaatschappijen „moeilijkheden” rond Suez verwachtten, vanaf het ogenblik, dat de Engelsen hun bases langs het Suez-kanaal moesten verlaten. Dat was in 1954. Het is niet bij toeval, dat vanaf dat moment de grootste en snelste tankschepen, geschikt voor de vaart rond de Kaap, werden gebouwd, schreef het blad twee maanden voor de overval op Egypte.

De voorziening van olieproducten van het Westen hing in 1955 voor bijna negen-tiende van vier landen af, nl. Venezuela, Saoedi-Arabië, Koeweit en Irak.

Een ander aspect van de wereldhandel en daarmee samenhangende zeescheepvaart der laatste jaren is tenslotte de massale verscheping van kolen van Amerika naar de Westeuropese landen. Deze verscheping geschiedt in de trampvaart, welke vanaf 1955 een hausse doormaakt na een depressie omstreeks 1954. In 1955 werd 26 miljoen ton kolen uit de Verenigde Staten naar West-Europa verscheept; in 1956 steeg dit vervoer nog meer. Er was voortdurend grote vraag naar trampschepen.

Nieuwe „zeevarende naties”.

Uit tankers — het schip, dat olie in onverpakte staat vervoert — en trampers — het vrachtschip, dat niet aan een vaste lijndienst is gebonden, de „zwerper van de zee”, die vooral massa- of bulkgoederen zoals erts vervoert — daaruit bestaan vooral de Panhonlib-vloten.

Reeds voor de tweede wereldoorlog registreerden Amerikaanse reders hun schepen onder Panamese vlag. Na de oorlog heeft de registratie of herregistratie in landen als Panama, Honduras, Costa Rica en Liberia schrikbarende vormen aangenomen. In 1939 was de vloot onder goedkope vlag 750.000 brt. groot, medio 1956 ruim 10 milj. brt., waarvan Liberia en Panama gezamenlijk 9,5 milj. brt. Daarom zullen we ons bepalen tot deze twee landen en vooral tot het eerste, dat van de nieuwe „zeevarende naties” het snelst gegroeid is.

Onder de Britse vlag varen ook schepen, die eigendom zijn of gecontroleerd worden door buitenlandse reders (Grieken, oliemaatschappijen). Deze schepen vallen echter onder de jurisdictie van de Engelse scheepvaartwetten- en belastingbepalingen. Bovendien is het voor een buitenlander vrijwel onmogelijk om in zeevarende naties als Engeland en Nederland schepen te registreren.

Hoe is dat in Panama en Liberia?

Registratie in deze landen is zeer eenvoudig, terwijl fiscale heffingen en sociale verplichtingen nagenoeg ontbreken.

In Panama kunnen door buitenlanders schepen worden geregistreerd, mits 25 pct. van de opvarenden Panamezen zijn. Indien er echter geen Panamese zeelieden voorhanden zijn, hetgeen negen van de tien keer gebeurt, vervalt ook deze bepaling. En volgens artikel II in de Liberiaanse Scheepvaartwet kunnen schepen geregistreerd worden in Liberia (Monrovia), „ongeacht hun tonnage, waar ook gebouwd,

eigendom van een staatsburger of burger in den vreemde van Liberia of van enig vreemd land. . . .”

De registratiegelden van Panama en Liberia zijn zeer laag, nl. Amerikaanse dollar 1 en 1,20 per netto registerton, alsmede een jaarlijkse belasting van tien dollarcent per netto registerton. . . . Enige maanden geleden werd door de Panamese Nationale Vergadering een wet aangenomen, waarbij de registratiegelden nog aanmerkelijk werden verlaagd! Van de brutowinst van Nederlandse reders gaat 47 procent naar de fiscus.

De populariteit van de Panhonlib-vlaggen berust daarom heden ten dage niet zozeer op de mogelijkheid bepaalde arbeidsvoorwaarden te ontduiken dan wel op het feit, dat door de registratie in deze landen de financiering van nieuwe schepen, nodig om in de concurrentiestrijd „bij te blijven”, gemakkelijker wordt. Reders van schepen onder valse vlag kunnen gemakkelijker investeren voor vlootuitbreiding en vernieuwing.

De eerste schepen onder valse vlag waren oude tjoekers; nu zijn de Liberiaanse schepen de jongste van de gehele wereld!

Het gebrek aan wetgeving met betrekking tot de minimum bemanningsschalen en de sociale verplichtingen van de reders is niettemin kenmerkend voor de algemene situatie in de betreffende landen. Op de bepalingen, die er zijn, is geen vrijwel geen controle, omdat deze landen niet, zoals bijvoorbeeld ons land, beschikken over een apparaat om de controle op de naleving van wetten en voorschriften uit te oefenen. Het bemannen van de Panhonlib-schepen wordt overgelaten aan de reders. Thans komt eventuele onderbemanning of bemanning van onervaren zeelieden op Panhonlib-schepen tot uitdrukking in het relatieve grote aantal scheepsrampen onder deze vlaggen (ook met de veiligheids- en beladingsvoorschriften kan worden geknoeid); bij een grote werkloosheid zouden de zeelieden echter de wrange vruchten plukken van deze boreling van de kapitalistische wereld. Door de registratie onder de goedkope vlaggen werd met één enkele handgreep de door de strijd van de zeelieden in de maritieme landen tot stand gekomen sociale wetgeving op de helling geplaatst. Hier zal de vakbeweging haar volle gewicht in de schaal moeten leggen.

Panama en Liberia.

Hoe is het nu met de groei van de vloten onder valse vlaggen (de „flag of convenience” zeggen de Engelsen)?

Panama verscheen pas in 1924 in de officiële scheepvaartstatistieken. Toen waren 15 schepen in Panama geregistreerd met in totaal 85.593 brt. Als gevolg van de registratie van Amerikaanse schepen te Panama (o.a. ontduiking Neutraliteitswet) was dit aantal in 1939 gestegen tot 159 schepen met in totaal 717.525 brt. en medio 1956 bedroeg de totale tonnage onder Panamese vlag 3,9 milj. brt., een toename van 3,2 milj. brt. vergeleken met 1939! In dezelfde periode groeide de handelsvloot van ons land met zijn maritieme tradities met 1,1 milj. brt. . . .

Nog spectaculairder was de groei van de vloot onder Liberiaanse vlag. Omstreeks 1949 ontdekten de Amerikanen Liberia als voordelig en gemakkelijk te controleren registratie-object. De Verenigde Sta-

ten hebben grote kapitaalbelangen in de Negerrepubliek Liberia.

Schepen onder Liberiaanse vlag moeten voldoen aan de normen van het American Bureau of Shipping, de Maritime Law of the United States wordt beschouwd (zover als mogelijk is.....) als de General Maritime Law van Liberia — bij deze bepalingen is slechts weinig of geen controle — en de schepen onder Liberiaanse vlag, die officieel in Monrovia, de hoofdstad van Liberia, zijn geregistreerd, worden overwegend gecontroleerd door het „Bureau of Maritime Affairs” van deze republiek te New York!

Onder de Liberiaanse vlag zijn vooral tankschepen geregistreerd. Medio 1956 omvatte de vloot onder Liberiaanse vlag 5.584.000 brt. tegen vrijwel geen tonnage voor de oorlog!! Van het totaal was meer dan de helft tankertonnage.

Liberia is na de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Noorwegen in enkele jaren tot de vierde plaats op de wereldranglijst van zeevarende landen opgeklommen.

Vooraf de tankschepen onder Liberiaanse vlag behoren tot de grootste en snelste. Eind 1956 waren in aanbouw (vooral in Japan) 62 schepen omvatende 946.728 brt. voor de vaart onder Liberiaanse vlag, eveneens overwegend tankschepen.

Wie registreert in Panhonlib?

Welke kapitaalsgroepen zitten er nu achter deze registratie onder Panhonlib-vlag en vooral dan de vlag van Liberia?

Dat zijn vooral Amerikaanse en Griekse kapitaalsmachten en de olietrusts.

De Griekse reders begonnen na de tweede wereldoorlog met massale herregistratie. Door de ontwikkeling van de volksbeweging in de na-oorlogse jaren in eigen land lieten de Griekse reders hun schepen onder vreemde vlag inschrijven.

Een paar van deze Griekse reders vormen thans, verbonden met Amerikaanse, Engelse en Westduitse kapitaalsbelangen, geweldige trusts in de scheepvaartwereld. Dit zijn de multimiljonairs Niarchos en Onassis.

Stavros Niarchos, die geschat wordt op zo'n 400 miljoen Amerikaanse dollars, voert een trust aan, die een vloot beheert — vrijwel uitsluitend onder Panhonlib-vlaggen — van 2,5 milj. brt. (bestelde en in aanbouw zijnde schepen meegerekend). De Niarchos-groep, die een tankvloot van 44 schepen met een milj. ton. dw. controleert, kocht nog onlangs twee complete scheepvaartmaatschappijen met bijbehorende vloeten, in totaal 14 grote tankschepen (een kwart milj. ton dw.).

En wat de Amerikanen betreft: medio 1955 was van de vloeten van Amerikaanse eigenaars of hun dochtermaatschappijen onder de Panhonlib-vlaggen geregistreerd ruim twee miljoen brt. van een totaal van (toen) acht miljoen brt. onder valse vlag. Op dat moment was in aanbouw of bestelling voor Amerikaanse rekening en bestemd voor de Panhonlib-vlaggen nog een milj. ton. Volgens een onderzoek van de Sun Oil Cy. voer eind 1955 41,6 procent van de door Amerikanen gecontroleerde tankervloot onder vreemde vlag.

Tenslotte zijn vrijwel alle in de Panhonlib-landen geregistreerde

tankers op de een of andere wijze in dienst van de grote olietrusts; hetzij direct of indirect. Tankvaartrederijen sluiten nl. z.g. „langlopende tijdcharters” en steeds, meer z.g. „Bareboatcharters” met de olietrusts, d.w.z. dat de reder zijn schepen zonder meer aan een oliemaatschappij verhuurt. Zo'n reder kan dan met het bareboat-charter als onderpand bij een geldschietter geld opnemen voor de bouw van nieuwe schepen. Het is duidelijk, dat dus de olietrusts uiteindelijk aan de touwtjes trekt (in Noorwegen zijn vooral dergelijke, van de olietrusts afhankelijke, tankvaartrederijen).-

Amerikaanse scheepvaartpolitiek.

Daar de Amerikaanse kapitaalsmachten een leeuwenandeel hebben in de vaart onder goedkope valse vlaggen en de daaruitvloeiende chaos, en de Amerikaanse reders ook het voorbeeld gaven tot het registreren onder goedkope vlag is het goed, ook om andere redenen, in vogelvlucht even stil te staan bij de Amerikaanse scheepvaartpolitiek.

De Amerikaanse koopvaardij verkeerde en verkeert voortdurend in een moeilijke concurrentiepositie, omdat de bouw- en exploitatiekosten voor Amerikaanse reders hoger zijn dan die van de Europese scheepvaartmaatschappijen.

Na een korte bloeitijd in de Amerikaanse scheepvaart in de negentiende eeuw (circa 90 procent van alle Amerikaanse in- en uitvoer werd toen verscheept met Amerikaanse schepen), werd de Amerikaanse vloot tijdens de burgeroorlog door de Engelse van de zeeën verjaagd en daarna ging het snel bergafwaarts. De Amerikaanse koopvaardij drijft thans vooral op de vaart onder de Amerikaanse kusten.

Tijdens de eerste wereldoorlog werd in Amerika een enorme handelsvloot gebouwd, deels eigendom van de regering. Dit gebeurde op nog groter schaal tijdens de tweede wereldoorlog (liberty- en victor-schepen en T 2-tankers).

Echter, ondanks het feit, dat de Amerikaanse handel met het buitenland in 1955 driemaal zo groot was als in 1938, was de (aktieve) USA-handelsvloot in dezelfde periode geen sikkepit groter geworden, exclusief de door Amerikanen gecontroleerde vloot, die onder Panhonlibvlaggen vaart. Van 1952 tot medio 1956 daalde het aandeel van de USA-vloot in de Amerikaanse buitenlandse handel van 7 milj. ton dw. tot 5,8 milj. ton dw.

De Amerikaanse reders, die ondanks protectionistische maatregelen van de regering en ondanks regeringssubsidies in de harde concurrentiestrijd met de reders van andere landen het onderspit deldden, betraden het gevaarlijke pad der goedkope vlaggen. Behalve de hierdoor veel gecritiseerde „flag of convenience” daagde een ander gevaar voor de Westeuropese maritieme landen aan de Amerikaanse horizon, een geweldige „surplusvloot”. Dat is de regeringshandelsvloot van in de oorlog gebouwde en daarna als surplusgoed opgelegde schepen.

Inclusief deze z.g. „mottenballenvloot” was in Amerika voor de herbewapening van West-Europa en voor de oorlog in Korea opgelegd een scheepspark, omvatende 15,2 milj. brt. Tussen het uitbreken van de oorlog in Korea en eind 1951 werden 470 schepen uit de Amerikaan-

se regeringsvloot gehaald; in 1956 was in Amerika nog 14 milj. brt. opgelegd. Voor en na het Suez-avontuur werden eveneens schepen uit de „mottenballenvloot” in de vaart gebracht.

Uit deze cijfers over het enorme opgelegde scheepspark in Amerika en het feit, dat alleen bij een oorlog een deel van deze passieve vloot in de vaart gebracht kan worden, blijkt reeds welk een effect oorlog heeft voor de Amerikaanse zeescheepvaart.

Om de winsten zo groot mogelijk te maken, moet er in de kapitalistische wereld de nodige goederenruil zijn om de schepen, ook Panhonlib-schepen, varend te houden.

Met een cynische openhartigheid zeggen de Amerikanen, „dat geen enkele factor een groter effect heeft op de scheepvaart dan oorlog”, en dat er „zonder een oorlog ergens en zonder het omvangrijke bewapeningsprogramma van het Westen aan de gunstige naoorlogse periode een eind zou zijn gekomen”. (D. Marx jr.: International Shipping Cartels (1953) — blz. 250).

Dat effect komt misschien het duidelijkst tot uitdrukking in de vrachtprijzen. Met de grote aanvoer van Amerikaanse kolen kwamen de gemiddelde trampvrachttarieven voor vervoer van kolen en graan van de Verenigde Staten naar West-Europa — barometer voor de tramptarievenmarkt — na het Suez-avontuur van Eden en Mollet met Amerika als lachende derde, eind december 1956 op een nog hoger peil dan de „Korea-piek”, zoals de sjacheraars in bloed en tranen zeggen. Bij een gemiddeld tarief in 1952 = 100, bedroeg dit voor de Suez-oorlog, in oktober j.l. 153,6 en kort daarna, in november reeds 171,4.

Nog een enkele aantekening bij de vrachttarieven in de lijnvaart. Voor en na „Suez” verschenen herhaaldelijk berichten in de dagbladen, dat een of andere „Freight-Conference” de vrachttarieven weer 5, 10 of 15 procent had verhoogd. Deze Freight Conferences — permanente lichamen met een voorzitter en een secretaris — vormen een netwerk van bindende prijsafspraken en condities in de internationale lijnvaart. Ze zijn strikt geheim, zelden lekt er iets uit, of het moet zijn in een prijzenoorlog zoals in 1949, toen de Nederlandse en Engelse reeders bv. overhoop lagen over de vrachttarieven in de handel van Europa naar India, Pakistan en Ceylon vice-versa. Toen daalden de tarieven tot 80 procent beneden het „Conference-peil”. Het „misverstand” duurde slechts kort. Hoe de oplossing werd gevonden, vermeldt de geschiedenis niet, maar de tarieven werden weer opgetrokken tot het door de betreffende Conference vastgestelde peil.

De Holland-Amerika-Lijn behoort bijvoorbeeld tot vier Conferences van de Amerikaanse Oostkust naar Europa, tot drie Conferences voor vrachtvervoer van de Golf van Mexico naar Europese bestemming en is daarbij nog lid van de Pacific-Coast-European-Conference. In januari 1950 waren er alleen voor de buitenlandse handel van en naar de Verenigde Staten 117 Freight Conferences en 14 Conferences voor de passagiertarieven.

Vlagdiscriminatie.

De regering van de Verenigde Staten leverde zijn aandeel in de protectie van de on-economische Amerikaanse handelsvloot door t.a.v. de handelsvloten van de z.g. bondgenoten, waaronder ook ons

land, vergaande discriminerende maatregelen in te voeren.

Tot het midden van de vorige eeuw was vlagdiscriminatie de gebruikelijke politiek van een aantal zeevarende landen om de eigen scheepvaart te beschermen en te bevorderen. De bevoorrechtiging van eigen vloot geschiedde op het gebied van haven- en loodsgelden.

Amerika voerde in de na-oorlogse jaren discriminerende wetten en clausules in, die betrekking hadden op het vervoer van Amerikaanse goederen. De Verenigde Staten gaven de stoot tot deze vergaande vlagdiscriminatie met de beruchte 50-50 clause, welke voorschrijft, dat — indien de schepen voorhanden zijn — tenminste de helft van alle door de Amerikaanse regering gefinancierde ladingen door schepen onder Amerikaanse vlag moeten worden vervoerd. Het betrof hier aanvankelijk de ladingen in het kader van het Marshall-plan, later ook bij andere transacties; de landbouwoverschotten en alle produkten onder het jaarlijkse „hulpprogramma”, alsmede de kapitaalsgoederen, waarvoor de financiering tot stand is gekomen door regeringssteun- of garanties. Hiertoe werd in 1953 de mogelijkheid geschaapt door invoering van de Cargo Preference Act.

Tegen de discriminerende maatregelen is fel protest gerezen in de Westeuropese landen. Denemarken wees zelfs een aanbod, om goederen in het kader van de fifty-fifty-clausule te betrekken, van de hand.

De voor de andere landen discriminerende maatregelen hadden voor de USA-vloot ten gevolge, dat sedert 1948 bovengenoemde ladingen de helft beslaan van de Amerikaanse export, verscheept in USA-drogeladingschepen.

Gedurende de laatste jaren zijn na de Amerikaanse 50-50-maatregel in de wereldhandel ook andere verdragen tot stand gekomen, die clausules bevatten, welke bepalen, dat de volgens deze verdragen plaats hebbende goederenruil zal geschieden met schepen uit landen van de ondertekenaars. Deze verdragen werden vooral gesloten door de z.g. onderontwikkelde landen zoals Indonesië en India (o.a. bij het betrekken van goederen uit de Sowjet-Unie en de volksdemocratische landen). Bij het ontwikkelen van hun industrie, ook de scheepvaart-industrie, kunnen deze neutrale landen, om zich te ontworstelen aan de greep van het imperialisme, deze zelfbescherming van hun scheepvaart niet ontberen. De betrokken landen verwijzen overigens naar het voorbeeld van de sterk geïndustrialiseerde Verenigde Staten.

Bermuda.

Komen we bij het besluiten van onze beschouwing over de verschillende facetten in de wereldscheepvaart en met name, die in de kapitalistische wereld nog over de rol van Engeland — de grootste zeevarende natie — te spreken.

Niettegenstaande het verzet in Engelse scheepvaartkringen tegen de Panhonlib-vloten werden van 1949 tot en met 1955 toch ruim 600 schepen uit het Engelse register overgeschreven, waarvan een deel onder goedkope vlag kwam te varen.

Evenals ons land bezit Engeland sedert lang gevestigde scheepvaartmaatschappijen, die gespecialiseerd zijn in de lijndiensten, dus moeilijk onder valse vlag kunnen varen, terwijl evenals in ons land, de nationale eer een woordje mee spreekt. Hoe dan ook, het is tege-

lijkertijd een kwestie van geld — een directeur van de bekende Cunard Steamship Company Ltd. rekende uit, dat indien de Cunard-schepen van 1949 tot en met 1955 onder valse vlag hadden gevaren de winst 14 miljoen Engelse Ponden groter geweest zou zijn — en eind 1955 en in de loop van 1956 richtten de blikken van de Engelse reders zich op een eigen goedkoop registratieterrein, te weten Bermuda en de Bahama-eilanden.

Het werd Bermuda, de Engelse kolonie in de Atlantische Oceaan, die als zeevarende natie nog niet voorkomt in de verzameling van „echte” en „nieuwe” maritieme landen met wetten en voorschriften, die betrekking hebben op de nationaliteit van schepen en verzameld en in 1955 uitgegeven werden door een afdeling van het Secretariaat van de Verenigde Naties.

In de loop van 1956 hebben enkele Londense kapitaalsgroepen en Engelse scheepvaartmaatschappijen vooral voor de tank- en trampvaart, dochtermaatschappijen in Bermuda gesticht: ja zelfs had de „P en O Steam Navigation Ltd., één van Englands grootste en gerenommeerde scheepvaartmaatschappijen plannen om een winstgevende dochtermaatschappij te Bermuda in het leven te roepen.

*

Hoe is nu de positie van onze Nederlandse koopvaardij in deze scheepvaartwereld of wereldscheepvaart met zijn schepen onder valse vlaggen, discriminerende maatregelen, enorm gestegen olievoer, Griekse multimiljonairs, Engelsen, die naar Bermuda trekken en andere uitingen van de Westerse economie.

In het algemeen kan vastgesteld worden, dat de Nederlandse zeescheepvaart binnen het raam van de economie van het Westen een wankelende positie inneemt. Weliswaar is voor onze koopvaardij in de naoorlogse jaren een omvangrijk herconstructie- en nieuwbouwprogramma doorgevoerd — in 1939 omvatte onze vloot 2,9 milj. brt., thans circa 4 milj. brt. — en is de Nederlandse handelsvloot nog jonger dan het wereldgemiddelde, maar tegelijkertijd is haar expansie vergeleken met andere landen ten achter gebleven. De wereldhandel breidde zich van 1938 tot 1955 uit met 62 procent, de Nederlandse koopvaardij in dezelfde periode met 34 procent. Het aandeel van ons land in het vervoer is dus aanmerkelijk kleiner, o.m. omdat ons land niet is gespecialiseerd in de tankvaart.

Japan is Nederland op de wereldranglijst voorbijgestreefd, terwijl Westduitsland thans ruim 3 milj. brt. scheepsruimte heeft en nog 1,4 milj. brt. in bestelling, na oplevering waarvan de Duitse vloot groter zal zijn dan voor de oorlog. Let wel: Japan en Duitsland hebben gedurende de oorlog vrijwel hun gehele vloten verloren. Behalve Japan is ons land thans ook door Liberia met niet minder dan 1,5 milj. brt. voorbijgestreefd.

Met meer dan honderd lijndiensten, die de gehele wereld omspannen, beoefent onze nationale koopvaardij de lijnvaart (60 procent van het totaal) bij uitstek. Trampvaart is in ons land onbetekend.

Tot de grootste in ons land gevestigde scheepvaartmaatschappijen, die de lijnvaart (stukgoederen!) uitoefenen behoren de SMN (A'dam), HAL (R'dam), KRL (R'dam), KPM (A'dam), VNS (Den Haag) en

KNSM (A'dam). Een vierde deel van onze vloot bestaat uit tankschepen, voornamelijk onder controle van de grote olietrusts met aan het hoofd de Shellgroep, die haast evenveel tonnage heeft als de rest van de tankvaartrederijen en sedert het eerdere genoemde „tankvaartjaar 1954” zo'n 25 grote tankschepen van 13.000 tot 31.000 ton dw. heeft laten bouwen.

De Panhonlib-vlaggen zijn vrijwel ontoegankelijk voor de Nederlandse scheepvaart, daar in ons land vooral de lijnvaart wordt uitgeoefend en herregistratie moeilijkheden met de Nederlandse Bank en de regering schijnt op te leveren. Alleen de grootste Nederlandse particuliere tankvaartrederij, de te Rotterdam gevestigde Phs. v. Ommeren, heeft, behalve natuurlijk de vertakkingen van de olietrusts, bepaalde belangen in een te Liberia geregistreerde tankvaartrederij, de Grand Bassa Tankers Inc.

Bij alle bezwaren tegen de Panhonlib-vloten in ons land, gaan de gedachten echter de laatste tijd ook in Nederland' uit naar een eigen goedkoop registratieterrein, in casu de Antillen.

Zoals reeds uit recente perspublicaties is gebleken, vrezen de Nederlandse reders vooral, dat zij de internationale concurrentiestrijd op het gebied van de scheepvaart niet kunnen volhouden. Om het tempo in de wereldscheepvaart bij te houden, is voor onze vloot ter noodzakelijke vervanging een omvangrijk nieuwbouwprogramma in de komende jaren nodig. Hierbij komen de Nederlandse reders in een moeilijke positie, doordat andere landen, o.a. door het registreren van schepen onder goedkope vlaggen, de bouw van nieuwe schepen gemakkelijker kunnen financieren.

Nederlandse reders zijn van mening, dat de huidige regering zich weinig gelegen laat liggen aan onze nationale zeescheepvaart. De directeur van de KRL zei het laatst zo: „Ik kan mij niet onttrekken aan de indruk, dat te weinig aandacht is geschonken aan de positie van de Nederlandse scheepvaart met haar sterke internationale aspecten, en dat het zwaartepunt teveel is gelegd op de conjuncturele situatie van het moment, ten koste van de structurele ontwikkeling van onze bedrijfstak”.

Half maart zei Minister Algera in de MvA aan de Eerste Kamer „bij voortdurende stelling te zullen nemen tegen de vlagdiscriminatie in de zeescheepvaart”. De goedkope vlaggen „vervulden hem met zorg” en hij stelde voor „ter zake met kracht te streven naar het vinden van een geschikte wijze van internationale samenwerking”. Dagblad Scheepvaart van 22 maart jl. vond dit „eigenlijk min of meer een officiële doodoener” en volgens het blad „valt het te betreuren, dat de minister niet zegt hoe hij zich deze internationale samenwerking ter bestrijding van de goedkope vlaggen voorstelt”. Het blad wijst erop, dat zolang de mogelijkheid blijft bestaan om schepen te registreren in Panhonlib-landen, waar de reders vrijwel geen belasting behoeven te betalen, van deze mogelijkheid gebruik zal worden gemaakt. Bij een conjunctuuromslag zal pas in volle omvang blijken, hoe dodelijk het gevaar dezer goedkope vlag-vloten is voor de traditionele maritieme landen.

De huidige regering en onze koopvaardij.

De Nederlandse koopvaardij is zeer afhankelijk van het politieke wereldgebeuren. Als gevolg van de Luns-politiek t.a.v. Indonesië is het vervoer van en naar Indonesië belangrijk teruggelopen. Tegenwoordig vindt slechts de helft van de vloot van de KRL, die evenals de SMN, gespecialiseerd is in de lijndienst Nederland-Indonesië, em-plooi in deze dienst. De afsluiting van het Suez-kanaal als gevolg van het Eden-Mollet-avontuur was voor de Engelse en Nederlandse reders een schok. Verlegging van de reisroute om de Kaap betekent in de lijn Nederland-Indonesië een verlenging van de reisduur voor vrachtsche-pen met 44 procent.

Ten gevolge van dit alles, — de Westerse oorlogsavonturen, de Ame-rikaanse scheepvaartpolitiek en de politiek van de huidige Nederlan-dse regering, die de Nederlandse belangen ondergeschikt maakt aan de Amerikaanse, uitgebreide handel met Indonesië op basis van gelijk-heid onmogelijk maakt en nog steeds niet „wil” begrijpen dat enorme uitbreiding van de handel met de socialistische landen mogelijk is, — zijn de vooruitzichten van onze Nederlandse zeescheepvaart niet rooskleurig.

Hierin kan verandering komen.

Er ligt voor onze koopvaardij, en juist voor onze koopvaardij die ge-specialiseerd is in het vervoer van stukgoederen, een onmetelijk werk-terrein in de Oost-Westhandel en de enorme behoefte van de zich snel ontwikkelende, vroeger koloniale, landen. Nederlandse reders weten dit naar waarde te schatten. De KNSM wees op het belang van de Oost-Westhandel bij de heropening van de traditionele lijndienst dezer maatschappij op Leningrad, terwijl mr. J. J. Oyevaar in december 1956 op desbetreffende vragen antwoordde, dat „elke verruiming van de internationale handel ook de Nederlandse scheepvaart ten goede zal komen” en dat „ook de toeneming van de handel tussen Oost en West in dat opzicht van belang is”. (Ons Bestek — uitgave CKV).

Het verzet van de reders tegen de excessen in de scheepvaart in de kapitalistische wereld onder aanvoering van Amerika en tegen de poli-tiek t.a.v. onze zeescheepvaart van de huidige Nederlandse regering, verdient daarom, in het belang van onze nationale zelfstandigheid, onze warme ondersteuning.

GEORGE MAKKELIE.

(* Een metrieke ton is 1000 kg; de bruto register tonnemaat (Brt.) is de totale inhoudsmaat van een schip (een registerton is 100 cub. voet); netto registerton is de ruimte voor lading bestemd; deadweight of doodgewicht laadvermogen (dw) is het aantal gewichtstonnen aan lading, brand-stof, proviand, drinkwater, waterballast enz. enz., het is het verschil tussen de waterverplaatsing van het schip op een bepaalde diepgang en de waterverplaat-sing van het ledige schip. De deadweightcapacity is de totale hoeveelheid ge-wicht, dat het schip kan dragen tot het op zijn merk ligt. Hierin wordt de groot-te van tankschepen meestal uitgedrukt).

DE MASSALIJN VAN DE CHINESE COMMUNISTEN

„De belangrijkste kenmerken van een goede partijgenoot en een goede leider zijn, dat hij op de hoogte is met het leven en de arbeidsverhou-dingen van het volk; zich om zijn zorgen en pijnen bekommert en het hart van het volk kent.”

Lioe Sjao-tsjl.

Op 1 juli 1922 hield de Chinese communistische partij haar eerste congres in de Fang Tze Lo-straat 10, nu Sin I Loe-straat 108, een straat gelegen in de vroegere Franse concessie in Sjanghai.

Er waren aanwezig tien gedelegeerden, die vijftig leden vertegenwoordigden onder wie Mao Tse-toeng, Tong B-oe, Ho Soe en twee buitenlandse gasten. Als herinnering aan dit historische feit staan in het opkamertje dat de zittingszaal was, een tafel met enige kruikjes en stoelen er om heen. Aan de wand hangt de leuze van Mao Tse-toeng: „Uit de vonk zal een prairievuur ontstaan.”

Op de vierde zittingsdag drongen Franse rechercheurs het huis bin-nen en deden alsof zij iemand zochten. Hierna verdwenen de gedele-geerden en 20 minuten later arriveerde de overvalwagen om de gede-legeerden te arresteren.

De vijfde zitting van het congres werd gehouden in een huurbootje op het Nan-meer in de provincie Setsjoean. Op dat bootje werd het partijprogramma aangenomen en de leiding gekozen.

Nu 35 jaar later, telt de Chinese communistische partij 10.700.000 leden en is zij tot de leidende kracht van het volk geworden. Met succes heeft zij het volk geleid en de burgerlijke democratische revolutie tot de overwinning gevoerd. Op haar rust nu de zware taak een land met 600 miljoen mensen en een reusachtige bodemoppervlakte naar het socialisme te leiden. Om het socialisme te bereiken, heeft China een grote achterstand in te halen.

Het is begrijpelijk, dat de partij deze taak slechts kan vervullen als zij in het nieuwe stadium van de strijd voor de socialistische opbouw en de socialistische omvorming van het land nauw met de massa's verbonden blijft.

Op het 8ste congres van de Chinese communistische partij, dat ge-houden werd in september 1956, is aan het vraagstuk van de verbon-denheid met de massa en de eenheid van de partij grote aandacht be-steed.

In zijn openingswoord zei partijvoorzitter Mao Tse-toeng:

„Indien we niet in staat zijn op de massa te steunen en met mensen die niet tot onze partij behoren, samen te werken, zullen we niet in staat zijn ons werk goed door te voeren.”

Het gaat hier niet alleen om de samenwerking met de vertegenwoor-digers van de andere democratische partijen, groeperingen en personen in de regering en de besturende organen van de staat, maar om de oriëntatie op de massa.

Dit noemen de Chinese communisten de „massalijn”, de oriëntatie van en naar de massa. De foutieve werkwijzen, die in strijd zijn met de massalijn, zijn het bureaucratisme, sectarisme en subjectivisme. Deze werkwijzen, die een verwijdering van de massa in de hand werken, in plaats van de partij met de massa te verbinden, zijn op het congres ten scherpste veroordeeld. Juist in een periode waarin men de macht heeft veroverd, is een dergelijk gevaar altijd objectief aanwezig.

Met de doorvoering van de massalijn bedoelt men, dat de partij en haar leden zich voortdurend bezig moeten houden met de wensen en gedachten welke onder de massa van de arbeiders en boeren en het volk leven, dat met anderen *samengewerkt* moet worden en in overleg met anderen de problemen dienen te worden opgelost.

Het betekent ook nauw verbonden te zijn met de massa en er voortdurend naar te streven het *bewustzijn* van het volk te verhogen, het volk te activeren en het overal bij te betrekken.

Dit is ook de grondslag geweest waarop de agrarische hervorming met succes is doorgevoerd. De leuze „De grond aan hen die haar bewerken” oefende tijdens de revolutie grote aantrekkingskracht uit op de boeren.

Toen de macht veroverd was, wilden sommige burgerlijke vertegenwoordigers in de regering de bodemverdeling eenvoudig administratief doorvoeren, maar de partij deed dit anders.

In de dorpen werden de boeren bijeengeroepen en georganiseerd. Op vergaderingen werd een klassenindeling van het dorp gemaakt en inventariseerde men de produktiemiddelen. De misdaden van de grootgrondbezitters werden aan de kaak gesteld en de landheren werden voor het volksgerecht gebracht, waar ze tot een gerechte straf werden veroordeeld.

Op deze wijze werd het bewustzijn van de boeren verhoogd in de strijd tegen hun vroegere onderdrukkers. De boeren werd geleerd zichzelf te bevrijden.

Ook de huisvrouw helpt nu mee de staat te besturen. In de onderste overheidsorganen, de straatcommissies, een soort wijkcentra maar met volledige bevoegdheid, nemen tal van vrouwen namens de bewoners deel aan het bestuur van de wijk. Deze commissies houden zich met de buurtbelangen bezig, met de bestrijding van het analfabetisme, de hygiëne, aangiften van geboorten, hulp bij ziekte, politieke en culturele voorlichting, enz. Natuurlijk zijn ook talrijke vrouwen betrokken bij het werk van andere vertegenwoordigende lichamen.

Door een dergelijke organisatievorm zijn de partij en de regering ook organisatorisch met de massa verbonden, evenals door de vakbeweging, de vrouwen-, en jeugdbeweging.

De samenwerking met anderen is ook daarom een noodzaak, omdat de Chinese partij met bijna elf miljoen leden haar taak alleen niet vervullen kan en bij de geweldige problemen van de socialistische opbouw, de modernisering van de landbouw, de opbouw van een moderne industrie en de verdediging van het land, de actieve steun van het gehele volk nodig heeft.

*

Op het 8ste congres zei de algemeen secretaris van de Chinese communistische partij, Teng Sjao-ping, in zijn toelichting op het ontwerp-partijstatuut in dit verband:

„Daarom moet onophoudelijk de traditie van de massalijn in het partijwerk worden doorgezet en versterkt. De juiste leiding door de partij hangt daarvan af, of de partij in staat is, door de ervaringen en de meningen van de massa te analyseren en te veralgemenen, deze systematisch samen te vatten en in de grondstellingen van de partij om te zetten; of zij in staat is deze grondstellingen onder de massa tot *gedachten en daden* van de massa te laten worden; of zij in staat is deze in de praktijk van het massawerk te beproeven, te vervolmaken en te corrigeren. Het is de taak van de partij leiding te geven in de eindeloze herhaling van het proces „van de massa, naar de massa” en er op te letten, dat het inzicht van de partij en de massa groeit en de zaak van de partij en het volk vooruit gaat.”

Elke keer, wanneer de Chinese partij een nieuwe stap voorwaarts onderneemt, doet zij dit na eerst de situatie zorgvuldig bestudeerd te hebben. Zij verwerkt deze kennis in een nieuwe richtlijn die uitgegeven wordt na breedvoerige discussie in alle organen van de partij.

Door de *systematische opsomming van de ervaringen van de partij en wat er leeft onder het volk worden fouten vermeden en gemaakte fouten hersteld.*

Op deze wijze kwamen de richtlijnen van Mao Tse-toeng tot stand om in de landbouw de aanéensluiting in coöperaties met kracht door te zetten en het conservatisme te overwinnen. De boeren waren rijp om in massa tot de coöperatie toe te treden, maar gebrek aan vertrouwen in de kracht van de boeren en behoudzucht stond deze beweging, welke van beslissende betekenis is voor de vestiging van het socialisme, in de weg.

Op dezelfde wijze kwam ook de nieuwe politiek onder de intellectuelen en geleerden tot stand, onder de leuze: „Laat honderd bloemen naast elkaar bloeien, laat honderd scholen met elkaar wedijveren”, die een nieuwe impuls gaf aan de vrije ontwikkeling van kunst en wetenschap.

Voor de nieuwe partijleden — 60 procent is pas na 1949 toegetreden — heeft Lioe Sjao-tsji in zijn inleiding op het congres uiteengezet, welke schade de partij in het verleden is toegebracht, toen het linkse opportunisme van Wang Min en Boao Goe, dat voortkwam uit een subjectieve denkwijze, in de partij overheerste.

Zij hielden geen rekening met de verschillende maatschappelijke krachten en klassen in het land en bedreven, zonder rekening te houden met de objectieve toestand en de krachtsverhoudingen tussen de vijand en het volk, in politiek en militair opzicht een radicale avontuurspolitiek.

„Hun verkeerde leiding (in de jaren 1931—1934) leidde er toe, dat in de revolutionaire strijd zware nederlagen werden geleden: de toenmalige revolutionaire steunpunten en het Rode Leger der arbeiders en boeren, hadden verliezen van 90 procent en de partijorganisaties en andere revolutionaire organisaties in de Kwomintang-gebieden werden vernietigd,” aldus Lioe Sjao-tsji.

Hij wees er op, dat het Marxisme-Leninisme leert, dat de theorie met de praktijk verbonden moet zijn en de subjectieve kennis in overeenstemming behoort te zijn met de objectieve feiten.

Ook nu bestaan zulke gevaren om van de praktijk los te geraken. Dit door tweërlei oorzaken. Aan de ene kant zijn de Chinese communisten voor geheel nieuwe taken geplaatst, terwijl velen pas kort lid van de partij en theoretisch onvoldoende geschoold zijn. Bijna allen hebben jarenlang met de wapens in de hand gestreden en hebben nu tot taak de staatsorganen te leiden, functies in bedrijven, handelsondernemingen, onderwijsinstellingen en andere instituten van het maatschappelijk leven, uit te oefenen.

Wanneer men vraagt aan de partijsecretaris van de scheepswerf in Dairen, of de directeur van het havenbedrijf in Sjanghai of elders, „wat deed U vroeger”, dan luidt steevast het antwoord: „ik was soldaat.”

In vergelijking met het verleden hebben de partijgenoten vele ingewikkelde en onbekende problemen op te lossen. Zodoende waarschuwde Lioe Sjao-tsi er voor zich niet over te geven aan overwinning-fanfares, maar zich in te spannen de kennis van het Marxisme-Leninisme te verhogen, nieuwe kennis te vergaren en zich ook te bekwalen in vak kennis.

Aan de andere kant moeten de werkmethode van alle partijorganen zo zijn, dat zij, alvorens tot besluiten te komen, de concrete toestand onderzoeken en bestuderen, de mening van de mensen peilen en daaruit leren.

De partij verlangt daarom van haar leden, dat zij nauwe betrekkingen aanknopen met de arbeiders, boeren en intellectuelen, zich van de wensen en verlangens op de hoogte stellen en deze helpen vervullen. Bij toelating tot de partij geldt het als zeer belangrijk hoe het candidaat-lid in de omgeving waar hij werkt aangeschreven staat en of hij autoriteit bij de massa heeft.

Alleen door verbondenheid met de massa en de ideologische versterking van de partij kunnen foutieve werkwijzen, zoals bureaucratisme, sectarisme en subjectivisme, die in strijd zijn met het Marxisme-Leninisme, worden overwonnen.

*

Om verbonden te zijn met de massa, verlangt de partij van haar mensen, dat zij leed en vreugde met het volk delen, bescheidenheid en respect aan de dag leggen, de levenswijze en gebruiken van de verschillende volkeren van China — de nationale minderheden — eerbiedigen.

In de gebieden waar de nationale minderheden wonen, b.v. treft men nog zeer achterlijke maatschappijvormen aan, n.l. daar, waar de feodale verhoudingen nog bestaan verbonden met reactionaire gebruiken. Sommige functionarissen die in deze gebieden geplaatst zijn om leiding te geven, rennen te hard vooruit, willen alles in eens bereiken, leggen onvoldoende geduld aan de dag om de plaatselijke kaders op te leiden tot zelfwerkzaamheid en menen dat ze beter alles zelf kunnen doen. Zij hebben een subjectieve kijk op de ontwikkeling, waardoor grote fouten gemaakt kunnen worden, die deze volkeren van de partij en de regering kunnen verwijderen.

In dit verband werden ook het grote-mogendheidschauvinisme en het locale provincialisme gecritiseerd als factoren, die de ontwikkeling naar het socialisme remmen en in strijd zijn met de internationale solidariteit van de arbeidersklasse. Of een land nu groot of klein is, zeggen de Chinese communisten, elk land heeft zijn goede zijden en zijn gebreken.

De partij leert zijn functionarissen bescheiden te zijn, en hard te werken. Er is b.v. een groot tekort aan woonruimte, ook om leidende functionarissen, leerkrachten, enz. onder te brengen. Er zijn functionarissen, die op hun kantoor slapen, maar er zijn er ook, die het ruimer hebben. Daarom wordt er een campagne gevoerd om ruimte af te staan om anderen onder te brengen.

Ook de kwestie van de salariswijziging waarbij als richtsnoer genomen wordt de lage salarissen te verhogen en de hoge te beknotten, heeft ten doel geld te besparen, dat dringend nodig is voor de opbouw, maar tevens om de verschillen niet te groot te doen zijn, hetgeen tot ongezonde verhoudingen kan leiden.

Voor de ideologische scholing van de kaders wordt zeer veel gedaan. De functionarissen hebben acht uur per week politieke scholing. De mensen op verantwoordelijke posten gaan elk jaar drie maanden bij toerbeurt naar een partijschool. Zo is het helemaal niet vreemd, wanneer de burgemeester van Kanton zich laat verontschuldigen, omdat hij bezig is zich drie maanden in het dialectisch-materialisme te verdiepen.

Het doorvoeren van de massalijn en het vermijden van sectarisme, bureaucratisme en subjectivisme, raakt zeer sterk de juist toepassing van het democratisch-centralisme.

Op het partijcongres werden nieuwe partijstatuten aangenomen, die zich richten op een uitbreiding van de democratie onder een *versterkte centrale leiding* en op de juiste verbinding van collectieve leiding met persoonlijke verantwoordelijkheid.

Om regelmatig en op een georganiseerde wijze meer verbinding te hebben via de geledingen van de partij in het gehele land, werd besloten het gekozen partijcongres voor de duur van vijf jaar te handhaven als raadgevend lichaam van het partijbestuur en het daarna opnieuw te verkiezen.

In principe komt dit permanente partijcongres éénmaal per jaar bijeen. Ook op provinciaal niveau blijven dergelijke congressen in functie, — hier drie jaar —, evenals de partijcongressen van de autonome gebieden en steden als Peking, Sjanghai, Tientsin, die direct onder de centrale regering staan. Om secretaris van de partij te kunnen zijn in zulk een stad, moet men minstens vijf jaar partijlid zijn.

De plichten van het partijlidmaatschap, zoals deze in de nieuwe statuten zijn vastgelegd, zijn er op gericht de massalijn te garanderen. Hiertoe behoren o.a.

„deel te nemen aan de scholing, de partijpolitiek uit te voeren, de eenheid van de partij te beschermen, fouten en gebreken aan de kaak te stellen en deze helpen verbeteren, het volk te dienen, van het volk te leren, het bescheiden aan te horen, de

partij op de hoogte te stellen wat er onder het volk leeft en het volk de partijlijn uit te leggen."

In de jongste geschiedenis van de Chinese partij kwamen ook afwijkingen van de partijlijn voor, die, met betrekking tot beslissende vraagstukken van de socialistische opbouw, in strijd zijn met de massalijn.

De rechtse afwijking van de algemene politieke lijn van de partij werd vertolkt door diegenen, die zich tevreden stelden met de bereikte resultaten en de overwinning van de burgerlijke revolutie.

Deze opvatting heeft ten doel de revolutie te beëindigen en ziet niet de noodzaak deze verder te leiden en over te laten gaan in een socialistische revolutie. Dat wil zeggen, het te laten bij de landhervorming, de verdeling en het geven van de grond in eigendom aan de boeren. Dit zou hebben betekend: het laten voortbestaan van miljoenen kleine boerenbedrijfjes op een laag landbouwtechnisch niveau en het kweken van kleine en grote bezitters; in wezen het afzien van de opbouw van het socialisme.

Nu is de koers gevolgd, om stapsgewijs — eerst door het ontwikkelen van de wederzijdse hulp onder de boeren — te komen tot een hogere vorm van samenwerking: de half socialistische coöperatie, daarna overgaande in geheel socialistische coöperaties. De meerderheid van de boerenfamilies, n.l. 75 procent is reeds in deze hoogste vorm van coöperatie georganiseerd, terwijl 110 van de 120 miljoen boerenfamilies in coöperaties van verschillend type zijn verenigd.

De mensen die op dit rechtse standpunt stonden, geloofden niet, dat de Chinese partij in staat zou zijn de bevolking van het gehele land, in het bijzonder de boeren, naar het socialisme te leiden. Zij wilden het kapitalisme in stad en land geen beperkingen opleggen, hetgeen alles te samen tot herstel van de koloniale afhankelijkheid zou hebben geleid.

De linkse afwijking van de algemene politieke lijn hield de gedachte in het socialisme met één slag te verwezenlijken en te eisen, dat de nationale bourgeoisie eenvoudig door onteigening gelijkwaardig zou worden, of de kapitalistische sector in de economie door verdringing tot een bankroet zou worden gebracht.

De verdedigers van deze opvatting hadden geen vertrouwen in de kracht van de arbeidersklasse en in de mogelijkheid dat onder de bijzondere verhoudingen in China, stapsgewijze, langs vreedzame weg de kapitalistische bedrijven in socialistische konden worden omgevormd.

Deze vreedzame weg is een overeenkomst met de ondernemers van de fabrieken en bezitters van grote warenhuizen, om van hun bedrijf joint-enterprises (gemengd privé-staatsbedrijf) te maken, tezamen met de regering. Zeven jaar lang zullen de ondernemers die hiertoe overgaan 5 procent rente van hun kapitaal krijgen en salaris voor hun werkzaamheden. Na zeven jaar zullen deze bedrijven aan de gemeenschap behoren en zullen de ondernemers moeten leven van hun eigen werk.

Op dit gebied is groot succes geboekt: de meerderheid van de ondernemers heeft reeds toegestemd. Velen van hen vervullen ook openbare functies, zijn lid van de gemeenteraden of bezetten andere functies.

Deze successen zijn bereikt langs de weg van de overtuiging en door

de mobilisering van de publieke opinie en de waakzaamheid van de arbeidersklasse. In Sjanghai wees men ons een groot warenhuis, waarvan de eigenaar lang weigerde de beslissende stap te doen. Hij ging er pas toe over, toen hij door de boycot de kracht van het werkende volk had gevoeld.

Ook de kinderen van de ondernemers, die veelal studeren op de universiteiten, oefenen een gunstige invloed op hun ouders uit. Zij gaan mee met het nieuwe China. Bovendien is het niet prettig wanneer je mede-studenten, zonen en dochters van arbeiders en boeren, vragen wat doet je pa, en je dan moet antwoorden: „Hij is kapitalist."

Een gezonde werking op de ondernemers heeft ook de massacampagne van de arbeiders gehad, onder de leuze: „de strijd tegen de vijf kwaden". De vijf kwaden waren: het ontduiken van de belasting, het plegen van fraude, het verspillen van materiaal, corruptie en het schenden van bedrijfsgeheimen. In feite was deze campagne een strijd tegen de contra-revolutie en voor controle op de produktie door de arbeiders. Hiervan hebben vele ondernemers „iets geleerd."

Het is dan ook duidelijk, dat, zoals Lioe Sjao Tsjie zei op het congres, „als de verkeerde wegen bewandeld waren, het socialisme niet opgebouwd had kunnen worden, of opgebouwd had kunnen worden zonder wrijvingen, zoals nu."

De praktijk heeft de onjuistheid van de verkeerde opvattingen aangetoond. De bourgeoisie is als klasse nog niet opgeheven, maar zij heeft zich aan de arbeidersklasse onderworpen. Om dit te bereiken heeft de Chinese partij nauw met de arbeidersklasse samengewerkt. Ook in deze actie is het bewustzijn van het proletariaat verhoogd. Deze vreedzame omvorming van de kapitalistische bedrijven is een nieuw bewijs van de betekenis en de kracht van de massalijn der Chinese communisten.

ANNIE AVERINK.

Rectificatie

In het artikel „Bredero, dichter van het volk", opgenomen in het aprilnummer, zijn enkele storende fouten geslopen.

Op pag. 180 staat gedrukt het woord „Maartje". De lezers die Bredero kennen, zullen hebben begrepen, dat hier zijn werk „Moortje" wordt besproken, terwijl aan het slot van het artikel het blijkspel „Schijn-heilig" wordt bedoeld en niet „Schijn-heilige" zoals gedrukt stond.

Tegen het oprdingend fascisme

De Tsjechische schrijver Julius Fucik schreef in de dodencel - vlak voordat hij door de Gestapo werd vermoord - de woorden: „MENSEN, WEEST WAAKZAAM”.

Er is alle reden om Fucik's woorden vandaag in herinnering te roepen. Drie gebeurtenissen van de laatste tijd geven er blijk van, dat het gevaar van het fascisme onheilspellend de kop opsteekt.

Deze drie gebeurtenissen kunnen door geen anti-fascist veronachtzaamd worden.

Drie gebeurtenissen.

Er was de putsch in Hongarije. De rebellie in de straten van Boedapest was een uiterst gevaarlijke uiting van agressief en wreed fascisme.

Er is de benoeming van Nazi-generaal Hans Speidel tot opperbevelhebber van de Nato-strijdkrachten in Midden-Europa. Hans Speidel is een fascist in hart en nieren.

Er is als derde de anti-communistische hysterie, die hier en in een reeks van andere landen tijdens de november-gebeurtenissen losbarstte. Knokploegen van fascistisch allooi poogden Hitlers S.A. na te doen. De eis tot verbod van Waarheid en CPN werd gehoord. Evert Vermeer omarmde Romme en riep iedere socialist op om geen één communist meer de hand te drukken. Dit alles leverde het weinig originele, uit de geschiedenis van de arbeidersbeweging overbekende beeld op van de kunstmatig gekweekte anti-communistische hetze, die de argumenten moet aandragen om de ruggegraat van de arbeidersbeweging te kunnen breken. Die ruggegraat is de communistische partij. De vernietiging van deze partij is - zoals bekend - punt nummer 1 op het fascistisch program, in welk land en op welk moment zo'n program ook werd neergeschreven.

Deze drie gebeurtenissen zijn even zovele uitingen van onverhuld, oprdingend fascisme.

Waakzaamheid.

Deze feiten dwingen elke anti-fascist tot waakzaamheid. Waakzaamheid tegen het fascisme is meer dan alleen het signaleren van de voortekenen van naderend fascistisch gevaar.

Het houdt vooral in, dat de strijd ertegen wordt aangepakt, dat alle werkers worden aangespoord om elke uiting van het fascisme als één man tegemoet te treden en de kop in te drukken.

Er zijn twee omstandigheden, die de noodzaak van zulk een waakzaamheid beklemtonen.

In de eerste plaats is het herkennen van het fascisme in zijn huidige vormen voor velen klaarblijkelijk moeilijk. Dat bleek tijdens de gebeurtenissen in Hongarije. Er waren er, die luid meejuichten met de aanstokers van het avontuur in Boedapest, maar die — als ze geweten hadden dat zij instemden met Horthy — liever hun tong zouden hebben doorgeslikt dan er één woord goeds van te zeggen.

Voorts is er een hele nieuwe generatie volwassen geworden zonder het fascisme aan eigen lijf ervaren te hebben. Ook voor deze groep is herkenning van het fascisme moeilijk.

Er kan pas dan sprake zijn van een succesvolle afweer van het fascistische gevaar, wanneer de ouderen het leren herkennen en wanneer aan de jongeren het karakter van dit gevaar en de vormen, waarin het zich hult, worden uiteengezet.

Het is de plicht van alle communisten om — zoals zij dat doelbewust en krachtig in de afgelopen maanden deden — het ware karakter van het fascisme te onthullen en elke uiting van het fascisme aan te wijzen, hoe het zich ook poogt te verschuilen. Bij de strijd tegen het huidige fascistische gevaar spelen de ervaringen van het volk met het fascisme een beslissende rol. Wij zullen hieraan voortdurend moeten herinneren. Daardoor wordt het de mensen mogelijk om — op grond van hun ervaringen met het fascisme vroeger — er nu korte metten mee te maken.

Het verval van het imperialisme.

De vraag rijst of het misschien niet overdreven is om de drie bovengenoemde gebeurtenissen van de laatste tijd uitingen van oprdingend fascisme te noemen? Maken we het gevaar van het fascisme onder de huidige omstandigheden, nu het socialistische kamp een ontzaglijke macht is geworden, niet groter dan het in werkelijkheid is?

Om antwoord hierop te geven, is het nodig een blik te werpen op de machten die deze drie gebeurtenissen hebben veroorzaakt en wat hen er toe gebracht heeft dit te doen.

Of het nu de anti-communistische hetze van november is, of de onverholen steun aan kardinaal Mindszenty, of het initiatief tot de benoeming van Hans Speidel — het komt allemaal uit dezelfde hoek.

In die hoek zitten de grote industriëlen en bankiers.

Het is voor geen bestrijding vatbaar dat het imperialisme — dat deze lieden bergen goud oplevert en waaraan ze nog meer hopen te verdienen — er in de afgelopen jaren niet bepaald op vooruit is gegaan. Het socialisme is steeds sterker geworden. Het is nodig voortdurend aan deze waarheid te herinneren. Het getier, het krachtsvertoon en de bluf van de reactie vestigen nog al te vaak de indruk alsof het haar naar de vleze gaat.

Overspannen vreugdevertoon bij het tekenen van de Euratoom, radio-commentaren van het slag dat Meijer Sluizer ten beste geeft en babbeltjes van mr. Kortenhorst maken niet ongedaan dat het herhaald pogen om oude glorie te herstellen, mislukte.

Koude oorlog, Korea, Viet-Nam, Egypte en Hongarije — chantage, putsch en openlijke oorlog — moesten de achteruitgang van de imperialistische macht ten gevolge van de tweede wereldoorlog, het ontstaan van de volksdemocratiën en het nieuwe China en de strijd van de koloniale volkeren voor hun vrijheid, bezweren.

Ieder kent het resultaat. Het socialisme is geworden tot een machtig wereldstelsel. De nationale vrijheidsstrijd in de koloniale en afhankelijke landen is uitgegroeid tot een sterke anti-imperialistische volksbeweging.

Het ligt voor de hand dat deze ontwikkeling niet het beeld van een steeds sterker wordend reactionair blok oproept, maar integendeel op verval van het imperialisme wijst.

De resolutie van het 18de congres van de CPN schildert de huidige toestand als volgt:

„De betekenis van het socialistische wereldstelsel is zodanig toegenomen, dat zij volkomen tegen die van de Verenigde Staten opweegt. Het „westelijke“ machtoverwicht, waarvan de Amerikaanse „politiek van kracht“ uitging, bestaat niet meer“.

De ommekeer in de politieke verhoudingen op wereldschaal wijst op een aanzienlijke verscherping van de crisis, waarin het kapitalistische systeem verkeert.

Dit is niet tot stand gekomen, doordat het kapitalisme vrijwillig plaats ruimt voor het socialisme. Die ommekeer is ondanks het kapitalisme tot stand gekomen, als resultaat van een onophoudelijke strijd waarin de reactie de zwakste is gebleken.

Het imperialisme geeft zijn posities niet zonder slag of stoot prijs. Eerder houdt de zon op te schijnen, dan dat het kapitalisme vrijwillig in zijn ondergang berust.

De verscherping van de algemene crisis van het kapitalisme heeft de meest zelfzuchtige en agressieve imperialistische groepen tot handelen gebracht. Tot deze groepen behoren als voornaamste de Westduitse en Amerikaanse industriëlen en bankiers. Zij vormen de voorhoede van het imperialisme. Hun doel is het herstel van vroegere posities.

Om dit te bereiken, streven zij naar het onderwerpen van hun „bondgenoten“ in Europa, bereiden zij de krachten voor die de bevrijdingsbeweging in het Midden-Oosten de nek moeten breken, haasten zij zich hun legers met atoomwapens uit te rusten, zetten zij koers op verzwakking van het socialistische kamp en treffen zij maatregelen om de arbeidersbeweging en alle democratische krachten in Europa te verlammen.

Zo staat het met de machten die Speidel benoemden, de anti-communistische hetze afkondigden en van Boedapest weer de hoofdstad van een fascistisch land wilden maken.

Fascisme is terreur en oorlog.

De uitvoering van een dergelijk reactionair program om het centrum van het imperialisme — West-Duitsland en Amerika — ongestoorde macht te verzekeren, verlangt bijzondere maatregelen.

Het imperialisme grijpt daarom naar het fascisme.

Het fascisme, dat — zoals Georgi Dimitrow in zijn rede voor het 7de wereldcongres van de Communistische Internationale zei — ontstaat als resultaat van het verval van het kapitalistische systeem, is „de openlijke terroristische dictatuur van de meest reactionaire, meest chauvinistische, meest imperialistische elementen van het financiers-kapitaal“. Op het 17de congres van de CPSU zei Stalin naar aanleiding van het aan de macht komen van het fascisme in Duitsland:

„Men moet het eveneens beschouwen als een teken van zwakte van de bourgeoisie — als een teken, dat de bourgeoisie reeds niet meer bij

machte is om met de oude methode van het parlementarisme en de burgerlijke democratie haar macht uit te oefenen als gevolg waarvan ze noodzaak werd, haar toevlucht te nemen tot terroristische regeringsmethoden in de binnenlandse politiek — als een teken, dat zij niet meer bij machte is om op grondslag van een vreedzame buitenlandse politiek een uitweg uit de tegenwoordige toestand te vinden, waardoor zij noodzaak werd tot een oorlogspolitiek haar toevlucht te nemen“.

Terreur in eigen land, oorlogsdreiging tegenover andere landen, dat zijn de kentekenen van het fascisme.

West-Duitsland, centrum van fascistische opmars.

Die karakteristiek is nauwkeurig van toepassing op de handelingen van de Westduitse reactie. De KPD en andere democratische organisaties werden verboden en hun leiders en leden staan bloot aan vervolging. Lieden, die hun sporen in het terroriseren van de volken hebben „verdiend“, bekleden weer de hoogste posten.

Het militaire machtsapparaat — dat zijn waarde zowel in oorlog als bij terreur heeft bewezen — wordt met atoomwapens uitgerust.

Onomwonden oorlogsvoorbereidingen worden door de Westduitse en Amerikaanse reactie getroffen.

De Westduitse imperialisten willen daarbij, door het tot stand komen van zulke pacts als het Euratom en de Euromarkt, hun bondgenoten stevig aan de economische leiband leggen. In de persoon van Hans Speidel schuiven zij een van hun bekwaamste fascistische houwdegens naar voren.

In Europa spelen zij zowel militair als economisch weer de eerste viool. West-Duitsland wordt opnieuw de haard vanwaar het fascisme naar andere landen wordt uitgezaaid.

Het oprindende fascisme in Nederland.

Er is dus alle reden om er op te wijzen dat het fascisme opringt, dat het gevaar van het fascisme groter wordt.

Er zijn mensen, die de ontwikkeling in West-Duitsland met zorg gade slaan, maar tegelijkertijd geloof hechten aan het geliefkoosde argument van de regeringspartijen dat het allemaal zo'n vaart niet loopt en dat alles best wel op z'n pootjes terecht komt.

De mensen, die zo denken, sluiten de ogen voor het onomstotelijke feit, dat de gevaren van het oprindende fascisme zich niet alleen voordoen in West-Duitsland, maar in ons eigen land te constateren zijn.

Zij zien over het hoofd, dat diegenen die ons pogen te doen geloven dat het allemaal zo'n vaart niet loopt, in werkelijkheid de wegbereiders van het fascisme, ook in ons land, zijn.

Op tweeërlei wijzen uit zich dat.

In de eerste plaats in de onverholven steun aan de restauratie van het centrum van het fascisme: West-Duitsland.

Het is niet moeilijk te raden, waarom in ons land sterke krachten onder de bourgeoisie optreden voor herstel van de posities van de Westduitse Krupps. De Nederlandse kapitalisten hebben immers grote

belangen in West-Duitsland. Ruim een kwart van de Duitse zware industrie wordt vanuit Nederland gefinancierd.

Paul de Groot zei hierover in zijn rede voor het 17de partijcongres (april 1955):

„Het Nederlandse groot-kapitaal staat onder de buitenlandse beleggers in West-Duitsland, met Zwitserland, op de derde plaats en heeft er bijna evenveel kapitaal zitten als Engeland. De jacht naar oorlogswinst en de kapitalistische klassenhaat tegen het socialisme drijft deze kringen tot verraad aan het vaderland en ligt ten grondslag aan hun pogingen om het volk weer onder het Duitse juk te brengen”.

Platte zelfzucht doet de meest rechtse groepen onder de Nederlandse bourgeoisie direct belang hebben bij het herstel van een fascistische macht in West-Duitsland. Daarom pleiten zij voor het uitleveren van ons land — zowel economisch als militair — aan West-Duitsland en zetten zij hun handtekening onder verdragen, die ons land met bezetting door de modern geuniformeerde en met atoomwapens toegeruste legers van het Pruisische militarisme bedreigen.

Voorts is er als bewijs voor het opringende fascisme — ook in ons land — het onophoudelijk streven van de reactie naar afbraak van de bestaande democratische vrijheden.

Onder de omstandigheden van het verval van het imperialisme en het groeien van de socialistische krachten worden de burgerlijke vrijheden tot onoverkomelijke hinderpalen voor de reactie.

De huidige burgerlijke democratie heeft het kapitalisme tientallen jaren trouwe dienst betoond bij het in stand houden van zijn stelsel. Tegelijkertijd echter heeft deze kapitalistische staatsvorm de strijd van de arbeidersklasse voor zijn democratische rechten in belangrijke mate mogelijk gemaakt; een reeks van successen is in vaak moeizame strijd door de arbeidersklasse op de bourgeoisie veroverd.

Op het moment dat de arbeidersbeweging in opmars is, richten zich de burgerlijke vrijheden tegen de belangen van de meest rechtse en agressieve imperialisten. Deze beginnen ook prompt de aanval erop in te zetten.

Een hele reeks van initiatieven zijn door de reactie op stapel gezet om dit doel te bereiken.

Ieder herinnert zich nog het verwijderen van de communisten uit de raadscommissies, het afkondigen van het ambtenarenverbod. Er is het zendingverbod voor de CPN en de zaalafdriving die van het recht op vergadering een aanfluiting maakt.

Er is het onttrekken aan het parlement van een reeks van bevoegdheden zoals gebeurde door middel van de grondwetswijziging van 1953, die het mogelijk maakt, dat internationale overeenkomsten en verdragen buiten de openbare behandeling worden gehouden. Het behoort voorts tot de steeds meer gebruikte methode, om vèrgaande beslissingen door de regering te doen nemen, zonder dat het parlement er met een woord over gesproken heeft.

Karakteristiek is ook dat de reactie de regering een aantal bevoegdheden op het gebied van de regeling van de lonen heeft opgedragen, die de staat de rol van loondictator geeft. Dat komt uitstekend in de kraam van de uitbuiters te pas.

Al meerdere malen is er door de CPN op het ondemocratische karakter van de ondernemingsraden der PBO de vinger gelegd.

Voorts heeft de reactie al enkele malen gepoogd om het door Romme geeiste verbod van De Waarheid en de door hem voorgestelde maatregelen tot het afzetten van revolutionaire volksvertegenwoordigers erdoor te krijgen.

Zowel de steun door zekere kringen in ons land aan het herstel van de macht van de Westduitse industriëlen als de reeks van initiatieven, die deze zelfde kringen tegen de bestaande burgerlijke democratie in ons land hebben ondernomen en nog willen ondernemen, tekenen hen als wegbereiders van het fascisme.

Voor deze verschijnselen de ogen sluiten en denken dat het zo'n vaart niet loopt, is een gevaarlijke veronachtzaming die onherstelbare schade kan veroorzaken.

Dimitrow zei over deze veronachtzaming het volgende:

„Maar een niet minder ernstige en gevaarlijke fout is het onderschatten van de betekenis, die de, zich tegenwoordig verscherpende reactionaire maatregelen van de bourgeoisie in de landen van de burgerlijke democratie voor het oprichten van de fascistische dictatuur hebben; maatregelen, die de democratische vrijheden van de werkers onderdrukken, de rechten van het parlement vervalsen en bekorten, en de onderdringsmaatregelen tegen de revolutionaire beweging verscherpen”.

(Lijt de rede tot het 7de wereldcongres van de Communistische Internationale).

Bedrog: eigenschap van het fascisme.

Uit dit alles blijkt, dat het opringend fascisme niet alleen zijn sporen zet in Duitsland, maar ook in ons land langzaam maar zeker poogt vaste voet te krijgen.

De reden dat voor vele mensen dit opringen verborgen blijft, schuilt in het feit, dat de reactie de kunst van het bedrog tot in de perfectie heeft leren beheersen.

In zijn boekje „De levende waarheid van het Leninisme” zegt Paul de Groot, dat het de reactie veel moeilijker viel het volk in een roes te brengen met de versleten leuzen van de bourgeoisie. Daarom varen zij als piraten onder valse vlag. „Zij pogen de arbeiders, de progressieve intellectuelen en andere werkers, geestelijk voor hun imperialistische oorlogen te mobiliseren met leuzen die aan de proletarische klassenstrijd en aan de anti-fascistische vrijheidsstrijd ontstolen zijn!”

Zo hopen de reactionairen van thans vaste voet onder de massa te krijgen voor hun fascistische plannen. Zij pogen daarbij Hitler na te doen, die er in slaagde grote groepen van het Duitse volk te misleiden. Hierover zei Dimitrow:

„Het gelukt het fascisme de massa te winnen, omdat het op demagogische wijze een beroep doet op haar meest nijpende noden en behoeften”.

De teleurstellende ervaringen, die delen van de Duitse bevolking zoals de boeren en de werklozen ondervonden met de politiek van de burgerlijke regering, (waaraan sociaal-democraten deelnamen) dreven hen in de armen van het fascisme.

De methode van de demagogie behoort ook tot de uitrusting van de

huidige promotors van het fascisme.

De moord op 1200 anti-fascisten en trouwe toegewijde strijders voor de arbeidersbeweging in Boedapest gedurende de dagen van oktober-november noemen ze vrijheidsstrijd.

De multi-millionair Romme en Hitler-generaal Hans Speidel zijn democraten. De bestedingsbeperking, die de gelden bijeen moet brengen voor het uitvoeren van de agressieve plannen van de NATO, heet socialistische welvaartsbeperking.

Dit soort bedrog, dat ten doel heeft om de werkers de voor hen noodlottige zaken te doen aanvaarden, is karakteristiek voor het optreden van de huidige regeringspartijen en verheelt het streven naar de fascistische macht door de meest agressieve kringen van het imperialisme.

De verantwoordelijken!

Hiermee komen we op de verantwoordelijkheid van de leiders der huidige regeringspartijen voor het opdringend fascisme.

Er zijn mensen, die in de mening „het loopt zo'n vaart niet" worden gesterkt, omdat zij in ons land geen invloedrijke, met hakenkruis, wolfsangel of pijlenbundel versierde, georganiseerde knokploegen zien bestaan.

Zij begaan een ernstige vergissing.

De vertegenwoordigers van het Westduitse fascisme, de steunpilaren van het herstel van de Nazi-Wehrmacht, hebben zich in de officiële partijen genesteld, in het bijzonder in de K.V.P.

Het lijkt geen twijfel, dat de directe steunpilaar van de Westduitse imperialisten Romme is. Hij behoort tot de voornaamste, met West-Duitsland vervlochten, kapitaalsgroepen. De katholieke reactie is in de buitenlandse politiek de initiatiefnemer tot de maatregelen, die ons land zijn zelfstandigheid ten behoeve van Amerika en West-Duitsland doet verliezen.

Op binnenlands gebied organiseert zij de aanval op de parlementaire democratie. Het bisschoppelijk Mandement van twee jaar geleden was het in religieuze bewoordingen verpakte program van rechtse dictatuur en ondermijning van de bestaande democratische rechten en vrijheden in Nederland.

Dat Romme en fascistische drijfverij één zijn, is niet verborgen gebleven, dank zij de jarenlange strijd die de C.P.N. tegen Romme voert.

Dit heeft geleid tot zulke betekenisvolle uitspraken als die van Mr. Burger op het congres van de P.v.d.A. begin 1955. Hij zei toen naar aanleiding van het verschijnen van het mandement:

„Waar is de tijd gebleven, dat de politieke discussie ging over het voortschrijden van de politieke naar de sociale democratie, teruggeworpen als we zijn op de naakte verdediging van de politieke democratie".

Deze uitspraak geeft er blijk van, hoe hoog de verontrusting over het reactionaire anti-democratische drijven van Romme was gestegen. Dank zij de onophoudelijke strijd van de C.P.N. lukte het de katholieke reactie niet om bij de laatste verkiezingen de touwtjes in handen te krijgen.

Daarmee leek het directe gevaar van een naar het fascisme lonkend rechts kabinet vrijdeld.

De praktijk leerde anders!

De ervaringen met de regering na de verkiezingen van het vorige jaar laten echter zien dat — hoewel bij de verkiezingen verslagen — Romme toch zijn stempel op het regeringsbeleid drukt. En dit stempel is van uiterst reactionaire fascistische makelij.

Hij slaagt hierin, omdat de leidende kringen in de P.v.d.A. de samenwerking met Romme tot hoofddoel van hun politiek hebben gemaakt. De grondslag van deze politiek is het anti-communisme. Dit bevordert de bedoelingen van Romme en daarmee het opdringen van het fascistische gevaar, zowel aan onze Oostelijke grens als in ons eigen land.

Enerzijds gebeurt dit door een aantal toonaangevende leiders in de P.v.d.A., die in hun anti-communistische verblindheid Romme in alles wenselijk te volgen, alle krachten aanwenden om de arbeidersklasse verdeeld te houden. Zij drukken daarmee de voetsporen van de Duitse sociaal-democratie, die door zulk een politiek van verdeeldheid de enige kracht die Hitler had kunnen tegenhouden: de eensgezinde arbeidersklasse, verlamde.

Deze koers van samenwerking met Romme „tot in de dood", roept krachten in de P.v.d.A. in het leven, wier werkzaamheid het opdringend fascisme regelrecht bevorderen.

Deze krachten prijzen de P.v.d.A.-kiezers Hans Speidel aan, als een te vertrouwen verdediger van de Westerse democratie. Zij verdedigen de agressie tegen de Sowjet-Unie en gedragen zich nog oorlogszuchtiger dan de meest hysterische Pruisische generaal.

Deze krachten in de leiding van de P.v.d.A. beschikken over een niet geringe invloed. Men kan zelfs zeggen, dat zij tijdens de 4de november en daarna de officiële politiek van de leiding van de P.v.d.A. beheersten.

Deze krachten zijn de wegbereiders van het fascisme in ons land. Onder hen treffen we een man als De Kadt aan. Deze is een vurig voorstander van de Westduitse herbewapening.

In de uitgave „Tien jaar Partij van de Arbeid" van het maandblad „Socialisme en Democratie" van februari 1956 schrijft Jac. de Kadt, nadat hij een nummertje anti-Sowjet-hetze heeft weggegeven:

„Van dit standpunt uit was het ook duidelijk dat de pogingen om West-Duitsland te erkennen en in te schakelen in de westelijke wereld onze krachtige steun moest hebben. En de herbewapening van West-Duitsland en het toetreden van dit land tot de NAVO waren hiervan de consequenties. Consequenties, die wij aanvaarden ondanks de tegenstand van allen, die de oorlog tegen Hitler wilden blijven doorvechten en ondanks de tegenstand van de Duitse socialisten, voor wie de verdediging van het Westen ondergeschikt was aan de hereniging, die zij alleen mogelijk zien door een overeenstemming met Rusland, welke gekocht moet worden door concessies van het Westen. Concessies die het hele Westelijke systeem in gevaar zouden brengen en die de Verenigde Staten, het tegenwoordige centrum van het Westen buiten dit systeem zouden plaatsen".

In deze uitspraak van de Kadt blijkt de verknochtheid van sommige groepen in de P.v.d.A.-leiding aan de herbewapening van West-Duitsland en zijn onderdanigheid aan de nieuwe „AS": West-Duitsland-Amerika.

Hoezeer dit alles door deze groepen als socialistisch idealisme wordt beschouwd, blijkt wanneer de Kadet in hetzelfde artikel schrijft:

„Zo is de verdediging van het Westen dus geen negatief, zich tot behoud beperkend ideaal. Het is een progressief, dynamisch en constructief ideaal dat des te meer het onze is omdat het socialisme zelf een door en door westers ideaal is”.

P.v.d.A.-leiders van het slag-de Kadet beschouwen het herbewapenen van Duitsland en de opneming ervan in de NATO niet alleen als een onontkoombare noodzaak van de politieke samenwerking met de KVP maar zien het zelfs als het streven naar de verwerkelijking van een socialistisch ideaal.

Hoe kan dit anders dan bevordering van het drijven naar fascisme worden genoemd?

De terminologie van De Kadet is overigens een schoolvoorbeeld van demagogie die in het uiterlijk van aan de arbeiders vertrouwde begrippen een uiterst gevaarlijk en reactionair streven verpakt.

Met het fascisme tegen het communisme”.

De verantwoordelijkheid van de leiding van de Partij van de Arbeid weegt dubbel zwaar, omdat zij steunt op grote aanhang onder arbeiders en andere werkers, die in plaats van gemobiliseerd te worden tegen het gevaar van het fascisme, worden misleid en in slaap gesust.

Het feit, dat in de leiding van de P.v.d.A. wegbereiders voor het fascistische drijven van de reactie zitting hebben, laat zien, waartoe het reformisme in de arbeidersbeweging leidt.

Het reformisme, dat begon als het beperken van de strijd voor het socialisme tot de strijd voor zekere verbeteringen binnen het kapitalisme leidde tot afzweering van de klassenstrijd van de P.v.d.A., die na de tweede wereldoorlog een „socialistische volkspartij” werd en tenslotte het nauwgezet volgen van de politieke koers van de meest agressieve, de met West-Duitsland en Amerika verbonden groepen, van de Nederlandse reactie.

Voor de oorlog richtten de rechtse leiders van de sociaal-democratie onherstelbare schade aan door het aanheffen van de leuze: „Tegen fascisme en communisme”, waarvan het fascisme de vruchten plukte.

Thans handelen een aantal hunner naar de leuze van de door klas-senhaat verblinde reactionair: „Met het fascisme tegen het communisme”.

Eén tegen fascisme.

In 1926 richtte Churchill zich tot Mussolini met de woorden:

„Excellentie, wij bewonderen het werk dat door U en Uw regiem is verricht. Echter, ons land heeft een dergelijk regiem nog niet nodig. Maar het is Uw verdienste aan de gehele wereld de weg te hebben getoond die gevolgd moet worden, wanneer de omstandigheden de versterking van het gezag van de Staat voor het heil van de bescherming en de beschaving nodig maken”.

Het fascisme is de reserve van de bourgeoisie, die zij dan te hulp

roept, wanneer de methoden van de vreedzame diplomatie en de burgerlijke democratie falen, zo onthult in feite Churchill.

Thans, onder de omstandigheden van het verval van het imperialisme, willen de Churchills in de geest van de Mussolini's handelen.

Het fascisme sluipt naar de macht.

Dimitroff zei hiervan in zijn rede op het 7de wereldcongres van de Communistische Internationale:

„Dat de burgerlijke regeringen in het oprichten van de fascistische dictatuur gewoonlijk een reeks van voorbereidende étappes doormaken en een reeks van reactionaire maatregelen ten uitvoer brengen, die het aan de macht komen van het fascisme rechtstreeks bevorderen.

Wie in deze voorbereidende étappes niet tegen de reactionaire maatregelen van de bourgeoisie en tegen het aanwassende fascisme strijdt, is niet in staat om de overwinning van het fascisme te verhinderen, maar vergemakkelijkt die integendeel”.

Onder de huidige omstandigheden houdt dit in, dat de communisten — die de voornaamste verdedigers van de bestaande democratische rechten en vrijheden zijn geworden — tegen elke aantasting van de grondwet optreden, op ieder verschijnsel van het wassend fascisme de vinger leggen, de leuze „weg met Speidel” onophoudelijk laten klinken en om zich heen de massa van anti-fascistische en democratische werkers en andere vaderlandslievende Nederlanders verzamelen. Dit is alleen dan mogelijk, wanneer lieden als de Kadet de gelegenheid wordt ontnomen om het opringende fascistisch monster met schone leuzen het uiterlijk van de socialistische dageraad te geven en wanneer aan het onzalig bondgenootschap Drees-Romme een eind wordt gemaakt. Slechts zo wordt het de reactie onmogelijk ons volk in haar demagogie te verstrikken.

De macht van het socialistische kamp verhinderde de fascistische putsch in Hongarije en het imperialistische avontuur in Egypte en verzekert dat een door het fascisme verlangde herhaling van 1933 in 1957 uitgesloten is.

Onze strijd aan het hoofd van de anti-fascistische arbeiders en andere werkers in ons land zal er toe leiden dat de wegbereiders van het fascisme in ons land eveneens schipbreuk lijden.

S. GEUGJES.

EEN UITEENZETTING, DIE NIET UIT KON BLIJVEN

Het is niet de eerste keer, dat de verdedigers van de burgerlijke maatschappij een aanval van antisowjetkoorts en anticommunistische stuipen doormaken. Ik herinnr me nog de biljetten in de westeuropese steden, dertig jaar geleden: een man met een mes tussen de tanden bedreigt de cultuur — zo werden de leerlingen van Pawlow, de lezers van Gorki, de vrienden van Majakowski, door de vaders en de huidige broeders van onze ontmaskeraars van vandaag afgebeeld.

Het is niet de eerste keer, dat de verdedigers van een verrottende maatschappij zo niet anderen, dan toch zichzelf proberen wijs te maken, dat hun dromen nog eens werkelijkheid zullen worden. Terwijl zij onze moeilijkheden, van welke aard ook, overdrijven, huilen zij over de „crisis van het communisme”, en zelfs over de „ineenstorting van het communisme”. Hun woorden kenmerken zich door de volstrekte afwezigheid van historisch gezichtsvermogen. Enorme maatschappelijke verschuivingen worden door hen beoordeeld als het vertrouwde politieke handjeklapp-spelen in het kabinet te hunnen lande. Het wil niet tot hen doordringen, dat het communisme niet aan de fantasie van een utopist en niet aan de sluipwegen van een handvol samenzweerders is ontsproten, maar door de ontwikkeling van de industrie, de verscherping van de klasstegenstellingen, de vooruitgang van de maatschappij. Zij kunnen — of willen — niet begrijpen, dat ook de Amerikaanse monopolies, de op buit beluste Suezkanaalgebruikers en alle fabrieksbezitters bezig zijn voor het communisme te werken.

Op hoge leeftijd hebben de mensen doorgaans last van bijziendheid. Wanneer wij spreken van de correctie van de in het verleden begane fouten, beginnen onze westelijke onheilsprofeten over „het bankroet van het communisme” te juichen. Men mag toch verwachten dat het gezonde verstand hun gebiedt voorzichtig te zijn. Zij weten dan ook zeer goed, dat ons land, ondanks bepaalde fouten, groter en sterker is geworden, dat onze staatsmacht en ook de geestelijke krachten van ieder Sowjetmens zijn gegroeid. Zij weten ook, dat alleen een geestelijk sterk en eendrachtig volk zich kon veroorloven ronduit over de begane fouten te spreken, waarvan het sommige al heeft verbeterd en de andere bezig is te verbeteren. Nooit zullen de leiders van de kapitalistische staten de moed opbrengen aan de volkeren hun fouten te belijden, omdat deze fouten niet te herstellen zijn, omdat zij vergroeid zijn met de aard van het kapitalistische stelsel zelf. Het feit op zichzelf al, dat het kapitalisme nog bestaat, is een ten hemel schreiende fout; en vroeger of later zal daarin verbetering worden gebracht, zij het niet door de verdedigers van de burgerlijke orde, maar door de volkeren.

In deze nieuwe koortsaanval van antisowjetgevoelens en anticommuniste verbazen ons niet zozeer de doortraptheid der politici en de hysterische uitvallen van de pers als de verwardheid van sommige westelijke cultuurdienaars, die moeilijk tot de voorstanders van het kapitalisme gerekend kunnen worden.

Ik bedoel daarmee niet die westelijke intellectuelen, die in de laatste tien jaar hebben getracht een neutrale positie tussen de kapitalistische en de socialistische maatschappij in te nemen. De neutraliteit van bepaalde staten bij de splitsing van de huidige wereld in militaire blokvormingen kan tijdelijk gerechtvaardigd zijn. Maar onbestaanbaar was en is de neutraliteit van het verstand, het hart, het geweten. De Franse dichter Pierre Emmanuel heeft eenmaal geprobeerd de positie van geestelijke onpartijdigheid met redenen te omkleeden. Bij deze nieuwe

anti-sowjetcampagne wijst hij niet alleen het communisme, maar zelfs de onpartijdigheid af en windt zich hevig op over de Fransen, die een broertje dood hebben aan de Amerikaanse „levenswijze”. Ook daarin zit een zekere logica: de westelijke intellectuelen, die gisteren nog uit naam van de geestelijke onpartijdigheid tegen het communisme waren, zijn vandaag tegen de geestelijke onpartijdigheid uit naam van het kapitalistische stelsel.

Wanneer ik zeg, dat ik mij verbaas over de verwarring, onder sommige intellectuelen in het Westen, dan bedoel ik die culturele werkers, die meermalen hebben verklaard, dat zij niet in geestelijke onpartijdigheid geloven en dat een „derde weg” tussen de wereld van het kapitalisme en de wereld van het socialisme naar hun mening onbestaanbaar is. Het minst van al ben ik geneigd die westelijke intellectuelen te beschuldigen, die in emotionele toestand niet alleen hun vroegere vrienden, maar ook alles, wat de inhoud van hun leven uitmaakte; de rug hebben toegedraaid. Ik zou tegen hen iets willen zeggen over het allervoornaamste: het lot van de mens en het lot van de cultuur. Deze vlagen van geestelijke verwarring vinden, naar ik meen, niet hun oorzaken in de meest recente gebeurtenissen, alhoewel deze gebeurtenissen op zichzelf ernstig genoeg waren. Vorig jaar al bespeurde ik bij het lezen van westelijke tijdschriften en in gesprekken met westelijke intellectuelen een bepaalde twijfel en een groeiende ongerustheid. Bepaalde schrijvers, geleerden en kunstenaars, die zagen, dat wij de fouten van het verleden veroordeelden, begonnen de veroveringen van de Sowjetmaatschappij en de Sowjetcultuur in hun geheel in twijfel te trekken.

In onze ingewikkelde en moeilijk te begrijpen tijd moet men er een ruime en verziende blik op na houden. De Sowjetcultuur is geen kortstondige opbloei, maar een historisch ontzaglijk belangrijk verschijnsel, en men mag haar niet uit gekwetsheden of ergernis verzaken. Een schimpscheut kan opwekkend werken, maar een schimpscheut, die tegen een grote gedachte, tegen het scheppende vermogen van een geheel volk is gericht, wordt onvermijdelijk een paskwil.

*

Het is opvallend, dat sommige westelijke literatoren, die op het ogenblik hun twijfel uiten over de onbetwistbare successen van de Sowjetcultuur, vijf jaar geleden dweepten met alles, wat uit ons land kwam, de zwakkere romans en slechtere films daarbij inbegrepen. Zij doen denken aan halfvolwassenen, die door het voorwerp van hun liefde ontgoocheld zijn. De Sowjetcultuur heeft de wereld verrijkt met een groot aantal beroemde werken. Maar, wanneer ik een opgewonden artikel over een minderwaardige roman, over de meters brede doeken van een middelmatig schilder of over de film „De Val van Berlijn” las, vraag ik me verwonderd af: hoe kunnen mensen, die van kunst houden en die kunst begrijpen, dergelijke werken waarderden? En op het ogenblik beginnen vele van die onevenwichtige enthousiasten praatjes te verkopen over de onvolwaardigheid van de Sowjetliteratuur en de Sowjetcultuur.

Het socialisme is geen godsdienst, het berust op het verstand en het geweten, op de wetenschap en op het bij de mens aanwezige rechtvaardigheidsgevoel. De liefde voor de Sowjetmaatschappij en de Sowjetcultuur mag niets gemeen hebben met het dogma van de pauselijke onschendbaarheid of de letter van de heilige schrift. De westelijke intellectuelen, die ons gisteren bewierookten en die vandaag zijn gaan twifelen aan de onwankelbaarheid van hun eigen gevoelens, nu wij hebben verklaard een reeks fouten te zullen verbeteren, bewijzen daarmee alleen maar hun geestelijke onvolgroeidheid. De idee is echter geen minziek juffertje, dat elk ogenblik van aanbidding wisselt, de idee vereist een bewuste toewijding. Wij zijn niet van plan om van de verbetering van onze tekortkomingen en onze fouten af te zien, omdat dit bepaalde westelijke schrijvers of geleerden zou kunnen doen scheeflopen of zelfs overlopen, — wij vragen niet om „blindelingse”, maar om verstandige liefde, waarmee ons volk en onze cultuur gediend worden.

Er zijn onder de westelijke intellectuelen, die op het ogenblik in deze verwarde toestand verkeren, ook persoonlijkheden, aan wier standvastigheid en oprechtheid ik geen seconde twijfel. Zij worden verontrust door de anticomunistische campagne en, wat erger is, zij voelen zich verontrust, omdat sommige diepversholten gedachten, waarmee zij rondlopen, blijken samen te vallen met de hondse artikelen in de „Figaro” of de „Messaggero”. Zij willen het grote geheel in het oog houden, maar hun gedachten keren telkens weer terug naar punten van ondergeschikt belang. In de gesprekken met schrijvers van Frankrijk, Italië en andere westelijke landen bespeurde ik een diepgaande gestoordheid: op een ongezonde manier werden hun gedachten telkens weer afgeleid door een of ander minsoortig boek of een bepaalde film, die allang tot het verleden behoort. Deze film en dat boek hadden hen al eerder onaangenaam getroffen, maar toentertijd had het mislukte kunstvoortbrengsel hen een uur lang geërgerd en daarmee was het gebeurd. Maar nu komen zij in gedachten weer op hun vroegere indrukken terug en in hun geprikkeldheid proberen zij er algemene conclusies uit te trekken. Zoals alle mensen op de wereld zijn zij onderhevig aan de indrukken van de omgeving. Het is voor hen een toer om, als de krant is weggelegd, over de loop van de gebeurtenissen een oordeel te vormen. Zij vergeten, dat men enkele stappen achteruit moet gaan om een gebouw in zijn proporties te kunnen overzien. Zij zijn als het ware niet in staat om, na het overwinnen van voorbijgaande stemmingen, de lucht van de historie in te ademen. In 1956 kritiseerden wij de slechte films en boeken van 1950: wij deden dat om betere boeken en betere films te kunnen maken. Vele intellectuelen in het Westen, die over onze kritiek nadenken en zich herinneren, dat zij zich al eerder gestoten hebben aan een bepaald boek, een bepaalde film, trachten te verklaren, waarom bij ons toch dergelijke romans, die het leven door een rose bril bezagen, en schetterende films, die aan een feestje deden denken, konden worden gemaakt. En bij het zoeken naar de oorzaken zijn ook intellectuelen, die trouw zijn aan de zaak van het socialisme, in de motiveringen van de vijand, hun vijand, de vijand van het socialisme, vervallen.

Al onze successen en ook al onze mislukkingen zijn te verklaren uit het feit, dat wij een nieuw huis bouwen en ons niet tevreden stellen met het fatsoeneren van de oude bouwvallen, uit het feit, dat wij schrijven en niet overschrijven. Het verzetten van de meubels of het opplakken van een nieuw behang is zo moeilijk niet. Het is zeer gemakkelijk om langs afgetrapte paden voorwaarts te gaan. Maar de geschiedenis eist van ons iets anders: wij hebben voor het eerst een nieuwe weg betreden. Eeuwen, duizenden jaren lang zijn de staten geleid door kasten, standen, klassen, die een klein bevoorrecht deel van de maatschappij vormden. In 1917 namen de werkers voor het eerst in de geschiedenis van de mensheid hun lot in eigen handen. Als men dan nog bedenkt, dat er veertig jaar achtereen tegen de Sowjet-Unie oorlog is gevoerd, het zij werkelijke, het zij „koude”, dat geen wapen minderwaardig genoeg was om tegen de Sowjet-Unie gebruikt te worden — blokkade en embargo, vuilbekkerij en provocaties — dan wordt het duidelijk, onder wat voor moeilijke omstandigheden ons volk de taak op zich nam om een staat op te bouwen en een cultuur te vestigen. Het is algemeen bekend, dat het zwaar valt een nog onbereid paard te mennen, niet langs een aangelegde weg, maar nog wel over ongebaand terrein. Eeuwenlang, duizenden jaren lang was de cultuur het eigendom van een bevoorrechte bovenlaag van het volk. Reeds in de eerste jaren na de revolutie stonden wij voor een moeilijke en verheven taak: de cultuur moest niet alleen eigendom van het hele volk, maar schepping van het hele volk worden.

*

Wanneer wij tegenwoordig naar het Westen kijken, en dan zonder haat en vooroordeel, zien wij, dat al het goede, dat er bestaat, of verbonden

is met de nieuwe krachten, die hun volkeren op een nieuwe weg trachten te leiden, of volgens de wet van de traagheid uit het verleden voortkomt. Met nieuwe krachten bedoel ik de vooruitstrevende kringen, die rondom zich niets dan geestelijke vermolming, huichelarij en ontwrichting zien. Met de voortbrengselen, die uit het verleden door de wet van de traagheid zijn overgeleverd bedoel ik de grote technische bekwaamheid, het meesterschap en de rijke culturele tradities. Ontdekken is moeilijker dan uitvinden is moeilijker dan het perfectioneren van bestaande vormen.

Voor een mens is veertig jaar een lange tijd — het is bijna zijn hele leven. Voor de geschiedenis is veertig jaar een voorbijgaand ogenblik. Natuurlijk, in Frankrijk is in veertig jaar tijds veel veranderd: er zijn meer auto's op straat, de bedrijven zijn reusachtiger en op alle gebieden van de wetenschap is vooruitgang geboekt. Maar in veel opzichten is het bij het oude gebleven. Nog steeds verkondigen de kranten, zoals veertig jaar geleden, voor welke kabinetsformatie de radicaal-socialisten zullen stemmen; of de papieren van de bank „Crédit Lyonnais” een stijgende of dalende lijn vertonen. En wat voor Frankrijk geldt kan ook voor andere Westeuropese landen gelden. Over het kapitalistische stelsel zal niemand meer zeggen „het heeft al heel wat bereikt” — men zegt: „het staat nog overeind”.

Wanneer de verdedigers van het kapitalisme over de „ineenstorting” van de socialistische ideologie spreken, is dat begrijpelijk: zij klampen zich nog vast en hopen op uitstel van executie. Wanneer de twijfel echter diegenen besluit, die het kapitalisme haten, bewijst dat slechts, dat het „denkende riet”, om het prachtige beeld van Pascal nog eens te gebruiken, maar al te licht onder de stormwind buigt. Men kan zijn geest een verkeerd adres opgeven, waardoor hij een dag verspeelt, men kan de wissel omleggen en de trein op dood spoor laten rijden, waardoor honderden mensen omkomen. — maar men kan de geschiedenis niet tegenhouden. De kalender wijst het uit: na het jaar 1957 komt het jaar 1958, en niet het jaar 1916.

Deze veertig jaar hebben niet alleen het aanschijn van ons land, maar ook van de wereld veranderd. De levenskracht van de Sowjet-Unie werkt niet alleen als levenselixir op de werkers van verre landen, maar ook op de vooruitstrevende kringen van de maatschappij. China is een grote socialistische mogendheid geworden. Volkeren van Azië en Afrika — en dan denk ik in de eerste plaats aan het begaafde volk van India — hebben hun nationale onafhankelijkheid veroverd en betreden een nieuwe weg. Oost-Europa is van aanschijn veranderd. Ook in West-Europa heeft zich veel gewijzigd. In 1918—1920 had het de interventielegers nog kunnen lukken de jonge Sowjetrepubliek te verbrijzelen — er waren nog geen machtige arbeiderspartijen in Frankrijk en Italië, — de Scandinavische sociaal-democraten en de Engelse Labourpartij waren niet in staat het levenspeil van de werkers ook maar enigszins te verhogen. In de tweede wereldoorlog veroverde het fascistische Duitsland het ene land na het andere, en als zij niet verder kwamen dan de Wolga, dan was dat niet, omdat de huizen van Stalingrad bestendig bleken dan de Maginot-linie, maar omdat de idee, die de Sowjetstrijders leidde, sterker bleek te zijn.

De westelijke intellectuelen moeten op ogenblikken van „overpeinzingen en twijfel” de wereld in zijn geheel bekijken en letten op de strijd tussen verleden en heden. Zij worden, evenals de dienaars van de Sowjetcultuur, verontrust door de vraag, wat er zal worden van de geestelijke rijkdommen, die de vroegere eeuwen ons hebben nagelaten, die wij trachten aan te vullen en aan jongere generaties ter hand te stellen.

Voor de schrijver, de geleerde en de kunstenaar is het lot van de cultuur geen vakkwestie, maar een vraagstuk dat samenhangt met het inzicht, dat het leven van de mensheid de weg van het verstand en de verheven gedachte is.

(Uit Literaturnaja Gazeta).

ILJA EHRENBURG.

BOEKBESPREKING

Abraham Kuyper als pleitbezorger van de P.B.O.

„Ontzaglijk groot is de invloed geweest, die Abraham Kuyper op kerkelijk en politiek terrein in Nederland heeft gehad. Groot is deze invloed nog steeds,” aldus prof. mr. W. F. de Gaay Fortman in zijn inleiding tot een bloemlezing uit Dr A. Kuyper's belangrijke geschriften en redevoeringen*).

Inderdaad. Toen op 3 april 1957 in de Eerste Kamer gesproken werd over het zo diep ingrijpende arbeidsconflict in de mijnen, dat juist die dag was geëindigd, heeft het christelijk-historische kamerlid mr. Van Bruggen, de actie van de mijnwerkers betreurend, zich afgevraagd, waarom wij eigenlijk een P.B.O. hebben. Ook het liberale kamerlid prof. mr. A. N. Molenaar wees er op, dat staking of langzaam-aan actie zich niet verdraagt met publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie.

De P.B.O. werd door Abraham Kuyper als eerste in ons land in talrijke geschriften en redevoeringen gepropageerd met onuitputtelijke energie, grote welbespraaktheid en met alle argumenten, die ook heden ten dage nog voortdurend worden gehoord. De bloemlezing van prof. de Gaay Fortman geeft een interessant beeld van de ontwikkeling van Kuyper's opvattingen met betrekking tot het sociale vraagstuk.

Het boekje vangt aan met zijn inleiding tot de brochure „De arbeiderskweste en de Kerk” (1871), waarin hij het bestaan van een „Arbeidsvraagstuk” signaleert en de Kerk oproept er haar ogen niet voor te sluiten. Dan volgt de bekende kamerrede: „Een wetboek van de arbeid” (1874), waarin men de idee ener bedrijfsorganisatie als „enig mogelijke oplossing van het arbeidsvraagstuk” reeds in de kiem aanwezig vindt. De magistrale rede bij de opening van de Vrije Universiteit in 1880 „Souvereiniteit in eigen kring” vormt, in haar geheel opgenomen, de grondslag van Kuyper's beginselen en is nog steeds bijzonder lezenswaard.

Met deze drie nummers is het onderwerp afgebakend; een uitwerking en verdieping vindt men in de volgende nummers: „Het sociale vraagstuk en de Christelijke religie”, de „Toelichting op het groot-amendement op het ontwerp ongevallenwet”, en enkele courantenartikelen over bedrijfsorganisatie.

Kuyper was een belangrijk man in de Nederlandse politiek. Hij heeft de Gereformeerde „kleine luyden” in Nederland georganiseerd in een politieke partij — de anti-revolutionaire; hij heeft zijn stempel op hun ideologie gedrukt door middel van het kerkelijke weekblad „De Heraut” en het dagblad „De Standaard”, opgericht in 1871 en 1872 en beide, aldus De Gaay Fortman, volstrekt drijvende op Kuyper als hoofdredacteur.

Als kamerlid, voorzitter van de anti-revolutionaire partij en tenslotte als minister-president en minister van binnenlandse zaken heeft hij een ontzaglijke invloed op de Nederlandse politiek gehad. Zijn woord als hoogleraar in de theologie aan de Vrije Universiteit van Amsterdam genoot een onbegrensde gezag. Het is op deze kwaliteiten van Kuyper, dat De Gaay Fortman in zijn inleiding en keuze de nadruk heeft gelegd. Slechts even komt ook de andere zijde van Kuyper naar voren; in een citaat uit een herdenkingsartikel: „toch werd daar grafwaarts gedragen een ongekroonde koning, eens de meest geliefde, en de bitterst gehate man van ons land.”

*) Prof. mr. W. F. de Gaay Fortman, Architectonische kritiek. Fragmenten uit de sociaal-politieke geschriften van Dr A. Kuyper. (Uitg. H. J. Paris, Amsterdam, 1956) 171 p. prijs f 4.50

De nuchtere Engelsen plegen op te merken, dat men een pudding keurt door haat op te eten. Hoezeer Kuyper als predikant oprecht bewogen moge zijn geweest door het lot van de arbeidersklasse; toen hij, als minister-president en minister van binnenlandse zaken de teugels van het staatsgezag in handen had, heeft hij in 1903 de eerste groots georganiseerde staking van het Nederlandse proletariaat tegen zijn onderdrukkers met bloedig geweld neergeslagen. Er is een tekening van Albert Hahn: Abraham Kuyper, de man met de twee gezichten, en het is kenmerkend, dat deze man, die zo heftig tekeer kon gaan tegen de „wellustzonde”, de prostitutie en de verering van de mammon, eens na het bezoeken van een bordeel door de Brusselse politie werd opgebracht, terwijl hij zich later voorgoed politiek onmogelijk maakte door de zogenaamde lintjeskweste.

Abraham Kuyper en de socialisten waren gezworen vijanden; onsterfelijk is de serie spotprenten van Albert Hahn, de politieke tekenaar van het sociaal-democratische „Volk” en het weekblad „De Notenkraker”. — spotprenten is eigenlijk het woord niet: het waren haatprenten, waarin Hahn het monsterverbond, tussen kerk, kapitaal en onderdrukking ontmaskerde. Vele oudere arbeiders zullen zich deze platen herinneren en een nieuwe uitgave van Hahn's belangrijkste tekeningen zou zeker overweging verdienen.

Abraham Kuyper heeft zonder de franjes, waarmee de tegenwoordige ideologen der Rooms-rode coalitie de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie hebben omhangen, klaar en duidelijk haar oorsprong en betekenis uiteengezet. Zijn motieven waren de gisting onder de arbeiders — in „een wetboek van de arbeid” waarschuwt hij deze gisting en het gevaar voor plundering niet te onderschatten; bovendien maakt een te lage levensstandaard de arbeiders ongeschikt voor arbeid op het moderne industriële peil (Standaard, 23 april 1910). Als hefboom voor de verbetering van de thans inderdaad haast onvoorstelbaar ellendige toestand van de Nederlandse arbeidersklasse in die dagen beschouwt hij de barmhartigheid van de kerk. Tegelijkertijd echter wijst hij (een wetboek van de arbeid) op het bijbelse gebod: „Gij zult niet begeren; Gij zult niet stelen; Gij zult niet doodslaan!”

Dat wil zeggen: de rechten van de bourgeoisie op land, geld en warenbezit moeten voor de arbeidersklasse heilig zijn; in hetzelfde wetboek van de arbeid eist hij, dat het recht van eigendom een der steunpilaren blijft van de maatschappij. Zijn doel was om door christelijke barmhartigheid het socialisme te bestrijden.

Hiermede is niet alleen Kuyper getypeerd, het is Kuyper, die hier de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie ontdeft van alle versiering en haar doel aangeeft. De door God gewilde eigendomsverdeling zal in stand blijven wanneer de organisaties van de arbeiders worden onthouden en vervangen door een organisatie van de arbeid. Dit is de kern van hetgeen hij onder de onmiddellijke invloed van de spoorwegstaking in „De Standaard” van 4 februari 1903 schrijft.

Wanneer het proletariaat door gebrek aan organisatie geen macht meer kan uitoefenen, zal de heersende klasse barmhartigheid beoefenen, aldus de strekking van Kuyper's woorden en daden.

„Voor de ontwikkeling van de sociale verhoudingen in Nederland is het verbazend jammer dat Kuyper niet met dezelfde kracht als dat der stakende arbeiders het ongelijk van de werkgevers heeft gestriemd. Men zou de schrijver van „De Christus en de sociale noden” zo gaarne zelf het daarin aan „de machtigen der aarde” gegeven vermaan ter harte hebben zien nemen” — aldus De Gaay Fortman in zijn inleiding. Het is verbazend jammer, dat de hooggeleerde schrijver niet inzielt, dat wie enerzijds de huidige maatschappelijke orde wil handhaven niet anderzijds de patroons met dezelfde striemende hand kan treffen, die tegenover de stakende arbeiders werd gebruikt. Zelfs niet, nee juist niet, wanneer

men minister-president en minister van binnenlandse zaken is in een maatschappij, die gebaseerd is op het bezit van de productiemiddelen door enkele particulieren. Het is verbaasd jammer, dat de vele hooggeleerden, die in ons land met bewonderenswaardige kennis van zaken het arbeidsrecht beoefenen, niet tot het simpele inzicht kunnen komen, dat recht voor de arbeidersklasse en publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie uiterste tegenstellingen zijn. Het boekje van prof. mr. W. F. de Gaay Fortman geeft aan de hand van een voortreffelijke keuze uit de geschriften en redevoeringen van Nederlands grootste plettbezorger voor de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie een onweerlegbaar bewijs van deze stelling.

R. JURGENS.

„Nederlands” Nieuw-Guinea - een land in opbouw

„Nederlands Nieuw-Guinea — een land in opbouw”¹⁾ (van P. Kasberg, medewerker bij het Koninklijk Instituut van de Tropen) is één van die boeken, die de laatste tijd verschijnen met het koloniale oogmerk handhaving van het Nederlandse gezag te bepleiten en de Nederlandse roeping tot beschaving van de Papoea aan te praten.

Zo ook dit boek, dat niettemin een aantal algemeen oriënterende gegevens geeft en vele facetten als land, gedaante, bevolking en bestaansmiddelen aansnijdt.

Belangwekkende opmerkingen worden bijvoorbeeld gemaakt over het leven van de Papoea's in stammen en clans, zoals dit in de binnenlanden nog voorkomt. P. Kasberg schrijft onder meer: „Een enkel dorp of een groep van twee, drie dorpen omvat vaak de gehele bevolkingsgroep. Grotere bevolkingsgroepen komen natuurlijk wel voor, doch ook dan is de werkelijke sociale eenheid het dorp of een nog kleinere locale groep, de clan.”

Over de bergbewoners in het Centrale Hooggebergte wordt gezegd: „Dorpen, welke niet meer dan 3—12 huizen tellen, zijn er lang niet zeldzaam. In zijn eenvoudigste vorm bestaat zo een dorp uit een mannenhuis, dat uitsluitend bewoond wordt door mannen, zowel gehuwde als ongehuwde van eenzelfde clan en enige vrouwenhuizen. Het mannenhuis is het voornaamste huis van het dorp. Het is wat groter en doorgaans ook degelijker van constructie dan de vrouwenhuizen. Het is de verblijfplaats van de mannen; evenwel is van een streng verbod van het betreden ervan door vrouwen voor zover bekend, nergens sprake.”

Van een onderzoek naar het stelsel van verwantschap en familiebetrekkingen in clans en stammen blijkt echter niets. Een onderzoek in de bewuste wetenschap van de ontwikkelingswetten van de maatschappij — de wijze, waarop de materiële produktie plaats vindt — is uiteraard niet geschied. Wel ziet de schrijver het binnendringen van de „Westerse beschaving”, dat wil zeggen, de Westerse methoden van produceren, als een factor, die tot „ontwrichting” van de dorpsgemeenschap voert. Met de vrees, dat dit tot groter zelfbewustzijn van de Papoea zal leiden.

De Nederlandse politiek is er dan ook enerzijds op gericht de „ontwrichting van de landelijke samenleving” tegen te gaan, doch anderzijds staat men voor de noodzaak, de grote olie- en andere maatschappijen aan arbeiders te „helpen.” Een telling, welke eind 1953 werd gehouden, wees uit, dat het aantal autochtone werkkrachten, dat toen buiten de eigen sfeer werkte, 12.500 bedroeg. De

¹⁾ Nederlands Nieuw-Guinea — een land in opbouw. J. V. Voorhoeve, Den Haag. Uitgegeven in samenwerking met de stichting „Het Nationaal Nieuw-Guinea-Comité”. Fl. 5.90.

schrijver merkt verder op: „In de huidige fase van ontwikkeling staat in menig gebied de primitieve mens naast de geciviliseerde Papoea; de steentijdmens naast de moderne technicus. Aan intellect ontbreekt het de Papoea niet. Reeds treft men tal van Papoea's aan als: bestuursassistent, politie-agent, onderwijzer, verpleger, klerk, telefonist, mantri bij de gezondheidsdienst, en landbouwvoorlichting en als ambachtsman (smid, timmerman, meubelmaker, machinist, pottenbakker, enz.)

Papoea's bedienen de kranen in de haven van Hollandia en de bulldozers bij het opruimen van obstakels. Ook als gezagvoerder (op kleine gemotoriseerde schepen) weet hij zich te doen gelden. De lange weg van steentijdmens naar moderne technicus is hier en daar met verrassende snelheid afgelegd; de meerderheid van de bevolking staat echter nog aan het begin.”

Met de leuze van het boek: Nederland moet hier „beschavingsarbeid verrichten („bij dit werk rekenen men niet met jaren, doch met generaties”, zo zegt de schrijver) kan men het zeker niet eens zijn. In het altruïsme van het kolonialisme kan alleen de naieveling geloven. Honderd vijftig jaar lang heeft het Nederlandse gezag zich niets gelegen laten liggen aan het wel en wee van de bevolking. Het blijkt uit enkele schrijnende cijfers uit het boek: de kindersterfte onder de inheemse bevolking bedraagt 30—40 procent (en plaatselijk zelfs meer) als gevolg van malaria. De lichamelijke conditie van de jeugd is vaak slecht. En verder: „Op korte termijn Nieuw-Guinea voorzien van een onderwijsstelsel, dat het Nederlandse volk ook maar enigszins benadert, zou niet alleen onmogelijk zijn door het tekort aan volksonderwijzers, het ontbreken van een eenheidsstaal, gebrek aan waardering voor onze schoolse kennis bij de ouderen en door andere omstandigheden, doch zou ook zinloos zijn.” (!)

De liefde die de Nederlandse regering de laatste jaren voor Nieuw-Guinea aan de dag zegt te leggen, is dan ook onverwacht en verdacht. Zij ligt in het materiële vlak om naar oud koopmansgebruik een huwelijk uit berekening te sluiten met als bruidsschat de industriële delfstoffen. Want... „de mogelijkheid, dat deze ertsen (nikkel, chroom, kobalt) in exploitabele hoeveelheden in Nieuw-Guinea worden aangetroffen, is (dus) aanwezig”, zo zegt Kasberg in zijn boek. En als men in Nederlandse regeringskring over toekomstige ontwikkeling spreekt, gaan daar in de eerste plaats de gedachten naar uit.

H. DE VRIES.

Discussie over een verhaal van een jonge schrijver

In China is al enkele maanden een nationale literaire discussie aan de gang over een kort verhaal, geschreven door een schrijver van 22 jaar. Deze discussie heeft in het laatste nummer van „Literaire Studien” een nieuw stadium bereikt.

Dit invloedrijke literaire tijdschrift heeft verklaard, dat het niet van plan is de discussie voort te zetten. Vele toonaangevende dagbladen en critici zijn betrokken geweest in één van de vurigste debatten in dit nummer.

De oorzaak hiervan was een kort verhaal van Wang Meng, getiteld: „Een jonge nieuweling op de afdeling organisatie”. Hierin beschrijft hij de bureaucratie en het denken in sleur in de afdeling organisatie van een districtskantoor van de communistische partij in Peking, zoals één en ander wordt gezien door de hoofdpersoon van het verhaal, de jonge communist Lin Tsjen.

Wang Meng, die lid is van de communistische partij, trad, een schooljongen nog, op veertienjarige leeftijd toe tot de illegale, revolutionaire beweging.

In dit verhaal strijdt de held Lin Tsjen, die een nieuweling in de organisatie-afdeling is, alleen tegen de overweldigende bureaucratie. Hij slaagt er in een steeds maar uitgesteld afzonderlijk probleem op te lossen, maar is machteloos om enige fundamentele verandering te brengen in de afdeling als geheel.

De meest typerende van de door hem beschreven bureaucraten zijn: Lioe Sjih-woe, in zijn jeugd een enthousiast revolutionair, die nu bekwaam is en veel ervaring heeft, maar cynisch is; en Han Tsjang-hsin, ogenschijnlijk bekwaam, maar in feite onverantwoordelijk en onverschillig tegenover de moeilijkheden van het volk.

Tijdens de discussie die verleden jaar september ontstond, na de publicatie van het verhaal in „Volksliteratuur“, heeft „Literaire studien“ 1300 bijdragen over het onderwerp ontvangen en talrijke artikelen zijn in dit en andere tijdschriften in China verschenen.

In het begin waren de discussianten verdeeld in twee onderscheiden kampen. Critici van Wang Meng betoogden dat het beslist onmogelijk voor een afdeling van de communistische partij was, in het bijzonder in de hoofdstad, om zo geheel en al bureaucratisch te zijn.

In afgelegen plaatsen zo zeiden ze, zou dit waar kunnen zijn, maar zo dicht in de nabijheid van het partijbestuur kon er geen sprake van zijn. Daarom, zeiden zulke critici, was het verhaal niet typerend. De satire van de schrijver dwaalde af van de werkelijkheid en omdat het de grenzen van de kritiek overschreed werd het een verdraaiing.

De supporters van Wang Meng, in het bijzonder de vele jongeren die hem verdedigden, prezen het verhaal en zijn held Lin Tsjen als een voorbeeld dat jonge mensen zouden moeten volgen. Het streven van de held was goed, zeiden ze en hij had vertrouwen in het nieuwe, terwijl hij onverdraagzaam was tegenover slechte mensen en toestanden.

In de vijf artikelen in het recente nummer van „Literaire studies“ en in een ander in het „Volksdagblad“ van de criticus Lin Mo-han zijn deze tegenover elkaar staande gezichtspunten elkaar genaderd. Nu is de voornaamste stroming, dat het verhaal van de jonge schrijver meer goede dan slechte kanten heeft.

De romanschrijver Kang Tsjen zegt, dat het verhaal prijzenswaardig is als een slag tegen het uitschot van het levende bureaucratisme. De zwakte van het verhaal was dat het te emotioneel was, waardoor geen weg werd aangegeven om het probleem op te lossen, zodat een gevoel van melancholie bleef bestaan. Het was eenzijdig.

Lin Mo-han zegt in het „Volksdagblad“, dat het verhaal een moedig gebruik is van zijn talenten door een jonge schrijver, die een ernstig probleem heeft aangepakt. De strijd tegen de bureaucratie moet zijn weerspiegeling vinden in de literatuur en zijn verhaal beschrijft vrij nauwkeurig verschillende types van bureaucraten en politiek rotte elementen. Ook hij becritiseert de negatieve benadering van Wang Meng en hij wijst er op, dat de schrijver sympathiseerde met de held van het verhaal, die zichzelf van de werkelijkheid en van de massa's isoleerde in zijn strijd tegen de bureaucratie. In feite, zei hij, heeft de schrijver de voornaamste tekortkomingen van zijn held als goede eigenschappen voorgesteld.

De meeste critici zijn het er thans over eens, dat het verhaal een waardevolle literaire poging is, ondanks enkele zwakke punten.
(Lit Hsin Loea).

*

voor het eerst in de Nederlandse taal verschenen:

de toestand van de arbeidersklasse in Engeland

Fr. Engels

pegasus

Dit boek is een belangrijke schakel in de ontwikkeling van het marxisme. Een ontzaglijke hoeveelheid feitenmateriaal over de toestand van de Engelse arbeidersklasse in de eerste helft van de 19e eeuw.

Een met verontwaardiging, vuur en overtuiging geschreven boek.

438 blz. in kunstleer gebonden, prijs f 1.75

Daniil Granin

de baanbreker

Openhartig, zonder hun gebreken te verdoezelen, tekent Granin zijn mensen. Fel hekelt hij het optreden van die Sowjetburgers, die uit eigenbelang, eerzucht en om persoonlijk voordeel de vooruitgang van hun land remmen. Overtuigend is het beeld, dat de schrijver schildert van diegenen, die zich met al hun kracht daartegen verzetten en uiteindelijk de overwinning behalen. Een sterk boek, dat u van de eerste tot de laatste bladzijde zal boeien. Vertaald door Mr. J. E. Prins-Willekes-Macdonald. Stomslag: Lex Jagtenberg.

463 blz. prachtig houtvrij papier   prijs f 8.90

pegasus

in de erkende boekhandel verkrijgbaar

juli 1957

Politiek en Cultuur

in dit nummer

er is geen „verbeterd“ Imperialisme

Clara Zetkin, de revolutionaire

het IJmondplan

antwoord op een artikel van
Prof. Tinbergen

17e jaargang, nr

7

40 cent

JULI 1957

Er is geen „verbeterd” imperialisme	<i>Jaap Wolff</i>	289
Clara Zetkin, de revolutionaire	<i>Annie Averink</i>	296
Het IJmondplan	<i>C. de Rover</i>	306
Antwoord op een artikel van Prof. Tinbergen	<i>A. Nikonow</i>	313
De internationale taak van de sociaal-democratie, door Prof. Tinbergen		326
De oppositie tegen Franco groeit	<i>A. Cordon</i>	329
BOEKBESPREKING		
De Baanbreker	<i>Fred Schoonenberg</i>	332
PARTIJDOCUMENTEN		
Oproep van het partijbestuur van de CPN voor het elfde Waarheid-zomerfeest		336

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus,

Lelidsestraat 25, Amsterdam-O., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar,
losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.

Prinsengracht 473, Amsterdam-O., tel. 62565.

17e jaargang no. 7

juli 1957

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het
marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

ER IS GEEN „VERBETERD” IMPERIALISME

Onder de indruk van de hoogconjunctuur is de gedachte gerezen, dat het huidige kapitalisme zich op ingrijpende wijze zou onderscheiden van het imperialisme, zoals Lenin het in zijn tijd onderzocht. De consequentie van deze opvatting is, dat de marxistisch-leninistische theorie van het imperialisme over boord moet worden geworpen of, op zijn minst, dient te worden herzien. In het Franse links-socialistische tijdschrift „Cahiers Internationaux” (maart 1957) by. uitte Michel Lucenay in een discussie over het hedendaagse kapitalisme de mening, dat „...de klassieke analyse van het imperialisme, die vericht is door Hilferding”) en Lenin aan een ernstige revisie moet worden onderworpen om haar op de hoogte van haar tijd te brengen”.

Aan deze verlangens tot revisie liggen de stellingen ten grondslag,
— dat het kapitalisme in staat is een hoog levenspeil tot stand te brengen en het bestaan van de arbeiders verbetert;
— dat in de huidige periode de imperialistische expansie niet meer zo'n grote rol speelt en
— dat de crisisgevaren bedwongen kunnen worden door de grotere mogelijkheden tot staatsingrijpen.

Deze gedachten worden ook gepropageerd door de sociaal-democratie, die onder de werkers de mening wil doen post vatten, dat zonder klassenstrijd door middel van geleidelijke hervormingen het socialisme binnen het kapitalistische stelsel kan groeien. Dit heeft ten doel de arbeiders af te houden van de revolutionaire strijd en hen onschadelijk te maken voor de macht van de monopolies. De ideologen van de bourgeoisie voeren terzelfdertijd een campagne om het kapitalisme voor te stellen als een „volkskapitalisme”, dat ten voordele zou strekken zowel aan ondernemers als arbeiders, die op de duur allen bezitters zouden worden. Degenen, die streven naar revisie van de marxistisch-leninistische ontleding van het imperialisme, werken deze ideologische campagne objectief gezien in de hand.

Zij die het kapitalisme in staat achten het levenspeil van de arbeiders te verbeteren, richten hun aanvallen op de door de marxisten gevonden wet van de relatieve en absolute verarming van de arbeidersklasse. Het hoge bestaansniveau in Amerika en ook de toestanden in West-Europa zouden vooral de gedachte aan een absolute verarming logenstraffen.

Ook in enkele communistische organen werden stemmen in deze

richting gehoord. In het Engelse blad „The Marxist Quarterly (januari 1957) stelt M. Dobb zich tegenover de z.i. overdreven opvattingen van de Sowjet- en Franse communistische economen over dit onderwerp en in het Italiaanse tijdschrift „Rinascita” (jan.-febr. 1957) is de conclusie van V. Spano, dat deze theorie zou leiden tot het ontkennen van de mogelijkheid van het veroveren van verbeteringen door de arbeidersklasse onder het kapitalisme.

Veelal wordt evenwel niet Marx' theorie bestreden, maar het uiterst vereenvoudigde beeld dat men zich er van heeft gemaakt.

Marx' opvatting komt niet neer op een soort onontkoombare „ijzeren” loonwet; uiteraard is de strijd voor verbeteringen mogelijk en noodzakelijk en kan zij vruchten afwerpen, maar deze mogelijkheden zijn beperkt en aan de uitbuiting en onrechtvaardigheid kan alleen een eind worden gemaakt, als het kapitalistische stelsel als zodanig wordt omvergeworpen.

Bij de aanval op de wet van de absolute verarming wordt bovendien meestal alleen gekeken naar de toestanden in de periode van hoogconjunctuur. Het is echter bekend, dat in een periode van hoogconjunctuur en schaarste aan arbeidskrachten de beste mogelijkheden bestaan om het loon zo dicht mogelijk bij de waarde van de arbeidskracht te brengen. Nu de monopolies steeds meer de absolute heerschappij verkrijgen en de staatsmacht als hun directe zaakwaarnemer optreedt, ontmoet dit evenwel meer moeilijkheden dan voorheen. De bestedingsbeperking in ons eigen land leert ons, dat ook in een hoogconjunctuur een aanval op het levenspeil niet is uitgesloten. Als de werking van de wet der absolute verarming wordt nagegaan, is het nodig niet alleen te kijken naar de hoogconjunctuur, maar moet een hele periode, een gehele cyclus in ogenschouw worden genomen.

Vaak wordt ook vergeten, dat in de waarde van de arbeidskracht een historisch en sociaal element zit. Bij het nagaan van de absolute verarming moet daarom niet alleen gekeken worden naar de ontwikkeling van het reële loon, maar ook naar de veranderingen in de waarde van de arbeidskracht, die in verband staan met de technische ontwikkeling en de toenemende arbeidsintensiteit. De technische ontwikkeling toch brengt met zich mee, dat nieuwe behoeften ontstaan, waarvan de bevrediging wordt opgenomen in de waarde der arbeidskracht. De toenemende arbeidsintensiteit leidt ertoe, dat er meer nodig is om de arbeidskracht te herstellen. Hieruit blijkt, dat de absolute verarming daarom zelfs plaats kan hebben bij een stijgend reëel loon. Dat de arbeidskracht ver onder haar waarde wordt betaald, waardoor geen volledige reproductie kan plaats hebben, blijkt o.a. uit het gestegen ziektepercentage en het verhoogde aantal bedrijfsongevallen.

Inderaad ligt het Amerikaanse levenspeil naar onze begrippen vrij hoog. Bewijst dit echter de weldadigheid van het kapitalisme? Neen. In de 19de eeuw waren de Engelse arbeiders de arbeidersklasse van de wereld. Thans is de Amerikaanse arbeidersklasse dit ten aanzien van de arbeiders van de andere-kapitalistische landen. Dit komt, naast met de historische ontwikkeling van Amerika verbonden oorzaken²⁾, omdat nu Amerika het leidinggevende imperialistische land is, dat het grootste deel van de kapitalistische wereld schatplichtig heeft gemaakt. Voor de Amerikaanse arbeiders vallen daarbij ook kruimeltjes af, wat dan een hoger levenspeil geeft dan dat van de werkers in de andere kapitalistische landen.

Zo is het evenwel niet voor alle Amerikaanse arbeiders. Het geldt niet voor de Negers, voor de Mexicanen en Puertoricanen, voor de landarbeiders, voor de arbeiders in de textielindustrie en een aantal andere groepen. Kentekend is, dat terwijl het Heller-budget het noodzakelijke weekloon voor een gezin van vier personen stelt op 108 dollar, het gemiddelde arbeidsloon in de Amerikaanse industrie 80,13 dollar bedraagt. Ook zijn er aanzienlijke regionale verschillen. De correspondent in de Verenigde Staten van het Franse blad „L'Economie” (april 1957) schrijft: „De economische macht en rijkdom zijn in de Ver. Staten geconcentreerd in enkele bepaalde gebieden, die een zeer hoog levenspeil hebben, terwijl andere gebieden het peil van Frankrijk of Engeland nauwelijks overschrijden of het zelfde zijn en soms zelfs af dalen beneden het peil van Zuid-Italië”. De toestand in de Ver. Staten is dus aanzienlijk minder idyllisch dan ze vaak wordt afgetekend.

En als de kapitalistische wereld als een geheel wordt beschouwd, is het nog duidelijker dat de absolute verarming zich doorzet. Dit werd bv. onderstreept door een burgerlijk econoom als prof. Gunnar Myrdal, die het in een in Egypte gehouden lezing, waarin hij sprak over de economische ongelijkheid tussen de industriële en onderontwikkelde landen, mogelijk achtte, dat „in weerwil van de effectieve vooruitgang in de hoogontwikkelde landen de economische welstand van ieder menselijk wezen in de niet-communistische wereld thans slechter is dan in 1913 en mogelijk zelfs dan in 1900”.

In een in het maandblad van de Amerikaanse communisten „Political Affairs” (april 1957) afgedrukte lezing voor studenten van Nemmy Sparks heet het, dat dit „geen vaste basis” is voor de Verenigde Staten. Dat is het zeker niet. Het is meer een vulkaan, waarop de uitzonderingspositie van een deel der Amerikaanse arbeiders is gegrondvest. Uiteraard kan dit geen duurzame situatie zijn. Om werkelijk hun levenspeil te verdedigen, is er ook voor de Amerikaanse arbeiders maar één weg: tezamen met alle andere werkers in de wereld het kapitalisme, en in het bijzonder het Amerikaanse imperialisme, te overwinnen en het te vervangen door het socialisme.

II

De vraag naar de verhouding tussen Amerika en de rest van de kapitalistische wereld en tussen de industriële en onderontwikkelde landen leidt ons tot het tweede punt; waarop de aanval wordt gericht. De imperialistische expansie zou niet meer zo'n betekenis hebben. Bevestigen de cijfers deze stelling? In het geheel niet. Zij laten zien, dat deze expansie in de vorm van buitenlandse handel en kapitaalexport wel degelijk van groot belang is. Vooral juist na 1948 zijn deze weer toegenomen en dit verklaart ten dele de boom van de laatste jaren. De gegevens over de kapitalistische landen op het Europese continent onderstrepen dit:

	1948 in % van 1937	1954 in % van 1948
Industriële productie	94	158
Omvang van de export (in goederenhoeveelheid)	66	252

In 1955 en 1956 begon dit proces van uitbreiding van de buitenlandse handel op hindernissen te stuiten; de strijd om de afzetmarkten kreeg een scherper karakter.

De expansie op het gebied van de buitenlandse handel is nauw ver-

bonden met de expansie van de kapitaalexport. De uitvoer van kapitaal is een belangrijk middel om de markt te veroveren in het land, waar het kapitaal heengaat. Bovendien dient de kapitaalexport om grondstoffenbronnen te veroveren, de koloniale heerschappij te verkrijgen of te behouden en door grotere uitbuiting de productie winstgevender te maken. In de na-oorlogse jaren zijn in het bijzonder de kapitaalbeleggingen van de Verenigde Staten toegenomen.

De privé-investeringen van de Ver. Staten in het buitenland bedroegen (in miljarden dollars aan het eind van het jaar):

1919	1930	1939	1945	1950	1955
7,0	17,0	11,4	13,5	19,0	29,0

Bij het beoordelen van de Amerikaanse kapitaalexport kan men zich echter niet beperken tot deze privé-investeringen. Ook de staatsbeleggingen moeten worden meegerekend.

Het verband tussen deze staats- en privé-investeringen is duidelijk uitgesproken in het rapport-Johnston, dat begin 1957 werd gepubliceerd. Hierin wordt verklaard, dat „het toewijzen van openbare fondsen in het begin nodig is om de stroom van privé-kapitalen te stimuleren”.

Als men de privé-beleggingen en de staatsinvesteringen in engere zin tezamen rekent, kan worden gesteld dat de buitenlandse beleggingen van de Ver. Staten gestegen zijn van 11,4 mlrd dollar in 1939 tot 44,9 mlrd dollar aan het eind van 1955.

Hoe beoordeelt nu Nemmy Sparks deze ontwikkeling. Hij zei in de reeds genoemde lezing: „Als we zien, dat de Amerikaanse buitenlandse beleggingen zijn gestegen tot 45 mlrd dollar (vier maal het vooroorlogse peil) en dat deze investeringen niet leiden tot een verhoging van het levenspeil van de bevolking in deze landen (de onderontwikkelde gebieden, de koloniën en vroegere koloniën) dan moeten we erkennen, dat te veel volken in de wereld gevoelen; dat ons hoge levenspeil tot een zekere graad, zeg door het lot van de oorlog of de geschiedenis of noem het imperialisme, o p h u n k o s t e n is verkregen”.

Zo, zo, deze beleggingen verhogen dus het levenspeil niet. Hoe is het mogelijk . . . . . Verbazing daarover kan men verwachten van dames van de zending, die lange zwarte kousen of borstrokjes breien voor negerkindertjes, of bij reformisten van het slag van Geert Ruygers, maar toch niet van marxisten! Verhoging van het levenspeil is nu eenmaal niet de bedoeling. Het doel is vergroting van de uitbuiting, van de winsten van de monopolies. En of je dit nu niet of wel wilt zeggen, dat is het wezen van het imperialisme. Als dit niet duidelijk wordt gezegd, wordt het de arbeiders, die het antwoord zoeken op de vragen van deze tijd, onmogelijk om zich een duidelijk beeld te vormen en worden zij niet ontrukkt aan de invloed van de burgerlijke ideologie die bazelt over het lot van de geschiedenis”.

Deze beleggingen dienen als voorbereiding van grootscheepse uitplundering. Een voorbeeld. Van 1950-1955 haalden de Verenigde Staten uit de gebieden, waar hun kapitaal was geïnvesteerd, als winst een bedrag van 16,3 mlrd dollar. Dit is meer dan het jaarlijkse nationale inkomen van geheel Afrika met zijn meer dan 200 mln inwoners tezamen! De winstvoet op het geëxporteerde kapitaal is aanzienlijk hoger dan op het kapitaal, dat in het binnenland is belegd.

En wát was het resultaat voor de industriële ontwikkeling? In vergelijking met voor de oorlog was de industriële productie van de ka-

pitaal-uitvoerende ontwikkelde landen in 1955 gestegen met 45 pct en van de onder-ontwikkelde landen slechts met 5 pct. Zo ziet men dus wat de kapitaal-uitvoer oplevert.

De Amerikaanse kapitaalexport richt zich niet alleen tot onderontwikkelde landen; zij heeft zich in de jaren na de oorlog ook geworpen op de industrieel-voortgeschreden landen. Door middel van het Marshall-plan en later door het program voor „wederzijdse veiligheid” werden de landen, die „hulp” ontvingen, geketend. Dit bevestigt Lenins woorden, dat, „voor het imperialisme het streven naar annexatie niet alleen van agrarische, maar zelfs van zeer hoog ontwikkelde industriële gebieden kenmerkend is”. (Keuze uit zijn werken, dl. II blz. 109)

De 950 militaire bases, die de Verenigde Staten in een zestigtal landen hebben aangelegd en die de „vrijheid” van deze landen moeten beschermen, hebben niet in de laatste plaats ten doel de Amerikaanse belangen te bewaken en te verhinderen, dat deze landen een eigen, zelfstandige koers gaan volgen en zich vrijmaken van de overheersing door het dollar-kapitaal.

Om het met Sparks te zeggen: dat is geen „vaste grondslag”. Want de volkeren zullen deze onderdrukking niet duurzaam verdragen. Ook delen van de bourgeoisie, die niet met de nauw met Amerika verbonden monopolies gelieerd zijn, morren over de afhankelijkheid. Het juk zal worden afgeworpen. De plotselinge uiting van anti-Amerikanisme op Formosa is wat dit betreft een teken aan de wand.

Hoewel de tendenz tot imperialistische expansie een belangrijke rol speelt, heerst zij niet volstrekt. Een tweede tendenz gaat zich voortdurend sterker uiten. Dat is de tendenz tot groei van de krachten, die deze imperialistische expansie de voet dwars zetten. Deze leidt tot beperking van het gebied waar het kapitaal uit de hoog-ontwikkelde landen heerst en maakt de monopolies huiverig voor kapitaaluitvoer. Deze tendenz draagt uiteindelijk een dieper karakter dan de eerste en zal er toe leiden, dat deze factor van de Amerikaanse welvaart in betekenis vermindert en ten slotte weg valt. Ook met de andere imperialistische landen zal het zo gaan.

III

Door talrijke burgerlijke economen wordt gepropageerd, dat het te-
genwoordig mogelijk is een crisis te voorkomen door bewust ingrijpen van de zijde van het bedrijfsleven en de staat. Als bewijs wordt aangevoerd, dat zich na de oorlog geen alomvattende internationale crisis heeft voorgedaan. Vooral de grote omvang van de militaire productie zou een stabiliserende invloed hebben uitgeoefend, want een gemilitariseerde economie zou gelijk staan met een plan-economie . . . .

Een dergelijke lof voor de militarisering en oorlogsvoorbereiding is niet nieuw. Reeds de Duitse econoom Werner Sombart schreef: „De betekenis, die de militarisatie van de staat, opgeroepen door de imperialistische beweging, voor de ontwikkeling van het kapitalisme heeft, is volkomen duidelijk. De zich uitbreidende vraag naar militaire materialen schiep een oorlogsindustrie en bevorderde daardoor op buitengewone wijze een snelle en krachtige ontwikkeling van de zware industrie”. De Engelse econoom Keynes, de afgod van de hedendaagse burgerlijke economie, dacht er evenzo over. „Zelfs oorlog kan dienen tot vergroting van de rijkdom”, zei hij.

Inderdaad omvat de productie voor militaire doeleinden een groot

deel van de totale productie. Dobb spreekt in zijn reeds eerder genoemd artikel over 20 tot 25 pct van de Amerikaanse productie; in Engeland en Frankrijk is het 10 tot 15 pct.

In het Amerikaanse blad „Business Week” (mei 1957) werden enkele gegevens gebracht wat dit voor de afzonderlijke industrietakken en bedrijven betekent. De elektronische industrie bracht b.v. in het afgelopen jaar een productie tot een bedrag van 6 mld dollar voort. 75 procent hiervan werd gemaakt in opdracht van de Amerikaanse regering. In de vliegtuigbouw ligt dit nog hoger. Een bedrijf als de „General Dynamics” levert 75 tot 80 pct van zijn productie voor militaire orders. Dank zij deze regeringsorders steeg de afzet van het bedrijf van 336 mln dollar in 1950 tot meer dan 1 mld dollar in 1956. Deze onderneming speelt een grote rol op het gebied van productie van vliegtuigen, geleide projectielen en elektronische uitrusting. „Business Week” trekt uit de door haar gebrachte gegevens de conclusie, dat de militaire productie de belangrijkste factor is van de tegenwoordige Amerikaanse economie.

Wat zegt nu Nemmy Sparks over de betekenis van deze militarisatie der economie? Zijn oordeel luidt: „Een feit is, dat onze huidige Amerikaanse voorspoed berust op een zeer wankel grondslag. Een aanzienlijk deel van onze productie en werkgelegenheid berust op de wapeningsindustrie. Dit is geen betrouwbare of permanente aanvaardbare grondslag”.

Natuurlijk, Sparks zei dit tot kleinburgerlijk georiënteerde studenten die mogelijk voor het eerst iets hoorden van het standpunt der marxisten. Maar zijn in het marxistische maandblad gepubliceerde lezing wordt bestudeerd door de arbeiders als de analyse die de communisten geven van de Amerikaanse werkelijkheid. Is het dan voldoende om te spreken over de bewapening als over een „grondslag” van de economie, zij het dan een wankel? Is het niet juist te zeggen, dat ze een zelfde grondslag geeft als een valluik?

Economisch gezien geeft de militarisatie inderdaad aanvankelijk een stimulans aan de productie en aan de kapitaalsaccumulatie. Maar tegelijkertijd bevordert zij het aangroei van alle elementen van een crisis. Zij het dat deze zich vooreerst alleen onzichtbaar en in het verborgene ontwikkelt.

De militarisatie verdiept de wanverhouding tussen productie en verbruik, tussen het groeiende productie-apparaat en de koopkrachtige vraag van de bevolking. Zij brengt een verkeerde verhouding tot stand tussen de verschillende productie-takken en brengt de normale verandering van het productie-apparaat in de war. Een herverdeling van het nationale inkomen ten voordele van de grote monopolies wordt er door bevorderd en dit heeft uiteindelijk ook weer zijn uitwerking op de economie. Dit alles gaat gepaard aan inflatie en ontwrichting van de staatsfinanciën. Op een zeker moment moet zich dit uiten, eerst in de stabiliteit van de economie en ten slotte in een crisis.

Door de groeiende macht van de monopolies, die de militarisatie zien als een voortdurende bron van stijgende winsten, leidt ze tot een ware avontuurspolitiek op economisch gebied. Aan de wetten van de economie trachten de monopolisten te ontsnappen door steeds verder te gaan op de weg van de bewapeningswedloop en met allerlei noodspelingen en zich in bochten wringend³⁾ pogen ze de steeds weer opdoemende moeilijkheden te ontwijken en op te lossen. Dit kan echter

de tegenstellingen, die in de kapitalistische economie bestaan, alleen maar verdiepen en de botsingen nog verscherpen.

De avonturiersdaden op economisch gebied gaan samen met avonturiersgedoe op het terrein van de internationale politiek. Het komt neer op het voortdurend langs de rand van de afgrond balanceren.

Amerikaanse economen berekenen al koelbloedig wat een val in die afgrond zou betekenen. Prof. Seymour Harris schat de kosten van een derde wereldoorlog voor Amerika op 3000 mld dollar en een andere Amerikaanse „geleerde” heeft berekend, dat er ongeveer 17,5 miljoen Amerikanen in zo'n oorlog zouden sneuvelen. Ook hierin zijn de Amerikaanse professors niet origineel. De Japane en Duitse hooggeleerde herauten van de oorlogsaanstichters hadden eveneens berekend wat de oorlog hun staten zou kosten, aan geld en mensen. Hun berekeningen kwamen niet erg uit: het kostte meer, zowel in financiën als in levens. En terwijl zij een overwinning als saldo hadden beraamd, werd het een nederlaag. Nu zou echter niet alleen een militaire nederlaag in het gecijfer betrokken dienen te worden, maar het verdwijnen van het hele kapitalistische stelsel als zodanig.

De lieden die krijgdsdansen uitvoeren op het valluik van de militarisatie moeten tijdig op de vingers worden getikt. Het eensgezinde optreden van de volkeren en, binnen het land, de verenigde actie van alle anti-monopolistische krachten met de arbeidersklasse aan het hoofd is hier toe in staat.

De behandeling van deze drie vraagstukken is kort en, ongetwijfeld, onvolledig. Doch hopelijk is zij voldoende om aan te tonen, dat het onjuist is om een revisie van de marxistisch-leninistische theorie over het imperialisme te verlangen. Integendeel, elke nieuwe stap in de ontwikkeling is een bevestiging van deze theorie en laat zien, dat alleen door haar te hanteren de ingewikkelde werkelijkheid onzer tijd kan worden begrepen.

JAAP WOLFF.

¹⁾ R. Hilferding, een Duitse sociaal-democraat, die in zijn boek „Het Financierskapitaal” het imperialistische stadium van het kapitalisme analyseerde. Op een aantal punten was zijn analyse waardevol. Lenin critiseerde echter al een reeks tekortkomingen die het opportunisme in de hand werkten. Na de eerste wereldoorlog brak Hilferding geheel met het marxisme.

²⁾ Reeds Marx wees er bv. op, dat in Amerika als gevolg van het niet-bestaan van feudale overblijfselen, de grote reserve aan ongebruikt vruchtbaar land en de schaarste aan arbeidskrachten de arbeiders lange tijd de mogelijkheid hadden hoge lonen af te dwingen. Hoewel deze toestand aan het eind van de 19de eeuw veranderde, bleven de lonen hoger dan in Europa. Ook moet in oegenschou worden genomen, dat Amerika, zowel in de eerste als in de tweede wereldoorlog, ver van de fronten lag, niet te lijden had van verwoestingen en in staat was zijn productie aanzienlijk op te voeren.

³⁾ Zelfs de PvdA-leiders, die in het algemeen hoog opgeven van de mogelijkheid om planmatigheid onder het kapitalisme te bereiken, moeten soms toegeven, dat de economische politiek in ons land daar niet veel op lijkt. A. Vondeling sprak bv. op een bijeenkomst van de Wiardi Beckmansstichting op 11 mei 1957 over het „in hijk en hijgstijl” gevoerde regeringsbeleid op economisch en financieel gebied. Hikken en higen, een onbedoelde kenschetsing van de avonturierspolitiek die de grote monopolies ook in het binnenland doorzetten.

CLARA ZETKIN, *de revolutionaire*

Op vijf juli is het honderd jaar geleden dat Clara Zetkin geboren werd. Ter gelegenheid van deze herdenking worden in de Duitse Democratische Republiek twee musea ingericht: in haar geboortedorp Wiederau en in Leipzig.

Het leven van Clara Zetkin, dat zeer strijdbaar was, omvat een periode van historische gebeurtenissen. Duitsland was verdeeld in verschillende feodale staatjes en het Pruisische militarisme vierde hoogtij.

Tijdens haar leven vonden drie oorlogen plaats waarbij Duitsland betrokken was: n.l. de oorlog van Pruisen tegen Oostenrijk in 1866, de Duits-Franse oorlog van 1870 en de eerste wereldoorlog van 1914-1918. Op hoge leeftijd beleefde zij bovendien het aan de macht komen van het Hitler fascisme.

In het licht van deze gebeurtenissen ontworstelde Clara Zetkin zich in dit tijdvak aan de burgerlijke ideologie en werd socialiste; in de strijd tegen het reformisme werd zij later communiste.

Gedurende haar gehele leven nam zij niet alleen in de rijen van de arbeidersklasse in Duitsland, maar ook internationaal een actieve en strijdbare plaats in.

Haar geboortedorp.

Het dorp Wiederau waar Clara werd geboren, was een arm weversdorp in het Erzgebirge, in Saksen. Haar vader de onderwijzer Eisner, was een humaan en gelovig mens, die de dorpelingen hielp zo goed hij kon, daarbij bijgestaan door zijn vrouw, die echter anders tegenover het leven stond. Zij was afkomstig uit een Leipziger burgerfamilie en niet behept met de Pruisische geest. Haar vader had gestreden in het Franse revolutionaire leger en had dit leger verlaten toen Napoleon zichzelf tot keizer kroonde. Zo waren ook Clara's moeder de ideeën van „Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap” uit de Franse revolutie bekend en in het bijzonder hadden de gelijkberechtiging en de economische zelfstandigheid van de vrouw haar belangstelling. Haar moeder was bovendien een temperamentvolle vrouw. Dit bleek ook uit haar houding tegenover de dominee als het er om ging, vrijstelling voor de arme dorpsgenoten te verkrijgen van de geldelijke bijdrage voor de kerk.

Haar vader besteedde veel aandacht als onderwijzer aan het opleiden van begaafde kinderen uit het dorp om hen een verdere opleiding mogelijk te maken en daartoe behoorde ook Clara.

Zo groeide zij op in een gezin waar de politieke gebeurtenissen in het land en in het dorp levendig werden besproken.

Van haar wordt verteld dat zij een ijverige lezeres was, die reeds op zeer jeugdige leeftijd de werken van de bekende schrijvers, zoals Schiller, Byron, Goethe, Shakespeare, enz. kende. Op de zolder vond zij eens een geschiedenisboek over de Franse revolutie dat zulk een grote indruk

op haar maakte, dat zij met de dorpsjeugd deze revolutionaire gebeurtenissen in toneelstukken ging opvoeren.

Toen zij veertien jaar was verhuisde de familie naar Leipzig. Het stond voor haar reeds lang vast, dat zij onderwijzeres wilde worden. In die tijd was dat het enige beroep dat althans financieel de vrouw zelfstandigheid waarborgde.

Politieke groei.

In Wiederau had Clara de ellendige toestanden leren kennen van de handwevers, die na de intrede van het tijdperk der machines geen bestaan meer hadden. Dat gaf haar aanleiding om over de oorzaken hiervan na te denken en de politieke achtergronden er van te doorzien. Haar politieke belangstelling groeide en werd zo groot, dat zij samen met haar klasgenoten op het Leipziger seminarium de werken van Marx en Engels bestudeerde, evenals de lezingen van Wilhelm Liebknecht, de vader van Karl Liebknecht, beiden vooraanstaande sociaal-democraten.

Zo vond zij de weg naar de Duitse sociaal-democratische partij waarvan zij in 1878 lid werd. Zij behoorde tot één van de eerste leden, was pas een en twintig jaar oud en moest haar examen voor onderwijzeres nog afleggen.

Haar ouders en een door haar zeer vereerde lerares, die leidster was van de burgerlijke vrouwenbeweging, waren het met haar stap niet eens. Maar Clara ging konsekwent de weg die zij meende te moeten gaan.

Ook bij haar eerste broodheer, een rijke familie waar zij werkzaam was als gouvernante, stak zij haar mening niet onder stoelen of banken. Over deze periode wordt de volgende anecdote verteld. De vader van de dochters die zij moest opvoeden zij eens tegen haar: „Als iemand anders in mijn huis zulke opvattingen uitsprak, zou hij mijn huis uit vliegen. Maar als U weggaat, loop ik de kans dat mijn dochters met U meegaan”.

Juist in deze jaren was de hetze tegen de socialisten tot een hoogtepunt gekomen. De Duitse reactie vaardigde de beruchte „socialistenwet” (1878) uit, waarbij de sociaal-democratische partij buiten de wet werd gesteld.

De Duitse sociaal-democraten werden in de illegaliteit gedreven, stonden aan vervolgingen bloot en vele leidende personen moesten als ballingen in het buitenland leven.

In deze periode maakte Clara kennis met de jonge Russische revolutionair Osip Zetkin, die grote invloed op haar politieke ontwikkeling uitoefende. Wegens het verspreiden van illegale literatuur werd Zetkin gearresteerd en week later uit naar Parijs, dat een centrum vormde van gevluchte revolutionairen. Later volgde Clara hem en trouwde Zetkin op 25-jarige leeftijd om met hem het leven van politieke vluchteling in Frankrijk te delen.

In Parijs.

Evenals Karl Marx en vele anderen, heeft Clara Zetkin in ballingschap een moeilijk leven gehad, maar dat vormde geen belemmering om haar revolutionaire arbeid voort te zetten.

Het inkomen uit journalistieke arbeid, vertalingen en taallessen was ternaauwernood voldoende om het hoofd boven water te houden, te meer omdat haar man ziekelijk was.

Toen haar jongste zoon twee maanden oud was, werd het gezin op straat gezet en de gehele inboedel verkocht. De nacht brachten zij door op een bank in het park. Zij werden door een voorbijkomende Russische emigrante meegenomen naar huis. Maar ondanks de moeilijkheden en ontberingen, hield Clara contact met de Duitse arbeidersbeweging en organiseerde zij het zenden van illegale pamfletten naar Duitsland.

Tijdens dit verblijf in Parijs bracht zij in 1885 samen met haar twee jongetjes een bezoek aan Leipzig, waar zij ondanks de uitzonderingswetten op vier vergaderingen het woord voerde. Zij sprak over de arbeidersbeweging in het buitenland en over het boek van Bebel „De vrouw en het socialisme” dat zeer in de belangstelling was komen te staan.

Toen zij weer vertrok naar Parijs deed een grote groep van Leipziger arbeiders haar uitgeleide, die, toen de trein wegreed, tot grote ontsteltenis van de stationschef riepen: „Leve de internationale sociaal-democratie”.

In Parijs leerde Clara Zetkin ook de Franse socialisten Guesde en Lafargue kennen, die met Laura, de dochter van Marx gehuwd was. Met Laura werkte zij samen onder de Franse arbeidersvrouwen om de Marxistische opvattingen te propageren.

Kort na haar terugkomst in Parijs stierf Osip Zetkin.

Toen in 1890 de uitzonderingswetten tegen de socialisten werden opgeheven, keerde Clara Zetkin naar Duitsland terug om haar taak in het vaderland weer te hervatten.

In 1893 werd door haar het Duitse vrouwenblad „Die Gleichheit” opgericht, waarvan zij 25 jaar redactrice bleef. Het blad bereikte een oplage van 48000 exemplaren.

In dit vrouwenblad verschenen vlijmscherpe artikelen, waarin zij dwars tegen de Pruisische geest van het verheerlijken van oorlogen inging en deze brandmerkte als veroveringsoorlogen.

Zij noemde het Duitsland van Kaiser Wilhelm „het moederland en voorbeeld van het militarisme dat zijn bewapening reeds voor de eerste wereldoorlog als een vloek op de volkeren liet rusten.”

Zij was het die de strijd van de vrouwen voor haar rechten en voor haar emancipatie, vanuit socialistisch standpunt, als onverbreekelijk verbonden met de bevrijdingsstrijd van de arbeidersklasse stelde.

Hierin onderscheidde zij zich van de burgerlijke vrouwenbeweging die onder liberale invloed stond en de emancipatie van de vrouw beperkte, tot het verkrijgen van actief en passief kiesrecht en het openstellen van diverse beroepen die voor vrouwen gesloten waren, zoals het beroep van arts, advocaat en andere vrije beroepen die, praktisch alleen voor de mannen van de bezittende klasse toegankelijk waren.

Het is de verdienste van Clara Zetkin, dat zij in de strijd voor de bewustwording van de vrouw zich in het bijzonder richtte tot de arbeidersvrouwen, niet alleen in Duitsland maar ook op internationaal terrein en een leidende rol vervulde op de internationale congressen van de sociaal-democratie en de socialistische vrouwen.

Haar werk op internationale congressen.

In 1899 op het oprichtingscongres van de 2de Internationale hield Clara Zetkin de inleiding over het vrouwenvraagstuk, welke diepe in-

druk maakte. Zij was een gloedvolle spreekster die tegelijkertijd de gave bezat zich helder en duidelijk uit te drukken.

Als socialiste eiste zij, verbod van vrouwenarbeid in die bedrijven welke voor de gezondheid schadelijk waren, evenals het verbod van nachtarbeid voor vrouwen. Er werd besloten dat vrouwen als gelijkberechtigde leden konden worden aangenomen in de politieke en vakorganisaties, hetgeen in de meeste landen wettelijk verboden was.

Verder besloot het congres tot een demonstratie op 1 Mei, voor de achtendag. Het was de eerste keer dat Clara Zetkin naar voren kwam op een internationaal congres, maar het was niet de laatste keer. Sindsdien nam zij aan alle internationale congressen deel, tot aan de eerste wereldoorlog toe en altijd waren haar discussies en voorstellen een belangrijke bijdrage tot de besluitvorming.

In 1907, op het eerste internationale congres van socialistische vrouwen in Stuttgart, werd Clara Zetkin tot secretaresse gekozen.

In 1910, op het socialistische vrouwencongres in Kopenhagen werd op haar voorstel besloten elk jaar op 8 Maart de Internationale Vrouwendag te vieren. Op dit congres werd vooral aandacht besteed aan de toenmaals actuele problemen van moederschapzorg en de strijd voor de vrede.

De eerste wereldoorlog wierp reeds zijn schaduwen vóóruit en Clara Zetkin behoorde tot die socialisten die de gevaren tijdig onderkenden.

In 1912 tijdens de Balkanoorlog vond in Basel een congres van de 2de Internationale plaats en parallel daarmee hielden ook de socialistische vrouwelijke leden der aangesloten sociaal-demokratische partijen, een congres.

Op het congres van de 2de Internationale werd verklaard dat de arbeiders van alle landen het als een misdaad beschouwen om op elkaar te schieten teneinde de winsten van de kapitalisten te vergroten. Zo stond het in woorden in de resolutie.

Op het vrouwencongres deed Clara Zetkin een vurig beroep op de vrouwen van de gehele wereld:

„Eerst als ook de grote meerderheid der vrouwen uit de diepste overtuiging achter de leuze treedt „oorlog aan de oorlog”, eerst dan kan de volkeren de vrede gewaarborgd worden. Maar de dag waarop de grote meerderheid der vrouwen achter deze leuze treedt, zal zij ook onweerstaanbaar zijn”.

Maar het was Lenin die als vertegenwoordiger van de Russische Sociaal democratische Partij herhaaldelijk op de internationale congressen op de onvermijdelijkheid van het uitbreken van een oorlog had gewezen en hij gaf ook de juiste analyse van het karakter van zulk een oorlog.

Hij karakteriseerde de komende wereldoorlog als een imperialistische, als een strijd om een nieuwe verdeling van de wereld onder de kapitalistische staten onderling.

Deze oorlog werd reeds lang door de imperialistische staten voorbereid en de schuldigen zo zei Lenin, zijn de imperialisten van alle landen.

In het bijzonder werd deze oorlog voorbereid door Duitsland en Oostenrijk, en door Frankrijk, Engeland en het van hen afhankelijke Czaristische Rusland aan de andere kant.

Op de internationale congressen van de sociaal-democratie trad Le-

nin op voor een revolutionaire gedragslijn van de sociaal-democraten in alle landen, indien de oorlog zou uitbreken. Zijn standpunt hield in, de zwakte van de bourgeoisie te benutten om te trachten de macht te veroveren en in handen van het proletariaat te leggen, de oorlog om te zetten in een burgeroorlog en de strijd te richten tegen de vijand in eigen land: de heersende kapitalistische klasse.

De 2de Internationale was reeds voor het uitbreken van de eerste wereldoorlog aangestoken door het opportunisme van Eduard Bernstein, die het Marxisme wilde herzien op alle principiële punten, die de klassevrede predikte en de mogelijkheid om langs vreedzame weg vanuit het kapitalisme naar het socialisme te groeien.

Derhalve vreesde Lenin — terecht, zoals later bleek — dat met het uitbreken van de oorlog de leiders van de 2de Internationale de zijde zouden kiezen van hun eigen bourgeoisie in elk land afzonderlijk en het principe van het proletarisch internationalisme en solidariteit zouden prijsgeven.

Op het congres van de 2de Internationale in 1910 in Kopenhagen werd besloten dat de socialisten in de parlementen tegen de oorlogscredieten zouden stemmen. Maar de meerderheid van de Duitse, Franse en Belgische sociaal-democraten pleegden verraad aan de toen genomen besluiten, en stemden vóór.

Alleen de Russische sociaal-democratie (de bolsjewiki) onder leiding van Lenin bleef consequent aan het proletarisch internationalisme vasthouden.

In de Russische sociaal-democratische partij vormden de Marxisten de meerderheid, hetgeen te danken was aan Lenin en de zijnen die van meet af aan de felste strijd tegen het opportunisme voerden en van een principeloze eenheid niets wilden weten.

Op het Praagse congres van de Russische sociaal-democratische partij in 1912 werd reeds aferekend met de herziener van het Marxisme en werden de opportunisten, alsmede de groep van de „likwidatoren”, een groep leden die bijvoorbaat capituleerden voor de komende strijd en de partij wilden opheffen, verslagen.

Hierdoor werd de partij gezuiverd van opportunisten, zij werd ideologisch sterker en groeide later uit tot de communistische partij, de bolsjewiki.

Ook internationaal zette Lenin de strijd voort om de linkervleugel in de andere sociaal-democratische partijen aan te moedigen en te steunen.

Hoewel hij critiek uitoefende op deze linksen, als de niet-konsequente internationalisten, zoals Rosa Luxemburg, en Karl Liebknecht, hielp hij hen tegelijkertijd en werkte met hen samen.

En mét deze linkse sociaal-democraten streed ook Clara Zetkin verder, vooral met Rosa Luxemburg met wie zij zeer bevriend was. Het blad „Die Gleichheit” waarvan zij de stuwkracht was, bleef verschijnen óók onder de scherpste censuur. Het speelde een grote rol in de strijd voor de vrede en het mobiliseren van de arbeiders en arbeidersvrouwen.

Het jaar 1914 werd het grote keerpunt in de geschiedenis.

De imperialistische oorlog brak uit en de Duitse sociaal-democratie schond alle besluiten die onder invloed van Lenin genomen waren op de internationale congressen.

De 2de internationale sloot zijn bureau en viel uiteen.

In de Duitse Rijksdag stemden de sociaal-democraten voor de oorlogscredieten, met uitzondering van Karl Liebknecht, die samen met Rosa Luxemburg, Clara Zetkin en Frans Mehring de oppositie tegen het chauvinisme vormden.

Zij vormden „Het vaandel der vier oprechten”. Uit deze groep, werd de Spartacusbond geboren en later de „Onafhankelijke Duitse Sociaal-Democratische Partij”. Met deze groep streed Clara Zetkin verder voor de beëindiging van de oorlog.

Tijdens de eerste wereldoorlog.

Tegen de wil van de rechtse sociaal-democratische leiders in, zette zij ook tijdens de oorlogstoestand door dat in 1915 in Bern, opnieuw een internationale vrouwenconferentie bijeenkwam.

Om dit te bereiken reisde zij naar Amsterdam om haar plannen met de sociaal-democratische vrouwen in Nederland te bespreken. Deze steunden haar plan en waren haar behulpzaam.

Vanuit Amsterdam werden telegrammen verzonden naar Frankrijk, Engeland, Rusland, Polen, Italië en Zwitserland. Op deze wijze kwam, terwijl de oorlog in volle gang was, toch een internationale vrouwenconferentie bijeen.

Onder leiding van Clara Zetkin werd een manifest aangenomen waarin gezegd wordt:

„De wereldoorlog staat in onverzoenlijke tegenspraak met de belangen van de arbeidersklasse in de oorlogvoerende en neutrale landen van Europa en de gehele wereld.

Onder de misleidende leuze de belangen van het vaderland door patriotische plichtsvervulling te garanderen, wordt goed en bloed van het werkende volk verspild . . . .

Onder de genoemde leuze verenigd de wereldoorlog de arbeiders in de oorlogvoerende landen met hun uitbuiters en heren en scheidt hen daarmede internationaal van hun broeders, de proletariërs aan de andere kant van de grensmaal . . . .

Hij scheidt de volkeren niet slechts door de stromen van bloed die van de slachtevelden komen, maar eveneens door de moederstroom van de haat, de zelfverheerlijking, de hetze en vervloeking.

Een chauvinistische gezindheid is opgekomen, die het vaderland oteert en de plaats heeft ingenomen van het zonder vooroordeel erkennen van de cultuurprestaties van andere naties”.

„Van deze overwegingen uitgaande”, zo stond in het manifest, „verklaart de buitengewone conferentie van socialistische vrouwen: oorlog aan de oorlog! Zij eist de directe stopzetting van dit gruwelijke gevecht der volkeren. Zij eist vrede zonder anexaties, zonder veroveringen, een vrede die zelfbeschikking en onafhankelijkheid der volkeren en der naties erkend — ook van de kleine en geen van de oorlogvoerende landen vernederende, onverdragelijke voorwaarden oplegt . . . .”

De gedelegeerden spraken als hun mening uit dat „een spoedige beëindiging van de wereldoorlog slechts door de duidelijke, onverwoestbare wil van de brede massa's van de volkeren in de oorlogvoerende landen afgedwongen kan worden . . . .”.

Evenals op de congressen van Kopenhagen en Basel wordt ook hier

een bijzonder beroep gedaan op de vrouwen, de hoedsters van het leven. De huidige oorlog wijst de vrouwen in de strijd voor de vrede een historische taak toe. . . . De vredesaktie van de socialistische vrouwen moet de voorloopster worden van een algemene beweging van de werkende massa om aan de broedermoord een einde te maken. . . .”

De Russische delegatie onder leiding van N. Kroepskaja, ging deze oproep niet ver genoeg, zij was te onduidelijk en gaf geen weg aan hoe de oorlog en het belang van de arbeidersklasse en de volkeren beëindigd kon worden. Zij stelden een resolutie voor die door Lenin gereedgemaakt was, waarin opgeroepen werd te breken met de 2de Internationale wier verraad nu duidelijk gebleken was en waarin verder het standpunt ingenomen werd alle krachten te verenigen in de strijd tegen de imperialistische oorlog en deze om te zetten in een burgeroorlog, om zo de macht van het kapitalisme om ver te werpen. In de strijd voor dit doel, waren de bolsjewiki bezig in Rusland grote massa ahang onder de arbeiders, boeren en soldaten te verwerven.

De meerderheid van de gedelegeerden wees echter dit standpunt af. Voor Clara Zetkin had het prachtige initiatief om deze conferentie bijeen te roepen nog een nare nasleep.

Een partijlid dat zij van haar plannen op de hoogte had gebracht, had deze aan de leiding overgebied. De rechtse leiding van de Duitse sociaal-democratie waarschuwde toen per officieel rondschrijven tegen deelname aan deze conferentie. Dit rondschrijven bracht haar voor de rechtbank en in de gevangenis.

Onder de dekmantel van de vaderlandsliefde hielden de rechtse sociaal-democratische leiders vast aan het ondersteunen van de oorlogspolitiek, hielpen zij de reactie de stakingen te onderdrukken en te breken en de winsten van de oorlogspoliteers veilig te stellen.

De Duitse sociaal-democratische partij, die na de dood van Friedrich Engels in 1895 reeds begon te verwateren, was geheel terecht gekomen aan de zijde van de heersende klasse.

In Mei 1917 schreef Clara Zetkin twee artikelen in „Die Gleichheit“ over „De stellingname der beide sociaal-democratische partijen in Duitsland ten aanzien van de vrede, de democratisering van de politieke toestanden en de revolutie in Duitsland“.

Dit betekende het einde van haar 25-jarig redactieschap van „Die Gleichheit“: zij werd door de rechtse leiding ontheven van haar functie.

De revolutie in Duitsland eindigde echter niet zoals in Rusland met het vestigen van een socialistische arbeidersstaat, maar met het wegvagen van de monarchie en het vestigen van een burgerlijke republiek. In die dagen kwamen Karl Liebknecht en Rosa Luxemburg door sluipmoord, gepleegd door de reactie, om het leven en ook Frans Mehring stierf. Van het „vaandel der vier oprechten“, was alleen Clara Zetkin overgebleven, maar velen hadden zich achter hen geschaard.

In maart 1919 treedt zij uit de Onafhankelijke Socialistische Partij van Duitsland en legt de volgende verklaring af:

„Zoals de zaken liggen, verklaar ik openlijk: voor mij is een verder samengaan met de rechtsen in de onafhankelijke socialistische partij onmogelijk. Ik zie mij voor de noodzaak gesteld, de grenslijn tussen die richting en mij met uiterste scherpte te trekken. Bijna veertig jaar strijd ik voor het socialistische ide-

aal. Zo oud als ik ben — en ik heb misschien niet lang meer te leven, — wil ik toch de tijd waarin ik nog werken kan, daar staan en daar strijden, waar het leven is, en niet daar waar mij ondermijning en zwakte tegemoet staren. Ik wil mijzelf niet levend van geest laten beademen door de politieke dood. . . .”

Clara Zetkin werd communiste en verrichte nog veel vruchtbaar werk in de leiding van de Communistische Partij Duitsland als Rijksdagafgevaardigde en in de Communistische Internationale als secretaresse voor het werk onder de vrouwen.

Vanaf 1924 was zij presidente van de Internationale Rode Hulp. Deze organisatie stelde zich ten doel de politieke slachtoffers van oorlog en fascisme te helpen en de solidariteit voor hen te organiseren. Tot de acties van de IRH behoorde de strijd voor de bevrijding van de Scottsboro Boys, slachtoffers van de rassendiscriminatie, en lynchjustitie in Amerika.

De Scottsboro Boys waren 9 negerjongens die beschuldigd werden een prostitue te hebben aangevallen. De oudste van hen was 20 jaar. Acht werden er ter dood veroordeeld door de elektrische stoel en één kreeg levenslange gevangenisstraf.

Ook in ons land vonden grote demonstraties plaats voor de vrijlating van deze jongens. Op een grote meeting in de Diamantbeurs in Amsterdam, die gevolgd werd door een reusachtige demonstratie, sprak de moeder van één van deze jongens, Ada Wright.

De Internationale Rode Hulp organiseerde ook de solidariteit met de slachtoffers van het fascisme in Duitsland.

Een Hollandse tijdgenote over Clara Zetkin.

Mevrouw Wibaut, de oprichtster van de „Sociaal-democratische“ vrouwenclub schreef, in een herdenkingsartikel ter gelegenheid van het 25-j. bestaan van de SDAP: „Veel steun had de organisatie (de socialistische vrouwenclubs in Nederland) van de aanvang af gevonden in Duitsland. Daar leidde Clara Zetkin toen de socialistische vrouwenbeweging met behulp van het prachtige vrouwenblad „Die Gleichheit“ dat toen 48.000 abonnees had. Clara Zetkin, de helderdenkende, de rijkbegaafde vrouw, als met een lamp ging zij voor ons uit en belichtte de vrouwenkwestie van alle kanten in de heldere schijn der grondbeginselen van het socialisme“.

De heldere schijn van dit licht, het vasthouden aan de grondbeginselen van het socialisme deden Clara Zetkin en vele linkse socialistinnen in de wereld de weg vinden naar de communistische partij, de nieuwe wereldbeweging die was geboren.

cretaresse van de Amsterdamse socialistische vrouwenclub en Heleen Ook strijdgenoten van Mevr. Wibaut, zoals Marie Mensing, de se-Ankersmit vonden deze weg.

Mevr. Wibaut en haar man, de Amsterdamse wethouder, bleven echter links in de SDAP. Zij trokken geen consequenties uit hun meningsverschillen en braken niet met het reformisme.

Maar hoe hemelsbreed verschilt het standpunt van Mevr. Wibaut, die in woord en geschrift vurige pleidooien hield voor ontwapening, voor het voorkómen van een tweede wereldoorlog, voor het verbod van gebruik van gifgassen — het toen actuele probleem, met het standpunt van de secretaresse van de huidige P.v.d.A. vrouwenbond, Mevr. Ria

de Bruin-Ouboter. Deze bepleitte de „harde noodzaak” van de Duitse herbewapening, „die dwars ingaat tegen wat je eigenlijk graag zou willen” (dit gezegde is kennelijk bedoeld voor de leden die verontrust waren over de Parijse Accoorden). „En”, zo orakelde Mevr. Ouboter, „verhoging van de melkprijs (bedoeld is de voorlaatste prijsverhoging) is ook zo'n leuke boodschap niet”.

Zij bestempelde de tegenstanders van de Duitse herbewapening van „onverantwoord pacifisme, waarmee niemand gediend is” en pleitte daarom voor een „verantwoord” Duits militarisme, dat, zoals ieder weet, met atoomwapens toegerust wordt.

Van socialistische beginselen is hier echter niets meer terug te vinden: men huilt mee met de atoom-wolven in het bos.

Fascisme.

Als communiste zette Clara Zetkin de strijd voor haar idealen voort. In 1932 vond er in Amsterdam een groot internationaal anti-oorlogscongres plaats in de „RAI”. Verschillende grote figuren uit de wereld namen er aan deel, zoals de Franse schrijver en vredesstrijder Henri Barbusse. Aan de vooravond van dit congres schreef Clara Zetkin één van die felle oproepen die kenmerkend voor haar zijn:

„Het grote anti-oorlogscongres nadert. Het zal 27 Augustus 1932 in Amsterdam bijeenkomen. Zwitserland, dat zo trots is op zijn asylrecht en zijn gastvrijheid heeft het congres Geneve als plaats van samenkomst ontzegt. Een typisch verschijnsel van het feit dat de vrede in de kapitalistische wereld geen vaderland heeft. De nazaten van Wilhelm Tell en Arnold Winkelrieds zijn bedrijvige kaas- en chocoladefabrikanten, horloge- en borduurindustrieën en hotelhouders geworden.

Zij zijn vlees en been van de maatschappij die hun rijkdom en macht geeft.

Zo ontvangen zij met diepe buigingen de vertegenwoordigers van landen waar de massa's nog gebukt gaan onder de bloedenwonden en de verpletterende lasten van de wereldoorlog, de ambtenaren en medeschuldigen van Mussolini, Pilsoedski, en andere fascistische, de vertegenwoordigers van de regeringen die in de Volkenbond zitten en in opdracht over de vrede zwetsen, terwijl hun bevelhebbers een imperialistische oorlog, een nieuwe wereldbrand voorbereiden.

Daarentegen slaan de zegelbewaarders van de politieke vrijheid van Helvetia de deur dicht voor honderden gedelegeerden, mannen en vrouwen die de ernstige vredeswil van miljoenen vertolken en tot daden zullen organiseren”.

Het anti-oorlogscongres in Amsterdam werd een succes.

Tot aan 1932 bleef Clara Zetkin de vertegenwoordigster van de communistische partij in de Rijksdag. De gevaren van het fascisme onderkende zij reeds toen deze door het merendeel van de politici der sociaal-democratie werden verdoezeld. In 1932 schreef zij een vlammende oproep om alle democratische krachten tegen dit nieuwe gevaar te verenigen.

„Het fascisme betekent het gevaar, de mensheid in een nieuwe oor-

log te sleuren welke omvangrijker en nog barbaarser zal zijn dan alles wat wij aan barbarisme, infamiteit en misdaad tijdens de eerste imperialistische wereldoorlog ondervonden hebben”.

Ouderdom, invaliditeit en lichamelijke lijden waren niet in staat de onbuigzame wil en haar jeugdige vermogen anderen te begeisteren, te breken. Kort voor haar dood kwam Hitler aan de macht. Bijna blind sprak zij in Augustus 1932 voor het laatst in de Rijksdag. Onder de dreiging van het fascisme opende zij als oudste parlementslid de zitting. In deze historische rede waarschuwde zij de Duitse arbeiders om een eenheidsfront te sluiten tegen het fascisme. Zij waarschuwde Duitsland niet de betrekkingen met de Sowjet-Unie te verzwakken, „de staat die door de eerlijke vredespolitiek en zijn economische vooruitgang een steun is voor de Duitse bevolking”. Deze rede was een gebeurtenis die grote weerklink vond in de wereld. Wij allen die de tweede wereldoorlog en de Duitse bezetting meegemaakt hebben en de naoorlogse ontwikkeling hebben gevolgd, beseffen hoe actueel en waar deze woorden ook nu nog zijn.

Tot aan haar dood actief.

Blind en invalide, wonende in Moskou, schreef zij haar laatste oproep ter gelegenheid van de strijdweek tegen het Duitse fascisme, van 17 tot 25 juni 1933.

„Werkende vrouwen, bedenkt dat het fascisme jullie de in hevige strijd veroverde rechten, jullie zelfstandigheid en recht op arbeid, wil ontnemen. Gedenkt dat het derde rijk jullie tot de onderdanige van de man wil maken en vernederen wil tot een baarmachine.

Vergeet niet de strijdsters die door het fascisme doorgemarteld zijn en achter kerkmuren gezet.

NIEMAND MAG RUSTEN VOORDAT HET FASCISME, DAT DE BLOEDIGE ONDERDRUKKING EN TERREUR, HONGER EN OORLOG ALS GEVOLG HEEFT, Vernietigd TERNEER LIGT.”

Drie dagen nadat zij deze oproep schreef stierf zij, een vrouw die haar gehele leven, letterlijk tot aan de laatste ademtocht gegeven heeft voor de bevrijding van de werkende klasse en de bevrijding van de vrouw. Haar as werd bijgezet in de muur van het Kremlin naast vele andere revolutionairen.

Zij werd uitgedragen door Stalin, Molotow, Frits Heckert e.a.

Op de begrafenismeeting op het Rode Plein te Moskou stroomde het volk tezamen. Honderdduizenden namen er deel aan.

EEN STRIJDBAAR LEVEN WERD AFGESLOTEN.

A. AVERINK.

HET IJMONDPLAN

Er is onlangs bij de Tweede Kamer een wetsontwerp ingediend getiteld „Bevordering van een evenwichtige ontwikkeling in het gebied van de IJmond“. Het wetsontwerp beoogt het in leven roepen van een Raad voor de IJmond voor het gezamenlijke gebied van de gemeenten Velsen, Beverwijk en Heemskerk. De Raad voor de IJmond is bedoeld als bovengemeentelijk orgaan dat van ingrijpende betekenis dreigt te worden voor de gemeentelijke autonomie, die overigens in de afgelopen jaren reeds danig werd verzwakt. Zo onttrekt het wetsontwerp bevoegdheden aan de gemeenten, terwijl aan Gedeputeerde Staten (G.S.) grotere bevoegdheden worden toegekend.

Samenstelling IJmondraad.

Volgens het ontwerp zal de IJmondraad uit 37 leden bestaan en een voorzitter. De leden van de Raad worden voor een periode van vier jaar gekozen door kiesgerechtigde personen, zoals dezen in de kiezersregisters van de betrokken drie gemeenten zijn opgenomen. De voorzitter wordt door de Kroon, dus door de regering benoemd. Hij neemt een sleutelpositie in, temeer daar hij een stem heeft in het dagelijks bestuur van de IJmondraad. Dit dagelijks bestuur wordt uit en door de leden van de Raad gekozen. Typerend voor de vergaande bevoegdheden, die het wetsontwerp aan Gedeputeerde Staten verleent, is reeds, dat dit college bepaalt uit hoeveel leden het dagelijks bestuur zal moeten bestaan.

Rekbare taak.

De taak van de IJmondraad bestaat uit het vaststellen van een werkplan voor het gebied van de IJmond of wel het gebied, dat thans bestuurd wordt door de gemeenten Velsen, Beverwijk en Heemskerk. Het werkplan moet voorzieningen bevatten, die vereist zijn in het belang van „een evenwichtige ontwikkeling in dat gebied“. Het vage en rekbare begrip „evenwichtige ontwikkeling in het IJmondgebied“ vormt het eigenlijke criterium van het wetsontwerp.

Deze omschrijving stelt de weg open tot bemoeiingen met de huishouding der gemeenten, die nog verder gaan dan aanvankelijk in het wetsontwerp zijn geconcretiseerd.

In het door de IJmondraad vastgestelde werkplan wordt tevens bepaald binnen welke tijd de voorzieningen moeten worden getroffen.

Het werkplan is niet alleen onderworpen aan de goedkeuring van Gedeputeerde Staten, maar deze kunnen het tevens wijzigen of aanvullen. Bovendien kunnen G.S., indien zij dit te zijner tijd nodig achten, van de IJmondraad verlangen, dat het plan binnen een door hen bepaalde termijn wordt herzien.

De Raad en elk der gemeenteraden kan tegen een en ander bij de Kroon in beroep gaan.

Gemeenten moeten plan uitvoeren.

Op het door de IJmondraad ontworpen werkplan, al of niet gecorrigeerd door G.S., kunnen de drie in het geding zijnde gemeentebesturen

als zodanig geen enkele beslissende invloed uitoefenen. Weliswaar schrijft het wetsontwerp voor, dat G.S. alvorens zij het werkplan goedkeuren, de raden der gemeente horen, maar dit verplicht G.S. tot niets.

Anderzijds dwingt het wetsontwerp de gemeentebesturen het plan uit te voeren in een tempo, dat door G.S. wordt voorgeschreven. De plannen van uitvoering, die de gemeenten aldus moeten maken, kunnen naar willekeur door G.S. worden aangevuld of gewijzigd. Voor het geval de gemeenteraden menen aan hun eigen inzicht te moeten vasthouden stellen G.S. de uitvoeringsplannen vast.

Het wetsontwerp omvat voorts een aantal artikelen, waarin dwangmaatregelen zijn vervat, die G.S. kunnen hanteren als de gemeenten niet handelen overeenkomstig het door de IJmondraad ontworpen werkplan.

Zo kunnen G.S. de gemeentebesturen last geven plannen van uitvoering ongedaan te maken als deze plannen door het college strijdig geacht worden met „de evenwichtige ontwikkeling van het IJmondgebied“. Het wetsontwerp gaat zelfs zover, dat het G.S. machtigt een gemeentebestuur op zij te schuiven en in zijn plaats te treden als het aan bedoelde last niet voldoet.

De hieruit voortvloeiende kosten komen voor rekening van de betrokken gemeente.

In andere artikelen wordt G.S. de bevoegdheid verleend besluiten van de gemeenteraden te schorsen of te vernietigen als de toetsing van deze besluiten aan „de evenwichtige ontwikkeling van het IJmondgebied“ naar de opvatting van G.S. niet het gewenste resultaat oplevert.

Het behoeft geen nader betoog, dat het wetsontwerp gericht is op bevoegding van de gemeentebesturen en uitholling van de gemeentelijke autonomie.

Er wordt hiermede een nieuwe staatsrechtelijke figuur gelanceerd, die moeilijk te rijmen is met de Grondwet en de Gemeentewet.

Opmerkelijk is, dat de KVP-ministers Struycken en Witte, die het wetsontwerp, dat in feite een product van ex-minister Beel is, uiteindelijk hebben ondertekend, deze kant van de zaak vrijwel onbesproken laten. Zij volstaan in hun uitvoerige memorie van toelichting er slechts mee op te merken, dat „de figuur van een rechtstreeks gekozen bovengemeentelijk orgaan binnen de provincie voor ons land een novum“ is.

Aan het wetsontwerp is een vrij lange geschiedenis vooraf gegaan, die zich grotendeels achter de schermen van het departement van Binnenlandse Zaken onder leiding van Beel heeft voltrokken. Hij stelde indertijd een Commissie voor het Westen des Lands in, die in een Interim-rapport 1951 diverse denkbeelden heeft geopperd omtrent bestuursrechtelijke maatregelen voor het IJmondgebied. In samenhang hiermede hebben Gedeputeerde Staten van Noordholland op plannen gebroed, die vorm hebben gekregen in een schrijven van dit college van 12 maart 1952 aan de gemeentebesturen van Velsen, Beverwijk en Heemskerk. Dit schrijven hield een alternatief in: of samenvoeging der genoemde gemeenten, of de oprichting van een openbaar lichaam:

„met een zo omvangrijke taak, dat daardoor de gemeentebesturen hun positie zien uitgehold tot een schim van wat deze naar geldend recht pleegt te zijn“.

Dit kenschetsende citaat is afkomstig uit een rapport, dat in opdracht van de gemeenten Beverwijk en Heemskerk door prof. Donner, ir. De Ranitz en dr. Van Haren werd uitgebracht. Dit rapport werd jarenlang geheim gehouden en zou een „vertrouwelijk” stuk gebleven zijn als B. en W. van Beverwijk, door de gebeurtenissen in de IJmond in een staat van opwinding gebracht, het rapport niet in 1956 aan de openbaarheid hadden prijsgegeven.

Merkwaardige toelichting op voorontwerp.

Thans is aan dit openbare lichaam vorm en inhoud gegeven door middel van het hier besproken wetsontwerp. Ook hieraan is een geschiedenis vooraf gegaan, waarover de ministers Struycken en Witte in hun memorie van toelichting in alle talen zwijgen.

Immers in 1955 liet minister Beel een voorontwerp van wet verschijnen, dat nagenoeg gelijkloidend is aan het definitieve wetsontwerp. Het voorontwerp diende om te peilen hoe de gemeentebesturen van Velsen, Beverwijk en Heemskerk over de voorgenomen bestuursregeling voor de IJmond dachten.

Dit staatsstuk van ex-minister Beel werd in juni 1955 op een persconferentie te Haarlem in de openbaarheid gebracht door de Commissaris van de Koningin voor Noordholland, dr. M. J. Prinsen. Voor hij zijn tegenwoordig ambt aanvaardde, bekleedde dr. Prinsen een hoge post op het departement van Binnenlandse Zaken. Hij behoort tot de ingewijden over de achtergronden van het wetsontwerp en de bedoelingen van ex-minister Beel. Een en ander heeft dr. Prinsen op de bedoelde persconferentie dan ook verduidelijkt.

Omtrent het karakter van de IJmondraad betoogde hij o.a. dat de gemeentelijke autonomie niet als alleenzalig makend is te beschouwen. Hij legde daarbij verband met de vermindering van de soevereiniteit, die diverse Europese landen zich zouden getroosten bij hun pogingen tot integratie. De tijd is thans gekomen voor het scheppen van nieuwe organen, zo zei hij in dit verband.

Zijn mening over de samenstelling van de IJmondraad illustreerde overigens de bedoelingen, die men in bepaalde regeringskringen met dit lichaam voor heeft.

Dr. Prinsen verwachtte en hoopte kennelijk, dat de IJmondraad overwegend zou worden gevormd door deskundigen uit het bedrijfsleven in het betrokken gebied, die liever niet willen worden geconfronteerd met het politieke klimaat en het „kleine gedoe” in de gemeenteraden. Hierop verder gaande suggereerde hij de mogelijkheid van het oprichten van een partij voor de behartiging van de belangen der Koninklijke Nederlandse Hoogovens en Staal fabrieken of de oprichting van een meer algemene industriële partij voor IJmondbelangen. Voor het stellen van „deskundige” kandidaten verwachtte de Commissaris van de Koningin begrip van de politieke partijen. Een provinciale krant vatte de uiteenzetting van dr. Prinsen zo samen, dat:

„deze IJmondraad dwars door politieke partijen heen het algemeen belang van de IJmond kan dienen” . . . . .

Het is, ook op grond van andere aanduidingen, aan geen twijfel onderhevig, dat met dit wetsontwerp bedoelingen voorzitten om de bezitters van de grote industrie in de IJmond de beschikking te geven over een

nieuw machtsapparaat. Met dit apparaat zullen zij werkplannen vaststellen dienstbaar aan hun streven naar maximumwinsten.

De gemeenteraden van Velsen, Beverwijk en Heemskerk, die zich voor december 1955 omtrent het voorontwerp wet moesten uitspreken, hebben zich daarbij onvoldoende gerealiseerd hoe bedenkelijk hun positie zal worden, wanneer een IJmondraad overeenkomstig de opzet van het wetsontwerp zal gaan functioneren.

Zij hebben zich, zij het met veel voorbehoud en grote aarzeling, tenslotte accoord verklaard met de instelling van een bovengemeentelijk bestuursorgaan. De communistische- en VVD-fracties stemden tegen.

Vooraf was een voorstel van de communistische raadsfractie te Beverwijk, dat de steun verwierf van de VVD, om aan de minister van Binnenlandse Zaken mede te delen, dat het voorontwerp wet onaanvaardbaar was, verworpen.

Eenparig echter was het verzet der gemeentebesturen tegen de artikelen in het wetsontwerp, dat het zelfbeschikkingsrecht der gemeenten tot in de kern aantast. Daartoe hadden de gezamenlijke colleges van B. en W. een reeks van amendementen ontworpen.

Zo hebben de gemeenteraden zich met name gekant tegen een door de Kroon benoemde voorzitter van de IJmondraad.

Het standpunt werd gehuldigd, dat het voorzitterschap van nature in de handen van de burgemeesters in het IJmondgebied moet worden gelegd. Het gemeentebestuur van Beverwijk met zijn sterke KVP-inslag en geleid door een ingeboren wantrouwen in de overige IJmondgemeenten, maakte op dit standpunt een uitzondering.

Unaniem echter hebben de gemeenteraden zich te weer gesteld tegen de artikelen in het voorontwerp, die verstrekkende bevoegdheden aan G.S. verschaffen. Ten aanzien van het voorschrift, dat G.S. het werkplan kunnen wijzigen of aanvullen wordt in de gemeentelijke pre-adviezen aangevoerd, dat tegen deze in het gemeenterecht ongewone bevoegdheid groot bezwaar bestaat. Ook de ongewone bevoegdheid, die G.S. kunnen hanteren ten opzichte van de uitvoeringsplannen, die aan de gemeenten als het ware worden gedictieerd, wordt verwerpelijk geacht.

Een onoverkomelijk bezwaar werd voorts uitgesproken tegen de aantasting van de gemeentelijke autonomie krachtens het artikel, dat G.S. het recht geeft om uitvoeringsplannen van de gemeenten ongedaan te maken. Dit is, aldus de pre-adviezen, „een buitengewone en in ons gemeente (staats-) recht onbekende bevoegdheid”!

Verworpen werd verder het artikel in het voorontwerp, dat de gemeenten voor de kosten van de IJmondraad laat opdraaien.

Zij hebben ook hun tegenkanting uitgesproken tegen de onderlinge verdeling van de kosten, die voorzieningen betreffen, welke door de IJmondraad dwingend worden voorgeschreven en betrekking hebben op het gebied van meer dan één gemeente.

Tenslotte hebben de gemeenteraden er op aangedrongen een tijdelijk karakter aan de IJmondraadwet te geven.

Bezwaren terzijde geschoven.

In hun breedvoerige memorie van toelichting, die de ministers Struycken en Witte aan het definitieve wetsontwerp vooraf laten gaan, wordt

over de hierboven geschetste gang van zaken met het voorontwerp-wet een diep stilzwijgen bewaard. Zij reppen in het geheel niet over het feit, dat er een voorontwerp-wet aan de orde gesteld werd en over de principiële en gerechtvaardigde bezwaren, die de gemeenteraden tegen het voorontwerp te berde hebben gebracht. Evenmin echter komen de ministers aan deze bezwaren tegemoet. Slechts op enige, betreffende ondergeschikte, punten is met de wensen van de gemeentebesturen rekening gehouden. Onverkorf gehandhaafd bleven aldus de artikelen, die bevoegdheden aan de gemeente onttrekken en buitenissige bevoegdheden aan G.S. toewijzen.

„Aan Gedeputeerde Staten zijn verschillende bevoegdheden toegekend om een sluitende regeling te verkrijgen”, merken de ministers langs hun neus weg op als was het de gewoonste zaak van de wereld. Ook zijn de ministers doof gebleven voor het alleszins billijke verlangen van de gemeentebesturen, dat het Rijk de kosten van de IJmond-raad voor zijn rekening neemt, alsook de kosten, die gepaard gaan met de uitvoering van werken, waarvan het nut zich over meer dan één gemeente uitstrekt. Intussen erkennen de bewindslieden in hun memorie van toelichting openlijk, dat er in meer dan één opzicht nationale belangen bij de gang van zaken in het IJmondgebied betrokken zijn.

De vraag dringt zich op, waarom gemeenten, die door het beleid van de regering steeds meer in een benarde financiële positie worden gebracht, ook de zaken moeten bekostigen, waarmede specifieke nationale belangen gediend zijn. Het voor de hand liggende antwoord op deze vraag is, dat de financiering hiervan op nationale basis dient te geschieden.

De sussende bewering van de reactionaire KVP-er, de heer Scholten, die tijdens de behandeling van het voorontwerp in de raad van Beverwijk nog burgemeester van deze gemeente was, namelijk „dat dit voorontwerp een schema is, waar de fijne hand nog moet worden aangebracht” is door het definitieve wetsontwerp volkomen gelogenstraft. De in gemeentelijke kringen uitgesproken vrees, betreffende het gevaar, dat de IJmondraad, onder het motief van „evenwichtige ontwikkeling”, tal van thans nog zuiver gemeentelijke aangelegenheden steeds meer naar zich toe kan trekken, wordt maar al te zeer bevestigd in de memorie van toelichting, waar de ministers zeggen:

„De taak van de (IJmond)Raad is niet tot het vaststellen van het werkplan en al wat daarmee samenhangt, beperkt. Hij kan zich in beginsel bezig houden met alle problemen, welke met de ontwikkeling in het gebied van de IJmond verband houden”.

Bovendien houden de ministers zich het recht voor de werking van de wet buiten de Staten Generaal om door middel van algemene maatregelen van bestuur uit te breiden.

Alzo kan het bovengemeentelijk bestuursorgaan verdere bemoeiingen gegeven worden in de huishouding van de betrokken gemeentebesturen, die van nog verder gaande strekking zijn, dan zich reeds in het wetsontwerp aftekenen.

Vrijwillige samenwerking gemeenten.

De gemeentebesturen van Velsen, Beverwijk en Heemskerk, die gedreven vaak door plaatselijk chauvinisme, moeilijk op-bepaalde pun-

ten tot samenwerking waren te bewegen, hebben inmiddels gezond gereageerd op de dreigende wettelijke ingreep op hun bestaan.

Zij zijn onder druk van het voorontwerp overgegaan tot een vorm van vrijwillige samenwerking, waarvoor zij een „Adviescollege voor het IJmondgebied” in het leven hebben geroepen. Dit Adviescollege bestaat uit 37 leden, waarvan er 27 uit en door de drie gemeenteraden zijn gekozen volgens het systeem van getrapte verkiezingen, terwijl de 10 wet-houders ambtshalve zitting in het college hebben. De drie burgemeesters maken onderling uit wie bij toerbeurt als voorzitter van het college zal optreden. De gemeenteraden hebben bij de samenstelling van dit lichaam zich strikt aan de evenredige vertegenwoordiging gehouden. Drie communistische raadsleden maken deel van het Adviescollege uit.

Deze vorm van gemeentelijke samenwerking is nog jong en kon derhalve nog niet tot volledige ontplooiing komen. Toch heeft het adviescollege op bescheiden schaal reeds vruchtbaar werk verricht, niettegenstaande opdringerig optreden van KVP-zijde in het Adviescollege roet in het eten dreigde te gooien.

Het lijkt of er verband bestaat tussen dit optreden en het feit, dat de KVP-ministers in hun memorie van toelichting met enkele penstreken verklaren geen heil van het Adviescollege te verwachten.

De stormachtige industriële ontwikkeling, die zich in de afgelopen jaren in de IJmond voltrokken heeft en nog onverminderd in beweging is, riep vele problemen op, die onmiddellijk de werkende bevolking in dit gebied raken. Het machtige Hoogovenbedrijf tracht dit gebied en zijn werkende bevolking op dikwijls verfinde wijze naar zijn hand te zetten. Winsthonger is hierbij het leidende motief. De ondernemers van de Hoogovens weten zich daarin gesteund door pleitbezorger in kringen van de overheid. Van deze zijde wordt dan ook niets nagelaten om voor de Hoogovens ruim baan te maken. Daarvan getuigt o.a. het Streekplan voor de IJmond-Noord, dat door de Provinciale Staten van Noordholland is vastgesteld en dat voornamelijk voorziet in de verdere uitbreiding van het Hoogovenbedrijf van 250 tot 600 ha. Vele ha grond kregen op grond van dit streekplan de bestemming van industrieterrein voor neven- en andere bedrijven rond de Hoogovens.

Daar tegenover staat, dat 1150 ha grond aan de agrarische bevolking van het IJmondgebied zal worden onttrokken. Circa 400 meest kleine tuinders zullen hiervan de dupe worden door gebrek aan plaatsvervangende grond. In hun toelichting op het streekplan maken Gedeputeerde Staten er gewag van, dat hierdoor sociale spanningen worden opgeroepen. Deze spanningen zijn in het bijzonder groot, omdat de vermindering van tuinbouwgrond reeds in een snel tempo plaats heeft en ook verder zal hebben en omdat daarop niet voldoende tijd is gerekend. Dit is er de oorzaak van, dat tot dusver onvoldoende maatregelen zijn genomen in de vorm van het inrichten of reeds beschikbaar stellen van vervangingsgrond, omscholing van arbeiders e.d., zo erkennen G.S.

Deze officiële erkenning spreekt duidelijke taal voor wat betreft het ruïneuze karakter, dat de industriële ontwikkeling in de IJmond veroorzaakt ten aanzien van kleine tuinders, die bij honderdtallen uit hun bestaan dreigen te worden geworpen of reeds slachtoffer daarvan zijn.

Van provinciale, noch van regeringswege zijn maatregelen genomen om dit schrijnende probleem op te lossen. Om deze reden stemde de communistische Statenfractie tegen het streekplan IJmond-Noord, dat door een Prot. Chr. afgevaardigde ter zitting het „Streekplan Hoogovens” werd genoemd en niet ten onrechte.

Hoe sterk de sociale spanningen onder de agrarische bevolking wel zijn bleek op een kort geleden gehouden zitting van het Adviescollege voor de IJmond, waar een Velsler wethouder sprak over de felle pijn, die verdreven agrariërs wordt aangedaan en over de centrale overheid, die doof blijft voor de argumenten van de gedupeerde agrariërs . . . .

Inplaats van dit nijpende probleem op te lossen is men van overheidswege sedert enige jaren druk bezig het klassebesef, dat zich onder de industrie-arbeiders in de IJmond, waaronder vele migranten, ontwikkelde ideologisch om te buigen, teneinde de klassenstrijd af te remmen.

Daartoe vond in 1955 de officiële installatie plaats van de IJmond-werkgroep en van de IJmondcommissie, die met de semi-officiële instelling Stichting Noordholland voor Maatschappelijk Werk een sociaal maatschappelijk onderzoek in het IJmondgebied zal instellen. Gecamoufleerd door schone frasen gaat het er bij dit sociologisch onderzoek in wezen om waarborgen voor arbeidsvrede te scheppen door te pogen de arbeiders mentaal pasklaar te maken voor de grote ondernemers en hen af te houden van „politiek extreme” gedachten.

In het bijzonder de KVP dingt er naar de bevolking van de IJmond met haar hoogste percentage onkerkelijken in haar ban te krijgen. Het vorige jaar belegde de Stichting Katholiek Kennemerland een IJmondcongres in Driehuis, dat o.a. werd bijgewoond door de bisschop van Haarlem, de KVP-voorzitter mr. Van Doorn en . . . . de president directeur van de Hoogovens, ir. A. H. Ingen Housz. In het middelpunt van dit congres stonden „de negatieve aspecten” en het „dreigend nihilisme” in de groeiende samenleving van de IJmond. Men kwam tot de conclusie, dat de ontwikkeling in dit gebied een sterke weerslag heeft voor het samenlevingsbeeld van ons land en dat „daarom de aandacht vraagt van de Rijksoverheid en van de organen op maatschappelijk en politiek gebied”.

Het is niet toevallig, dat tegen deze achtergrond van beïnvloeding door de vertegenwoordigers van de industriemagnaten ex-minister Beel jarenlang op bestuursmaatregelen voor het IJmondgebied heeft gepeinsd, die tot een heft kunnen worden gesmeed in de handen van de grote ondernemers.

De hier geciteerde uitlatingen van dr. Prinsen, die met Beel lange tijd het departement van Binnenlandse Zaken bestuurde, zijn typerend voor de anti-democratische denkbeelden, die in het wetsontwerp IJmondraad zijn neergelegd.

De verwezenlijking er van dient met kracht te worden afgewezen. Het IJmondgebied is hier kennelijk proefkonijn.

Van de regering moet worden verlangd, dat zij het wetsontwerp intrekt en dat zij de huidige vrijwillige samenwerking van de gemeenten op grondslag van het Adviescollege voor de IJmond tot rijping laat komen.

C. DE ROVER.

Antwoord op een artikel van Prof. Tinbergen

„Het is nodig, om van tijd tot tijd zich eens af te vragen „waar wij staan” en of er aanleiding is onze taak en ons program te herzien”.

Zo begint het artikel van Prof. Tinbergen „De internationale taak van de sociaal-democratie”, dat gepubliceerd is in het maartnummer van het tijdschrift „Socialisme en Democratie”, het theoretische orgaan van de Partij van de Arbeid.

De vraag die in het begin van Tinbergens artikel wordt gesteld, is gericht tot de Westeuropese sociaal-democratie en is de schrijver opgedrongen door het leven zelf, door de stand van zaken in de partijen die verenigd zijn in de Socialistische Internationale.

Tinbergen twijfelt er niet aan (en hierin heeft hij het volste gelijk) dat het juist thans, in het licht van de laatste gebeurtenissen, voor de sociaal-democraten noodzakelijk is, zich deze vraag stellen.

In zijn artikel stelt hij niet alleen deze vraag, maar hij tracht er ook een antwoord op te vinden. In antwoord op de eerste helft van de vraag („waar staan wij?”) komt hij tot voor de rechtse socialisten weinig troostrijke conclusies dat hun invloed op de gebeurtenissen die zich in de wereld voltrekken aanzienlijk verminderen en met onrust constateert hij de groeiende rol van de communisten. In het antwoord op het tweede deel van de vraag werpt Tinbergen de gedachte op, dat de westelijke sociaal-democratie zonder herziening van haar taken en program haar posities niet kan versterken en geen rol van betekenis zal kunnen spelen.

Professor Tinbergen is een bekende figuur in de P.v.d.A. Na de oorlog was hij 10 jaar lang directeur van het Centrale Planbureau, een advieslichaam dat de regering bij staat bij de coördinatie van de politiek op economisch, sociaal en financieel gebied en de economische plannen van de regering voor een bepaalde periode voorbereidt. Hij is lid van de Koninklijke Academie van Wetenschappen en auteur van vele werken over sociale en economische vraagstukken. Professor Tinbergen is commissaris van de machinefabriek N.V. Gebr. Stork en lid van de Raad van Bestuur van de KLM.

Het artikel van Tinbergen is een veelzeggend symptoom. Het weerspiegelt de onder de westelijke socialisten inderdaad aanwezige twijfel aan de juistheid en vruchtbaarheid van de lijn die in de laatste tijd door de rechtse leiders van de Socialistische Internationale en de hiertoe behorende partijen wordt gevolgd.

Thans beginnen steeds meer gewone leden en zelfs enkele sociaal-democratische leiders zich bewust te worden van de onjuistheid van deze lijn en haar verderfelijkeheid voor de westelijke sociaal-democratie.

Tinbergen behoort, naar zijn artikel te oordelen, tot die rechtse sociaal-democraten die na de duidelijke mislukking van het provocatorische getier rondom de Hongaarse gebeurtenissen, een zekere ont-

nuchtering ondergaan en eindelijk beginnen te begrijpen dat de reeds onder Goebbels afgezaagde leuzen van openlijk anti-communisme de Socialistische Internationale en haar partijen niet alleen niet verder brengen, maar ook de invloed dreigen te verliezen die zij nog op de massa hebben.

Of de Nederlandse professor het wil of niet, op een aantal punten wijkt zijn artikel aanzienlijk af van de richtlijnen die door vele leiders van de Socialistische Internationale in hun officiële besluiten en openbare optreden worden gegeven. Dit geldt in de eerste plaats voor die gedeelten van het artikel waar Tinbergen zich bezig houdt met het vraagstuk van de betrekkingen tussen socialisten en communisten.

Tinbergen is van mening, dat voor de arbeidersbeweging „de verdeeldheid, n.l. de verdeeldheid in een sociaal-democratische en een communistische tak het grote en tragische feit is”. Weliswaar voegt hij hieraan de woorden toe, dat „het verschil in opvatting tussen deze twee politieke groepen thans zo groot is, dat de meeste lezers van dit artikel niet eens gaarne zouden spreken van twee takken van eenzelfde stam”.

Met „de lezers van dit artikel” bedoelt Tinbergen ongetwijfeld de functionarissen van de P.v.d.A. voor wie het tijdschrift „Socialisme en Democratie” wordt uitgegeven in een oplage van twee duizend exemplaren. Trouwens Tinbergen zelf is blijkens zijn artikel nog lang niet van de vooringenomenheid ten aanzien van de activiteit der communistische partij afgestapt. Hiervan getuigen o.a. de in zijn artikel veelvuldig voorkomende aanvallen op de communisten en hun doeleinden.

Ondanks deze vooringenomenheid komt prof. Tinbergen echter tot de conclusie, dat een positieve oplossing van het vraagstuk van de betrekkingen tussen socialisten en communisten noodzakelijk is.

De betekenis van dit vraagstuk is voor de internationale arbeidersbeweging in de huidige situatie bijzonder groot. Dit werd krachtig onderstreept door het XXste Congres van de CPSU en de daarna gehouden congressen van andere communistische- en arbeiderspartijen. De oproep van de communisten tot eenheid van actie met de socialisten in de strijd voor vrede, democratie en de levensbelangen van de werkers, werd door de gewone leden van de socialistische partijen die zich dagelijks kunnen overtuigen van de rampzalige gevolgen van de verdeeldheid tussen de verschillende groeperingen van de arbeidersbeweging, positief ontvangen. Talrijke commentaren van socialistische getuigen van de activiteit van deze oproep en bewijzen, dat hij volledig in overeenstemming is met de belangen van de internationale arbeidersbeweging.

De bekende publicist en theoreticus van de Engelse Labour-partij, Cole, schreef spoedig na het XXste Congres van de CPSU in de „New Statesman and Nation” waarmee hij de mening van brede socialistische kringen tot uitdrukking bracht, dat voor de socialisten en communisten „de tijd gekomen is om een ernstig gesprek met elkaar te voeren, waarbij zo min mogelijk wederzijdse beschuldigingen dienen te worden uitgesproken, en ik hoop dat het, vroeger of later zal gelukken om een grondslag te vormen voor de vereniging van de internationale arbeiders-

dersbeweging met als doel de gemeenschappelijke strijd tegen kapitalisme, imperialisme en reactie. . . .”

Een dergelijke nuchtere benadering van het vraagstuk der betrekkingen tussen communisten en socialisten weerspiegelt ongetwijfeld de stemming van vele socialisten en is objectief gekant tegen de houding die de leiders van de tot de Socialistische Internationale behorende partijen innemen.

Deze houding kwam o.a. tot uitdrukking in de schandelijke verklaring van de Raad van de Socialistische Internationale die in Zürich op 4 maart 1956, d.w.z. enkele dagen na het XXste Congres van de CPSU bliksemsnel werd aangenomen. In deze verklaring verwerpen de leiders van de Socialistische Internationale „ieder eenheidsfront of andere vorm van politieke samenwerking tussen socialisten en communisten”. Het ligt hun nog vers in het geheugen hoe afwijzend vele socialisten deze verklaring bejegenden.

De noodzaak van eenheid van actie, van zakelijke contacten en praktische samenwerking tussen socialistische en communistische partijen bleek echter sterker dan de wil en de wens van de reactionaire kopstukken van de westelijke sociaal-democratie. In vele socialistische partijen groeide het streven naar onderhandelingen met de CPSU en andere communistische en arbeiderspartijen van de socialistische landen. Onder de druk van deze omstandigheden waren de leiders van de Socialistische Internationale gewongen hun houding iet of wat te camoufleren. Dit deden zij in de verklaring van het Bureau van de Socialistische Internationale op 7 april 1956.

Aan dit document liggen dezelfde anti-communistische opvattingen van eerst ten grondslag en zelfs wordt er in beweerd dat „socialisme en communisme niets gemeen hebben”. Toch verschilt de verklaring van 7 april 1956 van de verklaring van 4 maart 1956. Thans heet het dat de Socialistische Internationale, hoewel zij alle vormen van samenwerking met de communistische partijen afwijst, zij opkomt voor zulke vormen van samenwerking tussen de regeringen die een vreedzame oplossing van de geschillen bevorderen”.

Met andere woorden, de leiding van de Socialistische Internationale geeft duidelijk te verstaan dat zij niet tegen onderhandelingen is tussen die westelijke regeringen die worden geleid door socialisten en regeringen aan het hoofd waarvan communisten staan. Verder wilde de leiding van de Socialistische Internationale niet gaan. Maar het streven naar zakelijke betrekkingen met de communisten was onder de socialisten zo groot, dat een aantal socialistische partijen zich uitsprak voor direct contact met de communistische partijen. Enkele westelijke socialistische partijen zonden delegaties naar de Sowjet-Unie en andere socialistische landen. Er werden besprekingen tussen de leiders van de CPSU en de Sowjetregering enerzijds en de regeringsleiders van enkele landen, waar de socialisten aan de macht zijn anderszijds gevoerd.

Ongetwijfeld speelde dit alles een zekere positieve rol, het bevorderde de persoonlijke contacten en droeg bij tot de vermindering van de internationale spanning, het beantwoordde aan de belangen van de internationale arbeidersbeweging. Daarom werden de besprekingen en de openhartige, gedachtenwisseling tussen de leiders van de CPSU en

delegaties of vooraanstaande politici van de socialistische partijen, toegejuicht door alle communisten en eerlijke socialisten, die vurig hopen, dat deze eerste contacten het begin zullen zijn van een hechter en ernstiger samenwerking van communisten en socialisten in belangrijke vraagstukken van de internationale betrekkingen en van de moderne arbeidersbeweging. Maar zoals bleek, waren deze hoopvolle gedachten die in overeenstemming waren met de belangen van alle volkeren niet naar de zin van sommige leiders van de Socialistische Internationale. Juist zij trachtten, zoals de daarop volgende gebeurtenissen bewezen, deze hoop de bodem in te slaan. Zij wachtten het geschikte moment af om een verdere vermindering van de internationale spanning te verhinderen, de toenadering tussen socialisten en communisten te fnuiken en de contacten te verbreken die tussen hen begonnen te groeien.

Dat moment trad naar de mening van de rechtse socialistische leiders op in de herfst van 1956, toen in verband met de gebeurtenissen in Hongarije de reactionaire imperialistische krachten als op bevel een ongebreidelde campagne ontketenden tegen de Sowjet-Unie en andere socialistische landen en een golf van laster over de communistische partijen van het westen uitstortten. In deze campagne veroorzaakten de leiders van de rechtse socialistische wel het meeste kabaal.

Wat schreven en zeiden ze niet, om de communisten zwart te maken en aan de sympathie van de werkers voor de Sowjet-Unie afbreuk te doen! Wat deden zij al niet om verwarring te brengen onder de communisten en de verdeeldheid in de internationale arbeidersbeweging te vergroten! Hun heimelijke wens voor de werkelijkheid verslijtend, schreeuwden enkele leiders van de Westeuropese sociaal-democratie dat er een „crisis van het communisme” was ingetreden en dat een splitsing van de internationale communistische beweging onvermijdelijk was. Het leven bewees opnieuw (voor de zoveelste maal!) de ongerijmdheid van dergelijke orakeltaal.

De internationale communistische beweging toonde met nieuwe kracht haar aaneengeslotenheid, haar onverbreekelijke banden met de massa van de werkers, haar verknochtheid aan het marxistisch-leninistische principe van het proletarisch internationalisme. Dit ontgaat alleen aan diegenen, die hiervoor moedwillig de ogen sluiten. In tegenstelling tot enkele socialistische leiders ziet professor Tinbergen dit wel. En daarom is het niet toevallig dat één van zijn belangrijkste conclusies is, dat een verbetering van de betrekkingen tussen socialisten en communisten noodzakelijk is. Tinbergen laat hierover een aantal gezonde gedachten horen.

Tegen de officiële richtlijnen van de leiders der Socialistische Internationale in raadt hij de socialistische „iets meer begrip te tonen” ten opzichte van de communisten. „Wij zullen moeten beseffen, — schrijft hij, — dat de communisten er zijn, dat zij een grote macht hebben en dat hun bepaalde dingen ernst zijn, waarvoor ook wij staan”. Hij stelt voor „een ongeëmotioneerde discussie te bevorderen over de resultaten van de communistische en de niet-communistische regimens, en pogingen te steunen om minder in zwart en wit te redeneren dan zij”. Laten wij het verwijt dat de auteur de communisten maakt voor hun onverdraagzaamheid voor zijn rekening laten en een andere raad die hij aan zijn mede-collega's-socialisten geeft aanhalen. Deze raad luidt: „We zouden alvast kunnen beginnen met het uitgeven van enige objectieve

geschriften over wat er in de democratische landen bereikt is en wat de communisten naar onze mening niet, maar ook, wat zij wel hebben bereikt! Een nuttige raad.

Interessant is evenwel hoe deze raad zal worden opgenomen door die sociaal-democratische leiders en publicisten die vele jaren school hebben gemaakt in het uitmeten van de „weldaden van de kapitalistische landen en terzelfdertijd de verworvenheden van de socialistische landen verzwegen of zwart maakten. De tijd zal het leren.

Toen de anti-communistische furie na de Hongaarse gebeurtenissen, losbrak verloor prof. Tinbergen het vermogen om enkele belangrijke feiten van de hedendaagse werkelijkheid reëel te bezien, niet. De inhoud van zijn artikel getuigt ervan, dat hij niet behoort tot hen die het fabeltje van de „crisis van het communisme” geloven.

In zijn beschouwing over de posities van de communistische en socialistische partijen in de wereld verklaart Tinbergen categorisch: — „Zeer kort samengevat kan men dan ook zeggen, dat de invloed van de communisten op het wereldgebeuren aanzienlijk groter is dan die van de socialisten. Deze laatste zijn nu alleen een belangrijke groep in de Noord- en Centraaleuropese landen — wier invloed in de wereld zien-dergen daalt — en hebben praktisch geen invloed in de twee krachtcentra waaromheen zich thans de wereldpolitiek afspeelt: Rusland en Amerika. Dit voor ons sombere beeld kan nog worden gecompleteerd door de opmerking dat de socialisten in Europa zeer verdeeld zijn; de Duitse sociaal-democraten hebben in verschillende belangrijke aangelegenheden een andere lijn gevolgd dan de socialisten van de overige landen. En in de Egyptische zaak stonden — gelukkig — de Engelse partijgenoten op een geheel ander standpunt dan de Franse”.

Wat men er ook van zeggen wil, dit beeld staat ver van de gangbare fabeltjes over de „crisis van het communisme” af!

Tinbergen is verontrust over de verzwakking van de posities van de westelijke sociaal-democraten. Het streven om deze positie te versterken, ligt ten grondslag aan zijn artikel. En dit verklaart dan ook in aanzienlijke mate de in het gehele artikel nadrukkelijk ontwikkelde gedachte van de noodzaak, de taken en het program van de westelijke sociaal-democraten te herzien. Tinbergens ontevredenheid over de huidige politieke koers van de Socialistische Internationale en haar partijen, en over haar programma's, is zo groot dat hij direct en zonder omwegen verklaart: „Alleen als we (d.w.z. de socialisten — A.N.) de durf hebben om een breed-opgezet programma van internationaal karakter op te stellen en te aanvaarden zullen wij nog een rol kunnen spelen, een rol die zelfs belangrijk zou kunnen zijn”.

Wat is het huidige programma van de westelijke sociaal-democratie? In de eerste plaats moet hier dan herinnerd worden aan het belangrijkste programmatische document van de Socialistische Internationale. Dat document is de verklaring „Over de doeleinden en de taken van het democratische socialisme”, aangenomen bij het oprichten van de Internationale op de 8ste Internationale socialistische-conferentie in Frankfurt a/M. op 2 juli 1951.

En indruk van de ideologische grondslag van deze verklaring, die tegelijk voor de gehele Socialistische Internationale geldt, geeft o.a. de

passage waarin wordt beweerd, dat het voor het socialisme „onverschillig is of de socialisten haar overtuiging putten uit de marxistische of enige andere sociale analyse, of uit religieuze of humanistische principes . . . .” De verklaring bevat een al even vage stelling over het streven naar het socialisme; omstandig worden de vergeelde reformistische recepten voor de hervorming van het kapitalisme herhaald. Dit alles wordt uitgedrukt in rekbare en duistere formuleringen, die kenmerkend zijn voor de schier eindeloze reeks documenten van de oude Tweede Internationale-treuriger nagedachtenis. Dan worden zeer categorisch en ondubbelzinnig in de verklaring de punten uiteengezet, die geheel doordrongen zijn van oorlogszuchtig anti-communisme en van directe laster tegen de landen van het socialistische kamp.

Men zou veronderstellen dat Tinbergen bij de vraag of herziening van program en politiek noodzakelijk is, het program en de politiek van de PvdA op het oog heeft. Aan de politiek en het program van zijn eigen partij heeft hij echter nauwelijks gedacht.

Zelfs onder de sociaal-democratische partijen van het westen onderscheidt de PvdA zich door haar onverzoenlijkheid tegenover de communistische partij van haar land en de communistische partijen van andere landen, in het bijzonder van de landen van het socialistische kamp. De leiding van de PvdA heeft tot nu toe iedere gedachte aan de mogelijkheid van eenheid van actie tussen communisten en socialisten categorisch afgewezen.

Sinds de oorlog geeft de PvdA haar onvoorwaardelijke steun en daadwerkelijke medewerking aan het reactionaire beleid in de buitenlandse politiek van het imperialistische deel van de Nederlandse bourgeoisie.

De leidende organen van de PvdA hebben de toetreding van Nederland tot het agressieve Noordatlantische blok, tot de Westeuropese Unie, tot de Europese Organisatie voor Economische Samenwerking (Marshallplan) en tot de Europese Kölen- en Staalgemeenschap goedgekeurd. Tenslotte, heeft de Nederlandse regering, met een van de leiders van de PvdA, Drees, aan het hoofd de overeenkomst over het oprichten van de „Euratom” en de „Gemeenschappelijke Markt” ondertekend. De leiding van de PvdA ondersteunt feitelijk de politiek van de koloniale kringen door, bijvoorbeeld, op te komen tegen het onafhankelijk maken van West-Irian en tegen de terugkeer tot Indonesië van dit gebied.

Zo is de praktijk van de leiding van de PvdA. Ongetwijfeld is professor Tinbergen daarmee goed bekend. Natuurlijk kent hij ook de evolutie, die het program van zijn partij de laatste jaren heeft doorgemaakt. Bij de oprichting van de PvdA in 1946 werd een resolutie aangenomen, waarin wordt gezegd, dat de nieuwe partij „breekt met de vroegere tradities van het beperkte arbeiderssocialisme”. Onder het „beperkte arbeiderssocialisme” wordt het socialisme van Marx en zijn aanhangers verstaan.

In het program dat in 1947 werd aangenomen, werd als doel van de PvdA geproclameerd de strijd voor „de op democratie grondveste socialistische maatschappij”. Reeds in 1952 werd echter een aanvullend programma aanvaard, dat „de Weg naar vrijheid” is genoemd. Hier

wordt niet meer gezegd, dat het doel van de partij de opbouw van het socialisme is. Ditmaal wordt tot doel verklaard „het scheppen van een gemeenschap van vrije volkeren, gegrondvest op geestelijke en constitutionele vrijheid”. O.m. kan worden opgemerkt, dat de liefdesverklaring aan deze vrijheid in het geheel niet strookt met het vóórstemmen van de PvdA voor het uitsluiten van de communisten uit de colleges van B. en W. en voor het ambtenarenverbod, een ontwerp van de KVP-leider Romme, dat tegen de communistische partij gericht is en dwangmaatregelen mogelijk maakt.

Keren we echter terug tot de redenering van prof. Tinbergen. Wat stelt hij voor? Wat moeten de socialisten naar zijn mening doen om deze taken uit te voeren?

In zijn artikel tracht Tinbergen een schetsmatige oplossing van de drie belangrijkste vraagstukken te geven die volgens zijn woorden „op dagelijks zichtbare wijze” het gehele bestaan van de westelijke sociaal-democraten beïnvloeden. Hij formuleert deze problemen op de volgende wijze:

- „1) de noodzaak om een oorlog te vermijden;
- 2) de armoede der onderontwikkelde landen;
- 3) de wenselijkheid om de maatschappij verder te hervormen zonder communistische methoden toe te passen”.

Tinbergen spreekt over alle drie deze vraagstukken zijn mening uit, waarbij hij er van uit gaat, dat „achter elk dezer vraagstukken, die een groot deel van de aandacht en energie der regeringen en politici opeisen, de tegenstelling staat tussen de communistische en de niet-communistische wereld”.

Laten wij de opvattingen van professor Tinbergen ten opzichte van het eerste der door hem genoemde problemen bezien.

Anders dan vele rechts-socialistische leiders, die zich de reputatie hebben verworven tegenstanders te zijn van het vreedzaam naast elkaar bestaan van staten met verschillende stelsels, komt prof. Tinbergen op voor „georganiseerde coëxistentie, een samen bestaan van communisten en niet-communisten, geen uitschakeling van een van beide kampen”. Terecht is hij van mening dat een „georganiseerde coëxistentie van niet-communistische en communistische landen” de „enige mogelijkheid” is om de vrede te behouden. Sprekend over de strijd voor het behoud van de vrede wijst Tinbergen er op, dat „daarbij zowel bijdragen van niet-socialisten als van socialisten nodig en welkom zijn”.

Dat zijn de conclusies van Tinbergen uit zijn gedachten over het vermijden van oorlog. Zij zullen begrip vinden bij iedereen, die het behoud van de vrede werkelijk ter harte gaat. Zij vinden wel onmiddellijk begrip bij de communisten, die onveranderlijk opkomen voor de leninistische stelling, dat een langdurige, vreedzame coëxistentie van staten met verschillende sociale stelsels mogelijk is.

Dat de socialisten de mogelijkheid van dit naast elkaar bestaan erkennen is ongetwijfeld een belangrijke grondslag voor een gemeenschappelijke strijd met de communisten voor de vrede en de veiligheid der volkeren. Zo'n gemeenschappelijke strijd zou een schitterend voorbeeld zijn van eenheid van actie tussen socialisten en communisten. En als deze eenheid van actie tot nog toe niet bestaat, dan komt dit alleen omdat de bereidheid van de communistische partijen om hun in-

spanningen in de strijd voor de vrede te verenigen met die van de socialisten stuitte en blijft stuiten op de vijandige houding van vele rechtse leiders van de Westeuropese sociaal-democratie, die elk gemeenschappelijk optreden met de communisten afwijzen.

Een dergelijke houding berokkent natuurlijk grote schade aan de socialistische partijen zelf; zij ondergraaft hun invloed op de massa. Zij is niet in overeenstemming met de belangen van de volkeren en onverenigbaar met die van de internationale arbeidersbeweging.

De door Tinbergen onderstreepte noodzaak om deze houding te wijzigen bestaat nu inderdaad meer dan ooit. De huidige toestand, in het bijzonder de thans bestaande dreiging van een nieuwe oorlog, maakt dit urgent. Prof. Tinbergen begrijpt dit. Het zou echter fout zijn niet op te merken, dat prof. Tinbergen in zijn benadering van het vraagstuk van het behoud van de vrede, op zijn zachtst gezegd, inconsekwentie aan de dag legt.

Dit is alleen al duidelijk door het feit, dat hij, als hij spreekt over de noodzaak om een oorlog te voorkomen terzelfdertijd de feiten, die van de actieve voorbereiding ervan door bepaalde kringen in het westen getuigen, veronachtzaamt. Meer dan dat. In zijn artikel tracht hij zelfs de indruk te wekken, dat de USSR en de andere socialistische landen de bestaande dreiging van een nieuwe oorlog zouden veroorzaken. Hierbij gaat hij voorbij aan het vraagstuk van het agressieve Noordatlantische blok en aan de politiek van de heroprichting van de revanchistische Wehrmacht in West-Duitsland. Met geen woord rept hij over de weigering van de westelijke mogendheden om het atoomwapen en andere massa-vernietigingswapens te verbieden. Hij zwijgt ook over het stelsel van Amerikaanse bases op buitenlands grondgebied in de nabijheid van de landen van het socialistische kamp. Ook andere soortgelijke feiten, die eveneens bewezen wie in werkelijkheid de dreiging van een nieuwe oorlog veroorzaakt, noemt hij niet. Maar toch zou het uitspreken van een mening over dergelijke feiten zeer op zijn plaats zijn geweest in een artikel waarvan de schrijver voor de vrede en „het georganiseerde samenbestaan van niet-communistische en communistische landen” opkomt.

Een openlijke uitspraak hierover zou ons volledig overtuigen van de oprechtheid van de schrijver, die het voorkomen van een oorlog noodzakelijk noemt.

Hoe denkt Tinbergen het tweede door hem gestelde vraagstuk op te lossen en de armoede van de achtergebleven landen op te heffen? Allereerst zegt hij dat de westelijke socialistische thans geen degelijk program hebben voor het oplossen van dit vraagstuk en dat zij in het algemeen op dit punt een standpunt innemen dat snel herzien moet worden. Professor Tinbergen tracht een verklaring te geven voor het feit, dat de socialisten in een dergelijke weinig benijdenswaardige positie zijn geraakt. Als een van de oorzaken noemt hij het feit, dat „het internationalisme in de verdrukking is geraakt in de periode dat onze voormannen zich geheel moesten gaan geven aan de nationale politiek waarvoor zij, vrij plotseling, verantwoordelijkheid moesten aanvaarden”.

Deze opmerking verdient, dat wij er ons nader mee bezig houden.

Prof. Tinbergen heeft ongetwijfeld gelijk als hij constateert dat de leiders der rechtse socialistische partijen het internationalisme hebben vergeten. Velen van hen zijn allang vergeten wat het betekent. En nu moeten zij herinnerd worden aan de internationale taken van de arbeidersbeweging, omdat zij, zoals Tinbergen het op delicate wijze uitdrukt „zich geheel moesten geven aan de nationale politiek”. Als wij de dingen bij hun naam noemen, dan kan in dit geval slechts sprake zijn, niet van „nationale politiek”, maar van de ondersteuning aan en ten uitvoerlegging van een kolonialistische politiek tegenover vele volkeren van Azië en Afrika.

Het is precies deze politiek, die vele partijen van de IIe Internationale tientallen jaren lang hebben ondersteund en gevoerd. Ook hun opvolgers, de partijen die behoren tot de Socialistische Internationale, hebben geen afstand van deze politiek gedaan.

Op overtuigende wijze wordt dit bijvoorbeeld aangetoond door de directe deelname van de Franse regering, geleid door de socialist Guy Mollet, aan de agressie tegen Egypte, of, als men wil, door de politiek van dezelfde regering tegenover de nationale bevrijdingsstrijd van het Algerijns volk. Ook de hierboven genoemde houding van de PvdA ten opzichte van West-Irian getuigt hiervan.

Het vraagstuk van de kolonialistische politiek van de leiders van de Westeuropese socialistische partijen is niet nieuw. Maar nog nooit was het zo dringend als nu, in het tijdperk van de machtige nationale bevrijdingsbeweging van de volkeren van het Oosten, in het vervalstijdperk van het koloniale stelsel van het imperialisme. Het voeren of het eenvoudig ondersteunen van een kolonialistische politiek leidt tegenwoordig onmiddellijk tot het tanen van de invloed van de westelijke socialistische partijen. Het Kaïnsteek van het kolonialisme dat sommige socialistische partijen dragen, kan thans op geen enkele wijze meer worden weggeschminkt. Niet zo lang geleden veroordeelde de internationale openbare mening de partij van Guy Mollet en de leiders van de andere socialistische partijen die de Engels-Franse agressie tegen Egypte goedkeurden, op scherpe wijze. De verontwaardiging over deze agressie beheerste letterlijk alle volkeren. Ook de socialistische partijen van Azië bleven hierbij niet achter. De internationale organisatie van deze partijen, de Conferentie van Aziatische Socialistische Veroordeelde op haar congres dat van 4 — 10 november 1956 in Bombay werd gehouden, vastbesloten de agressieve actie van Engeland, Frankrijk en Israël tegen Egypte. De Aziatische socialistische partijen brachten scherpe kritiek op de leiders van de Westeuropese socialistische partijen die de kolonialistische politiek ondersteunden.

Deze toestand werd zo ernstig, dat de Socialistische Internationale, om haar gezicht te redden, zich openlijk moest distancieren van het avontuur waarin de regering Guy Mollet zich had gestort.

Op de zitting van de Raad van de Socialistische Internationale in Kopenhagen op 2 december 1956 werd op voorstel van de leider van de Britse Labour-partij, Gaitskell, met meerderheid van stemmen een resolutie aangenomen waarin het „diepe leedwezen” tot uitdrukking werd gebracht over de Engels-Franse inval in Egypte en waarin werd geconstateerd, dat deze inval „een schending is van het Handvest der Verenigde Naties en volledig in strijd is met de resolutie van de Alge-

mene Vergadering die met overweldigende meerderheid van stemmen zijn aangenomen".

De aanvaarding van deze resolutie kon noch door de fraaie redevoeringen van de algemeen secretaris van de Franse Socialistische Partij, Pierre Commin, die de Engels-Franse agressie tegen Egypte in de Raad verdedigde, noch door het demonstratieve vertrek van de Franse delegatie uit de zaal, toen over de resolutie werd gestemd, noch door de stemonthouding van de vertegenwoordigers der socialistische partijen van België, Spanje, Israël en de Internationale Joodse Organisatie de Bund worden verhinderd. De resolutie werd aangenomen.

Zo groot was de druk die de eensgezinde verontwaardiging van alle volkeren over de agressie tegen Egypte op de leiders van de Socialistische Internationale uitoefende!

De leiders van de Socialistische Internationale, die deze resolutie aannamen, trachtten echter onmiddellijk haar betekenis te verzwakken en hun meningsverschillen met de leiders der Franse socialisten bij te leggen. De opsteller van de resolutie, Gaitskell, haastte zich een verklaring af te leggen, dat de Engelse en Franse socialisten „één zijn in hun opvattingen over de meeste Europese problemen en dat dit grotere betekenis heeft dan het verschil in opvattingen over de toestand in het Nabije Oosten". Het is niet van belang ontbloeit om in dit verband op te merken, dat deze opvatting van Gaitskell in het geheel niet door alle socialistische partijen wordt gedeeld, men behoeft maar te wijzen op de resolutie van het Congres van de Soc. Partij van Japan (die tegelijkertijd lid is van de Soc. Internationale en van de Conferentie van Aziatische Socialistische), die op 19 januari 1957 werd aangenomen. De Japanse socialist eisten de uitsluiting van de socialistische partijen van Frankrijk en Israël uit de Soc. Internationale. De Socialistische Partij van Frankrijk (SFIO) en de Israëliische Soc. Partij (Mapai) worden in deze resolutie beschuldigd van steun aan de agressie tegen Egypte. De Soc. Partij van Frankrijk wordt bovendien beschuldigd van steun aan de onderdrukkingspolitiek in Algerië.

Ongetwijfeld heeft de verontwaardiging van de wereldopinie over de door de socialistische partijleiders van Frankrijk en Israël tegen Egypte ontketende agressie en de vrees voor een acute vertroebeling van de betrekkingen met de socialistische landen in de Oostelijke landen de Westeuropese socialisten voor de noodzaak geplaatst hun houding ernstig te herzien, zowel wat de nationale bevrijdingsstrijd van de volkeren in het Oosten als het vraagstuk van de ontwikkeling van de economisch achtergebleven landen betreft. Ook prof. Tinbergen houdt hiermee rekening en trekt hieruit zijn conclusies. Hij onderstreept dat de socialistische landen zich vooral ernstig moeten bezig houden met de sociale vraagstukken in de koloniale en afhankelijke landen.

„Zij (de socialistische landen) moeten bij hun benadering der internationale problemen doen uitkomen, — schrijft Tinbergen, — dat er in de Aziatische, Afrikaanse en Zuidamerikaanse landen zeer ernstige sociale vraagstukken zijn op te lossen en dat, wanneer het westen zijn levenswijze als beter wil aanprezen dan de communistische, ook duidelijkheid moet worden gegeven hoe deze sociale kwesties moeten worden opgelost".

Prof. Tinbergen doet in zijn artikël een poging om een oplossing te schetsen. Voor wij de door prof. Tinbergen voorgestelde oplossing bezien, moeten wij het uitgangspunt vanwaar hij tot deze oplossing komt, behandelen.

De houding van Tinbergen vloeit voort uit zijn overtuiging dat één van de beslissende oorzaken van de stormachtige groei van de communistische invloed hieruit bestaat, dat zij een uitgewerkt agrarisch programma hebben. „Wellicht de meest plausibele verklaring van de grote invloed die de communisten hebben verkregen in vergelijking tot de socialistische landen is de opvatting, — schrijft hij, — dat de socialistische landen te weinig begrip hebben gehad voor de problemen van het agrarische oosten — Oost-Europa zowel als Azië. . . . De ongetwijfeld grote energie van de communisten heeft er mede toe geleid dat zij voor de agrarische landen, ook van de Aziatische landen, wél programma's ontwikkelden en hun sterke invloed in Azië is dus niet iets waarover men zich kan verwonderen".

Tinbergen verbergt zijn ongerustheid over de toeneming van de communistische invloed in Azië en het afnemen van het prestige van de westelijke mogendheden niet. Bezorgd richt hij tot de westelijke socialistische landen de oproep „een internationaal socialistisch programma op te stellen ten aanzien van de ontwikkeling der onderontwikkelde landen en dat zeer duidelijk uit te dragen". Deze oproep ondersteunt Tinbergen echter slechts met abstracte redeneringen, b.v. dat „het de plicht is voor de beter gesitueerde landen om te helpen het lot der minder bevoorrechtte landen te verbeteren" en dat het „in deze westerse wereld voornamelijk de socialistische landen zijn, die, van binnen uit, er toe zullen kunnen bijdragen dat de hiertoe nodige middelen worden bijeengebracht". Gedetailleerde en concrete voorstellen over dit vraagstuk worden er in dit artikel niet gedaan.

De oplossing van het sociale vraagstuk in het Oosten beschouwt Tinbergen als deel van een omvangrijkere taak, „de verdere hervorming van de maatschappij zonder communistische methoden toe te passen". Langs welke weg wil hij deze verandering verwezenlijken? In het wesen van de zaak zijn zijn voorstellen over dit vraagstuk niet oorspronkelijk, omdat zij in hoofdzaak een herhaling zijn van de reformistische stellingen die zijn uiteengezet in de bovengenoemde verklaring „over de doeleinden en de taken van het democratische socialisme". Prof. Tinbergen gaat in zijn voorstellen niet boven het raam van de gebruikelijke opvattingen van de rechtse sociaal-democratie over de wegen om het kapitalisme te hervormen uit.

Er is nog één punt dat de aandacht verdient.

Dat is het bezwaar van Tinbergen tegen het overplanten naar Europa van Amerikaanse methoden ter „hervorming van de maatschappij". Dit verzet komt te rechter tijd als men weet, dat voor vele leiders van de Westeuropese socialistische landen de „Amerikaanse methoden om het sociale vraagstuk op te lossen" de hoogste wijsheid is en dat zij ijverig uiteenzetten dat men het „Amerikaanse voorbeeld" slechts naar Europa hoeft over te brengen om alle sociale problemen tot ieders tevredenheid op te lossen. Hierbij „vergeten" zij natuurlijk dat in de Verenigde Staten evenals voorheen een monopolistische bourgeoisie heerst en dat de kapitalistische verhoudingen in de USA in het geheel niet veranderen.

Ook prof. Tinbergen is blijkbaar niet geneigd hiermee rekening te houden, maar toch acht hij het „Amerikaanse voorbeeld” geen geneesmiddel voor alle sociale kwalen van Europa. „..... in de Ver. Staten wordt het sociale vraagstuk anders gezien, (dan de Europese socialisten het volgens Tinbergen moeten zien — A.N.) ..... schrijft hij, „Men heeft daar ongetwijfeld eigen oplossingen gevonden..... en meent nu dat dat overal zo zal kunnen. Het is ons inzicht dat dat niet zo is, in elk geval niet voor Europa en Azië.....” Hij acht zich een „goed Europeaan” (zoals de lezer in het begin van het artikel wordt meegedeeld) en tracht een „Europese” oplossing te vinden voor het vraagstuk van de hervorming van de kapitalistische maatschappij.

Ook ditmaal evenwel zegt hij niet concreet hoe deze oplossing dan moet zijn en beperkt hij zich tot vage bespiegelingen over „de experimenten met de publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties” in Nederland en over een „experiment” dat in West-Duitsland aan de gang is.

Welke experimenten hij precies op het oog heeft wordt in het artikel niet nader uiteengezet, maar het is volkomen duidelijk dat het hier gaat over de pogingen om een zgn. „deelneming van de werkers” in de kapitalistische ondernemingen en in het bijzonder in de verdeling van de winsten tot stand te brengen. Dergelijke pogingen in de geest van het „volkskapitalisme” worden thans ook door enkele Westeuropese socialistische partijen ondernomen, o.m. door de PvdA. Het is niet nodig hier uiteen te zetten dat dergelijke pogingen die de grondslagen van de kapitalistische maatschappij niet aantasten niets gemeen hebben met de werkelijke strijd voor het socialisme.

Opgemerkt moet worden dat de gedeelten van Tinbergens artikel waar hij tracht een positief programma voor de westelijke socialisten ter oplossing van het sociale vraagstuk, zij het in Europa of in Azië, uiteen te zetten, in het algemeen minder overtuigend zijn. Als regel beperkt hij zich in dit geval in het artikel tot de meest algemene en vage voorstellingen. En dat is niet toevallig, want zijn als nieuw opgediste voorstellen baseert hij op slechts opgefriste, maar in wezen tamelijk oude conclusies over de mogelijkheid om acute sociale vraagstukken en zelfs de verandering van de kapitalistische maatschappij op te lossen met reformistische middelen.

In dit geval is het echter niet zo belangrijk hoe hij de sociale vraagstukken denkt op te lossen en de kapitalistische maatschappij wil hervormen. Iets anders is belangrijker: het streven van Tinbergen om de tegenwoordige houding van de westelijke sociaal-democratie nuchter te beoordelen, zijn ontevredenheid over de wijze waarop de westelijke socialistische partijen de sociale vraagstukken benaderen, zijn wens om de functionarissen van de sociaal-democratische beweging te overtuigen van de noodzaak om de betrekkingen met de communisten te verbeteren en zijn vaste overtuiging, dat het vreedzaam naast elkaar bestaan van de twee stelsels de enige mogelijkheid is om oorlogen te vermijden. De gedachten die in dit verband door prof. Tinbergen worden uitgesproken verdienen ongetwijfeld ernstige aandacht. Verondersteld mag worden dat zijn artikel vele socialisten in het westen, waaronder ook de leiders van de socialistische partijen, aan het denken zal zetten.

Zullen zij de juiste conclusies, die werkelijk in overeenstemming zijn met de belangen van de internationale arbeidersbeweging, daaruit kun-

nen trekken? De toekomst zal het uitwijzen. Een antwoord op deze vraag kan alleen worden gegeven door de praktische activiteit van de westelijke socialisten, door hun houding tegenover de vraagstukken die voor de werkende massa's van levensbelang zijn en, tenslotte, door hun houding ten opzichte van de met de communisten gemeenschappelijk gevoerde strijd voor vrede en sociale vooruitgang.

Onder de huidige omstandigheden zijn er ongetwijfeld vele belangrijke binnen- en buitenlands politieke vraagstukken, waarover de socialisten en communisten, ondanks de tussen hen bestaande ideologische verschillen, reeds thans tot een gedachtenwisseling zouden kunnen komen en een grondslag kunnen zoeken om gemeenschappelijk op te treden. De bereidheid van de communisten tot eenheid van actie is algemeen bekend. Thans is het woord aan de socialistische partijen. Bij het tot stand brengen van de eenheid van actie zou de internationale arbeidersbeweging alleen maar vooruitgaan.

A. D. NIKONOW.

Uit: Communist — 1957 — nr. 7.

DE INTERNATIONALE TAAK VAN DE SOCIAAL-DEMOCRATIE

Het artikel van Prof. J. Tinbergen dat bovenstaande titel draagt en waarop elders in dit nummer een belangrijke reactie is gepubliceerd, heeft sterk de aandacht getrokken.

Ter informatie brengen we hier enige van de voornaamste passages.

Prof. Tinbergen begint zijn artikel als volgt:

„Het is nodig om van tijd tot tijd zich eens af te vragen „waar wij staan” en of er aanleiding is onze zaak en ons program te herzien.

In het hier volgende artikel wordt een poging gedaan om de internationale zijde van de taak onzer beweging aan de nieuwste ontwikkelingen te toetsen. Zoals een goed Europeaan betaamt, zal ik dat trachten te doen tegen de achtergrond van de geschiedenis; en wel van onze eigen geschiedenis, dat is dus van wat er in de laatste eeuw is gebeurd! Sinds het Communistisch Manifest heeft zich de internationale arbeidersbeweging snel ontwikkeld. Aanvankelijk min of meer eensgezind en in de oppositie en later verdeeld en in vele regeringen heeft zij thans een zeer grote invloed op het wereldgebeuren. Het grote en tragische feit is echter die verdeeldheid, nl. de verdeeldheid in een sociaal-democratische en een communistische tak. Het verschil in opvatting tussen deze twee politieke groepen is thans zo groot, dat de meeste lezers van dit artikel niet eens gaanre zouden spreken van twee takken van eenzelfde stam.

Hij wijdt daarna enkele gedachten aan wat hij noemt de „fanatieke verblindheid van de communisten”, in tegenstelling met de „menselijkheid van de democratische socialistische”, om te vervolgen met:

„Wellicht de meest plausibele verklaring van de grote invloed die de communisten hebben verkregen in vergelijking tot de socialistische (Mitrany's opvatting¹), dat de socialistische van het westen te weinig begrip hebben gehad voor de problemen van het agrarische oosten — Oost-Europa zowel als Azië”.

En verder:

„De ongetwijfeld grote energie van de communisten heeft er mede toe geleid dat zij voor de agrarische noden ook van de Aziatische landen wel programma's ontwikkelden en hun sterke invloed in Azië is dus niet iets waarover men zich kan verwonderen. Zeer kort samengevat kan men dan ook zeggen dat de invloed van de communisten op het wereldgebeuren aanzienlijk groter is dan die van de socialisten. Deze laatste zijn thans alleen een belangrijke groep in de Noord- en Centraaleuropese landen — wier invloed in de wereld zienderogen daalt — en hebben praktisch geen invloed in de twee krachtcentra waaromheen zich thans de wereldpolitiek afspeelt: Rusland en Amerika. Dit voor ons sombere beeld kan nog worden gecompleteerd door de opmerking dat de socialistische in Europa zeer verdeeld zijn; de Duitse sociaal-democraten hebben in verschillende belangrijke aangelegenheden een andere lijn gevolgd dan de socialistische van de overige landen. En in de Egyptische zaak stonden — gelukkig — de Engelse partijgenoten op een geheel ander standpunt dan de Franse”.

Ondanks deze vele moeilijkheden ziet Prof. Tinbergen toch een belangrijke internationale taak voor de sociaal-democratie, die hij formuleert als volgt:

1. de noodzaak om een oorlog te vermijden;
2. de armoede der onderontwikkelde landen;
3. de wenselijkheid om de maatschappij verder te hervormen zonder communistische methoden toe te passen.

Achter elk dezer vraagstukken, die een groot deel van de aandacht en energie der regeringen en politici opeisen, staat de tegenstelling tussen de communistische en de niet-communistische wereld”.

Hij ziet „georganiseerde coëxistentie, een samenbestaan van communisten en

niet-communisten (als) mogelijk; geen uitschakeling van een van beide kampen”.

In hoofdstuk III zegt Prof. Tinbergen:

„Waarom is nu voor de socialistische beweging een bijzondere taak weggelegd in de pogingen om deze grote vraagstukken tot een oplossing te brengen? Ten aanzien van het derde hierboven genoemde vraagstuk, dat van de verdere hervorming der maatschappij, behoeft dat in het geheel geen betoog. Dit is steeds het voornaamste doel van de socialistische politiek geweest en zonder de drijfkracht der socialistische zouden de meer rechts staande politieke groepen hun tegenwoordige belangstelling niet hebben gekregen, noch wellicht zelfs in de toekomst behouden.

Ook het tweede hierboven genoemde vraagstuk mag echter van nature op belangstelling van democratische socialistische rekenen. Het streven der arbeidersbeweging is altijd gericht geweest op de bestrijding der armoede. Haar leden weten uit eigen ervaring of uit die hunner familie en vrienden wat armoede betekent. Zij zien ook de analogie tussen de tegenstellingen binnen één land en de tegenstellingen tussen de landen. Ook daar rijk en arm; ook daar daarom de plicht voor de beter gesitueerden om te helpen, het lot der minder bevoorrechtten te verbeteren. Dit behoeft niet noodzakelijk te geschieden — zoals de communisten betogen — met communistische methoden; het westen zou zijn leven niet meer waard zijn, als het niet met haar eigen methoden deze taak zou willen aanvaatten. In deze westerse wereld zijn het voornamelijk de socialistische die, van binnen uit, ertoe zullen kunnen bijdragen dat de hertoe nodige middelen worden bijeengebracht.

Zouden de taken, verbonden aan het verder hervormen der maatschappij en aan de verheffing van het welvaartspeel der onderontwikkelde landen, reeds op zichzelf de gehele aandacht van de socialistische partijen kunnen opeisen, toch zal het vraagstuk van oorlog en vrede bovendien hun bijzondere aandacht behoeven. Niet alleen omdat zij van nature steeds zeer pacifistisch zijn geweest; dat is niet meer voldoende.

Maar omdat bij de oplossing van dat vraagstuk een bepaalde geestesinstelling nodig zal zijn, die thans onvoldoende aan de westerse zijde schijnt mede te spelen. Het vraagstuk is niet slechts veelzijdig, maar het is, zoals ik al even in herinnering bracht, de laatste tien à vijftien jaar paradoxaal geworden. Men zal, van alle kanten, bereid moeten zijn om op geheel andere wijze te denken dan vroeger. Daarbij zullen zowel bijdragen van niet-socialisten als van socialistische nodig en welkom zijn. In de allereerste plaats zullen bijdragen nodig zijn van zeer begaafde en originele politici, die bereid zijn om volkomen onorthodoxe wegen te bewandelen. Doch er is aan dit vraagstuk één zijde waar in het bijzonder wij, de socialistische, een eigen geluid zullen moeten doen horen. Dit komt voort uit de samenhang van het vredesvraagstuk. De theorie waarop de communisten de tegenstelling tussen hun landen en de westerse landen baseren, is dat in de westerse landen de kapitalistische uitbuiting voortbestaat: Hun ondemocratische acties tegen de regeringen van niet-communistische landen worden onder deze leuze gevoerd. Wil er op den duur een georganiseerde coëxistentie tussen niet-communistische en communistische landen mogelijk zijn — en dit is, zoals gezegd, de enige mogelijkheid als gevolg van het bezit van atoomwapenen aan beide zijden — dan zal dat alleen verwezenlijkt kunnen worden, wanneer de oplossing van het sociale vraagstuk daarbij tevens beoogd wordt. Het leidende land aan westerse zijde, de Verenigde Staten, staat tegenover dit vraagstuk, dat in zijn eigen volk zo geheel anders ligt, zoals gezegd, te lauw. Het westen zal daarom, zowel in zijn propaganda als in zijn werkelijke politieke programma's, veel doelmotieven onderwerp moeten beklemtonen. De sociaal-democraten zijn de aangewezen om dit te verwezenlijken. Zij moeten bij hun benadering der internationale problemen doen uitkomen, dat er in de Aziatische, Afrikaanse en Zuidamerikaanse landen zeer ernstige sociale vraagstukken zijn op te lossen en dat, wanneer het westen zijn levenswijze als beter wil aanpakken dan de communistische, ook duidelijk moet worden gegeven, hoe deze sociale kwesties moeten worden opgelost. Zij moeten daarbij bereid zijn om met name het Amerikaanse volk duidelijk te

maken dat wat in Amerika een oplossing kan zijn, het niet in Aziatische omstandigheden behoeft te zijn; en zij dienen er zich zelf van bewust te zijn dat ook Europese oplossingen niet noodzakelijk voor Azië voldoende zullen zijn".

Prof. Tinbergen gaat dan over tot het volgende:

„Er zou, in deze gedachtegang, door ons één samenhangende politiek moeten worden ontwikkeld die tegelijkertijd gericht is op de verdere hervorming der westerse maatschappijen, op de snelle verheffing van het inkomen der Aziatische en andere onontwikkelde landen en op het vinden van nieuwe sociale verhoudingen die een oplossing kunnen zijn voor wat de communisten, vaak met maar al te veel recht, in de Aziatische landen aan de kaak stellen. De omtrekken van een dergelijke politiek zijn ten dele reeds duidelijk zichtbaar.

Maar er zal heel wat nodig zijn, om daaruit het programma te construeren dat het mogelijk zou maken onze rol inderdaad goed te spelen. In vele opzichten zullen wij bereid moeten zijn, ons zelf te herzien en ons een bredere visie eigen te maken dan in het algemeen de laatste tien jaar het geval is geweest. Wij zullen allereerst weer waarlijk internationaal moeten gaan denken. In de periode dat onze voormannen zich geheel moesten gaan geven aan de nationale politiek waarvoor zij, vrij plotseling, verantwoordelijkheid moesten aanvaarden, is het internationalisme in de verdrukking geraakt. Het is ook veel gemakkelijker om dat in de oppositie te beoefenen. Dit internationalisme zal uiteraard alleen terugkeren als het het element van de diepste overtuiging onzer mensen is. Verdere oefening daarin is nog altijd gewenst — neen, uitermate urgent.

Wij zullen ons ook moeten herzien op het punt van de oude fout die Mitrany al aanwees: meer belangstelling voor de agrarische verhoudingen, vooral in het oosten. Het is niet voldoende communistische moeilijkheden met collectivisatie te constateren; wij zullen eigen wegen moeten weten aan te geven.

Moelijkste van alles: wij zullen t.o.v. de communisten iets meer begrip moeten tonen. Niet dat we ook maar iets zouden moeten opgeven van onze opvattingen over wat menselijk is en wat niet. Maar wij zullen moeten beseffen dat zij er zijn, dat zij een grote macht hebben; en dat hun bepaalde dingen ernst zijn, waarvoor ook wij staan. Voorts, dat, wanneer bij hen bepaalde inzichten evolueren, we de wereld geen dienst bewijzen door deze ontwikkeling moeilijk te maken. Met name zullen wij een ongeëmotioneerde discussie moeten bevorderen over de resultaten van de communistische en de niet-communistische regimes, en pogingen moeten steunen om minder in zwart en wit te redeneren dan . . . . zij".

Daarna bespreekt hij de stappen die ondernomen moeten worden en zegt o.m.: „Vervolgens moeten wij een internationaal socialistisch program opstellen t.a.v. de ontwikkeling van de onderontwikkelde landen en dat zeer duidelijk „uitdragen", om eens een oude vertrouwde uitdrukking te gebruiken. Met het moeilijkste punt zal het minder eenvoudig zijn. We zouden al vast kunnen beginnen met het uitgeven van enige objectieve geschriften over wat er in de democratische landen bereikt is en wat de communisten naar onze mening niet maar ook wat ze wel hebben bereikt.

De voorlichting aan het grote publiek over deze zaken en heel in het bijzonder in de Aziatische landen, is daarbij van het aller grootste belang. Er is in dat opzicht de meest betreurenswaardige achterstand, vergeleken bij wat de communisten doen. Opdat die voorlichting goed kan zijn, moet er ook een duidelijk programma zijn, waarvoor wij staan.

Al deze zaken hebben haast. Meer haast dan een hele reeks van dingen die onze mensen dagelijks binden.

Dit belangwekkende artikel eindigt met:

„Alleen als we de durf hebben om een breed-opgezet programma van internationaal karakter op te stellen en te aanvaarden zullen wij nog een rol kunnen spelen, een rol die zelfs belangrijk zou kunnen zijn".

1) D. Mitrany: *Marx against the peasant; a study in social dogmatism.* London, George Weidenfeld & Nicolson Ltd. 1951.

De oppositie tegen Franco groeit

De tegenwoordige toestand in Spanje zou men het beste kunnen karakteriseren met de woorden: onherstelbare crisis van het Franco-regiem.

Bepalend voor de totale crisis is de economische crisis, waaronder het land gebukt gaat. In het afgelopen jaar heeft de inflatie nog meer om zich heen gegrepen; ze heeft thans een alarmerend stadium bereikt. De kosten van levensonderhoud, vooral echter de prijzen van levensmiddelen, zijn met sprongen gestegen, zonder dat er ook maar bij benadering een verhoging van de lonen en salarissen op is gevolgd. Daar de staat niet voldoende deviezen bezit, kan hij de importen niet betalen; Spanje heeft zich ook uit het Internationale Valuta-Fonds moeten terugtrekken, daar het geen compensatiegaranties kan bieden.

De overgrote meerderheid van de natie keurt de politiek van de Franco-regering af, die de werkende massa's uithongert, de belangen van brede kringen, die tot het kleinburgerdom behoren, aantast en de nationale onafhankelijkheid, zelfstandigheid en waardigheid aan het Amerikaanse imperialisme verkoopt. Spanje in een oorlogsbasis van de Yankees verandert en het land weerloos uitlevert aan de uitplundering door de Amerikaanse monopolies.

De grote volksdemonstraties, die in Madrid, Barcelona en andere steden zijn voorgekomen en die door de protesten van de studenten werden ondersteund, hebben op krachtige wijze de nationale wil tot uitdrukking gebracht, die verstrekkende wijzigingen in de regering van het land verlangt.

Nieuwe strijdvormen.

Sedert het begin van de strijd der massa's tegen de Franco-dictatuur zijn de meest uiteenlopende maatschappelijke groeperingen en lagen voor het eerst in georganiseerde vorm opgetreden. Gehele bevolkingslagen in Barcelona en Madrid — arbeiders, studenten, intellectuelen, ambtenaren en kooplieden — namen, aangemoedigd door het grote aantal strijders, aaneengesloten aan de boycottacties deel. Ze gaven er daardoor een waarlijk nationaal karakter aan en maakten ze tot een regelrechte volksuitspraak tegen de dictatuur van generaal Franco. Zelfs falanxistische groepen of diegenen, die zich nog zo noemen, namen in Barcelona uitdrukkelijk stelling ten gunste van de boycotbeweging, doordat zij vlugschriften verspreidden, en ook in Madrid toonden zij sympathie voor het volk.

Zowel de Communistische Partij van Spanje als de Verenigde Socialistische Partij van Catalonië stonden als politieke kracht leidinggevend aan het hoofd van deze massale bewegingen. De zender „Onafhankelijk Spanje" riep ononderbroken tot de boycot op; hij was de drager van de anti-Franco-oppositie. Ook in Madrid was deze stem voor de strijd van de bevolking richtinggevend.

Vergeefse pogingen.

Ook de reorganisatie van de regering, die 25 februari 1957 plaats had, kan niet als een oplossing worden beschouwd. De nieuwe regering, met Franco aan het hoofd, die ondanks directe en indirecte druk niet tot aftreden was te bewegen, biedt niet de geringste waarborg, dat er een uitweg uit de moeilijke economische, sociale en politieke problemen wordt gevonden. De reorganisatie heeft ook niet tot doel, de regering een bredere basis te verschaffen. Integendeel.

De samenstelling van het nieuwe kabinet bewijst het. Hierdoor wordt de uitspraak van het Politiek Bureau van de Communistische Partij van Spanje volledig bevestigd, dat op 9 februari van dit jaar verklaarde, dat de Franco-dictatuur op haar zwakste punt zal ineenstorten, namelijk bij de Falanx (de fascistische beweging van Franco).

De overplaatsing van de algemeen-secretaris van de Falanx, de „niettoegevende" José Luis Arrese, op de post van minister van Hulsvesting en zijn vervanging door de „vakverenigingsman" José Salis alsmede het verdwijnen van van de minister van Arbeid, Giron, de opperste demagoog van de Falanx, zijn zeer betekenisvol. Arrese had vooral geijverd voor de zogenaamde „stichtingsstatuten", die nog steeds niet zijn aangenomen. Franco had, met behulp van deze statuten, geprobeerd de Falanx nieuw leven in te blazen in de hoop, dat zulk een heropstandingswonder mogelijk zou zijn en dat een hereniging van de conservatieve en rechtse krachten, die eens de „beweging" uitmaakten, tot stand zou kunnen worden gebracht.

De „oplossing" van de crisis laat zien, dat Franco dit voornemen heeft losgelaten en de Falanx opoffert. Daardoor worden ongetwijfeld verschillende falanxistische groepen in de oppositie tegen Franco en zijn klik gedreven.

Uitverkoop aan Amerika.

Met zijn nieuwe regering demonstreert Franco, dat het militaristische karakter van het kabinet wordt versterkt en dat de politiek van de onvoorwaardelijke onderwerping aan de Ver. Staten wordt geforceerd. De leidende posten in de ministeries van Leger, Marine, Luchtvaart en Binnenlandse Zaken zijn door hoge militairen ingenomen. Doch ondanks de monarchistische gezindheid van deze lieden zal Franco geenszins de ondersteuning van de monarchisten verwerpen, die al meer of minder beslissende oppositiestellingen hebben betrokken. De monarchistische groepen, die naar de dag verlangen, waarop de monarchie zal zijn hersteld, zullen de samenstelling van het nieuwe kabinet in tegendeel als een nieuwe manoeuvre van Franco uitleggen, die tot doel heeft, het herstel van de monarchie een zekere tijd uit te stellen en als een middel, waarmee Franco probeert de leiding van de staat verder veilig te stellen.

Aan de andere kant evenwel zijn de grote moeilijkheden, waarop Franco bij het bezetten van de ministeries voor het leger, de marine en de luchtvaart gestoten is en het verdwijnen van de oude militaristische ministers een bewijs voor de ontstemming, die in deze kringen heerst. De benoeming van generaal Alonso Vega tot minister van Binnenlandse Zaken (Vega is een bekende agent van de Ver. Staten op het gebied van de handel, is falanxist en was chef van de beruchte Guardia Civil) en de benoeming van generaal Antonio Barroso tot minister van het leger (Barroso heeft relaties met de „Standard Electric" en is lid van de Raad van Beheer van het filiaal van „U.S. Steel" in Spanje) bevestigen de voornemens van het Franco-regiem. Deze voornemens zijn een schending van de patriottische gevoelens van talrijke officieren, die niet willen, dat men het leger de rol van een gendarme tegen het volk opdringt en het onvoorwaardelijk in dienst stelt van het Amerikaanse ministerie van Oorlog. Dit alles zal er ongetwijfeld toe bijdragen, dat de oppositie tegen de dictatuur ook in het leger toeneemt.

De nieuwe regering telt in haar rijen geen enkele vertegenwoordiger van de verschillende lagen der liberale beweging, die voortdurend in kracht toeneemt. Dit zal, samen met het aanblijven van Jesus Rubios als minister van Onderwijs — de man, die de academische vrijheid met voeten heeft getreden en dwangmaatregelen tegen de studenten heeft genomen —, het verzet van de intellectuelen tegen de dictatuur nog meer versterken. Evenmin is de democratisch-christelijke beweging vertegenwoordigd. Het opnemen van drie ministers van de „Opus Dei" (Werk van God) in de nieuwe regering laat duidelijk de bedoeling van Franco zien, te steunen op de meest reactionaire krachten binnen de kerk, die zich doof houden voor de roep om economische en politieke verlangens, die door de katholieke massa's wordt aangegeven en min of meer gedwongen door de christelijk-democratische beweging wordt ondersteund.

Op het gebied van de buitenlandse politiek is de benoeming van de fascist Fernando Castiella — mede-auteur van het boek „Reivindicaciones de Espana" (De eisen van Spanje), dat uitgesproken imperialistische tendenzen heeft — tot

minister van Buitenlandse Zaken een bewijs, dat de dictatuur wenst vast te houden aan de politiek van de absolute onderwerping aan het dictaat van het Amerikaanse imperialisme. Hiermee wordt tegelijkertijd gedemonstreerd, dat Franco zich blijft verzetten tegen een Spaanse politiek van neutraliteit en vrede die, door de overgrote meerderheid van de natie wordt verlangd.

Franco moet gaan.

De maatregelen van Franco zullen derhalve de algemene crisis alleen maar verscherpen en verdiepen en de activiteit van de oppositionele krachten versterken. Zij zullen inzien, dat — zoals door de Communistische Partij van Spanje wordt geëist — het er niet alleen op aankomt, dat de ontevreden krachten van de Falanx, min of meer toevallig vertegenwoordigd door Arrese, uit de regering treden, maar de gehele klik van Franco met hem zelf aan het hoofd.

De Communistische Partij van Spanje is van mening, dat het doorslaggevende middel om dit doel te bereiken de verzoening van alle Spanjaarden is, een politiek, die door de partij consequent wordt ontwikkeld en gevoerd. De boycotacties in Madrid en Barcelona bewijzen, dat er een reële basis voor de politiek der nationale verzoening aanwezig is. Een bewijs voor de juistheid van deze politiek, die in Spanje grote weerklank heeft gevonden, is het feit, dat de regeringskranten steeds veelvuldiger gedwongen zijn, zich in de een of andere vorm over dit vraagstuk uit te laten.

Comm. Partij wijst de weg.

De Communistische Partij van Spanje gelooft niet, dat de nationale verzoening beslist een politieke coalitie als voorwaarde moet hebben. De nationale verzoening heeft speciaal ten doel, het geweld en de onderdrukking als regeermethoden en methoden van de politieke strijd uit te schakelen alsmede het ergoed van de haat, dat de burgeroorlog heeft nagelaten, definitief te overwinnen. Daarom verlangt de nationale verzoening de omverwerping van de fascistische dictatuur, die juist de genoemde methoden gebruikt en er alles op zet opdat het klimaat van de burgeroorlog in Spanje blijft voortbestaan.

„Het belangrijkste op dit moment is", aldus de verklaring van het Politiek Bureau van de partij van 9 februari — „dat de volksbeweging zich verder ontwikkelt en uitbreidt, teneinde de voorwaarden te scheppen voor grote, nationale, vreedzame demonstraties tegen de dictatuur, waaraan alle sociale klassen, die zich door de dictatuur benadeeld voelen, deelnemen".

De Communistische Partij is van mening, dat het op het moment zeer moeilijk is, de vreedzame overgang van de dictatuur naar de democratie te waarborgen, zonder het scheppen van tussenvormen, die de vrije meningsuiting van de volkswil garanderen.

In zijn verklaring legt het Politiek Bureau van de partij er de nadruk op, dat een van die tussenvormen de vorming van een regering zou kunnen zijn, die samengesteld kan zijn uit liberale krachten van de meest uiteenlopende richtingen, alsmede uit vertegenwoordigers van die kringen, die in 1956 hun handtekening hebben gezet onder het document, waarin de vrijlating van de in de gevangenis geworpen studenten werden verlangd. Deze regering zou een brede politieke aanpak moeten verlenen, een begin moeten maken met het herstel van de burgerlijke vrijheden en zich serieus moeten bezighouden met de verbetering van de levensomstandigheden van het volk.

De Communistische Partij van Spanje heeft herhaaldelijk haar bereidheid tot uitdrukking gebracht, de regering te ondersteunen, die beslissende stappen in deze geest doet: deze bereidheid is reeds door haar Politiek Bureau tot uitdrukking gebracht en wordt thans nog eens herhaald.

Antonio Cordon
lid van het Centrale Comité van de
Communistische Partij in Spanje.

(uit Neues Deutschland)

BOEKBESPREKINGEN

De Baanbrekers

Van Lenin is het nuchtere woord, dat direct na de geboorte van het nieuwe, het oude nog een tijdlang sterker is. Of toegepast op de Sowjet-Unie, dat al heeft het socialisme gezegevierd, het kapitalistische denken en handelen zich nog lange tijd doen gelden. Verdwijnen zullen deze kapitalistische overblijfselen in de geest even onverbiddelijk als het kapitalistische stelsel zelf op een machtig stuk van de aarde al verdwenen is en gedoemd is in de rest van de wereld eveneens plaats te maken voor de socialistische maatschappijvorm.

In het kader van de door Lenin geprofeteerde tegenstelling in het socialisme moet het inmiddels bij Pegasus uitgekomen boek „De Baanbrekers“¹⁾ van de Sowjet-Russische auteur Granin beoordeeld worden. Met in zijn roman, welke al in 1954 verscheen als wij wel zijn geïnformeerd, die problematiek aan de orde te stellen, heeft Granin het socialisme een dienst bewezen.

Hoezeer de kwestie overigens actueel is, blijkt wel hieruit, dat onder de Sowjetschrijvers een stevige discussie aan de gang is over de vraag of de in enkele romans geïllustreerde critiek op verkeerde toestanden, al of niet op de juiste manier wordt gebracht. Dat ook de burgerlijke pers de nodige, maar allesbehalve objectieve aandacht aan deze romans wijdt, behoeft natuurlijk geen verwondering te baren. We zouden verwonderd moeten zijn als ze het niet deden. Maar we kunnen er met een blij gemoed aan voorbij gaan, omdat men met blinde mollen niet gaat discussieren over het stralende licht boven de grond.

Een romancier kan een maatschappelijk vraagstuk niet abstract benaderen. Hij heeft handeling nodig, een intrige en mensen, die in het vraagstuk gemengd zijn. Daarin is de auteur niet alleen vrij, maar moet hij vrij zijn. Een waarachtige roman kan nimmer een fotografische copie van de werkelijkheid zijn; die werkelijkheid moet verheugd worden in en door verheugde gebeurtenissen, omdat anders het kenmerkende van een situatie niet indringend genoeg zou zijn. En zo moeten zijn personages „typen“ worden, die stuk voor stuk bepalend zijn voor categorieën mensen in hun houding tegenover de gebeurtenissen, hetzij dat zij er zich door laten leiden, hetzij dat zij er actief op ingrijpen, ten goede of ten kwade, of hoe dan ook. Om eens een heel simpel voorbeeld te geven, Sherlock Holmes werd hét begrip voor de detectives, omdat zijn schepper hem tot het scherpst denkbare type in zijn soort maakte, op het caricaturale af en hem daardoor veralgemeende voor zijn hele soort of, zo men wil, van hem het prototype van de moderne detective maakte. En dan te weten, dat Sherlock Holmes niet heeft bestaan. En toch was hij zo aanvaardbaar, zo levensecht, dat vele mensen aan een echt bestaande Sherlock Holmes dachten.

En nu Granin en zijn „Baanbrekers“. In de Sowjet-Unie vindt een technische ontwikkeling plaats naar de automatisering van de arbeid. Hierbij moeten we niet alleen denken aan de sterk tot de verbeelding sprekende vol- of half-automatische bedrijven, maar ook aan de automatisering van geringere of omvangrijkere onderdelen van de arbeid. De ontwikkeling van de superieure socialistische economie maakt dit onvermijdelijk, maar aan de tegenstelling met de geestelijke traagheid is hierbij niet te ontkomen.

Ziehier de reden van bestaan van Granin's roman. Hij stelt de strijd tussen nieuw en oud, tussen vooruitgang en verstarung aan de orde. Die strijd open-

¹⁾ Daniil Granin — De Baanbrekers. Uitg. Pegasus f 8.90.

baart en voltrekt zich uiteraard tussen mensen. Welnu, ingenieur Andrej Lobanow wil een apparaat construeren, waarmee nauwkeurig de plaats van breuken en andere mankementen in elektrische kabels aangegeven kan worden. De gebruikelijke methode is omslachtig maar vooral onnauwkeurig. De arbeiders, die met het meetapparaat werken, moeten er letterlijk de kabels mee aftasten, wat enorm tijdrovend is en het productieproces remt. Hieraan wil Lobanow een eind maken. Bij hem leeft de rotsvaste overtuiging, dat zulk een precisie-apparaat te bereiken is, mits het gebouwd wordt volgens een geheel nieuw procedé, volgens het radarbeginsel.

Maar tegenover zijn baanbrekende idee staan sleur, geestelijke luiheid en bureaucratie. Hier werkt al de genoemde traagheid, doch Granin graaft dieper. Er is ook de vrees van ouderen voor de jongeren. Nota bene van ouderen, die zelf eens voorwaarts stormden, die met nieuwe ideeën in hun jongere jaren bestaande opvattingen te lijf gingen en als overwinnaars uit die strijd te voorschijn traden. Nu worden ze op hun beurt geconfronteerd met het feit, dat er geen „stop“ is in de ontwikkeling. En ziet, een aantal/der ouderen verzet zich tegen de nieuwe wegen, welke de generatie, die na hen komt, wil inslaan. Zij dachten hun verdere leven te kunnen teren op het grote succes, dat zij eens behaalden. Zij kunnen de wierook niet meer missen, welke hen zo lang werd toegezwaid. En daarom zijn ze in diepste wezen jaloers op het succes, dat jongeren te wachten staat. In plaats van hen in hun frisse, scheppende gedachten te steunen en te laten drinken uit de bron der ervaring — de moeder van alle kennis — stoten zij de jeugd af, maken haar gedurfd denken bespottelijk om zelfs, wanneer de dragers dier denkbeelden doorzetten, niet terug te schrikken voor ontoelaatbare, zo niet misdadige handelingen.

De schrijver introduceert de situatie al scherp op de eerste bladzijde. Als Lobanow in het laboratorium van de elektrische centrale komt, dat hij heeft uitgezocht om zijn radar-meetapparaat te bouwen, dan overpeinst hij dat iedere mens, die hij daar ontmoette, zich als een vriend of een vijand kan ontpoppen. Voor ons, die in een kapitalistisch land leven, wordt het begrip „vriend en vijand“ ruw genomen bepaald door de klassen. Maar in de Sowjet-Unie als klasloze maatschappij hebben de woorden „vriend“ en „vijand“ een andere inhoud gekregen. Voor Lobanow is de vijand, die hem in de uitwerking van zijn idee zal willen belemmeren en de vriend, die hem terzijde zal staan.

Granin heeft Lobanow scherp gezien. Want deze ingenieur, die het grote positieve element in zijn boek uitmaakt, beschouwt zich langere tijd als het middelpunt van het heelal. Hij beoordeelt iedereen naar zichzelf, wie „zijn“ vriend of „zijn“ vijand zal zijn, volgezoogen als hij is met zijn denkbeeld van een vol-automatisch meetapparaat. Zijn individualisme demonstreert zich niet daarin, dat hij matich medewerkers zou willen hebben om in het geheim te kunnen werken, integendeel, hij schreeuwt zijn standpunt en zijn zekerheid van de daken, maar hij zou de gehele centrale wel willen gebruiken voor de bouw van zijn apparaat, alle mensen en alle tijd concentreren op dat ene, dat Andrej Nikolajewski Lobanow de wereld zal gaan schenken.

In werkelijkheid is Lobanow's komst op het laboratorium de aanleiding voor het begin van een strijd tegen de achterblijvers, tegen het conservatisme in het denken, omdat dit de ontwikkeling naar de automatisering tegenhoudt. Een strijd echter, die niet door één man kan en zal gestreden worden maar pas met succes bekrond wordt als de idee van één man het streven van velen wordt. Dan wordt de idee voor het radar-apparaat zulk een kracht, dat zij het conservatisme wegvaagt. Dat Lobanow's denkbeeld meer zou kunnen betekenen dan het bouwen van een radar-meetapparaat, wil er aanvankelijk bij de eigenaar van die idee niet in. Maar dat is nu juist de reden van de steun van een lagere partijfunctionaris in het bedrijf, van Borissov, voor wie het zoeken naar het apparaat in de eerste

plaats een middel is om het laboratorium in wetenschappelijke, in scheppende zin wakker te schudden. Want, met het zoeken is volgens hem de wetenschap naar het laboratorium gekomen.

Hier hebben we een andere „tegenstelling”, die tussen de theoretici en de practici, tussen de abstracte vorsers, die bij wijze van spreken geen lampje kunnen indraaien en de bedrijfsingenieurs, die alsmear stroom aan de industrie en aan de woonhuizen moeten leveren. Er is minder rivaliteit dan wel minachting jegens elkaar, hetgeen blijkt uit de niet al te respectvolle woorden, welke worden uitgewisseld. Maar het demonstreert zich ook in de opdrachten, welke de leiding van de centrale voortdurend aan Lobanow geeft, welke hem van de hoofdzaak — de uitwerking van zijn apparaat — afhouden en afleiden. Het positieve in Granin's roman is weer, dat hij deze „tegenstelling” aan de kaak stelt en de stelling verdedigt, dat theorie en praktijk, in dit geval wetenschap en techniek, bij elkaar horen, ja, niet buiten elkaar kunnen. Het is zinloos en schadelijk om anders te denken en te handelen. De aanwezigheid van Lobanow zelf, die van de faculteit is gekomen, van „de groep der abstracte vorsers”, om met behulp der practici het radarapparaat te bouwen, is de uitdrukking van die twee-eenheid van wetenschap en techniek. Beide partijen als men ze zo wil noemen, overdrijven. Ook Lobanow, de driftige en dikwijls onbehouden opseler, maar hij is tegelijkertijd zo door 'en door gezond, staat als serieuze communist zo in het volle leven, dat op den duur juist in hem theorie en praktijk tot een harmonisch geheel ineen vloeien.

Tegenover Andrej Lobanow staat Viktor Potapenko, de chef van de technische afdeling van de centrale. Een zeer hoge functie in het bedrijf. Beiden zijn ze ingenieur. Als studenten waren ze vrienden, nu zijn ze elkaars tegenvoeters. In Potapenko heeft de schrijver die kleine potentatjes in het productieproces willen uitbeelden, in wie al de schadelijke overblijfselen van de kapitalistische ideologie (n) nog zo sterk voorhanden zijn of, na macht en invloed te hebben bereikt, daarin zijn teruggevallen. Hoe dan ook, Potapenko is de streber, die het „zijn” vindt een leidende functie te hebben vanwege de macht, die daarmee samengaat. Hij is de ijdele mens, die zich de enige weet die een besluit kan nemen, die alle antwoorden op alle geheimen heeft. Hij is de vooraanstaande en de toonaangevende, die geen begaafde mensen naast zich duldt, tenzij als laffe vlieiers, maar die vooral zelfstandig denkende mensen verre van zich houdt. Met die mentaliteit heeft Potapenko in de loop van de tijd een kliek na-praters om zich heen verzameld, waarin natuurlijk van een werkelijk collectief van mensen, die voor hun mening opkomen en zo nodig tegen hem in, geen sprake is. Zijn mateloze eerzucht en zijn al te grote zelfverzekerdheid hebben hem tot een berekenende egoïst gemaakt, voor wie alles en iedereen buigen moet op straffe van vermordt te worden. Wanneer hij, figuurlijk gesproken, tenslotte zijn nek breekt, dan is dit omdat de ontwikkeling van het socialisme ergens zulke elementen aan de dijk zet. Het zichtbare proces is in dit geval, dat in de strijd voor de nieuwe idee van een radar-meetapparaat, een nieuwe geest in de centrale gaat heersen, waardoor tenslotte Potapenko van „onder op” uit zijn ogenschijnlijk onaantastbare positie wordt gestoten. Het leven stelde Lobanow in het gelijk, die aanvankelijk moest zeggen: „Daar ik in de minderheid ben, zou men kunnen denken, dat ik ongelijk heb. Maar ik zou pas werkelijk ongelijk hebben als ik er niet in slaag te volbrengen wat ik van plan ben”. In den aanvang is het nieuwe altijd in de minderheid, maar als het leven er zelf naar vraagt en het is goed, dat zet het door ondanks alles.

Derhalve zijn de problemen, welke Granin in zijn roman aan de orde stelt, niet alleen uitermate boeiend maar in wezen ook zeer optimistisch. Men kan zeggen, dat in de groei van het socialisme het kaf voortdurend van het koren gescheiden wordt. Als secretaris-generaal Hammarskjöld van de UNO in een rapport als zijn stellige mening verkondigt, dat alleen de Sowjet-Unie geen erns-

tige moeilijkheden schijnt te hebben bij de werving van technici en specialisten voor de uitvoering van het programma van vreedzame toepassing der kernenergie, dan is dit in volstrekte overeenstemming met de werkelijkheid van het socialisme.

Maar dit is nu juist o.i. het punt, dat onvoldoende in „De Baanbrekers” uitspringt. Hoewel Lobanow — het positieve — zegeviert, wekt Granin's roman de indruk alsof de Sowjet-Unie vergeven is van de Potapenko's. Welnu, de Sowjet-Unie zou niet kunnen zijn wat ze in een luttel aantal jaren geworden is, wanneer de Potapenko's overal de leidende mensen waren. Ze zijn er en ze zijn zelfs onvermijdelijk gedurende een lange tijd, maar ze zijn in de eerste plaats van voorbijgaande aard. Ze staan in tegenstelling tot het blijvende in het socialisme: de algemene vooruitgang op alle terreinen van het leven. Of anders gezegd, de roman laat onvoldoende uitkomen dat er meer Lobanow's in de Sowjet-Unie waren en zullen zijn dan Potapenko's.

Een tweede onvolkomenheid is naar onze mening, dat de roman de rol van de Sowjetarbeiders tot een bijkomstige verlaagt. Zij zijn niet de drijfveer in de strijd tegen de Potapenko's. Zij nemen een afwachende houding in. Er wordt over hen geschreven in plaats vanuit hun wereld. Doordat Granin een roman schreef over de Sowjet-intellectuelen als een op zichzelf staande groep en zich min of meer er toe beperkte deze intellectuelen toe te roepen „de arbeiders voor hun nieuwe ideeën te winnen om alle moeilijkheden te overwinnen” heeft hij afstand gebracht tussen de Sowjet-intellectuelen en de Sowjetarbeiders. Maar evenzeer als theorie en praktijk één zijn, vormen de arbeiders en intellectuelen in het socialisme een geheel; de laatsten komen uit de eersten voort. Dat sommige Sowjet-intellectuelen vanuit de hoogte op de Sowjetarbeiders neerzien is net zo min een wonder als dat er Potapenko's zijn, maar het zijn de arbeiders, die daar in de eerste plaats voortdurend een einde aan maken.

Het lijkt ons dat de oorzaak van de tekortkomingen gezocht moet worden in de onvoldoende artistieke uitwerking der gebeurtenissen en van de vele personages. In vele opzichten blijft de roman in fragmenten en in aanduidingen steken. Granin moet dit zelf geweten hebben, want juist datgene wat wij als een tekort in zijn roman zien, heeft hij willen opvangen met het uitdelen van wijze lessen, met het plaatsen van kanttekeningen door de tekst heen.

Maar ook al rekenen we het onvolkomene mee, wij herhalen, dat Granin niet alleen zich geworpen heeft op een boeiend, actueel vraagstuk van het socialisme, hij heeft daarmee ook de kracht van het socialisme gedemonstreerd.

FRED SCHOONENBERG.

Partijdocumenten

Oproep van het partijbestuur der CPN

Op zondag 25 augustus vindt het 11de Waarheid-Zomerfeest plaats. Dat is de grote jaarlijkse bijeenkomst van de talrijke lezers en vrienden van „De Waarheid”, die reeds tot een traditie is geworden in de Nederlandse arbeidersbeweging. Zij ontleent haar betekenis aan het feit, dat de Zomerfeesten massale strijd-bijeenkomsten voor de grote vraagstukken van de dag zijn geworden. Het Zomerfeest is tevens een jaarlijks weerkerende demonstratie van de innige verbondenheid van de werkers met hun krant. Zo zal het ook dit jaar zijn. Meer dan ooit zullen dit jaar de vraagstukken van oorlog of vrede, van de strijd tegen de Duitse herbewapening en voor de verdediging van het levenspeil op de voorgrond staan. De toestand vereist daadkrachtig optreden. De vooruitzichten voor beslissende overwinningen zijn beter dan ooit. Steeds talrijker worden de krachten in de gehele wereld en in ons land, die zich keren tegen de proefnemingen met atoomwapens en die optreden voor vrede en ontwapening. Steeds duidelijker blijkt, dat „De Waarheid” gelijk had met haar jarenlange consequente strijd voor het verbod van de atoomwapens, met haar volhardend optreden ten gunste van vrede, nationale zelfstandigheid, democratie en verhoging van het levenspeil.

DIT heeft „De Waarheid” de haat en de vijandschap van de gehele reactie bezorgd. Tijdens de novemberdagen 1956 dacht zij „De Waarheid” een beslissende slag te kunnen toebrengen. De november-furie werd door haar georganiseerd, omdat zij hoopte, door het monddoodmaken van „De Waarheid” haar plannen tot ’t opleggen van ’n bestedingsbeperking en het veranderen van Soesterberg in een atoombasis ongehinderd te kunnen doorvoeren. Het is haar niet gelukt. Haar pogingen tot brandstichting in de drukkerij van „De Waarheid” liepen op niets uit — dankzij de waakzaamheid van de vrienden van ons blad. Haar pogingen om „De Waarheid” financieel te ruïneren, liepen op niets uit — dankzij de onuitputtelijke solidariteit van U, lezers en vrienden van ons blad. „De Waarheid” gaat voort in haar strijd tegen de aanpassingspolitiek en de atoombewapening, tegen Speidel, de nazi-generaal en de Duitse herbewapening. Thans blaast Romme verzamelen om alles wat rechts staat te verenigen om de politiek van de grote ondernemers door te voeren. Deze politiek richt zich tegen de arbeidersklasse, tegen de boeren en tegen allen, die met werken hun brood verdienen. Die politiek vereist dan ook eensgezind verzet van alle werkende mensen, in het bijzonder van de arbeiders.

EENHEID tegen Romme. Het terugwijken van dr. Drees en Evert Vermeer is hulp aan de Romme-politiek. Romme moet echter een halt worden toegeroepen, in het belang van de Nederlandse werkende bevolking. Dat kan, door de eenheid van alle werkers. In dat licht gezien, is het 11e Waarheid-Zomerfeest van grote betekenis. Op 25 augustus zullen de meest bewuste delen van de arbeidersklasse rond „De Waarheid” hun kracht demonstreren door een zo groot mogelijke deelneming. Zij zullen een hartstochtelijk beroep doen op werkend Nederland, om de hand aan de ploeg te slaan voor een politiek van vrede, democratie en welvaart. Het Partijbestuur van de C.P.N. roept daarom alle partijgenoten, sympathiserenden, vrienden en belangstellenden op, deel te nemen aan het 11e Waarheid-Zomerfeest.

Blijf niet ter zijde staan, het gaat om Uw eigen belangen! DOE MEE!

HET PARTIJBESTUUR DER C.P.N.

ontvangen,

twee belangrijke publikaties:

A. Yezhov - Soviet Statistics

De schrijver geeft een heldere en korte samenvatting van de ontwikkeling van de statistiek in de Sowjet-Unie. Daarnaast verkrijgt de lezer een nauwkeurig overzicht over het verzamelen en interpreteren van de statistische grootheden.

132 blz. in de Engelse taal. Prijs f. 1.50

National Economy of the USSR Statistical Returns

Dit boek bevat de voornaamste cijfers en feiten over het economische leven van de Sowjet-Unie en de afzonderlijke Unie-republieken. De statistieken zijn bijgewerkt tot 1956.

Vergelijkende, absolute cijfers worden gegeven voor:

1913 (laatste cijfers van vóór de revolutie)

1928 (het laatste jaar van de NEP)

1940 (het laatste vooroorlogse jaar)

Ter vergelijking met de resultaten van voorafgaande vijfjarenplannen verstrekt het boek ook de plancijfers van het zesde vijfjarenplan.

230 blz. in de Engelse taal

Prijs f. 3.90

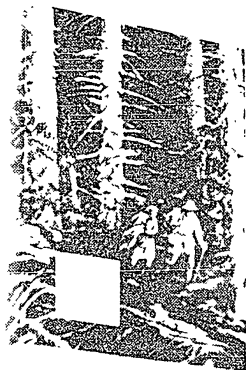
Uit voorraad leverbaar!

Pegasus

Boris Polewoi, de beroemde schrijver
van een beroemd boek, schreef een
nieuwe aanwinst voor uw boekenkast:

GOUD

een avonturenroman van de beste soort!
spanning en humor!

680 blz kunstleren band
prijs geb f 4.90
verkrijgbaar bij Pegasus
en via de erkende boekhandel

augustus 1957

Politiek en Cultuur

uit de inhoud

bij de resolutie van de C.P.S.U.

vriendschap met Indonesië

crisis in de A.J.C.

processierecht en godsdienstvrijheid

17e jaargang nr

8

40 cent

AUGUSTUS 1957

Bij de resolutie van de C.P.S.U.	<i>Joop Wolff</i>	337
Vriendschap met Indonesië	<i>Annie Averink</i>	350
Nieuw Guinea-atoombasis in de Pacific?	<i>Henk de Vries</i>	355
Crisis in de A.J.C.	<i>Bart Schmidt</i>	363
Processierecht en godsdienstvrijheid	<i>T. de Jonge</i>	371
BOEKBESPREKING		
1848; de geschiedenis van één bewogen jaar	<i>Theun de Vries</i>	378
PARTIJDOCUMENTEN		
Verklaring naar aanleiding van de resolutie van het Centraal Comité der C.P.S.U.		381
Besluit over de inhoud en verspreiding van De Waarheid		
Besluit over „Politiek en Cultuur”		
Nieuw verschenen boeken		384

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus.

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar, losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

17e jaargang no. 8

augustus 1957

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

BIJ DE RESOLUTIE VAN DE C.P.S.U.

DE resolutie, die door het Centraal Comité van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie is gepubliceerd en waarin de uitsluiting van Molotow, Kaganowitsj, Malenkow en Sjepilow uit het Centraal Comité werd bekend gemaakt, heeft allerwege grote aandacht getrokken.

De burgerlijke pers is nog steeds druk doende met zijn speculaties, wisselt van „theorie” over het „geval Molotow c.s.” als een op een bloemenmozaïek rondspringende kameleon van kleur. Ervaren politieke baggerlieden van het State Department en het agentuurtje in Nederland, „De Volkskrant”, putten zich uit in verdachtmakingen, fantaseren „persoonlijke machtsstrijd” en stellen het belangrijke proces, dat zich heeft afgespeeld, voor als een strijd tussen moderne roofridders. Hun propaganda is een duidelijke afspiegeling van de voze gedachten en dadenwereld van de bourgeoisie. En alleen tot zover kan zij ons nog interesseren.

Wij laten hun speculaties voor wat ze zijn: kwaadwillige verzinsels, die de werkelijke en ongetwijfeld zeer diepgaande betekenis van de resolutie van de C.P.S.U. moeten verduisteren.

Wij geloven, dat het noodzakelijk is de resolutie aan een nuchtere, politieke beoordeling te onderwerpen.

In de resolutie worden twee centrale vraagstukken aan de orde gesteld, waarover de gehele internationale arbeidersbeweging kan oordelen: het vraagstuk van de internationale politiek en het vraagstuk van de Leninistische organisatie-principes.

Dit zijn vraagstukken, die binnen ons gezichtsveld liggen en waarmee iedere communist, iedere strijder in de arbeidersbeweging, te maken heeft. Zij zijn beide van vitaal belang voor de ontwikkeling van de arbeidersbeweging en voor de strijd, die deze tegen de krachten van imperialisme en oorlog voert.

HET 20ste Congres van de C.P.S.U., dat in februari 1956 gehouden werd, heeft een grondige analyse gegeven van de internationale situatie, van de krachtsverhoudingen tussen het kamp van de vrede en

dat van de oorlog, en heeft duidelijk het uitgangspunt voor de buitenlandse politiek van de Sowjet-Unie vastgesteld.

De kern van de zaak was daarbij het antwoord op de vraag: zijn oorlogen in de huidige periode van de ontwikkeling onvermijdelijk of niet?

N. Chroestsjow zeide hierover namens het Centraal Comité van de C.P.S.U.:

„Onder deze (de huidige) omstandigheden behoudt de Leninistische stelling, dat, zolang het imperialisme bestaat, ook de economische grondslag voor het ontstaan van oorlogen behouden blijft, natuurlijk haar geldigheid. Daarom moeten wij de grootste waakzaamheid aan de dag leggen. Zolang het kapitalisme in de wereld nog bestaat, zolang zullen de reactionaire krachten, die de belangen van de kapitalistische monopolies behartigen, ook naar oorlogsavonturen en agressie streven, kunnen zij proberen een oorlog te ontketenen. Maar er is geen door het lot beschikte onvermijdelijkheid van oorlogen. Er bestaan vandaag machtige maatschappelijke en politieke krachten, die over geweldige middelen beschikken om te verhinderen dat de imperialisten een oorlog ontketenen, en — mochten deze proberen een oorlog te beginnen — de agressors vernietigend terug te slaan, en hun avonturiersplannen te doorkruisen. Daartoe moeten alle krachten, die tegen de oorlog opkomen, waakzaam en strijdvvaardig zijn, opdat zij in eensgezind front optreden en hun inspanningen in de strijd voor het behoud van de vrede niet verminderen. Hoe actiever de volkeren de vrede verdedigen, des te groter de waarborgen dat er geen nieuwe oorlog komt”.

De rede van Chroestsjow werd door het Congres eenstemmig goedgekeurd.

De vaststelling, aan de hand van een wetenschappelijke analyse van de krachtsverhoudingen, dat oorlogen niet langer onvermijdelijk zijn, is van de grootste betekenis.

Het al of niet aanvaarden van deze stelling bepaalt ook de houding, die men zal aannemen ten opzichte van de praktische politiek ter verwezenlijking van de vreedzame coëxistentie, d.i. ten opzichte van ver-gaande pogingen om de ontspanning te bevorderen.

Een situatie, waarin oorlogen niet langer onvermijdelijk zijn, maakt de vreedzame coëxistentie van een eerlijk en oprecht aanbod van de socialistische landen, van een leuze, die het principieel vredelievende karakter van de socialistische landen tot uitdrukking brengt en appelleert aan de wereld-opinie, tot een objectieve en dus ook praktisch te realiseren mogelijkheid — niet in een ver en wijds verschiet, maar in deze periode, als een direct, bereikbaar doel in de strijd. Deze wetenschap ligt ten grondslag aan de ontspanningspolitiek, zoals deze in de laatste jaren door de Sowjet-Unie is gevoerd en aan de strijd van de vreedsbeweging in de gehele wereld, die er op gericht is een vreedzame coëxistentie tussen de staten af te dwingen tegen de wil van een groep oorlogszuchtige imperialisten in.

Rond het besluit van het Centraal Comité van de C.P.S.U. wordt nu ook gepraat over „zachte” en „harde” politiek. De ontspanningspolitiek wordt daarbij dan wel het etiketje opgeplakt van „zacht”.

Dat is het gepraat van lieden, die misschien wel eieren kunnen koken, maar in ieder geval niet verder zien dan de deur van de keuken. Bij eieren koken is dat niet nodig. Bij het voeren van de politieke strijd wel.

De specialisten in de hardheids-graden van de politiek maken twee elementen van elkaar los en scheppen een onjuiste voorstelling van zaken. Hun benadering van het vraagstuk is a-politiek en on-Marxistisch.

Zeker — in de strijd om te komen tot een ontspanning in de internationale situatie hebben de regering en de Communistische Partij van de Sowjet-Unie een grote tegemoetkoming aan de dag gelegd. De leiders van de Sowjet-Unie hebben het persoonlijke gesprek op gang gebracht met staatslieden uit andere landen, zij hebben afstand gedaan van een strategische basis in Finland, overeenkomsten afgesloten met Oostenrijk en Japan, grote aantallen soldaten gedemobiliseerd. Maar de Sowjet-Unie schroomde niet om de door Amerikaanse en Duitse oorlogsstokers georganiseerde Hongaarse contra-revolutie te helpen neerslaan en wierp haar volledige macht in de waagschaal om het Engelse en Franse imperialisme te dwingen zijn roofoorlog tegen het Egyptische volk te staken.

Dat zijn twee kanten van het vraagstuk. De Sowjet-Unie heeft vele nieuwe initiatieven genomen om een ontspanning in de verhoudingen tot stand te brengen. Zij heeft van haar kant al het mogelijke gedaan om een sfeer van vertrouwen te scheppen. Maar aanvallen op het kamp van het socialisme en op de onafhankelijkheid van vroegere koloniale volkeren heeft zij vastberaden en onwankelbaar afgeslagen. Wanneer de imperialisten de tegemoetkoming van de Sowjet-Unie misverstaan en pogen deze te gebruiken om de Sowjet-Unie of de andere socialistische landen schade te berokkenen, nieuwe complotten te smeden en ondermijnende activiteiten te ontketenen, dan ondervinden zij de kracht van de Sowjet-Unie aan den lijve.

Dit dieken onze hard- en zachtheidsmeters niet uit het oog te verliezen. De ontspanningspolitiek is geen capitulatie-politiek — het betekent niet het fluisteren van vriendelijke woordjes in het oor van een bloeddorstige leeuw.

De ontspanningspolitiek van de Sowjet-Unie is een scheppende toepassing van het Marxisme-Leninisme op de internationale vraagstukken in een periode, waarin de krachtsverhoudingen zich zo ontwikkeld hebben, dat oorlogen niet langer meer als onvermijdelijk kunnen worden beschouwd.

Oorlogen kunnen door de actieve strijd der volksmassa's verhinderd worden.

Waarom kan men dit thans zeggen?

Daarvoor zijn een aantal redenen.

Allereerst is daar de enorm gegroeide kracht van de Sowjet-Unie, die zich economisch en politiek versterkt heeft, haar produktie-capaciteit op hoog niveau (tweede ter wereld) heeft gebracht en thans beschikt over de nieuwste vindingen der militaire techniek.

Daarnaast is na de tweede wereldoorlog een reeks socialistische landen ontstaan, waaronder de machtige Volksrepubliek China en de Duitse Democratische Republiek in het centrum van Europa, waardoor

het socialisme tot een wereldstelsel is verheven. Deze landen hebben zich onder leiding van de Sowjet-Unie aaneengeschaard en de contrarevolutie in Hongarije en de intriges van de imperialisten zijn een vuurproef geweest, die het kamp van het socialisme heeft doorstaan en waarin het zijn onwankelbare en niet te vernietigen eenheid heeft gedemonstreerd.

De strijd van de koloniale en ex-koloniale volkeren heeft zich in volle breedte ontplooid en ontwikkeld tot een wereldschokkende beweging, terwijl er een vredes-zone is ontstaan, waarin landen als India, Indonesië en Finland een grote rol spelen en die een uiterst belangrijke hindernis vormt voor de oorlogszuchtige imperialisten bij hun pogingen om een nieuwe wereldoorlog te ontketenen.

Voor het eerst in de geschiedenis ook heeft zich in alle landen een volksbeweging voor de vrede ontwikkeld, die een grote invloed op de loop der gebeurtenissen kan hebben en in vele opzichten reeds heeft. De publieke wereld-opinie, die zich keert tegen de proefnemingen met A- en H-wapens en tegen de gevaren van een vernietigende atoomoorlog in het algemeen, is een machtige factor geworden, waarmee de politici duidelijk rekening hebben te houden.

In het aangezicht van deze realiteit hebben de tegenstellingen tussen de imperialisten onderling zich verder verdiept.

Deze tegenstellingen kunnen niet verborgen worden door plechtige verklaringen over Noord-Atlantische samenwerking en Europese toenadering. Zij kunnen niet weggeredeneerd worden met bewogen woorden over de „heilige strijd tegen het Communisme”. De wet van het kapitalisme is de wet van de jungle.

Het wegvallen uit het kapitalistische stelsel van een reeks landen, de steeds sterker wordende weerstand van de koloniale en ex-koloniale volkeren tegen de mensonterende politiek van koloniale exploitatie, heeft de imperialisten voor grote en onoplosbare vraagstukken gesteld. Belangrijke grondstoffenbronnen en afzetgebieden, die onbepakt uitgebuit konden worden, zijn weggevalen of onttrokken zich steeds meer aan de greep van de imperialistische roofdiëren.

De imperialisten proberen de exploitatie van de onder hun invloed staande gebieden te verscherpen, hun onderlinge na-ijver vergroot zich met de dag en zij proberen te infiltreren binnen elkaars invloedssferen.

De „gold-rush” is in volle gang, zij wordt koortsachtig versneld. De Amerikanen proberen de onmogelijk positie, waarin het Franse imperialisme in Algerije is geraakt, uit te buiten ten eigen bate. Zij doen al het mogelijke om de Fransen uit hun posities te verdrijven en coquetteren met „nationale frases”, om de stellingen te kunnen overnemen. In het kader van de gevaarlijke Eisenhower-doctrine trachten zij door middel van corruptie en militair dreigement hun invloed in het Midden-Oosten te versterken en de Engelse „bondgenoot” beentje te lichten. De Engelse bourgeoisie legt het embargo op de China-handel naast zich neer, verbreekt de door Washington gedicteerde afspraken en probeert vóór de start van het nieuwe Chinese Vijfjarenplan aan de nodige en mogelijke klandizie te komen.

Enkele geleerden hebben als hun mening verkondigd, dat de ont-

wikkeling van de atoom-energie automatisch zou bijdragen tot het overbruggen van tegenstellingen en de wereld uiteindelijk zou verenigen.

Niets is minder waar.

De ontwikkeling van de atoom-energie voor militaire doeleinden heeft geen „stabiel evenwicht” geschapen, doch heeft de tegenstellingen tussen de kapitalistische landen nog verder verdiept.

De atoom-wapens zijn tot begeerde instrumenten geworden voor landen, die vroeger een grote rol speelden en nu aan macht en betekenis hebben ingeboet en in een satelliet-positie ten opzichte van de Verenigde Staten zijn geraakt of raken. Het atoom-wapen is het „zwarte goud” van deze eeuw. Het is een begeerd machtsinstrument.

Het atoom-wapen was in oorsprong het grote chantage-middel van de Amerikaanse imperialisten tegen de Sowjet-Unie. Sinds de Sowjet-Unie zelf over dit wapen beschikt en ook op het gebied van de militaire toepassing van de atoom-energie verder ontwikkeld is dan andere landen, is dit een gewaagd chantage-spel geworden.

Thans dreigt het echter te worden tot een afpersingsmiddel tussen de kapitalistische staten onderling.

Groeperingen binnen de Amerikaanse bourgeoisie beginnen het gevaar te beseffen, dat door een meer algemeen bezit van atoom-wapens dreigt te ontstaan.

De communisten veroordeelden de agressie-oorlog tegen het Egyptische volk, omdat het een koloniale roofoorlog was. Verschillende kapitalisten veroordeelden deze oorlog, omdat zij tegelijkertijd waanzinnig was en op een fiasco moest uitlopen. Uit het oogpunt van doelmatigheid dus! Maar ook met een atoombom kunnen waanzinnige avonturen ontketend worden ook door Amerika's bondgenoten en tegen de belangen van de Verenigde Staten zelf in.

Binnen de rijen van de heersende klasse in de Verenigde Staten is thans een stroming merkbaar, die terug begint te denken voor het spel met de mogelijkheid van een atoomoorlog en die zich begint te realiseren wat het opheffen van het atoomwapen-monopolie van Amerika binnen de Westerse (kapitalistische) wereld zou kunnen betekenen.

Dit brengt de mogelijkheid om te komen tot het absoluut noodzakelijke stopzetten van de atoombomproeven als inleiding tot verdere stappen naderbij.

Deze feiten geven een nieuw perspectief aan de strijd voor de vrede. Zij tonen duidelijk de verandering aan in de internationale verhoudingen, die ten gunste van het kamp van socialisme en vrede is ingetreden.

Deze gewijzigde krachtsverhouding is de beslissende voorwaarde voor het voeren van een consequente, vérgaande gespanningspolitiek, zoals dit door de Sowjet-Unie thans wordt gedaan.

Deze politiek berust niet op zwakte, doch op toegenomen sterkte, op een kwalitatieve verandering in de toestand.

De vredespolitiek behoeft zich in dit stadium niet hoofdzakelijk te bepalen tot het ontmaskeren van de oorlogscoplotten der imperialisten en tot het remmen van de agressieve-voorbereidingen, doch

gaat er van uit, dat direct ingegrepen kan worden op de gebeurtenissen en dat het mogelijk is duurzame resultaten te behalen en de vrede uiteindelijk te behouden.

De juistheid van de politieke lijn van het Twintigste Congres op dit gebied is door de ontwikkeling bewezen.

De tegemoetkomende houding van de Sowjet-Unie, die ieder obstakel dat overeenstemming in de weg zou kunnen staan heeft opgeruimd, heeft geleid tot een verdere isolatie van de meest oorlogszuchtige imperialisten, waar figuren als Dulles, Nordstad, Strauss en Adenauer de vertegenwoordigers van zijn.

Zij heeft de autoriteit van de Sowjet-Unie als vredeskracht versterkt en een nieuwe inspiratie gegeven aan de massale actie voor de vrede. Zij heeft een sfeer geschapen, waarin het zelfs voor de meest oorlogszuchtige imperialisten buitengewoon moeilijk wordt in hun halstarrige en misdadige houding te volharden. Zij heeft sympathie gewekt bij miljoenen over de gehele wereld. Zelfs in die mate, dat de gebeurtenissen in Hongarije door de Amerikaanse propagandacentrales gebruikt moesten worden om het anti-Sowjet-sentiment opnieuw kunstmatig op te schroeven, daarbij de meest verdierlijkste methodes gebruikende.

De vredespolitiek van de Sowjet-Unie ontmoet weerklank en wordt overgenomen door de volksmassa's. De persoonlijke en groepsinitiatieven voor acties tegen de atoomproeven in ons land getuigen hiervan. Zij stellen zich in feite op dezelfde grondslag als de Sowjet-Unie in de internationale diplomatieke arena. Ook het Partijbestuur van de Partij van de Arbeid werd tot een dergelijk standpunt gedwongen. Zelfs de miezerige microfoonstem van Voskuil kan daar niets aan af doen.

Voor een ieder wordt thans duidelijk, dat de ontspanningspolitiek van de Sowjet-Unie, haar voorstellen tot stopzetten van de atoomproeven en het verbod der A- en H-wapens, overeenstemmen met de belangen van de Nederlandse arbeidersklasse en het bestaan van onze natie. Er kan geen twijfel over bestaan, wat het lot van de kleine, dichtbevolkte landen bij het uitbreken van een atoom-oorlog zou zijn. De volhardende, uiterste pogingen, die de Sowjet-Unie doet om het oorlogsgevaar te keren, zijn van levensbelang voor ons volk.

Het 18de Congres van de C.P.N. heeft de principiële stellingname van het 20ste Congres van de C.P.S.U., de ontleding die daar van de toestand werd gegeven en de lijn die voor de buitenlandse politiek van de S.U. werd uitgestippeld, onderschreven.

Deze politiek toont het grote verantwoordelijkheidsbesef van de eerste en machtigste socialistische staat ten opzichte van het lot der mensheid.

Het Centraal Comité van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie heeft laten zien vastbesloten te zijn om de besluiten van het Twintigste Congres ten uitvoer te brengen. Zij zet de ontspanningspolitiek onwankelbaar voort en ruimt daarbij alle hindernissen en iedere remmende invloed uit de weg. In dit licht moet men de uitsluiting van Malenkow, Molotow, Kaganowitsj en Sjepilow bezien.

Dogmatici, voorstanders van een starre buitenlandse politiek, die ten achterblijft bij de ontwikkeling, zullen hun politiek wellicht aanprijzen

als een harde politiek tegen de oorlogstokers. Datgene, wat zich als „hard” presenteert, is evenwel zacht: het veronachtzaamt de mogelijkheid om op het kernvraagstuk van oorlog en vrede tot een vergelijk te komen met een groot gedeelte van de bourgeoisie, het veronachtzaamt de mogelijkheid om te komen tot een breed verenigd front tegen de felle oorlogstokers en vergemakkelijkt daardoor de pogingen van de oorlogsfanatici om een wereldbrand te ontsteken.

Wat als „zacht” wordt bestempeld is in feite hard: k e i h a r d tegen de imperialistische die-hards, die in het isolement worden gedreven, die een maximum aan tegenstand tegenover zich zien.

Het Centraal Comité van de C.P.S.U. heeft met haar besluit aan de gehele wereld getoond, dat zij haar consequente vredespolitiek voortzet en zich door niets en niemand van de weg, die de partij heeft gekozen, zal laten afdringen.

Haar besluit waarborgt een vastbesloten doorzetten van de ontspanningspolitiek en betekent een versterking van de strijd van de gehele internationale arbeidersbeweging en van alle vredeskrachten tegen het gevaar van een nieuwe wereldramp.

• • •

„ZO zijn de communistische manieren”, schreeuwt de burgerlijke pers en er demonstratief en vol overgave van gruwend toont zij den volke het besluit van het Centraal Comité van de C.P.S.U. inzake de uitsluiting van de groep Malenkow c.s.

In dit besluit staat namelijk, dat Malenkow, Molotow, Kaganowitsj en Sjepilow zich tegen de uitvoering van de besluiten van het 20ste Congres verzetten, over gingen tot fractie-vorming en intriges tegen de gekozen leiding van de partij om hun eigen politieke opvattingen door te zetten en zich hiermede tegenover de partij plaatsten.

En, was de conclusie van de specialisten in anti-communisme: de communisten kennen binnen hun partijen geen vrije meningsuiting, iedere oppositie wordt monddood gemaakt. Zij verachten de democratie.

O, hoogste top van burgerlijke wijsheid en farizeïsche intelligentie!

Dat er een verschil in opvattingen bestaat tussen de burgerlijke en de communistische opvattingen van democratie is onloochenbaar: onder de vlag van de „democratie” hebben onze koloniale bezitters roof- en plundertochten georganiseerd tegen het Indonesische volk, onder de banier van diezelfde „democratie” hebben de burgerlijke politici het ambtenarenverbod afgekondigd, geprobeerd vooruitstrevende mensen brodeloos te maken, met stenen gewapende benden op de gebouwen van de arbeidersbeweging afgestuurd en door zaalafdriving getracht communistische vergaderingen te verhinderen.

Dit verschil van opvatting is dus niet nieuw.

Het bestaat ook op het gebied van de democratie binnen partijverband, het geldt ook ten aanzien van de partij-beginselen.

Het besluit van het Centraal Comité van de C.P.S.U. heeft opnieuw de betekenis van de communistische organisatie-principes scherp belicht.

In de communistische partij bestaat vrijheid van mening en discussie

op basis van de Marxistisch-Leninistische beginselen, die aan het partij-program ten grondslag liggen en op basis waarvan de communisten zich in hun partij verenigd hebben.

Dit staat buiten kijf.

De vrije meningsuitwisseling over de politieke lijn van de partij, het toetsen van praktische voorstellen aan de ervaringen, die in de strijd zijn opgedaan, zijn niet alleen toelaatbaar, doch zijn een levensnoodzaak voor een gezonde partij. De strijd der meningen, het kritisch bezien van ieder voorstel, is de voorwaarde om een zo juist mogelijke politiek te volgen en de strijd van de arbeidersklasse zo doeltreffend mogelijk te leiden.

De meningsstrijd, de openhartige discussie, waarborgt de best mogelijke vorm van analyse van de situatie en van de politieke besluitvorming.

Dit is het voornaamste doel.

Dus geen discussie om de discussie zelf, niet om een veelheid aan meningen over duizenden vraagstukken, waarvoor men zich in het leven en in de praktische strijd gesteld ziet, te demonstreren en de redenaars-talenten van een ruim strijdperk te voorzien, maar om in staat te zijn de koers van de partij juist te bepalen en de actie zo goed mogelijk te voeren.

Geen discussie-club, die in de discussie het hoogste en zaligmakende doel, het brevet van democratie ziet, maar een strijdorganisatie, die er zich helder van bewust is, dat de discussie moet leiden tot versterking van de actie van de partij en de massa. De vrije meningsuiting in de communistische partij is dus bewust gericht op een versterking van de strijd. Alleen dan is zij heilzaam.

Het is natuurlijk een botte dwaasheid te veronderstellen, dat de communistische partij zijn leden een gelijkvormige mening zou voorschrijven over de vele vraagstukken, waarmee men in de praktijk geconfronteerd wordt; dat zou een miskenning van de veelzijdigheid van het leven en de maatschappelijke problemen zelf zijn. De partij doet ook geen poging om op ieder punt een gezamenlijke mening te formuleren. Dit is alleen noodzakelijk ten aanzien van de vraagstukken, die van essentieel belang zijn voor de strijd van de arbeidersklasse.

Ten aanzien van deze vraagstukken stelt de partij — na uitvoerige discussie — haar politiek vast.

In de discussie, die aan de besluitvorming vooraf gaat, kunnen de verschillende meningen op hun waarde en hun juistheid getoetst worden. De uitkomst van de strijd der meningen is het besluit, dat bij meerderheid van stemmen genomen wordt en dan ook voor ieder partijlid bindend is. Friedrich Engels zeide eens: „Tegenstellingen zijn overal — zij worden door strijd opgeheven”. Dat geldt ook voor de partij.

Het is bekend, dat in het laatste jaar in de internationale communistische beweging zich een kleine en zwakke stroming tot revisionisme geopenbaard heeft en dat ook deze stroming schermt met „de vrijheid van discussie”. Maar wat bedoelt men hier dan mee? Deze vrijheid bestaat. Zij wordt gewaarborgd door de partij-statuten van iedere communistische partij. Daar kan het dus niet om gaan. Of bedoelt men de vrijheid om burgerlijke opvattingen in de partij binnen te smokkelen,

deze binnen haar rijen te propageren of om ook na genomen besluiten door te gaan met het verkondigen van een mening, die afwijkt van het partij-standpunt?

Men kan moeilijk een andere conclusie trekken. Anders is deze wens tot „vrije discussie” het intrappen van de wijd geopende deur. Dat is een vrij nutteloze bezigheid.

Maar de leuze van „vrije discussie” en „vrije kritiek” is een klassiek instrument van revisionistische stromingen in de arbeidersbeweging, waartegen Lenin in zijn grote werk „Wat te doen?” al ten strijde trok — o.a. in zijn polemiek tegen de ideeën van Bernstein.

Een van de interessante kanten van de resolutie van het Centraal Comité van de C.P.S.U. is ongetwijfeld, dat daarin vastgesteld wordt, dat Malenkow c.s. een dogmatisch, star, quasi-links standpunt innamen ten opzichte van de vraagstukken der buitenlandse politiek, doch dat zij anderzijds in rechts opportunistisch vaarwater geraakten door hun overtreden van de Leninistische organisatie-principes, door het verbreken van de eenheid in de leiding van de partij en door de schending van de discipline in de partij.

Het Centraal Comité van de C.P.S.U. heeft zich terecht op het standpunt gesteld, dat dit onduidelijk is.

Iedere communist heeft de plicht de politiek van de partij als deze eenmaal door een meerderheidsbesluit bepaald is en ook als men aanvankelijk geprobeerd heeft een dergelijk besluit te verhinderen te verdedigen en ten uitvoer te brengen.

Het is anti-Leninistisch om van deze politiek af te wijken of om ieder besluit ter uitvoering van deze politiek te dwarsbomen en te gebruiken als een gelegenheid om de discussie over de fundamentele vraagstukken te heropenen.

Dit toelaten zou betekenen de beproefde revolutionaire, Leninistische partij-principes prijs te geven, de weg te openen tot ontbinding van de revolutionaire partij van de arbeidersklasse en haar te verlagen tot een sociaal-democratisch politiek verbond.

Dit is een weg, die door iedere communist verworpen moet worden. De onwankelbare eenheid, de op een hechte overtuiging gebaseerde discipline, van de communistische partij is haar grote kracht. Alleen wanneer deze eenheid van opvatting en van handelen bestaat is het mogelijk, dat de revolutionaire partij, die een grote verantwoordelijkheid draagt ten opzichte van de gehele arbeidersklasse en het gehele volk, alle stormen doorstaat, in de meest gecompliceerde situaties op kan treden en de massa's in haar actie weet te leiden. Deze eenheid en deze discipline zijn geen „liefhebberij”, geen „principiële hobby” van de communisten, zij zijn de garantie voor de arbeidersklasse om te allen tijde te kunnen beschikken over een voorhoede in de strijd, die vastberaden leiding kan geven en waarin de bourgeoisie geen ideologische steunpunten kan veroveren.

De Leninistische organisatie-beginselen gaan uit van het belang van de arbeidersklasse in zijn geheel.

De historie is de beste leermeester voor de internationale arbeidersbeweging.

Laten we uitgaan van de tijd, waarin Lenin ageerde en vastberaden optrad tegen de ideeën van lieden als Bernstein, die het Marxisme

wilden herzien en die zich fel kantten tegen de organisatie-opvattingen van Lenin.

De revisionisten, de rechts-opportunistische stroming in de arbeidersbeweging, bestreden de Leninistische organisatie-principes, omdat die hun de vrijheid zou ontnemen om burgerlijke opvattingen te propageren. Zij waren tegen deze opvattingen, omdat zij het klasse-standpunt hadden losgelaten en vervallen waren tot burgerlijke politici, die zich nog slechts bedienden van sociale frases.

Waarheen heeft dit de sociaal-democratische partijen geleid? Tot het uiterste verval, tot een volledige degeneratie. Zij zijn geen strijdorganisaties, die een maatschappelijke omwenteling willen of kunnen leiden, doch verkiezingsverenigingen, waarbinnen de verschillende belangen-groeperingen binnen de bourgeoisie hun agenturen kunnen opzetten.

De sociaal-democratie staat de vorming van groepen en fracties toe. Zij heeft daarmee de directe infiltratie van de bourgeoisie mogelijk gemaakt en begunstigd. In de Partij van de Arbeid hebben figuren uit grote concerns als Philips en Unilever leiding gevende posities en zij kunnen naar voren komen met meningen, die overeenstemmen met de belangen van de kapitaalskringen, waaruit zij stammen en wier zaken zij dagelijks behartigen.

Het geldt hier niet meer een partij met een ideologische basis, doch een federatie, een verbond van groepen, die bijeen gehouden worden door compromissen over de verschillende actuele vraagstukken.

De klassen-strijd is uitgebannen als „verouderd”, het Marxisme als een interessante „antiquiteit”.

Zó een partij kan de strijd van de arbeidersklasse niet leiden. Zij is niet betrouwbaar voor de arbeiders.

In deze partijen bestaat geen discipline op de grondslag van een wereld- en maatschappij-beschouwing of op grondslag van behartiging van de dagelijkse belangen van de arbeidersklasse.

Het is in het verleden voorgekomen, dat de P.v.d.A. in de voorbereidingen van verkiezingen optrad op bepaalde, overigens zeer bescheiden eisen van groepen arbeiders, doch dat de gekozen vertegenwoordigers in de openbare lichamen de officiële eisen van hun partij lieten liggen, met de rechtse partijen meestemden en direct tegen de belangen van deze arbeiders optraden.

Leiders van deze partij zijn op de congressen aanwezig, waar besluiten worden genomen en krijgen bij hun verkiezing in het partijbestuur, zoals de secretaris Scheps te horen, dat ze het met de besluiten (het betrof hier het vraagstuk Nieuw-Guinea) niet zo nauw behoeven te nemen.

Dit is inderdaad geen discipline, geen democratie.

Het is de meest weezinwekkende poppenkastkerij.

De weg van de sociaal-democratie heeft tot geen wezenlijk resultaat voor de arbeidersklasse geleid. Het bankroet van Bernstein en zijn politieke nazaten is bewezen.

De Leninistische opvattingen hebben echter tot grote wereld-historische overwinningen voor de arbeidersklasse geleid.

Dank zij deze principes, dank zij de juiste revolutionaire toepassing van de organisatie-beginselen, heeft de strijd van het proletariaat zijn

resultaten behaald en is het socialisme reeds in een aanzienlijk gedeelte van de wereld tot stand gekomen.

De communistische partijen, die voor de taak staan een groot, historisch ontwikkelingsproces te leiden, de maatschappij om te vormen tot een socialistische, het proletariaat in de felste klassenbotsingen te leiden en een betrouwbaar kompas te zijn voor de massa's, dienen vast aaneengesloten te zijn. Zij moeten op een bepaald ogenblik als één man kunnen handelen, op de gebeurtenissen kunnen reageren en de trouw aan de belangen van de arbeidersklasse kunnen garanderen.

Daarom is de strijd voor de Leninistische organisatie-principes de zaak van de strijd voor het socialisme zelf.

En waar de noodzaak van eenheid en discipline geldt voor de partij in het algemeen, daar klemmt zij nog des te sterker voor de leiders.

Zonder homogeniteit in de partij-leiding kan deze niet doeltreffend werken; vervalt zij tot aarzelingen en machteloosheid.

De leiding van de partij behoort te bestaan uit de besten, die met de grootst mogelijke kennis en strijdwil de partij-politiek ten uitvoer brengen en die op basis hiervan autoriteit binnen de partij en de arbeidersklasse bezitten en verder verwerven.

Principiële tegenstellingen binnen de partijleiding remmen de activiteit van de leiding af en ondermijnen de autoriteit van de leiding binnen de partij en de arbeidersklasse.

Nu het Centraal Comité van de C.P.S.U. besloten heeft de eenheid binnen haar rijen te herstellen en Malenkow c.s. buiten haar gelederen te sluiten, heffen de broodpropagandisten van Volkskrant en Vrije Volk hun geklaag aan.

Zij, die jaar in jaar uit hun giftige pijlen op deze communisten hebben afgevuurd en blijkens hun commentaren ten zeerste geneigd waren een galgentouw voor hen te knopen, zijn nu tot tranen geroerd. Hun zorg voor de toekomst van „oude revolutionairen”, die „zo'n lange staat van dienst hebben” is werkelijk onnavolgbaar.

Vanwaar deze zorg?

Om duidelijk te maken, dat communisten de bruutheid zelve zijn. Om haarrijn aan ieder te zeggen, dat de communisten mensen, die grote verdiensten voor hun beweging hebben gehad, als een ouwe schoen weggooien.

„Eerst zo hoog gezeten — nu zo laag te vallen.”

Hier hult zich de meest voze bourgeois-moraal in het Leger des Heilspek.

Zij die gewend zijn te denken in carrières, die een positie vol waardigheid zien als hun hoogste ideaal, die baantjesjagers zijn van het laagste en misselijkste allooï, gaan de vraagstukken van communistische leiding afmeten aan hun eigen, zelfzuchtige kapitalistische moraal. Zij stellen het vraagstuk van de heilige en vooral onaantastbare „positie”.

De communistische partij plaatst haar mensen niet op posten uit het oogpunt van de aan de zaak van het communisme bewezen diensten in het verleden, hoe belangrijk die ook mogen zijn. De functies in de communistische beweging zijn geen medailles of ridderordes, die men uitdeelt aan de hand van de houding in het verleden.

Natuurlijk, bij de bourgeoisie is dat veelvuldig het geval. Men kent daar figuren, die voor eeuwig op hun zetels zijn vastgekleefd en al worden zij door het volk gehaat en veroordeeld daar nog tot in lengte van dagen blijven zitten.

De bourgeoisie heeft daar ook zijn instellingen voor zoals de Raad van Staté, waar én de verdiensten voor de zaak van het groot-kapitaal én de mate van aderverkalking de voornaamste maatstaven voor de benoemingen schijnen te zijn.

Bij hen gaat het om het persoonlijke belang — om „hoog” of „laag”. Het niet bezetten van een leidende post betekent bij hen „degradatie”.

Bij de communisten gaat het daar niet om.

Liao Sjao-tsjj, de secretaris van de Chinese Communistische Partij formuleerde het zo:

„Hoe kan iemands persoonlijke positie iets wezen om zich zorgen over te maken, wanneer we het hebben over individuele leden van de communistische partij?”

Iemands positie kan nooit hoger zijn dan die van een keizer, maar als men de positie van een keizer vergelijkt met die van een strijder voor de communistische zaak, hoe hoog is die positie dan nog?”

Het belangrijkste voor iemands positie is het feit, dat hij een lid van de communistische partij is en daarmee een deel is van de grootste beweging, die de mensheid ooit gekend heeft en die het socialisme, een nieuwe maatschappij met ongekende mogelijkheden, zal vestigen.

Dat is inderdaad de hoogst denkbare positie.

De communisten meten de geschiktheid af van iemand, beoordelen zijn politieke stellingname, en bepalen dan of een partijgenoot in staat is om de partij de juiste leiding te geven.

Het gaat om de keuze van de mensen — en de keuze is er niet een voor de eeuwigheid.

In iedere periode van de ontwikkeling dient de partij zich af te vragen, welke partijgenoten onder de concrete omstandigheden in staat zijn de politiek van de partij door te voeren en de massa's te leiden.

Natuurlijk speelt daarbij de ervaring, die de kameraden in de strijd hebben opgedaan en die van grote betekenis is bij het leiden van de strijd, een grote rol.

Paul de Groot schreef hierover in De Waarheid van 13 juli j.l.:

„Ervaring is een onmisbare eigenschap, wanneer zij gepaard gaat met het vermogen om het nieuwe te zien en toe te passen. Leiders die deze beide eigenschappen bezitten, zijn van grote waarde voor de partij. Ervaring mag echter niet in routine ontaarden, in koppig zich vastklampen aan wat men gewend was en aan minachting voor diegenen die een open oog hebben voor de werkelijkheid van vandaag.

In het algemeen tellen de verdiensten die zij de arbeiderszaak bezwezen hebben bij de beoordeling van de leiders zeker mee.

Maar wie meent, op verdiensten of populariteit te kunnen steunen om zich boven de partij te stellen of een foute politiek te bedrijven, komt aan de kant te staan.”

Als oude en ervaren leiders in staat zijn om het nieuwe te zien, om gelijke tred te houden met de maatschappelijke ontwikkeling, en zich te bedienen van strijdmethodes, die overeenstemmen met de eisen, die deze ontwikkeling stelt, zijn zij van de allergrootste betekenis voor de partij en de gehele arbeidersklasse. In dat geval kan hun werk niet genoeg gewaardeerd worden.

Blijven zij echter bij de ontwikkeling ten achter, verzetten zij zich zelfs hiertegen, dan worden zij een rem en zou het strijdig zijn met de belangen van de partij en de arbeidersklasse hen in hun leidinggevende functies te handhaven. Hoe betreurenswaardig dit ook is, zoals in het onderhavige geval met Malenkow, Molotow etc.

Deze maatregel is echter in het belang van de strijd van de arbeidersklasse. Dat is beslissend.

De resolutie van het Centraal Comité van de C.P.S.U. is een leerzame ervaring voor de gehele arbeidersbeweging.

Zij heeft opriep in alle scherpste de tegenstellingen tussen de burgerlijke en de communistische opvattingen getoond.

De communistische beweging blijft trouw aan haar principes, ziet scherp toe, dat er geen inbreuk op wordt gemaakt en toont zich opnieuw de enige consequente en betrouwbare aanvoerder in de strijd van de arbeidersklasse. Het belang van de arbeidersklasse, de zaak van het socialisme en communisme, dat is de enige en beslissende graadmeter voor het optreden van de communistische partijen.

JOOP WOLFF.

Vriendschap met Indonesië

DE Republiek Indonesia viert op 17 augustus haar twaalfde verjaardag. Het is al weer een dozijn jaren geleden, dat het Indonesische volk aan het einde van de tweede wereldoorlog, toen de Japanners verslagen waren, zijn historische kans greep, om zich van de koloniale overheersing te bevrijden en zijn lot in eigen hand te nemen.

In de gewapende strijd tegen Engelse en Nederlandse troepen heeft de nationale revolutie overwonnen, een overwinning, die óók van enorme betekenis voor de Nederlandse arbeidersklasse is.

De Indonesiërs vieren de onafhankelijkheid jaarlijks, omdat zij hiermede een eigen staat hebben gekregen. Wij, in Nederland, herdenken dit feit, omdat het afschudden van het koloniale juk een slag betekent tegen één van de grondpeilers van het Nederlandse imperialisme. Elke verzwakking, die het Nederlandse kapitalisme wordt toegebracht, is een winstpunt voor de arbeidersklasse van ons land. En daarom is solidariteit met het volk van Indonesië een eerste vereiste en kunnen de gebeurtenissen in dit verre land ons niet onberoerd laten.

In de jaren ná 1945 zijn alle pogingen van de Nederlandse imperialisten en de machinaties van de door hen geïnspireerde handlangers om in Indonesië opstanden te verwekken, staatsgrepen te veroorzaken om de Republiek te breken en een hun goedgezinde regering aan het bewind te brengen, gestrand.

In harde strijd én tactisch manoeuvreren wordt de Republiek Indonesia dagelijks sterker. Deze volhardende strijd wordt gesteund en mogelijk gemaakt door de veranderende machtsverhoudingen in de wereld.

Vóóral na de Bandungconferentie in 1955 is Indonesië een belangrijke rol in de wereldpolitiek gaan spelen en legt zij als neutrale staat gewicht in de schaal tegen het vormen van agressieve blokken. Zij bevordert daarmede de wereldvrede.

De principes van de Bandungconferentie, die ten doel hebben de vrede te bevestigen door middel van het vreedzaam naast elkaar bestaan van landen met verschillende maatschappelijke stelsels, het bevorderen van betrekkingen op voet van gelijkheid en wederzijds voordeel tussen de staten en eerbiediging van elkanders soevereiniteit, zijn in tal van landen, waarvan de Sowjet-Unie, China, India en Indonesië de voornaamste zijn, regeringspolitiek geworden.

In dit licht moet ook het bezoek van President Sukarno aan de Sowjet-Unie en het onlangs gebrachte bezoek aan President Worosjilow van de Sowjet-Unie aan Indonesië gezien worden.

Deze wederzijdse vriendschapsbezoeken zijn een uitvloeisel van de Bandungconferentie en zijn van groot gewicht voor verbetering van de verstandhouding tussen de staten.

Hoever er veranderd is, blijkt sprekend uit het feit, dat Hatta in 1948 de Sowjet-Unie niet wilde erkennen.

Het bezoek van President Worosjilow vond plaats onder de leuze: „De President van de Sowjet-Unie is niet alleen de gast van de Indonesische staat, maar van het gehele volk”. De bevolking van

Java, Sumatra en Bali werd opgeroepen Worosjilow groots te ontvangen, de huisjes schoon te maken en z'n goeie pak aan te trekken. Massaal en geestdriftig waren de ontvangsten.

Aan de vooravond van het bezoek gaf het Centraal Comité van de Indonesische Communistische Partij een verklaring uit, waarin zij het volk er aan herinnerde dat het de Sowjet-Unie was, die vanaf het begin de juiste politieke houding aannam ten opzichte van de jonge Republiek en deze verdedigde door middel van haar vertegenwoordiger Manoesilki in de Veiligheidsraad in 1946, toen de Westelijke mogendheden allen aan de kant stonden van het Hollandse kolonialisme.

*

DE Aziatische en Afrikaanse volkeren leggen steeds groter gewicht in de schaal tegenover de Amerikaanse en Europese imperialisten, die altijd nog hopen oud terrein in deze gebieden te heroveren en nieuwe invloedssferen te veroveren. Zij hebben hun oude kolonialistische politiek slechts in een nieuw kleed gestoken, het kleed van de „hulp aan de minderontwikkelde gebieden”.

Door economische infiltratie doen zij krampachtige pogingen de jonge staten opnieuw ondergeschikt te maken en te betrekken in oorlogspacten ten einde in deze landen de beschikking te krijgen over atoom-bases.

Daartoe schromen zij niet tot het uiterste te gaan zoals de Engelse en Franse imperialisten dat deden door bommen te gooien op Egyptische steden als laatste poging om het Suezkanaal te behouden. Zij schromen niet te moorden en te brandschatten in Algiers. Maar hun macht wordt kleiner, hoewel niet minder gevaarlijk.

Ook Nederland is tegenover de Republiek Indonesia op dezelfde manier opgetreden als de Franse imperialisten dat thans in Algiers doen. Dit optreden werd echter met de nederlaag bekroond.

De stichting van de Republiek Indonesia was een wezenlijke gebeurtenis voor de wereldgeschiedenis en de geschiedenis van Nederland, hoewel de kolonialisten nog belangrijke economische sleutelstellingen in dit land bezitten.

De Nederlandse regeringen zijn voor deze ontwikkeling doof gebleven en zij blijven doof tot de dag van vandaag.

Inplaats van de soevereiniteit van de Republiek Indonesië in de praktijk te erkennen, haar als een volkomen zelfstandige staat tegemoet te treden en betrekkingen aan te knopen op economisch, cultureel en politiek terrein, tot wederzijds voordeel, hopen zij nog altijd op het instorten van de Indonesische staat.

Elk opstandje van een officier in het Indonesische leger, dat door de agenten van het Nederlandse en Amerikaanse imperialisme op touw worden gezet, vervult hen met onverholven hoop. Bij dit gewroet baseren de imperialisten en hun agenten zich op de oude feudale klieken, waarop zij sinds honderden jaren hebben gesteund. Zij stimuleren op deze wijze separatistische beweginkjes en acties van afzonderlijke militairen om de Indonesische staat uiteen te laten vallen tot aparte staatjes in de staat.

Interessant in dit verband is de visie van Prof. Dr. W. F. Wertheim,

die hij tot uiting bracht in een lezing gehouden op 23 mei voor de universiteit van Djakarta:

„Zoals men weet heeft Nederland tijdens de revolutie getracht om de streekgevoelens aan te wakkeren door het oprichten van een feodale staat. Dit leidde tot een steeds grotere tegenstand. Deze tegenstand werd sterker, omdat de Malino-politiek door de Nederlanders werd uitgevoerd door gebruik te maken van de feodale groeperingen. Het was niet te verwonderen, dat tenslotte de nationale revolutie deze feodale structuur afschafte als een overblijfsel uit de koloniale tijd.”

De Malino-politiek had ten doel de mogelijkheid te scheppen Indonesië te verdelen in een aantal marionettenstaatjes met aan het hoofd adellijke en feodale figuren die totaal gecorrumpeerd waren door de Nederlandse kapitalisten.

Een soortgelijk doel werd beoogd door het achterlaten van een Nederlandse militaire missie die in Indonesië verbleef als gevolg van de Ronde Tafel Overeenkomst van 1949 om het Indonesische vrijheidsleger om te vormen tot een regulair leger. In dit leger werden agenten geplaatst in de vorm van oud-KNIL-officieren of officieren die in Engeland en elders waren opgeleid.

In dit licht moet ook de toestand op Noord- en Midden-Sumatra gezien worden, waar een reactionaire legerbevelhebber, overste Simbolon, zich losmaakte van de centrale regering, zijn eigen heerschappij voor dit gebied afkondigde en de jacht opende op functionarissen van de vakbeweging en partijen, hen arresteerde en liet martelen.

Zulk soort woelingen als de mouterij van overste Simbolon en anderen zijn dan ook al zo oud als het imperialisme zelf.

Het Indonesische volk is echter waakzaam. In een rede gehouden in het begin van dit jaar in Bandung wees President Sukarno er op dat de nationale revolutie in Indonesië nog niet is voltooid en dat „de Hollanders toen zij ons land verlieten, een tijdbom achterlieten die nu begint te werken”.

Sukarno had hier de mouterij op het oog van Overste Lubis in Djakarta. Er zijn al tijdbommen ontdekt en er zullen er nog wel meer komen, maar het rad der geschiedenis kan in Indonesië niet meer teruggedraaid worden.

In de konsekwente strijd tegen de obstakels die door de buitenlandse kapitaalsbelangen het land in de weg worden gelegd, wordt de Republiek Indonesië sterk. De eenheid van het Indonesische volk zal niet worden gebroken.

Bij het smeden van die eenheid, die het voornaamste wapen is in handen van het volk om de Republiek te versterken, speelt de Communistische partij van Indonesië een grote rol. Zij versterkt daarbij tegelijkertijd haar eigen positie, waardoor zij steeds meer tot een leidende kracht wordt.

*

DE uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen in Djakarta zijn hiervan een sprekende graadmeter. De reactionaire groepen in Indonesië hebben tevergeefs gepoogd het houden van deze verkiezingen

uit te stellen en te verhinderen. De PSI en de Masjumi drongen er op aan de verkiezingen helemaal niet te houden. Zij slaagden er in de verkiezingen enkele weken uit te stellen, maar tot een afstel is het niet gekomen.

Eén van de methoden om de verkiezingen in de war te sturen, was het gebruikmaken van verwarrende symbolen. Zoals bekend, wordt er met symbolen gekozen omdat velen niet kunnen lezen en schrijven. Enkele kleine partijtjes en vijanden van de arbeidersklasse namen symbolen die iets weg hadden van het symbool van de PKI. Zij verwenkten op één of andere wijze een hamer en sikkel in hun symbool om de kiezers in verwarring te brengen. Ook tegenover de PNI (Nationale partij) en de Nahdatul Ulama (orthodoxe islamieten) werd dit gedaan.

Hiertegen werd door de democratische krachten gezamenlijk een actie gevoerd en deze verwarrende symbolen werden door het stembureau ongeldig verklaard. (Dit is echter nog niet in alle districten gebeurd.)

De reactionaire krant Indonesia Raya (verbonden met militaire kringen van de rechtse sociaal-democratie) schreef aan de vooravond van de verkiezingen: „Prik maar een gaatje in het symbool wat je wilt . . . als het maar niet de PKI is”.

De verkiezingsuitslag in Djakarta, waarbij de P.K.I. met een winst van 40.000 stemmen uit de bus kwam en van de vierde tot de tweede partij werd, doen echter het beste verwachten voor de verdere verkiezingen over geheel Indonesië.

De uitslag van deze verkiezingen is ook sprekend voor de ruggeleuning die de huidige regering-Djuanda in het volk heeft. Het nationale eenheidsfront groeit en de reactie wordt teruggedrongen onder de stuwende kracht van de Communistische Partij van Indonesië.

Op de viering van de 37ste geboortedag van de PKI in mei j.l. kon de plaatsvervangende secretaris M. N. Lukman die als zoon van een banneling vele jaren in het beruchte Boven Digul (West-Irian) doorbracht, mededelen, dat de PKI thans meer dan 1 miljoen leden telt en haar afdelingen heeft op alle eilanden van Sabang tot Merauke, in West-Irian.

De PKI wortelt diep in de massa en heeft zich groot gezag verworven in de strijd voor de dagelijkse belangen en rechten van de arbeiders en boeren.

*

LEDEN als Frans Goedhart en zijn rechtse partijgenoten zien opnieuw hun hoop de bodem ingeslagen. Sinds jaren vleien zij zich met de hoop dat in Indonesië een voor het Nederlandse imperialisme betrouwbare regering, bestaande uit hun politieke vrienden, aan het bewind zal komen. Zolang dit niet het geval is, willen zij niet overdracht van West-Irian aan Indonesië spreken. Zij maken de erkenning van de Republiek en de oplossingen van de hoogstgevaarlijke geschillen die er zijn, afhankelijk van het soort regering dat aan het bewind is.

Intussen steunen ze daarmee de koloniale politiek van dwang,

exploitatie en oorlogspolitiek van de Amerikaanse agressieve krin-
gen, waarbij Nederland is ingeschakeld.

Koloniale politiek, want in het „Rijksdeel Nieuw-Guinea”, tiert de koloniale mentaliteit en wordt de politieke bewustwording van de be-
volking verhinderd en tegengegaan.

Desondanks heeft de PKI ook in Irian leden en heeft het Nederland-
se kolonialisme reeds zijn eerste politieke gevangene gemaakt door het
PKI-lid Dimara naar het beruchte Boven Digul te zenden waar in het
verleden tal van PKI-ers verbannen werden en gestorven zijn aan
malaria of later invalide zijn teruggekeerd in het bevrijde Indonesië.

Niet alleen, dat er in West-Irian geen vrijheid van vergadering en
meningsuiting bestaat, het concentratiekamp Boven-Digul blijkt dus
weer in gebruik te zijn genomen. De Nederlandse communisten heb-
ben al tientallen jaren geleden met kracht de strijd gevoerd tegen dit
afgrijselijke ballingsoord. Zij zijn toen voor de vrijheid opgetreden
van de politieke gevangenen van het Nederlandse imperialisme en
zullen dit nu eveneens doen.

Het waren de communisten in Nederland, die van het begin af aan
geëist hebben, dat West-Irian aan de Republiek Indonesia zou worden
overgedragen, omdat het behoort tot haar grondgebied.

Het is te danken aan haar konsekvente strijd, dat thans tal van
groepen en personen in Nederland op dit standpunt staan en er zich
openlijk voor uitspreken.

In het teken van vriendschap met Indonesië en versterkte solidari-
teit van de arbeidersklasse van Nederland en Indonesië, gedenken wij
de twaalfde geboortedag van de Indonesische Republiek.

In het teken van deze solidariteit zullen wij de strijd voor over-
dracht van West-Irian aan Indonesië verder voeren in het belang van
beide volkeren.

A. AVERINK.

NIEUW-GUINEA — atoombasis in de Pacific?

DE minister van Oorlog, Staf, heeft onlangs een bezoek gebracht aan
Nieuw Guinea en daar bases van de Koninklijke Marine geïnspec-
teerd.

Tot nu toe gold het in Nederlandse regeringskringen als gewoonte
de voorstelling te wekken alsof Nederland een taak wachtte om Nieuw
Guinea tot ontwikkeling te brengen en het land te „beschaven”. Dit
sprookje van het beschaven moet door Stafs bezoek voor hen, die tot
nu toe meenden er in te kunnen geloven, wel een knauw hebben gekre-
gen. Het is toch — voor wie dan ook — moeilijk te geloven, dat een
minister van Oorlog de aangewezen man is om een vreedzame opbouw
te gaan regelen.

Een minister van Oorlog heeft andere besognes en het werkelijke
doel loo'ger dan ook niet om: zich op de hoogte stellen van de toestand
van materieel en personeel van de Koninklijke Marine.

Het zou echter van grote betekenis zijn te weten, wat precies de ver-
dere drijfveren tot Stafs reis zijn geweest en welke besprekingen hij
in Australië en Amerika, aansluitend op zijn Nieuw-Guinea-trip, heeft
gevoerd. In het verleden is door ons meerdere malen de strategische
betekenis van Nieuw Guinea naar voren gebracht als de werkelijke
reden voor het hardnekkig streven der Nederlandse imperialisten om
de heerschappij over dit gebied te behouden.

Deze strategische overwegingen staan niet alleen in verband met de
opvatting die Nieuw Guinea als de pistool op de borst van de Republiek
Indonesië beschouwt, maar ook met de Amerikaanse oorlogsstrategie
in de gehele Pacific. De avonturierspolitiek van Staf c.s. kan ernstige
gevolgen voor het Nederlandse en Indonesische volk hebben en het is
dan ook van belang bij deze reis van Staf nader stil te staan.

Oriëntatie op Japan

DE strijd rond Nieuw Guinea kan niet los gezien worden van de Ame-
rikaanse oorlogsvoorbereidingen in het Verre Oosten, waarin
Japan, Formosa, Viet-Nam, Thailand, de Philippijnen en Indonesië
voor hen een belangrijke plaats innemen.

Voor het ontketenen van een oorlog in Azië is Amerika aangewezen
op het oorlogspotentieel van Japan, industrieel het meest ontwikkelde
land in Azië; het heeft miljoenen uit de tweede wereldoorlog getrainde
soldaten, terwijl de ligging tegenover China, waartegen zulk een oorlog
zich zou moeten richten, eveneens een belangrijke factor is.

Japan, dat zijn voornaamste grondstoffen-bases door het verlies van
Mandsjoerije kwijt raakte, is verzwakt uit de tweede wereldoorlog ge-
komen. Niettemin blijft Japan onder Amerikaanse invloed een voor de
vrede gevaarlijke staat, waarop de Amerikanen voor het uitvoeren
van hun agressieve plannen hun hoop hebben gevestigd. In Japan valt
een groeiende anti-Amerikaanse stemming te bespeuren. In tegenstel-

ling hiermee heeft premier Kisji op zijn recente reis naar Amerika een gemeenschappelijk communiqué getekend, dat inhoudt, dat Japan zijn oorlogsvoorbereidingen en herbewapening moet voortzetten. De Amerikanen komen er openlijk voor uit, dat zoals in Europa wordt gewerkt aan het Noord-Atlantisch Pact met inbegrip van een herbewapening van West-Duitsland, in Azië een soortgelijk pact tot stand zal moeten komen, dat in het bijzonder op Japan zal zijn gebaseerd.

In dit sinistere spel van voorbereiding tot een derde wereldoorlog is Indonesië (met Nieuw Guinea) om tweeërlei reden voor de imperialisten van belang: de strategische ligging en de vele grondstoffen, waarover dit enorme eilandrijk beschikt.

De politieke ontwikkeling in Indonesië is evenwel niet gunstig voor de oorlogstokers. Reeds jarenlang hebben zij getracht Indonesië in te lijven bij hun Zuid-Oost-Azië-pact en het over te hevelen naar het agressieve oorlogsblok. De binnenlandse krachten, waarop zij zich oriënteerden — de Masjumi (reactionaire Mohammedaanse partij) en PSI (socialistische partij) — bleken echter niet opgewassen tegen de democratische krachten. Indonesië is integendeel gaan behoren tot die krachten in Azië, die zich het sterkst verzetten tegen de Amerikaanse oorlogspolitiek en aan geen militaire blokken wensen deel te nemen. Doch juist daarom heeft Nieuw Guinea voor de imperialisten grotere waarde gekregen. Zij kunnen het nu voor morele en militaire druk tegen Indonesië gebruiken en de Nederlandse imperialisten hebben een springplank voor tegen Indonesië gerichte acties.

Nederland, dat wel ingelijfd is bij het agressieve Amerikaanse oorlogsblok houdt daarom met des te meer kracht aan Nieuw-Guinea vast.

Welke opvattingen in Nederlandse militaire kringen bestaan over de positie van Indonesië en Nieuw-Guinea is wel zeer onomwonden (en onbeschaamd) neergeschreven in het boek „Nieuw-Guinea“ (uitgegeven met geld van de regering en gedrukt op de persen van de staatsdrukkerij in Den Haag!). In dit boek betoogt kolonel b.d. P. Gerssen, dat tegenover de vastelandscombinatie (de Sowjet-Unie en China) zoveel mogelijk zeemogendheden — met als hoofdbasis Amerika — een aansluitend eilandfront moeten vormen. Zijn ideaal is, dat dit eilandfront alle eilanden vanaf de Aleoeten ten Noorden van Japan tot en met de Indische Archipel in het Zuiden zou omvatten, terwijl bij voorkeur ook alle eilandengroepen, welke een brug tussen dit front en de bases Amerika en Australië vormen „in veilige handen“ moeten wezen. Met spijt moet kolonel b.d. P. Gerssen vaststellen, dat aan deze ideale toestand iets ontbreekt. Hij schrijft:

„Door de soevereiniteitsoverdracht van Nederland aan Indonesië is er in de Indische Archipel een strategisch vacuum ontstaan, dat de eerste tien jaren niet afdoende kan worden opgevuld, tenzij Indonesië zich in een of ander pact met de „maritieme combinatie“ (Amerika en Australië) zou verbinden. Daar de Indonesische regering echter als grondslag van haar politiek een neutrale houding tussen Oost en West heeft gekozen, is het strategisch vacuum een realiteit, waarmede terdege rekening dient te worden gehouden“.

P. Gerssen schrijft dan verder, dat het bij het nog in gang zijnde proces der Indonesische staatsvorming, zeker niet uitgesloten is, dat

Indonesië voor het uitbreken van een door hem gewenste wereldbrand tot de vastelandscombinatie (bedoeld is de Sowjet-Unie en China) zou behoren. Tenzij ..... de Amerikaanse en Britse vloot zou ingrijpen (!!), komt in dat geval Nieuw-Guinea geografisch-strategisch in de eerste lijn te liggen. En Gerssen knoopt daar meteen maar aan vast, dat het op de duur

„niet onverschillig kan zijn of in dit gebiedsdeel een politieke stroming zou ontstaan, welke meer Oostelijk dan Westelijk georiënteerd zou zijn. De bepaling van de staatkundige status van Nieuw-Guinea voor de toekomst kan dan ook daarom de strategie niet onbevoerd laten“.

Soortgelijke opvattingen vindt men in een studie over „De veiligheid in de Pacific“ in 1952 uitgegeven door het Amerikaanse Instituut voor betrekkingen in het Verre Oosten. Daarin wordt gezegd:

„Indonesië is een sleutelfactor in de verdedigingsgordel, die begint met Formosa en eindigt met Singapore en Malakka. Zolang Indonesië buiten enige formele of informele veiligheidsvereenkomst blijft, zal deze verdedigingsgordel onvolkomen zijn“.

De betekenis van Indonesië maakte het, aldus dit rapport: „Gebied, dat al het mogelijke moet worden gedaan de Indonesiërs ervan te overtuigen, dat hun eigen belangen het best bij zo een overeenkomst zijn gediend“ (sic).

De imperialisten hebben de afgelopen jaren tegenover Indonesië niet de weg gevolgd van overleg, maar die van militaire en politieke dwang. Want zij blijven nog voortborduren op het thema: Indonesië in het Zuid-Oost-Aziëpact. Zij gaan voort met vlootoefeningen te houden in de Indonesische territoriale wateren. Vanuit dit oogpunt moet men ook de subversieve acties beoordelen van de laatste tijd, die bovendien plaatsvinden in streken die strategisch van groot belang zijn en tevens rijk aan grondstoffen, zoals Noord- en Midden-Sumatra en Oost-Indonesië.

Olie

DE grondstoffen van Indonesië maken het tot een aanlokkelijke bout voor de imperialisten, die watertanden bij de gedachte aan olie, tin en rubber die grote winsten opleveren en bovendien noodzakelijk zijn om over te beschikken bij een oorlog. Zelfs indien men overschakelt op een atoom-oorlog. Voor oorlog in Azië is Amerika — zoals gezegd — aangewezen op Japan, dat weliswaar industrieel zeer hoog ontwikkeld is, doch zelf niet over voldoende grondstoffen beschikt.

Toen het Japanse fascisme voor 1940 zich gereed maakte voor zijn rooftocht tegen de Aziatische volkeren werd dit gemis aan grondstoffen sterk gevoeld, hoewel het toen nog beschikte over Mandsoerije, Formosa en Korea.

Het liet om die redenen dan ook een begerig oog vallen op Indonesië, omdat vandaar de voor oorlogvoering noodzakelijke grondstoffen moesten komen. Dat gold vooral voor olie, zonder welke een moderne oorlogvoering ondenkbaar is. Het tekent het Nederlandse imperialisme ten voeten uit, dat het voor de tweede wereldoorlog meewerkte om

Japan oorlogsklaar te maken en met Amerika tot de grootste olieleveranciers behoorde. In het Stafwerk „Nederlands-Indië contra Japan”, samengesteld in opdracht van Generaal Spoor, waarvan drie delen inmiddels verschenen zijn, worden de volgende cijfers vermeld:

Olieleveranties aan Japan:

	Californië	Indonesië	Elders	Totaal
1937	25.000.000	10.000.000	3.000.000	38.000.000 *
1938	30.000.000	10.000.000	3.000.000	38.000.000
1939	19.400.000	14.100.000	3.300.000	36.800.000

De conclusie in dit werk luidt: „Uit dit overzicht blijkt wel de belangrijke rol, die deze gewesten als olie-leverancier van Japan spelen. Daarbij tevens een uitvallen van Amerika in de beschouwing betreffende, zal het duidelijk zijn, dat naast de voorraadvorming de olievoorziening van Nederlands Indië uit, voor Japan een levensvoorwaarde is”.

Deze olievoorziening vanuit „Nederlands-Indië” had bovendien zijn grote betekenis, omdat de aanvoerwegen korter waren. De afstanden voor vervoer bij een oorlog zijn immers van wezenlijk belang en die kwestie van aanvoerafstanden is een factor, die thans nog geldt.

Indonesië (en Nieuw-Guinea) ontleen hun betekenis aan het feit, dat zij met betrekking tot olie tot de voornaamste vindplaatsen in het Verre Oosten behoren.

We zien hier ook weer tweërlei gedachtengang bij het zoeken naar nieuwe reserves: enerzijds verhoging en uitbreiding van de olieproductie in Indonesië en anderzijds het koortsachtig „zekerstellen” in Nieuw-Guinea, indien Indonesië — wat de imperialisten vrezen — voor hen definitief verloren terrein wordt. Op Sumatra breidt de Caltex voortdurend zijn belangen uit. Deze Amerikaanse maatschappij heeft voor de komende jaren een investeringsprogram van miljoenen dollars. In 1958 komt 90 km. pijpleiding gereed, die de Lirikvelden ontsluiten en worden twee nieuwe tankers gebouwd om de olie via de Siakrivier te kunnen transporteren. In 1955 was de gehele olie-productie in Indonesië 10 % hoger dan het jaar daarvoor; al verloor het in de totale wereldproductie (als gevolg van de enorme toename van de olieproductie in de landen van het Midden-Oosten) zijn vierde plaats. De Bank Indonesia gaf het volgende overzicht:

	Ruwe olie. (in tonnen)			Petroleum producten	
	Prod.	Imp.	Exp.	Imp.	Exp.
1938	7398	—	68	158	5999
1954	10775	2131	2303	88	7584
1955	11790	2626	3038	185	6445

De olie-exploratie op Nieuw-Guinea geschiedt op grote schaal door de Nederlands-Nieuw-Guinea-Petroleummaatschappij (NNGPM) (een in 1935 opgerichte maatschappij, waarin de BPM voor 40 % en de Amerikaanse maatschappijen Standard Vacuum Oil en The Far Pacific resp. voor 40 % en 20 % deelnemen. De Amerikanen hebben de meerderheid dus, al leidt de BPM de exploitatie). In de periode tussen 1936 tot 31 december investeerde de NNGPM meer dan f 400.000.000.— in

*) Uitgedrukt in barrels. Een barrel is 36 gallons — 1636 liter. Een kg. ton olie bevat ongeveer 7,4 barrels.

Nieuw-Guinea, een bedrag, dat er weliswaar nog niet uitkwam, doch men heeft zijn toekomstverwachtingen nog hoog gespannen. De productie van Nieuw-Guinea is ook in vergelijking met die van de wereld nog maar bescheiden, doch zij toont een stijgende lijn (met uitzondering van een kleine terugval in 1955).

Enkele productiecijfers zijn:

Jaar	Productie ruwe olie — totaal in tonnen
1948	20.000
1953	260.000
1954	550.000
1955	500.000

In het voorjaar van 1956 werd een nieuw contract tussen de NNGPM en het Goevernement gesloten, waarbij het oorspronkelijke concessiegebied werd uitgebreid met 17,5 miljoen ha. Dat betekent, dat het gehele concessiegebied thans een oppervlakte van 25 miljoen ha belooft. Met uitzondering van het bergland is praktisch het gehele grondgebied van Nieuw-Guinea, wat de olie-mijnbouw aangaat, in handen van één concern gegeven. De NNGPM zal echter uitsluitend recht krijgen tot opsporing en ontginning van aardolie en aanverwante delfstoffen. Het blijft dus steeds mogelijk gedeelten van dit zelfde terrein aan anderen uit te geven voor opsporing en winning van andere delfstoffen. En dat deze delfstoffen Nieuw-Guinea óók zijn strategische waarde geven laat geen twijfel, indien men weet, dat zeer, zeer sterk de aanwezigheid van uranium wordt vermoed. (Op de Nederlandse begroting is 100.000 gulden uitgetrokken voor onderzoek naar spijlbaar materiaal op Nw-Guinea en Suriname). Bovendien toonde de eerste Delftse Nieuw-Guinea expeditie in de tweede helft van 1952 de aanwezigheid aan van nikkel, chroom en kobalt.

Indonesië — Nieuw-Guinea strategisch

VOOR de imperialisten is echter niet alleen van betekenis dat Indonesië en Nieuw-Guinea over strategische grondstoffen beschikken. Het gaat hen evenzeer om de strategische ligging, waarbij Oost-Indonesië, Noord-Sumatra en Nieuw-Guinea van bijzonder belang zijn. Men kan zeggen, dat zowel het Engelse, Amerikaanse, Nederlandse als Japanse imperialisme belangen sferen in het Verre Oosten bezitten. Tussen het vaste land van Azië en Australië, bevindt zich Indonesië als een keten van eilanden tussen de Stille en Indische Oceaan.

Een oorlogvoering van Amerika zal voor een groot deel afhankelijk zijn van de verbindingen tussen Amerika en de bases van de Zuid-Oost-Azië-pactlanden met Japan en Australië. (En daarom is het ongetwijfeld géén toeval, dat gouverneur Van Baal in mei j.l. in een exclusief gesprek met het Amerikaanse persbureau United Press zei: „Tenslotte is Nederlands Nieuw-Guinea van vitaal belang voor de verdediging van de Australisch-Amerikaanse toevoerwegen. Indien wij worden geliquideerd zullen de anti-westelijke groeperingen hun aanvallen tegen de Britten, Portugezen en uiteindelijk tegen de Amerikanen, die Okinawa bezetten, intensiveren”).

De strategische constellatie is voortdurend onderwerp van bespre-

king geweest van de militaire leiders, al vóór de tweede wereldoorlog. De Nederlandse legerleiding nam medio 1940 het initiatief om te geraken tot een onderhands contact met Engelse stafofficieren te Singapore zonder dat de regering het wist. Men wilde komen tot een uitwisseling van militaire gegevens, die „van nut konden zijn voor de organisatie van de verdediging van de wederzijdse bezittingen in dit deel van de Pacific”. (Nederlands-Indië contra Japan).

Dit eerste contact leidde ertoe, dat in het voorjaar van 1941, toen met instemming van de regering, geheime militair-technische besprekingen werden gevoerd, waar de chefs van staven van Malakka, Australië alsmede Amerikaanse vertegenwoordigers aanwezig waren. Bovendien werden de eerste besprekingen gevoerd met de chef-staf van generaal Mc-Arthur, brigade generaal Bride, waarbij afgesproken werd, dat „van beide zijden voorstellen zouden worden ingediend voor een nauwere samenwerking tussen de Philippijnen en Nederlands-Indië”. Het is goed even uitgebreid de aandacht op deze besprekingen te vestigen, omdat zij in het geheim plaats vonden. Dit plaatst namelijk de verklaringen van onze huidige regeringsleiders — die zo vlot het plaatsvinden van besprekingen over militaire aangelegenheden ontkennen, zoals ook Staf na zijn reis deed, in een bijzonder ongeloofwaardig daglicht.

Op deze vóór-oorlogse besprekingen kwam men tot een aantal conclusies, die, omdat zij tot de blijvende factoren behoren, zeker nu nog hun waarde hebben behouden. Daar is de basis Singapore. Hoezeer de Engelsen daar waarde aan blijven hechten, blijkt uit het feit, dat wanneer Malakka deze maand zijn „onafhankelijkheid” verkrijgt, daar zelfs de basis Singapore van is uitgesloten.

In Singapore zijn belangrijke organen van de ZOAVO (Zuid-Oost-Azië-Verdrags-Organisatie) gevestigd; de basis heeft echter pas betekenis, indien zij door goede bases (voor waarschuwingssystemen en verdediging) wordt omgeven. Deze bases moeten vooral in Sumatra liggen. In 1941 werd besloten tot versterking en aanleg van vliegvelden in Palembang, Medan, Pakan-Baru en Kotaradja. De betekenis van Singapore hangt dus voor een groot deel af van Sumatra en we zien, dat juist daar opstanden zijn uitgebroken. De Banteng-raad op Midden-Sumatra (die een fascistisch bewind voert) zetelt in het olie-gebied van de Caltex en de Caltex heeft haar financiële steun verleend. Harian Rakjat van 29 mei onthulde bovendien, dat de opstandelingen contact hebben met de landen van het Zuid-Oost-Azië-pact voor militaire en financiële steun; midden april is een vertegenwoordiger van hen naar Singapore gegaan.

Op de besprekingen in 1941 werd tevens vastgesteld, dat de kleine eilandjes Ambon en Timor tot de zeer strategische punten behoren en er werd zelfs overeengekomen, dat Australische troepen op deze eilandjes zouden worden gelegerd. Bij het zoeken van een marine-hulpbasis tussen Surabaja en Darwin was de keuze gevallen op Ambon en in de loop van 1941 werden verschillende maatregelen genomen met betrekking tot de oprichting van een basis voor marine-vliegtuigen en een basis voor gewone landvliegtuigen. Ambon dankt zijn strategische ligging verder aan het feit, dat het een schakel vormt tussen Australië/Nieuw-Guinea en overig Indonesië op weg naar Singapore. Meteen

springt nu ook in het oog, waarom de Nederlandse imperialisten de „Ambon-vrij”-actie voeren. Ambon zou voor hen een basis moeten vormen voor de verdere plannen tegen de Republiek en de guerilla-oorlog, die men enige tijd heeft gevoerd is niets anders dan een poging geweest om daar een Nederlandse basis te verkrijgen. (Een guerilla die werd gesteund vanuit Nieuw-Guinea.) Oost-Indonesië als geheel heeft betekenis voor de imperialisten, omdat het ligt onder de Philippijnen en een schakel in het verbindingssysteem vormt. In 1950 dreven de Amerikanen de aanleg door van de moderne haven Bitung op het Noordelijkste puntje van Celebes. Daar in Oost-Indonesië trekken de imperialisten dan ook spionnen samen voor allerlei ondermijnende activiteiten en onderzoeken. Reeds verleden jaar wees de PKI erop, dat vooral in dit deel van Indonesië Amerikanen zogenaamd als onderzoekers en geleerden verbleven, die in werkelijkheid spionage bedreven en onderzoeken op het gebied van oorlogsvoorbereiding verrichten. De arrestatie in mei j.l. van de Amerikaan Samorsky op Ternate bewees de juistheid van deze waarschuwing. Samorsky bestudeerde zogenaamd de streektaal, doch werkte in werkelijkheid met land- en afstandmeters! Hij bezat een boot met complete radio-installatie en trok 's nachts in het geheim de zee op. „Wellicht, dat mister Samorsky de taal bestudeert uit het ruisen van de zee”, zo merkte Harian Rakjat ironisch op. In hetzelfde commentaar werd ernstig op de activiteit van de landen van het Zuid-Oost-Azië-pact gewezen.

En aansluitend op Oost-Indonesië ligt daar dan Nieuw-Guinea. De strijd in de Pacific tijdens de tweede wereldoorlog heeft de belangrijke strategische positie van Nieuw-Guinea duidelijk naar voren gebracht, gelegen als het is op de flank van Australië en op de verbinding tussen de Indische en Grote Oceaan. De Amerikaanse generaal McArthur vestigde dan ook op Nieuw-Guinea (in Hollandia) zijn hoofdkwartier.

Voor al het eilandje Biak is tijdens de oorlog een hoogst belangrijk strategisch punt geweest, mede omdat het een goede haven heeft, maar voornamelijk omdat de grote kustvlakte en het ontbreken van bergen in de nabijheid het maakten tot een ideale luchtbasis. Het geallieerde opperbevel koos dan ook op een conferentie in Finschafen in 1944 Biak uit als vliegveld, waarop de zwaarste Amerikaanse bommenwerpers konden landen en die op kortere afstand van het toekomstige operatie-gebied waren gelegen. De verovering van Biak was een onderdeel van de opmars van de Amerikanen langs de Noordkust van Nieuw-Guinea naar het westen in de richting van de olie-centra Tarakan en Balikpapan. Ook nu heeft de Marine-Luchtvaartdienst op Biak zijn basis en vindt men daar de grootste concentratie van marine-personeel. In de havenplaats Monokwari heeft minister Staf tijdens zijn reis een scheepswerf in werking gesteld, waar zowel goevernements- als marine-vliegtuigen drooggezet kunnen worden, voor het uitvoeren van reparaties onder de waterlinie, het schoonmaken en schilderen, maar ook voor het bouwen van schepen. Tot dusver was men voor onderhoud en reparaties der grotere schepen aangewezen op Singapore of Hongkong, Sydney en Brisbane. Thans behoeft geen schip meer buiten

Nieuw-Guinea in dök te gaan en ook deze bouw moet men ongetwijfeld zien als ingegeven uit strategische overwegingen.

Verontrustende reis

AL de hiervoren genoemde overwegingen maken de reis van minister Staf naar Nieuw-Guinea bijzonder verontrustend. Het Amerikaanse imperialisme legt een keten van atoom-bases in Azië; enkele maanden geleden werd bekend, dat geleide projectielen zijn gestationeerd op Formosa. Amerika heeft de bestandovereenkomst voor Korea overtreden en zal nieuwe wapens — geleide projectielen — in Zuid-Korea stationeren. De marionetten-regering in Zuid-Viet-Nam wordt onder druk gezet om atoom-wapens te aanvaarden. Verder zijn de Amerikanen op Okinawa begonnen met de aanleg van acht bases voor geleide projectielen, waarvoor een bedrag van 100 miljoen dollar is uitgetrokken.

Het gemak, waarmede minister Staf de basis Soesterberg in ons land ter beschikking heeft gesteld voor Amerikaanse atoom-bommenwerpers doet het ergste vrezen. Aan de bereidwilligheid van Staf zal het zeker niet liggen en zo doemt het lang niet denkbeeldige gevaar op dat Nieuw-Guinea als een atoom-basis in het Verre Oosten zal dienen. Zo een basis vergroot niet alleen het gevaar, dat Nederland wordt medegesleept in internationale conflicten, doch eveneens van interventie tegen Indonesië. De Romme-Luns politiek laat ons in dit opzicht geen illusies.

De druk tegen Indonesië vereist dan ook de grootste waakzaamheid van de volkeren, vooral van het Indonesische en Nederlandse volk, want op deze waakzaamheid zullen de plannen van de imperialisten stuk moeten lopen.

De imperialisten smeden wel hun plannen en hun dreiging hangt loodzwaar boven de wereld, maar een oorlog ontketenen kan men in onze tijd niet ongestraft. Voor een oorlog moet men de volkeren met zich mee hebben.

In Azië hebben de imperialisten dat zeker niet. De uitbarsting op Formosa was typerend voor het feit, dat zelfs in „hun” bases de imperialisten op weerstand stuiten. En ook op de droombasis Nieuw-Guinea groeit de tegenstand tegen de overheersers. Zo moest Het Vrije Volk van 24 mei constateren: „Onder de jonge papoea's van Nieuw-Guinea, merendeels half-intellectuelen, heerst een anti-Nederlandse stemming”.

In alle delen van Azië — ook onder de Nederlandse bezetting op Nieuw-Guinea — groeit de bewustwording van de bevolking. De volkeren van Azië zijn zich bewust van de situatie en zijn vastberaden in hun afwijzing van de Amerikaanse oorlogskoers. Het Indonesische volk toont daarbij een zelfbewuste houding in zijn strijd tegen zijn voorname vijand, het Nederlandse imperialisme. Het heeft in zijn anti-imperialistische strijd de Sowjet-Unie, China, de volksdemocratische landen, de Nederlandse arbeidersklasse en alle vredelievende krachten in de wereld aan zijn zijde.

H. DE VRIES.

Crisis in de A.J.C.

OP het laatste congres van de A.J.C., dat op 11 en 12 mei in Arnhem werd gehouden, is een voor velen onverwacht besluit genomen. Het hoofdbestuur van de A.J.C. is opdracht gegeven om „te onderzoeken of het mogelijk is te komen tot nieuwe werkzaamheden in een nieuwe organisatie”. Op een buitengewoon congres dat in de loop van 1958 gehouden zal worden, zal het hoofdbestuur verslag moeten doen van zijn bevindingen.

Dit besluit komt er dus op neer, dat in de leiding van de A.J.C. en ongetwijfeld in de leiding van de P.v.d.A. wordt overwogen de A.J.C. op te heffen en daarvoor in de plaats een andere organisatie te stichten. Voor de mensen die wat beter bekend zijn met het wel en wee van de verschillende jeugdorganisaties komt dit besluit eigenlijk niet als een grote verrassing. Voor hen is het niet verborgen gebleven, dat vooral de sociaaldemocratische jeugdbeweging worstelt met de grote moeilijkheid dat haar organisatie weinig aantrekkelijkheid blijkt te bezitten voor de jeugd en vooral voor de jongens en meisjes uit de arbeidersgezinnen. Enige jaren geleden heeft de A.J.C. zelfs een uitvoerig onderzoek ingesteld naar het ledenverloop in de A.J.C., waaruit vooral bleek, dat de jongens en meisjes boven de 16 jaar er geen zin meer in hadden lid te blijven van de A.J.C.

Het is ook bekend, dat de Nieuwe Koers — een jeugdorganisatie die officieel bij de Partij van de Arbeid is aangesloten — zeer weinig leden telt en er eigenlijk in geen enkele plaats van een bepaalde ledenconcentratie gesproken kan worden. In Amsterdam is het haast onmogelijk een lid van de Nieuwe Koers te ontdekken. Zij schijnt een volkomen verborgen bestaan te leiden, als we tenminste vernemen van het spuurwerk dat bestuurders van de Amsterdamse wijkcentra moeten verrichten om afdelingen van de Nieuwe Koers te verzoeken hun vertegenwoordigers in het wijkcentrum aan te wijzen.

Wie de activiteit van de A.J.C. bekijkt, ziet dat deze zich voornamelijk beperkt tot de voorbereiding van het jaarlijks terugkerende Pinksterfeest en in de verschillende afdelingen tot wat culturele activiteiten zoals zang, volksdans en lekespel.

De teruggang in ledental heeft tot gevolg gehad, dat reeds voor het A.J.C.-congres verschillende afdelingen werden opgeheven en een reeks andere, doordat de A.J.C. er nog slechts uit 3 of 4 leden bestaat, tot volkomen passiviteit was gedoemd. Dit is vooral het geval in de provincies Groningen, Friesland, Drente en in de dichtbevolkte en geïndustrialiseerde Zaanstreek, waar men toch kan spreken van een grote invloed van de sociaal-democratie.

Ondanks de tienduizenden guldens aan subsidie van rijk, provincie en gemeente, van P.v.d.A., N.V.V., Arbeiderspers en Arbeiders Verzekering Bank, ondanks het feit dat de A.J.C. in bijna iedere afdeling beschikt over goede clubruimte en velerlei mogelijkheden heeft om alle ideeën in het jeugdbewegingswerk tot uitvoering te brengen, ondanks de medewerking van maar liefst 24 bezoldigde bestuurders en administratieve krachten zijn er op dit moment officieel niet meer dan 1700 jongeren boven de 16 jaar lid van de A.J.C. Dit getal is een veroordeling

van het karakter van het jeugdwerk in de A.J.C. en geeft een treffend beeld van het inzicht van de jeugd, die niet bereid blijkt de A.J.C. en de P.v.d.A. in haar politiek te volgen.

Het besluit om de A.J.C. op te heffen en te gaan zoeken naar nieuwe vormen en naar een nieuwe inhoud van het jeugdbewegingswerk kan niet anders worden gezien dan als een erkenning van het grote fiasco dat de leiding van de P.v.d.A. heeft geleden in haar pogingen om ook de georganiseerde invloed onder de jeugd te vergroten.

Het idee om iets volkomen nieuws te beginnen, is niet voor het eerst op het pas gehouden A.J.C.-congres gelanceerd. Naar onze mening speelde men in de leiding van de A.J.C. reeds langer met deze gedachte. Dat is ook begrijpelijk, omdat de crisis in de A.J.C. niet van de laatste dagen is. Reeds in een speciaal nummer van „de Kern” — het leidersblad van de A.J.C. — dat in december 1953 werd uitgegeven, schreef J. Groeneveld: „Wij moeten het aandurven om keer op keer zelfs de meest waardevolle erfenis van het verleden discutabel te stellen.” Verder schreef hij: „Heroriëntering heeft slechts zin indien zelfs heilige huisjes niet bij voorbaat van schoonmaak worden vrijgesteld.” De schrijver besloot zijn artikel met: „Moge het de leiders der jeugdorganisaties gegeven zijn, om tijdig en juist te beoordelen welke nieuwe start thans nodig is.”

Hieruit blijkt, dat reeds geruime tijd gezocht werd naar wegen om de ieder jaar verdere achteruitgang tegen te gaan en nu het dieptepunt bereikt is heeft men dan het besluit genomen de A.J.C. maar op te heffen en het met een andere organisatie te gaan proberen. Daarbij is uitgegaan van de gedachte, dat de A.J.C. — Arbeiders Jeugd Centrale dus, met de nadruk op arbeiders — veel aan betekenis heeft ingeboet.

De argumenten van Bednarik en Den Uyl

Het is erg interessant om te zien op welke gronden men tot deze gedachte komt en welke „wetenschappelijke” argumenten deze gedachte moeten motiveren. Vooral blijkt veel waarde te worden gehecht aan de ideeën van de Oostenrijkse sociaal-democraat Karl Bednarik, die zijn neergelegd in een boek „De jonge arbeider van deze tijd — een nieuw type”, dat in de kringen van de jeugdbeweging zeer druk is besproken.

Bednarik zegt, dat er voor de arbeidersjeugd niet veel meer te veroveren is op sociaal gebied in de huidige „welvaartsstaat”. Hij spreekt van de emancipatie van de arbeidersklasse en bedoelt daarmee, dat de kapitalistische maatschappij zou zijn overgegaan in een zogenaamde socio-kapitalistische samenleving, waar de klassenstrijd heeft plaats gemaakt voor een harmonische samenwerking tussen de verschillende groepen. Naar zijn mening hebben daarom de traditionele jeugdorganisaties, die zijn opgericht om voor de jeugd een plaats onder de zon te veroveren, thans geen reden van bestaan meer en kunnen ze nog slechts kunstmatig in het leven worden gehouden.

Deze opvatting doet ook veel opgeld in de Nederlandse sociaal-democratie. Drs. Den Uyl, directeur van de Wiardi Beckmanstichting, zei in een inleiding op een rode wachtkonferentie in september 1956: „De tegenstelling tussen arm en rijk is aanmerkelijk verminderd.” „Er is een veel groter sociale zekerheid”. „Tal van maatschappelijke mis-

bruiken zijn belangrijk verminderd.” „Er is bijna niet aan te geven wie in de maatschappij de onderliggende partij is”. Verder verkondigde hij de zeer negatieve stelling: „Het is niet meer mogelijk nog invloed uit te oefenen op de ontwikkeling van de gehele samenleving. Machten bedreigen ons en we kunnen ze niet afwenden. (atoombom)”.

Drs. Den Uyl verzuimt om duidelijk te maken waarin nu eigenlijk precies de vermindering van de tegenstelling tussen arm en rijk zit. Dat zou moeten betekenen, dat de koopkracht van het arbeidsloon gestegen moet zijn en de rijken dus minder verkrijgen. Zou het Centraal Bureau voor de Statistiek dan misschien een fout hebben gemaakt, toen het uitrekende dat in 1947 in ons land 726 miljonairs met een gezamenlijk vermogen van 1,3 miljard gulden woonden en dat er in 1954 — zeven jaar later dus — al 1211 miljonairs zijn met een gezamenlijk vermogen van maar liefst 2,4 miljard gulden? Wij nemen aan van niet en wat het rijker worden van de arbeiders betreft, zij hebben daar een andere mening over die wekelijks aan de praktijk wordt getoetst, als blijkt dat je voor hetzelfde geld toch steeds minder kunt kopen. Drs. Den Uyl acht dit misschien slechts praktische futiliteiten die je als groot P.v.d.A.-theoreticus wel kunt verwaarlozen.

De tegenstelling tussen arm en rijk is overigens de tegenstelling tussen uitgebuiten en uitbuiters, tussen niet-bezitters en bezitters van de produktiemiddelen. Wij dachten dat zelfs in de P.v.d.A. het kapitalisme nog beschouwd werd als het stelsel waar de produktiemiddelen in particuliere handen zijn en ten bate van de winst worden aangewend. Hierin is ondanks alle „emancipatie”, ondanks de zgn. vermindering van de tegenstelling tussen arm en rijk, ondanks de moeilijkheden van Drs. Den Uyl om aan te geven wie in de maatschappij de onderliggende partij is, nog geen enkele wijziging gekomen.

De voorzitter van de A.J.C. — Maurits van Haalen — volgt, overtuigd van de argumenten van Drs. Den Uyl en de Wiardi Beckmanstichting, trouw de welvaartstheorie. In een artikel „Plaats en taak van de A.J.C. in deze tijd” schrijft hij: „De voorwaarden die men als basis voor de gezegende tijd (socialisme) stelde zijn voor een niet, onbelangrijk deel vervuld. Wel leeft het kapitalisme nog, maar het is sterk aan banden gelegd. De tegenstellingen tussen bevolkingsgroepen onderling zijn voor een goed deel weggevallen en er zijn talrijke symptomen die op een nog steeds stijgende welvaart wijzen.” En zijn conclusie is, dat de huidige generatie van jongeren, dankzij deze ontwikkeling van de samenleving niet de „vreugde van een positieve toekomstverwachting kan ervaren”.

Deze conclusie is onjuist, is niet eerlijk, omdat de argumenten waarop ze gebaseerd is vals en gelogen zijn.

De tegenstelling tussen kapitalisten en arbeiders, tussen rijken en armen is er niet alleen nog maar verscherpt zich ook. De laatste maanden hebben ons daarvan in het buitenland (België - Duitsland), maar eveneens in Nederland (textielindustrie) goede voorbeelden gegeven.

Wat de stijging van de welvaart betreft, zou men Maurits van Haalen willen aanraden eens met zijn partijgenoot de minister van Financiën Hofstra te gaan praten of in ieder geval te lezen wat de toenmalige hoofdredacteur en huidige voorzitter van „de Nieuwe Koers” — Henk Voorwinde — in het nummer van december 1956 schreef in een „pleidooi voor een vergeten man.”

„Ofschoon zijn portemonnaie hem het tegendeel wijsmaakte, geloofde ook hij in de gestegen welvaart. Want, zoals ik reeds zei, de man vertrouwt zijn partij, zijn vakbond en zijn minister van Financiën. Nu stond gisteren in de krant, dat hem een nieuwe consumptiebeperking boven het hoofd hangt. De man is veel grijzer maar ook veel wijzer geworden: hij weet nu wat dat woord betekent.

Hij klaagt er niet over, hij begrijpt niet, dat het nu juist weer van hem en zijn lotgenoten moet komen, maar hij vertrouwt nog altijd op zijn partij, zijn vakbond en zijn minister van Financiën.

Alleen vraagt hij zich af: zouden ze daar nu weten, dat ik zo verankerd blijf aan mijn trouwste metgezel: de armoede. Zouden ze weten, dat ik nu moet blijven lenen: tien gulden, honderd en vijf-honderd?

Hij neemt aan van wel, want hij vertrouwt zijn partij, zijn vakbond en zijn minister van Financiën, ook al knaagt de twijfel aan zijn hart en de armoede aan zijn geluk....”

Dit citaat uit een stukje van Henk Voorwinde moet men niet beschouwen als het bewijs, dat de stijging van de welvaart maar een sprookje is, bedacht in een fantasierijke bui van onze rooms-rose regering. De statistieken (in 1954 minder koopkracht met het gemiddeld uurloon dan in het crisisjaar 1936) en de ervaring van de arbeiders zelf spreken een veel duidelijker taal.

Het is echter interessant om te zien, dat ook in de leidende P.v.d.A.-kringen de officiële theorie van de welvaart in twijfel wordt getrokken en dat de voorzitters van de beide sociaal-democratische jeugdorganisaties daar kennelijk een verschillende mening over hebben.

De heersende opvatting is echter: de A.J.C. heeft aan waarde ingeboet; er is op sociaal gebied niet veel meer te veroveren, de klassenstrijd is gestreden en de welvaart wordt steeds groter.

Wat deed de A.J.C.?

Deze houding van de leiding van de A.J.C., die de A.J.C.-ers tot dadenloosheid moet dwingen, is er echter niet een van de laatste tijd.

Als we ons gaan afvragen: wat heeft de A.J.C. in de twaalf jaar na de oorlog (laten we ons daartoe beperken) gedaan, toen het er vele keren om ging zich met alle kracht in te zetten voor de beslissende vraagstukken waar de jonge generatie op dat moment mee te maken kreeg, dan moeten we constateren dat de leiding van de A.J.C. de gehele organisatie nog nooit heeft willen mobiliseren voor een bepaald stuk strijd.

Telkens als het nodig was, dat de jonge generatie haar stem liet horen en ze tot daadwerkelijke actie moest overgaan, zweeg de A.J.C. (dat was dan het gunstigste geval) of probeerde ze haar leden ervan te weerhouden actief aan de strijd deel te nemen.

Zo, was het ten tijde van de koloniale oorlogen die door de Nederlandse regering in Indonesië werden ontketend en waartegen in Nederland een storm van protest uitbrak. De Nederlandse jeugd verzette zich in deze dagen hardnekkig; zij was niet van plan zich te laten gebruiken voor de belangen van de plantage-bezitters en trad actief op

tegen de koloniale oorlog. De eensgezinde staking in Amsterdam en de opstand van de soldaten in Schoonhoven waren prachtige hoogtepunten in deze campagne, waar b.v. het A.N.J.V. zich van zijn beste zijde heeft laten zien en voorgoed een grote traditie vestigde in de strijd tegen het kolonialisme.

Ook in de strijd tegen de herleving van het agressieve Duitse militarisme, in de strijd voor de vrede en de nationale onafhankelijkheid van ons land, staat de A.J.C. aan de kant en kijkt toe. Terwijl het in het belang is van de Nederlandse jeugd om zich te verzetten tegen de herleving van een nieuwe nazi-Wehrmacht, organiseerde de A.J.C. conferenties over de Westerse verdediging, waarin deze zelfde Wehrmacht zulke belangrijke sleutelposities zou gaan bekleden. De A.J.C.-leiding reageerde zelfs niet op de grote schanddaad van de benoeming van de voormalige Hitler-generaal Speidel tot opperbevelhebber van de landstrijdkrachten in Europa, waartoe ook de landmacht van het Nederlandse leger behoort.

Op het gebied van de directe belangenverdediging van de Nederlandse jeugd is de A.J.C. nog niet verder gekomen dan de publicatie van een aantal sociale jeugdeisen in 1949, maar ze heeft er verder geen hand naar uitgestoken om deze eisen te realiseren.

Uit het hele naoorlogse werk van de A.J.C. springt één ding duidelijk naar voren: haar leiding is met lichaam en ziel verbonden met de huidige oorlogspolitiek, probeert met alle middelen haar dienstbaarheid aan het Atlantisch Pact te bewijzen en ondersteunt op allerlei wijzen de politiek van de regering, ondanks het feit dat deze politiek zich lijnrecht stelt tegenover de levensbelangen van de Nederlandse jeugd. Is het een wonder, dat de jeugd zich afkeert en weigert lid te worden van zo een organisatie?

De verontwaardiging en ergernis over de onverschilligheid, die een groot gedeelte van de jongeren in ons land in allerlei vraagstukken toont en waarover Maurits van Haalen altijd met bijzonder genoegen schijnt te schrijven, is vals en kan niet gemeend zijn als ze komt uit de kring van mensen die de sociaal-democratische organisaties leiden.

Hoe kan men de jeugd verwijten onverschillig te zijn, weinig interesse te tonen in de maatschappelijke ontwikkeling, als het tot de hoogste sociaal-democratische wijsheid wordt verheven dat „het niet meer mogelijk is nog invloed uit te oefenen op de ontwikkeling van de gehele samenleving” en dat „machten ons bedreigen die we niet kunnen afwenden (atoombom)”?

Wie kweekt hier nu eigenlijk de onverschilligheid en de passieve ingesteldheid van 'laat maar gaan, er is toch niets tegen te doen'? Wie zijn er verantwoordelijk voor de inderdaad bestaande passiviteit en onverschilligheid onder grote delen van de Nederlandse jeugd?

Dat zijn in de eerste plaats de leiders van de PvdA, het NVV en de sociaal-democratische jeugdorganisaties die alles hebben geprobeerd om de „arbeidsvrede” te handhaven en die niets hebben nagelaten om de arbeidersklasse tot passiviteit te dwingen!

In plaats van voor de jeugd het klasse-karakter van de huidige maatschappij bloot te leggen en de jeugd tot de klassenstrijd te inspireren, verbergen ze het ware karakter van de huidige maatschappij, verdoezelen de klassenstrijd achter allerlei schoon klinkende leuzen en prediken de samenwerking tussen de arbeiders en de

kapitalisten. Men behoeft niet eens psycholoog te zijn om te begrijpen dat dit van buitengewoon grote invloed is op de houding van de jonge generatie. Daarbij komt nog dat de reactionaire kringen in Nederland de jeugd bombarderen met films, literatuur en radio-uitzendingen die de jeugd moeten misleiden en afstompen tot willoze werktuigen in hun handen en haar rijp moeten maken voor hun oorlogsplannen.

Anti-communisme of eenheid

In deze plannen speelt ook het anti-communisme een belangrijke rol en het is daarbij een geliefkoosd wapen dat naar hartelust wordt toegepast en dat ook in de leiding van de sociaal-democratische organisaties met ware hartstocht wordt aangewend.

Het congres van de Nieuwe Koers in januari 1957 werd gebruikt om het anti-communisme wat nieuw leven in te blazen. Er werd door het hoofdbestuur een resolutie ingediend, waarin het op straffe van roeyement verboden werd contact te onderhouden met de C.P.N. en de communistische „mantelorganisaties”, waartoe men in deze kringen dan in de eerste plaats het ANJV rekent.

Dit keer dus geen mandement van de bisschoppen, maar een mandement van het hoofdbestuur van de Nieuwe Koers, dat in feite hetzelfde reactionaire karakter draagt, al heeft de excommunicatie plaats gemaakt voor het roeyement.

De kaderleden van Nieuwe Koers die ongetwijfeld het nutteloze van het tot het uiterste doorgedreven anti-communisme van de leiding aanvoelden, hebben tot drie keer toe deze resolutie weten te veranderen zodat én het verbod én de roeyementsstraf eruit verdwenen. Ook toen nog was een gedeelte van het congres het niet eens met de resolutie, waarin nu verklaard werd dat de Nieuwe Koers op geen enkel niveau contact met de CPN en haar „mantelorganisaties” wilde en de gedelegeerden uit de noordelijke provincies verlieten uit protest de zittingszaal en namen demonstratief niet aan de stemming deel.

Deze gebeurtenis bewijst inderdaad, dat men ook in sommige kringen van de Nieuwe Koers en ongetwijfeld ook van de AJC genoeg krijgt van het anti-communisme en gaat inzien dat men daar geen stap verder mee komt.

Iedere jongere die de politieke verhoudingen in Nederland enigszins kent, weet dat de jonge socialisten en communisten als zij samenwerken voor een aantal concrete doeleinden in staat zullen zijn de meerderheid van de arbeidersjeugd achter zich te verenigen. Een samenwerken van jonge socialisten en communisten in het belang van de arbeidersjeugd zal ertoe leiden dat de meerderheid van de jeugd tot daden geïnspireerd wordt en zal een massale beweging van de jeugd voor haar eisen mogelijk maken.

Het is niet, zoals Cok Pels het eens in de Kern heeft uitgedrukt:

„Misschien bestaat de noodzaak van het gezamenlijk front maken tegen iets niet meer zo sterk als vroeger, in elk geval schuwt men dit ook.”

De noodzaak van het gezamenlijk front maken bestaat, de positie van de jeugd vraagt daar iedere dag om. En dat gezamenlijk front

wordt zeker niet geschuwd door de jonge arbeiders, maar het wordt stelselmatig belemmerd en door het anti-communisme in de leiding van de AJC en de Nieuwe Koers verhinderd. Dat kan alleen maar in het belang zijn van diegenen waartegen dit gezamenlijk front georganiseerd moet worden en die het toegeven aan de verlangens van onze generatie zo lang mogelijk willen uitstellen.

Er zijn een aantal eisen die opgenomen zijn in de eisenprogramma's zowel van de AJC, de Nieuwe Koers en het ANJV, zoals o.a. drie weken betaalde vakantie voor de jeugd; verbetering en uitbreiding van de woningbouw; verbetering van de materiële positie van de Nederlandse soldaten; het door de overheid tegen zo laag mogelijke kosten ter beschikking stellen van jeugdtehuizen en sportterreinen ten behoeve van het jeugdwerk.

Het ANJV heeft zolang het nu bestaat konsekvent en voortdurend de eisen van de jongeren aan de orde gesteld en de rechten van de jeugd verdedigd. Wij zijn ervan overtuigd, dat samenwerking met andere groepen, ook al zijn hun politieke idealen niet de onze, de verwezenlijking van deze eisen dichterbij kan brengen. We hopen dat dit besef ook in de AJC en in de Nieuwe Koers zal doordringen en het anti-communisme definitief wordt losgelaten, zodat een vruchtbare samenwerking voor de belangen van de arbeidersjeugd mogelijk zal worden en b.v. bovenstaande eisen die onze organisaties gezamenlijk hebben, snel ingewilligd zullen worden.

In België is pas opnieuw bewezen, dat grote successen in de gezamenlijke actie te bereiken zijn. Zowel de socialistische jeugd als de communistische jeugd van België hebben voortdurend geijverd voor een verkorting van de dienstdaag en we kunnen nu de Belgische jonge socialist en communisten feliciteren met het bereikte resultaat van 18 maanden naar 15 maanden dienstdaag.

Alleen een verandering in de houding van de sociaal-democratische jeugdorganisaties zou de betekenis van die organisaties voor de Nederlandse jeugd kunnen vergroten. De manier waarop de AJC het nu wil gaan doen, helpt haar weinig verder en de nieuwe organisatie dreigt eenzelfde fiasco tegemoet te gaan als de huidige AJC.

De gehele manier waarop de verandering aan de orde is gesteld en vooral ook de argumentatie van de redenen die aan deze verandering ten grondslag worden gelegd en waarover in het begin van dit artikel reeds is geschreven, wettigen de verwachting dat nu ook officieel een eind gemaakt wordt aan het klassekarakter dat door sommigen toch nog altijd aan de AJC werd toegekend, ondanks het feit dat in de praktijk hiervan nooit iets is gebleken. Daarom worden alle oude tradities van de AJC over boord gegooid en zal zelfs de naam van de nieuwe organisatie zo worden veranderd, dat ook het woord arbeidersjeugd er niet meer in zal voorkomen.

Het jongste Pinksterfeest van de AJC gaf ons een idee in welke richting de nieuwe organisatie zich zal ontwikkelen en daar bleek dat zelfs zo'n Pinksterfeest, dat tot het hoogtepunt in de AJC-activiteit gerekend moet worden niets, maar dan ook niets strijdbars meer heeft. Men ging zo ver om de liedjeszanger Jules de Corte te verzoeken de plaats van de spreker in te nemen.

Wij hebben niets tegen liedjeszangers, ook niet tegen het optreden van jazz-orkesten op grote manifestaties van de jeugdorganisaties. We

vinden het zelfs interessant, dat de AJC zich gaat bedienen van middelen die in het ANJV reeds jarenlang in gebruik zijn, maar die door de leiding van de AJC werden veroordeeld en waarvoor men zijn neus ophaalde als zijnde stijloos, oppervlakkig, oncultureel en getuigend van wansmaak.

In het ANJV heeft men echter nog nooit gezien wat vandaag in de AJC vertoond wordt, n.l. dat er op een nationale manifestatie geen plaats meer is om aandacht te besteden aan de brandende vraagstukken waarmee de gehele wereld zich bezig houdt en die van levensbelang zijn voor alle jongeren in ons land. Natuurlijk heeft iedere jeugdorganisatie gelijk om methodes en werkwijzen zo te veranderen dat deze aantrekkelijk worden voor grote groepen jongeren, waardoor zij haar invloed dus kan vergroten. Het ANJV heeft dit gedaan en er successen mee bereikt. Het is aan de beoordeling van de leden van de AJC hoever hun organisatie daarbij moet gaan.

Het allesbeslissende in de vraag of de AJC al dan niet aan organiserende invloed zal winnen, is echter de positie die zij zal gaan innemen ten opzichte van de actuele vraagstukken van de jeugd. Dan dient men inderdaad niet voort te gaan op de weg die nu reeds zo lang wordt bewandeld maar zeker ook niet op de weg zoals die door het huidige hoofdbestuur van de AJC wordt voorgesteld en zoals die op het Pinksterkamp van de AJC tot uitdrukking kwam. De nieuwe methodes, die door het hoofdbestuur van de AJC werden bedacht en op het Pinksterfeest voor het eerst in de praktijk werden gebracht, leiden tot afstomping van de jeugd, maken de jeugdorganisatie a-politiek, zonder inhoud en doelloos. Deze methodes zullen niet het succes hebben, dat er van wordt verwacht: n.l. dat men daardoor in staat zal zijn de AJC uit te bouwen tot een grote organisatie met een ledental dat meer in overeenstemming is met de invloed van de PvdA. Het uiteindelijke fiasco zal minstens zo groot worden als de huidige AJC heeft moeten lijden, omdat er méér moet zijn dan Jules de Corte, Johnny Jordaan of The Dutch Swing College Band, dat de jongeren aan een jeugdorganisatie bindt.

Natuurlijk, de vormen van het jeugdbewegingsleven zijn belangrijk en spelen een rol, maar beslissend voor de aantrekkingskracht van een jeugdorganisatie zal zijn of zij zich met volle kracht zal inzetten voor de idealen en belangen van de jongeren in Nederland. Voor de AJC betekent dit, dat zij in de eerste plaats de oorlogspolitiek van de Nederlandse regering vaarwel zal moeten zeggen en zich zal dienen te scharen aan de zijde van de vredelievende krachten in ons land.

BART SCHMIDT

PROCESSIERECHT EN GODSDIENSTVRIJHEID

NAAR aanleiding van de debatten, die de Tweede Kamer in mei van dit jaar gewijd heeft aan het „Verdrag van vriendschap, handel en scheepvaart” tussen Nederland en de Verenigde Staten, is opnieuw de aandacht gevestigd op een eigenaardige en typisch-Nederlandse bepaling van onze Grondwet, die gewoonlijk wordt aangeduid met de naam „processieverbod”. De betreffende bepaling is sinds 1848, toen zij in de Grondwet werd opgenomen, het voorwerp geweest van felle strijd tussen staatsrechtsgeleerden zowel als tussen praktische politici en politieke partijen. Dat deze strijd thans weer in het openbaar opstaat, is dan ook niets nieuws; nieuw zijn echter wel de omstandigheden waaronder dit gebeurt, en juist daarom lijkt het ons goed om ook in dit blad aandacht te besteden aan de kwestie van het processieverbod in verband met het meer algemene vraagstuk van de godsdienstvrijheid in de burgerlijke democratie.

Waarom ging het bij het Kamerdebat van mei j.l.?

Artikel 184 van de Grondwet — het omstreden artikel — luidt als volgt:

„Alle openbare godsdienstoefening binnen gebouwen en besloten plaatsen wordt toegelaten, behoudens de nodige maatregelen ter verzekering der openbare orde en rust.
Onder dezelfde bepaling blijft de openbare godsdienstoefening buiten de gebouwen en besloten plaatsen geoorloofd, waar zij thans naar de wetten en reglementen is toegelaten.”

Dit artikel, dat de vrijheid van godsdienstoefening regelt; maakt dus onderscheid tussen openbare godsdienstoefeningen binnen en die buiten gebouwen en besloten plaatsen. De eerste zijn toegestaan, mits zij de openbare orde en rust niet verstoren. De tweede groep van godsdienstoefeningen, die aan de openbare weg dus, is daarentegen slechts geoorloofd op die plaatsen, waar zij al vóór 1848 toegelaten was (het woordje „thans” van het artikel stamt n.l. uit 1848, toen de bepaling in haar ook thans nog onveranderde tekst in de Grondwet werd opgenomen). Concreet betekent dit, dat processies (waarop het tweede lid van art. 184 doelt) slechts toegestaan zijn in het overwegend katholieke gebied beneden de Moerdijk, terwijl zij boven de Moerdijk - behoudens een enkele uitzondering - zijn verboden.

Wat was nu het geval? Het „Verdrag van vriendschap enz.” met Amerika bepaalt in zijn artikel II, lid 3, dat het onderdanen van de ene partij binnen het grondgebied van de andere partij geoorloofd zal zijn „zowel besloten als openbare godsdienstoefeningen te houden”. Het KVP-Kamerlid Mr. Blaisse stelde vast, dat deze bepaling in strijd is met art. 184 van de Grondwet en dat aan Amerikanen in Nederland dus zal worden toegestaan, wat aan Nederlandse onderdanen verboden is, n.l. het houden van processies ook boven de Moerdijk, voor zover de openbare orde en rust daardoor niet bepaaldelijk in gevaar worden

gebracht. Mr Blaisse noemde de bepaling van het verdrag „een belangrijke stap vooruit”, al achtte hij het „bedenklijk”, dat aan Amerikanen iets is toegestaan, wat aan Nederlanders verboden blijft. Deze ongerijmdheid zou volgens de KVP-vertegenwoordiger wel op te heffen zijn:

„Voelt de Regering nu hierin geen prikkel om voort te gaan op de door haar thans ingeslagen weg en zo spoedig mogelijk een initiatief te nemen tot een werkelijke vrijheid van godsdienst in ons land, die wij, in het midden van de 20ste eeuw, nog steeds niet kennen?”

Van het uitgebreide debat, dat op de uiteenzetting van Mr. Blaisse volgde, willen wij slechts aanstippen, dat staatssecretaris Van der Beugel, daarin gesteund door de PvdA en de protestantse partijen, deze katholieke interpretatie van het „Vriendschapsverdrag” afwees en verzekerde, dat dus ook Amerikanen in Nederland aan het processieverbod van art. 184 der Grondwet onderworpen bleven, terwijl prof. Oud (als steeds belust om tussen de regeringspartijen een vuurtje aan te stoken) zich deze keer een warm supporter van het KVP-standpunt betoonde; verder dat ook Romme zelf zich in het debat mengde om zijn vriend Blaisse te ondersteunen.

Wij gaan verder voorbij aan het lachwekkende en tegelijk ergerlijke van dit hele debat, waarop de communistische woordvoerder Marcus Bakker met bijtende spot wees: aan de orde was immers een belangrijk verdrag, dat beoogt de onderworpenheid van Nederland aan Amerika wettelijk vast te leggen; de woordvoerders der burgerlijke partijen verzekerden echter om strijd, dat zij aan heel dit verdrag geen woord zouden hebben vuil gemaakt, als er niet de kwestie van het processieverbod was geweest!

In dit artikel gaat het ons om twee vragen: Ten eerste, of het processieverbod inderdaad, zoals de KVP beweert, strijdig is met vrijheid van godsdienst; en ten tweede, waaraan we het te danken hebben en wat we ervan moeten denken, dat juist de KVP zich thans als beschermer van deze vrijheid van godsdienst opwerpt.

Voordat wij deze vragen bespreken, moet ons echter nog één ding van het hart. Dat de KVP strijd tussen de Grondwet en het verdrag kon aannemen, dat zij de door haar veronderstelde afwijking van de Grondwet kon toejuichen en dat enige protestantse Kamerleden op deze grond (niet op grond van de hoofdinhoud van het verdrag, wel te verstaan!) tegen de goedkeuring van het verdrag gestemd hebben, is alleen mogelijk geweest, doordat in 1953 in de Grondwet een artikel 63 is opgenomen, volgens hetwelk in verdragen met vreemde mogendheden kan worden afgeweken van de Grondwet. Was dit artikel 63 er niet geweest, dan had de KVP óf moeten aannemen, dat het betreffende verdrag niet van het grondwettelijk processieverbod afwijkt, óf zij had het verdrag ongrondwettig moeten achten en er tegen stemmen. Wij hebben al eerder op de betekenis van artikel 63 gewezen (zie P. en C. van december '54) en de schadelijke gevolgen ervan voorzien. Wanneer nu de PvdA-afgevaardigde De Kadet verklaart:

„Als de Nederlandse regering met dergelijke plannen (tot opheffing van het processieverbod) zou rondlopen..., dan is er voor haar maar één weg aangewezen, n.l. die van grondwetsherziening”,

dan antwoorden wij daarop: Neen, sinds 1953 staat er voor de regering nog een andere weg open, n.l. die van het binnensmokkelen van feitelijke grondwetsveranderingen bij verdrag; dank zij artikel 63, dat met steun van De Kadet en de andere PvdA-ers werd aangenomen en waar alleen de communisten tegen stemden!

Oorsprong en betekenis van het processieverbod

Keren wij thans terug tot de hoofdzaak.

Wij noemden in de aanvang van dit artikel het processieverbod een typisch-Nederlandse bepaling en inderdaad kan dit verbod alleen begrepen worden tegen de achtergrond van de bijzondere omstandigheden in ons land, waar sinds eeuwen protestanten van verschillende schakeringen, katholieken en ongodsdienstigen tezamen leven en waar deze groepen bovendien elk zeer omvangrijk zijn. Bovendien moet men het bezien in het licht van de grote rol, die de godsdienst in onze nationale geschiedenis gespeeld heeft; wij behoeven hier slechts te herinneren aan onze 80-jarige oorlog, tijdens welke de tegenstelling tussen protestant en katholiek het ideologisch gewaad was, waarin zich de tegenstelling tussen de vooruitstrevende handelsbourgeoisie en het feodaal absolutisme kleepte.

Dat de rooms-katholieken (trouwens evenals alle niet tot de Hervormde Kerk behorende protestantse groepen, de joden e.a.) in de Republiek der Verenigde Nederlanden, tot 1795, van openbare ambten uitgesloten waren, is bekend; het was een discriminatie, die in de beginperiode van onze nationale zelfstandigheid vrijwel onvermijdelijk was. Wanneer echter Mr. Blaisse in zijn boven door ons geciteerde woorden min of meer suggereert, dat Nederland op het gebied van de godsdienstvrijheid bijzonder achterlijk zou zijn, dan is het goed eraan te herinneren, dat de Nederlandse Republiek van haar ontstaan af — in tegenstelling tot vrijwel alle andere staten van die tijd — de gewetensvrijheid erkend en gewaarborgd heeft en dat verder al spoedig ook de katholieke godsdiensttoefening toegelaten is, zij het ook in zgn. „schuilkerken”. Wanneer er thans in Nederland een bevolking van godsdienstig zo gemengde samenstelling bestaat, dan komt dat, doordat de Nederlandse Republiek haar onderdanen niet met geweld tot het protestantisme heeft bekeerd, en dus niet het onverdraagzame voorbeeld van katholieke staten, zoals Frankrijk en Spanje in die tijd, gevolgd heeft.

De val van de Republiek bracht, met de doorwerking van de beginselen der Franse Revolutie, het einde van de discriminatie op godsdienstig gebied en de volledige gelijkstelling van de godsdiensten t.a.v. benoembaarheid tot ambten en t.a.v. ieders recht op bescherming door de overheid. Toen de Franse overheersing geëindigd was, bleef het gelijkheidsbeginsel behouden en werd het vastgelegd in de Grondwet van 1815.

De formele gelijkheid voor de wet kon echter niet zonder meer een einde maken aan de historisch gegroeide godsdienstige hartstochten. Rancune der katholieke bourgeoisie over de economische achterstand enerzijds, protestantse zorg voor het behoud van oude posities anderzijds, bleven een rol spelen. Ideologisch kwam deze strijd tot uiting in wederzijdse bekeringsijver.

Vandaar, dat in 1822 een Koninklijk Besluit werd uitgevaardigd, dat de huidige toestand op het gebied van het processierecht in het leven riep: processies zouden alleen toegelaten zijn in die gemeenten, waar zij ook in het verleden zonder onderbreking hadden plaats gevonden; dat betekende dus in het algemeen: beneden de Moerdijk.

De Grondwet van 1848 bracht in het huidige art. 184 de grondwettelijke bekrachtiging van het — feitelijk ongrondwettige — Koninklijk Besluit van 1822. Dit processieverbod is enigszins in strijd met de liberale beginselen, die de grondwetsherziening van 1848 beheersten, en het is dan ook in de Grondwet gekomen tegen de wil van de liberale voorman Thorbecke. Thorbecke stond principieel-democratisch ongetwijfeld sterk, doch in de praktijk heeft hij meer dan eens bewezen, dat hij de betekenis van de godsdienst in de economisch-politieke strijd van zijn tijd onderschatte. Het is dan ook zeer waarschijnlijk, dat volledige processievrijheid, ook in het noorden des lands, in de jaren na 1848 tot ernstige moeilijkheden geleid zou hebben.

Er moet n.l. op gewezen worden, dat processies onder de godsdiensttoefeningen een bijzondere plaats innemen en daardoor bijzondere omzichtigheid wekken. Van katholieke zijde wordt dit vaak cntkend en poogt men processies op één lijn te stellen met andere godsdienstige manifestaties in het openbaar; ook mr. Blaise deed dit in het bewuste Kamerdebat, toen hij het zo voorstelde, alsof de katholieken achtergesteld worden bij b.v. het Leger des Heils. Dit is echter onjuist. Godsdienstige propaganda zoals het Leger des Heils die in het openbaar bedrijft is ook aan katholieken toegestaan; men denke aan de pleinpreken van pater Jelsma. Processies echter hebben gewoonlijk een ander karakter. Zij zijn voor veler gevoel een opdringerige vorm van godsdiensttoefening en bovendien kunnen sterke spanningen worden gewekt doordat het hier dikwijls gaat om zaken, die voor de één heilig, voor de ander bepaald onheilig en voor een derde geheel onverschillig zijn.

Onze conclusie moet dus de volgende zijn: Het processieverbod moge juridisch niet fraai zijn (het afhankelijk stellen van een recht van de vóór 1848 feitelijk bestaande toestand), dat neemt niet weg, dat het historisch gezien geheel verklaarbaar is.

Zeker is het waar, dat van bepaalde protestantse zijde uit onverdraagzaamheid op handhaving van het verbod wordt aangedrongen, want ideologische tegenstellingen (in dit geval gekleed in de vorm van godsdienstige tegenstellingen) leven meestal langer voort dan de economische achtergrond en kunnen dus gedurende een bepaald tijdvak een zelfstandige kracht vormen. Echter niet deze protestantse onverdraagzaamheid vormt de oorsprong van artikel 184, maar de economische strijd van twee groepen der bourgeoisie. Staatsrechtelijk kon de heersende groepering daarbij gebruik maken van het reële gevaar van verstoring der openbare orde.

Dat moet men in het oog houden, wanneer de KVP het processieverbod aangrijpt om te bewijzen, dat het katholieke volksdeel nog steeds achtergesteld wordt.

Romme en de godsdienstvrijheid

Daarmee komen wij bij de tweede en belangrijkste vraag: Wat drijft de partij van Romme, de KVP, ertoe om zich op te werpen, als promotor van de godsdienstvrijheid?

Vooropgesteld moet worden, dat het rooms-katholicisme principieel de beginselen waarvan onze Grondwet uitgaat — n.l. gelijkberechtigtheid van de verschillende godsdiensten en scheiding van kerk en staat — verwerpt. Met tal van pauselijke uitspraken is aan te tonen, dat de R.K. Kerk geen gelijkstelling van het catholicisme en „dwaallieren" wenst en dat volgens haar ook de staat op dit punt niet afzijdig mag staan.

Wanneer de katholieke politici in Nederland opkomen voor godsdienstvrijheid, dan is dat uit puur opportunisme, ingegeven door de omstandigheid, dat de katholieken in ons land een minderheid vormen. (Om verwijten te voorkomen onderstrepen wij, dat het hier gaat om de lijn, die in de KVP thans overheerst en vooral door Romme wordt aangegeven; er zijn n.l. bepaalde katholieke stromingen, die zich in principieel-verdraagzame richting schijnen te ontwikkelen, doch die op de politiek van de KVP klaarblijkelijk geen invloed uitoefenen.)

Met de vaststelling, dat de katholieke roep om gelijkstelling in Nederland dus niet principieel, doch opportunistisch is, is echter niet het voornaamste gezegd. Want het politieke catholicisme is in ons land reeds sedert lange tijd van het stadium van het opportunistische streven naar gelijkstelling met anderen overgegaan naar dat van het offensief tegen anderen.

Inderdaad kan men in de geschiedenis van het catholicisme in de Nederlandse politiek twee etappen onderscheiden. In de eerste etappe stelden de katholieke leiders zich als hoofddoel de na 1815 wettelijk opgeheven discriminatie ook in de practijk van het leven te elimineren, vrijheid van kerkelijke organisatie en drukpers te verwerven, toegang tot de staatsambten te krijgen enz. In deze etappe sloten de katholieken zich in de practische politiek nauw bij de liberalen aan en richtten zij hun vuur tegen de anti-revolutionairen. Deze katholieke emancipatiestrijd was — hoe zeer de leiders ervan ook door opportunistische en onprincipiële drijfveren werden bewogen — gerechtvaardigd; zij was bovendien objectief progressief van strekking, daar zij de godsdienstige scheidingslijnen tussen de werkers minder scherp maakte, de historische rancunes bij het katholieke volksdeel wegnam en de gemeenschappelijke strijd van de katholieke, protestantse en ongodsdienstige arbeiders tegen het kapitaal vermakkelijkte.

De tweede etappe begon, toen de doelstellingen van de eerste in hoofdzaak bereikt waren, d.i. vanaf omstreeks 1870. Hoofddoel van de katholieke politiek is in deze tweede etappe niet meer het verwerven van gelijkheid met anderen, maar uitbreiding van invloed, het terugdringen van anderen, en tenslotte: clericalisering. In de onderwij-

kwesitie ziet men deze ontwikkeling zeer duidelijk gedemonstreerd. De katholieke doelstellingen waren daar achtereenvolgens: vrijheid van onderwijs (in 1848 verworven), financiële gelijkstelling van het bijzonder met het openbaar onderwijs (in 1917 bereikt) en thans het „primair stellen" van het bijzonder onderwijs. Kenmerkend voor de tweede etappe is ook het verbreken van het katholiek-liberale bondgenootschap en de toenadering tot de anti-revolutionairen, welke via de coalitiekabinetten heeft geleid tot het hedendaagse innige verbond van Romme en Zijlstra.

De na 1870 ingezette etappe duurt nog steeds voort, echter met deze bijzonderheid, dat het katholieke offensief na 1945 aanzienlijk verscherpt is als gevolg van het feit, dat de Amerikaanse politiek in Europa steeds meer is gaan steunen op de katholieke partijen als trouwste bondgenoten tegen het communisme, de arbeidersbeweging en de vrijheidsstrijd der koloniale volken.

Te verwonderen is dat niet. Want het moet gezegd, dat reeds de Pauselijke encyclieken Rerum Novarum en Quadragesimo Anno bewezen, dat de katholieke reactie einde vorige eeuw en in de jaren '20 een helderder kijk op de oorzaken van de ontwikkeling der arbeidersbeweging en van het socialisme had dan andere groeperingen. Tevens dat zij op grond van haar inzichten in de verdere ontplooiing van de arbeidersbeweging reeds toen die denkbeelden ontwierp, die sinds lang de leidraad van alle reactionaire politici het fascisme voorop, zijn geworden.

In dit licht bezien doet Blaisse's roep om godsdienstvrijheid tijdens het processiedebat aan als een echo uit het verleden, die volledig in tegenspraak is met de houding, welke de KVP-fractie bij iedere andere gelegenheid aanneemt.

Wanneer de KVP vrijheid tot het houden van processies opeist, ongeacht de vraag, of daardoor godsdienstige gevoelens van andere volksdelen gekwetst en spanningen gewekt zouden kunnen worden, dan moet men zich afvragen: Hoe is deze houding te rijmen met de door dezelfde KVP doorgedreven Zondagswet, die — juist met een beroep op het ontzien van godsdienstige gevoelens, die in het processievraagstuk blijkbaar geen rol mogen spelen — de vrijheid van zondagsbesteding voor grote groepen van ons volk aan banden heeft gelegd? Hoe met de nieuwe Crematiewet, die — met dezelfde argumentatie — de vrijheid van nabestaanden om volgens hun eigen overtuiging overledenen ter aarde te bestellen, beperkte? Hierbij moet opgemerkt worden, dat in deze beide gevallen het beroep op het gevaar van kwetsing van iemands godsdienstige overtuiging heel zwak is, wat — zoals we gezien hebben — bij het processievraagstuk niet gezegd kan worden.

Het gaat de KVP dan ook in werkelijkheid niet om het ontzien van godsdienstige overtuigingen. Waar het wel om gaat, dat blijkt uit een voorstel, dat in 1954 door Romme, in samenwerking met de voor mannen der protestantse partijen Schouten en Tilanus, gedaan is en volgens hetwelk de Grondwet een inleidend artikel zou moeten bevatten, luidende:

„Het Staatsbestel van het Koninkrijk wordt gedragen door de erkenning van God als Schepper en Bron van het recht."

Hier ziet men een poging om een bepaalde godsdienstige opvatting tot grondwetsbepaling te verheffen en daarmee allen, die deze opvatting niet delen, tot staatsburgers van mindere rang te verlagen.

Men kan verschillend denken over de vraag, of het processieverbod al dan niet gehandhaafd moet worden, maar zeker is, dat het pleidooi van mr. Blaisse voor „werkelijke vrijheid van godsdienst" in 1957 aandoet als het weer opgraven van een fossiel en dat het in lijnrechte strijd is met de gehele KVP-politiek op het gebied van de geestelijke vrijheid. De anti-revolutionair Bruins Slot, die tegenover zijn Calvinistische kiezersmassa wel verplicht was om voor handhaving van het processieverbod te zijn, doch overigens de samenwerking met Romme tot geen enkele prijs zou willen zien bederven, zat tijdens het Kamerdebat dan ook kennelijk met het geval in zijn maag en maakte zich er met een paar korte opmerkingen van af.

Rest ons de vraag: vanwaar dit plotselinge teruggrijpen van KVP-zijde op posities van bijna een eeuw geleden? Het antwoord zal wel moeten luiden, dat de KVP-leiding het nodig heeft om van tijd tot tijd de indruk te wekken, dat de emancipatie van de katholieken nog niet voltooid zou zijn, teneinde de katholieke kiezers vast te houden en het feit te verbergen, dat de KVP een uiterst reactionaire en anti-Nederlandse politiek voert, die niets met katholieke geloofsbelangen, maar alles met imperialistische kapitaalsbelangen te maken heeft. De uitslag van de verkiezingen van de laatste jaren heeft deze noodzaak voor Romme c.s. groter dan ooit gemaakt.

Op de communisten rust de taak om vraagstukken als die betreffende het processieverbod zakelijk te bekijken en te bespreken en niet toe te laten, dat zij gebruikt worden om een wig tussen de katholieke en niet-katholieke werkers te drijven; en daarnaast om de ware aard van de clericale politiek aan te tonen en tot strijd daartegen op te roepen.

T. DE JONGE

BOEKBESPREKING:

1848:

de geschiedenis van een bewogen jaar

WIE in de laatste jaren Engeland bezocht heeft, is ongetwijfeld getroffen door de machtige illusie, die met name de hoofdstad Londen omzweeft — een illusie, die vat schijnt te hebben op haast de hele bevolking van die stad en op vele Britten daarbuiten —: dat Groot-Brittannië nog steeds het lot van de wereld in handen houdt.

Een van de eerste kenmerken, die mij bij het lezen van het boek „1848” van de Britse historicus *Raymond Postgate* *) opviel, is deze zelfde imperiumwaan: Engeland middelpunt van het heelal. En de man is nog wel Labour, en zelfs naar verluidt, „links” Labour. Helaas deelt hij met menige linkse Labourist de eigenschap, dat men nooit weet, waartoe zijn radicale toon precies dient. Hij voelt zich, dat is merkbaar, in de eerste plaats Brit, Groot-Brit, en in de tweede plaats socialist; waarbij dan nog onderzocht moet worden, wat er aan is van zijn socialisme.

Raymond Postgate heeft enkele waardevolle werken geschreven, o.a. met de bekende prof. Cole samen een boek *The Common People* (Het gewone volk), een verzameling documenten over strijd en ontwikkeling van Englands werkende bevolking.

Dit nieuwe boek wil de 'interne' of 'intieme' geschiedenis zijn van het revolutiejaar 1848 — „een jaar van verwachtingen en diepe teleurstellingen... dat vele vragen opwierp”, zoals op de flap staat. Inderdaad. En dan moet ik reeds dadelijk zeggen, dat de wijze, waarop Postgate die vragen stelt, en er — schijnbaar door de feiten — antwoord op laat geven, mij niet geestdriftig stemt.

Behalve het feit, dat Postgate in dit boek dus een hinderlijk Engels standpunt inneemt, wat zich voornamelijk openbaart in neerbuigende, spottende en verachtelijke uitlatingen over de volkeren van het continent, schijnt hij als hooge vorm van geschiedschrijving-de anecdote te hebben verkozen.

De anecdote is natuurlijk als illustratie, als aardigheid in de kantlijn, ook voor de historicus te waarderen. Maar zij kan een grondige analyse van feiten, van geschiedkundige processen en verschijnselen niet vervangen; zij moet aardigheid blijven. Waar het dan in de studie van de geschiedenis om gaat? Onze oude Fruin heeft het, van zijn burgerlijk-liberaal standpunt uit, kernachtig geformuleerd: „De geschiedenis... omvat de ervaring van alle eeuwen en alle volken in zaken van staatsbestuur en maatschappelijke inrichting.” En Karl Marx heeft ons geleerd, dat geschiedenis is de doorgaande worsteling van de klassen. Maar met Karl Marx staat Postgate niet op goede voet. Reeds op blz. 17 vernemen we, dat de jonge Marx 'ietwat galachtig' was, waarmee niet bedoeld is, dat hij een leverkwaal had, maar dat hij een zwartkijker was. Misschien, omdat hij het einde van het kapitalistische stelsel onvermijdelijk achtte? Verderop, bij de beoordeling van de revolutionaire gebeurtenissen in Wenen, horen we tot onze verbazing, dat de Marxisten voor een dergelijke beoordeling een „schema” hebben, dat nagenoeg door hen „verplicht” is gesteld. Wij zouden graag weten, welk schema dit is. En tenslotte wordt dan nog het dialectisch materialisme gekenschetst als een „metafysische fantasie”, wat even onzinnig is als een paard te willen indelen bij de orde van gevleugelde dieren, en wat komisch zou kunnen zijn, als het niet zo bedroevend was. Het is opvallend bij de meeste historici van Labour-huize, dat zij het werk en de ideeën van Marx en Engels, die n.b. tientallen jaren in Engeland leefden, nooit ernstig blijken te hebben bestudeerd.

Zo wordt dan de anecdote het draaipunt in de geschiedbeschouwing van deze Labour-geschiedschrijver. En omdat hij bijzonder veel anecdotes kent en vast wel over een heel kaartstelsel van historische aardigheden moet beschikken, komen wij allerlei amusante zaken te weten, die zich in of althans in samenhang met het jaar 1848 en de grote revolutionaire bewegingen hebben voorgedaan: bij Postgate kunt u nalezen, wat een 'idrotbolische' hoed is, hoe in januari 1848 Londen te lijden had van criminele bendes, hoe er in deftige huizen „gestooid” werd door het personeel (uitsluitend door het personeel!), hoe een der leiders van de Chartisten (de revolutionaire Engelse arbeiders beweging van die tijd) door het dragen van een „slordig, open hemd” op de Franse revolutiemans Marat trachtte te lijken, welke schilderkunstige meesterwerken er in de Mei maand 1848 in Londen tentoongesteld werden, hoe de roomijs-bars van New York waren ingericht, hoe het vegetarisme door sommige excentrieke Britse secten werd gepropageerd, en wat dies meer zij. En mij moet van het hart, dat deze te pas en te onpas opwoekerende voorliefde voor de anecdote de eigenschap heeft, af te leiden van de werkelijke gebeurtenissen, van de werkelijke historische 'moraal', die door de gebeurtenissen van 1848 aan het licht trad, en die wij, bij de door Postgate zozeer verachte 'metafysische' Karl Marx weergaloos vinden uitgebeeld in zijn 'Achtziende Brumaire' - een boekje, waarover Postgate natuurlijk niet spreekt.

Ik wil niet zeggen, dat er bij Postgate ook niet wetenswaardige en soms treffende fragmenten zijn te vinden. Laat men deze nijvere arenlezer op het veld der feitelijke historische kennis geen onrecht doen. Als hij niet te zeer in de 'lollige' toon vervalt - wat hij blijkbaar nu en dan een aanvaardbaar middel acht, om zijn publiek te believen en bezig te houden - kan hij zeer levendig en ook met waarschijnlijk sociaal gevoel schrijven - ergens klopt dan toch het Labourhart, rechts of links, dat doet er weinig toe. Zijn beschrijving van de toestand van de Engelse armoede doet niet onder voor die van Engels; zeer goed is ook zijn karakteristiek van de goudjacht in Californië, die juist in 1848 begon; bijzonder nuttig en verhelderend zelfs zijn bijdrage tot de onthulling van de practijken bij de slavenhandel, die in 1848 nog welig tierde; en hij blijft eerlijk te zijn geraakt door de tragedie van de Parijse Junidagen, waarbij Cavaignac het proletariaat van de Franse hoofdstad met Afrikaanse woestijnmethodes vermorzelde. Was Postgate's boek geheel in die toon en die trant geschreven, het zou, trots alle anti-Marxistische smetten, leesbaar en meer dan dat: informatief geweest zijn.

... Zoals het er nu ligt, zijn z'n gebreken te groot. Over het reeds genoemde Chartisme wordt beslist misleidend door Postgate geschreven. Hij bespot niet alleen deze vroege Britse arbeidersbeweging, maar hij tracht zelfs het Chartisme als een 'overbodige' beweging voor te stellen, die eisen stelde, waaraan door de Britse bourgeoisie in haar wijze wetgeving al lang tegemoetgekomen was (blz. 120-121): Wat Postgate te berde brengt over de schildersgroep der Prae-Rafaelieten, die in deze tijd opkwam als een richting van het puurste symbolisme, dwz. als een vlucht voor de gruwelijke werkelijkheid van het Britse industrialisme, en ook wel als een verborgen critiek daarop, is eenvoudig nonsens, al van vóór het ogenblik af, dat hij ze als 'naturalisten' bestempelt. Filosofische en artistieke vaktermen schijnen moeilijk voor hem te zijn — een op zichzelf al weer Brits verschijnsel, waar noch de wijsbegeerte, noch de kunstbeschouwing ooit diep bij de intelligentia van Engeland in aanzien stonden.

Tot de beschamende uitingen van Postgate's Brits meerderheidsbesef behoort o.m. een karakteristiek van de Grieken, die van 1821-'29 dapper tegen de onderdrukkers van hun nationale zelfstandigheid, de Turken streden: zij bleken, eenmaal bevrijd, zo zegt Postgate, een „kakelend, vuil, wreed, leugenachtig, laf volk”, een „miserabel koninkrijk met een eeuwig bedelende bevolking”, waarvoor hun bondgenoten van eens zich geneerden. Ik geloof, dat zelfs een reactio-nair historicus, wie vrijheidsoorlogen een doorn in het oog zijn, zich gehooed zou hebben vóór zo'n kenschets; de Grieken van de 19e eeuw — en dat weet Postgate evengoed als wij — waren niet bepaald in staat, om als de Engelsen van

diezelfde tijd, met militaire en technische overmacht grote delen van de 'onbeschaaft' wereld in bezit te nemen en uit te persen, om daarvan thuis een welgedaan en cultureel leven te leiden; maar zij waren zeker ook niet laf, en bewezen hun moed telkens weer, als het tegen onderdrukkers ging, tot aan de tegenwoordige tijd toe. En wat het „bedelen" der doodarme Grieken betreft... Men zou Postgate graag verwijzen naar hfdst. 1 van zijn boek, waarin hij het over de armoede in Engeland heeft, en dingen zegt, die wij ook niet voetstoots tot uitgangspunt nemen voor een oordeel, over het Britse karakter. — Zit Cyprus onze Labourman soms dwars?

Neen, Postgate kon het een en ander leren van de Marxistische geschiedbeschouwing. Hij zou dan ook voorzichtiger worden in zijn verklaring van sommige feiten, zoals in de manier, waarop hij de veredelde kookkunst van de kok van de Reform Club, Alexis Soyer, verantwoordelijk maakt voor de toevloed van 'radicale' elementen naar die club, d.w.z. voor de liberale hervormingen der Britse bourgeoisie... Ach ja, ware de neus van Cleopatra niet zo fraai gevormd geweest, het Romeinse Rijk zou niet ten onder zijn gegaan...

Wij hebben al te veel aandacht besteed aan dit boek. Volgens de tekst op de flap heeft het geen 'strekking'. Volgens ons heeft het die *objectief* wel. Het bejammert de sociale ellende, het veroordeelt leed en armoede, het drijft vaak de spot met de gezeten klassen. Maar het verdrinkt in een zee van bijkomstige en niet ter zake doende anecdotes of strekking van de historie van het jaar 1848 zelf. En die was deze: dat de arbeidersklasse mondig begon te worden, dat zij georganiseerd in het strijdperk van de maatschappij-conflicten trad, en dat zij sindsdien als zelfstandige sociale macht, misschien door sommigen wel valt weg te denken, maar realiter niet weg te duwen, daar waar de concrete belangen botsen; dat zij, integendeel pas door zich als klasse te bevrijden de haar ingeschapen historische wet voltrekt en daarmee een einde maakt aan alle klassenmisère.

Voor Raymond Postgate, Labour-historicus, bestaan deze politieke organisatie en historische missie van de proletariërs kennelijk niet. Niet voor niets eindigt zijn boek symbolisch weer met de meester-kok Alexis Soyer, die naar de december-sterren staat te kijken, terwijl elders in Londen enige duizenden hongerlijders zich te goed doen aan het Oudejaarsmaal, dat hij hun als nobel filantroop heeft bereid.

Wij voor ons kennen, als het om de toekomst van de arbeidersklasse, of — als men wil — om de volledige opheffing van sociaal onrecht gaat, aan meesterkoks noch aan de naastenliefde ook maar enige beslissende historische rol toe.

Tenslotte zij opgemerkt, dat er in dit werk een aantal passages voorkomen, die over Nederland handelen. Deze behoren mee tot de beste van het boek. Als wij het wel hebben, zijn deze passages voor een groot deel bijgedragen door de vertalers, Dr. A. Alberts en F. Kool. Wij zouden ons, hierop afgaande, een boek over 1848 in Nederland van hun hand kunnen wensen.

THEUN DE VRIES.

*) Raymond Postgate: 1848; de geschiedenis van een bewogen jaar. H. J. Paris, Amsterdam, 1956. fl. 9,50.

Partijdocumenten:

Verklaring naar aanleiding van de resolutie van het Centraal Comité der C.P.S.U.

Het Partijbestuur van de CPN is op donderdag 4 juli bijeen geweest en heeft het communiqué en de resolutie van 29 juni 1957 van het Centraal Comité der CPSU besproken.

Naar aanleiding hiervan verklaart het Partijbestuur het volgende:

1. Het Partijbestuur van de C.P.N. is ten diepste overtuigd van de onverbidde-lijke noodzakelijkheid van de politiek voor vrede en ontspanning, zoals deze door het 20ste Congres van de C.P.S.U. is vastgelegd en door haar leiding is ten uitvoer gelegd.

Ofschoon de oorlogszuchtige kringen alles in het werk hebben gesteld om de koude oorlog gaande te houden, heeft de ontleding van de mogelijkheid tot ontspanning en tot verhinderend van een nieuwe oorlog, zoals op het 20ste Congres is geschied, haar volle geldigheid bewezen.

Het Partijbestuur is van mening, dat de jongste besluiten van het Centraal Comité der C.P.S.U. de strekking hebben om geduldig en konsekvent, en in vol vertrouwen op succes, deze vredespolitiek voort te zetten. Het ondersteunt dit streven ten volle, daar dit zowel de levensbelangen dient van de gehele mensheid alsook in het bijzonder van het Nederlandse volk.

2. De gunstige vooruitzichten op succes van de vredespolitiek, zoals die door de C.P.S.U. wordt geleid, zijn bewezen door het feit, dat zij steeds meer weerklank vindt en overgenomen wordt door de volksmassa's in de kapitalistische landen. De nieuwe initiatieven uit verscheidene kringen van de bevolking in ons eigen land getuigen hiervan.

Onder andere is de verklaring van het Partijbestuur van de Partij van de Arbeid, waarin het zich voor het stopzetten van de proeven met atoomwapens uitspreekt, een zeer verheugend teken.

Het besluit van de P.v.d.A. heeft des te meer gewicht, omdat het de vrucht is van samenwerking aan de basis van socialisten met verscheidene andere vrede-lievende krachten, waaronder de communisten, voor dit doel.

Dit wordt bevestigd door de passage in de verklaring van de P.v.d.A., waarin gezegd wordt:

„Het Partijbestuur stelt zich achter degenen, die in 'oprecht streven naar vrede, via de regeringen een poging willen doen om te komen tot het verbod van de proeven met atoombomben."

Nu het Partijbestuur van de P.v.d.A. deze uitspraak gedaan heeft, moet de weg gevonden worden om de Nederlandse regering tot optreden te dwingen ten gunste van het staken van de atoombom-proeven.

Lit het communiqué van het Centraal Comité der C.P.S.U. put het Partijbestuur van de C.P.N. het onwankelbare vertrouwen, dat de vredespolitiek zal zegewieren.

3. Het Partijbestuur van de C.P.N. stelt vast, dat de pogingen van de Sowjet-regering en de CPSU tot het scheppen van een sfeer van vertrouwen en wederzijds begrip met de regeringen van de kapitalistische staten, met de sociaal-democratische partijen, de normalisatie van de betrekkingen met Joegoslavië, het afsluiten van een neutraliteits-verdrag met Oostenrijk, de vriendschappelijke ontmoetingen met vooraanstaande politici van India, Indonesië, Egypte, Finland en een reeks van andere staten, ook tot een vergroting van het prestige van de C.P.S.U. en van het communisme in het algemeen hebben geleid.

De besliste houding van de Sowjet-Unie bij het uitdoven van oorlogshaarden, zoals de imperialistische agressie tegen Egypte en de contra-revolutie in Hongarije, heeft iedere illusie van de oorlogstokers, dat het streven naar ontspanning als een teken van zwakte van de Sowjet-Unie kon worden uitgelegd, verdreven.

4. De handhaving en energieke toepassing van de Leninistische partij-opvattingen, waarvan de resolutie van het Centraal Comité van de C.P.S.U. blijk geeft, heeft de volledige instemming van het Partijbestuur van de C.P.N. Zij is in overeenstemming met de beslissende betekenis, die Lenin aan de homogeniteit van de partijleiding toekende.

Het besluit van het Centraal Comité van de C.P.S.U. tot herstel van de eenheid in zijn rijen is in het bijzonder in de huidige internationale situatie een politieke noodzakelijkheid van de eerste rang en een les voor de geheel internationale communistische beweging.

Het Partijbestuur van de C.P.N. heeft besloten over deze vraagstukken een intensieve opklaring in de rijen van de eigen partij en in de arbeidersklasse, in het bijzonder onder de sociaal-democratische medewerkers, te brengen.

5. De resolutie van het Centraal Comité brengt op heldere en openhartige wijze de problemen van de C.P.S.U. aan de internationale arbeidersbeweging ter kennis.

Het Partijbestuur van de C.P.N. spreekt zijn waardering uit voor de wijze, waarop hier de partij, die aan het hoofd staat van de strijd voor het socialisme, tegenover de broederpartijen en de internationale arbeidersklasse verantwoordelijkheid aflegt van haar daden.

Dit nieuwe blijk van proletarisch internationalisme van de C.P.S.U. versterkt ons volle vertrouwen in haar en haar streven.

Het Partijbestuur van de C.P.N. onderstreept in verband hiermede de noodzakelijkheid tot het nog hechter maken van de internationale solidariteit van onze partij en van alle strijders voor vrede en socialisme in Nederland met de Sowjet-Unie.

6. Het besluit van het Centraal Comité van de C.P.S.U., gericht op consequente en doeltreffende voortzetting van de politiek van co-existentie en ontspanning en verhinderend van een atoombomoorlog, moet voor onze partij en voor alle vredesvrienden een nieuwe, machtige impuls zijn tot ontwikkeling van de activiteit van de volksmassa's op een zo breed mogelijke schaal voor vrede en ontwapening, met als meest dringende stap daartoe het staken van de proeven met atoomwapens.

5 juli 1957.

HET PARTIJBESTUUR DER C.P.N.

Gepubliceerd in De Waarheid van 6 juli 1957

Besluit over de inhoud en verspreiding van De Waarheid

Het Partijbestuur van de C.P.N. heeft in een van zijn laatste zittingen na een uitvoerige discussie over de inhoud en de verspreiding van „De Waarheid”, de volgende resolutie aangenomen:

1. Het Partijbestuur acht het noodzakelijk dat de inhoud van „De Waarheid” voornamelijk gericht is op die kringen van de bevolking, waarop de Com-

munistische Partij zich voornamelijk steunt en die zij verder winnen wil, namelijk de arbeidersklasse en de andere vredelievende en progressieve krachten.

In de inhoud van de krant moeten 3 elementen overwegen:

a. de strijd voor vrede en nationale zelfstandigheid in de strijd tegen de reactie (Romme);
b. de dagelijkse belangen-strijd van de arbeiders in bedrijven en vakverenigingen, waarbij de krant leiding geven moet;
c. een uitvoerige en op marxistisch-leninistisch inzicht steunende berichtgeving over de socialistische landen.

2. De verdere inhoud van de krant moet bestaan uit dat soort algemeen nieuws en ontspanningslectuur, waaraan de arbeiders en progressieve lezers behoefte hebben, waarbij sensatiezucht vermeden moet worden.
De sportrubriek mag daarbij niet overheersen.

3. Met het oog op de sterkere positie van de C.P.N. in Amsterdam in verhouding tot andere gebieden, moet de Amsterdamse editie van de krant bijzonder verzorgd worden en op de belangstelling van de Amsterdamse lezers zijn ingesteld.

4. De partij moet in grotere mate dan tot dusver de krant gebruiken om agitatie in de bedrijven en gemeenten te voeren door middel van speciale artikelen en beschouwingen, die als overdruk of speciale uitgaven verspreid worden.

5. Uitgaande van de juiste opvatting, dat de werving van abonne's tot het dagelijkse werk van de partijafdeling behoort, acht het Partijbestuur nochtans dat hiervoor krachtige leiding onmisbaar is vanuit het Partijbestuur en de directie van de krant.

Teneinde deze te versterken, besluit het Partijbestuur pgt. H. Verheij te belasten met de taak van partijsecretaris voor de pers.

Gepubliceerd in De Waarheid van 6 juli 1957.

Besluit over „Politiek en Cultuur”

Het partijbestuur van de C.P.N. heeft op één zijner jongste zittingen het volgende besluit genomen:

„De internationale discussie in de communistische beweging waarin zich verschijnselen voordoen van revisionisme en dogmatisme, wijst op de noodzaak om de activiteit op ideologisch gebied te versterken.

Het theoretische maandblad „Politiek en Cultuur” is van grote betekenis voor de oriëntering van de partij en de levende toepassing van het marxisme-leninisme.

Het is nodig de verspreiding er van uit te breiden onder de leden van de partij en onder al degenen, die zich op de hoogte willen stellen van de ideologische grondslagen van onze partij.

De inhoud van P. en C. zal verbeterd dienen te worden, waarbij veel aandacht moet worden besteed aan de behandeling van de volgende thema's:

* de ontwikkeling van het Nederlandse kapitalisme (de economische ontwikkeling; de klassenstrijd; de krachtsverhoudingen tussen de klassen; de ontwikkeling van landbouw en middenstand; de ontwikkeling en spreiding der arbeidersklasse; de ontwikkeling van de vrije beroepen (het intellect);

- * de internationale positie van Nederland; -
- * de ineenstorting van het koloniale stelsel; de ontwikkeling in Indonesië en het werk van onze zusterpartij, de P.K.I.;
- * de ontwikkeling en de politiek van de Sowjet-Unie en de andere landen van het socialistische wereldstelsel;
- * de vraagstukken van de internationale toestand, met bijzondere aandacht voor de Duitse kwestie;
- * de problemen van de sociaaldemocratie (haar algemene principes, de stromingen — nationaal en internationaal — haar ontwikkeling);
- * de ontwikkeling van de partijen in Nederland;
- * de vraagstukken van de vakbeweging; van de jeugd- en vrouwenbeweging;
- * de problemen van de partij;
- * de betekenis van de burgerlijke democratie; de betekenis van de godsdienstige stromingen in ons land;
- * de geschiedenis van Nederland.

Het Partijbestuur roept de partijleden op, zich te abonneren op „Politiek en Cultuur” en abonnees te werven. Het wekt de afdelingen op, in de afdeling een P. en C.-agent aan te wijzen, die de verspreiding ter hand neemt en rechtstreeks in contact staat met de redactie en administratie van P. en C.

Het besluit pgt. Jaap Wolff als redacteur aan te stellen en een steunfonds in te stellen, waarvan de gelden zullen worden gebruikt voor de verbetering van „P. en C.”

Gepubliceerd in De Waarheid van 12 juli 1957.

Nieuw verschenen boeken

Clara Zetkin, Ausgewählte Reden und Schriften. Deel I. 1889—1917. 800 pag. Geb. f 8.50. Uitgever: Dietz Verlag, Berlin 1957.

Luis Dornemann, Clara Zetkin. Ein Lebensbild. 439 blz. Geb. f 7.50. Uitgever: Dietz Verlag, Berlin 1957.

China in Transition. Een bundel artikelen uit het maandblad China Reconstructs uit de jaren 1952—1956. 434 pag. Geb. f 6.90. Uitgever: China Reconstructs, Peking 1957.

Bruno Baum, Widerstand in Auschwitz. Een boek over het verzet van de gevangenen in het concentratiekamp. 109 blz., geb. f 4.—. Uitgever: Kongress Verlag, Berlijn 1957.

Political Economy. A textbook issued by the Economics Institute of the Academy of Sciences of the USSR. Engelse vertaling van de tweede druk van de in Moskou verschenen uitgave. Geb. f 12.40. Uitgever: Lawrence and Wishart, London 1957.

**Boris Polewoi, de beroemde schrijver
van een beroemd boek, schreef een
nieuwe aanwinst voor uw boekenkast:**

GOUD

**een avonturenroman van de beste soort!
spanning en humor!**

**680 blz. kunstleren band
prijs geb. f. 4.90
verkrijgbaar bij Pegasus
en via de erkende boekhandel**

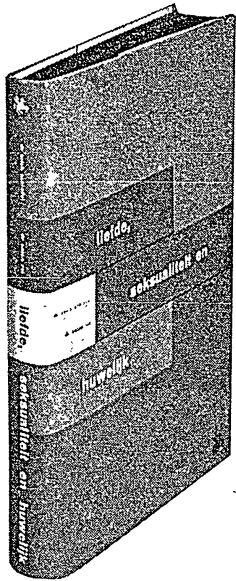

Zojuist verschenen:

liefde, seksualiteit en huwelijk

door Dr Erich Schindel en Dr Anton Rot

De nederlandse vertaling en bewerking is
van Dr Jules de Leeuwe.

Dit werk neemt vooral daarom een eigen plaats in, daar het zich niet alleen bepaalt tot uiteenzettingen over het geslachtsinstinkt, geslachtelijke verrichtingen, stoornissen en geboorteregeling in louter biologische zin, maar tevens de kenmerkende maatschappelijke kant van al deze verschijnselen en processen binnen de mensengemeenschap belicht.

228 blz., prijs f. 7.90

PEGASUS

in de erkende boekhandel verkrijgbaar

september 1957

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

Comenius leeft!

door **Frantisek Kahuda**

minister van onderwijs en cultuur van de
Tsjecho-Slowaakse Republiek

**vreedzame coëxistentie van
twee wereldstelsels**

**nieuwe organisatievormen
in de Sowjet-Unie**

17e jaargang, nr

9

40 cent

De titelpagina van de oorspronkelijke uitgave van Comenius' Opera Didactica Omnia, zoals deze in 1657 in Amsterdam verscheen.

17e jaargang no. 9

september 1957

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

COMENIUS LEEFT!

door **Frantisek Kahuda**

minister van onderwijs en cultuur van de Tsjechoslowaakse Republiek

De redactie van Politiek en Cultuur is verheugd, een speciaal voor dit nummer geschreven artikel over Comenius van de hand van de Tsjechoslowaakse minister van Onderwijs en Cultuur, Frantisek Kahuda, te kunnen publiceren.

Comenius (1592—1670), wiens „Opera Didactica Omnia” 300 jaar geleden te Amsterdam is verschenen, wordt niet alleen geëerd in zijn eigen land, maar overal ter wereld. In het bijzonder ook in Nederland, waar hij een wijkplaats vond toen de gruwelen van de oorlog Midden-Europa teisterden en hij moest vluchten voor wrede geloofsvervolging. Veertien jaar van zijn leven bracht hij door in ons land; zijn laatste rustplaats vond hij in Naarden. Comenius' naam symboliseert voor ons de vriendschap tussen de volkeren van Tsjechoslowaakse en Nederland.

TOT de belangrijkste culturele gebeurtenissen van dit jaar behoren de plechtigheden, gewijd aan de nagedachtenis van de persoon en de werken van Jan Amos Komensky, beter bekend als Comenius. De directe aanleiding hiertoe is het feit, dat 300 jaar geleden een verzameling van Comenius' pedagogische werk „Opera didactica omnia” in Amsterdam werd uitgegeven. Doch alleen al de spontaneïteit, waarmee deze herdenking werd begroet, en waarmee ze uitsteeg boven een nationale Tsjechoslowaakse zaak, is er het bewijs van, dat de nagedachtenis aan deze grote humanist, filosoof en opvoeder niet slechts een zaak van uiterlijke actualiteit is.

Als aanhangers van de wetenschappelijke wereldbeschouwing, als pioniers van de menselijke vooruitgang onderzoeken wij alles wat levenskrachtig is — of het nu een bestanddeel is van de nalatenschap der vervlogen eeuwen of een ontluikend element van de toekomst. En ook omdat wij in de ideeën van Jan Amos Comenius grote, actuele en inspirerende lessen vinden, hebben wij deze plechtigheden georganiseerd teneinde te bewijzen, dat het socialistische heden trots is op het humanistische streven van Comenius, op zijn belangrijkste ideeën, die zich duidelijk uitspreken ten gunste van een betere maatschappijvorm, ten gunste van de wetenschap, ten gunste van de democratisering van het onderwijs, ten gunste van de voortuitgang en dat het aandenken aan Comenius ons herinnert aan een bron verfrissend, sprankelend water.

Wij eren hiermee de nagedachtenis van een der grootste zonen van het Tsjechische volk, een denker, die er in geslaagd is de ideologie van de vroegere sociale bewegingen van het volk — met name de traditie van de Tsjechische Hussieten ¹⁾ — harmonisch te verbinden met de Europese humanistische cultuur, met de meest vooruitstrevende stromingen van de filosofie en pedagogie, die tot in de helft van de 17e eeuw bemerkbaar waren.

Indien wij uitsluitend de nagedachtenis van Comenius zouden eren, zouden wij het toelaten, dat het verheven beeld van Comenius tot het verleden behoort. Er zijn in zijn geschriften beslist vele gedachten, die hij zelf als een plan beschouwde en die vandaag al bij voortdurend worden verwezenlijkt. In zijn werken zijn echter ook niet weinige ideeën, die nu al hun levenskracht hebben verloren. Niet alle opvattingen van Comenius kunnen wij als juist overnemen. Zijn opvattingen konden niet anders zijn dan een afspiegeling van de tegenstellingen in de overgang van het ene tijdperk naar het andere — temidden waarvan hij leefde —, als tegenstellingen, die de stuwende kracht maar ook de zwakte van die tijd waren.

Comenius is veelzijdig met een ongeëvenaarde scherpzinnigheid diep in de problemen doorgedrongen, hij begreep zo zeer hun betekenis en hun tendens, dat zijn conclusies en oplossingen niet slechts betekenis hadden voor het moment. Gerekend naar hun draagwijdte hebben zij hun tijd overleefd, en zijn zij ook heden nadrukkelijk aan de orde, juist heden, nu veel dat Comenius in de kiem ontdekte en oploste, al rijp is geworden en opgelost kan en moet worden.

Vandaar, dat we in de rijkdom aan gedachten van Comenius ook een program vinden.

Het is evenwel ook het persoonlijke heldhaftige voorbeeld van Comenius, dat hem in het bewustzijn van ons volk terecht een plaats inruimt onder onze dapperste persoonlijkheden.

Zijn levenslot was een aaneenschakeling van ellende en onoverkomelijke moeilijkheden, persoonlijk ongeluk en onpersoonlijk verlangen,

1). Een reformatorische beweging in Tsjechië, dat in de 14—15de eeuw een van de economisch en cultureel meest ontwikkelde gebieden van Europa was. De hervormingsbeweging tegen het Rooms-Katholicisme bracht in godsdienstige vorm het verzet van de boeren en handwerkers tegen het feodale juk tot uitdrukking. In Tsjechië verenigde deze beweging zich met de nationale bevrijdingsstrijd tegen de Duitse expansie. De beweging is genoemd naar haar leider Jan Hus (1371—1415), die op de brandstapel stierf. De Tsjechische Broeders, waarvan Comenius de gekozen leider was, stammen als godsdienstige groep van de Hussieten af.

van rusteloze strijd voor de verzoening van alle mensen, een pelgrimstocht vol tegenstellingen op zoek naar de harmonie van het leven.

VANWAAR kwamen al deze activiteit en de bewonderenswaardige vijft, die in het geheel niet in overeenstemming waren met de verstarde Middeleeuwen en die uit de zo zwaar beproefde dulder een verkondiger van het menselijk geluk maakten?

Het genie van Comenius werd wakker geschud door de dagelijkse behoeften van het vaderland, van het eigen volk, door het ideaal van de vergane roem der Hussieten en het beeld van verwoesting en reactie na de slag bij de Witte Berg ²⁾. Comenius' vijft werd gevoed met de vruchten van onze volkscultuur en van de humanistische cultuur, die destijds Europa deed herleven.

Beziel door de cultuur van de nieuwe tijd, waarmee hij al tijdens zijn studiën in het buitenland bekend raakte, spoedde hij zich al in zijn jeugd — vaak slechts in gedachten — naar huis als boodschapper en medeschepper van het algemene volksonderwijs. Hij riep de andere Tsjechische geleerden op, hun wijsheid niet in de Latijnse boeken of binnen de vier muren van de studeerkamers op te sluiten. Hij ontplooidde een groot program van het deelnemen van de intellectuelen aan het verhogen van het culturele en levenspeil van het volk. Met zijn werk, dat op de culturele behoeften van zijn vaderland gericht was, begon hij een nieuwe opmerkelijke fase van langdurige inspanningen der Tsjechen voor de democratisering van het onderwijs en de wetenschap. Zijn activiteit kunnen wij van het begin af aan als een edel, cultureel missiewerk beschouwen, als een bezield uitdrukking van het nationale humanisme, als het streven de verst ontwikkelde landen op het gebied van de culturele ontwikkeling in te halen en voorbij te streven. De wens, alles te moderniseren, tot leven te wekken en te inspireren, wordt weerspiegeld in zijn werken over de taalwetenschap, zijn streven naar het invoeren ook van economische nieuwigheden, zijn studie over de geschiedenis van het leven en de stammen in Moravië, zijn reizen voor het samenstellen van een landkaart van het Moravische land. Van de aanvang af verbond hij de vraagstukken van het staatkundige en nationale leven met de sociale problemen. Vele van zijn werken houden zich uitsluitend met het sociale onderwerp bezig. Uit deze werken blijkt, hoe nauwkeurig hij het leven van alle lagen der toenmalige maatschappij kende, hoe nauwkeurig zijn waarnemingen waren.

De analyse van en critiek op de toenmalige maatschappij kenmerken zich door een onweerlegbare sympathie en hartstochtelijk medegevoel met het leven van de armen. Zijn oproepen, hun lasten te verminderen, zijn striemende verwijten, die hij aan het adres van de heersers richtte, laten er bij niemand twijfel over bestaan, aan wiens kant hij stond. Comenius trad in zijn werken uiteraard niet buiten het raam van de feodale maatschappijvorm, maar hij schreef vaak over de schreuwende tegenstellingen en het moeilijke leven van de armen.

2). De slag bij de Witte Berg had plaats in 1620, tijdens de dertigjarige oorlog. Tsjechië leed in deze slag de nederlaag en verloor haar nationale zelfstandigheid. De gemeente der Tsjechische Broeders werd uiteengeslagen. In 1621 werd de stad, waar Comenius woonde, geheel verwoest. Zijn manuscripten en bibliotheek gingen verloren. In het daarop volgende jaar stierven zijn vrouw en kinderen.

NA de nederlaag op de Witte Berg, waar ook de lichamelijke en geestelijke veiligheid van Comenius in gevaar verkeerden, verloor hij zijn levenszekerheid, zodat hij aan het slot van het „Labyrinth”³⁾ adviseert alles met gelatenheid te dragen, alles op te lossen met „de terugkeer in het eigen hart en bij gesloten deur”. Dat duurde evenwel slechts korte tijd. Later veroordeelde hij deze oplossing als uitzichtloos en egoïstisch. Hij liet niet af, de tegenstellingen van het leven te onderzoeken, hij onderzocht weer de betrekkingen en belangen van de mensen. Hij nam ook diverse keren een tegenstrijdige verscheidenheid van hun streven en aanzienlijke verschillen in hun opvattingen waar. Hij vergeleek dat met de werkelijkheid. Hij was van oordeel, dat, daar er slechts één werkelijkheid bestaat, er ook slechts één waarheid over kan bestaan, één enkel inzicht, dat juist is. Het verschil in opvattingen en streven achtte hij een gevolg van een verkeerd inzicht, van verschillen door gebrek aan voldoende kennis. Hij meende, dat wanneer hij het ware inzicht voor allen zou kunnen bereiken, hij daarmee ook de eenheid van denken zou kunnen garanderen en daarmee ook de harmonie van het streven van allen en zo de harmonie in de gehele menselijke samenleving. De opvoeding van allen zou volgens Comenius leiden tot verbetering van allen.

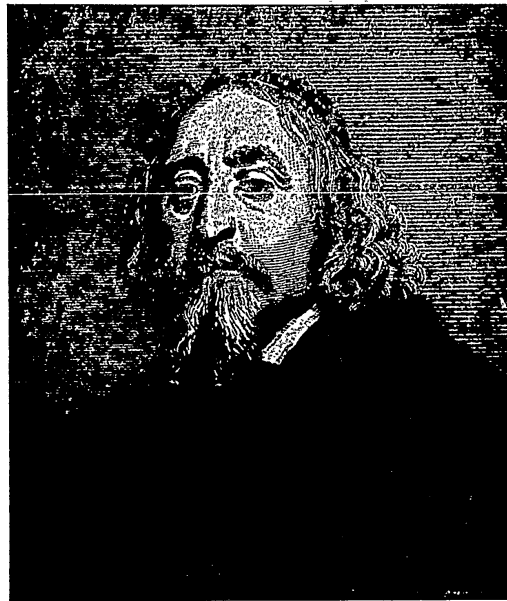
Hij geloofde in de krachten van zijn tijd, maar nog meer geloofde hij in de toekomst. Hij geloofde in zijn tijdgenoten, maar nog meer had hij zijn hoop gebouwd op de jeugd. In haar zag hij de redder van betere omstandigheden en van een gezond geworden volk.

De school van die tijd stond slechts aan de jeugd uit voornamen huize onderwijs toe. Er werd les gegeven in het Latijn, niet in de moedertaal. De kennis bestond slechts in woorden. Het onderricht was demagogisch, onvolledig, vervelend en wreed. Het onderwijs werd niet zo gegeven, dat de vergaarde kennis praktisch kon worden toegepast.

Jan Amos Comenius onderwierp derhalve de toenmalige school aan een kritische analyse vanuit het standpunt van de maatschappelijke middelen en doeleinden tot welke hij in zijn filosofie was gekomen. In zijn boeken proclameerde en analyseerde hij de theorie en organisatie van het moderne schoolwezen en werd zodoende de grondlegger van de pedagogische wetenschap in het algemeen.

Hij verlangde, dat „allen alles en overal moeten leren” zonder onderscheid van sociale positie of religie, allen in de moedertaal, en niet alleen jongens maar ook meisjes, niet alleen in steden maar ook in elk dorp. Comenius belichtte met uitzonderlijk pedagogisch inzicht als eerste de methoden van het aanschouwelijk onderwijs, die in tegenstelling tot het scholastische en slechts op woorden berustende onderwijs, uitgingen van de kennis van de dingen zelf en van voorbeelden tot regels kwamen. In zijn leerboeken werkte hij een geheel van leerstof uit, die in overeenstemming was met het begrip en de interessen van het kind. Hij plaatste de ethos van het onderwijzersambt op een ongekende hoogte, niet alleen doordat hij van de onderwijzers verlangde, dat zij de leerlingen door eigen voorbeeld tot eenheid van denken, woorden en daden zouden inspireren en zodoende de harmonie tussen onderwijs en opvoeding tot stand zouden brengen, maar ook doordat hij verlangde,

3). De volledige titel van dit werk is „Het Labyrinth van de Wereld en het Paradijs van het Hart.” Het is een allegorie, waarin een pelgrim wordt beschreven die reist door een stad, welke de wereld symboliseert.

J. A. Komensky (Comenius)

Portret door M. Svabinsky

dat de school „een werkplaats van de menselijkheid zij”, waarin discipline het resultaat van de belangstelling der leerlingen en de liefdevolle eisen van de onderwijzer is.

Hij was de eerste, die het lesgeven niet op de traditionele individuele manier zag, maar al modern, collectief, in de klas met een nauwkeurige interne regel en met een rooster. Comenius' werk over de opvoeding van kinderen tot het zesde levensjaar, zijn trapsgewijze indeling der scholen, zijn streven naar het scheppen van een onderwijssysteem voor volwassenen, zijn praktische en wetenschappelijk-pedagogische inspanningen — dat alles deed zijn werk pionierswerk zijn.

Comenius' democratisch opvoedingsprogramma had zijn oorsprong in de filosofie van de opvoeding en verbetering van de gehele maatschappij en was er een bestanddeel van. Als een logische consequentie hiervan openbaarde zich in het werk van de grote denker ook anderszins een ruim, wetenschappelijk, progressief en vredelievend streven:

HET was een zware slag voor Comenius, dat de nederlaag op de Witte Berg zijn programma van het opstuwen van het Tsjechische culturele leven onderbrak. Maar het actieve patriottisme en zijn liefde voor de

vrijheid werden niet geketend door vijandigheid en egoïsme. Integendeel. De verdraagzaamheid van Comenius was de vrucht van zijn overtuiging, dat het geluk van zijn eigen volk mede wordt bepaald door het geluk van de andere volken en dat dit niet anders denkbaar was dan in vrede voor allen en in internationale harmonie. Daar de belangen van Tsjechië in overeenstemming waren met de vooruitstrevende belangen van de Europese politiek, daar ons land het brandpunt was van de strijd tegen het feodalisme, hadden de Tsjechische vooruitstrevende lagen het grootste belang bij het ontstaan en de versterking van alles wat de moderne mensheid ten goede kon komen. Het verbeteren van de menselijke aangelegenheden werd de voorwaarde voor het opwaarts ontwikkelen van het leven der eigen natie; Comenius' dienst aan het eigen volk sloeg om in de dienst aan de mensheid.

Het streven van Comenius naar universaliteit bracht hem van het onderzoek en van de methoden tot het onderzoeken van de inhoud der kennis, van de vraag „hoe“ men een juist inzicht kan verwerven naar de vraag „waarmee“ daaraan een inhoud te geven. Derhalve streefde hij er naar, zulk een wetenschappelijk systeem, een systeem van grondbegrippen tot stand te brengen, dat voor allen begrijpelijk, overtuigend en aanvaardbaar zou zijn. Hij moest daarbij de grootste ideeën van zijn tijd, die hij vanuit het gezichtspunt van zijn opvoedingsfilosofie beoordeelde, tegen elkaar afwegen. Was de opvoeding voor hem de sleutel van de wereld, de wereld was voor hem een wereld van de opvoeding en de filosofie een zaak van de praktische organisatie van het leven.

Het is derhalve niet juist bij het beoordelen van Comenius, de pedagoog Comenius te scheiden van de filosoof Comenius. Het is niet mogelijk zijn filosofie oppervlakkig te onderschatten, indien wij bedenken, dat de hervorming van al het menselijke weten, die Comenius in de zin had, op zich zelf al een hoogst filosofische onderneming was. Dit laat zien, hoe Comenius tegen de wereld, het leven en de mens stond.

Comenius sprak zijn overtuiging uit over de objectieve existentie van de dingen. Hij schreef b.v. in zijn „Didactica“: „Het zijn de dingen op zich zelf, die bestaan, ook al houden noch het verstand noch de taal zich er mee bezig. Het verstand en de taal hebben slechts dingen tot onderwerp en zijn daarvan afhankelijk“.

Comenius sprak de overtuiging uit, dat de mogelijkheid van de volmaaktheid der wereld en de mogelijkheid ze te vervolmaken, bestaan. In zijn geschriften bespeuren wij een gerechtvaardigd zelfbewustzijn, dat kenmerkend is voor de tijd van de toenmalige grote ontdekkingen en uitvindingen.

Comenius bewondert de macht van het menselijke verstand, hij koesterde grote achting voor de mens, het meest harmonische en verhevne aller schepselen. Hij geloofde in de goedheid van de menselijke natuur. Hij wilde dat de mensen, die werden geboren om mensen te zijn, hun leven op aarde goed zouden leven. De vrijheid verbond hij met de verantwoordelijkheid en liefde tot het geordende leven. Opdat het leven waarlijk gelukkig en vrij zou zijn, moest nog veel werk worden verzet. Op de eerste plaats stelde hij de onoverwinnelijke arbeid, die hij als een wezenlijke grondslag van het leven beschouwde.

Het is nuttig in dit verband er op te wijzen, dat deze opvattingen in strijd waren met de destijds geldende inzichten over de mens, de erfelijk belaste zondaar, over het leven als een tranendal, over de arbeid

als een straf, die aan het mensengeslacht was opgelegd. Het wordt daardoor duidelijk, waarom de vrome bisschop Comenius van niet-rechtgelovigheid en een overmaat van toegevendheid werd beschuldigd, en waarom Comenius aan de andere kant — als zeer gelovig mens — zijn overtuiging verdedigde, dat praktische daden belangrijker voor de religie zijn dan theologische twisten.

Het zou niet in overeenstemming zijn met de waarheid, indien iemand zich de filosofie van Comenius voorstelt als een ideologisch gebouw, dat vanuit het standpunt van de wetenschappelijke wereldbeschouwing aanvaardbaar is. Dit was de filosofie van Comenius niet en kon het ook niet zijn. Moderne en wetenschappelijke ideeën gingen er hand in hand met de gissingen van de Middeleeuwen; elementen van materialistische opvattingen over de werkelijkheid en trekken van het sensualisme⁴⁾ voerden de strijd met een aantal idealistische misverstanden en vooroordelen, welke in die tijd tengevolge van onvoldoende kennis voortdurend werden verkondigd. De filosofie van Comenius is de vrucht van zijn tijd en mag niet als een triomf der ideeën beschouwd worden, doch in tegendeel vanuit het gezichtspunt van de triomf der ideeën, vanuit het gezichtspunt van de wetenschappelijke wereldbeschouwing. Daarmee ontnemen wij haar niet haar historische verdiensten en overdrijven die aan de andere kant ook niet. Op die manier kunnen wij blootleggen wat nog levenskrachtig in haar is en niet herhalen, wat reeds verouderd is.

EEN van de waardevolste kanten van de conceptie van Comenius is die, dat filosofie en politiek niet langer een aangelegenheid van een uitgelezen gezelschap zijn, maar de aangelegenheid van het grote collectief der volkeren worden. Comenius kwam dan ook op voor het scheppen van een zodanige filosofie, die naar haar inhoud voor het gewone volk toegankelijk en vatbaar was. Ter ondersteuning van de verbreiding van onderwijs en cultuur stelde Comenius voor, dat de geleerden en kunstenaars van alle staten elkaar wederzijds zouden informeren, ondersteunen en aansporen. Comenius stelde een plan op voor een internationale organisatie voor wetenschappelijk onderzoekingswerk, wetenschappelijke verbonden, reizen en publicaties. Comenius werd een hervormer van grote allure, grondlegger van het welzijn van de moderne mensheid. Zijn grote plannen toeren boven de werken van andere utopisten uit, omdat het toekomstbeeld van de nieuwe maatschappij niet wordt geschilderd als een organisatie op een eenzaam eiland of op een geïsoleerde plaats, als werk van een geniale uitverkorene. Comenius geeft nauwkeurige aanwijzingen, hoe het streven van alle mensen, een volmaakt leven voor allen en overal te scheppen, en een werkelijk menselijk karakter van de gehele maatschappij er dienden uit te zien.

Dit democratiserende streven verbond hij met de verplichting het door vredelievende politiek te waarborgen. In de politiek eiste hij als een onvoorwaardelijke grondslag een wederzijds begrip en waardering, het respecteren van de waarheid, welke boven de egoïstische belangen staan.

Met een alzijdige argumentatie keerde Comenius zich tegen roof-

4) Sensualisme: de filosofische richting, die er van uitgaat, dat de zintuigelijke waarnemingen het begin zijn van alle kennis.

oorlogen, waarin hij terecht iets dierlijks zag, dat de mens onwaardig is. Hij kwam op voor een verstandige overeenstemming, die orde zou scheppen, waar de ene staat de andere niet zou hinderen en nog minder de andere staat zijn regering zou opdwingen. In een reeks geschriften van Comenius, niet alleen in de „Vredesbode“⁵⁾, kunnen wij vele vredesoproepen lezen:

„Wanneer enkele afzonderlijke mensen door roof rijk geworden zijn — vroeg Comenius zich af — hoeveel mensen werden van al hun vermogen bestolen en tot de bedelstaf gebracht? Wanneer de een of andere kant er op pöchte, dat ze een aantal vijanden (wat voor vijanden waren dat? Broeders en burenl) vernietigd heeft, rekenen wij uit, hoeveel van haar eigen mensen ze heeft verloren... Is het voordelig vreemd bloed met eigen bloed te vergieten? Is het voordelig een schip in de grond te boren, waarop tegelijk met jou je vijand zit, opdat jullie beiden ten gronde gaan?”

Zo sprak en bezwoer hij tot het eind van zijn leven. Hij hield niet op te hopen, dat ondanks het vergeefse van zijn pogingen zijn plannen ten uitvoer te brengen, men er uiteindelijk gehoor aan zou schenken en dat ze hun verdienste zouden hebben voor een wijze en rechtvaardige organisatie van de maatschappij.

De plannen van Comenius konden niet gebaseerd zijn op de preciese kennis van de objectieve wetten van de maatschappelijke ontwikkeling. Derhalve konden de krachten niet gevonden worden, die deze plannen moesten uitvoeren. Tot vandaag aan toe hebben ze echter niets van hun levensvatbaarheid en actualiteit verloren.

„Denk niet”, schreef de filosoof Herder over deze plannen, „dat zulke utopische dromen overbodig zijn. De waarheid, die er in verscholen ligt, heeft een diepe zin. Zulke vrome mensen zweven niet naar de maan, maar blijven op aarde, en wanneer hun tijd komt, rijpen ze tot de daad”.

Men kan zeggen, dat de behoefte van de maatschappij aan een nieuw leven, een vreedzaam samenleven en een alomvattende internationale samenwerking, waarvan Comenius in zijn geschriften de kiemen juist zag en trachtte ze op te lossen, reeds aanwezig is. Het ontbreekt ook niet aan de krachten, die de sociale, wetenschappelijke en culturele vooruitgang ten gunste van alle mensen verzekeren. De utopische plannen zijn reële taken geworden. De ideeën van Comenius leven en bieden zich tot samenwerking aan dit werk aan.

Uit deze schets blijkt al, welk een aansporingen deze ideeën bevatten. De actualiteit, de moderne geest, de hartstochtelijke en vruchtbare verdediging van de sociale vooruitgang, culturele opbloei en de vreedzame verstandhouding tussen de volkeren, vervat in de voorstellen van Comenius, dwingen ons tot nadenken en tot het streven ons al het waardevolle dat ze bevatten, te nutte te maken.

In het vindingrijke, onvermoeide streven, het welzijn van het volk te dienen, in zijn patriottische activiteit, in zijn pogingen zijn vaderland tot het peil van de verst ontwikkelde landen op te heffen, zien wij het voorbeeld van Comenius.

Het verlangen van Comenius naar kennis, zijn verlangen wetenschappelijk nauwkeurige kennis te vergaren, de liefde voor de waarheid —

5). Een boodschap, die Comenius persoonlijk overhandigde aan de afgevaardigden op de vredesbesprekingen te Breda in 1667. Deze besprekingen moesten de Tweede Engelse oorlog beëindigen. Comenius riep de Hollanders en de Engelsen op tot vrede.

Comenius sterkt ons met zijn positieve ingesteldheid. Hij was immers de meest betrouwbare bondgenoot van de menselijke vooruitgang —, dat alles dient ons tot voorbeeld.

een van de verlichtste en blijmoedigste mensen met zijn diepe en duidelijke betrekkingen ten opzichte van het leven, de mens, de arbeid.

Comenius beurt ons, door zijn democratisme op, door zijn liefde voor de vrede, die hij nimmer op één lijn stelde met het lage defaultisme.

In verlerlei opzicht kunnen wij in de „Leraar der Volkeren”, de opvoeder, filosoof en politicus Comenius de waardige voorganger van de tegenwoordige vooruitstrevende inspanningen der mensheid zien.

ZIJN nalatenschap vereist waardige leerlingen en scheppers. Eerst dat volk is Comenius' volk, dat zijn ideeën kent, ze verdiept en ten uitvoer brengt. Eerst dat land is het vaderland van Comenius, waar het volk de macht in eigen handen neemt.

De volksregering en het heersende volk van Tsjechoslowakije hebben daarom de herdenkingsplechtigheden, gewijd aan Jan Amos Komensky, met vreugde geopend. In tien jaren volksdemocratie werd in Tsjechoslowakije veel meer gedaan voor de idealen van Comenius dan door de vroegere maatschappijvormen in honderden jaren.

Daarom hebben de feestelijkheden een actief karakter. In Praag werd begonnen met de bouw van een Komensky-museum. Er werd een tentoonstelling geopend over de persoonlijkheid en het werk van Komensky. In een fraaie, met veel zorg vervaardigde uitgave zijn de pedagogische geschriften „Opera didactica omnia” uitgegeven. Het eerste deel van een kostbare uitgave der verzamelde werken van Comenius is verschenen. De geleerden en kunstenaars hebben een reeks boeken en geschriften over Comenius voor de druk gereed gemaakt; in de gehele republiek worden bijeenkomsten met lezers georganiseerd. De faculteiten van de hogescholen, professoren en academici bereiden zich voor op het internationale Comenius-congres, dat begin september in Praag plaats heeft en waar vooraanstaande geleerden uit geheel Europa en ook uit enige landen buiten Europa bijeen zullen komen. Er zijn nieuwe portretten en plaquettes aan Comenius gewijd. In enige plaatsen, waar Comenius leefde en werkte, worden gedenktekens onthuld, die door de beste Tsjechoslowaakse beeldhouwers zijn vervaardigd. In de onderhandelingen tussen de Nederlandse regeringsvertegenwoordigers en de Tsjechoslowaakse vertegenwoordigers werd overeengekomen, dat ook in Amsterdam en Naarden, waar Comenius leefde en werkte en waar hij begraven ligt, gedenktekens ter nagedachtenis van J. A. Comenius zullen worden onthuld, vervaardigd door de Tsjechoslowaakse staatsprijzdragers V. Makovsky en J. Lauda.

Ook vooruitstrevende organisaties van wereldbetenken nemen aan de derde Comenius-herdenking deel. De Wereldvredesraad heeft Comenius de eerste plaats ingeruimd onder die personen, wier nagedachtenis door de vredelievende mensheid dit jaar wordt geëerd. Ook de Unesco — het orgaan van de Verenigde Naties voor onderwijs, wetenschappen en cultuur — herdenkt Comenius met een boek en voordrachten in de bij de Unesco aangesloten landen.

De jubileumherdenking krijgt daarmee een waardevolle inhoud.

Wij kunnen wel zeggen, dat een van de grootste zonen van de mensheid, Jan Amos Komensky (Comenius) verdiende roem ontvangt.

Vreedzame coëxistentie van twee wereldsystemen

Het kapitalisme als economisch stelsel berust op uitbuiting en winst, met de daarmee samenhangende klassenstrijd. Het wordt gedreven naar voortdurende uitbreiding en kapitaalconcentratie door innerlijke wetmatigheden en door onderlinge concurrentie van kapitalisten en van hun groeperingen in trusts en monopolies.

Een strijd van allen tegen allen, waarbij zich historisch nationale staten vormen en consolideren, die de belangen van de machtigste groepen van kapitalisten bevorderen en verdedigen.

Door de wet van de ongelijkmatige ontwikkeling onder het kapitalisme wordt daarbij het onderlinge evenwicht tussen de kapitalistische staten voortdurend gewijzigd en verstoord, waaruit conflicten en oorlogen tussen de kapitalistische staten onderling voortvloeien, nog afgezien van oorlogen in onontwikkelde landen, waarvan de overheersing mede afhankelijk is van de onderlinge krachtsverhouding van de kapitalistische landen.

Het is zonder meer duidelijk, dat uit de wezenstrekken van het kapitalisme oorlogen voortvloeien. De ontwikkeling naar concentratie en monopolistische concerns heft de tegenstellingen niet op, maar reproduceert die op grotere schaal, zodat de oorlogen in de periode van het imperialisme steeds grotere omvang aannemen.

De eerste wereldoorlog is een typisch voorbeeld van een oorlog voor de herverdeling van de wereld.

Met de noodzaak van dergelijke oorlogen ontwikkelt zich ook een oorlogs-ideologie, waarvan het Duitse militarisme en de geestesgesteldheid van het fascisme in diverse landen kentekenen zijn.

Er vormen zich echter in en door het kapitalisme ook tegenkrachten, die groter kunnen worden dan de oorlogstendenzen van het kapitalisme en die tenslotte het kapitalisme als wereldstelsel zullen overwinnen en het door een socialistisch stelsel zullen vervangen.

Het socialisme mist n.l. de hierboven kort geschetste tegenstellingen van uitbuiting, concurrentie en klassenstrijd en is daardoor in wezen vredelievend en anti-kolonialistisch. Een maximale voorziening in de behoefte van allen die deelnemen aan productie en cultuur vereist planmatige organisatie van alle hulpbronnen en alle arbeidskrachten en een vruchtbare samenwerking in internationaal verband.

Grondslag van een dergelijke samenleving is gemeenschappelijke arbeid, met afschaffing van het privaats bezit van de productiemiddelen als bron van kapitaalwinst.

De vervanging van de winst als drijvende kracht door de arbeid is allereerst in het belang van de arbeidersklasse en deze is ook historisch geroepen bij deze overgang de leidende rol te spelen, als is de verandering ook voortdurend meer in het belang van steeds grotere groepen der bevolking.

Het historische proces daartoe ontwikkelt zich in de schoot van het

kapitalisme door de klassenstrijd, maar ook dit proces verloopt in de verschillende landen zeer ongelijkmatig, in verband met tal van historische omstandigheden, die op de krachtsverhouding tussen arbeiders en kapitalisten invloed hebben.

De arbeidersbeweging is echter steeds een vredelievende factor ten opzichte van oorlogen, lang vóór zij de macht heeft deze te verhinderen. De machtsovergang van de ene klasse op de andere is een revolutionair proces, dat niet noodzakelijkerwijze met geweld en bloedvergieten gepaard behoort te gaan.

Een voorbeeld daarvan is de Oktober-revolutie van 1917, die pas het karakter van een bloedige strijd en oorlog kreeg, door de steun die dertien buitenlandse kapitalistische landen aan binnenlandse reactionairen verleenden.

Kenmerkend is verder, dat het eerste decreet van de revolutionaire regering in de Sowjet-Republiek een oproep was tot vrede, zonder annexaties en schadevergoedingen en dat sindsdien de pogingen tot behoud van de vrede ook met kapitalistische staten onafgebroken een punt van de buitenlandse politiek der Sowjet-Unie hebben uitgemaakt.

Verdragen van vriendschap en niet-inmenging werden steeds aangeboden en herhaaldelijk afgesloten.

Daarbij luidt de overwinning van het socialisme in een land als de Sowjet-Unie met zijn onuitputtelijke hulpbronnen en het feit, dat het zich tegenover de macht van de kapitalistische omsingeling wist te handhaven, een nieuwe periode in de wereldgeschiedenis in.

*

Thans doet zich voor het eerst de vraag voor van het vreedzaam naast elkaar bestaan van de twee maatschappelijke stelsels: kapitalisme en socialisme, belichaamd in de vorm van naast en met elkaar verkerende staten.

De ervaring heeft al geleerd, dat het naast elkaar bestaan van staten met verschillende maatschappelijke stelsels, zonder dat het tot oorlog of onmiddellijke oorlogsdreiging komt, een feit is waaruit we concrete lessen kunnen trekken. Twee factoren zijn daarbij van beslissende betekenis: de onverwoestbare vredeswil van de eerste socialistische staat, die berust op het wezen van het socialisme en op de belangen van een snelle opbouw en de onderlinge tegenstellingen der kapitalistische landen, die een eensgezind gewapend optreden tegen het land van het socialisme hebben verhindert.

Ten slotte is het wel tot een oorlog tegen de Sowjet-Unie gekomen, maar met verdeelde troepen. Wie zich de moeite neemt de voorgeschiedenis van de tweede wereldoorlog te bestuderen, zal verbaasd staan over de taaiheid, waarmee de Sowjet-Unie haar pogingen om deze oorlog te voorkomen heeft gevoerd. De München-politiek bewees dat wel de wens bij alle geleidingen van de imperialistische wereld bestond tot vernietiging van de Sowjet-staat, maar dat kapitalistische tegenstellingen daarbij tevens een beslissende rol speelden.

De wens een grote concurrerende kapitalistische macht te verzwakken door haar zich te laten uitputten tegen het socialistische deel van de wereld was eveneens van grote betekenis. Toen tegen het einde van de tweede wereldoorlog Churchill en anderen nog een poging wilden wagen tot eenheid met de overblijfselen van het fascistische leger te

gen de Sowjet-Unie was het reeds te laat. Daarin had de publieke opinie in een groot deel van de wereld een aanzienlijke aandeel.

De tweede wereldoorlog bracht wederom een belangrijke wijziging in de onderlinge wereldverhoudingen. Engeland als voornaamste imperialistische macht werd vervangen door de Ver. Staten van Amerika en de invloed van de socialistische staten breidde zich sterk uit, vooral toen ook de Volksrepubliek China zich daarbij aansloot en de voormalige koloniale landen in beweging kwamen. Er ontstond een hecht wereldstelsel van het socialisme, waarvan zich de economische en politieke kracht steeds versterkt.

En daarmee neemt ook het vraagstuk van de „coëxistentie” nieuwe vormen aan. Het socialistische deel van de wereld heeft meer dan ooit belang bij vrede. De socialistische staten beschikken over alle materiële en menselijke grondslagen voor een snelle opbouw en hoewel handelsbetrekkingen met kapitalistische landen die opbouw kunnen versnellen, vormt een uiteenvallen in twee wereldmarkten voor hen geen bedreiging. De poging van de Ver. Staten tot een boycot door handelsbelemmeringen is dan ook reeds mislukt en keert zich tegen de aanstichters van dit plan. Nog onlangs hebben de Ver. Staten besloten, vooral onder druk van Engeland, de belemmeringen te „verzachten”. Daarbij ging Engeland reeds verder dan de Ver. Staten wilden toestaan en andere landen volgden dit voorbeeld.

Inmiddels hebben zich de economische betrekkingen tussen de socialistische landen onderling en met de naar nationale onafhankelijkheid strevende achtergebleven gebieden, versterkt, ten nadele van de grote imperialistische staten en monopolies. Deze kunnen alleen ten koste van enorme financiële lasten voor „hulp” en omkoperij betrekkingen aanknopen en moeten daarbij steunen op feodale en corrupte elementen, waarvan reeds vaststaat, dat zij in de nieuwe ontwikkeling geen positieve rol kunnen spelen. De militaire „hulp” die op deze wijze wordt verstrekt, keert zich uiteindelijk tegen de geldschietters, zoals duidelijk is gebleken bij de wapenleveranties aan de reactionaire krachten in China, rondom Tsjang Kai-sjek, die goeddeels in handen vielen van de vrijheidsstrijders.

Onder deze omstandigheden en bij de bestaande krachtsverhoudingen in de wereld betekent het ontketenen van een wereldoorlog met atoomwapens zelfvernietiging.

Alleen wie voelt, dat hij tot ondergang is gedoemd, kan zoiets overwegen, gevoelens die Hitler en Goebbels niet onbekend zijn geweest toen zij besloten na hun mislukte machtsstrijd de deur met zo'n klap dicht te slaan, dat de mensheid het tot het einde van haar geschiedenis zal blijven horen.

Maar Dulles droomt er nog van, l a n g s de afgrond van een wereldoorlog te manoeuvreren, zonder er in te verzinken. Eensdeels speculeert hij daarbij op het diepgewortelde vredesstreven van de socialistische landen, anderdeels op de „koude oorlog”, waarvan hij hoopt daarmee de socialistische landen te verzwakken en een nieuwe krachtsverhouding ten voordele van de imperialisten te kunnen scheppen. Het blijft daarbij niet bij pogingen tot ondermijning, sabotage en spionage in socialistische en voor hun onafhankelijkheid strijdende landen. Tot de „koude oorlog” behoort ook het scheppen van militaire bases en militaire pacten in alle delen van de wereld en het overschakelen van

het legerapparaat op de uitrusting met atoomwapens om de vijand „af te schrikken”.

Maar de ontwikkeling met atoomwapens vereist proeven, die door hun onmiddellijke schadelijke werkingen nieuwe weerstanden in het leven roepen en de militaire bases en pacten moeten ook op hun doelmatigheid worden onderzocht door agressieve „locale” oorlogen, die op toenemende samenwerking tot afweer stuiten, waarvan Hongarije en Egypte recente voorbeelden zijn. Het proletarische internationalisme stelt aan deze pogingen grenzen, nu landen als de U.S.S.R. en het Rode China daarover ondubbelzinnige verklaringen hebben afgelegd. Het ingrijpen van vrijwilligers in Korea is nog niet vergeten.

Naast elkaar bestaan op een dergelijke voet van „koude oorlog” kan men echter geen „vreedzame coëxistentie” noemen. Het gevaar voor omslaan van deze koude oorlog in een wereldoorlog is steeds aanwezig en de spanningen verhinderen bovendien een normale ontwikkeling van de productiekrachten.

*

Vreedzaam naast elkaar bestaan betekent een zekere mate van samenwerking die door een, van beide zijden erkend, volkerenrecht wordt bevestigd. Dit volkerenrecht moet berusten op reële krachten en wetmatigheden en moet voor beide partijen aanvaardbaar en voordelig zijn. De daarbij algemeene te erkennen normen, al of niet in internationale overeenkomsten als b.v. de UNO vastgelegd, worden in de buitenlandse politiek weliswaar gebruikt om de publieke opinie ten voordele van één van de partijen in te schakelen, maar mede daardoor hebben zij de strekking het gebruik van wapengeweld te beperken.

In de publieke opinie en ook in bepaalde overeenkomsten als het Handvest van de Verenigde Naties e.a. worden normen voor internationale betrekkingen aanvaard; het verbod van agressie, het zelfbestemmingsrecht van de naties, het recht op zelfverdediging tegen gewapende aanvallen, e.d.

Deze normen zijn onlangs verrijkt door de vijf principes van Bandung, aangenomen op de conferentie van landen van Azië en Afrika. Zij werden door Tsjou En-Lai van China en Jawaharlal Nehru van India kort als volgt geformuleerd:

1. Respecteren van de territoriale integriteit en soevereiniteit;
2. Non-agressie;
3. Geen inmenging in de binnenlandse aangelegenheden;
4. Gelijkberechting en wederzijds voordeel;
5. Vreedzame coëxistentie.

Ook andere landen hebben zich daarbij aangesloten, zodat meer dan dertig landen met een bevolking van anderhalf miljard zielen, d.w.z. meer dan de helft van de mensheid, deze beginselen hebben aanvaard.

Een juiste toepassing van deze principes zou inderdaad een grote stap betekenen naar het vreedzaam naast elkaar bestaan van grote en kleine naties, onafhankelijk van het economische en maatschappelijke systeem. Er bestaat reeds een ontwerp voor een codex van de commissie

voor het volkerenrecht van de UNO, dat als grondslag voor een discussie en een overeenkomst zou kunnen dienen.

Daarbij gaat men terecht uit van het naast elkaar bestaan van soevereine staten met inachtneming van zowel gelijkgerichte als tegenstrijdige belangen. De tegenstrijdige belangen zullen dan met andere middelen dan met wapengeweld moeten worden opgelost. Deze zullen voornamelijk betrekking hebben op de economische concurrentie, die zal blijven bestaan, zolang een gedeelte der landen haar economische systeem op het beginsel van winst blijft baseren. In die periode is een wereldstaat een utopie en bovendien reactionair, voor zover dit „ideaal" wordt nagestreefd door overheersing van één of enkele imperialistische staten over de wereld.

Economische concurrentie, of moeten we zeggen, wedijver tussen beide stelsels ligt in de aard van deze verhouding, maar de methodes die we samenvatten onder het begrip „koude oorlog" moeten van beide zijden door de ervaring als ondoelmatig worden erkend en door de openbare mening worden verworpen en verhinderd.

In deze richting is reeds een en ander bereikt door de toenemende drang naar verbod van atoomproeven en van het gebruik van atoombomben en raketten. Ook het toenemende streven naar neutraliteit en neutrale zônes is een verheugend teken, al antwoorden de voorstanders van een „politiek van kracht" en van winsten voor het bewaeningskapitaal op dit vredesstreven met een zenuwachtige overspanning en haast, die nu juist niet van kracht getuigt.

Ook die overspanning zal weer tot grotere weerstanden leiden, wanneer de vredeskrachten hun waakzaamheid en hun actie niet laten verslappen. De strijd tegen de koude oorlog, zowel in de vorm van agressie en locale conflicten, als in die van inmenging in binnenlandse aangelegenheden en beïnvloeding van de publieke opinie door leugencampagnes en omkoperij, vormt een belangrijke taak voor de vredesbeweging, gericht op vreedzame coëxistentie.

De strijd voor vreedzame coëxistentie is in wezen een strijd tegen de agressieve wereldmonopolies en hun satellieten en dienstknechten, maar dit betekent niet, dat deze e e r s t moeten worden vernietigd, alvorens een vreedzaam naast elkaar bestaan mogelijk zou worden. Integendeel, indien de krachten in de wereld en de publieke opinie van de overgrote massa sterk genoeg zijn om zulk een naast en met elkaar bestaan af te dwingen, zal dit de basis vormen voor ingrijpende veranderingen, die de macht van de monopolies zoals wij die kennen, zullen breken en een overgang naar het socialisme over de gehele wereld mogelijk zullen maken. Het vreedzaam naast elkaar bestaan is niet een toestand van passiviteit, maar een nieuw proces van ontwikkeling in de strijd voor economische en culturele opgang, waarbij de arbeid en de arbeidersklasse een beslissende rol vervullen.

Welk stelsel en in welke vorm het nieuwe over het oude zal zegevieran, hangt af van de vraag, welk stelsel de economische en culturele krachten het beste en snelste zal kunnen ontwikkelen en op die grondslag de voor de productie noodzakelijke arbeidskrachten zal weten te organiseren.

Het naast en met elkaar werken van twee wereldstelsels zal dit proces bevorderen en tot oplossing brengen.

S. J. RUTGERS.

OVER DE INHOUD VAN DE WAARHEID

DE Waarheid, het orgaan van de communistische partij, komt dagelijks op voor de levensbelangen van de werkers, voert een volhardende strijd voor het verbod van atoomwapens en rekent het zich als een belangrijke taak de nationale zelfstandigheid van ons land te verdedigen tegen de Amerikaanse en Westduitse gevaren.

Onder leiding van de partij ontwikkelde De Waarheid een tot alle lagen van de bevolking doordringende actie tegen de benoeming van Speidel tot opperbevelhebber van de NAVO-strijdkrachten in West-Europa. Zelfs zo sterk, dat de rijkelijk met dollars gesmeerde propaganda-machine van radio, film en reactionaire pers, die Speidel als een filosofische vredesengel voorstelde, niet in staat was het volksverzet te kop in te drukken en de nazi-generaal slechts met de jas over het hoofd, op kousenvoeten en ontdaan van zijn uniform het land durfde te betreden. En de regering, wilde zij zich niet geheel voor het volk blameren, moest ervan afzien de sluipmoordenaar en jodenvervolger officieel te ontvangen.

De bijdrage, die De Waarheid gaf aan de zich ontwikkelende beweging tegen de A-bomproeven, bracht honderdduizenden mensen tot nadenken en schoot diep wortel in de rijen van de PvdA en andere partijen en groeperingen. Het deed het partijbestuur van de PvdA besluiten zich eveneens uit te spreken tegen de proeven.

De door onze krant gevoerde agitatie voor hogere lonen wordt door de arbeiders met instemming begroet en stimuleert de acties in de bedrijven.

Geen wonder, dat De Waarheid zich de woede en haat op de hals heeft gehaald van alles, wat reactionair is. Romme heeft meer dan eens aangekondigd, dat zij verboden moest worden. Toen dat niet gelukte werd in de novemberdagen gepoogd Felix Meritis in brand te steken. Het werd een fiasco. De Waarheid bleef verschijnen.

De Waarheid is een blad, dat zich onderscheidt van alle andere kranten. Zij zijn het instrument van de ongebreidelde regeringspropaganda ten behoeve van oorlogsinspanning en hoge winsten. Zij worden door de kapitalisten gefinancierd, hetzij door dik betaalde advertenties, hetzij in andere vorm. Direct of indirect worden ze geleid door of hebben ze verbinding met de trusts en het bankkapitaal. Dank zij deze steun kunnen ze het hoofd boven water houden; met hun lezers bestaat slechts een zakelijke band, bestaande uit vijf of zes dubbeltjes abonnementsgeld per week. Zouden ze hiervan afhankelijk zijn, ze zouden spoedig het loodje moeten leggen.

Onze krant daarentegen steunt op zijn lezers en op al degenen, die hun kracht en energie geven om nieuwe abonnees te winnen, die dankjes bezoeken, colporteren, propaganda maken voor De Waarheid en soms kilometers fietsen om kranten te bezorgen.

ER is dus alle reden om trots op De Waarheid te zijn. Maar kunnen we geheel tevreden zijn? Neen, dat kunnen we niet. We moeten er onophoudelijk aan werken de inhoud te verbeteren en deze voorname-lijk richten op de arbeidersklasse en de andere progressieve en vooruitstrevende krachten. Zij zijn vooral te vinden in de grote steden als Amsterdam, Rotterdam en in de overige industrie- en arbeiderscentra van ons land.

Reeds honderd jaar geleden schreven Marx en Engels in het Communistisch Manifest, dat de arbeidersklasse de meest revolutionaire klasse is, die dagelijks geconfronteerd wordt met de uitbuiting door de ondernemers en hun regering. De arbeidersklasse heeft de eigenschap zich gemakkelijk politiek te ontwikkelen. Zij is in staat door haar strijd andere lagen van de bevolking met zich mee te trekken in de grote veldtocht tegen haar onderdrukkers. Van de eenheid van actie der werkers zal het afhangen of het bondgenootschap met de andere progressieve en vredelievende krachten tot stand komt. De Waarheid heeft tot taak de eenheid van actie te ontwikkelen en de gemeenschappelijke krachten te mobiliseren, die in staat zijn de reactie een beslissende nederlaag toe te brengen. Daarom kan alleen onze krant de eenvoudige mensen perspectief bieden en als wapen van de communistische partij de wereld helpen veranderen. Deze bijdrage zou ze niet of zeer onvoldoende leveren, indien ze niet in de eerste plaats de inhoud en werfactiviteit op de arbeidersklasse afstemde.

De communistische krant moet, zoals Lenin ons heeft geleerd, een onderdeel zijn van de geweldige blaasbalg, die elke vonk van de klassenstrijd en van de volksverontwaardiging tot een algemene brand aanwakkert.

Zij moet de bevolking injecties geven tegen het gif van de burgerlijke pers, die zijn politiek van atoomoorlog en verlaging van het levenspeil overgiet met het sausje van de zg. lichte kost: de ingrediënten bestaan bij voorkeur uit tot op de laatste vezel uitgeplozen verhalen (met bijpassende foto's) over het huwelijks- en nachtleven van Hollywoodsterren en pin-upgirls, over de zwelgprijzen van graven- en prinsendochters, over de kleinste bijzonderheden van moorden en diefstallen. Deze verwording en verval, een uiting van de ontbinding van het kapitalistische stelsel zelf, dienen zij op om de aandacht van de grote sociale en politieke vraagstukken af te leiden. Bij een arbeidersstaking, waarover in het geheel niet of in de kleinste letter wordt geschreven, kan soms een groot opgemaakt bericht over de redding van een kraai door een politie-agent wonderen verrichten. Een vijfkoloms-kop en drie kolommen kostbaar zetsel over een donderbui moeten de aandacht van de lezer afleiden, indien de Sowjet-Unie belangrijke voorstellen heeft gedaan tot het verbod van de atoombom.

ZO ontstaan kolommen vol afleidingslectuur met geen ander doel dan de lezers te benevelen en hen van de strijd af te houden.

De Waarheid heeft er geen enkel belang bij, daar ooit aan mee te doen. De Waarheid overwint standvastig de overblijfselen van de „algemene nieuwskrant met een communistische inslag”, zoals die de eerste jaren na de oorlog door opportunistische afwijkingen in de toenmalige redactieleiding van de krant ontstond. De Waarheid was toen

een blad, dat de verschillende lagen van de bevolking op evenredige wijze en als het ware op rekenkundige wijze trachtte te benaderen: Voor een ieder! Van alles wat!

Dit was echter buigen voor de burgerlijke pers.

In de Waarheid moeten — om met de resolutie van het partijbestuur *) te spreken — drie elementen overwegen:

De strijd voor de vrede en nationale zelfstandigheid en de strijd tegen de reactie (Romme);

de dagelijkse belangen van de arbeiders in de bedrijven en vakverenigingen, waarbij de krant leiding moet geven;

een uitvoerige en op het marxisme-leninisme steunende berichtgeving over de socialistische landen.

Bij alles wat zij reeds doet, moet de Waarheid in de strijd tegen de atoomoorlog nog consequenter de oorlogskrachten aanklagen. Er zijn grote mogelijkheden de vrede te bewaren en alle initiatieven tot ontwikkeling te brengen, welke de beweging tegen de atoombom en voor het stopzetten van de proeven sterker maken.

Door het nog zorgvuldiger kiezen van de juiste onderwerpen en reportages en door het onderzoeken en beschrijven van de mogelijkheden in bedrijven en buurten zal zij een nog actievare rol vervullen bij het slagen van de vredesactie.

Belangrijk is de strijd voor nationale zelfstandigheid. De regering wordt niet moe bij haar uitverkoop van onze nationale belangen aan de supra-nationale organen, zoals Euratom en Euromarkt, die onder leiding staan van Amerika en West-Duitsland.

De rol, die de Romme-krachten in deze uitverkoop spelen; de verbinding, die zij hebben met het buitenlandse kapitaal in de voorbereiding van de oorlog;

hun onderdrukkingspolitiek ten opzichte van de progressieve arbeidersbeweging;

hun kapitaals- en oorlogsbelangen in Indonesië;

het ondergeschikt maken van ons leger aan Amerika en West-Duitsland, met daaraan verbonden de pruisische drilmethoden;

het ten achter stellen van de rode hoofdstad in de reactionaire regeringsplannen;

de persoonlijke verrijking van de onderlinge betrekkingen tussen de vooraanstaande regeerders in stad en land — het zijn even zovele onderwerpen van politieke onthulling en voorlichting.

De keuze van artikelen over het torpederen van de IJ-tunnel en daarmee over het doel van de reactie het rode Amsterdam te koeien, is een goed voorbeeld hiervan.

Deze voorlichting maakt de werkers politiek bewust en leert hun hoe de verhouding is van de arbeidersklasse tot de regering en andere tegenstanders.

Zo ook is het gesteld met andere politieke problemen, waarover De Waarheid veel schrijft. Nog onlangs werd uitvoerig ingegaan op de werkelijke motieven van het zogenaamde volkskapitalisme (bezitsvorming). Hierdoor werden de arbeiders van een reeks argumenten voorzien tegen de valse voorlichting van de KVP.

*) Gepubliceerd in het augustusnummer van P en C

DE sociale strijd verlangt in de Waarheid een ruime plaats. Terwijl de andere kranten zich inspinnen de belangen van de werkers zo veel mogelijk afbreuk te doen, rekent de Waarheid het zich als plicht hen te helpen. Zij licht de lezers voor over hun dagelijkse problemen, die steeds ingewikkelder worden. Onze krant wil de mensen bijstand verlenen bij het oplossen van deze vraagstukken en ze wegwijs maken in de doelhof van de sociale wetgeving.

In de strijd voor hoger loon en voor andere belangen gaat De Waarheid vooraan.

Zij is de enige krant, die juiste voorlichting gaf over de huurproblemen. De lezers van de burgerlijke kranten wisten niet wat er aan de hand was toen de huren in de nieuwbouw omhoog gingen. Hun kranten hadden het zwijgen er toe gedaan. Over de mogelijkheid vrijstelling te krijgen van huurverhoging voor krotten en verwaarloosde woningen, was het alweer De Waarheid die de arbeiders inlichtte. Willekeur en onrechtvaardigheden, loondruk en systemen van harder werken, vinden in onze krant de felste bestrijding.

Goede voorbeelden in De Waarheid zijn de reportages en artikelen over de winstzucht van de grote ondernemers, zoals die verschenen zijn over „Het Kapersnest”, over Bruynzeel, Philips en over de poliepen in de bouwwereld. Of de reportages over de toestanden bij de PTT en een aantal andere bedrijven, zoals de Hoogovens. Deze voorlichting bracht De Waarheid dichter bij de lezers en gaf vele gunstige reacties van de arbeiders. Zij liet de strijdlust van de krant zien en maakte de lezers meer dan ooit duidelijk, welke positie zij in ons land inneemt. De arbeiders zijn op De Waarheid geabonneerd, omdat zij er hun eigen leven in terugvinden.

Toch komt in haar kolommen nog niet genoeg tot uiting van wat er gebeurt en leeft in de bedrijven.

Door de verbinding met de arbeiders en de organisatie van het nieuws uit de bedrijven en van het land te versterken, zal het aantal bedrijfsberichten toenemen, wat een grote zuigkracht zal uitoefenen op hen, die bereid en in staat zijn te schrijven. Redactie en correspondenten moeten daarbij voortdurend waken tegen een al te nuchtere berichtgeving als het nodig is de sociale achtergrond ervan te belichten.

Bij het vernemen van een bedrijfsongeval bijvoorbeeld moet steeds worden gezocht naar de oorzaak. Vaak zijn deze ongevallen even zovele aanklachten tegen de uitbuutingsmethoden van de ondernemers en inspieren zij, indien het nieuws op de juiste wijze wordt gebracht, de arbeiders tot strijd.

Voor de reactionaire kranten mag het een doodgewone zaak zijn als een arbeider in zijn werk wordt getroffen door letsel, voor de communisten is het een ernstige aangelegenheid. Achter het ongeval gaat vaak een wereld schuil van tot in de perfectie opgevoerde arbeidstempo's van opgejaagde mensen.

De Waarheid wil het contact met de arbeiders steeds versterken en van henzelf horen, hoe de toestand in de bedrijven is, niet alleen met betrekking tot de sociale omstandigheden, maar ook ten opzichte van de samenwerking der arbeiders, in het bijzonder van communisten en socialistten.

Daardoor zal ze in staat zijn hulp te bieden bij het organiseren van strijd en v o o r d i e n elke vonk tot een vuur aanblazen. Niet, terwille

van het vuur, maar terwille van de arbeidersbelangen, die niet behartigd kunnen worden zonder strijdvuur. De ondernemers zijn alleen bereid aan de wensen van de werkers tegemoet te komen als dezen gemeenschappelijk optreden, waarbij de strijdvormen zeer verschillend kunnen zijn. Het is een absolute vereiste, dat onze krant zich met het voorbereiden van de acties bezighoudt. Anders wordt het een volgen van de strijd waaruit hoogstens lessen kunnen worden getrokken. Op zichzelf zijn nabeschouwingen over bepaalde acties natuurlijk juist, maar hun waarde wordt vertienvoudigd als stukken strijd kunnen worden beschreven, die goed zijn voorbereid en geleid en daardoor met succes eindigen.

IN ons land, waar het reformisme en — in sommige plaatsen — het syndicalisme sterke wortels hebben, komen veelvuldig neutraliteitsopvattingen in de arbeidersbeweging voor. Volgens deze opvattingen zou de communistische krant zich niet bezig mogen houden met de sociale strijd vanwege de „politiek”, die er dan ingebracht zou worden.

Deze meningen zijn bewust of onbewust ontleend aan de vijandelijke koker van de reactie, die zelf geen enkele aanslag doet op het levenspeil zonder een politiek motief. De geraffineerde tariefstelsels, de „bestedingsbeperking”, de systemen van werkclassificatie en gemeenteklassering, de discriminatie van vrouwen- en jeugdlonen — het zijn alle elementen van een politiek, die gericht is op hogere winsten en bewapeningsuitgaven en op het onder de duim houden van de arbeidersklasse. Het is een politiek van de vijanden van de arbeiders, officieel en officieus tot in de kleinste onderdelen uitgekend in alle mogelijke bureaus en commissies van regering, ondernemers en Uniebondsleiders. Deze hebben nooit last van „neutraliteit”. Zij doen in Het Vrije Volk, Het Parool, de Volkskrant en andere bladen wél aan politiek en gebruiken radio-omroep en film voor het afschieten van hun giftige pijlen tegen elke vorm van strijd.

De Waarheid doet aan arbeiderspolitiek. Zij bemoeit zich met stakingen, zij adviseert de arbeiders, zij propageert de zo noodzakelijke eenheid van de vakbeweging met als eerste stap de eenheid tussen NVV en EVC. De Waarheid zal hierover nog méér moeten schrijven, waarbij vooral de stem van de NVV-er moet doorklinken in onze krant. Vele NVV-ers zijn het niet eens met de door hun leiding gevoerde politiek van aanpassing, bewapening en aanvaarding van het Romme-mandement.

De Waarheid bestrijdt deze politiek, niet alleen omdat zij een groot gevaar is voor land en volk, maar ook omdat zij ernstige schade toebrengt aan het NVV, dat is opgericht met het doel de belangen van de arbeiders te behartigen. Onze krant is daarmee g e e n bestrijder, maar een b o n d g e n o t van het NVV. Zij heeft geen ander motief dan het optreden voor de arbeiders en het gezond maken van het NVV.

VEEL aandacht moet De Waarheid besteden aan de verschillende aspecten van het partijleven. Onze partij immers vervult een beslissende rol in het gehele maatschappelijke leven. Zonder communistische partij zouden we niets beginnen en zijn er geen duurzame overwinningen te behalen. Daarom is er voortdurend strijd nodig voor de juiste organisatie- en strijdvormen van de partij, voor de zuiverheid

van haar ideologie en voor haar eenheid. Onze vijanden vrezen deze. Ze proberen telkens weer de partij en haar leiding zwart te maken, haar eenheid, haar hoge moraal en eerlijke politiek te ondergraven, met geen ander doel dan de weg te effenen voor een verscherpte oorlogscoers en uitbuiting. De Waarheid slaat deze aanvallen met beslistheid af.

Onze krant moet de mensen op de hoogte houden van het werk van de CPN en hen vertrouwd maken met de wijze, waarop zij ons volk dient. De artikelen over de taken van de partij in de strijd tegen de huurverhoging waren hiervan voorbeelden.

De kameraden, die in de partij-afdelingen werken of op andere posten in de partij actief zijn, moeten in De Waarheid vertellen over hun ervaringen en deze met elkaar uitwisselen. De band tussen krant en partij-afdeling wordt er door versterkt en het zal de werkkraft aan de basis van de partij ten goede komen.

De CPN-afdelingen kunnen tevens De Waarheid voorzien van belangrijke inlichtingen, waardoor onze krant beter op de hoogte komt van de vraagstukken en zij belangwekkender wordt voor de lezers.

De ideologische voorlichting, zoals artikelen over „De levende waarheid van het leninisme” of de kritische analyse van een redevoering van kam. Gomulka, verrijkt de lezer met theoretische kennis, op schepende wijze toegepast op de huidige verhoudingen. Zij levert een bijdrage aan de versterking van het marxisme-leninisme en daarmee aan de strijd voor de vrede en tegen de reactie. Zij getuigt van zelfstandige theoretische arbeid.

Het is belangrijk meer artikelen over verschillende vraagstukken, die dagelijks opdoemen, in de geest van marxistische kritiek te behandelen.

Door ernstige politieke overtuiging en discussie krijgen we bovendien een kern van lezers, die bestand is tegen elke storm en op hun beurt de massa beïnvloedt en vertrouwd maakt met onze ideeën. Het is de voorwaarde om in de toekomst snel vooruit te gaan en de velden rijp te maken voor de oogst.

EEN zwaarwegend onderdeel van de communistische voorlichting is een goede berichtgeving over de socialistische landen. Deze gaat uit van de

„onverbrekelijke solidariteit met de CPSU, zijn vredespolitiek en zijn socialistische verworvenheden, welke solidariteit onontbeerlijk is voor de Nederlandse veiligheid, voor de strijd van het socialisme en in het bijzonder tot verhindering van oorlog, hetgeen voor en boven alles het doel is van onze partij in de huidige tijd”.

(uit de partij-resolutie van 10 april 1956).

Wie de Sowjet-Unie niet met alle energie ondersteunt, is geen werkelijk communistisch strijder voor zijn eigen land, omdat de belangen van de USSR identiek zijn aan de belangen van de werkers van de gehele wereld. Wie deze vriendschap en solidariteit aantast, maakt inbreuk op het marxisme-leninisme. Het proletarisch internationalisme — een der meest karakteristieke kenmerken hiervan — stelt tegenover de internationale kracht van het kapitaal de internationale verbondenheid van de werkende bevolking en vredeskrachten, aan het hoofd waarvan de Sowjet-Unie staat, in broederlijk bondgenootschap met de volksdemocratieën. Deze banden van vriendschap en solidariteit moeten nog

nauwer worden aangehaald, nu de vooruitzichten een derde wereldoorlog te verhinderen steeds groter worden.

De Waarheid, die de vlag van het proletarisch internationalisme hooghoudt, tornt dagelijks op tegen een stroom van laster en leugen over de socialistische landen. Persbureaux als Reuter, Associated Press, AFP en United Press, die in dienst staan van de wereldconcerns, trachten tweespalt te brengen tussen de communistische partijen en de verbondenheid van de internationale arbeidersklasse te vernietigen.

Zonder zich de onderwerpen door de tegenstanders te laten opdringen, moet De Waarheid de vervalsingen en verdraaiingen weerleggen en dagelijks de strijd voor de vrede en de successen van de socialistische landen brengen. In veertig jaar heeft de Sowjet-Unie zich van een gevangenis der volken en van een achterlijk gebied ontwikkeld tot een moderne industriestaat, waar kinderen en kleinkinderen van analfabeten thans scheppers van atoomreactors zijn.

De Waarheid moet voortdurend de politiek en de ontwikkeling van de USSR en van de andere socialistische landen in de huidige omstandigheden laten zien — in alle facetten! De materiële en culturele opbloei, hun politiek van vreedzame samenleving met andere landen, de opbouw en democratie van partij en staat e.d.

De verzekering van een uitgebreider, eigen berichtgeving zal het vervullen van deze taken en het uitzetten van het verband tussen de vraagstukken van de socialistische landen en onze politiek vergemakkelijken.

De berichtgeving van De Waarheid over de communistische partijen is wars van klakkeloos overnemen of van het zich bemoeien met elkaars interne aangelegenheden. Het socialisme is geen exportartikel. De Waarheid gaat bij haar berichten over de socialistische landen uit van de Leninistische stelling, dat de communistische partijen hun ervaringen bespreken en hun mening uitwisselen over algemene vraagstukken, maar dat elke communistische partij aan de hand van eigen nationale verhoudingen en voorwaarden in haar eigen organisatie zelfstandig haar eigen politiek vaststelt. Wat de CPN betreft is deze uitgewerkt in het ontwerp van haar Beginselprogramma en in de besluiten van haar congressen.

DE CPN en De Waarheid zijn in Nederland de enige politieke organen, welke de koloniale volkeren ondersteunen in de stormloop tegen de onderdrukkers en in de strijd voor zelfbeschikking. Samen met de roemrijke zusterpartij de PKI, voert de CPN een gemeenschappelijke strijd tegen het Nederlandse imperialisme, dat de hoofdvijand is van het Indonesische volk en de directe onderdrukker van de Nederlandse arbeidersklasse.

De organisatoren van de eerste en de tweede militaire actie in Indonesië leden de nederlaag door de vastberadenheid van de Indonesische arbeiders en boeren onder leiding van de PKI, en door het goede werk van onze partij en haar dagblad, die voortdurend de actie tegen de terreur en de oorlog organiseerden.

Gestaald door deze strijd behaalt de PKI thans overwinning op overwinning en drijft zij de Nederlandse reactie en haar helpers in een verbeten gevecht stap voor stap terug, waarmee zij onze strijd vergemakkelijkt tegen dezelfde vijanden.

De Waarheid kan nooit voldoende de betekenis van deze overwinningen laten zien en de ontwikkeling in Indonesië aan de lezers uiteenzetten. Zij zal daarbij alle pogingen van de regering (die in het verleden heeft getoond voor niets terug te schrikken) en andere imperialistische machten om de gunstige ontwikkeling in Indonesië tegen te gaan, met de meeste felheid bestrijden.

DE inhoud van De Waarheid nog meer afstemmen op de taken, waarvoor de arbeidersklasse en haar bondgenoten op het ogenblik staan, sluit geenszins een goede nieuwsvoorziening en het brengen van ontspanningslectuur uit. Zij wil hierbij echter elke sensatiezucht vermijden en de lezers verpozen met reportages en verhalen over gezonde onderwerpen. Daarbij zal in het bijzonder rekening moeten worden gehouden met de interesse van de vrouwen. Ook de vraagstukken, waarmee dezen in haar werk en in de huishouding hebben te maken, verdienen flinke ruimte in de krant.

Het is overbodig te zeggen, dat de inhoud van De Waarheid belangrijk is, maar dat de waarde ervan alleen dan volledig tot zijn recht komt, wanneer onze krant als wapen in de strijd voor vrede, veiligheid en verhoging van het levenspeil volledig wordt gebruikt door een intensieve werving, colportage en agitatie in bedrijven en buurten.

AALDERT BLOKZIJL.

Nieuwe vormen van economische organisatie in de Sowjet-Unie

SINDS enkele maanden, om precies te zijn sinds 1 juli, is de wijze, waarop in de Sowjet-Unie industrie en bouwnijverheid zijn georganiseerd, op ingrijpende wijze veranderd.

Vijfentwintig ministeries, die voor de gehele Sowjet-Unie en voor de verschillende unie-republieken de produktie in meer dan 200.000 fabrieken en meer dan 100.000 bouwwerken leidden; zijn opgeheven. Voordien werden alle bedrijven van een bepaalde industrietak, waar ze zich ook bevonden, gedirigeerd vanuit één ministerie, meestal in Moskou gevestigd. De leiding was strikt verticaal; het bedrijf had niets te maken met in de omgeving gevestigde fabrieken, maar alleen met het betreffende ministerie. Nu is er een horizontale organisatievorm tot stand gekomen. Het beheer van de industrie en de bouwnijverheid is opgedragen aan raden voor de volkshuishouding, die in de Sowjet-Unie met een afkorting worden aangeduid als sownarchozen. Er zijn 105 van deze raden tot stand gekomen. Elk ervan heeft de leiding van alle bedrijven, die in zijn economische gebied aanwezig zijn. Ook de bedrijven van de niet-opgeheven ministeries, t.w. de ministeries voor vliegtuigindustrie, verdedigingsindustrie, radiotechniek, middelzware machinebouw, scheepsbouw, verkeerswezen, chemische industrie en elektrische centrales, zullen door de sownarchozen beheerd worden. De taak van de ministeries zal er nu in bestaan toe te zien op de uitvoering van de plannen en er voor te zorgen, dat een hoog peil van technische ontwikkeling wordt verzekerd.

De sownarchozen hebben tot taak om onmiddellijke leiding te geven aan de fabrieken en bouwwerken, waarbij zij uitgaan van de taken van het algemene staatsplan. Het doel van deze grote verandering is het beheer te verbeteren en te zorgen, dat de voordelen van de socialistische planeconomie nog beter tot uiting kunnen komen, dat de talrijke nog niet gebruikte interne reserves worden toegepast, het tempo van de communistische opbouw wordt versneld en de materiële welstand van het volk wordt verbeterd.

I

DE bourgeoisie en de rechtse sociaal-democratie had haar eigen verklaring van de reorganisatie. De Sowjet-Unie zou terugkeren tot kapitalistische organisatievormen; de revolutie deed een stap terug; er werd een nieuwe NEP-politiek ingevoerd; het socialisme zou zijn ongeschiktheid voor het leiden van een grote industriestaat hebben bewezen.

De sociaaldemocratische pers in ons land bleef hierbij niet ten achter. Het Vrije Volk juichte, dat „crisissymptomen Rusland treffen” (30 maart), dat er „een innerlijke crisis” in de Sowjet-Unie was en dat „het zesde vijfjarenplan van de Russen een mislukking dreigt te worden”. (3 april). Het Parool leverde commentaar op de reorganisatie onder de kop „achterlijk Rusland”; het ontdekte „ernstige moeilijkheden” en „ontbinding”. (4 april).

Het is niet nodig veel aandacht aan deze belachelijke uitlatingen te

besteden. Niet alleen, dat zelfs in de burgerlijke pers ook geheel andere klanken werden gehoord en dat vele waarnemers de grote betekenis van de maatregelen onderstreepten, maar het feit zelf van deze reorganisatie is de beste weerlegging van dit gezwets. Alleen een land, dat over één sterke en gezonde economische basis beschikt, kan zich een reorganisatie van een dergelijke omvang veroorloven.

Wat zijn de werkelijke redenen van de veranderingen en wat maakt deze wijziging mogelijk?

De industrie heeft in de Sowjet-Unie een zodanig ontwikkelingspeil bereikt en ontwikkelt zich in zo'n stormachtig tempo verder, dat de oude methoden van leidinggeven hiermee niet in overeenstemming zijn. Thans zijn er industriële ondernemingen en bouwwerken over de gehele reusachtige oppervlakte van het land; ieder jaar komen er nieuwe bedrijven bij en worden nieuwe gebieden in de opbouw betrokken. Het wordt steeds moeilijker om deze, over duizenden kilometers verspreide bedrijven vanuit één punt te leiden. Het is ook niet nodig meer. Er zijn nu talrijke bekwame en talentvolle organisatoren van de produktie opgeleid. Terwijl er in het Rusland van voor de revolutie minder dan 200.000 specialisten waren met hogere en middelbare opleiding, zijn er thans meer dan 6 miljoen van dergelijke specialisten! Zij zijn aanwezig in alle gebieden, in alle unie-republieken, ook waar vroeger in het geheel geen eigen kaders aanwezig waren.

Dit heeft de mogelijkheid geopend om het gehele systeem van leiding geven te veranderen.

Ook was de wijziging nodig met het oog op de nieuwe taken op technisch gebied. De techniek ontwikkelt zich snel; vergaande mechanisatie en automatisering worden in een groeiend aantal bedrijven toegepast. De technische vooruitgang brengt echter met zich mee, dat de bedrijven steeds meer gespecialiseerd worden en dat er daarnaast een toenemende samenwerking tussen deze gespecialiseerde bedrijven tot stand komt.

Het systeem om leiding te geven vanuit ministeries in het centrum remde de ontwikkeling van specialisatie en coöperatie. De ministeries trachtten dikwijls in de bedrijfstakken, die onder hun beheer stonden, een soort autarchie te bereiken; in de afzonderlijke bedrijven werd eveneens geprobeerd zoveel mogelijk alles te maken, wat ze nodig hadden. Zo werden soms onderdelen op ouderwetse wijze vervaardigd, omdat het betreffende bedrijf daarop niet geheel was ingesteld, terwijl dit in een gespecialiseerd bedrijf veel economischer had kunnen geschieden.

De sownarchozen hebben veel grotere mogelijkheden om te komen tot specialisatie en coöperatie, zowel binnen 't betreffende economische gebied als op grotere schaal. Een interessant voorbeeld wordt gegeven door de instrumentfabrieken in Moskou. Er zijn in deze stad dertig van zulke bedrijven! Voorheen stonden ze onder elf verschillende ministeries, waardoor hun specialisatie en samenwerking ernstig werd bemoeilijkt. Nu zijn hiertoe veel grotere mogelijkheden geopend; dit zal ongetwijfeld leiden tot het goedkoper maken van de produktie, het verbeteren van de kwaliteit en het vinden van nieuwe constructies.

Het oude systeem bracht tevens met zich mee, — en naarmate de industrie zich ontwikkelde nam dit euvel toe — dat er veel overbodige transporten plaats hadden. Soms werden van heinde en ver materialen aangevoerd, die in de nabijheid te vinden waren geweest. De barrière,

die tussen de verschillende bedrijven stond, als gevolg van het feit dat ze door andere ministeries werden geleid, had soms schilderachtige eigenaardigheden tot gevolg. Een voorbeeld: in Swerdlowsk werden in één straat acht huizen gebouwd, waaraan gewerkt werd door de bouworganisaties van zeven verschillende ministeries... Ook bij de verzorging met materialen deden zich als gevolg van deze ministeriële barrières moeilijkheden voor en werd veel overbodig werk gedaan door parallel werkende organen. De nieuwe organisatievorm geeft de mogelijkheden om aan dergelijke verschijnselen een einde te maken. De sownarchozen kunnen binnen hun eigen gebied makkelijker regelingen treffen en in overleg met elkaar de behoeften van de verschillende industrietakken beter bepalen.

II

DE wijziging vloeit niet voort uit fouten, die gemaakt zouden zijn door afzonderlijke ministers, directeuren of andere functionarissen. Zij wordt niet te weeg gebracht, doordat het bestaande systeem geen successen met zich bracht. De behoefte om tot nieuwe vormen te komen, ontstond, omdat er zich tegenstellingen voordeden tussen de groei van de produktiekrachten en de bestaande organisatiewijze van de produktie. Dit is de objectieve grondslag van de thans ingevoerde verandering.

Deze tegenstellingen deden zich steeds duidelijker gevoelen en zouden op de duur tot moeilijkheden hebben kunnen leiden. Onder het socialisme zijn echter alle mogelijkheden aanwezig om lang voor het zo ver gekomen is de tegenstellingen te zien, de inhoud ervan te beseffen en maatregelen te nemen, ten einde organisatievormen tot stand te brengen, die wel in overeenstemming zijn met de gegroeide produktiekrachten en die bevorderen, dat deze zich verder kunnen ontwikkelen.

In de loop van het bestaan der Sowjet-Unie zijn de concrete vormen, waarin leiding wordt gegeven aan de socialistische planmatige economie, daarom al verscheidene malen veranderd.

In de eerste jaren na de Oktober-revolutie werden organen geschapen als de Hoge Raad voor de Volkshuishouding en de plaatselijke raden voor de volkshuishouding. Door middel van deze raden was het tijdens de burgeroorlog en de buitenlandse interventie mogelijk om alle krachten en middelen te gebruiken voor de verdediging en onder de moeilijkste omstandigheden van economische blokkade en chaos de produktie voor de fronten te verwezenlijken. Na de burgeroorlog speelden deze raden een grote rol bij het herstel van de economie en de socialistische opbouw.

De ontwikkeling van de socialistische economie en de overgang tot de grootscheepse industrialisatie vereiste evenwel andere organisatievormen. Het werd nodig volkscommissariaten (later ministeries genoemd) te scheppen voor de verschillende industrie-takken. De Hoge Raad voor de volkshuishouding werd, toen bleek dat de snelle opbouw nieuwe eisen stelde, in januari 1932 omgevormd tot het volkscommissariaat voor de zware industrie; de hoge raden in de unie-republieken werden veranderd in volkscommissariaten voor de lichte industrie. Daarna werden steeds meer speciale volkscommissariaten gevormd. Zo werden de kaders geconcentreerd op het tot stand brengen van een moderne industrie. Deze nieuwe vorm heeft grote resultaten mogelijk gemaakt.

Na de tweede wereldoorlog, toen de industrie zich in nog sterker tempo ging uitbreiden en steeds nieuwe en meer gespecialiseerde bedrijfstakken ontstonden, ging men er toe over om ook steeds meer gespecialiseerde ministeries en departementen te scheppen. Juist door deze ontwikkeling drong de vraag zich op, of op deze weg moest worden voortgegaan of dat er nieuwe vormen moesten worden gezocht. Deze zijn nu gevonden in de sownarchozen, die echter geheel andere organen zijn dan de sownarchozen, die van 1917 tot 1932 bestonden. Hun structuur, hun taak en de omvang van de industrie waaraan zij leiding moeten geven, is geheel verschillend van toen.

Het principe, dat al deze verschillende vormen beheerst, is echter hetzelfde gebleven: het is het door Lenin voor het eerst geformuleerde principe van het democratische centralisme in de socialistische economie.

Dit verbindt de gecentraliseerde leiding door de staat aan de volkshuishouding met de maximale ontwikkeling van het scheppende initiatief van de werkers.

Het centralisme wordt verkregen door het plan. „Alleen die opbouw verdient de benaming socialistisch, die volbracht zal worden volgens een groot algemeen plan...” (Verz. Werken, Russ. uitgave, dl. 28, blz. 19).

Maar het is een democratisch centralisme. „Het centralisme, begrepen in zijn werkelijk democratische zin, veronderstelt de voor de eerste maal in de geschiedenis tot stand gebrachte mogelijkheid van de volledige en onbelemmerde ontwikkeling niet alleen van de plaatselijke bijzonderheden, maar ook van het plaatselijke initiatief, van de veelvuldige wegen en middelen om het algemene doel te bereiken.” (id. dl. 27, blz. 181).

Centralisme en democratie vormen aldus één geheel. Het is scherp te onderscheiden, zowel van het bureaucratische centralisme, als van de anarchistische en anarcho-syndicalistische opvattingen, die de gecentraliseerde leiding ontkennen en daarmee de belangen van de maatschappij als geheel uit het oog verliezen.

De nieuwe organisatievormen, die nu in de Sowjet-Unie worden toegepast, betekenen niet dat er afstand wordt gedaan van de centrale leiding. Het is geen concessie aan de revisionistische „theorie van de decentralisatie”, die in sommige landen wordt verdedigd.

Er zijn ook burgerlijke waarnemers, die dit inzien. N. S. Chroestsjov haalde in zijn rede voor de Opperste Sowjet op 7 mei 1957 een verklaring aan van een spreker voor de Amerikaanse radio, die zei: „De oppervlakkige waarnemer zal mogelijk zeggen: ziet, dit is een decentralisatie. Maar als men dit vraagstuk nader bestudeert, dan kan men slechts één conclusie trekken: het gaat om niets anders dan om het verleggen van het centralisme naar de plaatsen, waar zich het economische proces direct ontplooit, m.a.w. het is geen geringere maar een grotere graad van centralisatie.”

Dit is inderdaad zo. Tegelijk met het ingaan van de nieuwe regeling is dan ook een reeks maatregelen doorgevoerd ter versterking van de centrale staatsorganen, die zich bezig houden met de planning. In de wet die op de mei-zitting van de Opperste Sowjet werd aangenomen, zijn de bevoegdheden van de staatsplancommissie uitgebreid. De staatsplancommissie (Gosplan) moet zowel de vijfjaren- en jaarplannen uit-

werken, als perspectief-plannen voor een langere periode opstellen. Zij heeft tot taak ervoor te zorgen, dat één gecentraliseerde politiek wordt gevoerd bij de ontwikkeling van de belangrijkste industrie-takken en moet controleren of de discipline bij het uitvoeren van de plannen in acht wordt genomen.

Om te zorgen, dat er een voortdurende technische vooruitgang plaats heeft, is tevens een technisch-wetenschappelijke commissie bij de ministerraad van de USSR gevormd. Zij moet er zorg voor dragen, dat de nieuwste technische en wetenschappelijke verworvenheden in de economie worden gebruikt.

Het is natuurlijk niet geheel uitgesloten, dat bij het nieuwe stelsel van leiding geven aan de economie zich hier en daar verschijnselen zullen voordoen van plaatselijk chauvinisme, van overdreven aandacht aan plaatselijk belangen bij verwaarlozing van de algemene belangen, van pogingen om middelen zo te gebruiken, dat een soort autarchie binnen het economische gebied tot stand komt. Maar alle voorwaarden zijn aanwezig om te juister tijd dergelijke gevaren te signaleren en ze af te wenden.

Er is toch één centraal plan, dat voor allen geldt. De staatsplancommissie zal er naar streven om in het kader van dit plan uitgebreide economische banden tussen de verschillende gebieden te doen bestaan en dit zal er toe bijdragen het ontstaan van plaatselijke tendenties tot afzondering te voorkomen. Er zijn centrale financiële organen, die toezien op het gebruik van de kapitaalmiddelen en zullen verhinderen, dat deze middelen worden gebruikt voor doeleinden, die niet van algemene betekenis zijn. Het centrale bureau voor de statistiek bij de ministerraad van de USSR oefent controle uit op de productie en de verdeling en zal afwijkingen op dit gebied snel kunnen waarnemen. Het stelsel van staatscontrole, dat in de Sowjet-Unie bestaat, is eveneens een waarborg daarvan.

Ook de organisaties van de communistische partij hebben, evenals de vakbonden en de Sowjets, in dit opzicht een belangrijke taak. De Sowjets als organen van de socialistische staat, de vakbonden die de belangen van alle arbeiders in de Sowjet-Unie vertegenwoordigen en de communistische partij als voorhoede van het Sowjet-volk zullen zich in hun hele activiteit laten leiden door Lenins aanwijzingen over de schadelijkheid van anarcho-syndicalistische en plaatselijk-chauvinistische tendenties. De communistische partij, die de leidende rol vervult in het systeem van de dictatuur van het proletariaat, is er de waarborg van dat de plaatselijke belangen op de juiste wijze zullen worden gecoördineerd met de algemene belangen van de Sowjet-staat.

III

TWEE maanden nu wordt de nieuwe werkwijze beproefd. Een korte tijd nog slechts, maar reeds kan worden gezegd, dat ze haar vruchten afwerpt.

Trouwens, dat was te verwachten. Drie jaar geleden al was in Moskou in plaats van 204 bouwbedrijven, die onder leiding stonden van 60 ministeries en departementen, één bouworganisatie gevormd. Het gevolg was, dat sindsdien een derde meer werd gebouwd en de arbeids-

productiviteit steeg. Vroeger werkten de talrijke bouwbedrijven niet rendabel, terwijl nu besparingen tot stand komen. Daarna is ook het autotransport in Moskou verenigd in één organisatie, wat in een jaar een besparing van 500 mln roebel mogelijk maakte.

De nu reeds verkregen ervaringen zijn niet anders. Het blijkt, dat de meeste sownarchozen zonder veel papier en bureaucratisch gedoe de produktievraagstukken oplossen. Hun kracht ligt in de rechtstreekse verbinding met de bedrijven; zij bestuderen de toestand ter plaatse en vinden daar ook de oplossingen. Het optreden van de sownarchozen heeft er toe geleid, dat ongebruikte reserves werden ontdekt en toegepast, dat de specialisatie en coöperatie van de ondernemingen werd verbeterd en de technische leiding aan de bedrijven op een hoger peil werd gebracht.

In de Sowjet-pers zijn reeds vele voorbeelden genoemd van de activiteit van de sownarchozen. In Odessa werd bij hun onderzoek ontdekt, dat in de fabrieken in deze stad 200 machines ongebruikt stonden. Nu de ministeriële barrières niet langer bestonden, was het mogelijk om snel praktische maatregelen te nemen ten einde deze machines rationeel te gebruiken in andere bedrijven. In Swerdlowsk werd overgegaan tot de vergroting van een reeks ondernemingen en werden enkele combinaten tot stand gebracht. De produktie van elektroden werd geconcentreerd in twee tot drie fabrieken, voorheen werden deze in dertig bedrijven voortgebracht.

Voorheen had kritiek op fouten in een bepaald bedrijf, op bureaucratische overdrijvingen e.d., soms weinig gevolg. De weg van het bedrijf naar het ministerie in Moskou was lang en wat in het bedrijf erg belangrijk scheen, werd in Moskou, waar over de gehele industrietaak moest worden beslist, een kleinigheid. De kritiek kan zich nu direct richten tot organen, die makkelijk bereikbaar zijn.

In het Moskouse gebied werd op een bijeenkomst van arbeiders in de industrie de algemene activiteit van de sownarchozen voor dit gebied geprezen, maar met preciese voorbeelden werd tevens gewezen op het gevaar, dat de bedrijven zouden worden bedolven onder een papierstroom van directieven en richtlijnen. Ook elders werd gewaarschuwd tegen de voorliefde van papier en het houden van veel vergaderingen en drongen de arbeiders zelf aan op een onmiddellijk contact, waarbij tevens directe oplossingen konden worden gevonden.

In de eerste maanden van hun bestaan hebben de sownarchozen uiteraard nog niet ten volle hun positieve zijden kunnen tonen. De in het verleden tot stand gekomen banden met bedrijven in andere economische gebieden, die niet bevredigend zijn, worden voorlopig toch nog in stand gehouden, om verstoringen in de produktie te voorkomen. Volgend jaar zullen zij hun activiteit geheel kunnen ontplooiën en zij reiden op het ogenblik in overleg met de werkers het plan voor 1958 voor.

Het is echter al duidelijk geworden, dat door de reorganisatie nieuwe mogelijkheden zijn geopend en dat ze zal bijdragen tot het volbrengen van de economische hoofdtaak van de Sowjet-Unie, het inhalen en voorbijstreven van de kapitalistische landen in produktie per hoofd van de bevolking.

IV

HOE is de reorganisatie tot stand gekomen? Het is interessant om dit na te gaan en om in dit verband te zien hoe de democratie in de socialistische maatschappij werkt.

Ingrijpende veranderingen op het gebied van de leiding aan industrie en bouwnijverheid zijn het eerst ter sprake gekomen op de zittingen van het Centraal Comité van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie, die in december 1956 en in februari van dit jaar werden gehouden.

De partij, die leiding en richting geeft aan de Sowjet-Unie, zag op grondslag van een nauwkeurig onderzoek van de toestand de tegenstelling, die zich ontwikkelde tussen het peil van de produktiekrachten en de organisatievormen, en nam maatregelen om overeenstemming tussen beide tot stand te brengen. Dit zou uiteraard onmogelijk zijn geweest in een maatschappij, waar verscheidene klassen met van elkaar verschillende belangen bestaan; daar zouden de tegenstellingen niet op een dergelijke wijze opgeheven kunnen worden; de tegenstellingen tussen de ontwikkeling der produktiekrachten en de produktieverhoudingen kunnen in de kapitalistische maatschappij alleen worden opgelost door de overgang van de macht uit de handen van de kapitalistische klasse in de handen van de arbeidersklasse.

Op de zitting van het Centraal Comité van de CPSU in februari werd besloten een plan tot reorganisatie van industrie en bouwwezen voor te leggen aan de Opperste Sowjet; voordien zou dit plan aan het volk ter bespreking worden voorgelegd.

De stellingen, die de grondslag zouden zijn voor het rapport dat N. S. Chroestjow aan de Opperste Sowjet zou uitbrengen, werden op 30 maart in alle kranten gepubliceerd. Er ontstond een meningswisseling over de hierin vervatte voorstellen, zoals wij die ons moeilijk kunnen voorstellen.

Tot aan begin mei werden er in de Sowjet-Unie 514.000 vergaderingen gehouden, waar over de stellingen werd beraadslaagd. Op deze bijeenkomsten waren meer dan 40 mln mensen aanwezig; 2,3 mln hunner voerden het woord, maakten opmerkingen en deden voorstellen. In de pers verschenen talrijke ingezonden artikelen over dit onderwerp. Volgens niet geheel volledige gegevens zijn er in de Sowjet-pers 68.000 artikelen opgenomen. In de twee grote centrale kranten, Prawda en Izwestija, werden artikelen, brieven en opmerkingen gepubliceerd van 854 auteurs; deze twee kranten hadden echter meer dan 8000 brieven ontvangen met voorstellen.

Als men er aan denkt, dat er in de Sowjet-Unie ongeveer 50 mln arbeiders zijn; wordt het duidelijk, dat het allergrootste deel van hen actief heeft deelgenomen aan de behandeling van het vraagstuk op welke wijze de bedrijven zouden worden geleid. Dit laat zien, dat in de Sowjet-Unie de deelneming van het volk aan het bestuur van de staat niet alleen in woorden, maar in feite wordt gewaarborgd.

Deze volksdiscussie toonde, dat de voorstellen van de partij in overeenstemming waren met de opvattingen van de arbeiders over de leiding van de Sowjet-economie. Ze liet zien hoe nauw de band is tussen partij en volk.

Op 7 mei kwamen de voorstellen in behandeling in de Opperste Sowjet. Vele voorstellen, die in de discussie waren gedaan, werden door

Chroestsjow in zijn rapport opgenomen. Enkele vragen, die in de discussie waren opgeworpen, werden op deze zitting beslist. Zo was aanvankelijk voorgesteld in enkele republieken, in verband met de opheffing van een reeks centrale ministeries, ministeries te scheppen voor de olie- en steenkoolindustrie. In de discussie werd dit door velen niet nodig geacht; in de Opperste Sowjet werd er nog uitvoerig over gesproken en uiteindelijk is besloten geen nieuwe ministeries in de unie-republieken te vormen. Een ander vraagstuk was of ook de industrie van plaatselijke betekenis, die geleid wordt door de plaatselijke Sowjets, en de industrie-coöperaties voortaan door de sownarchozen moesten worden geleid. Besloten werd dit niet te doen, omdat het de aandacht van de sownarchozen zou versplinteren en zou afleiden van de ontwikkeling van de bedrijven in de beslissende industrie-takken.

Men kan rustig zeggen, dat zelden een wet zo uitvoerig besproken en zo op elke kleinigheid bezien is, als de wet waarin de leiding van de Sowjet-economie op een nieuwe manier wordt geregeld. Zelden een wet ook, die zozeer door het volk tot stand is gebracht en door het volk wordt ondersteund.

Aan degenen, die zich niet hebben kunnen indenken hoe de democratie in de Sowjet-Unie functioneerde en daar misschien zelfs wat huiverig tegenover stonden, omdat zij gewoon waren alles te vergelijken met de gang van zaken in een burgerlijke democratie, zal de behandeling van deze wet veel hebben geleerd. Hier werd een duidelijk voorbeeld gegeven hoe het volk de macht uitoefent. En dit in duidelijke tegenstelling met de burgerlijke democratie, waar in wezen alleen de rijken, de bezitters, uitmaken wat wet zal zijn. In Nederland is er nog nooit een geval geweest, waarin het gehele volk bij de voorbereiding van een wet betrokken werd. Integendeel zelfs! Zei minister Witte niet nog bij de behandeling van de wet op de huurverhoging, dat deze er nooit doorgekomen zou zijn, als ze zou zijn onderworpen aan een uitspraak van het volk? Maar de huurverhoging ging toch door; er kwam een wet tot stand die geheel in strijd was met de wil van het volk. In de socialistische democratie bestaat deze overeenstemming tussen wet en volkswil evenwel wel; deze overeenstemming ligt aan de socialistische democratie ten grondslag en brengt haar superioriteit ten opzichte van de burgerlijke democratie derhalve duidelijk tot uitdrukking.

Daarom is de wet op de reorganisatie van het beheer aan industrie en bouwnijverheid in de Sowjet-Unie niet alleen van economisch belang. Zij heeft de werkers in de gehele wereld opnieuw getoond, wat het wezen is van het socialisme.

JAAP WOLFF.

De afhankelijkheid van West-Duitsland van Amerikaans kapitaal

„Zij (De Amerikaanse monopolisten — red.) hadden alle, zelfs de rijkste landen schatplichtig gemaakt. Ze hadden honderden miljarden bijeengeraapt. En aan elke dollar kleven de sporen van de smerige geheime verdragen tussen Engeland en zijn bondgenoten, tussen Duitsland en zijn vazallen, de verdragen over de verdeling van de geroofde buit; de verdragen over de wederzijdse 'hulp' bij het onderdrukken van de arbeiders en het vervolgen van de socialistische internationale". (Lenin, Brief aan de Amerikaanse arbeiders, 1918.)

DEZE beoordeling door Lenin in 1918, aan het einde van de eerste wereldoorlog, heeft vandaag nog haar geldigheid behouden. Ze werd door de historische ontwikkeling bevestigd. In welke mate de invloed van de Ver. Staten in Europa is gestegen, wordt door het volgende staatje verduidelijkt:

De particuliere rechtstreekse Amerikaanse kapitaalsinvesteringen in totaal:

	1929	1954	
In Europa	1.353 miljoen dollar	2.369 miljoen doll.	— toename 75 pCt
Duitsland, resp.			
West-Duitsland	217 miljoen dollar	278 miljoen doll.	— toename 28 pCt

Van het totale in Europa geïnvesteerde Amerikaanse kapitaal had in 1954 in totaal 10,7 pCt betrekking op West-Duitsland.

De Amerikaanse staatsinvesteringen in Europa resp. West-Duitsland bedroegen:

	1929	1954	
Europa	11.361 miljoen dollar	53.626 miljoen dollar	— toename 372 pCt
West-Duitsland		6.931 miljoen dollar	

In dit bedrag van 6.931 miljoen dollar zijn 3.115 miljoen dollar aan door de regering-Adenauer erkende schulden begrepen. Deze cijfers maken het duidelijk in welk een grote mate de afhankelijkheid van West-Europa tegenover de Ver. Staten is toegenomen. Ze laten zien, hoezeer de Europese politiek onder de invloed van Amerika is geraakt.

De invloed van Amerikaanse monopolisten op Duitsland begon reeds voor de eerste wereldoorlog door de verbinding van de bankgroep „Kuhn, Loeb & Co” met het Hamburgse bankiershuis „M.M. Wartburg” (Max Wartburg). Paul Wartburg, een telg van dit huis, kreeg in 1911 het Amerikaanse staatsburgerschap. Hij had nauwe verbindingen met de Rockefeller-groep. Deze en de Morgan-groep hadden al voor het begin van de eerste wereldoorlog tezamen 36 procent van het werkelijk vermogen en van de natuurlijke hulpbronnen van de Ver. Staten in hun bezit. Via de hierboven genoemde bankiershuizen liepen na de eerste wereldoorlog de directe verbindingen van de Rockefeller-, Morgan- en Harryman-groep met de Duitse concerns. Reeds in het najaar van 1921 raamde de New-Yorkse krant „Sun” het Amerikaanse aandelenbezit in Duitse concerns op 15 miljard Reichsmark. Daarmee oefenden de Amerikaanse imperialisten een geweldige invloed uit op bijna alle belangrijke takken van industrie. Dat gebeurde in een tijd, dat in Duitsland nog grote revolutionaire gevechten om de politieke macht werden gevoerd.

Deze kapitaalsbeleggingen hebben er in sterke mate toe bijgedragen, dat de economische macht van het Duitse imperialisme zich verder kon versterken en

dat het de Duitse industriebaronnen gelukte, ook de politieke macht in de staat weer in handen te krijgen. Reeds in 1924 zaten in de Reichstag 65 afgevaardigden, die samen 269 posten in diverse raden van beheer bezetten.

Naast de Amerikaanse kapitaalinvesteringen in de Duitse industrie was tegelijkertijd de ARA - Amerikaanse Hulp-Wet van kracht. Deze wet trad op 25 februari 1919 in werking. Op grond hiervan kwamen Amerikaanse levensmiddelen en kledingstukken naar Duitsland (Wilson-spek), nadat de Duitse regering de Amerikaanse president Wilson in een telegram van 13 november 1918 daarom had verzocht. Kort tevoren waren Scheideman en Bauer krachtens een besluit van het partijbestuur van de sociaal-democratische SPD toegétreeden tot de keizerlijke regering van rijkskanselier prins Max von Baden. Beiden hadden al voor het beëindigen van de oorlog met toonaangevende industriële onderhandelingsgevoerd teneinde „het gevaar“ van de socialistische omvorming van Duitsland door het revolutionaire proletariaat te verhinderen. De geest die Scheidemann bezielde, is duidelijk gekenmerkt door zijn uitspraak in de vergadering van de ministerraad van 5 november 1918: „Vandaag is het bolsjewisme een groter gevaar dan de Entente“. Deze verklaring is qua strekking identiek met een uitspraak van de Britse regering van november 1918, die te vinden is in de aantekeningen van de toenmalige chef van de Britse generale staf, Wilson. Daarin wordt gezegd: „Het gehele kabinet was van mening, dat het werkelijke gevaar voor ons op het ogenblik niet wordt gevormd door de Duitsers, maar door de bolsjewieken“. Een naar Duitsland gestuurde Amerikaanse studiecommissie schreef in haar rapport o.a.: „De methoden rieken ongetwijfeld naar het oude systeem. In werkelijkheid is het democratische aan de regering, voor zover daarvan sprake kan zijn, huichelarij“.

Evenals destijds is het anti-communisme thans de geestelijke voedingsbodem van het imperialisme.

Het „geroep om hulp“, gemotiveerd met het „gevaar van bolsjewisering“ had ten gevolge, dat van 1 december 1918 af tot 31 augustus 1919 levensmiddelen en kledingstukken ter waarde van 282 miljoen dollar in Duitsland werden ingevoerd, waarvan 158 miljoen dollar Amerikaanse leveranties.

In januari 1925 vormde dr Luther, een vertegenwoordiger van de uiterst rechtse vleugel van de Duits-Nationale Volkspartij, een nieuwe regering. Daarmee was voldoende veiligheid gewaarborgd voor de uitvoering van het Dawes-plan. De geest, die aan dit plan ten grondslag lag, kan men niet beter karakteriseren dan de toenmalige Engelse premier Baldwin het in een redevoering op 3 oktober 1924 deed: „Mijne heren! West-Europa heeft een beschaving te verdedigen en het is onze plicht, alles te doen, haar in deze dagen in stand te houden. De verdedigingswal van de West-Europese civilisatie moet hecht en sterk zijn, opdat hij aan alle verwoestende aanvallen uit het Oosten het hoofd kan bieden. Hiervoor is er geen beter en veiliger middel dan de uitvoering van het Dawes-plan, dat de Duitse markt met de wereldmarkten in verbinding zal brengen“.

Indedaad begon onmiddellijk na het aanvaarden van het Dawes-plan een ware vloed van Amerikaans kapitaal naar Duitsland te stromen, nadat reeds in de jaren 1919 tot 1924 de Amerikaanse banken met 210 miljoen dollar deelgenomen hadden in Duitse en Franse regeringsleningen. Alleen al van 1924 af na het aanvaarden van het Dawes-plan, tot 1 december 1925 werden door Amerikaanse banken leningen en obligaties van grote Duitse ondernemingen, gemeenten en landen overgenomen. Naast landen en gemeenten ontvingen op deze wijze b.v. de:

Deutsche Rentenbank	25 miljoen dollar
Sächsische Werke	15 " "
Rheinisch-Westfälische Elektrizitätswerke	10 " "
Raiffeisenbank	10 " "
Friedrich Krupp	10 " "
AEG	10 " "
Siemens & Halske	10 " "

In totaal vloeiden in de jaren van 1924 tot 1927 rond 170 miljoen dollar rechtstreeks naar de meest uiteenlopende takken van industrie, voornamelijk naar de leidende concerns van de wapeningsindustrie. Met het Dawes-plan ging tegelijkertijd een nog nauwere verbinding van de Duitse met de Amerikaanse banken via wederzijdse leningen en deelnemingen gepaard. De Dresdener Bank b.v. ging een verbinding aan met de door de Schröder-banken gestichte ABC-trust. In de leidingen van de Duitse en Amerikaanse banken werd de „personele unie“ ingesteld, waarbij de toenmalige vertegenwoordigers de belangen van de concerns bij de respectieve regeringen behartigden. Een ander voorbeeld van de nauwe vervlechting van de Duitse banken en industriële ondernemingen met Amerikaanse leveringen was de IG-Farben en de Vereinigte Stahlwerke. Deze vervlechtingen kunnen als het fundament van het bondgenootschap van het Duitse met het Amerikaanse imperialisme worden gekenschetst. Het tot de Rockefeller-groep behorende bankiershuis Dillon, Read & Co. is met het Duits-Amerikaanse bankiershuis Schröder vervoelucht. Deze stichtten in januari 1924 het concern Vereinigte Stahlwerke. In maart 1925 ontving de oprichtingsmaatschappij, de Rhein-Elbe-Union, van bovengenoemde bank 6 miljoen dollar en na de oprichting van de Vereinigte Stahlwerke nog een langlopend krediet van 6,59 miljoen dollar. Aan de oprichting van de IG-Farben namen eveneens een Amerikaans bankconsortium van de Rockefeller- en Schröder-banken en de Deutsche Bank deel. De IG-Farben kreeg in december 1926 van dit consortium 4,5 miljoen dollar. Deze beide reuzenconcerns zijn op hun beurt met elkaar vervoelucht, daar de IG-Farben 12 procent van het aandelenkapitaal van de Vereinigte Stahlwerke overnam.

De IG-Farben omvatte na de vorming van het concern 78 bedrijven en was daarmee de grootste chemische producent van Europa. In de ijzer- en staalproductie stond Duitsland in 1926 reeds weer op de tweede plaats achter de Ver. Staten. Een belangrijk aandeel in deze productie had de Vereinigte Stahlwerke. Dit feit spoorde de Duitse staalbaronnen aan, een Europese ijzermarkt te vormen, waaraan ze reeds met 43 procent van de productie deelnamen. Deze ontwikkelink was in tegenspraak met de belangen van de werkende massa's in Duitsland. Kameraad Ernst Thälmann waarschuwde reeds in 1924 in een redevoering in de Reichstag voor deze ontwikkeling, waarbij hij o.m. zei:

„Wie zich aan de illusie overgeeft, dat de „oom uit Amerika“ vandaag er toe zal overgaan, het Duitse volk te helpen, heeft uit de praktijk van de laatste vier à vijf jaren gezien, dat ook de punten van Wilson, waarop een groot deel van het Duitse volk gebouwd had, en de Volkenbond niets hebben geholpen. De „oom uit Amerika“ komt hier niet om het Duitse volk te helpen, maar om het Duitse volk uit te plunderen, om winst te behalen“. (E. Thälmann, Redevoeringen en Artikelen, deel 1, blz. 94).

De verbindingen over en weer van het Duitse met het Amerikaanse imperialisme werden na het overnemen van de macht door Hitler niet afgebroken. Ze namen veeleer nog toe en bleven ook tijdens de oorlog door gemeenschappelijke conferenties, besprekingen en nieuwe overeenkomsten gehandhaafd. Het hoogtepunt van de directe Amerikaanse particuliere beleggingen in de Duitse industrie werd in 1943 bereikt, toen de deelname 513 miljoen dollar bedroeg, d.w.z. 25,3 pCt van het totale Amerikaanse particuliere kapitaal in Europa. In 1943 stelde een commissie van de Amerikaanse Senaat vast, dat destijds 171 Amerikaanse maatschappijen een controlerend aandeel ter waarde van rond 420 miljoen dollar in 278 Duitse maatschappijen hadden.

Hitler zelf onderhield rechtstreekse verbindingen met de Amerikaanse monopolies. Op 23 november 1937 conferereerden de gevormachtigden van Hitlers regering, Von Killinger en Von Tappelskirch, in San Francisco met vertegenwoordigers van Du Pont, General Motors, e.a., met het doel tot samenwerking tegen de Sowjet-Unie te komen. In 1938 was het Max Ilhner, prominent directielid van de IG-Farben, die op een reis naar de Ver. Staten besprekingen voerde met de directies van alle belangrijke industrie- en bankmonopolies.

In het begin van oktober 1939 had in Nederland een driedaagse conferentie plaats van de IG-Farben-directeuren met de president van de Standard Oil-maatschappij, Franc Hover, die in zijn rapport van 13 oktober o.m. schreef: „Wij hebben ons best gedaan, plannen uit te werken voor een modus vivendi, dat ook onder oorlogsomstandigheden zou functioneren, ongeacht of de Ver. Staten er in zouden worden betrokken of niet”.

Op dezelfde wijze functioneerde de samenwerking tussen de AEG en de General Electric Company. Zelfs tijdens de oorlog, in 1943 en 1944, ontmoetten de Amerikaanse en Duitse concernmagnaten elkaar in Zwitserland en in Portugal en voerden toen reeds onderhandelingen over de afbakening van de markten na het einde van de oorlog. Het resultaat van al deze besprekingen wordt door het volgende feit duidelijk gemaakt: Uit opgehoopte winsten verhoogden vier Amerikaanse maatschappijen het grondkapitaal van hun Duitse dochterondernemingen in de tijd van 1936 tot 1941 van 147 tot 249 miljoen RM oftewel met 68 pCt. - bij de Adam Opel AG van 60 tot 80 miljoen RM, bij de FordAG van 17 op 32 miljoen RM, bij de Duits-Amerikaanse Petroleum Mij (thans Esso AG) van 63 tot 117 miljoen RM en bij Maizena van 7 tot 20 miljoen RM.

Uit het geheel blijkt, dat de invloed van het Amerikaanse kapitaal in de Duitse economie in belangrijke mate heeft bijgedragen tot versterking van de heerschappij van het Duitse imperialisme en zodoende ook mede-verantwoordelijk is voor het uit de weg ruimen van de republiek van Weimar, voor de machts-overname van Hitler en diens politieke, economische en militaire voorbereidingen op de tweede wereldoorlog en voor het uitbreken daarvan. De Amerikaanse monopolisten streken daarbij reusachtige bewapenings- en oorlogswinsten op.

De eis van de volkeren, de schuldingen aan de tweede wereldoorlog, de Duitse imperialisten, de economische grondslag voor een nieuwe volkerenslaching onder de voeten weg te slaan, dwong de Amerikaanse regering de overeenkomst van Potsdam te ondertekenen. In de praktische politiek evenwel deed deze regering alles om het Duitse imperialisme in stand te houden en maakte van zijn tijdelijke zwakte gebruik om het definitief aan zich te onderwerpen.

Art. 12 van de overeenkomst van Potsdam luidt: „Het Duitse economische leven dient in de praktisch kortst mogelijke tijd te worden gedecentraliseerd, teneinde de bestaande overmatige concentratie van de economische macht, en wel speciaal belichaamd in kartels, syndicaten, trusts en andere monopolie-verenigingen, te vernietigen”.

Uitvoering van art. 12 zou ongetwijfeld het einde van het Duitse imperialisme hebben betekend en de invloed van het Amerikaanse imperialisme op de economische en politieke ontwikkeling van West-Duitsland zou wezenlijk verzwakt zijn geworden. Het lag daarom voor de hand, dat de Amerikaanse imperialisten druk uitoefenden op hun regering, om in West-Duitsland niet alleen hun winst- en kapitaalsbelangen, maar ook die der Duitse monopolisten, met wie zij nauw verstrengeld waren en zijn, op actieve wijze te behartigen. Wij herinneren in dit verband aan Adenauers familiebetrekkingen met de eigenaars van het bankiershuis Morgan, dat tot de Rockefeller-groep behoort.

Het streven van het Duitse volk, de bewapeningsindustrie te nationaliseren - waartoe in de grondwet van Hessen de mogelijkheid werd geopend, het besluit van de Landdag van Nordrhein-Westfalen, een bodemhervorming ten uitvoer te brengen en de mijnbouw te nationaliseren, - werden hoofdzakelijk door het ingrijpen van de Amerikaanse bezettingsmacht onderdrukt. Daarentegen begon men met een nieuw bedrog, doordat men verordeningen en wetten uitvaardigde (het z.g. dekartelliseringsbesluit), die weliswaar naar buiten uit een vermindering van de concentratie en centralisatie van de productie en van het kapitaal schenen te bewerkstelligen, maar aan het wezen en aan de grondslagen van de economie niets veranderden. De huidige werkelijkheid bevestigt dat. Men kan constateren, dat het proces van de concentratie en centralisatie van productie en kapitaal niet alleen zijn oude peil weer heeft bereikt, doch nog meer werd versterkt. In 1938 waren er b.v. nog 5518 naamloze vennootschappen in geheel Duitsland met een grondkapitaal van 18.744,8 miljoen RM. In 1955 waren er

in West-Duitsland nog slechts 2.532 NV's met een grondkapitaal van 22.198,1 miljoen DM.

In 1938° waren er 25 maatschappijen met een kapitaal van meer dan 100 miljoen RM; in totaal tot een bedrag van 4.694 miljoen RM. Dat was 25 pCt van het totale aandelenkapitaal.

In 1954 waren het al 41 maatschappijen, die met 8.686 miljoen DM 39 pCt van het totale grondkapitaal van de NV's bezaten.

Het aandeel van het particuliere Amerikaanse kapitaal in de Duitse economie bedroeg in 1954 rond 278 miljoen dollar, dat is rond 10,7 pCt van het totale aandelenkapitaal. In deze cijfers komt echter niet de werkelijke invloed van het Amerikaanse kapitaal op de Westduitse economie tot uiting. In 1949 waren er 404 Westduitse ondernemingen, waarin direct of indirect Amerikaans kapitaal belegd was. Dat wil zeggen, dat in 18 pCt van de Westduitse ondernemingen Amerikaans kapitaal belegd was. Zoals bekend, zijn meestal 20 tot 30 pCt van het aandelenkapitaal van een onderneming voldoende om het gehele concern te beheersen. Hierbij komt, dat deze gelden in de belangrijke sluitelindustriën zijn geïnvesteerd.

In 1949 waren deze kapitalen als volgt verdeeld:

aardolie-industrie	161,6 miljoen DM
elektro-industrie	98,7 " "
voertuigen-industrie	96,6 " "
machine- en apparaten-industrie	89,7 " "
instrumenten- en optiek-industrie	63,6 " "
steen- en bruinkolenmijnbouw	42,4 " "
chemische industrie	32,8 " "

De resterende miljoenen zijn verdeeld over 22 andere takken van industrie. Het blijkt, dat ongeveer 29 pCt van de aardolie-industrie, 25 pCt van de automobiëlandustrie en 10 pCt van de elektro-industrie door Amerikaans kapitaal worden beheerst.

In de sedert 1949 verstreken acht jaren zijn nog honderden miljoenen dollars in het economische leven van de Bondsrepubliek binnengedrongen, zoals juist de laatste tijd blijkt uit steeds talrijker berichten in de pers.

Het zou echter onvoldoende zijn, indien men alleen de invloed van het particuliere Amerikaanse kapitaal in West-Duitsland zou analyseren en de rol van het monopolistische staatsapparaat zowel van Amerika als van de Bondsrepubliek buiten beschouwing zou laten. De regeringen van beide staten hebben zich van dezelfde methoden bediend als na de eerste wereldoorlog, slechts met dit verschil, dat in mindere mate de afzonderlijke kapitalist zijn kapitaal en zijn goederen naar West-Duitsland exporteerde, doch dat de staat deze rol overnam. In de eerste na-oorlogse periode waren er wederom leveranties van levensmiddelen en kleding (GARIOA). Deze vonden hun voortzetting in het Marshall-plan. Met dit plan ontstond de Europese economische raad in Parijs, die een passende invloed op de daarbij aangesloten regeringen uitoefende. Deze Europese economische raad (ECA) was een Amerikaans bestuurslichaam in de rang van een ministerie, dat overal zijn vertegenwoordigingen had. De Bondsregering had eveneens een ministerie voor het Marshall-plan, dat door de ECA, op beslissende wijze werd geridgerd. Na afloop van het Marshall-plan werd de ECA door het zogenaamde bureau voor wederzijdse veiligheid (MSA) vervangen. Op 1 augustus 1953 werd de MSA door het Bureau voor Buitenlandse Werkzaamheden (FOA) vervangen.

Al deze plannen hadden tot doel, West-Europa en in het bijzonder West-Duitsland economisch en politiek aan de Amerikaanse belangen ondergeschikt te maken. De goederen die de Ver. Staten op grond van deze verdragen aan West-Duitsland leverden, werden op de Duitse markt verkocht en de daardoor gevormde DM-bedragen moesten op een zogenaamde tegenwaarderekening worden gestort. Dit „tegenwaarderekening" vormde de grondslag van het door het ERP-ministerie (Marshall-plan-ministerie) beheerde speciale vermogen. Deze

„tegenwaardemiddelen" waren de grondslag voor verdere investeringen voor de Westduitse industrie. Van de aldus gevormde bedragen werden in de jaren 1951 tot 1954 van een totaal van 4,168 miljard DM twee miljard DM aan investeringscredieten en toeslagen via de Bondsregering aan de industrie uitgegeven. Op de besteding van deze gelden oefende Amerika rechtstreeks invloed uit. Uit dit speciale vermogen zijn ook in hoofdzaak de bedragen voor propagandadoeleinden en agentenorganisaties afkomstig. Hoe groot de invloed van de monopolistische staat op de beleggingen in de industrie is, kan men aan de volgende gegevens zien:

Van de totale kapitaalsinvesteringen waren afkomstig uit:

	1926-'28	1951
kapitaalmarkt middelen v. binnenlandse bron	62,3%	20,3%
tegenwaardemiddelen resp. kapitaalvoer	19,1%	8 %
middelen uit openbare bron	1,8%	29,7%
zelffinanciering, kortlopende bankcredieten en andere middelen	16,8%	42 %

Zoals hieruit blijkt, daalde de investering uit kapitaalmarkt middelen aanzienlijk, evenals de directe kapitaalvoer. Daarentegen namen de investeringen uit openbare begrotingsmiddelen en uit de zelffinanciering aanmerkelijk toe, en wel in een graad, die het verleden nimmer heeft gekend.

De monopolistische staat investeerde aldus ontzaglijke bedragen aan kapitaal in de industrie, die naar de monopolisten vloeiden. De industriëlen bereikten door lage lonen en hoge prijzen alsmede door een ongehoorde opvoering van de arbeidsintensiteit nog nimmer gekende winsten, die voor het grootste deel weer belegd werden. De „Industriekurier" van 2 februari 1957 meldt, dat sedert de geldsanering tot einde 1956 de Bondsrepubliek, landen en gemeenten een bedrag van rond 34,5 miljard DM in gebouwen en uitrustingen hebben geïnvesteerd. De totale investeringen in de economie in dezelfde tijd worden geraamd op 240 miljard DM. Verder wordt medegedeeld, dat van de investeringen van officiële zijde 10 miljard DM voor de bezettingsmogendheden en voor de eigen strijdkrachten gebruikt zijn en de resterende 24,5 miljard DM voor civiele investeringen. Ook mag niet buiten beschouwing worden gelaten, dat de Westduitse staat, zelf een grote kapitalist is. Van de 41 grootste ondernemingen bevinden zich 12 in eigendom van de bondsstaat met een nominaal kapitaal van 2.712,8 miljoen DM, die op hun beurt dochtermaatschappijen en andere ondernemingen controleren. In totaal omvat het „bondseigendom" 128 maatschappijen met een nominaal kapitaal van 4855,2 miljoen DM, d. w. z. 21,9 pCt van het totale aandelenkapitaal in West-Duitsland. Van welk een karakter dit „bondseigendom" is, wordt aangegeven door de bezetting van de raden van toezicht van deze twaalf maatschappijen. Twintig van de meest prominente vertegenwoordigers van het Westduitse industrie- en bankkapitaal hebben zitting in deze raden van toezicht.

Het blijkt, dat het particuliere Amerikaanse kapitaal samen met het „bondseigen kapitaal" rond 40 procent van het totale Westduitse aandelenkapitaal bezit en controleert. Het blijkt voorts, dat deze economisch machtigen ook de politieke vaders zijn van de met de Duitse belangen in strijd zijnde verdragen als het Marshall-plan, Kolen- en Staalgemeenschap en Parijse Accoorden. Door deze verdragen werd West-Duitsland economisch en politiek aan de Amerikaanse agressieve politiek gekoppeld. Het heeft tegelijkertijd zijn Westeuropese bondgenoten economisch reeds overvleugeld en verdringt deze met behulp van de Amerikaanse imperialisten van hun traditionele markten.

De laatste tijd kan men evenals na de eerste wereldoorlog, een samenwerking tussen de Duitse en Amerikaanse grootindustriëlen constateren. De „Westdeutsche Allgemeine" van 24 januari 1957 deelt mede, dat de „Phönix Rhein-Rohr AG" (een stalen-buizenfabriek) reeds twee productie-ondernemingen in Canada bezit, waaraan Canadese en Amerikaanse kapitalisten deelnemen. Met de Bèthle-

hem Steel Corporatiën samen zullen nog meer productie-ondernemingen in Venezuela en Brazilië worden gefinancierd. Met Canadese firma's worden onderhandelingen gevoerd over het ontsluiten van ertslagen. De Thyssen-Hütte heeft een overeenkomst gesloten met de „ARMCO Steel Corporation" over het wederzijdse uitwisselen van technische gegevens en ontving onder gunstige voorwaarden een Amerikaanse lening van 10 miljoen dollar. De technische samenwerking is ook de voornaamste inhoud van een verdrag van Friedrich Krupp met de Amerikaanse „Blaw-KAOY-Companie". Bovendien wil Krupp in samenwerking met Amerikaanse firma's aan objecten in onderontwikkelde landen deelnemen. De Klöckner-Werke hebben met de Amerikaanse staalonderneming „Republic Steel Corporation" een verdrag met een looptijd van tien jaar afgesloten over het wederzijds uitwisselen van technische gegevens.

Mannesmann had al traditionele betrekkingen met de Amerikaanse staalindustrie en heeft enkele maanden geleden een nieuwe Mannesmann-maatschappij opgericht, die moet dienen voor het behartigen en financieren van deze pan-Amerikaanse belangen.

Ook de kapitaal-export van de Westduitse industrie is weer in versterkte mate begonnen. In 1952-'53 waren het 157,8 miljoen DM en in 1956 al weer 551,6 miljoen DM, die naar het buitenland vloeiden. Van 1952 tot 1956 werd in totaal 1312,3 miljoen DM geëxporteerd in de vorm van deelname aan buitenlandse firma's en voor het oprichten van filialen van Duitse firma's. Daarvan gingen naar:

Spanje	40,6 miljoen DM
Zuidafrikaanse Unie	40,9 „ „
Nederland	61,8 „ „
Argentinië	77 „ „
Zwitserland	79,5 „ „
Franse invloedssfeer	120,7 „ „
Ver. Staten	125,3 „ „
Canada	163 „ „
Brazilië	293,3 „ „

De resterende 314,2 miljoen DM zijn verdeeld over verschillende andere landen. (Mededeling uit „Die Andere Zeitung" van 14-2-1957).

Klaarblijkelijk werd, de na de eerste wereldoorlog begonnen samenwerking van het Duitse en Amerikaanse imperialisme niet alleen gedurende de tweede wereldoorlog voortgezet, doch zij wordt na de tweede wereldoorlog nog agressiever, brutaler en met nog grotere onverbiddeelijkheid uitgevoerd. Daaruit blijkt, dat de Amerikaanse imperialisten, in hun streven, de gehele wereld economisch, politiek en militair te overheersen, West-Duitsland tot het instrument van hun eigen politiek hebben gemaakt ter beveiliging van hun invloed in Europa en als stootblok tegen het kamp van het socialisme.

(Wissen und Tat, 1957, nr 4)

ARNOLD KERN.

Voor gegevens werd geput, voorzover niet reeds aangegeven, uit:

1. Karl Offermann: De betrekkingen van het Amerikaanse imperialisme tot het Duitse imperialisme in de tijd van de republiek van Weimar (1918-1925).
2. Het artikel in „Wirtschaftswissenschaft" nr 1-1956 van de hand van Kurt Zieschang: Problemen van de investeringsfinanciering in West-Duitsland.
3. „Berichte des deutschen Wirtschaftsinstituts" nr 8-1953, nr 13 juli 1955, nr. 19/20 oktober 1955, nr. 7/8 april 1951.

BOEKBESPREKINGEN

„Toscanini van nabij”

De twintigste eeuw wordt in kringen van muziekliefhebbers vaak „de eeuw van de dirigent” genoemd. En daarbij wordt niet in de laatste plaats gedacht aan de onlangs overleden Italiaan Arturo Toscanini, die meestal in Amerika dirigeerde en gedurende enige tientallen jaren meer dan welke musicus dan ook een wereldpubliek in de ban heeft gehouden.

Een karakterbeeld van een zo markante persoonlijkheid is altijd de moeite waard, vooral wanneer het berust op de persoonlijke herinneringen van iemand die jarenlang een van zijn naaste medewerkers en vrienden is geweest, als Samuel Chotzinoff.¹⁾

Toscanini heeft niet alleen bekendheid verworven als een groot dirigent; door zijn afkeer van het fascisme is Toscanini voor velen en niet in de laatste plaats voor zijn landgenoten, het symbool geworden van een integer kunstenaar in de zo sombere periode van fascistische terreur. Dat neemt niet weg, dat de grote verering die duizenden en duizenden hem toedroegen veelal tot blindheid heeft geleid voor andere aspecten van zijn optreden, aspecten, waaraan wij bij de beoordeling van deze ontegenzeggelijk grote figuur, niet voorbij mogen gaan. Toscanini is een tyran geweest, voor zijn orkest en voor zijn persoonlijke omgeving; bovendien stond zijn kunst in hoofdzaak in dienst van enige gestandaardiseerde meesterwerken uit het verleden, zulks in tegenstelling tot de grote uitvoerende musici in de vorige eeuw als de pianiste Klara Schumann en de dirigent Hans von Bülow en later een figuur als Toscanini's tijdgenoot-collega Pierre Monteux, die naast hun vertolkingen van het „klassieke repertoire” ook voor eigentijdse muziek krachtig op de bres stonden. En hoewel Toscanini ook wel nieuwe werken uitvoerde, kan men hem de grote verdiensten van Monteux op dit gebied toch onmogelijk toekennen.

Dat zou nog zo erg niet zijn geweest wanneer dat alleen voor Toscanini gold, hetgeen helaas niet het geval is. De vertaler Bertus van Lier wijst er in zijn voorwoord op, hoe de eerste helft van onze eeuw het internationale muziekleven op een reusachtig muziekconcorso leek met een bepaald aantal verplichte nummers — het gangbare rijtje symfonieën, concerten, e.d. — met als één van de voornaamste bezwaren, dat de nieuwe muziek wel moeilijk tot zijn recht kon komen; voorts, dat de aanbeden uitvoerende musici onder invloed van blinde verering veelal hun eigen persoonlijkheid als doel gingen stellen boven de muziek die zij uitvoerden.

Dit laatste geldt — hoe dan ook — niet voor Toscanini. Maar de despotische manier, waarop Toscanini met een orkest werkte, staat hiermee toch in het nauwste verband. Want ook hierin stond Toscanini allerminst op zich zelf; meer dirigenten traden als despoten op, en niet altijd ten voordele van het muziekleven. Zo een despotie is in ons land het regiem Mengelberg geweest. Willem Mengelbergs machtige kunst fascineerde het publiek en zijn opperheerschappij was dan ook onaanvechtbaar, alle kritiek van persoonlijkheden als Diepenbrock, Pijper, Vermeulen en Evert Cornelis ten spijt. En zo kon Mengelberg zijn gang gaan, ongeacht het feit, dat hij het niet altijd even nauw nam met de voorschrijft van de componist, zich niet bekommerde om de rechten van befaamde jonge Nederlandse componisten op de uitvoering van hun werken, terwijl hij zijn orkest meer als persoonlijk instrument, dan als een collectief van eerste klas musici bejegende, om maar te zwijgen van zijn houding tegenover zijn Nederlandse mededirigenten. . . . .

¹⁾ Samuel Chotzinoff — Toscanini van nabij.
Uitgave J. M. Meulenhoff f 5.90.

En al was Mengelberg aanvankelijk een groot vernieuwer, die toch maar Mahler in ons land introduceerde en ook Diepenbrock gemeten met Hollandse maten redelijke kansen heeft gegeven, Pijpers derde symfonie moest in ons land worden geïntroduceerd (!) door . . . . . Monteux, terwijl Matthijs Vermeulen uit pure elende naar Frankrijk vluchtte.

In dit licht moet ook Toscanini worden gezien, al onderscheidde hij zich in verschillende opzichten gunstig van Mengelberg. Het meest opvallende verschil is natuurlijk hun houding tegenover het fascisme, maar ook mag gewezen worden op het feit dat Toscanini zich zelf altijd een dienende rol heeft toegekend en met pijnlijke correctheid de aanwijzingen der componisten die hij uitvoerde opvolgde. Toscanini was, en dat is zeker een van zijn sympathiekste zijden geweest, zeer onzelfzuchtig.

Het is de verdienste van Chotzinoff aan de hand van vele herinneringen, dikwijls kostelijke anecdoten, een eerlijk en natuurlijk beeld van Toscanini gegeven te hebben, een beeld dat getuigt van de grote verering voor de „Maestro”, maar ook van zijn eigen niet bepaald benijdenswaardige positie als lakei van een absoluut monarch. De openhartigheid waarmee hij zijn eigen ongemakken en die van anderen beschrijft, zijn vleiersdiensten inclusief, confronteert ons op maar al te duidelijke wijze met de keerzijde van „de eeuw van de dirigent”, hoe humoristisch en levendig het boek ook geschreven is.

***

Op één punt is Chotzinoff m.i. te weinig kritisch. Zoals gezegd. Toscanini's kunst bestond in hoofdzaak in het reproducieren der gangbare meesterwerken, symfonieën van Beethoven en Brahms, opera's van Wagner en Verdi. De oorzaken van het gemis aan kritiek in deze is wel, dat Chotzinoff's artistieke idealen in hetzelfde vlak liggen als die van Toscanini. En al voert een uitweiding hierover enigszins buiten het bestek van een boekbespreking, dit verschijnsel raakt m.i. te zeer de kern van de befaamde „eeuw van de dirigent”, om een nadere beschouwing over dit probleem in een beoordeling van Toscanini te kunnen ontbreken.

Chotzinoff schrijft weinig over moderne muziek. Maar veel betekenis is zijn mededeling, dat iemand hem eens waarschuwde een bepaald persoon, die, zoals hij het uitdrukt, „verslaafd (was) aan ultramoderne muziek” vooral niet voor een diner te vragen, waarop Toscanini was uitgenodigd. Hoever het begrip „verslaafd zijn aan ultramoderne muziek” bij Chotzinoff reikt, is niet geheel duidelijk. Natuurlijk zijn er snobs, die iedere gekkigheid als een Openbaring van Johannes aanprevelen. Maar er zijn ook snobs, die zweren bij „het allerhoogste” van „een Bach”, „een Brahms”, „een Bruckner”, of mutatis mutandis „een Toscanini” en bij iets minder allerhoogst hun portie laten staan. Van Lier wijst er in zijn voorwoord op, hoe de dirigenten — respectievelijk ook pianisten en violisten — cultus juist de verbreiding van dits soort snobs in de hand heeft gewerkt. Daar wordt niet over geschreven; maar in de kringen rondom Toscanini werd hij zo op handen gedragen, werd hij zo geveild en zo ontzien, en werd naar onze maatstaven zo voor hem gekropen, dat het niet wel doenlijk is te veronderstellen, dat aan de talloze uitgebreide diners met Toscanini aan het hoofd van de tafel onder de vele — na grondige selectie — uitgenodigde gasten niet menigmaal een dergelijke snob aangetroffen kon worden. En bovendien, of de in dit milieu als aan „ultramoderne muziek verslaafd” georakelde persoon werkelijk een snob is geweest is ook een nog niet opgehelderde vraag . . . . .

Bezien we thans uit wat voor een milieu de gasten op de diners met Toscanini werden, gerecruteerd. Wel, dat waren, te oordelen naar de beschrijvingen van Chotzinoff, in hoofdzaak voorname Amerikaanse burgers en eveneens voorname (uitvoerende) musici. Dat was het milieu, waarin de armé man die niet mocht meêten vanwege zijn te grote behoefte ook iets nieuws te horen, kennelijk een uitzonderingspositie innam.

Dit is wel merkwaardig, want in progressieve kringen komt men niet zelden de stelling tegen, dat de „ultramoderne muziek“ de uitdrukking zou zijn van de ideologie van de huidige bourgeoisie. Maar de tegenstelling tussen de smaak van de gasten der Toscanini-diners en de liefhebber van „ultramoderne muziek“ wijst veeleer op een breuk tussen de moderne componist en de bourgeoisie. Natuurlijk oefent de bourgeoisie, zijnde de heersende klasse, invloed uit op de opvattingen die aan de scheppingen der moderne componisten ten grondslag liggen. Maar er is toch een groot verschil tussen een kunst die beïnvloed wordt door de ideeënwereld van de bourgeoisie en een kunst die de uitdrukking is van de ideeënwereld van de bourgeoisie.

De moderne muziek is veel meer een reactie van een vereenzaamd intellect op de huidige kapitalistische maatschappij, en wordt dus over het algemeen meer negatief dan positief bepaald door de ontwikkeling van de moderne bourgeoisie.

Deze reactie uit zich echter op de meest uiteenlopende manieren. Dikwijls heeft zij het karakter van een fel individueel protest — waarbij meermalen van een rechtstreekse invloed van de arbeidersbeweging gesproken kan worden — dikwijls is het meer een vlucht hetzij in een of andere mystiek, hetzij in het musiceren als abstractie, waaruit een krachtige, menselijke inhoud vrijwel geweerd wordt. Direkte invloed van de ontwikkeling van de bourgeoisie treft men het duidelijkst aan in het ziekelijke pessimisme dat vele moderne werken kenmerkt, zulks wel te onderscheiden van zuivere menselijke tragiek, die onder de huidige verhoudingen uiteraard eveneens veelvuldig tot uiting komt.

Tegenover dit pessimisme staan de idealen van hen die met enthousiasme strijden voor een nieuwe cultuur, al ontbreekt voor het verwezenlijken hiervan de maatschappelijke bodem, zolang de componist geen aansluiting kan vinden bij de vernieuwende maatschappelijke kracht: de arbeidersklasse.

Het is duidelijk, dat wij de moderne muziek niet in een enkele slagzin kunnen beoordelen, maar ons ter dege af dienen te vragen, welke tendenzen in een afzonderlijk geval overheersen, waarbij dan de grote moeilijkheid zich voordoet, dat al deze tendenzen niet streng gescheiden zijn, maar veelal door elkaar lopen. Maar nu mag het voor ons van groot belang zijn uit te maken welke impulsen in een bepaald geval de overhand hebben, progressieve of reactionaire, gezonde of ziekelijke, fascinerende of abstract-formele, voor een rechtgeaarde bourgeoisie is dat toch in mindere mate het geval, daar al deze tendenzen in al hun onderlinge tegenstrijdigheden in ieder geval dit met elkaar gemeen hebben, dat zij het onweerlegbare bewijs leveren, van de ondergang van de burgerlijke cultuur. En daar wordt hij doorgaans toch liever niet mee geconfronteerd. Daarvan getuigt immers „de eeuw van de dirigent“!

Is het niet je reinste apekool te spreken van „de eeuw van Bruno Walter“, en niet van „de eeuw van Bartok“? Of misschien „de eeuw van Paul van Kempen“ en niet die van Willem Pijper? Voor de burger kennelijk niet.

Het cultuurideaal van iedere heersende klasse is uiteindelijk de weerspiegeling van zijn grootheid, ook dat van de huidige bourgeoisie. Maar de grootheid van de bourgeoisie is een grootheid zonder toekomst, zodat zij, en dat is meer dan symbolisch, geen componist tot een noot muziek kan inspireren. Hetgeen vroeger, mits de brave burger goed werd verpakt in antieke of middeleeuwse costuums, nog wel het geval was. Vandaar, dat de dirigentencultus en de daarmee gepaard gaande cultus der enkele hoogtepunten van de muziek uit het verleden — op hoge uitzondering ook nog wel uit het heden — veel meer aan het cultuurideaal van de bourgeoisie beantwoordt, dan de moderne muziek. De componist wendt zich in meerdere of mindere mate af van de bourgeoisie — en evenzo wendt de bourgeoisie zich af van de componist — hetgeen voor hem de noodzaak verscherpt nieuwe, en zolang hij geen aansluiting bij een nieuw inspirerend collectief kan vinden, voalsnog eenzame paden te betreden. Zulks juist in scherp conflict met het in over-sublieme uitvoeringen van de erkende standaardwerken van vroeger culminerend muziekleven. Inderdaad, de weerspiegeling van een grootheid zonder toekomst.

En naar deze uitvoeringen, gewijd aan de negende symfonie van Beethoven, of van Bruckner, of van Mahler, uitvoeringen die meer en meer het karakter van een religieus ceremonieel verkregen, trekt, vooral ook in ons land, de bourgeois, al dan niet in gala-gewaad, en niet zo zeer naar een uitvoering van een symfonie van Pijper. En in dienst van dit ceremonieel heeft Toscanini gedurende een halve eeuw als opperste Hogepriester gefungeerd.

* * *

Deze kijk op Toscanini's kunst verschaft ons tevens de sleutel tot het begrip van een ander typerend facet van „de eeuw van de dirigent“. En daarmee komen we weer terug tot het boek van Chotzinoff. Chotzinoff wijst er n.l. op, dat Toscanini zijn orkestmusici als zijn vijanden beschouwde, die in het belang van Wagner of in het belang van Verdi overwonnen moesten worden. Nogmaals zij er op gewezen, dat Toscanini nooit zichzelf als doel heeft gezien; met uiterste zorg streefde hij er naar, de bedoelingen van de componisten te verwezenlijken, bestudeerde zelfs grondig de geschriften van Wagner, ten einde precies te weten, hoe Wagner een bepaald fragment uit de „Meistersinger“ uitgevoerd wilde hebben. Maar, al is deze eigenschap zeker sympathieker dan de ijdelheid van uitvoerende musici die in de eerste plaats zichzelf wilden laten schitteren, ze is ook des te typerender voor het wezen van het rituele ceremonieel van Toscanini's concerten.

Immers, Wagner en Verdi zijn in feite dood. Wat zij thans nog te betekenen hebben is alleen en uitsluitend, wat hun muziek voor het huidige muziekleven te betekenen heeft. Maar Toscanini draaide de zaak om en stelde het muziekleven in dienst van de componisten uit het verleden. En in dienst van deze Godheden „overwon hij zijn vijanden“, de orkestmusici, d.w.z. hij schold, raasde, tierde, wanneer ook maar een kleinigheid niet naar zijn zin — gezien als Wagners — zin ging, trok woedend zijn gouden horloge uit zijn vestzak en stampte het aan gruzelementen, of weigerde na een uitvoering van een opera waarin enige blazers aan het slot een nog zo minime fractie van een seconde te vroeg inzetten, in het applaus te delen, om daarna alles omver te smijten, wat maar los en vast was. „In dienst van Wagner“ of „in dienst van Verdi“ ontzag hij niets en niemand, zichzelf niet, zijn vrouw niet, zijn musici niet en de heer Chotzinoff niet. Nogmaals, Chotzinoff's boek is zeer openhartig. Het is zelfs voorgekomen, in zijn jeugd, dat Toscanini zijn dirigentstok naar een violist smeed die een fout maakte en hem dusdanig aan het oog wondde, dat hij voor duizenden lire aan ziekenhuiskosten kon opdraaien.

Dit alles kan men lezen in het boek van Chotzinoff. Maar merkwaardig is, dat Chotzinoff, hoe vreselijk hij dit alles ook vindt, het toch niet in duidelijke termen veroordeelt! Zeker, het was de keezijde van Toscanini's grootheid en dat zal hij niet goedpraten. . . . maar men mist toch, in alle openheid en eerlijkheid en in alle tragikomische verschrikkelijkheid waarmee dergelijke voorvallen beschreven worden, een krachtig afwijzend oordeel. Want, al mag het waar zijn dat een dirigent in zijn orkest vaak weerstandte te overwinnen heeft, b.v. door gemakzucht van sommige musici, het feit dat Toscanini in zijn musici zijn vijanden zag in plaats van een collectief dat met hem samenwerkte aan een gemeenschappelijk ideaal, is allesbehalve een basis voor een gezonde verhouding tussen dirigent en orkest te noemen. Te meer, wanneer men bedenkt, dat Toscanini altijd met eersterangs orkesten optrad, en in het bijzonder het door Chotzinoff speciaal voor Toscanini samengestelde NBC-orkest een waar keurkorps is geworden, waaruit ieder musicus op wie Toscanini ook maar enige aanmerking had werd geweerd.

En het principe waarop Toscanini's verhouding tot zijn musici beruiste heeft Chotzinoff wel beschreven, toegelicht met allerlei pikante gebeurtenissen, maar niet, als zodanig veroordeeld. Wel, wanneer soortgelijke gebeurtenissen plaats vonden buiten de muziek om, dus in persoonlijke kring, waar Toscanini ook, ronduit gezegd, de beest kon uithangen, dan kwam Chotzinoff zelfs — de

stoutmoedige! — een enkele maal in verzet, althans wanneer vleende, soms bepaald schijnheilige manoeuvres niet konden baten; al wist Chotzinoff daarna niet hoe gauw hij een verzoening met zijn vereerde Maestro tot stand moest brengen.

De oorzaak van Chotzinoffs weifelen ten aanzien van zijn kritiek ligt mijns inziens daarin, dat hij Toscanini's idealen in feite volkomen deelde. En intuïtief voelde hij, dat Toscanini's optreden tegen zijn musici de uiteindelijke consequentie was van een artistiek ideaal dat berust op een ritus, een offerande aan het gestorven Genie.

Hoezeer Toscanini's optreden en Chotzinoffs sympathie voor Toscanini's idealen in hem een conflict veroorzaakten, een conflict waaraan wij waarschijnlijk het gehele boek te danken hebben, blijkt uit het volgende voorval. Toscanini voerde eens te Salzburg Wagners Meistersinger op. Het moet een grandioze uitvoering zijn geweest. Maar aan deze uitvoering ging het een en ander vooraf. Toscanini had voor een bepaalde rol zelf een zanger uitgenodigd. Hij beschouwde hem als een uitstekend zanger (dat wil wat zeggen!) maar op de repetities beviel deze hem toch niet helemaal. Hij was niet geknipt voor die rol. Toscanini was somber, at zeer weinig, en mompelde in zichzelf: „Povere Toscanini . . . . . povere Toscanini“. Eindelijk hoorde Chotzinoff wat er aan haperde en pruttelde tegen: „Maar U hebt hem toch zelf uitgekozen . . . . . Bovendien is het nu te laat. Hij kwam hier met grote onkosten, huurde een villa en liet zijn gezin meekomen. U kunt hem nu niet wegsturen. 't Zou zijn reputatie kosten“. Toscanini wierp hem een minachtende blik toe en zei: „Vind je dat ik moet denken aan die man, of moet denken aan Wagner?“ Chotzinoff vervolgt dan: „Mijn hart kromp ineen voor „die man“. Maar de Maestro had de eerste ronde gewonnen, en elk beroep op sentiment zou verder beschouwd worden als een krenking van zijn integriteit als kunstenaar“. Het resultaat was, dat ze samen beraamden hoe ze zich van „die man“ konden ontdoen zonder zijn carrière te breken. De oplossing werd gevonden door hem een brief te schrijven (hetgeen nachtwerk werd) waarin stond, dat Toscanini gemerkt had, dat de zanger zich niet wel voelde en best begripen zou, wanneer deze een kuur ging nemen. De zanger nam inderdaad zijn kuur en dankte de Maestro voor zijn medeleven. Zoals gezegd, de uitvoering slaagde geweldig; maar Chotzinoff levert dan zijn commentaar: „Geheel vergeeten was de arme zanger die opofferingsbereid een „kuur“ was gaan doen. Er was op nobele wijze „aan Wagner“ gedacht ten koste van het geluk van één en w i e k o n z e g g e n d a t h e t n i e t t e r e c h t w a s g e s c h i e d?“ (curisief van mij, C.P.)

* * *

Men zou Toscanini onrecht aandoen wanneer men hem aansluitend van deze kant bekeek. Dat doet Chotzinoff dan ook beslist niet. Toscanini was inderdaad een fascinerende persoonlijkheid, hoe ongenaakbaar hij ook kon zijn. Zijn toewijding voor de muziek, zijn ongehoorde capaciteiten, zijn onverschilligheid voor zijn wereldroem — wie zal kunnen ontkennen dat dat groots was? Maar ook daarin was en bleef Toscanini Toscanini. Om een voorbeeld uit Chotzinoffs kostelijke anecdoten te geven: Toscanini haatte publiciteit. Vooral de talloze manoeuvres die Chotzinoff uit moest denken om de persfotografen die Toscanini — hoe dan ook — moesten „hebben“ wanneer hij uit Europa naar Amerika terugkeerde, behoren tot de fraaiste gedeelten van het boek. Maar hoe schrander Chotzinoff hierin ook was, de fotografen waren ook niet mis en zo kon het wel eens gebeuren, dat van de Maestro een knipje werd gemaakt — die het niet moest merken, want toen dat een keer wel gebeurde, stormde de reeds zeer bejaarde Toscanini achter de boosdoener aan, die slechts aan een duchtig pak slaag kon ontkomen doordat twee nonnen de razende achtervolger de weg versperden. Dit geschiedde, toen Chotzinoff hem juist met de grootste moeite had weten te overtuigen, dat hij niet te oud was om nog te dirigeren.

Maar belangrijker dan Toscanini's verachting voor roem en publiciteit was wel de grote sympathie die hij, zelf van eenvoudige komaf, altijd voor het volk heeft behouden.

Zo heeft Toscanini veel voor de radio gedirigeerd en men weet, dat de geleidsweergave van de radio nooit honderd procent volmaakt is. Toscanini heeft zijn antipathie tegen de radio (en ook de grammofoon) uitsluitend kunnen overwinnen door het bewustzijn, daarmee zeer velen een muziekgenot te kunnen verschaffen, hetgeen anders wel voor een zeer beperkte kring gereserveerd was gebleven. Dat was ongetwijfeld een grote opoffering voor een man, die bij de kleinste oneffenheid op een orkestrepetitie zijn gouden horloge stuk kon trappen!

En het is ook Toscanini's liefde voor het volk geweest, die hem, ondanks dat hij zich volgens Chotzinoff altijd als een niet-politieke figuur beschouwde, toch in de politiek dreef.

Chotzinoff heeft een belangwekkend beeld gegeven van Toscanini's verhouding tot het fascisme. Hij vertelt hoe Mussolini vlak na de eerste wereldoorlog Toscanini wist over te halen om zich, uit deernis voor het lot van de Italiaanse arbeiders en boeren, met hem candidaat te laten stellen op één socialistische verkiezingslijst! Zij werden niet gekozen, overigens niet tot Toscanini's verdriet. Maar weldra ontspoete Mussolini zich als fascist-leider en Toscanini heeft hem sindsdien zijn levenlang gehaat en veracht. Toscanini, die voor de tweede wereldoorlog in de lente in Italië woonde, leverde altijd openlijke kritiek op Mussolini, hetgeen zijn gezin duizend vrezende deed uitstaan. Tevens was hij lid van een ondergrondse organisatie. Velen van zijn vroegere vrienden meden Toscanini uit angst voor anti-fascist gehouden te worden. Toscanini had uiteraard grote verachting voor hen. Het Italiaanse volk bleef hem juist trouw, maar blijken van verering wees Toscanini eveneens fel van de hand.

Mussolini heeft hem vermoedelijk uit angst voor de publieke opinie nooit gearresteerd, maar hem herhaaldelijk getracht in te palmen, hetgeen op niets uitliep. Eenmaal wist het operagezelschap van de „Scala“ te Milaan Toscanini te bewegen bij Mussolini voor haar belangen te pleiten. Chotzinoff beschrijft dan, dat Toscanini iedere keer als hij over dit onderhoud sprak weer even bleek werd en geeft dan Toscanini's eigen woorden weer: „Ik was doorweekt als na een repetitie. Ik keek hem niet in zijn ogen. Hij sprak een hele tijd. Ik hoorde niet wat hij zei. Ik gaf geen antwoord. Toen ik het niet langer verdragen kon daar te zijn, keerde ik mij om en ging weg. Het was een fiasco, want ik vergat datgene te zeggen, waarvoor ik gekomen was. Ik had maar één behoefte: mijn handen om zijn nek te sluiten en hem te worgen. Ah, miseria! Het was verkeerd van me om me te laten verleiden en daar te komen. Ik moet altijd alleen doen wat mijn gevoel, niet wat mijn verstand mij zegt te doen“.

Het is duidelijk dat Toscanini's consequente en moedige houding tegenover het fascisme voor velen een grote morele steun moet zijn geweest, hetgeen in die moeilijke jaren geen luxe was. We kunnen tegen bepaalde aspecten van zijn optreden ernstige bezwaren maken, maar hij blijft, hoe dan ook, een groot man, niet alleen om zijn artistieke kwaliteiten, maar ook om zijn karakter.

En het boekje van Chotzinoff leest men in één avond uit.

CAREL PORCELIJN

Een jurist bestrijdt de Parijse accoorden

DE Parijse Accoorden (Verdragen) zijn thans ruim 2 jaar van kracht, en helaas maar al te vaak vergeet men in ons land, dat met die ratificatie - naar het woord der Sowjet-regering - een nieuwe situatie in Europa is ingetreden.

Na de vorming van de NAVO zonder West-Duitsland, betekende de oprichting van de West-europese Unie als onderdeel van de NAVO mét West-Duitsland, de definitieve bezegeling van de breuk der bondgenootschappelijke samenwerking tegen Duitsland in de jaren 1941-1945.

De Sowjet-regering heeft daar de juiste conclusies uit getrokken. Zij zei de verdragen van vriendschap en wederzijdse bijstand met Engeland en Frankrijk op, omdat zowel Londen als Parijs weigerden de consequenties van die verdragen te aanvaarden: d.w.z.: zij weigerden af te zien van de Parijse Accoorden.

Voor de Sowjet-Unie en de met haar verbonden volksdemocratieën was de ratificatie van de EDG 2 bovendien voldoende grond voor zeer ernstige en vastberaden tegenmaatregelen: de oprichting van het Pact van Warschau als militaire, politieke en economische afweer-organisatie, onder uitdrukkelijke bepaling dat zij automatisch zal zijn ontbonden, wanneer een stelsel van collectieve veiligheid in Europa tussen de landen van „Oost en West“ zou zijn gevestigd.

Een andere uiterst gewichtige kant van de ratificatie der Parijse Accoorden: de splitsing van Duitsland werd eveneens in feite bezegeld.

Duidelijk had de regering in Moskou het gesteld: ratificatie van EDG 2 maakt onderhandelingen tussen de vier bezettingsmogendheden over de Duitse hereniging zinloos.

Het vraagstuk van de Europese veiligheid, van de opheffing van het agressieve Westeuropese en het defensieve Warschau-Pact werd primair, dat van de Duitse eenheid werd er aan ondergeschikt.

En: dit laatste vraagstuk werd een zaak van de twee-Duitse staten, die elk in één van beide pacts waren opgenomen.

De Sowjet-Unie, die als enige grote mogendheid zowel met Berlijn als Bonn diplomatieke betrekkingen onderhoudt, verklaarde zich overigens volledig bereid, haar bemiddeling en hulp bij het inter-Duitse eenheidsgesprek te verlenen. Maar nadat de westelijke drie geweigerd hadden, het Verdrag van Potsdam inzake Duitslands toekomst en status uit te voeren, en dit door de ratificatie van de Parijse Accoorden definitief te kennen hadden gegeven, viel over die zaken op het vlak der „grote vier“ niet meer te spreken.

***

Men ziet, welk een ontzaglijke consequentie de militarisatie van West-Duitsland in NAVO-verband door middel van de Parijse Accoorden heeft gehad. We hoeven trouwens maar één naam te noemen: Speidel, om de gevolgen ervan volledig te beseffen. West-Europa, gedild door de revanchistische Duitse militaristen onder Amerikaanse supervisie, om de aanval tegen de democratische landen van Oost-Europa te beginnen, ziedaar het doel ervan.

De verschijning van het boekwerk „Die Pariser Verträge“ van de hand van de befaamde Weense volkenrechtgeleerde prof. Heinrich Brandweiner is daatom van grote betekenis. Niet alleen vindt men hier alle verdragsteksten met alle bijlagen - en dat zijn er nog al wat -, maar in een dertigtal pagina's leidt Brandweiner de uiteraard nogal ingewikkelde stof op bijzonder heldere en gezaghebbende wijze in.

Hij komt daarbij tot een aantal opmerkingen en conclusies, die in de strijd tegen de Parijse Accoorden van zeer veel waarde zijn.

Wij willen er hier enkele van weergeven om een indruk te geven van hetgeen dit boek betekent.

Achtereenvolgens behandelt Brandweiner de politieke, de militaire clausules der P.A., alsmede hun verhouding tot het geldende volkenrecht.

Wat de politieke clausules betreft, merkt hij o.m. op, dat ondanks anders luidende beweringen, van een werkelijk praktische soevereiniteit der Westduitse Bondsrepubliek niet kan worden gesproken, omdat de militaire bezetting door de USA, Engeland en Frankrijk, voor onbepaalde tijd in de P.A. is opgenomen.

Dit klinkt wel als een formeel argument, wat het gezien 's schrijvers vak en uitgangspunt ook is, maar bij de duidelijk zichtbaar groeiende tegenstellingen tussen Duitse, Amerikaanse, Engelse en Franse kapitalistische belangen, heeft het voor het Duitse volk en voor de verhoudingen in het westen, zeer zeker praktische betekenis.

Men denke in dit verband maar aan Stalins**) uitspraak, dat het „aan wonderen geloven“ zou zijn, wanneer men wil aannemen, dat West-Duitsland (en Japan) zich niet aan de heerschappij van de USA zullen proberen te onttrekken. De door Brandweiner genoemde bepalingen over de bijzondere status der drie bezettingsmachten zullen daarbij hun eigen rol spelen, wanneer de werkelijkheid der politieke machtsverhoudingen er onvermijdelijk tegen aan gaan botsen.

Zeer nadrukkelijk wijst Brandweiner overigens de rechtsgeldigheid af, die de westelijke erkenning van de Bonner regering als enige Duitse regering over het gehele grondgebied van het voormalige Hitler-rijk zou bezitten. Dit is een „burgeroorlog - principe“, zo zegt Brandweiner puntig, en hij wijst op het Koreaanse voorbeeld, toen met Syngman Rhee als „enig wettig“ Koreaans bewind, de Noordkoreaanse regering voor de westelijken als „opstandelingen“ kon doorgaan. Hetzelfde probeert men nu met de regering van de DDR te doen, door haar feitelijk staatsgezag te ontkennen.

Brandweiner wijst op nog een gevaarlijke kant van de westelijke bedoelingen met deze ontkenning van het bestaan der regering-Grotewohl: het UNO-Handvest zou het de NAVO-staten door deze houding mogelijk maken, formele voorwendselen te vinden voor een aanval tegen de DDR, en de met haar verbonden staten van het Warschau-Pact. Aan de verklaring van Adenauer, dat hij de Duitse eenheid niet met geweld zal nastreven, hecht de Weense hoogleraar dan ook geen enkele betekenis.

In het gedeelte over de militaire bepalingen merkt de schrijver o.a. op, dat Adenauers verklaring, geen atoomwapens te zullen maken, uiteraard geen verbod, ze te gebruiken betekent. Hoe waar deze opmerking is, weten wij van de recente gebeurtenissen voldoende.

Bovendien, Adenauers verklaring betreft alleen het grondgebied van West-Duitsland. Elders kunnen Krupp, IG-Farben c.s. dus hun gang gaan.

Toezicht op de naleving van Adenauers belofte is daarbij uitgesloten, omdat nadrukkelijk (Protocol III aanhangsel II) atoom-productie voor civiel en „zuiver-wetenschappelijk“ gebruik van controle uitgesloten is. Men kan in de Westduitse fabrieken dus ongestoord atoom-energie voor militaire doeleinden aanwenden, en doet dat ook, volgens tal van aanwijzingen.

Hier één kritische noot: Brandweiner vermeldt ten onrechte, dat de Parijse Accoorden als omschrijving van ABC-wapens, de tekst van art. 107 van het verworpen EDG-Verdrag zouden hebben overgenomen. Door de CPN-Tweede en Eerste Kamerfracties is tijdens de debatten over de Parijse Accoorden op de verandering wat betreft de atoomwapens gewezen, waarbij zij een pover antwoord van de regering ontvingen. (vgl. o.a. Handelingen Tweede kamer 29-3-55 p. 789 en M.v.A. Parijse Accoorden p. 7).

In het derde gedeelte vernietigt Brandweiner onweerlegbaar de mythe, als zouden de P.A. de nieuwe Duitse Wehrmacht in toom willen en kunnen houden. Brandweiner wijst er op, dat de Wehrmacht 5 maal zo groot zal worden als die welke heel Duitsland na de Eerste Wereldoorlog op de been mocht brengen, zodat Bonn dus „zeer spoedig in staat zal zijn... tegenover de andere leden van de West-europese Unie het overwicht" te verkrijgen. Het „zal voor alle nabuurstaten een gevaar worden."

Krachtens NAVO- en Parijse Verdragen kunnen Wehrmachtseenheden in de andere deelnemende landen worden gelegerd.

„Op deze wijze wordt militair verwezenlijkt, wat met de integratie der Kolen- en Staal-gemeenschap en de EDG destijds beoogd werd: de samentrekking van alle Westeuropese landen tot één staat - de Europese Gemeenschap - die zeer spoedig beheerst zou worden door de Westduitse strijdkrachten onder Amerikaans opperbevel," aldus Brandweiner, die pleit voor een Europees Veiligheidsstelsel ter door- kruising dezer noodlottige ontwikkeling.

Volkenrechtelijk bewijst de hooggeleerde schrijver voorts de onhoudbaarheid der P.A. in verhouding tot het Handvest der Verenigde Naties. Als belangrijkste bewijslast brengt B. daarbij de weigering der NAVO-staten naar voren, de Sowjet Unie in hun westelijke bondgenootschap op te nemen. „Door de toetreding der USSR tot de NAVO zou deze een toelaatbaar regionaal verdrag zijn geworden."

Ziehier slechts enkele der voornaamste conclusies en argumentaties van Brandweiner. Wij zouden allen, die de Duitse taal machtig zijn, en de strijd tegen de Duitse herbewapening ook op meer intellectueel vlak voeren, dringend willen aanraden, van dit boek kennis te nemen. De royale en overzichtelijke uitvoering ervan, maakt het verwerken van de niet eenvoudige stof ook voor niet-vakbeoefenaars mogelijk.

W. KLINKENBERG.

*) Heinrich Brandweiner - Die Pariser Verträge - 1956 Akademie-Verlag Berlin.

**) J. W. Stalin - De economische vraagstukken van het Socialisme in de Sowjet-Unie. - 1952 Pegasus, 2-de druk

Goud

Meer dan twaalf jaar ligt de Nazi-bezetting nu achter ons. Maar zoveel ontstellend leed brachten de fascistten over ons en de gehele wereld, dat van de herinnering aan de verschrikkelijke periode nog niets vervaagd is en waarschijnlijk nooit vervagen zal. Elk monument, elke straat, iedere schuilhoek heeft een van ons wel wat te zeggen. Vooral in deze tijd waarin de Speidels en IJzeren Kruisdragers opnieuw op macht en verovering uit zijn.

Het nieuwste boek van Boris Polewoi „Goud"*, is zo'n herinnering aan deze tijd, het is een monument voor de doden en levenden, die vielen en streden tegen dezelfde rovers en plundersaars, die ons land brandschatten. Daarom in de eerste plaats is het door de progressieve mensen in ons land zo goed ontvangen. Omdat het voor velen een stuk van hun eigen strijd was. Een, die met een overwinning eindigde. Daar putten we de inspiratie uit voor de nieuwe strijd, die thans gaande is. Tegen dezelfde vijanden, compleet met helm en paradepas. Maar ook met dezelfde vrienden. Gewone mensen, die zich in het normale leven niet van de andere onderscheiden. Communisten, komsomoltsen, partijlozen.

Hen heeft Polewoi op een voetstuk verheven door de heroïsche tocht te beschrijven van een groepje mensen dwars door het bezette Sowjetgebied met de opdracht een zak goud achter het front in veiligheid te brengen. Goud, wat betekent nu goud in de Sowjet-Unie? Een van de hoofdpersonen in dit boek, de kleine typiste Moesja, vraagt het zich meermalen af. In een kapitalistisch land kun je je de waarde ervan voorstellen. Daar geeft het de bezitters macht en aanzien. Maar in de Sowjet-Unie? „Wij kunnen er oorlog mee voeren tegen de fascistten, er tanks en vliegtuigen voor kopen", legt een van de oudere communisten uit.

De fascistten, dat zijn de barbaren, die met hun vliegtuigen de evacuerende bevolking mitrilleren, die met hun tanks kinderen verpletteren, die in elk dorp brandende puinhopen en galgen achterlaten. Het is de grenzeloze haat tegen de fascistten, die elke Sowjet-burger het goud doet beschermen als zijn oogappel, ook al moeten zij het leven er voor offeren.

Polewoi plaatst ons al direct in het begin van het boek in een Russische stad, waar de bevolking, de instituten, fabrieken en instellingen geëvacueerd worden, omdat de fascistten er hun schennende hand naar uittrekken. Militaire eenheden en hospitalen komen er voor in de plaats. Tot de laatsten, die uit de stad vertrekken behoren de chef-kassier van de Staatsbank, Mitrofan Iljits Kenetski en de typiste Moesja Welkowa. Juist als ze de deur van de bank achter zich willen sluiten, komen twee spoor mannen van een gestrande militaire trein binnen met een zware zak. De inhoud bestaat uit zeventien kilo goud en verschillende kostbare sieraden, Mitrofan Iljits en Moesja tekenen voor de ontvangst.

En dan begint de moeizame tocht. Achter hen ligt de brandende stad, ergens ver weg, steeds verder weg, het front, met daartussen overal de gehate fascistten. Heimelijk sluipen ze over de vaderlandse grond. Het worden uitputtende nachtelijke tochten door bossen en moerassen, waaraan geen einde schijnt te komen. De regen komt en de koude nachten. Dat sloop Mitrofan Iljits, die sterft, lang voor hij zijn tocht volbracht heeft. Maar Moesja vindt nieuwe makkers.

De beroemde veefokster Matrojona Nikititsjna, de breedgeschouderde matroos van de Rode Zeevloot, Ignat Roebtsew, de partisaan Nikolai en Tolja, twee jonge mensen, net als Moesja. Steeds moeilijker wordt de tocht.

*) Boris Polewoi, Goud. Uitg. Pegasus, f. 490.

Om in de rug gedekt te zijn, organiseren de Duitsers dode zone's, dorpen en nederzettingen worden platgebrand, mannen en vrouwen, die niet hebben weg weten te komen, uitgeroeid of gedeporteerd. Het bos, waarin Moesja met de partizanen een veilig onderkomen had gevonden, wordt door de fascistische in brand gegooid.

Het is een moeilijke tijd, waarin de legerberichten weinig opwekkend zijn. Maar wie wel eens weifelt, weet zich gesterkt door het diepe vertrouwen van de oude bolsjewieken die nuchter vaststellen, „Alles zal weer terecht komen, de veer springt terug. En hoe steviger ze wordt samengedrukt, des te harder zal ze terugspringen.”

Voor Moesja, Nicolai en Tolja komt het offensief van het Rode Leger juist op tijd. Als ze halfdood van uitputting in de sneeuw liggen, worden ze ontdekt door skilopers. De zak met goud is in veiligheid. Zeshonderd kilometer is hij door bezet gebied geselecteerd.

Dit avontuur alleen al zou stof genoeg gevormd hebben voor een prachtig verhaal. Maar Polewoi heeft zich daarmee niet tevreden gesteld. Hij wilde een roman schrijven, waarin alle facetten van zijn hoofdpersonen werden belicht. Hij wilde laten zien waarom ze vechten tegen de fascistische, zoals ze vechten. Daarom werd zijn boek een hymne op het Sowjet-volk en zijn heldhaftige partizanen. Mannen vrouwen, jongens en meisjes zoals wij.

„Hoe goed hadden we het kunnen hebben”, verzucht er een. En aan het front, in de bossen, in de bezette gebieden, in de kampen van de partizanen droomt men van een nieuwe toekomst na de oorlog. Samen studeren, naar de schouwburg gaan, kinderen opvoeden. Voor Mitrofan Iljits bestaat die toekomst uit het kweken van druivenranken in z'n tuin en kreeften vangen met zijn kleinzoon Wowka; Moesja ziet zich in die toekomst als operazangeres. Maar om die toekomstdromen te verwezenlijken moet eerst de oorlog worden gewonnen. Dit is het wat de mensen inspireert, wat hen aanzet tot grote daden.

Aan elk van zijn hoofdpersonen wijdt Polewoi als het ware een kleine novelle, om ze ons maar duidelijk voor ogen te zetten. Daartussen door vergast hij ons op prachtige beschrijvingen van de schoonheid van de Russische zomernachten, het schilderachtige decor van de bossen, waar de partizanen doorheen trekken. En temidden van de ergste verschrikkingen, vergeet hij niet ons te laten meeleven met de ontluikende liefde tussen Nicolai en Moesja. Ergens zegt Polewoi daarvan zelf in z'n boek: „Zonder poëzie is de nacht alleen maar duisternis; arbeid alleen maar het verspillen van lichamelijke kracht; brood alleen maar een middel om in leven te blijven.” De fascistische beschrijft hij, zoals wij ze hebben leren kennen. Om het met Mitrofan Iljits te zeggen. „Ze gedragen zich als wolven maar ze hebben harten als hazen”. De overrompelende aanvallen der partizanen hebben hen een dierlijke angst voor hun hachje bezorgd, dat op elke straathoek, in elk dorp, op elke landweg gevaar loopt.

Het is een prachtig boek, meeslepend geschreven, over prachtige mensen. Een van de oude partijleden in het boek zegt treffend: „Met zo'n volk zullen we de oorlog winnen. En niet alleen deze, maar iedere andere als iemand het zou wagen ons aan te vallen.”

J. v. WIERINGEN.

SEPTEMBER 1957

Comenius leeft!	Frantisek Kahuda	385
Vreedzame coëxistentie van twee wereldsystemen	S. J. Rutgers	394
Over de inhoud van De Waarheid	Aaldert Blokzijl	399
Nieuwe vormen van economische organisatie in de Sowjet-Unie	Jaap Wolff	407
De afhankelijkheid van West-Duitsland van Amerikaans kapitaal	Arnold Kern	415

BOEKBESPREKING

„Toscanini van nabij”	C. Porcelijn	422
Een jurist bestrijdt de Parijse accoorden	W. Klinkenberg	428
Goud	J. van Wieringen	431

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus,

Leidsestraat 25, Amsterdam-O., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar, losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 178127.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-O., tel. 62565.

Boris Polewoi, de beroemde schrijver
van een beroemd boek, schreef een
nieuwe aanwinst voor uw boekenkast:

GOUD

een avonturenroman van de beste soort!
spanning en humor!

oktober 1957

Politiek en Cultuur

in de inhoud:

de kern van het ontwapenings-
vraagstuk

het Weense Congres der Socialis-
tische Internationale en de P.v.d.A.

P.K.I. - overwinning versterkt
nationaal eenheidsfront

de strijd tegen het revisionisme

17e jaargang, nr.

10

40 pagina's

OKTOBER 1957.

De kern van het ontwapeningsvraagstuk	<i>E. Landsma</i>	433
Het Weense Congres der Socialistische Internationale en de P.v.d.A.	<i>Jaap Wolff</i>	441
P.K.I.-overwinning versterkt nationale eenheidsfront	<i>Henk de Vries</i>	450
Niet bij brood alleen	<i>Theun de Vries</i>	456
De strijd tegen het revisionisme in de communistische beweging	<i>W. Ponomarjow</i>	463
BOEKBESPREKINGEN:		
Gedenkteken van het proletarisch internationalisme	<i>J. de Louw</i>	470
De meerschuijmen pijp	<i>J. Snellen</i>	473
Om een rode of groene Merdeka	<i>Henk de Vries</i>	474
De loopbaan van een advocaat	<i>D. Kraminow</i>	475
Onderweg genoteerd	<i>M. v. d. Berg</i>	479

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-O., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar, losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C. Prinsengracht 473, Amsterdam-O., tel. 62565.

7e jaargang no. 10

oktober 1957

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

DE KERN VAN HET ONTWAPENINGSVRAAGSTUK

Reeds meer dan tien jaar worden er in de Verenigde Naties besprekingen gevoerd over het dringendste probleem, waarvoor de UNO geplaatst is: de ontwapening.

Jaren geleden heeft de Algemene Vergadering van de UNO een speciale Commissie voor de ontwapening ingesteld, teneinde een vruchtbaar gesprek mogelijk te maken. Zij heeft aan deze commissie een belangrijke taak opgedragen:

Een internationaal accoord over ontwapening uit te werken, dat het verbod van atoom- en waterstofwapens en een belangrijke vermindering van de bewapening en de strijdkrachten, gepaard aan de instelling van een internationale controle op deze maatregelen verzekert.

Deze commissie voor ontwapening heeft op haar beurt een sub-commissie in het leven geroepen, waarin de Verenigde Staten, Engeland, Frankrijk, Canada (alle vier leden van het Noordatlantische blok) en de Sowjet-Unie zitting hebben.

De sub-commissie van vijf is verscheidene malen bijeen geweest. De laatste keer van maart tot begin september van dit jaar in Londen. Meer dan vijf-en-een-halve maand hebben in de Engelse hoofdstad de vertegenwoordigers van Amerika (Stassen), Engeland (Noble), Frankrijk (Moch), Canada (Ritchie) en de Sowjet-Unie (Zorin) onderhandeld, zonder echter tot een enkel positief resultaat te kunnen komen.

Waarom zijn deze besprekingen mislukt en wie heeft er schuld aan, dat er geen overeenkomst is bereikt? Om een antwoord op deze vraag te kunnen geven, is het in de eerste plaats nodig de twee voorstellen, die aan de sub-commissie zijn voorgelegd — dat van de Westelijke mogendheden en dat van de Sowjet-Unie — te toetsen aan bovenvermelde opdracht van de Algemene Vergadering der UNO gegeven aan haar Commissie voor de ontwapening.

Het verloop der besprekingen.

Op 18 maart van dit jaar begon de zitting van de sub-commissie voor ontwapening in Londen, die tot begin september duurde. Op de eerste zitting reeds diende de afgevaardigde van de Sowjet-Unie een uitvoerig en gedetailleerd voorstel in tot vermindering van de bewapening en de strijdkrachten en tot verbod van atoom- en waterstofwapens.

Op 30 april en later nog eens op 14 juni heeft de Sowjet-Unie dit voorstel aangevuld, teneinde tegemoet te komen aan bepaalde bezwaren van de Westelijke mogendheden.

Het voorstel van 30 april heeft betrekking op een gedeeltelijk ontwapeningsaccord en dat van 14 juni op de stopzetting van de proeven met atoom- en waterstofwapens.

Vijf maanden besprekingen volgden na het indienen van het eerste Sowjet-voorstel, zonder dat de Westelijke mogendheden met een creet, duidelijk omlind en op papier gesteld ontwapeningsplan voor de dag kwamen. Maandenlang heeft de Amerikaanse afgevaardigde Stassen zich bezig gehouden met het bij stukjes en beetjes mondeling voorleggen van een „ontwapenings”-plan. Stassen hield deze verdragstactiek vol tot 29 augustus, toen hij eindelijk namens de andere Westelijke mogendheden een „Werk-document — Voorstellen voor gedeeltelijke ontwapeningsmaatregelen” aan de sub-commissie voorlegde. Dit „Werk-document” is dus het antwoord van de Westelijke mogendheden op het ontwapeningsvoorstel van de Sowjet-Unie van 18 maart j.l., aangevuld op 30 april en 14 juni. Dat is in vogelvlucht het verloop van de ontwapeningsbesprekingen in Londen.

Laten wij nu de twee voorstellen toetsen aan de opdracht, die de UNO gaf aan haar commissie voor ontwapening.

Vermindering van strijdkrachten en bewapening

Een van de taken van de commissie voor ontwapening was: een belangrijke vermindering van bewapening en de strijdkrachten der staten te verzekeren.

Uit het „Werk-document” van de Westelijke mogendheden blijkt, dat zij alleen bereid zijn om het peil van de strijdkrachten te brengen op 2.500.000 man voor de Verenigde Staten en de Sowjet-Unie en 750.000 man voor Engeland en Frankrijk.

In de praktijk komt dit er op neer, dat er geen verandering komt in het huidige peil van de strijdkrachten der Westelijke mogendheden. Voor Engeland bijvoorbeeld zouden deze cijfers zelfs een vergroting van het leger betekenen! Er is dus geen sprake van een belangrijke vermindering van het peil der strijdkrachten van enig Westelijk land. De westelijke mogendheden laten weliswaar de mogelijkheid open voor een verdere vermindering van het leger en de bewapening, maar stellen daaraan dergelijke voorwaarden, dat verwerkelijking vrijwel uitgesloten is.

In de eerste plaats hebben de Westelijken reeds eerder als voorwaarde voor een inkrimping tot minder dan 2.500.000 man voor Amerika en de Sowjet-Unie en minder dan 750.000 man voor Engeland en Frankrijk gesteld, dat „er een belangrijke vooruitgang moet zijn gemaakt bij de oplossing van politieke vraagstukken”.

Aan deze „politieke voorwaarde” hebben de Westelijke mogendheden thans nog een **n i e u w e** toegevoegd, n.l. dat „andere belangrijke staten toetreden tot het verdrag en het peil voor hun strijdkrachten en bewapening aanvaardden”.

Wat betekenen deze twee voorwaarden in de praktijk?

De Westelijke mogendheden hebben tijdens de onderhandelingen in Londen duidelijk gemaakt, dat zij met politieke voorwaarden in de eerste plaats bedoelen de regeling van het Duitse vraagstuk. Natuurlijk

een regeling volgens de opvattingen van de Westelijke mogendheden en bondskanselier Adenauer.

Nu weten wij, dat de oplossing van het Duitse vraagstuk volkomen in een impasse is geraakt juist door de koppige houding van Adenauer, die daarbij de volle steun van de Verenigde Staten heeft. De Sowjet-Unie is - nu er twee Duitse staten bestaan - terecht van mening, dat de hereniging van de twee delen van Duitsland, alleen geregeld kan worden door het Duitse volk zelf, d.w.z. door besprekingen tussen de twee Duitse staten: de Bondsrepubliek en de Duitse Democratische Republiek.

Adenauer weigert pertinent dit te doen. Hij wenst de DDR niet als staat te erkennen en beschouwt deze bloeiende en met de dag sterker wordende Oostduitse staat als lucht.

Erger nog. Adenauer eist in zijn arrogantie, dat zijn regering beschouwd zal worden als de enige vertegenwoordigster van het Duitsland, dus met inbegrip van de DDR!

Is onder dergelijke omstandigheden een oplossing van het Duitse probleem mogelijk? Vanzelfsprekend niet. Maar dan kan het stellen van deze oplossing van het Duitse vraagstuk als voorwaarde voor een belangrijke vermindering der strijdkrachten slechts één ding tot gevolg hebben: dat er geen vermindering zal komen van de strijdkrachten tot minder dan 2.500.000 man voor Amerika en de U.S.S.R. en tot minder dan 750.000 man voor Engeland en Frankrijk.

De Westelijke mogendheden hebben, zoals wij zagen, nog een tweede voorwaarde gesteld, n.l. dat andere belangrijke staten (b.v. West-Duitsland) toetreden tot het verdrag en zich accoord verklaren met het voor hen vastgestelde peil der strijdkrachten en bewapening.

Maar wij weten dat de huidige politiek van de Adenauer-regering allesbehalve gericht is op een vermindering van haar strijdkrachten. Integendeel, zij spant zich tot het uiterste in om haar nieuwe leger zo veel mogelijk uit te breiden tot een modern atoomleger.

Onder deze omstandigheden betekent het stellen van de tweede voorwaarde, dat een werkelijke vermindering van de strijdkrachten en bewapening afhangt van de goede wil van bondskanselier Adenauer, die als het ware het veto-recht op de ontwapening krijgt. En aangezien het hoofddoel van Adenauer nog altijd **b e w a p e n e n** en niet ontwapenen is, hoeft men over niet al te veel fantasie te beschikken om nu reeds te kunnen voorspellen dat er dan van een werkelijke vermindering der strijdkrachten niets zal terechtkomen.

Bovendien verlangen de Westelijke mogendheden, dat er bij elke verdere inkrimping tot minder dan 2.500.000 man voor Amerika en de U.S.S.R. en minder dan 750.000 man voor Engeland en Frankrijk opnieuw afzonderlijk onderhandeld moet worden. Als men in aanmerking neemt, dat er nu reeds tien jaren onderhandeld is over een ontwapening, dan kan men zich voorstellen, wat voor gevolgen dit westelijke voorstel zal hebben.

Wat biedt nu het Sowjet-voorstel tot vermindering der strijdkrachten en bewapening?

Het voorstel van de U.S.S.R.

In de burgerlijke pers wordt steeds beweerd, dat de Sowjet-Unie wel voor verbod van atoom- en waterstofwapens, maar niet voor een aanzienlijke vermindering der conventionele wapens en strijdkrachten

zou zijn. Daardoor zou dan, aldus deze beweringen, aan het Westen zijn (vermeende!) superioriteit op atoomgebied worden ontnomen, terwijl de Sowjet-Unie haar overwicht in conventionele bewapening zou behouden.

Maar niets is minder waar! De Sowjet-Unie is juist voor een drastische inkrimping van de strijdkrachten en de conventionele bewapening en de Westelijke mogelijkheden, zoals uit het bovenstaande blijkt, niet. De Sowjet-Unie had reeds jaren geleden voorgesteld de strijdkrachten van Amerika en de U.S.S.R. te verminderen tot één à anderhalf miljoen man en die van Engeland en Frankrijk tot 650.000 man. Dat zijn cijfers die oorspronkelijk door de Westelijken zelf genoemd waren, maar waarop zij later weer teruggekomen zijn.

Op de jongste besprekingen in Londen heeft de Amerikaan Stassen zich verzet tegen een dergelijke drastische vermindering der strijdkrachten van de Verenigde Staten. Hij wilde slechts gaan tot 1.700.000 man voor Amerika en de Sowjet-Unie en dan alleen, zoals wij gezien hebben, onder allerlei voorwaarden.

Hieruit reeds blijkt het leugenachtige van de bewering, dat de Sowjet-Unie niet voor een aanzienlijke vermindering der conventionele bewapening en strijdkrachten zou zijn.

Maar er zijn nog meer bewijzen aan te voeren. Om het Westen tegemoet te komen en een gedeeltelijke ontwapeningsovereenkomst mogelijk te maken, heeft de Sowjet-Unie zich accoord verklaard met een vermindering in eerste fase van de strijdkrachten tot 2.500.000 man voor Amerika en de Sowjet-Unie en 750.000 man voor Engeland en Frankrijk, zoals door het Westen was voorgesteld.

De Sowjet-Unie beschouwt dit echter als een eerste stap.

Zij staat er op, dat de grote mogendheden zich verplichten tot een nog verdere, geleidelijk uit te voeren vermindering der strijdkrachten, z o n d e r e n i g e v o o r w a a r d e tot uiteindelijk één à anderhalf miljoen man voor Amerika en de U.S.S.R. en 650.000 man voor Engeland en Frankrijk. Dit is verworpen door de Westelijke mogendheden.

De taak die de Algemene Vergadering der Verenigde Naties aan haar commissie voor de ontwapening had opgedragen — n.l. een overeenkomst uit te werken voor een belangrijke vermindering der strijdkrachten en bewapening — kon dus niet volbracht worden, omdat de Westelijke mogendheden zich daartegen verzetten.

Hun houding wordt nog duidelijker, wanneer wij de kwestie van de vermindering der militaire uitgaven bekijken, een probleem dat onafscheidelijk verbonden is met dat van de inkrimping van het leger en de bewapening.

In het begin van de besprekingen in Londen heeft de Amerikaan Stassen voorgesteld de militaire begroting met tien procent te verminderen.

De Sowjet-Unie vond dit niet voldoende en stelde een vermindering van 15 procent voor.

Maar in het „Werk-document” van de Westelijke mogendheden is helemaal geen sprake meer van een vermindering der militaire begroting. Het bepaalt alleen, dat de mogendheden „inlichtingen aan het internationale contrôle-organ ter beschikking stellen over hun militaire begroting en uitgaven”.

Dat is duidelijk een stap achteruit van de Westelijke mogendheden! Men kan ook moeilijk een vermindering van de militaire begroting bepleiten, wanneer men op het zelfde moment zijn eigen militaire

uitgaven tot ongekeerde hoogte opvoert, zoals bijvoorbeeld de Verenigde Staten, die deze uitgaven voor 1957—1958 verhoogd hebben tot het astronomische bedrag van 164,5 miljard gulden of 63 procent van de begroting!

De atoom-ontwapening

Een andere opdracht, die de Algemene Vergadering van de UNO aan haar commissie voor de ontwapening gaf, was: een internationaal accoord over ontwapening uit te werken, dat het verbod van atoom- en waterstofwapens zou verzekeren.

Hoe staat het nu met dit probleem? Waarom is er geen resultaat bereikt? Tien jaren geleden, onmiddellijk bij het begin der onderhandelingen, heeft de Sowjet-Unie reeds het onmiddellijke en onvoorwaardelijke verbod van atoomwapens geëist. Van meet af aan ook heeft Amerika zich met hand en tand verzet tegen een dergelijk verbod. Het meende een onaantastbare superioriteit te bezitten op atoomgebied en wilde de A-bommen als chantage-middel gebruiken tegenover de Sowjet-Unie.

Herhaaldelijk beweerden de Westelijke mogendheden, dat zij een verbod van atoomwapens niet kunnen aanvaarden, omdat zij dan tegenover de Sowjet-Unie, die volgens hen een „overmacht” aan strijdkrachten en conventionele bewapening heeft, in het nadeel zouden zijn.

De Sowjet-Unie heeft in de loop der jaren talrijke tegemoetkomingen gedaan om deze Westelijke bezwaren weg te nemen.

Deze tegemoetkomingen komen hierop neer, dat de uitvoering van het verbod der atoomwapens en vernietiging van deze wapens stap voor stap zullen geschieden, al naar gelang de vermindering der conventionele bewapening en strijdkrachten vordert.

Voor de eerste fase verlangt de Sowjet-Unie slechts een plechtige verklaring van de mogendheden, dat zij geen atoom- en waterstofwapens zullen gebruiken voor militaire doeleinden. Meer niet. Er is dus voor deze fase geen absoluut verbod van A- en H-bommen en de produktie daarvan kon nog voortgezet worden. In deze zelfde fase echter worden de strijdkrachten verminderd tot 2.500.000 man voor Amerika en de U.S.S.R. en 750.000 man voor Engeland en Frankrijk.

Wanneer de tweede fase ingaat en begonnen wordt met een inkrimping van de strijdkrachten tot b e n e d e n het bovengenoemde peil, dan eerst zal de produktie van atoomwapens worden stopgezet. En pas in de allerlaatste fase gaat het absoluut verbod van kernwapens en de vernietiging daarvan in.

Dit Sowjet-voorstel garandeert dus, dat het verbod van kernwapens pas dan ingaat, wanneer de strijdkrachten aanzienlijk verminderd zijn. Met andere woorden: de Westelijke bezwaren, dat de Sowjet-Unie bij verbod van atoomwapens toch nog een „overmacht” zou hebben aan conventionele wapens en strijdkrachten gaat dus niet meer op! Men zou verwachten, dat thans de Westelijke mogendheden accoord zouden gaan met het Sowjet-voorstel, dat zij, toen het ingediend werd, toegejuicht hadden als „een stap vooruit.” Maar niets daarvan!

Wat is het Westelijke standpunt?

In het „Werk-document” van de Westelijke mogendheden wordt met geen woord gerept over het verbod van atoomwapens. Hun voorstel voorziet integendeel juist in een rechtvaardiging van het gebruik van atoomwapens, n.l. „wanneer een gewapende aanval de betrokkene

zou zijn. Daardoor zou dan, aldus deze beweringen, aan het Westen zijn (vermeende!) superioriteit op atoomgebied worden ontnomen, terwijl de Sowjet-Unie haar overwicht in conventionele bewapening zou behouden.

Maar niets is minder waar! De Sowjet-Unie is juist voor een drastische inkrimping van de strijdkrachten en de conventionele bewapening en de Westelijke mogendheden, zoals uit het bovenstaande blijkt, niet. De Sowjet-Unie had reeds jaren geleden voorgesteld de strijdkrachten van Amerika en de U.S.S.R. te verminderen tot één à anderhalf miljoen man en die van Engeland en Frankrijk tot 650.000 man. Dat zijn cijfers die oorspronkelijk door de Westelijken zelf genoemd waren, maar waarop zij later weer teruggekomen zijn.

Op de jongste besprekingen in Londen heeft de Amerikaan Stassen zich verzet tegen een dergelijke drastische vermindering der strijdkrachten van de Verenigde Staten. Hij wilde slechts gaan tot 1.700.000 man voor Amerika en de Sowjet-Unie en dan alleen, zoals wij gezien hebben, onder allerlei voorwaarden.

Hieruit reeds blijkt het leugenachtige van de bewering, dat de Sowjet-Unie niet voor een aanzienlijke vermindering der conventionele bewapening en strijdkrachten zou zijn.

Maar er zijn nog meer bewijzen aan te voeren. Om het Westen tegemoet te komen en een gedeeltelijke ontwapeningsovereenkomst mogelijk te maken, heeft de Sowjet-Unie zich accoord verklaard met een vermindering in eerste fase van de strijdkrachten tot 2.500.000 man voor Amerika en de Sowjet-Unie en 750.000 man voor Engeland en Frankrijk, zoals door het Westen was voorgesteld.

De Sowjet-Unie beschouwt dit echter als een eerste stap.

Zij staat er op, dat de grote mogendheden zich verplichten tot een nog verdere, geleidelijk uit te voeren vermindering der strijdkrachten, z o n d e r e n i g e v o o r w a a r d e tot uiteindelijk één à anderhalf miljoen man voor Amerika en de U.S.S.R. en 650.000 man voor Engeland en Frankrijk. Dit is verworpen door de Westelijke mogendheden.

De taak die de Algemene Vergadering der Verenigde Naties aan haar commissie voor de ontwapening had opgedragen — n.l. een overeenkomst uit te werken voor een belangrijke vermindering der strijdkrachten en bewapening — kon dus niet volbracht worden, omdat de Westelijke mogendheden zich daartegen verzetten.

Hun houding wordt nog duidelijker, wanneer wij de kwestie van de vermindering der militaire uitgaven bekijken, een probleem dat onafscheidelijk verbonden is met dat van de inkrimping van het leger en de bewapening.

In het begin van de besprekingen in Londen heeft de Amerikaan Stassen voorgesteld de militaire begroting met tien procent te verminderen.

De Sowjet-Unie vond dit niet voldoende en stelde een vermindering van 15 procent voor.

Maar in het „Werk-document“ van de Westelijke mogendheden is helemaal geen sprake meer van een vermindering der militaire begroting. Het bepaalt alleen, dat de mogendheden „inlichtingen aan het internationale contrôle-orgaan ter beschikking stellen over hun militaire begroting en uitgaven“.

Dat is duidelijk een stap achteruit van de Westelijke mogendheden! Men kan ook moeilijk een vermindering van de militaire begroting bepleiten, wanneer men op het zelfde moment zijn eigen militaire

uitgaven tot ongekende hoogte opvoert, zoals bijvoorbeeld de Verenigde Staten, die deze uitgaven voor 1957—1958 verhoogd hebben tot het astronomische bedrag van 164,5 miljard gulden of 63 procent van de begroting!

De atoom-ontwapening

Een andere opdracht, die de Algemene Vergadering van de UNO aan haar commissie voor de ontwapening gaf, was: een internationaal accoord over ontwapening uit te werken, dat het verbod van atoom- en waterstofwapens zou verzekeren.

Hoe staat het nu met dit probleem? Waarom is er geen resultaat bereikt? Tien jaren geleden, onmiddellijk bij het begin der onderhandelingen, heeft de Sowjet-Unie reeds het onmiddellijke en onvoorwaardelijke verbod van atoomwapens geëist. Van meet af aan ook heeft Amerika zich met hand en tand verzet tegen een dergelijk verbod. Het meende een onaantastbare superioriteit te bezitten op atoomgebied en wilde de A-bommen als chantagemiddel gebruiken tegenover de Sowjet-Unie.

Herhaaldelijk beweerden de Westelijke mogendheden, dat zij een verbod van atoomwapens niet kunnen aanvaarden, omdat zij dan tegenover de Sowjet-Unie, die volgens hen een „overmacht“ aan strijdkrachten en conventionele bewapening heeft, in het nadeel zouden zijn.

De Sowjet-Unie heeft in de loop der jaren talrijke tegemoetkomingen gedaan om deze Westelijke bezwaren weg te nemen.

Deze tegemoetkomingen komen hierop neer, dat de uitvoering van het verbod der atoomwapens en vernietiging van deze wapens stap voor stap zullen geschieden, al naar gelang de vermindering der conventionele bewapening en strijdkrachten vordert.

Voor de eerste fase verlangt de Sowjet-Unie slechts een plechtige verklaring van de mogendheden, dat zij geen atoom- en waterstofwapens zullen gebruiken voor militaire doeleinden. Meer niet. Er is dus voor deze fase geen absoluut verbod van A- en H-bommen en de produktie daarvan kon nog voortgezet worden. In deze zelfde fase echter worden de strijdkrachten vermindert tot 2.500.000 man voor Amerika en de U.S.S.R. en 750.000 man voor Engeland en Frankrijk.

Wanneer de tweede fase ingaat en begonnen wordt met een inkrimping van de strijdkrachten tot beneden het bovengenoemde peil, dan eerst zal de produktie van atoomwapens worden stopgezet. En pas in de allerlaatste fase gaat het absoluut verbod van kernwapens en de vernietiging daarvan in.

Dit Sowjet-voorstel garandeert dus, dat het verbod van kernwapens pas dan ingaat, wanneer de strijdkrachten aanzienlijk verminderd zijn. Met andere woorden: de Westelijke bezwaren, dat de Sowjet-Unie 'bij verbod van atoomwapens toch nog een „overmacht“ zou hebben aan conventionele wapens en strijdkrachten gaat dus niet meer op! Men zou verwachten, dat thans de Westelijke mogendheden accoord zouden gaan met het Sowjet-voorstel, dat zij, toen het ingediend werd, toegejuicht hadden als „een stap vooruit.“ Maar niets daarvan!

Wat is het Westelijke standpunt?

In het „Werk-document“ van de Westelijke mogendheden wordt met geen woord gerept over het verbod van atoomwapens. Hun voorstel voorziet intendeel juist in een rechtvaardiging van het gebruik van atoomwapens, n.l. „wanneer een gewapende aanval de betrokkene

heeft geplaatst in een toestand van individuele of collectieve zelf-verdediging". In dat geval mag deze betrokkene met atoombommen gooien!

Met andere woorden: elk gewapend conflict zou kunnen leiden tot het gebruik van atoomwapens. Want wie bepaalt, dat „een gewapende aanval" de een of andere mogendheid „plaatst in een toestand van individuele of collectieve zelf-verdediging"?

Indien de Veiligheidsraad waar eenstemmigheid der Grote Vijf - Amerika, Engeland, Frankrijk, China, U.S.S.R. - vereist is, zou bepalen, dat er een gewapende aanval heeft plaats gehad, dan kan men er zeker van zijn, dat deze beslissing objectief zou zijn. In het Westelijke voorstel wordt de Veiligheidsraad echter niet genoemd.

Maar wanneer volgens het Westelijke voorstel elke staat deze beslissing zelf zou kunnen nemen, dan is er geen enkele garantie, dat de een of andere agressor zichzelf niet uitroept tot het „slachtoffer van een agressie" en daarom uit zelfverdediging zijn atoomwapens mag gebruiken! Hitler immers heeft herhaaldelijk verklaard, dat hij „defensieve" oorlogen voerde.

Bovendien laat het Westelijke plan nadrukkelijk de mogelijkheid open om atoomwapens van het ene land naar het andere over te brengen. Wanneer dus een staat die niet over atoomwapens beschikt (West-Duitsland!) beweert aangevallen te zijn, dan kan zij deze wapens volgens het Westelijke voorstel van haar bondgenoten (Amerika!) krijgen en gebruiken!

Het is nu niet moeilijk antwoord te geven op de vraag, waarom de UNO-commissie voor de ontwapening de aan haar verstrekte opdracht tot uitwerking van een overeenkomst, die het verbod van atoom- en waterstofwapens verzekert, niet kon uitvoeren. De Westelijke mogendheden willen geen verbod van deze wapens.

Wij laten hieronder nog enkele uitspraken volgen van Westelijke staatslieden die deze conclusie maar al te duidelijk bevestigen.

Op 22 juli 1957 verklaarde de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Dulles, in een rede voor de radio en televisie o.m.:

„Wij stellen niet voor om de kernwapens te vernietigen of de mogelijkheid van het gebruik daarvan weg te nemen. . . Daarom moeten wij onze plannen opstellen uitgaande van de veronderstelling, dat de naties die nu kernwapens bezitten deze zouden gebruiken in een oorlog".

Een week eerder, op 16 juli verklaarde Dulles op een persconferentie: „Wij zijn er niet voor, dat er geen atoomwapens meer zullen zijn".

Op 29 augustus 1957 heeft de Britse vertegenwoordiger Noble op de ontwapeningsbesprekingen te Londen, namens de Engelse regering een verklaring afgelegd, die op het volgende neerkomt:

Wij hebben ons vertrouwen gesteld in atoomwapens en het is belachelijk van ons te vragen, dat wij geen gebruik daarvan zouden maken.

Deze aanhalingen spreken voor zichzelf. Ten overvloede dient nog vermeld te worden dat, terwijl de ontwapeningsbesprekingen in Londen aan de gang waren, de Raad van het Noordatlantisch Pact in zijn bijeenkomst te Bonn besloten had atoomwapens ter beschikking te stellen van een aantal Westeuropese leden van de NAVO, met inbegrip van West-Duitsland.

Tegelijkertijd ook zijn de Verenigde Staten begonnen met het opslaan van atoomwapens op het grondgebied van de Westeuropese landen en het vestigen van atoomeenheden en -bases in deze landen.

Waarom geen stopzetting atoomproeven?

De weigering van de Westelijke mogendheden om de atoom- en waterstofwapens te verbieden verklaart ook hun houding met betrekking tot de stopzetting van de proeven met deze wapens.

Deze stopzetting wordt algemeen beschouwd als een allereerste en belangrijke stap in de richting van een verbod van atoomwapens. Want wat is het doel van het beproeven van kernwapens? Waarom moeten deze wapens tot massale vernietiging beproefd worden?

Het doel van deze proeven is te bevestigen, dat de theoretische berekeningen die toegepast werden bij de ontwikkeling van nieuwe typen en de verbetering van bestaande kernwapens juist waren. Een besluit tot beëindiging van de proeven brengt daarom op zijn minst met zich mee, dat het proces van de ontwikkeling van nieuwe methoden tot massavernietiging der volkeren wordt vertraagd.

Stopzetting van de proeven met kernwapens betekent dus niet alleen, dat de mensheid wordt verlost van de dreiging van de radioactieve neerslag, maar ook, dat de atoombewapeningswedloop wordt afgeremd.

Dat wordt trouwens ook van officiële Britse zijde erkend.

Op 27 maart van dit jaar bijvoorbeeld verklaarde de Engelse minister van Financiën, Thorneycroft in het Lagerhuis, dat naar de mening van de Britse regering de voortzetting van de kernproeven noodzakelijk was voor de handhaving van de doeltreffendheid der atoom- en waterstofwapens.

Op 1 april 1957 heeft de Engelse premier zelf in het Lagerhuis toegegeven, dat „het logische gevolg van het opgeven der proeven . . . het opgeven van de (kern)wapens is".

Daar de Westelijke mogendheden vóór het gebruik van atoomwapens zijn en hun gehele strategie hierop hebben gebaseerd, is het dus niet te verwachten, dat zij voor een stopzetting van de proeven met deze wapens zijn.

Natuurlijk kunnen zij niet openlijk verklaren, dat zij tegen stopzetting der proeven zijn. Daarvoor is de druk van de wereldopinie te groot.

Daarom zeggen de Westelijke mogendheden niet openlijk, dat zij tegen beëindiging der proeven zijn, maar voeren wederom allerlei voorwaarden aan, die de stopzetting praktisch onmogelijk maken. Zij eisen voor deze stopzetting bijvoorbeeld het aanvaarden van hun gehele „Werk-document" door de Sowjet-Unie, d.w.z. van alle artikelen van dit plan! Hierboven hebben wij reeds uiteengezet wat dit „Werk-document" in werkelijkheid betekent. Het valt niet moeilijk te concluderen, dat het op deze wijze helemaal niet tot een stopzetting der kernproeven zal komen. En daarop koersen de westelijke mogendheden.

Twee voorwaarden voor succes

Er zijn bij de besprekingen in Londen ook andere aspecten van de ontwapening aan de orde geweest, zoals bijvoorbeeld de contrôle tegen verrassingsaanvallen, de vermindering der strijdkrachten op vreemde bodem met name in Duitsland, de opheffing der buitenlandse militaire bases, enz. Maar de in dit artikel aangesneden kwesties vormen de kernpunten van het ontwapeningsprobleem.

De besprekingen in Londen zijn thans voor onbepaaldé tijd opgeschort en de Algemene Vergadering der Verenigde Naties zal zich opnieuw met de kwestie bezig houden.

Twee voorwaarden zijn noodzakelijk om de besprekingen, die door de houding van de Westelijke mogendheden in een impasse zijn geraakt, weer op gang te brengen. In de eerste plaats is het dringend nodig de samenstelling van de sub-commissie voor ontwapening in Londen uit te breiden. Deze sub-commissie bestaat op het ogenblik uit Amerika, Engeland, Frankrijk, Canada — alle vier leden van het agressieve en zich voortdurend bewapenende Noordatlantische Pact! — en de Sovjet-Unie. Deze samenstelling maakt, dat de sub-commissie feitelijk een aanhangsel van het Noordatlantische blok is.

De Westelijke mogendheden gebruiken de sub-commissie voor ontwapening niet om werkelijk te onderhandelen over een ontwapeningsverdrag, maar als een dekmantel voor een ongebreidelde opvoering van de bewapening der NAVO-landen, in het bijzonder van de atoombewapening.

In de tweede plaats is het noodzakelijk, dat deze sub-commissie, waarin de belangrijkste besprekingen plaats hebben, uitgebreid zal worden met landen, die niet tot de beide partijen behoren en die krachtig hun medewerking van allerlei wereldproblemen een vooruitgang in de onderhandelingen over ontwapening kunnen bevorderen bijvoorbeeld India. Dit zal de kansen voor een ontwapeningsaccord vergroten.

In de derde plaats is het nodig, dat de volkeren met meer kracht dan nu het geval is hun stemmen laten horen tegen de voortzetting van de atoombewapening. Er is in dit opzicht reeds een groot verschil tussen de vroege ontwapeningsbesprekingen en alle voorgaande. In tegenstelling met vroeger heeft het ontwapeningsgesprek zich ditmaal niet alleen beperkt tot de UNO-subcommissie.

Nog nooit was er in de wereld een dergelijke beweging geweest voor een stopzetting van de proeven met kernwapens, die alle drede liggen van de bevolking omvat. Dat is ook de reden, waarom de Westelijke mogendheden gedwongen werden toe te stemmen in onderhandelingen over een stopzetting van de kernproeven.

De Verenigde Staten waken dat zij superioriteit bezitten op het gebied der atoombewapening, dat zij in een oorlog de Sovjet-Unie met atoomwapens zouden kunnen verwoesten, zonder zelf te worden blootgesteld aan eenzake vernielingen. De mededeling van de Sovjet-Unie dat zij over een intercontinentale ballistische raket beschikt, die naar elk punt van de aarde gedurende een uur, heeft dit Amerikaanse dreigement over een „atoom superioriteit“ geheel vernietigd.

De Verenigde Staten ervaren, dat ook zij in deze atoombewapeningswedloop tenslotte van het kortste eind trekken. Daarmee zijn nieuwe mogelijkheden geopend voor een vruchtbaar ontwapeningsgesprek. Een verdere ontspanning van de wereldbeweging tegen deze atoombewapeningswedloop zal het succes van dit gesprek verzekeren.

E. LANDSMA.

Het Weense Congres der Socialistische Internationale en de P.v.d.A.

De internationale omstandigheden dwingen alle partijen, die werkzaam zijn binnen de arbeidersbeweging en uit hoofde van deze positie bijzondere verantwoordelijkheid dragen voor de verdere ontwikkeling, er toe om hun positie te bepalen en naar wegen te zoeken, die met de nieuwe situatie in overeenstemming zijn. Deze toestand wordt gekenmerkt door de groei en de versterking van het socialistische wereldstelsel, dat door zijn grote kracht op elk gebied de ontwikkeling in de wereld op diepgaande wijze beïnvloedt en krachtig optreedt in het belang van de vrede. Anderzijds ook door de toenemende agressiviteit van de imperialistische krachten, wier avontuurlijk optreden ten grondslag ligt aan de bestaande spanningen en conflicten. Zij streven er naar de eenheid van het socialistische kamp te ondermijnen en de koloniale vrijheidsbeweging te onderdrukken.

Aan de noodzaak om zich te oriënteren en zijn plaats te bepalen in deze strijd, is niet te ontkomen. Een ieder is ertoe verplicht. Ook in de socialistische partijen en binnen de Socialistische Internationale komt dit tot uitdrukking. Het uit zich in conflicten en tegenstellingen binnen en tussen de partijen, in een scheiding tussen hen die hun hart hebben verpaid aan het anti-communisme en degenen die naar een andere politiek streven. Vele leden en aanhangers van de socialistische partijen verlangen concrete stappen naar vrede en ontspanning, waartoe contact en samenwerking met communisten noodzakelijk zijn. Ook personen in de leidende kringen in deze partijen zien de noodzaak van een heroriëntering in en komen met voorstellen tot verandering van de politiek. In ons land kwam dit tot uiting in het bekende artikel van Prof. J. Tinbergen in „Socialisme en Democratie“ (febr. 1957). In andere socialistische partijen is een zelfde proces waar te nemen. In de Britse Labourpartij wordt dit b.v. gekenmerkt door het optreden van Bevan. Het is een internationaal verschijnsel. Een Oostenrijkse socialist, Dr. Wirlandner, bracht dit tot uitdrukking in de woorden, dat „de socialistische partijen in alle landen zoeken naar nieuwe doeleinden en leuzen, die de arbeiders zullen aantrekken.“

Binnen de Socialistische Internationale heeft dit tot tegenstellingen en verdeeldheid geleid. Scherp uitte het zich in de meningsverschillen over de Brits-Frans-Israëlische agressie tegen Egypte, deze ouderwetse kolonialistische poging om de ineenstorting van het koloniale stelsel tegen te gaan. Deze aanval werd veroordeeld door de Labourpartij, de Westduitse en Scandinavische socialisten en door de Aziatische socialistische partijen. De kritiek richtte zich vooral op de Franse en Israëlische socialistische partijen, die als regerende partijen de rechtstreekse verantwoordelijkheid droegen voor de inval in Egypte. Op de zitting van de Raad van de Socialistische Internationale te Kopenhagen in december 1956 werd het „leedwezen“ over deze daden van agressie neergelegd in een resolutie. De Franse delegatie liep bij de stemming de zaal uit. De Japanse socialisten gingen in hun kritiek zo ver, dat zij

de uitsluiting van de Franse en Israëliëse socialistische partijen uit de Internationale eisten.

De tegenstellingen, voortvloeiend uit de noodzaak tot heroriëntering kwamen nog scherper naar voren op het Congres van de Socialistische Internationale, dat van 2 tot 6 juli in Wenen werd gehouden en waar uiteraard een gehele reeks van problemen ter bespreking kwamen. Het kwam daar tot botsingen in de openbare zittingen, tot scherpe strijd in de commissies, tot gevechten om de resoluties.

Het is van belang om de gebeurtenissen op dit congres na te gaan en in het bijzonder het optreden en de opvattingen te bezien van de vertegenwoordiging van de Partij van de Arbeid. Deze delegatie bestond uit Burger, Vermeer, Van der Goes van Naters, Mozer, Vos, Willems en De Bruyn—Ouboter. Zij heeft verslag uitgebracht door middel van artikelen van Mr. J. W. Burger in „Socialisme en Democratie” (juli-augustus 1957) en van L. A. Mozer in „Peraat” (20 juli 1957).

De betekenis van de Socialistische Internationale

De Socialistische Internationale werd in 1951 heropgericht. Voordien, vanaf het einde van de tweede wereldoorlog, had er een bureau bestaan dat de contacten regelde, de Comisco. De heroprichting van de Internationale moest een nauwere samenwerking tot stand brengen tussen de socialistische partijen, die in verschillende landen belangrijke posities innamen. Om de betekenis van de Socialistische Internationale te doen uitkomen, wordt voor enige overdrijving niet terug geschrokken. De Oostenrijkse „Arbeiter Zeitung” sprak over het congres in Wenen als over een „wereldparlement” en in „Peraat” schreef Mozer, na een opsomming van ledenaantallen en stemmencijfers, dat het congres „ongetwijfeld zijn weerklink vindt bij grote delen van de bevolking van alle landen van de wereld.”

Nu de noodzaak tot heroriëntatie zich duidelijker aftekent en er tegenstellingen tot uiting komen, worden evenwel ook reëlere waarderungen hoorbaar. Prof. Tinbergen wees er op, dat de socialistische „thans alleen een belangrijke groep zijn in de Noord- en Centraal Europese landen, wier invloed in de wereld zienderogen daalt.” Mr. Burger onderstreept, dat in de Socialistische Internationale „de problemen van West-Europa en die waarin West-Europa direct of indirect gewikkeld is, wel zeer domineren.” Mr. Burger zegt ook, dat, ofschoon dit toch de bedoeling was, de contacten door de heroprichting van de Internationale niet nauwer werden. Als oorzaak signaleerde hij vooral het verschil in positie van de socialistische partijen in de verschillende landen. „Het ligt voor de hand, dat een verschil in optreden merkbaar is wanneer een socialistische partij zich in de toestand bevindt van oppositionele agitatie, zonder voorshands het uitzicht te hebben op regeringsverantwoordelijkheid dan wel dat die verantwoordelijkheid in het vooruitzicht is of reeds in feite van tijd tot tijd wordt gedragen.” Het nut van internationaal contact „tussen politieke stromingen, die althans het woord democratisch socialisme gemeen hebben” (inderdaad, voor een aantal dezer partijen zijn zowel democratie als socialisme niets meer dan woorden!) is volgens hem, dat het „de blik verbreedt en verdiept van hetgeen over de grens plaats vindt.” Het resultaat is dan alleen „enig meer begrip over en weer.”

Deze waardering verschilt in aanzienlijke mate van de opvatting van Prof. Tinbergen. Deze laatste wilde „een nauwer internationaal over-

leg” om in het openbaar internationale uitspraken te kunnen doen en een internationaal socialistisch program, met name ten aanzien van de onderontwikkelde landen op te stellen. Dit dan samengaan met de opvatting, dat vreedzame co-existentie noodzakelijk is en dat de betrekkingen met de communisten dienen te worden verbeterd. Mr. Burger critiqueert met een ander doel. Hij wil blijkbaar geen verandering in deze richting, maar wil de Socialistische Internationale, nu er andere stemmen beginnen te klinken, in betekenis verminderen. Op het Congres te Wenen kwam dit streven tot uitdrukking in het optreden van de Nederlandse delegatie om te verhinderen, dat er „een duidelijke politieke lijn” getrokken zou worden. Waarom? Omdat dit een lijn had kunnen worden die „voor de NAVO-landen en stellig voor Nederland niet zo gemakkelijk te verteren zou blijken. Merkwaardigerwijze moet met enige voldoening worden geconstateerd, dat mede tengevolge van het optreden van de Nederlandse delegatie, die duidelijke lijn dan ook uitgebleven is.”

Inderdaad merkwaardig! Zo'n opvatting wijst elke heroriëntatie af en wil de Socialistische Internationale slechts zien als een NAVO-club. Bij een afwijking van de NAVO-lijn moet dan worden getornd aan wat deze Socialistische Internationale aan betekenis heeft. Gemeenschappelijk internationaal optreden, dat tot uiting zou komen in stappen, hoe bescheiden dan ook, in het belang van co-existentie en ontspanning, wordt dan afgewezen met een beroep op nationale verplichtingen, n.l. die verplichtingen die voortvloeien uit de NAVO en juist tegengesteld zijn aan de belangen van de vrede. Dit ligt ten grondslag aan Mozers uitspraak in „Peraat”, dat er „steeds een zekere tegenstelling is tussen internationale eisen en nationale noodzakelijkheden” en dat „internationale wensen niet ten koste van nationale behoeften verwerkelijkt kunnen worden.”

De voldoening die Mr. Burger uitspreekt, zou daarom beter hebben gepast in een communiqué van het hoofdkwartier van de NAVO.

Volgens de traditie van Van Kol

Zoals ook op de raadszitting te Kopenhagen werd op het congres te Wenen het optreden ten aanzien van koloniale landen behandeld. Ditmaal ging het vooral om het optreden van de Fransen in Algerije. De vertegenwoordigers van de Scandinavische partijen (bij monde van Finn Moe, Noorwegen en Kaj Björk, Zweden) en van de Labourpartij (Bevan) deden een scherpe aanval op de politiek van Guy Mollet en zijn partij. Eén van Finn Moe's argumenten was, dat de socialisten in Azië en in Afrika het vertrouwen dreigen te verliezen. Niet Guy Mollet zelf, die niet was gekomen, maar Pierre Commin verdedigde het beleid, daarin bijgestaan door Van der Goes van Naters namens de P.v.d.A.

De strijd die was begonnen in de openbare zittingen en die zo hoog opliep dat enkele kranten reeds spraken over een herhaling van het Kopenhagen-incident, werd voortgezet in de resolutie-commissie. Tenslotte moest Mozer een compromis-resolutie ontwerpen. Deze zeer vaag geformuleerde resolutie hield in, dat een onbetekenend Frans aanbod om de toestand ter plaatse te bestuderen, werd aanvaard en dat, zonder te herinneren aan de inhoud, de verklaring „over de doeleinden en taken van het democratisch socialisme”, aangenomen in 1951, opnieuw werd bevestigd. Hierin werd gesproken over het recht op zelfbeschikking.

De heldendaden van Van der Goes en Mozer worden door Mr. Burger in zijn beschouwing nog aangedikt. Finn Moe's betoog was voor hem „een rechtlijnig verhaal, gebaseerd op de beëindiging van het kolonialisme en het socialistische standpunt van het zelfbeschikkingsrecht der volkeren”; Bevan's rede een „als Hyde Park-verhaal boeiend betoog”. Hij verdedigt Commin's optreden met het argument dat een Algerijnse natie nooit heeft bestaan, dat de Sowjet-Unie de hand naar Afrika uitsteekt en dat het Sahara-gebied plotseling economische perspectieven is gaan openen! Alle argumenten van het oudste kolonialistische allood. Zijn slotconclusie is tevredenheid, dat de Fransen er „ongedacht goedkoop” afkwamen.

Het is alles in de lijn van Van Kol, de vroegere koloniale specialist van de SDAP, die indertijd op het internationale socialistische congres in Stuttgart in 1907 voorstelde „niet principieel en voor alle tijden elke koloniale politiek, die onder een socialistisch bewind beschavend zou kunnen werken” af te wijzen. Lenin stelde in zijn artikel over de resultaten van het congres toen al vast, dat deze opvatting „een openlijke terugtocht is in de richting van de burgerlijke politiek en de burgerlijke wereldbeschouwing, die koloniale oorlogen en gruwelen rechtvaardigt.” Op het congres in Wenen is de juistheid van Lenins woorden een halve eeuw later opnieuw bevestigd. De P.v.d.A.-leiders, die Van Kols opvattingen in hun Nieuw-Guinea-politiek ten uitvoer brengen, zetten een oude traditie voort met deze verdediging van het Franse optreden in Algerije.

Duitse eenheid en Europese veiligheid

Verhitte debatten ontstonden er op het congres rondom de plannen, die Gaitskell en Ollenhauer indienden voor de oplossing van het Duitse vraagstuk. Volgens Ollenhauer kan er inzake de hereniging van Duitsland alleen voortgang worden geboekt, als er een Europees veiligheidsstelsel in het kader van de Verenigde Naties tot stand komt, waarin naast Duitsland de nabuurlanden van Oost en West zijn opgenomen. Dit zou inhouden, dat beide delen van Duitsland zouden worden los gemaakt van respectievelijk NAVO- en Warschau-verdrag. Gaitskell was van mening, dat voor de oplossing van het Duitse vraagstuk de terugtrekking van West-Duitsland uit de NAVO en het verdwijnen van buitenlandse troepen noodzakelijk waren.

Uiteraard gingen beide plannen vergezeld van grove aanvallen op de Sowjet-Unie, gepraat over „vrije” verkiezingen onder internationale controle en een voorbijzien van het bestaan van de Duitse Democratische Republiek. Maar dat neemt niet weg, dat deze voorstellen getuigen van een belangrijke wijziging binnen de Socialistische Internationale. Nog slechts weinige jaren geleden riep zij op om de EDG te steunen en noemde zij deze een „waarborg voor de veiligheid van Europa” (resolutie van de conferentie te Brussel 1954). Voortdurend onderstreepte de Socialistische Internationale elke stap van het Amerikaanse imperialisme. Dit maal echter werd openlijk gesproken over het verlaten van de NAVO, over een Europees veiligheidsstelsel.

Geen wonder dus, dat allen die de Internationale zien als een NAVO-club, in het geweer kwamen: In het debat ging Mr. Burger het Gaitskell-Ollenhauer-plan te lijf in een rede, die neerkwam op een verheerlijking van de kracht van de NAVO, West-Duitsland inbegrepen, en de Europese „eenheid”.

De grote strijd kwam toen het resolutie-ontwerp in stemming werd gebracht. Hierin stond: „Het congres van de Socialistische Internationale acht een Europees veiligheidsstelsel, dat een herenigd vrij Duitsland niet bindt aan enig militair bondgenootschap, de meest effectieve voorwaarde voor hereniging.” Als eerste nam daarop Mr. Burger het woord om tegen deze formulering te protesteren. De NAVO zou verzwakken als West-Duitsland er uit zou verdwijnen en dit zou niet de meest effectieve voorwaarde zijn voor hereniging. Hij vroeg, zoals gebruikelijk in deze kringen, een „nadere bestudering.”

„Verrassenderwijze”, zoals Mr. Burger zegt, kwamen daarna soortgelijke verklaringen van de Deense, Belgische, Noorse en Franse vertegenwoordigers. Niet zo erg verrassend, want dit zijn alle NAVO-landen, waar de sociaal-democraten in de regeringen zitten. De vertegenwoordiger van de socialistische partij in een Skandinavisch land, als Zweden, dat niet in de NAVO zit en ook de vertegenwoordiger van de socialisten van het neutrale Zwitserland steunden de ontwerp-resolutie.

Geen enkel argument lieten de NAVO-aanhangers onbenut. De Deen Andersen, dezelfde die als voorzitter optrad van de UNO-commissie over Hongarije en die in Wenen (als beloning voor bewezen diensten?) tot voorzitter van de Socialistische Internationale werd gekozen, zei zelfs, dat de resolutie „smaakte naar communistische terminologie”.

En al dit verzet ontplooidde zich, terwijl Burger noch Ollenhauers, noch Gaitskells opvattingen als geheel waarachtig schijnt te beschouwen. Ten aanzien van Ollenhauer wijst hij op diens „verkiezingspositie” en over Gaitskell zegt hij, dat deze zich tegen Bevan tracht te handhaven door diens standpunten min of meer bij voorbaat, zij het afgezwakt, over te nemen.

Maar zelfs al ging het alleen om Ollenhauers verkiezingspositie, de NAVO-aanhangers waren niet tot overeenstemming te bewegen. „Om de situatie te redden”, zoals Burger het formuleert, deed de voorzitter van de Oostenrijkse socialistische partij Pittermann een compromisvoorstel, waarmee de term Europees veiligheidsstelsel om hals werd gebracht. Deze motie werd aangenomen. Dit veroorzaakte een nieuw schandaal, want in het amendement-Pittermann was precies de Adenauer-terminologie gebruikt!

Burger acht dit „merkwaardig”, een objectieve waarnemer zal het eerder een logische consequentie noemen... Valt het niet samen met de welwillende houding die de Nederlandse sociaal-democratische pers tijdens de verkiezingscampagne in West-Duitsland tegenover Adenauer innam en die „Vrij Nederland” er toe bewoog om aan een overwinning van Adenauer de voorkeur te geven?

In Wenen was het eindresultaat dat de passages over het Europees veiligheidsstelsel werden geschrapt, inclusief Pittermann's amendement. Ze werden, ook hier weer keerde de al-oude gewoonte terug, naar een commissie verwezen „tot nader onderzoek.” De standvastigen van het Atlantisch Pact met Burger als haantje de voorste hadden hun zin gekregen.

De tegenstellingen rondom dit punt zijn echter een duidelijke aanwijzing, dat de lijn van het Atlantisch Pact niet zo geruisloos als voorheen kan worden doorgezet en dat het verzet van de socialistische leden en kiezers, alsmede de wens tot heroriëntatie van leidende figuren, grote invloed begint te verwerven in de kring der socialistische partijen.

Het vraagstuk van de ontwapening

Het vraagstuk van de ontwapening en het verbod van het atoomwapen beweegt vele miljoenen mensen. Vooral de arbeidersklasse, die altijd een onverzoenlijke strijdster is geweest tegen imperialistische oorlogen, stelt belang in de oplossing van dit probleem. Onder haar leiding wordt overal ter wereld een krachtige campagne gevoerd tegen de atoomwapens, voor de beëindiging van de proeven er mee, tegen de uitrusting van de Westduitse Wehrmacht met deze wapens. Ook een reeks sociaal-democratische partijen heeft zich uitgesproken voor het beëindigen van de proeven met atoomwapens. Het bestuur van de P.v.d.A. publiceerde begin juli een resolutie in deze richting.

Hierin werd gezegd: „Het partijbestuur stelt zich achter degenen, die in oprecht streven naar vrede, via de regeringen een poging willen doen om te komen tot een verbod van proeven met atoombommen.” Er werd echter door het partijbestuur van de P.v.d.A. voorbehoud gemaakt. In dezelfde verklaring staat n.l.: „Het verbod van atoomproeven kan... niet los worden gezien van het ontwapeningsprobleem als geheel.”

Als dit zou betekenen, dat een verbod van atoomproeven als eerste stap de ontwapeningsbesprekingen vooruit zou helpen, is dit juist. Maar zoals uit de berichtgeving in „Het Vrije Volk” en „Paraat” blijkt, wordt er aan deze passage ook een heel andere betekenis toegekend, te weten dat er vooreerst overeenstemming moet zijn over een algemene bewapeningsovereenkomst en andere vraagstukken van de internationale politiek.

Zeer duidelijk komt deze opvatting tot uiting in een artikel van Mr. Dr. B. Stokvis in „Paraat” (14 september 1957). Zoals met renegeaten steeds het geval is, maakt hij zich tot spreekbuis van de meest reactionaire opvattingen. Hij richt zich tegen de stopzetting van atoomproeven. Volgens hem moet dit probleem verbonden worden met allerlei politieke vraagstukken; hij noemt Duitsland, Formosa, Korea, Egypte, Israël, Cyprus! Verder komt hij met het Amerikaanse schijnargument, dat „voortzetting van de proeven noodzakelijk is om te kunnen bereiken, dat op den duur de radio-actieve neerslag na de ontploffing tot verminderde proporties zal worden teruggebracht”. Om de hoeveelheid radio-actieve stoffen in de atmosfeer te verminderen, gaan we die dus eerst verhogen, met alle gevaarlijke gevolgen van dien! Deze redenering berust trouwens op de valse reclame over de zgn. „schone” H-bom. Stopzetting van de proeven zou verder volgens Stokvis' vreemde redenering „een radicale desorganisatie” te weeg brengen in het militaire apparaat van de NAVO. Zijn conclusie is, dat stopzetting van de proefnemingen met atoomwapens „politiek onaanvaardbaar” is. Want, en nu komt het, dit „kan niet worden losgemaakt van een akkoord omtrent de conventionele bewapening en oorlogvoering, van het ontwapeningsprobleem zelf in zijn volle omvang.”

Deze opvatting van Stokvis staat tegenover het verzoek, dat in mei 1956 al door het „Comité Stopzetting Atoomproeven”, waarin tal van P.v.d.A.-leden zitting hebben, aan de regering is gedaan. In de kringen der sociaal-democraten bestaan dus ernstige meningsverschillen over dit punt.

Het is dan ook geen toeval, dat dit vraagstuk ook op het congres van de Socialistische Internationale breedvoerig werd besproken.

De toenemende invloed van de vredeskrachten weerspiegelde er zich in de redevoeringen. Gaitskell sprak zich namens de Labourpartij uit voor een onmiddellijke beëindiging van de proefnemingen met atoomwapens zonder dat hieraan politieke voorwaarden zouden worden verbonden. Over een ontwapeningsaccord zei hij: „Het zou een gevaarlijke politieke fout zijn om een overeenkomst over de ontwapening afhankelijk te stellen van bepaalde vooraf te bereiken politieke overeenkomsten... Als wij niet tot een overeenstemming komen over de ontwapening zal het veel moeilijker zijn tot politieke oplossingen te komen.”

Dit is een realistisch standpunt, dat zijn weg vond naar de uiteindelijk aangenomen resolutie. Daarin werd verlangd, dat een beëindiging van de atoomproeven los zou staan van een algemene ontwapeningsovereenkomst en onderstreept wordt, dat een overeenkomst niet afhankelijk mag worden gesteld van de regeling van de belangrijkste politieke vraagstukken.

De P.v.d.A. delegatie heeft uiteindelijk voor de resolutie gestemd. Bij monde van Vermeer verlangde ze, dat op de samenhang van politieke problemen en het ontwapeningsvraagstuk zou worden gewezen. In de resolutie, waar de Duitse kwestie was behandeld, was een opmerking in deze richting gemaakt. Het congres ging evenwel niet zo ver, als Vermeer c.s. wilden en beperkte zich tot de opmerking, dat de bevordering van de oplossing van beide soorten van problemen wel afzonderlijk, maar niettemin gelijktijdig dient te geschieden. De rechtstreekse afhankelijkheid is hier echter verdwenen.

De resolutie van het congres gaat verder dan de resolutie van het P.v.d.A.-bestuur. Hierop werd gewezen door Dr. F. Boerwinkel in zijn artikel „De stopzetting der kernproeven en het socialisme” (Socialisme en Democratie, september 1957) Hij schrijft, dat velen „niet begrijpen, dat terwijl de Socialistische Internationale unaniem (dus ook met de stemmen der Nederlandse afgevaardigden voor) de ONvoorwaardelijke stopzetting der kernproeven heeft gevraagd, het Nederlandse partijbestuur toch weer een restrictie schijnt te maken”. En hij stelt de vraag: „Welke stringente redenen hebt U om... niettemin af te wijken van de lijn van de Socialistische Internationale, waaraan U zelf Uw stem hebt gegeven? Waarom voldoet U nog altijd niet aan de stroom van wensen en verlangens die onvoorwaardelijke stopzetting van de proeven als eerste eis van menselijkheid zien? „Dr. Boerwinkel verwacht daden, een „moedige actie voor de stopzetting der proeven.” Een opvatting, die diametraal staat tegenover het oorlogszuchtige geschrijf van Mr. Stokvis.

De resolutie van de Socialistische Internationale is een gevolg van de ontplooiing van de actie tegen het atoomwapen. Ze opent anderszids vooral ook Dr. Boerwinkels artikel laat zien grotere mogelijkheden voor de ontwikkeling van deze strijd. De eenheid tussen socialist en communisten is op dit gebied uiterst belangrijk. De verdeeldheid van de arbeiders kan slechts diegenen ten voordele strekken, die bereid zijn een atoomoorlog te laten ontbranden. Door het verenigd optreden van de arbeidersklasse en alle andere vredelievende krachten kan dit verhinderd worden.

Het geliefde stokpaardje

Gezien de vele meningsverschillen en tegenstellingen op het congres werd getracht de eenheid te herstellen door alle aanwezigen op het ge-

liefde stokpaardje van de rechts-sociaal-democratische leiders te hijsen en daarop een wilde krijgsrit uit te voeren. Dat stokpaard is het anti-communisme.

De Hongaarse gebeurtenissen moesten daartoe als stijfbeugel dienen. Anna Kethly werd weer eens te voorschijn gehaald om de contrarevolutie te prijzen en het communisme te verdoemen. Zij werd hierin bijgestaan door de Oostenrijker Oscar Pollak en een aantal lieden die uit de volksdemocratische landen afkomstig zijn. Mozer deed voor de P.v.d.A. een duit in het zakje. Zoals hij in „Paraat” mededeelt, sprak het congres op zijn initiatief „zijn solidariteit uit met de verzetsstrijders achter het ijzeren gordijn.”

Zover als een aantal van de wildst geworden stokpaard-berijders wilden, ging het congres echter niet. De eis tot verbreking van de diplomatieke betrekkingen met Hongarije en haar verwijdering uit de UNO drong niet door tot de resolutie. Natuurlijk zijn er lasterlijke aanvallen tegen de Sowjet-Unie en de volksdemocratieën in overvloed in dit document, maar de stelling over de „bevrijding van de Oosteuropese landen van buitenlandse overheersing”, die in het ontwerp was opgenomen, werd weggelaten. Ook Burger vond blijkbaar het betoog van Anna Kethly te ver gaan. In zijn artikel schrijft hij, dat ze beter zou hebben gedaan zich tot een „getuigenis” te beperken.

In de politieke resolutie werd op Japans initiatief, in weerwil van al het anti-communisme een alinea ingelast, waarin er op werd aangedrongen de Chinese Volksrepubliek in de UNO op te nemen. Een interessante gedachte voor de P.v.d.A.-leden in de Nederlandse delegatie naar de UNO-Assemblée.

Vol anti-Sowjet-klanken was ook het rapport van Golda Meir, Israel's minister van buitenlandse zaken, over de toestand in het Midden-Oosten. Alleen namens de P.v.d.A., n.l. door Vermeer, werd Israel lof toegezwaaid. De resolutie die zich richt tegen de Arabische staten, werd aangenomen met de stem van de Japanse delegatie tegen.

Tegenstrijdige aspecten

Uit het bovenstaande blijkt, dat het congres van de Socialistische Internationale vele tegenstrijdige aspecten heeft. In tegenstelling tot vorige congressen heeft dit echter enkele positieve resultaten gebracht, die bij uitvoering ten voordele zullen strekken aan de zaak van de vrede en die een gezamenlijk optreden van de verschillende delen van de arbeidersbeweging voor bepaalde, concrete taken mogelijk maken.

Het congres was het terrein van een botsing tussen verwoede aanhangers van het anti-communisme en, om welke reden dan ook, meer realistisch denkende politici. In een reeks gevallen eindigde de strijd onbeslist, soms wonnen de anti-communisten en vurige NAVO-aanhangers, maar ook gelukte het enkele keren om een realistisch standpunt in te nemen.

Het is betreurenswaardig, dat de P. v. d. A. vertegenwoordigers in Wenen zo'n negatief standpunt hebben ingenomen, hoewel toch ook in de P.v.d.A. een andere houding wordt gewenst en reeds is bepleit.

Het feit, dat zij hun stem hebben gegeven aan de resolutie over de ontwapening en de beëindiging van de atoombproeven, is echter positief en opent mogelijkheden voor een versterking van de actie daartoe in ons land.

Het Weense congres zal voor vele P.v.d.A.-ers een nieuwe bevestiging zijn, dat het anti-communisme niet meer onbetwist heerst en slechts de meest reactionaire kringen in de kaart speelt. Het zal hun laten zien, dat de koers naar een reëlere politiek, naar een heroriëntatie in alle landen en partijen werkzaam is en reeds resultaten begint af te werpen.

JAAP WOLFF.

Steunt P. & C.!

Het maandblad *Politiek en Cultuur*, in de wandeling bekend als P. en C., heeft Uw steun nodig. P. en C. is een belangrijk middel ter verhoging van het ideologische peil van de communisten, het geeft anderen de gelegenheid kennis te nemen van de communistische ideeën. Het belicht de actuele vraagstukken aan de hand van de marxistische-leninistische theorie.

De inhoud van P. en C. zal in de komende tijd veelzijdiger worden. Maar om P. en C. te verbeteren en het in staat te stellen zijn taken goed te vervullen, is er geld nodig.

Thans is het maandblad zonder grote financiële offers voor een ieder toegankelijk. Daarin willen wij geen verandering brengen. Om toch het gewenste te doen, is er nu een steunfonds gevormd. Al onze trouwe lezers, allen die inzien van welk belang een verbetering van P. en C. is, vragen wij bij te dragen aan dit fonds. Alle giften zijn welkom.

Zendt Uw bijdrage per postwissel aan de redactie en administratie van P. en C., Leidsestraat 25, Amsterdam, of stort het op de postgiro-rekening van Pegasus, Amsterdam, nr. 173127, onder vermelding: Steunfonds P. en C.

Alle giften zullen worden verantwoord in het maandblad.

P.K.I.-overwinning versterkt nationale eenheidsfront

Het meest in het oog springende van de verkiezingen voor de provinciale- en gemeenteraden, die in juli en augustus op Java en enkele plaatsen daarbuiten gehouden werden, is de enorme overwinning van de PKI en de verder bezegelde nederlaag van de handlangers van het imperialisme, de Masjumi en de PSI.

Deze democratische overwinning is temeer van belang, omdat de verkiezingen onder voor Indonesië niet gemakkelijke omstandigheden werden gehouden en zelfs plaats vonden onder de Staat van Oorlog en Beleg. De laatste maanden immers is er een stelselmatige ondermijningscampagne aan de gang tegen de centrale regering in Djakarta en zijn in de zogenaamde buitengewesten — Noord-Celebes, Zuid- en Midden-Sumatra — door de Masjumi en PSI ondersteunde opstanden uitgevoerd en „militaire raden” ingesteld. Uit deze — door het volk in die streken niet ondersteunde militaire opstanden — trachten Masjumi en PSI de conclusie te trekken en deze aan het volk op te dringen, dat er in Indonesië „algemene” ontevredenheid heerst over de regeringspolitiek en over de partijen, die de regering ondersteunen. Dit nu echter is door de verkiezingsuitslag op Java — waar 52 van de 80 miljoen Indonesiërs wonen — en onder meer in de Riouw-archipel, d.w.z. enkele tientallen kilometers van Midden-Sumatra, teruggewezen. De stembusuitslag heeft dan ook een nieuwe slag toegebracht aan de krachten, waarop in Nederland Romme en Goedhart hun hoop hebben gesteld en betekent een versterking van de strijd, die de Nederlandse communisten en democratische krachten voeren.

Hoewel de verkiezingen op Java gehouden werden voor verschillende plaatselijke volksvertegenwoordigingen, gaat het resultaat in zijn betekenis plaatselijke verkiezingen verre te boven.

Deze verkiezingen hebben nationale betekenis en zullen hun invloed doen gelden op de nationale Indonesische politiek — en onverbrekelijk daarmee verbonden zijn ze ook van internationaal belang en in het bijzonder voor de Nederlandse verhoudingen ten opzichte van Indonesië.

Voor al nu de PKI — als meest consequente strijder tegen het imperialisme en als meest consequente verdediger van het concept van president Sukarno — met zeven miljoen stemmen de grootste partij van Java is geworden. In vergelijking met de verkiezingen van 1955 een vooruitgang van maar liefst twee miljoen stemmen; de PKI heeft nu op Java één miljoen stemmen meer dan zij in 1955 in geheel Indonesië behaalde. Het stemmenaantal in de drie provincies van Java bedroeg: Midden- en Oost-Java drie miljoen stemmen (met inbegrip van een schatting van het stemmenaantal voor Djokjakarta op Midden-Java, waar nog gestemd moet worden) en op West-Java en in Djakarta ruim een miljoen stemmen.

In vele gemeenten meerderheid

De PKI verkrijgt thans de concrete mogelijkheid om in de provinciale- en gemeenteraden mee te werken aan de uitvoering van de praktische politiek. Deze raden werden namelijk tot nu toe overheerst door Masjumi en PSI als gevolg van de maatregelen van een aantal jaren geleden, toen een Masjumi-minister van Binnenlandse Zaken de leden voor plaatselijke volksvertegenwoordigingen benoemde. Na de parlementsverkiezingen in 1955 werd besloten om op basis van die verkiezingen de plaatselijke raden te vernieuwen; er kwamen nu hier en daar wel PKI-ers, PNI-ers en vertegenwoordigers van de N.U. bij, doch een algehele uitvoering van dit besluit werd gesaboteerd.

Nu is de intrede van PKI-vertegenwoordigers evenwel niet meer tegen te gaan en zullen zij hun plaats innemen met de opdracht van de kiezers om in overeenstemming met Indonesië's nationale politiek het levenspeil van het volk te verhogen en maatregelen in het belang van het volk te helpen uitvoeren.

In vele gemeenten heeft de PKI een ruime meerderheid veroverd en er zijn zelfs gemeenten waar zij een absolute meerderheid heeft. De PKI heeft zich bereid verklaard met alle democratische krachten — in het bijzonder ook met de PNI — in de gemeenteraden op te treden voor een progressieve politiek.

In plaatselijke programma's hebben de communisten voor de verkiezingen al uiteengezet, hoe zij de situatie in een bepaalde streek beoordeelden en wat zij voor de bevolking willen gaan doen. Zo kwamen de provinciale comités van de PKI op West-, Midden- en Oost-Java met streekprogramma's. Het verkiezingsprogramma van West-Java hield de kiezers bijvoorbeeld voor, dat de „welvaartsbronnen op West-Java nog steeds worden beheerst door buitenlandse kapitalisten, vooral door het Nederlandse kapitaal, maar ook Engelse en Amerikaanse.

Zo zijn b.v. de grote ondernemingen, die rubber, thee, sisal en suikerriet verbouwen in handen van het buitenlandse kapitaal.”

Verkiezingsactie

De PKI heeft een verkiezingsactie gevoerd, waar de bevolking zeer nauw bij betrokken is geweest. Tot in de kleinste dessa's vond men het verkiezingsembleem van de PKI, de sikkel en de hamer. Aidit, Lukman, Njoto en andere leden van het Partijbestuur hebben massameetings toegesproken met honderdduizenden mensen. Op deze meetings die veelal vijf uur en soms langer duurden, zetten zij de grote problemen voor Indonesië uiteen, terwijl plaatselijke leiders over de plaatselijke situatie spraken. Aidit, Lukman en Njoto zezen er herhaaldelijk met nadruk op, dat een overwinning van de PKI een versterking van het nationale eenheidsfront betekent. Dit eenheidsfront is een absolute voorwaarde om de Indonesische revolutie naar verdere overwinningen te leiden en de staatsgreppelingen van de imperialisten te weerstaan. Zij veroordeelden ten scherpste de opstanden in Midden- en Zuid-Sumatra en Noord-Celebes en zezen op de imperialistische intriges, die daar achter steken. Het doel is de Indonesische eenheidsstaat te vernietigen. De militaire raden kunnen zich slechts met fascistische maatregelen handhaven en dat juist ook toont, dat zij niet door het volk worden ondersteund.

De PKI-sprekers prezen de resultaten van de Indonesische vredespolitiek en ondersteunden de maatregelen tegen de corruptie. Tegelijkertijd critiseerden zij evenwel, dat corruptie en bureaucratie nog niet met wortel en tak zijn uitgeroeid. Een uitweg uit Indonesië's grote economische moeilijkheden ligt niet alleen in de formele opzegging van de RTC-overeenkomsten zoals tot nu toe is geschied, doch in verder daadwerkelijk optreden tegen het buitenlands kapitaal.

De maatstaf of een politieke partij een werkelijk nationale politiek wenst te voeren is haar houding tegenover het concept van president Sukarno. De PKI ziet in de uitvoering van dit concept een mogelijkheid voor Indonesië om uit de moeilijkheden te komen en een sterke nationale eenheid tot stand te brengen.

Op deze meetings, die naast het gesprokene veelal het karakter van volksfeesten kregen, werd gezongen en traden kunstgroepen met specifieke dansen uit zo'n streek op.

Het volk maakte patuns (vierregelige rijmpjes) op de PKI en wakte erin op de communisten te kiezen.

De tegenstanders trachten nu de voorstelling te wekken alsof de PKI haar succes te danken heeft aan een „straft“ georganiseerde verkiezingscampagne. Niet echter aan de verkiezingscampagne op zichzelf, doch aan het concrete optreden van de PKI-candidaten in de afgelopen jaren en aan hun verbondenheid met het volk is het succes te danken. Vele plaatselijke leiders van vakbonden, boerenbonden en vrouwenorganisaties waren kandidaat op de lijst van de PKI en zij genieten het vertrouwen van het volk. (Opvallend was ook het grote aantal vrouwen, dat voor de PKI kandidaat stond). Zij bonden in de afgelopen jaren reeds de strijd aan voor de verbetering van het levenspeil van het volk. Want als gevolg van de economische overheersing door het imperialisme en de feodale verhoudingen wordt er in Indonesië bittere armoede geleden. Ziehier wat Alimarkaban Harsono, kandidaat voor de provinciale raad van Midden-Java, over het lot van de boeren schreef:

„Een groot deel van de boeren op Midden-Java leeft in zeer beklagenswaardige omstandigheden, omdat zij niet voldoende grond hebben, in de greep van de woeker verkeren en nog onder de zware druk van de feodale lasten, die nog in de dorpen bestaan, gebukt gaan.“

De arbeiders-boeren¹⁾ en arme boeren, die het land van de landheer bewerken, moeten niet alleen de helft of twee-derde van hun oogst afstaan, maar moeten in een deel van Midden-Java jaarlijks ook nog 2000 rupiah voor elke ha. grond betalen. Woeker, zwarte onderpand, opkopers- en idjon-systeem²⁾ heersen nog erg en houden het leven van de boer in hun greep gevangen. De rente, die de boeren aan de woekeraars moeten betalen, bedraagt 30 procent per maand. Als de opkoper de nog op het veld staande rijst opkoopt, geeft hij maar 60 procent van

¹⁾ Arbeiders-boeren. Dit zijn boeren, die een klein stukje grond bezitten (of pachten), waarvan ze niet kunnen leven. Zij bewerken dan een aantal maanden de grond en trekken vervolgens naar havensteden, waar zij als losse arbeiders - ook weer voor een aantal maanden - werk zoeken.

²⁾ Het idjon-systeem is een vorm van woeker, waarbij de opkoper een voorschot geeft in rijst voor de nog op het veld rijpende rijst. De boer moet zo een voorschot wel aanvarden, wil hij niet met zijn gezin van honger omkomen. Ontvangt hij echter b.v. één kwintaal (50 kg.) dan moet hij ten tijde van de oogst drie kwintalen teruggeven.

de prijs, die de oogst één à twee maanden later, als de rijst rijp is, zal opbrengen. Bovendien verkopen de landheren en opkopers de rijst twee à drie maanden later weer aan de boeren 140 tot 250 procent hoger dan de prijs in de oogsttijd.³⁾ En Harsono schreef verder: „Het hevige lijden van de boeren kreeg noch van de centrale regering noch van de plaatselijke bestuursorganen enige ernstige aandacht. Deze verhouding tussen de boeren en de landheer wordt door de regering zonder meer op zijn beloop gelaten en natuurlijk heeft daarbij de landheer de sterkste positie en kan hij willekeurig tegen de boer optreden.“

Het is niet zelden gebeurd, dat de regeringsapparaten bij een geschil tussen de boeren en de landheren, niet de zijde van de boeren kozen, doch integendeel de landheer hielpen. En de conclusie van Harsono was: „Het is de plicht van iedere communist, zowel in de dessa als straks in de provinciale raad, te strijden opdat de verhouding tussen boer en landheer door de regering geregeld zal worden met het doel een verbetering voor de boer te verkrijgen. Dit kan door een verlaging van de pacht aan de landheer, verlichting van de rente en vergroting van een sneller, gemakkelijker crediet aan de boer.“

Vertegenwoordigers van de vakbonden schreven zo over de belangen van de arbeiders, van de vrouwenorganisatie over de vrouwen en van de jongeren over de jeugd. Het is te begrijpen, dat de werkende mensen in Indonesië een uitweg uit hun benarde levensomstandigheden wensen en daarbij vooral in de PKI de aangewezen partij zien. De PKI is nu dan ook door de miljoenen, die haar het vertrouwen gaven, een niet meer te negeren kracht met een groot aanzien geworden.

Samenwerking nationale krachten

De reactie vreest dit groeiend prestige van de PKI. Aangeblazen door de Nederlandse imperialistische bazen zijn de Masjumi en de PSI na de overwinning van de communisten een campagne tegen de krachten van het eenheidsfront begonnen. Zij proberen vooral de samenwerking tussen de PKI en PNI, alsmede de Nahdatul Ulama aan het wankelen te brengen. Volkomen zwijgend over hun eigen nederlaag, richten zij hun aanvallen (en hun gefleem) tegen de PNI, die — zeer zeker — op Java verliezen geleden heeft. Dit verlies is een gevolg van de samenwerking met de PKI — zo is hun betoog. Hoe het dan komt, dat de Masjumi en de PSI — die toch niet met de PKI samenwerkten — zijn achteruitgegaan, daarover wordt maar gezwegen.

Hoewel natuurlijk een analyse van de achteruitgang der PNI aan deze partij zelf moet worden overgelaten, kan toch wel worden vastgesteld, dat het feit, dat enkele PNI-leden wegens corruptie werden gearresteerd, in haar nadeel heeft gewerkt. Bovendien neemt zij ten aanzien van enkele belangrijke Indonesische problemen een weifelende houding aan. Zo verklaarde zij zich vóór het concept van president Sukarno, doch organiseerde géén massa-beweging om het te verwezenlijken.

De PNI is de partij van de nationale bourgeoisie, dat wil zeggen, dat vooral haar leiders tot de kringen van de nationale bourgeoisie behoren,

³⁾ De boeren moeten vaak twee à drie maanden na de oogst weer rijst opkopen, omdat hun eigen voorraad voor consumptie praktisch op is en zij rijst nodig hebben om bibit-plantjes te kweken voor de nieuwe oogst. (bibit-zaailingen).

hoewel zij door haar nationale politiek ook aanhang onder de massa heeft.

Op haar congres in 1954 heeft de PKI haar houding ten opzichte van de nationale bourgeoisie reeds vastgesteld. Zij beklemtoonde de noodzaak te werken aan een eenheidsfront met de nationale krachten, doch wees tegelijkertijd op het aarzelende karakter van de nationale bourgeoisie, op haar tweeslachtigheid, die haar enerzijds naar het nationale eenheidsfront voert en haar anderzijds dit front wil doen verbreken, zoals enkele malen sinds 1945 is gebeurd.

Sinds haar congres heeft de PKI een consequente politiek van het eenheidsfront gevoerd en de regeringen, die het stempel droegen van de PNI, om haar nationale politiek voor vrede en actieve onafhankelijkheid steun gegeven. Er is een groeiende samenwerking, die vooral tot uitdrukking komt in de dorpen en steden, waar bij de doorvoering van de verkiezingen, strijd voor progressieve regeringen enz. in de afgelopen jaren gemeenschappelijke verklaringen werden afgelegd. (Verklaringen, die niet alleen beperkt bleven tot PKI/PNI, doch waaraan ook andere partijen deelnamen).

De Masjumi en de PSI bewegen nu hemel en aarde om deze samenwerking te doorbreken en een „anti-communistisch-front” in Indonesië tot stand te brengen. Zij schromen daarbij niet situaties te provoceren, die overeenstemming vertonen met de provocatie van Madiun in 1948.

„Het anti-communisme is de weg naar de hel”, heeft PKI-secretaris Aidit reeds verklaard en waartoe inderdaad het anti-communisme, d.w.z. de anti-nationale politiek van de Masjumi en de PSI leidt, is getoond in de gebieden, waar de zg. „militaire raden” heersen. Op Midden-Sumatra en Noord-Celebes zijn niet alleen PKI-leden gearresteerd, doch ook PNI-ers; niet alleen het communistische dagblad *Harian Rakjat* wordt verboden (op Midden-Sumatra kunnen 3000 abonné's niet worden bereikt), doch ook het PNI-blad *Suluh-Indonesia*.

Het masker van het anti-communisme van de Masjumi en de PSI is het masker van de Nederlandse en Amerikaanse imperialisten, die Indonesië zo graag in het agressieve Z.O. Azië-pact willen trekken.

Voor nationale eenheid

Hoe is nu de houding van de PKI in deze situatie? Zij blijft op haar reële en positieve standpunt van de samenwerking met alle nationale krachten staan. Dit is een absolute vereiste. Een resolutie van het centraal comité der PKI, begin juli aangenomen, stelt vast dat het niet mogelijk zal zijn om de middenkrachten in een nationaal eenheidsfront te trekken, zonder dat het werk onder de massa tot ontwikkeling wordt gebracht en zonder dat de progressieve krachten worden versterkt. „In dit verband acht het centraal comité het noodzakelijk er de nadruk op te leggen, dat de aarzelingen, die de nationale bourgeoisie aan de dag legt, niet iets fataals zijn. Indien de progressieve krachten machtig zijn en de tactiek van de Partij juist, dan zal het mogelijk zijn de nationale bourgeoisie in krachtige strijd tegen het kolonialisme te brengen”.

Om het hoofd te bieden aan de imperialistische samenzweringen wil de PKI de nationale krachten verenigen op de uitvoering van het concept van president Sukarno. Dit concept behelst twee hoofdgedachten: de instelling van een nationale raad en de vorming van een gotong-rojong-regering. (gotong-rojong = wederzijds hulp). De natio-

nale raad, waarin verschillende lagen van de bevolking vertegenwoordigd zijn, is inmiddels gevormd. Een gotong-rojong regering is evenwel niet tot stand gekomen. Toen president Sukarno zijn concept bekend maakte, liet hij zich leiden door de gedachte, dat in zo een regering de vier grote partijen — PNI, PKI, Nahdatul Ulama en Masjumi — zouden worden opgenomen. Door de afwijzende houding van de Masjumi is dit deel van het concept nog niet vervuld.

In de resolutie van het centraal comité van de PKI van begin juli is echter reeds vastgesteld, dat het CC tot de conclusie kwam, dat „de meest belangrijke politieke taak op het ogenblik is de massa's op te voeden en te mobiliseren om een verandering in de machtsverhoudingen te bevorderen voor de 100 % uitvoering van het concept van president Sukarno. De 100 % uitvoering van dit concept van president Sukarno zal een grote stap voorwaarts betekenen op de weg naar de algehele voltooiing van de Augustus-revolutie”.

De verkiezingsoverwinning van de PKI op Java is zonder twijfel een versterking van de krachten, die zo een verandering van de machtsverhoudingen tot stand moeten brengen.

HENK DE VRIES.

Niet bij brood alleen

De roman 'Niet bij brood alleen'*) van de Sowjetschrijver W. Doedintsew — een eersteling — werpt een aantal belangrijke vraagstukken op omtrent de verhouding tussen de levende socialistische werkelijkheid en de literatuur, die onder deze socialistische verhoudingen ontstaat.

Doedintsew's roman heeft door zijn onevenwichtige, en wat in het nawoord van de Uitgeverij Pegasus genoemd wordt 'beperkt individualistische' behandeling van zekere verschijnselen in de U.S.S.R. de vijanden van dit land en zijn maatschappelijk stelsel de gelegenheid gegeven, hun gebruikelijke zwadder over het communisme uit te slijmen.

In Nederland is daartoe zelfs door een tot nog toe vrij fatsoenlijk geachte uitgeverij een pseudo-maatschappijje opgericht, dat een piraten-uitgave, niet door de auteur gewettigd en erkend, door de Nederlandse justitie scherp gelaakt, in elkaar heeft laten draaien door iemand, die blijkens zijn werk, de Russische grammatica niet te best kent, dol is op het invoegen van „dichterlijke” vrijheden in de tekst, en die zich tevens niet ontziet, bepaalde 'wendingen' in deze tekst aan te brengen, waarbij men de zwadder riekt. Het lust mij niet, veel woorden aan deze vertaling vuil te maken; de lijst van 's mans ontsparingen ligt naast mij en is voor ieder (ook voor hemzelf) ter inzage. Dat deze 'vertaling' inmiddels door onze reactionairste pers en soms door stiekeme circulaireaars aan de boekhandel als de 'enig juiste' wordt aanbevolen, tekent de huidige sfeer in Nederland — een sfeer, die bevorderlijk is voor elke vorm van banditisme.

*

Wij spreken hier dus van de geautoriseerde vertaling van Mathilde Visser en H. I. ter Laan, uitgebracht door de Uitgeverij 'Pegasus', met een reeds vermeld nawoord van die Uitgeverij en een voorwoord van de schrijver zelf. Deze vertaling draagt hier en daar de sporen van de korte tijd, waarin ze is ontstaan, maar ze is vlot en secuur, wat vooral opvalt bij de technische en rechtstermen.

W. Doedintsew heeft in zijn voorwoord m.i. kalm en waardig doen uitkomen, dat zijn roman over de moeilijkheden van een jonge uitvinder, die verstrikt wordt in de complotten van 'concurrenten', uiteraard niet als een aanval op het socialisme bedoeld kan zijn.

Wij weten, dat er rondom zijn roman in de U.S.S.R., bij lezers en schrijvers, felle discussies zijn gevoerd, en dat laatstelijk o.m. ook N. S. Chroesjtsjow zich tegen het boek verklaard heeft. En al die debatten liggen voor de hand; want terwijl geen mens aan de subjectief goede

bedoeling van de schrijver twijfelt, is de objectieve uitwerking van zijn geschrift uitermate problematisch.

De U.S.S.R. is een land, waar zich in brede, maar niet steeds even beheerste golven, langs de richtlijnen van een groot staatsplan en via omvangrijke, vaak gedurfde technische maatregelen, de opbouw van het socialisme voltrekt.

Geen van ons buiten de U.S.S.R. — en zeer, zeer velen in de U.S.S.R. evenmin — kunnen zich een afdoende voorstelling maken van de veelzijdige stoffelijke en morele inspanningen, die deze socialistische opbouw vergt. Haar karakter is waarlijk revolutionair. En vooral kunnen wij ons geen afdoende voorstelling maken van wat deze machtige ontplooiing van alle krachten nu betekent in het persoonlijke bestaan van elk dier 220 miljoen zielen afzonderlijk.

De gedachte aan de rusteloze stroom van gedachten en daden, stemmingen, strevingen, besluiten en acties, de wisselwerking van nieuwe en onbekende initiatieven met de bij zovelen (óók daarginds) bestaande 'wet der traagheid', de wisselwerkingen ook van mens en natuur, in steeds veranderende aspecten — de gedachte aan heel dit complex van menselijke energieën en verworvenheden is duizelingwekkend, en vormt, als inspiratiebron voor kunst, het hoogste en geweldigste thema, wat zich tot op heden aan de menselijke geest heeft voorgedaan, om als artistiek beeld in het bewustzijn van de tijdgenoten te herleven.

De kunstenaars van de U.S.S.R. hebben maar om zich heen te grijpen; zij bezitten stof voor eeuwen.

De vraag is slechts, of zij daartoe ook het talent hebben. Want de in de geschiedenis van ons mensensoort niet eerder gekende verschijnselen en problemen, die zich onder het socialisme voordoen, eisen grote meesters der literatuur.

De vraag naar Sowjet talent wordt vanuit de landen van het kapitalisme meestal op provocatorische wijze aan de U.S.S.R. gesteld: Toont ons uw Gogols, Dostojewski's en Tolstoj's!

Natuurlijk kan men de vraag zo niet stellen: afgezien van de domme zelfoverschatting die er uit spreekt (waar zijn eigenlijk thans de Balzacs, Flauberts en Goethe's van de bourgeoisie?), bewijst men er een volslagen gebrek aan historische bezinning en aan zelfbesef mee.

De moderne bourgeoisie nam haar aanvang in de Franse revolutie (1789). Maar het duurde 30, 40 jaar voor een moderne burgerlijke literatuur geboren werd: Balzac, Dickens, Heine en hun tijdgenoten.

De Sowjetliteratuur heeft reeds in de korte tijd van haar bestaan (d.w.z. in minder dan 40 jaar) een aantal schrijvers voortgebracht, wier werk een aanmerkelijke bijdrage vormt tot de wereldliteratuur: Majakowski en Alexej Tolstoj, Fedin en Fadejew, Leonow en Sjolochow, om zo maar eens een zestal van 'n zestig onbetwiste meesters te noemen. Maar *hen* vertaalt men hier te lande nauwelijks of niet!

Ik herhaal: voor de uitbeelding van de machtige bewogenheid in de maatschappelijke en *dus* in de persoonlijke sfeer, die onder het socialisme met de dag toeneemt, is ongehoord meesterschap nodig. Daartoe reikt b.v. noch de geaardheid noch de omvang van één burgerlijk talent buiten de U.S.S.R. Geen Hemingway, geen Steinbeck, geen Sartre, Graham Greene of Vestdijk zou ook maar tegen een onderdeel van die geweldige literaire taak opgewassen zijn.

Het vraagstuk van het talent der Sowjetschrijvers is daarmee eigenlijk aan een bespiegelingwijze van buitenaf onttrokken — ook aan dat van de communisten buiten de U.S.S.R. Wij mogen het als *onze* aan-

*) W. Doedintsew: Niet bij brood alleen; u. h. Russ. door Mathilde Visser en H. I. ter Laan. — Uitgeverij Pegasus, Amsterdam, 1957. Prijs geb. f 12.90.

gelegenheid voelen, een literatuur van ongekende esthetische en zedelijke schoonheid in de U.S.S.R. te willen zien opbloeien — het is onze taak niet, haar ontwikkelingen definitief te beoordelen, maar om *hier en nu* zelf een literatuur van diep, schoon, humaan gehalte te scheppen. Het blijft de aangelegenheid van de Sowjetmaatschappij, haar publiek en auteurs, om die grote socialistische literatuur te maken.

Het is uit dien hoofde met schroom, dat ik mij wijd aan een onderzoek naar de mislukking van Doedintsew's boek.

*

Doedintsew's boek behandelt de strijd van een jonge doelbewuste uitvinder, om zijn denkbeeld van een nieuwe, voor de socialistische opbouw hoogst nuttige en gewenste machine voor het gieten van buizen ingang te doen vinden, dus tot werkelijkheid te laten maken.

Volgens Doedintsew is de jonge uitvinder een 'idealist'. Niet in de betekenis van de filosofische vakterm, maar in de gangbare zin van iemand, die weet, dat geen mens „bij brood alleen” leeft, maar dat inzonderheid het communisme iets meer is dan een productiesysteem van goederen; het hoort ook een leerschool te zijn van menselijke kameraadschap, eerlijkheid en wederzijds begrip. Ja, voor hem is het communisme zelfs een kans, om in tegenstelling tot zovelen, die er een mogelijkheid in zien om meer te nemen, — anderen iets te *schenken*.

Op het eerste gezicht zou men denken: waar is het makkelijker voor zo een soort idealist en uitvinder, om zowel zijn technische als zijn menselijke denkbeelden ingang te doen vinden dan juist in de U.S.S.R.?

Maar hier krijgen wij nu dadelijk te maken met een van de aspecten van de vestiging en groei van het socialisme in de USSR, dat niet in de 5-jarenplannen, en evenmin in de richtlijnen van vele test- en industriële bureaux voorzien is.

Ik bedoel: de invloed, die door het voortbestaan van kapitalistische overblijfselen in het bewustzijn van de mensen wordt uitgeoefend. Deze komt tot uitdrukking in ijdelheid en karakterzwakte, in zelfzucht en onverschilligheid. Het zijn de littekens van het verleden, het vroegere stelsel, die sommigen nog levend in zich dragen. Deze elementen deden zich sterk gevoelen in de periode van de zgn. persoonsverheerlijking. Stalin stond in deze laatste jaren van zijn activiteit fouten toe, die afbreuk deden aan de opbouw van het socialisme.

Wanneer wij dit naar waarheid vaststellen, dan zijn wij er daarmee niet; want dezelfde waarheid gebiedt ons te verklaren, dat ondanks die afwijkingen, die vergripen, het socialisme is gered, behoed, bestendig en voortgedragen door de simpele plichtsbetrachting, de werkzaamheid, de zielskracht en het socialistisch levensbewustzijn van miljoenen gewone Sowjetburgers; en dat op het befaamde XXste Congres van de C.P.S.U., en vooral dan ook weer in het veelvormige dagelijkse leven van de Sowjet-Unie zonnklaar gebleken is, dat het hart van het socialisme ongeschonden verder klopte, en kloppen zal.

Doedintsew heeft een der aspecten van dit conflict tussen de overblijfselen van het kapitalisme, het bureaucratische optreden tegenover de mensen, en het socialistische bewustzijn van de Sowjetburgers willen uitbeelden. Hij heeft dit gedaan in het door hem geschetste drama van een uitvinder.

Sleure en zelfzucht, ijdelheid en machtswellust van bepaalde klieken en personen in de toppen van het staats- en industrie- leven ver-

hinderen aanvankelijk de eerlijke toepassing van zijn ontwerp; en pas na jaren van bittere strijd, zelfs van een proces, zelfs van een arrestatie en een gevangenschap, wordt 's mans vonnis herzien en erkent de socialistische gemeenschap dankbaar het nut van zijn uitvinding.

Maar hoe heeft Doedintsew dit drama, dit probleem, gezien en behandeld? Bezit hij genoeg van dat grote, visionaire meesterschap, om ook het tragische binnen zijn juiste afmetingen te kunnen beoordelen? Heeft zijn hoofdfiguur werkelijk die alzijdige menselijkheid, waardoor hij de uiteindelijke overwinning van het socialistische bewustzijn belichaamt? Geeft hij dit vraagstuk in zijn werkelijke proporties weer?

Ik wil herhalen, dat ik mij met schroom in de finesses van zijn verhaal begeef. Ik twijfel niet, dat het elementen van waarheid bevat (die zijn voor de secure lezer om zo te zeggen aanwijsbaar); en toch staat het mij tegen, alsof het verzonnen was. Ik bespeur de eerlijke gekrentheid, de gevoelspijn, de politieke verontwaardiging van iemand, die een geval meegemaakt heeft, dat thuis hoort in de categorie van schendingen van de socialistische wetgeving, loyaliteit en kameraadschap. Maar deze gekrentheid en gramschap zitten de auteur zo hoog, dat hij zich daardoor onbesuisd laat meesleuren — zoals dat in een eerste opwelling vaak gebeurt en dan nog vergeeflijk is — echter nooit bevoordeeld kan zijn voor de inwendige kracht van een kunstwerk. Keer op keer wekt Doedintsew door een opgewonden, of sarcastische, of kreupelende voorstelling van zaken de indruk, alsof deze schennis van de socialistische moraal tot een soort „methode van hoge omes” geworden is. Zeker, hij haat het onrecht, en wij met hem. Maar Doedintsew scheidt in zijn haat voortdurend „satirische” typen, en hij houdt die haat en de overdreven caricatuur (want de hartader van de satire is immers de genadeloze overdrijving) krampachtig en tot het einde toe vol. Krampachtig, daar zijn roman verder in 't geheel niet als satire aandoet. Het is een vrij vlak geschreven boek, met saai uitgesponnen gesprekken en veel herhalingen, met name wat de moeilijkheden van de uitvinder betreft, dingen die dus wijzen op 'behoefte aan realisme', maar door hun kleurloosheid vrijwel overal in een soort psychologisch naturalisme blijven steken. Maar juist dat feit, dat de roman van ettelijke genres wat heeft, maakt, dat hij wezenlijk niets is.

Wel ziet men b.v., dat de schrijver al schrijvende beter leert schrijven, en dat het vierde en laatste deel van de roman strakker is gehouden en ook aan reële spanning aanmerkkelijk wint; — maar als geheel blijft het boek beneden de maat, die men aan een kunstwerk stellen mag, dat zich aan zulk een geweldig thema waagt.

Ik wil er hier aan herinneren, dat Leonid Leonow reeds jaren geleden (en wel in 1932) een roman geschreven heeft. 'Professor Skoetarewski', die, zij het op een heel ander vlak, de problematiek behandelt van de verhouding tussen „individuele” geleerde en Sowjetgemeenschap.

Maar hoe? Leonow blijft een echte kunstenaar, die als ervaren realist weet, waar de relaties tussen 'negatieve' en 'positieve' elementen in het leven van een Sowjetmens elkaar snijden; een leerling van Dostojewski, die tegelijkertijd het socialisme en de Sowjetmacht-hartstochtelijk beaamt; een geboren schrijver, die begrijpt, waar het in zijn land om gaat!

En ook "Professor Skoetarewski" is natuurlijk nooit in het Nederlands vertaald; men kijkt wel uit!

Maar 'Niet bij brood alleen' wordt opgehield omdat Doedintsew's talent onrijp, zijn gevoel voor proporties, niet alleen de artistieke, maar

ook en vooral de maatschappelijke en politieke, uiterst zwak is; omdat hij een taak aanvatte, die hij niet aan kon (*wat hem in feite niet achteraf gezegd had horen te zijn*); omdat zijn emotie met hem wegliep, omdat hij haar althans niet wist te teugelen in de onaantastbare vorm van een socialistisch kunstwerk — een roman, die recht deed aan de volheid en veelzijdigheid van het Sowjetleven, waar men woestijnen vruchtbaar maakt, steden uit steppen stamp, woeste gronden met offering van de beste levensjaren in bouwlanden herschept en de wetenschap tot een onbaatzuchtige aangelegenheid van de gemeenschap maakt, getuige de ontwikkeling van ruimtevaart en kernfysica in de U.S.S.R.

*

Juist aan het voorbeeld van Doedintsew ziet men, hoe innig verstrengeld en wezenlijk het vraagstuk van inhoud en vorm voor de kunst, bovenal voor de nu ontstaande socialistische kunst is.

De politiek dilettantische, zij het nergens oneerlijke opvattingen van de auteur kunnen zich in zijn roman „Niet bij brood alleen” slechts weerspiegelen in een troebele, eenzijdige vorm. Daardoor voelt men, dat hij noch zijn boek typisch voor de huidige Sowjetliteratuur, d.w.z. voor het Sowjetleven, zijn.

Hij maakt ons zijn verontwaardiging over de uitwassen en misgrepen van een bepaald soort bureaucratie in de U.S.S.R. voelbaar, maar onthoudt ons het beeld van de krachten, die het socialisme dragen en verdedigen met hun arbeid, hun intellect, of hun wapens, en die door deze wijze van leven en handelen de voorgevallen krenkingen opheffen, genezen en straks onmogelijk maken.

Besef van de onvermijdelijke doorwerking en overwinning van de socialistische moraal, op de korte en de lange baan, als uitvloeisel van het stelsel zelf, dat in 1917 in de U.S.S.R. zegevierde, is in Doedintsew's roman slechts theoretisch te vinden.

Het zijn (ietwat stuntelig opgezette) toevalligheden, of ontmoetingen met fatsoenlijke eenlingen, die de jonge beproefde uitvinder ten slotte uit de klem helpen... Deze stunteligheid (niet slechts van werkwijze, maar ook vooral van denkwijze) bij Doedintsew heeft mij verbaasd, nadat ik op de bladzijden 197, 198, 280, 344, 397 en ook elders in zijn boek, zij het minder nadrukkelijk, de personen vaak treffend hun geloof in de communistische moraal hoorde belijden: — tussen haakjes een kaakslag tegen hen, die deze roman als een pamflet tegen de U.S.S.R. wensen te misbruiken.

Maar het vraagstuk ligt hier al weer in de vraag naar het hoe van de roman. Waaruit blijkt reëel de meerderheid, de kracht, het reddend vermogen van het socialisme? Hun belichaming treedt ons in de roman nergens met de macht van het leven tegemoet; deze bespiegelingen over communisme en moraal, zoals ze door Doedintsew gebracht worden, blijven in de sfeer van categorische imperatieven, d.i. wensbeelden van zedelijke aard, morele wetten, die men in zich bespeurt. Het kwaad in de roman heeft gestalten, het onmiskenbaar positieve en gezonde in het Sowjetleven blijft schimmige veronderstelling. Het ligt voor de hand, dat dit laatste feit een falen betekent van de auteur en de kunstenaar Doedintsew.

De zin van de literatuur, de romankunst, ligt niet in het uitspreken van edele bedoelingen of het stellen van categorische imperatieven,

maar hierin, dat zij realiteit betekent in de realiteit, tot stand gebracht en verheugd door de scheppende vermogens van een talentvol mens, in wiens menselijke ervaring ook de politieke moraal meespeelt, maar dan als levend bestanddeel van een rijker, vollediger, menselijk geheel.

Om zijn tekortkomingen in dit opzicht ziet Doedintsew zijn roman nu tegen zijn vaderland en zijn levenswijze misbruikt.

Dat hij die manoeuvre in een voorwoord afwijst — accoord, zeer juist, en zelfs onvermijdelijk na wat er met zijn boek gebeurd is. Maar de lezer van deze beschouwing voelt ongetwijfeld met mij, dat zulke voorwoorden niet nodig hadden moeten zijn — dat de roman zelf recht had moeten doen aan de volledige waarheid, in welk geval zelfs geen twijfel aan de strekking had kunnen rijzen.

*

Laat ik de indrukken samenvatten, die de lectuur van 'Niet bij brood alleen' bij mij heeft gewekt.

Doedintsew heeft de vinger willen leggen op een zieke plek in de Sowjet-maatschappij. Waar onmiddellijk aan moet worden toegevoegd, dat sinds de besluiten van het XXe Congres der C.P.S.U. en de uitvoering daarvan een aanmerkelijke en gezonde inkrimping van die plek valt waar te nemen.

De toon van de roman verraadt de eerlijke emotie van de auteur. Ik ben echter geneigd, om — afgaande op de slepende traagheid van zijn verhaal, de regenachtige druilorigheid van menige bladzijde — in de schrijver eerder een toebereger dan een vechter te zien. Ik ben er mij ook van bewust, dat ik met deze opmerking eigenlijk al over de schreef ga en gebiedten van het persoonlijk oordeel betreed, die men behoort te ontzien.

Sociaal fatsoen, eerlijkheid, loyaliteit, moed en vaderlandsliefde worden door Doedintsew terecht erkend als inhoud en levende actualiteit van het leven in een socialistische maatschappij. Maar tegenover zijn breed uitgemeten schildering van bureaucratische uitspattingen ontbreekt het beeld van de bouwende daadkracht van miljoenen mensen, dat toch geen fictie is voor iedereen, die ook maar enig begrip heeft van wat in de U.S.S.R. sinds 1917 is gewrocht.

De verhouding, ja zelfs in vele gevallen de spanning tussen de creatieve arbeid van de enkeling en de gemeenschap is bij Doedintsew als gevolg van de vorige zwakte onjuist weergegeven; waarbij ik wil opmerken, dat knappere schrijvers dan hij, beginneling, over dit psychologische en maatschappelijk verwikkelde punt gestruikeld zijn.

De overdrijving van de satire kleeft de 'slechte karakters' aan, maar de naturalistische vorm van de roman wettigt dit satirieke element niet en trekt zodoende de interne psychologie van de figuren scheef.

En het wezenlijke van alles: de overwinning van de uitvinder op zijn mededingers en vijanden blijft binnen de toevalsfeer; het is geen oplossing die bevredigt, omdat zij niet uit de bronnen van het leven opwelt, in dit geval uit de bronnen van de socialistische Sowjetgemeenschap. Natuurlijk kunnen oplossingen in werkelijkheid uit geen enkele andere bron voortkomen; de auteur zelf spreekt van de „wet, die het wezen van de dingen beschermt”, waarmee hij uiteraard bedoeld, dat de Sowjetgemeenschap in eerste en laatste instantie nooit zal falen, het kwalitatief nieuwe en waardevolle naar het oppervlak te brengen. Doedintsew's gebreken als schrijver („vorm”) wreken zich echter wel

wreed aan de „inhoud”. Een zwak kunstwerk kan politiek nooit overtuigend werken.

*

Onder normale omstandigheden zou Doedintsev's roman zeker niet in het Nederlands verschenen zijn. Er is m.i. al veel te veel ophef van gemaakt: het boek bowjst, zoals het nawoord van de uitgeverij Pegasus het uitdrukt, „artistiek en ideologisch” zijn onrijpheid. Ik acht het echter juist, dat 'Pegasus' toch met een Nederlandse vertaling én een verantwoording van de auteur uitkwam, zodra zich beroepsbekladers van de U.S.S.R. er wederrechtelijk meester van maakten.

De moraal van de levende werkelijkheid van het socialisme, in de U.S.S.R. en daarbuiten, zijn van nature hecht en gezond genoeg, om de onderhands bedoelde stoten van zulke piraten bij voorbaat op te vangen.

Het toekomstig verloop van de Sowjetliteratuur zal uitwijzen, wie en wat Doedintsev is, want — „de wet beschermt het wezen van de dingen”, maar ook van de mensen.

THEUN DE VRIES

De strijd tegen het revisionisme in de communistische beweging

HET 20ste Congres van de communistische partij van de Sowjet-Unie ontwikkelde de leninistische stellingen over het vreedzaam naast elkaar bestaan van twee stelsels. Het liet de mogelijkheid zien om in het huidige tijdperk oorlogen te vermijden en bracht nieuwe stellingen naar voren over de vormen van de overgang van verschillende landen naar het socialisme. Het wees op de noodzaak om de leninistische normen van het partijleven streng in acht te nemen. Door dit alles opende het 20ste congres, volgens de algemene mening van de communistische partijen, ongemeen grote mogelijkheden voor de verdere groei van de autoriteit en invloed van de communistische beweging, voor de aansluiting van de democratische krachten tegen de imperialistische reactie.

De groeiende invloed van de communistische beweging en de perspectieven, die het 20ste congres van de CPSU opende, verschrikten de internationale reactie. De reactionaire krachten in de westelijke landen vervalsten het vraagstuk van de persoonsverheerlijking en verdraaiden het ware karakter van de gebeurtenissen van oktober-november 1956 in Hongarije. Zij zetten alle middelen van de burgerlijke propaganda tegen de communistische partijen aan het werk. Alle reactionaire krachten werden ingeschakeld in de anti-communistische kruistocht. Het ondermijningswerk tegen de socialistische staten werd aanzienlijk versterkt. In de kapitalistische landen vielen fascistische bendes en gebouwen aan van de communistische partijen en de redactiekantoren van de communistische kranten. Dit waren geen geïsoleerde daden, ze maakten deel uit van een groot opgezet anti-communistisch offensief van de internationale reactie met als doel het verzwakken van de eenheid en aaneengeslotenheid van het socialistische kamp, het belasteren en verzwakken van de communistische partijen, het discrediteren van de socialistische ideeën, van het proletarisch internationalisme, het ontbinden van de internationale communistische beweging en het wegnemen van haar ondersteuning onder de volksmassa.

De standvastigheid en de politieke rijpheid van de communistische partijen werd aan een zwaar examen onderworpen. Des te belangrijker de balans die thans opgemaakt kan worden. Met bevrediging kan worden vastgesteld, dat de communistische partijen de aanval van de vijand hebben afgeslagen, met ere de beproevingen hebben doorstaan en er versterkt en gestaald uit te voorschijn zijn gekomen.

De plannen van de vijand om de grootste communistische partijen van de kapitalistische landen — de Franse, en Italiaanse — hun invloed op de massa's te ontnemen, zijn volledig mislukt. De in dit jaar gehouden tussentijdse verkiezingen voor het Franse parlement en de gedeeltelijke gemeenteraadsverkiezingen in de Italiaanse provincies Napels, Cremona, Novara, Forlì, Genua en Salerno hebben successen opgeleverd voor de communistische partijen. De Franse en Italiaanse communistische partijen gaan vooruit en verenigen grote delen van de arbeidersklasse en de volksmassa onder hun vlag.

De autoriteit van de communistische partijen van Indonesië en India is aanzienlijk gestegen. De kandidaten van de communistische partij van India kregen bij de parlementsverkiezingen tweemaal zoveel stemmen als voordien. De communisten en de met hen sympathiserenden verkregen de meerderheid van de stemmen in de wetgevende vergadering van de Indische staat Kerala en vormden de regering van de staat.

De communistische partij van Argentinië verkreeg bij de verkiezingen in juli 1957 twee-en-een-half maal zoveel stemmen als in 1954.

De in de afgelopen maanden in vele landen gehouden congressen van de communistische partijen stonden in het teken van de ideologische en organisatorische versterking van de eenheid in haar rijen, van de strijd voor de zuiverheid van de marxistisch-leninistische theorie en het in acht nemen van de principes van het proletarisch internationalisme.

De door een reeks communistische partijen aangenomen programma-tische documenten getuigen van de scheppende toepassing van de marxistisch-leninistische theorie. De communistische partijen die er van uitgaan dat de belangrijkste wetmatigheden van de overgang naar het socialisme, — de dictatuur van het proletariaat, de leidende rol van de communistische partij — alle landen gemeen zijn, streven er naar ernstig rekening te houden met de economische, sociale en nationale bijzonderheden en tradities in elk land om de concrete vormen van zijn overgang naar het socialisme op een juiste wijze te bepalen. Hierdoor verkrijgen zij de marxistisch-leninistische theorie en brengen zij deze vooruit.

Een wezenlijk moment in de huidige situatie van de communistische partijen is de vergroting van de activiteit van de plaatselijke organisaties en van de partij-leden. Het inwendige partijwerk is levendiger geworden, scheppender en meer verbonden met de taken die de communistische partijen stellen. De breedvoerige bespreking van de ontwerpen van de belangrijkste partijdocumenten geeft de leidende organen van de communistische partijen de gelegenheid om de collectieve ervaring van de communisten te benutten en hun verantwoordelijkheid voor de partijzaak te verhogen.

De geest van het proletarisch internationalisme is in een reeks communistische partijen versterkt. De verhoudingen binnen de internationale communistische beweging zijn de broederlijke betrekkingen tussen zelfstandige marxistisch-leninistische partijen, die strijden onder bepaalde nationale omstandigheden en verantwoordelijk zijn voor de arbeidersklasse van hun landen. Lange jaren was de bewering, dat de communistische partijen zogenaamd niet zelfstandig zouden zijn en gebonden zouden zijn door de besluiten van internationale organisaties een geliefde stelling van de burgerlijke propaganda en rechtse socialisten. Deze leugenachtige stelling heeft een volledig failliet geleden.

De communistische partijen zijn absoluut zelfstandige partijen van de arbeidersklasse, die geleid worden door één ideologie, het marxisme-leninisme. Dit leidt er natuurlijk toe, dat zij hun inspanningen bewust en vrijwillig verenigen voor de gemeenschappelijke strijd tegen de imperialistische reactie en voor de levensbelangen van de werkers aller landen, voor vrede en socialisme. Na de opheffing van het Informatiebureau van de communistische partijen hebben de partijen voor hun betrekkingen nieuwe vormen van contact gevonden. Het meest verbreid is de vorm van tweezijdige ontmoetingen. Vele communistische partijen hebben zich uitgesproken voor het periodiek bijeenroepen van

grote internationale bijeenkomsten van de communistische partijen. Alle communistische partijen komen op voor de versterking van de internationale solidariteit, want dit is de belangrijkste voorwaarde voor succes voor de communistische beweging in haar geheel en voor iedere partij in het bijzonder.

De ideologische en organisatorische versterking van de communistische partijen voltrekt zich in de strijd met allerlei opportunisten en revisionisten. Deze strijd draagt in een aantal communistische partijen (Ver. Staten, Canada, Engeland, Brazilië) een scherp karakter. Het actiever worden van opportunistische en revisionistische elementen is geen toevallig verschijnsel. Bij iedere scherpe historische wending, waarbij de communistische partijen hun werkmethode verbeteren om nieuwe successen te behalen, versterkt de bourgeoisie haar aanvallen op de partijen van de arbeidersklasse en streeft zij ernaar hun invloed te ondermijnen, of in elk geval hun versterking te verhinderen. Niet alle communisten tonen zich in staat de noodzaak te begrijpen van verandering in werkmethode ten einde de activiteit van de communistische partijen te verbeteren en de aanvallen van de bourgeoisie te weerstaan. Er verschijnen mensen en groepen die opportunistische opvattingen propageren. Zo geschiedde het herhaaldelijk in de geschiedenis van de CPSU. Dat nemen wij thans waar in vele communistische partijen in de kapitalistische landen.

De opportunisten richten de hoofdaanval op het marxisme-leninisme. Deze pogingen om deze alles-overwinnende leer te ondermijnen, worden van twee zijden ondernomen.

Het grootste gevaar is het revisionisme, dat tracht de belangrijkste principes van het marxisme-leninisme te ondergraven en zelfs openlijk deze leer afwijst. Van de andere zijde treden de dogmatici op, die geen rekening willen houden met de nationale bijzonderheden en tradities van hun landen en de ervaring bij het toepassen van het marxisme-leninisme in andere landen (waaronder ook die momenten, die de specifieke bijzonderheden van de concrete situatie weerspiegelen) beschouwen als een dogma, dat geschikt is voor alle tijden en volken.

Het hedendaagse revisionisme vindt zijn concrete uitdrukking in het prediken van de „klasse-samenwerking”, in het afzien van de klassenstrijd. De revisionisten beschouwen de parlementaire weg naar het socialisme als een weg, die a priori klassebotsingen uitsluit. Zo proberen zij de arbeidersklasse in slaap te wiegen en haar de gedachte in te prenten dat de bourgeoisie onder geen enkele voorwaarde zal overgaan tot verscherping van de klassenstrijd. De communisten zijn nooit voorstanders geweest van het geweld om der wille van het geweld, zij streefden en streven er naar, dat de weg naar het socialisme zo pijnloos mogelijk zal zijn. Dat is waar, maar men mag niet vergeten, dat de bourgeoisie die het stelsel van uitbuiting tracht te behouden, tot alles kan overgaan, waaronder ook tot het ontketenen van een burgeroorlog. Daarom moet de arbeidersklasse op alles gewapend zijn om het verzet van de bourgeoisie te kunnen onderdrukken. Zonder een alzijdige opvoeding van de arbeidersklasse, zonder haar kwaamheid om zich van alle strijdvormen te bedienen; is het onmogelijk de overwinning te behalen.

Verder verschijnt het revisionisme in de ontkenning van de dictatuur van het proletariaat, van de algemene wetmatigheden bij de overgang van het kapitalisme naar het socialisme, die zijn gevonden door de marxistisch-leninistische wetenschap, en die aan de dag zijn

getreden in de praktijk van de Sowjet-Unie en de volksdemocratische landen. De revisionisten beweren, dat het onder de huidige omstandigheden van „klassemakenwerking” niet nodig is dat in de socialistische staat de arbeidersklasse de politieke macht heeft, zijn dictatuur uitoefent. Het is niet moeilijk te zien, dat deze conceptie geheel ontleend is aan de rechtse leiders van de sociaal-democratie, die niet willen, dat de arbeidersklasse de overwinning behaalt.

Zoals het marxisme-leninisme heeft bewezen en zoals de hele praktijk van de ontwikkeling der socialistische landen heeft onderstreept, is het voor de socialistische omvorming noodzakelijk, dat de arbeidersklasse haar politieke macht, haar dictatuur verwezenlijkt, die de grootste democratie brengt aan de volksmassa's en een dictatuur is ten opzichte van de tegenstanders van het socialisme.

Het revisionisme komt tot uitdrukking in de aanvallen op het leninistische principe van de leidende en richtinggevende rol van de revolutionair-marxistische partij van de arbeidersklasse, op het leninistische principe van de opbouw van de communistische partij, in de eerste plaats op het democratisch centralisme. Het komt tot uitdrukking in zijn eis tot liquidatie van de communistische partij. De revisionisten zijn van mening, dat het democratisch-centralisme, dat de eenheid van wil en handelen van de partijleden waarborgt, een te nauw keurslijf is. Zij zeggen, dat de communistische partij nodig was in een periode van klassenstrijd, maar dat thans, nu naar de mening van de revisionisten een periode van „vreedzame”, „evolutionistische” ontwikkeling is ingetreden, de communistische partij moet worden veranderd in een brede partijloze vereniging, waarin vrijheid voor fracties en groeperingen zou worden gegeven. Deze zogenaamde associatie zou de strijd van de arbeidersklasse niet behoeven te leiden, maar uitsluitend een cultureel-opvoedende functie hebben. De revisionisten stellen bijgevolg voor de communistische partij op te heffen, de arbeidersklasse te ontwapenen en haar uit te leveren aan de genade van de bourgeoisie. Niet voor niets begroet de burgerlijke pers de liquidatorische voorstellen van de revisionisten zo hartelijk.

Het revisionisme komt tot uitdrukking in het verwerpen van de principes van het proletarisch internationalisme. De revisionisten belasteren de Sowjet-Unie en de andere socialistische landen. Op nihilistische wijze ontkennen zij de betekenis van de ervaring van de internationale communistische beweging. Zij leggen overdreven nadruk op uitsluitend nationale taken en gaan volledig voorbij aan de algemene taken van de arbeidersklasse. Het afzien van de principes van het proletarisch internationalisme betekent niets anders dan het propageren van een nationalistische ideologie, die onvereenigbaar is met het marxisme-leninisme.

Op het congres van de Communistische Partij van de Ver. Staten werd er op gewezen, dat de opvattingen van de Amerikaanse revisionisten tamelijk volledig tot uitdrukking worden gebracht door het lid van het nationale comité van de partij John Gates in zijn artikel „De tijd voor verandering is aangebroken”, gepubliceerd in november 1956 in „Political Affairs”. In dit artikel wordt een poging gedaan tegen de realiteit in te bewijzen dat, omdat alle landen een nieuw tijdperk van vreedzame co-existentie zouden zijn ingegaan, het gevaar van een nieuwe wereldoorlog thans geheel zou zijn weggenomen. In de Ver. Staten zal, volgens de mening van Gates, de klassenstrijd in de loop van een lange periode een evolutionistisch karakter dragen. Hieruit

trekt Gates de conclusie, dat het bestaan van de communistische partij, die opgericht is in een periode van revolutionaire situaties, voor de Amerikaanse arbeidersklasse een achter haar liggende etappe is; zij zou een organisatie nodig hebben, die geëigend is voor de nieuwe situatie. Een dergelijke organisatie zou, naar Gates' mening, een partijloze associatie voor politieke activiteit kunnen zijn.

Ongeveer een zelfde standpunt werd naar voren gebracht door een groep in de Progressieve Arbeiderspartij van Canada (Salsberg, Smith, Binder, Liwischitz). Zij spraken ook over een „nieuw tijdperk” en stelden voor de volgens leninistische principes opgebouwde Progressieve Arbeiderspartij van Canada te vervangen door een „nieuwe socialistische vereniging”. Een groep Engelse revisionisten (Cadogan, Hill, Macewan) trad op het in april gehouden 25ste congres van de Communistische Partij van Groot-Britannië op met een rapport over de interne partij-democratie, waarin een aanval werd gedaan op het democratisch-centralisme en het toelaten van fracties en groeperingen binnen de partij werd verlangd.

Wat zou zo'n „associatie voor politieke activiteit” of „nieuwe socialistische vereniging” moeten voorstellen? Uit de verklaringen van de indieners van deze voorstellen blijkt, dat het een of ander verzoeningsgezinnd conglomeraat moet zijn, dat verschillende stromingen omvat, zowel hen die aanhangers zijn van het marxisme-leninisme en hen, die het marxisme-leninisme afwijzen en niet geleid worden door de leninistische organisatie-principes van het democratisch-centralisme, maar door anarchistische principes van het „vrij zijn” van discipline en het uitvoeren van partijbesluiten.

Op de congressen van de communistische partijen is er op gewezen, dat in al deze opvattingen van de revisionisten niets nieuws zit, dat zij de reeds lang weerlegde opportunistische ideeën herhalen. Zoals blijkt uit de materialen van de congressen der communistische partijen bestaan de oppositiegroepen hoofdzakelijk uit intellectuelen die los staan van de arbeidersklasse en de behoeften van de werkers niet begrijpen. Het is al bewezen, dat de rechts-opportunistische groep van Salsberg zich ten doel stelde de Progressieve Arbeiderspartij van Canada te vernietigen; toen haar dit niet gelukte, verklaarde zij uit de partij te treden en een organisatie te vormen van mensen die zoeken naar een „aanvaardbare vervanging” van het communisme.

De congressen van de communistische partijen wezen de opvattingen van de revisionisten af en demonstreerden hun onwankelbare trouw aan het marxisme-leninisme en aan de principes van het proletarisch internationalisme.

Het congres van de communistische partij van de Ver. Staten nam een afzonderlijke resolutie aan „over de naam en de vorm van de partij” die principiële betekenis heeft. In deze resolutie wordt gezegd: „1. Het congres bevestigt het voortbestaan van de Communistische Partij van de Ver. Staten. Onze belangrijkste taak bestaat in het versterken, opnieuw opbouwen en consolideren van de Communistische Partij en het overwinnen van haar isolement.

2. Het congres is tegen de verandering van de partij in een politieke of opvoedende associatie.”

Het congres van de Canadese Progressieve Arbeiderspartij sprak zich vastbesloten uit voor het behoud van de partij als partij van het leninistische type. De liquidators stonden op het congres geïsoleerd en werden bij de verkiezingen voor het nieuwe nationale comité met

een grote meerderheid van stemmen afgewezen. De trouw van de Canadese communisten aan het leninisme werd al in de periode van de discussie ter voorbereiding van het congres goed tot uitdrukking gebracht door een kameraad uit Toronto. Hij verklaarde: „De arbeiderspartij heeft het leninisme nodig als de adelaar vleugels, opdat zij zich kan verheffen tot zo'n hoogte, als nodig is voor een goed overzicht.”

Het congres van de Communistische Partij van Groot-Brittannië verwierp met overweldigende meerderheid van stemmen het revisionistische rapport van de minderheid. In de besluiten van het congres wordt gezegd: „Een communistische partij die vast op de grondslag staat van het marxisme-leninisme, is noodzakelijk voor de Engelse arbeidersklasse en daarom is haar versterking de sleutel tot de eenheid van de arbeidersklasse en de opmars naar het socialisme.”

Dit alles bewijst, dat in de internationale communistische beweging de revisionistische tendenties een goed antwoord hebben gekregen. Maar het revisionisme is nog niet teniet gedaan.

W. I. Lenin leerde, dat de partij van het nieuwe type alleen kon groeien en sterker kon worden als zij de marxistische theorie op een scheppende wijze benadert en als zij onverzoenlijk is tegenover het revisionisme. Onverdraagzaamheid ten opzichte van het revisionisme achtte Lenin een van de belangrijkste kenmerken van de partij van het nieuwe type.

Het marxisme-leninisme heeft grote overwinningen behaald en zijn kracht en levensvatbaarheid bewezen. Omdat het marxisme-leninisme een steeds groter gezag verwerft onder de werkers in alle landen, verschijnen er, zoals N. S. Chroestsjov het zei in het gesprek met de hoofdredacteur van de New-York Times, Turner Catledge, ook schijn-communisten, die trachten zich vast te klampen aan het marxisme-leninisme.

De ontmaskering van deze schijn-communisten en de strijd voor de zuiverheid van de marxistisch-leninistische theorie is, zoals kameraad Chroestsjov onderstreepte, een belangrijke taak. In de trouw aan het marxisme-leninisme berust de kracht van de communistische partijen, het is de waarborg voor hun verdere ideologische en organisatorische versterking, voor al hun overwinningen.

* *

De reactionaire imperialistische kringen gaan voort met hun aanvallen op de democratische krachten. Deze aanval voltrekt zich langs de volgende hoofdlijnen:

De agressieve kringen in de westelijke landen zetten de voorbereiding tot een atoomoorlog voort. Zij weigeren de Sowjet-voorstellen over het stopzetten van de proefnemingen met kernwapens te aanvaarden.

De monopolies die zich op de oorlog voorbereiden, versterken het offensief tegen het levenspeil van de werkers en vergroten de uitbuiting.

De moderne kolonisators trachten de nationale bevrijdingsbeweging te onderdrukken.

Om hun achterland op een oorlog voor te bereiden, willen de imperialisten de burgerlijk-democratische vrijheden teniet doen, de communistische partijen vernietigen, om daarna alle organisaties van de arbeidersklasse te onderdrukken en een openlijke terroristische dictatuur te vestigen.

De arbeidersklasse beschikt over alle mogelijkheden om de plannen van de imperialistische kringen teniet te doen, om de vrede te versterken en haar belangen te verdedigen. In de na-oorlogse periode zijn de krachten van de internationale arbeidersklasse, de krachten van de vooruitgang, in aanzienlijke mate gegroeid. Thans bestaat het socialistische wereldstelsel, het machtige socialistische kamp, dat zich onophoudelijk versterkt en een bolwerk van vrede en vooruitgang is. De meerderheid van de koloniale en afhankelijke landen, die vroeger behoorden tot het achterland van de imperialistische mogendheden, heeft de nationale zelfstandigheid verworven en treedt actief op voor de versterking van de vrede. In de kapitalistische landen is het getal en de georganiseerdheid van de arbeidersklasse toegenomen; in haar is veel revolutionaire energie verzameld, die geroepen is bij het doen mislukken van de reactionaire plannen een grote rol te spelen.

Op de marxistisch-leninistische partijen rust de verantwoordelijke taak de arbeidersklasse en alle progressieve krachten aanéén te sluiten. De communistische partijen achten het hun heilige plicht hun eenheid op grondslag van het marxisme-leninisme en de principes van het proletarisch internationalisme nog meer te versterken, gemeenschappelijk te handelen in de belangrijkste vraagstukken van de arbeidersbeweging en vastbesloten te strijden voor de zuiverheid van de marxistisch-leninistische theorie, tegen alles wat de internationale arbeidersbeweging verzwakt.

De grote kracht van de internationale arbeidersbeweging ligt in de internationale solidariteit, die vooral belichaamd is in de nauwe kameradschappelijke betrekkingen tussen de communistische partijen. De levensbelangen van de arbeidersklasse en haar communistische voorhoede zijn in alle landen, — socialistische zowel als kapitalistische — dezelfde. Deze grote strijdafdelingen van het internationale leger van de arbeid helpen elkaar en hebben tegenover elkaar internationale verplichtingen, die voortvloeien uit de principes van het proletarisch internationalisme. Het belang van de vrede en de sociale vooruitgang vereist de versterking en de aaneengeslotenheid van het proletariaat van de kapitalistische landen en van communistische partijen met de arbeidersklasse en haar communistische voorhoede in de socialistische landen. Een dergelijke internationale aaneengeslotenheid bezielt de volken van de socialistische landen tot nieuwe grote daden in de naam van het socialisme en communisme en vergroot de kracht van de strijders voor vrede, democratie en socialisme in de landen van het kapitaal.

De krachten van de internationale arbeidersklasse zijn niet te beugelen. Zij kan alle grote vraagstukken van deze tijd met succes oplossen. Hiertoe is het noodzakelijk, dat zij verenigd en actief optreedt. De versterking van de strijd voor de eenheid van alle delen van de arbeidersbeweging is daarbij de actueelste taak. In de eenheid ligt de kracht van de arbeidersklasse.

De eenheid is de waarborg van haar overwinning.

W. PONOMARJOW.

(Kommunist, 1957, nr. 12)

BOEKBESPREKINGEN:

Gedenkteken van het proletarisch internationalisme

In de Duitse Democratische Republiek is onlangs een boek uitgegeven,¹⁾ dat niet alleen een prachtig overzicht, maar tevens een inzicht geeft in datgene, wat zich van 1936 tot 1939 in Spanje heeft afgespeeld.

Het boek bevat een chronologisch geordende keuze van documenten, redevoeringen, berichten en tientallen foto's, die het mogelijk maken om zich een duidelijk beeld te vormen van de strijd tegen het fascisme in dit land. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de solidariteit, die de arbeidersbeweging in de gehele wereld aan de dag legde voor het voor zijn vrijheid strijdende Spaanse volk. Het is daardoor als het ware geworden tot een gedenkteken voor allen, die bezield door het proletarisch internationalisme hebben meegestreden tegen de fascistische aanval op Spanje, voor de duizenden soldaten van de Internationale Brigade die in de Spaanse grond hun laatste rustplaats vonden.

Het fraai uitgevoerde boekwerk wordt geopend met een samenvattend artikel van Dolores Ibaruri, secretaresse van de Communistische Partij van Spanje. Daarna volgen dan allerlei documenten, waarbij uiteraard vooral veel aandacht is besteed aan de activiteit van de Duitse Comm. Partij en de Thälmann-brigade, die de periode van 1936 tot 1939 omspannen. Alle tezamen schrijven zij de Spaanse geschiedenis tot aan de Tweede Wereldoorlog.

Zoals bekend, begon op 17 juli 1936 in enkele Spaanse garnizoenen in Marokko de opstand tegen de republikeinse regering. De volgende dag breidde deze opstand zich uit tot alle garnizoenen in Spanje zelf. Hitler-Duitsland en fascistisch Italië, ondersteunden met mensen en materiaal de opstandelingen. De oorlog tegen het Spaanse volk duurde tot maart 1939 en eindigde met de oprichting van de fascistische Franco-dictatuur.

Wat waren de achtergronden, wat was het doel van de contra-revolutionairen? Eeuwenlang was Spanje een feodale monarchie, waarin de Katholieke Kerk een overheersende positie innam. In 1912 b.v. controleerden de Jezuïeten een derde deel van alle Spaanse kapitaal; terwijl in 1923 door de regering tweemaal zoveel werd verstrekt in uitkeringen aan de Katholieke Kerk, dan de hele begroting voor onderwijs bedroeg. Het Spaanse volk leed onder een dictatuur, waarin grootgrondbezitters, militairen en vertegenwoordigers van de Kerk de lakens uitdeelden, onder het mom van een monarchie.

In april 1931 werd deze heerschappij, met zijn feodaal-monarchistische staatsvorm door het Spaanse volk omvergoorpen en de republiek gesticht. Aan het hoofd hiervan stonden de bourgeoisie en de liberale grootgrondbezitters. De burgerlijk-democratische revolutie was begonnen.

De leiders van de Spaanse sociaal-democratie (zoals b.v. Indalcio Prieto) waren van mening dat de leiding in deze burgerlijk democratische revolutie toebehoorde aan de bourgeoisie. Van 1931 tot 1933 namen zij aan de regering deel.

De republikeins-socialistische regering, die de belangen van de bourgeoisie behartigde, tastte de economische basis van de oude heersers, evenmin als hun posities in het staatsapparaat en vooral het leger, niet aan. Het gevolg hiervan was, dat deze lieden van dag tot dag een actievere rol in het openbare leven gingen spelen. Pers, parlement en kerk werden door hen op grote schaal benut. De republikeinse regering ondernam hiertegen weinig.

In augustus 1932 deed de contra-revolutie een gewapende poging de macht in handen te krijgen. Het actieve optreden van de arbeidersmassa's verhinderde dit. In plaats van nu met alle kracht tegen deze oude machthebbers en hun hand-

¹⁾ „Der Freiheitskampf des spanischen Volkes und die internationale Solidarität“ Uitg. Dietz Verlag, Berlin. Verkrijgbaar bij Pegasus, Prijs f 12,90.

langers op te treden — wat werd nagelaten — werden strenge maatregelen genomen tegen de arbeiders en boeren, die tegen de verlagen van het levenspeil in actie waren gekomen.

Onder de werkers groeide de ontevredenheid over de regeringspolitiek. Bij de verkiezingen in 1933 werd de regeringscoalitie verslagen en de rechtse, in feite pro-fascistische Leroux-regering kwam aan het bewind. Zij begon met een groot-scheepse aanval op het levenspeil en de democratische rechten van het Spaanse volk. Gelijkijdig hoopte zij langs wettelijke weg het fascisme aan de macht te brengen.

De arbeiders kwamen hiertegen in verzet. Een grote rol hierbij werd door de betrekkelijk kleine communistische partij gespeeld, die onvermoeid de socialistische arbeiders wees op de noodzakelijke eenheid van actie tegen het dreigende fascistische gevaar. Haar juiste politiek had succes. Onder de druk van onderop, gesteund door de linkervleugel in de socialistische partij, werd haar leiding gedwongen met de communistische partij een overeenkomst te sluiten voor gemeenschappelijke strijd tegen de fascistische reactie.

Dit leidde er toe, dat toen in oktober 1934 openlijk klerikale, fascistische figuren in de regering werden opgenomen, een gewapende volksofstand uitbrak. Deze werd met een bloedige terreur neergeslagen. De binnenlandse toestand bleef echter gespannen. Regeringscrisis op regeringscrisis volgde. Eind 1935 ontbond de toenmalige regering het parlement en schreef voor begin 1936 nieuwe verkiezingen uit.

De socialistische arbeiders — overtuigd van de juistheid van de communistische politiek alle linkse en progressieve krachten tegen de reactie te verenigen — dwongen hun leiders tot een samenwerking met de communistische partij. Als gevolg hiervan werd in januari 1936 het volksfront tot stand gebracht, waartoe ook een aantal andere linkse democratische groeperingen zich aansloten.

Bij de verkiezingen van 16 januari 1936 veroverde dit volksfront 268 van de 473 parlementszetels. Onder Azaña werd een volksfrontregering gevormd, die een aantal positieve maatregelen nam, zoals herstel der democratische rechten, amnestie voor door de reactie veroordeelde politieke gevangenen, enz.

Door de overwinning van het volksfront was de kans op een legale machts-overname door de fascistten verkeken. Enkele maanden later begonnen ze hun contra-revolutie, waarbij ze hoopten door een soort van „Blitzkrieg“ binnen enkele dagen de macht te hebben veroverd. Ze vergisten zich echter in de krachten van het volk en bleken niet in staat op eigen kracht de overwinning te behalen.

Een grootscheeps hulpprogramma van de Duitse en Italiaanse fascistten trad, met de zegen van het Vaticaan erbij, in werking. Vliegtuigen brachten Moore troepen van Marokko naar Spanje. Vliegtuigen, tanks, wapens, munitie, ja zelfs hele divisies werden door Hitler en Mussolini naar Spanje gezonden.

De fascistische regeringen van Duitsland en Italië wilden niet alleen de republiek ten val brengen. Hun doel lag verder. Zij gebruikten de oorlog in en tegen Spanje omdat ze voorwaarden bood voor de uitbreiding van hun in 1935 met de overval op Abessinië begonnen imperialistische oorlog, die moest leiden tot de wereldheerschappij. Hun partner Japan deed in 1937 zijn duit in het zakje door zijn overval op China. De verovering van Spanje door de fascistten zou zowel de positie van Frankrijk als die van Engeland verzwakken en daarom de voortgenomen strijd van de Duitse nazi's tegen deze landen bevorderen.

De oorlog in Spanje was derhalve geen binnenlandse burgeroorlog, die gevoerd werd om Spanje van het „mensonterende“ communisme te redden, zoals de Paus, Hitler, Mussolini, Franco en hun vrienden ons trachten wijs te maken. Het was een onderdeel van de internationale strijd van de fascistische staten tegen de democratieën. Het was een stap op weg naar de fascistische wereldheerschappij.

En hoe reageerden hierop nu de Westelijke democratieën? Op suggestie van de Engelse regering, werd door de Franse rechtse socialistische minister-president Leon Blum het zo berucht geworden „Non-interventie-comité“ opgericht. Zoals we hierboven al schreven, intervenieerden Duitsland en Italië, die ook lid waren van dit comité, op grote schaal. De enige wijze waarop

dit comité krachtig ingreep, was om de wettelijke Spaanse regering de wapens te onthouden die zij voor haar verdediging in het buitenland had gekocht, door hermetisch alle grenzen voor dergelijke wapenleveranties gesloten te houden. Verblind door hun klassehaat steunden Engeland, Frankrijk en ook de Verenigde Staten van Amerika door een dergelijke houding de fascistische agressoren.

De houding van de Sowjet-Unie was vanzelfsprekend een geheel andere.

Reeds in oktober 1936 maakte zij zich los van dit comité om zich de vrijheid van handelen te kunnen voorbehouden, d.w.z. om het Spaanse volk en zijn regering daadwerkelijke steun te kunnen verlenen in hun strijd tegen het fascisme. In het verzamelwerk blijkt op welk een wijze de Sowjet-Unie, toen reeds de strijd tegen het fascisme ondersteunde en hoe deze hulp dankbaar door regering en volk van Spanje werd aanvaard.

Van geweldige betekenis is ook geweest de hulpverlening met de daad, die door vele duizenden anti-fascisten uit talrijke landen en werelddelen is verleend. Deze arbeiders, boeren en intellectuelen begrepen, dat in Spanje de vrijheid en de democratie moesten worden verdedigd, omdat daar in Spanje deze vrijheid en democratie in de gehele wereld werden bedreigd.

De uit buitenlandse vrijwilligers gevormde Internationale Brigades hebben op verschillende fronten in Spanje het fascisme zware nederlagen toegebracht. Zij zijn het geweest die verhinderd hebben dat Madrid door de Franco-troepen werd veroverd. Ook uit ons land hebben vele honderden anti-fascisten destijds alles geofferd om het fascisme een halt toe te roepen. Het is een groot schandaal, dat velen van hen die in Spanje ook de Nederlandse democratie hielpen beveiligen, door de na-oorlogse Nederlandse regeringen nog steeds het Nederlanderschap wordt onthouden.

Tot het einde van 1938 streeden de brigades in Spanje, waarna ze op verzoek van de Volksfrontregering naar huis terugkeerden.

Na de München-capitulatie van de Engelse en Franse regeringen voor Hitler-Duitsland nam de vijandige houding van de wettelijke democratieën tegenover de Spaanse republiek nog toe. Men poogde zelfs door middel van agenten, o.a. in de generale staf van het republikeinse leger, de weerstand tegen Franco van binnenuit te ondermijnen.

In januari 1939 werd Barcelona aan de fascistieën uitgeleverd. Een plan tot overgave van Madrid werd met behulp van een aantal rechtse sociaal-democratische leiders uitgewerkt. Begin maart werd de republikeinse vloot door verraad Franco in handen gespeeld, terwijl enkele dagen later in Madrid een greep naar de macht plaats had door een zgn. verdedigingscomité (waarin o.a. de rechtse socialist Besteiro zitting had), dat op 18 maart onderhandelingen aanknoopte met Franco en deze op 28 maart de stad in handen gaf. Wat de fascistische legers niet hadden kunnen klaarspelen, werd voor hen door de Verdedigings-junta opgeknapt.

Hiermee eindigde de oorlog van het Spaanse volk tegen de fascistische contra-revolutie en de Duitse en Italiaanse interventie.

*

Het hier behandelde boek heeft niet alleen historische betekenis. Het bevat namelijk een aantal lessen, ook voor de huidige tijd, ook voor onze strijd.

Want één ding toonde het verloop van de strijd in Spanje duidelijk aan en wel: de juistheid en de kracht van het Leninisme. Dank zij haar juiste leninistische, nationale politiek ontwikkelde de kleine communistische partij van Spanje (bij de volksfrontoverwinning van 1936 behaalde zij 17 van de 473 parlementszetels, dus 4 procent) zich tot de voornaamste kracht van het anti-fascistisch verzet. Zij won het vertrouwen van steeds groter delen van de arbeiders en de boeren.

De ontwikkeling van de strijd tegen de contra-revolutionairen leerde ook nog iets anders. Namelijk, dat de organisatorische eenheid van de arbeidersklasse — het volksfront — niet voldoende was om de overwinning in de strijd te behalen. Beslissend was en is de ideologische eenheid, die de eenheid van wil en daad moet brengen. Deze eenheid ontbrak onder de aanhangers van het volksfront.

Daardoor was het mogelijk dat trotskisten, anarchisten en rechtse socialistische leiders van het slag van Besteiro met hun demagogie verwarring konden zaaien en de weerstand konden ondermijnen.

*

Franco slaagde er dank zij zijn Duits-Italiaanse leveranciers en broodheren in de contra-revolutie in Spanje te doen zegevieren.

Inmiddels zijn Hitler, Mussolini en hun respectievelijke rijken verdwenen.

Thans wordt Franco overeind gehouden door zijn Amerikaanse imperialistische vrienden, die van Spanje een nieuwe kolonie hebben gemaakt.

Ondanks de dollars lust het Spaanse volk Franco nog steeds niet. Het verzet tegen zijn politiek is in de laatste jaren duidelijk tot uitdrukking gekomen. Een verzet dat in de toekomst er ongetwijfeld in slagen zal de Caudillo dezelfde kant op te sturen als zijn illustere voorgangers voor hem en Spanje te herscheppen in een vrij, democratisch en vredelievend land, waar de macht in handen zal zijn van het volk.

J. DE LOUW.

De meerschuijmen pijp

„De meerschuijmen pijp” is maar een klein boekje*), doch men beleeft er een avond eerlijk, gezond plezier aan. De Sowjet-schrijver Joeri Nagibin, hier praktisch onbekend, ontpopt zich in dit verhaal (en in de twee andere, die in dezelfde uitgave zijn gepubliceerd) als een begaafd verteller.

„De meerschuijmen pijp” is het (ware) verhaal van een ongelukkig zigeunerjongetje, eigenlijk van het zigeunervolk zelf, dat onder de Sowjet-macht voor het eerst de schijnvrijheid van het zwerversleven kan ruilen voor een gevestigd en beschermd bestaan. De pijp was van de zigeuner-roverhoofdman. Hij verloor haar, nadat hij de grootmoeder van het jongetje de dood had ingejaagd. Het jongetje schonk de pijp aan een jongeman, die hem in de diepste ellende hielp met wat voedsel en met de levenskracht van de revolutionaire gedachte. Vele, vele jaren later, aan het front van Leningrad, vindt een onderofficier de pijp terug in de hand van een generaal...

Knap verteld, maar, door het ontbreken van een dergelijke door het leven zelf gegeven intrigue, minder boeiend is „De winterse eik”, een novelle over een onderwijzeres en een jongetje, dat altijd te laat op school komt. „De overwinnaar” is een geromantiseerde sportver telling, een genre, dat hier niet wordt beoefend en misschien daaraan voor ons zijn aantrekkelijkheid ontleent.

Met deze drie novellen steekt Joeri Nagibin een Tsjechow en een Poesjkin niet naar de kroon. Zij bekoren echter door hun onbedorven eenvoudige eerlijkheid van onderwerp en vorm, en dat is al heel wat voor de/lezer in deze wettelijke contreien.

J. SNELLEN.

*) „De meerschuijmen pijp”, uitgeverij voor literatuur in vreemde talen te Moskou. Nederlandse vertaling van M. Wessing. Prijs f 0.75.

Om een rode of groene Merdeka

Om een rode of groene Merdeka *) in 1956 bij de uitgeverij Pelgrim verscheen, wil een overzicht geven van de gebeurtenissen, die zich van 1943 tot 1953 in de Indonesische Republiek hebben afgespeeld. De schrijver, Henri J. H. Aler, voert zijn betoog terug tot de twee kleuren rood en groen als symbolen van de — om het in huidige begrippen te zeggen — nationale krachten (PKI en PNI) en feodale, reactionair godsdienstige groeperingen (Masjumi).

In grote lijn zou men zich met dit onderscheid van de Indonesische politieke krachten kunnen verenigen. In Aler's uiteenzettingen over het nationalisme en de communisten zitten echter vele principiële onjuistheden, die ten aanzien van de PKI en het communisme het karakter van een bewuste verdraaiing krijgen. Zo schrijft bijvoorbeeld Aler: „Het rationalisme, socialisme en communisme zijn eenvoudig een vervolg op een religie, welke dan ook”.

Positief in het boek is de veroordeling van het Nederlandse kolonialisme. Aler beschouwt het voor-oorlogse Nederlands-Indië als een „feodaal-fascistische staat”. Hij begint zich — gezien de opzet van het boek — echter in het bijzonder tot een beschrijving van de Indonesische binnenlandse verhoudingen. Aler karakteriseert de Masjumi als de partij, die een autoritaire Islam-staat nastreeft en schrijft uitvoerig over het contact tussen de terreurorganisatie Darul-Islam (die met een van de Nederlandse imperialisten een Islam-staat wil veroveren) en vernaamde leden van de Masjumi. Zo zegt de schrijver: „Naamloze men in brede kringen vertrouwd raakte met de ideologie van Kartosuwirjo (de leider van de Darul-Islam), bleek meer en meer, dat er geen onderscheid in de doelstellingen tussen D.I. en Masjumi bestond, zij het ook, dat de methode verschilde. Iedereen wist nu te zeggen, dat sommige Masjumi-leden de methode van Kartosuwirjo's Perang Sabit (heilige oorlog) niet bewonderden, zoodat dat deze methoden samen in de bergen te leiden. Maar een beetje hulp kon er wel af. Dit soort leden waren in het leger, in de postorijen, bij de spoorwegen, de telecommunicatie en wat al niet. Zij waren het, die zonder gevaar voor eigen hoofd de bewegingen van de opstandelingen konden doorgeven, zodat de D.I. geïmformeerd bleef en veranderingen konden worden voorkomen. Spoedig onderhielden krachten en leden contact tussen het hoofdkwartier van Kartosuwirjo en Djakarta. Deze spionnen bezielden veelal hoge posities. Ook stuwende men wel met geld”.

Van heimelijke stem aan de opstandelingen is de Masjumi nu inmiddels verwallen tot het openlijk onderschrijven van de subversieve acties van de Darul-Islam. Islam-troepen op Atjeh, de opstanden op Celebes en Sumatra. In het raam van deze opstanden is het hoofdstuk in Aler's boek „de feodale contra-revolutie” te vinden. In dit hoofdstuk wordt veel aandacht besteed aan „federalisme” en de „land-staten-politiek”, die luitenant-gouverneur-generaal Van Mook na 1945 in Indonesië voerde. Aler schrijft hierover: „Scherp gesteld wilde Van Mook het volgende: Een federatie van staten onder leiding van de oude adel die van uit een Nederlands centrum in Batavia zou worden „geleid” en die door Nederlandse technische specialisten zou worden gestuurd”.

De schrijver denkt dat deze tendens reeds in het vooroorlogse Nederlands-Indië bestond, omdat men toen al het principe hieldte, dat de „verdede en beheers” zou vergemakkelijken. Hij zet dan uiteen, dat het federalisme slechts kracht zou hebben in zoverre men de feodale banding tussen de adel en de massa van boeren zou kunnen handhaven en zegt: „Voor de feodale, aristocratische en imperialistische Nederlanders was de inheemse feodaliteit de enige sociologische kracht, waar zij op konden steunen”. Al moet men daar aan toe voegen, dat ook de compradoreen-boergeoisie tot de steunpunten van het Nederlandse imperialisme behoort, zeker is het dat de Nederlandse imperialisten hun hoop op deze feodale

*) Henri J. H. Aler, — Om een rode of groene Merdeka, 20 jaren binnenlandse politiek van Indonesië. Uitg. Pelgrim (1956), 2. 118p.

heren hadden gesteld. En het is dan óók geen toeval, dat zij, die als de medewerkers van Van Mook worden genoemd en die op door Van Mook in elkaar gezette conferenties optraden, nu hun rol bij de opstanden op Sumatra en Celebes spelen.

Zo heeft Aler's boek een aantal facetten die belangwekkend zijn. Van de beschreven veelheid aan gebeurtenissen kan men echter niet zeggen, dat zij een afgerond en juist beeld geeft van de ontwikkeling van Indonesië in het door hem behandelde tijdvak.

HENK DE VRIES.

De loopbaan van een advocaat

Lange tijd werd er een verborgen, maar hardnekkige strijd gevoerd tussen de Presbyteriaanse geestelijke Allen Masey Dulles en zijn oudste zoon John. De geestelijke wilde, dat zijn zoon, zoals hijzelf, zoals zijn vader en zijn grootvader, ook dienaar der kerk zou worden. De zoon droomde echter . . . nee, niet president van de Verenigde Staten te worden, zoals volgens de traditie alle goede Amerikaanse jongetjes doen, maar . . . de post van staatssecretaris (minister van buitenlandse zaken) te gaan bezetten.

Ja, vanaf zijn kinderjaren wilde Dulles, zoals zijn officiële biografie Beal vertelt¹⁾, staatssecretaris van de Verenigde Staten worden en niets meer. Hij droomde er van niet de voetstappen van zijn bescheiden, ofschoon ook welvarende vader te drukken, maar die van zijn grootvader van moeders zijde. Zijn grootvader John Foster, ter wiens ere zijn oudste kleinzoon ook John Foster werd gedoopt, was zijn carrière begonnen als advocaat van machtige firma's en ondernemingen in de staat Indiana en had haar geëindigd als staatssecretaris van de Verenigde Staten, na eerst enige tijd werkzaam te zijn geweest als Amerikaans gezant in Mexico en in Petersburg. De rijkdom en de roem, die samen gingen met de hoge diplomatieke posten brachten het hoofd van de zoon van de geestelijke op hol en, de oude traditie van de Dulles' verbrekend, ging hij van de theologische naar de juridische faculteit over.

Na het beëindigen van de juridische faculteit kon de jonge advocaat geen werk vinden, totdat zijn grootvader zich opnieuw in zijn lot mengde. De invloedrijke politicus schreef een brief aan de oudste campaign en medebezitter van de advocatenfirma „Sullivan en Cromwell” met het verzoek zijn kleinzoon in dienst te willen nemen.

Deze firma, die naast banken en kantoren van de grootste onderneming in Wall Street is gevestigd, was en is nauw verbonden met de monopolies en trusts in de Verenigde Staten. Een groot deel van haar activiteit is gewijd aan de verdediging en uitbreiding van de internationale betrekkingen van de Amerikaanse monopolies. Bij het uitvoeren van deze taak hebben de advocaten van de firma „Sullivan

¹⁾ J. R. Beal. John Foster Dulles; A biography. New-York, 1957.

en Cromwell' de steun nodig van de Amerikaanse diplomatie. De bezitters van de firma konden de afstammeling van de staatssecretaris niet afwijzen.

De ervaren zakenlieden zonden de jonge advocaat die zij in dienst hadden genomen, onmiddellijk naar Latijns-Amerika om daar de belangen van de Amerikaanse trusts die hun Engelse concurrenten aan het verdringen waren, te verdedigen. In hun opdracht vestigde Dulles in Centraal-Amerika filialen en bijkantoren van de Amerikaanse trusts. Hij kocht de kleine Latijns-Amerikaanse dictators om en verkreeg concessies en monopolierechten voor zijn heren in Wallstreet.

Dulles trad in Latijns-Amerika met zoveel succes op, dat de firma reeds binnen een jaar zijn salaris verdubbelde. Hij veroverde ook het vertrouwen van de autoriteiten, voor wie hij een reeks belangrijke delicate geheime opdrachten vervulde. Hierna werd hij naar Europa gezonden, voor de beheersing waarvan de Amerikaanse monopolisten een zware strijd waren begonnen. Toen reeds sloten ze zich aan met de Duitse industriëlen en financiers, ten einde de overheersende positie van de Londense City, die tot aan de eerste wereldoorlog de erkende bankier van de gehele wereld was, te ondermijnen. Dulles werd tussenpersoon tussen de Amerikaanse en Duitse industriëlen en bankiers. Hij hielp ze kartelovereenkomsten te sluiten, die invloedssferen schiepen en voor de zakenlieden voordelige prijzen tot stand brachten.

Toen de eerste wereldoorlog uitbrak, trok Dulles de militaire uniform aan, maar hij kwam, zoals ook wel te verwachten was, niet aan het front terecht, maar in het departement voor de handel in oorlogstijd en later in het departement voor de scheepvaart in oorlogstijd. Daar verbond hij zich nog nauwer met de Amerikaanse industriëlen en in het bijzonder met Bernard Baruch, die het departement voor de oorlogsindustrie leidde. Dulles hielp vele industriëlen hun kapitalen te vergroten door militaire leveranties en zij vergaten zijn diensten niet.

Aan het einde van de oorlog genoot hij bij hen reeds zo'n vertrouwen, dat hij werd opgenomen in de Amerikaanse delegatie naar de vredesonderhandelingen. De biograaf beweert zelfs, blijkbaar volgens Dulles' eigen woorden, dat hij tot de vijf belangrijkste adviseurs van president Wilson behoorde. Dulles werd belast met de economische zijde van het op te stellen vredesverdrag. Verhardend en listig verdedigde Dulles de belangen van zijn Amerikaanse en in zekere mate Duitse bazen, - de industriëlen en bankiers - en verzette hij zich tegen de pogingen van de Fransen en Engelsen om Duitsland een grote last aan herstelbetalingen op te leggen. Hij wist, dat een slag tegen de Duitse industrie ook een slag zou zijn tegen de brandkasten van de Amerikaanse bankiers, die er grote kapitalen hadden belegd.

Hierover sprekend verwijgt de biograaf echter, dat Dulles ten tijde van de vredesconferentie een groot plan uitwerkte voor de exploitatie van de rijkdommen van Rusland door het verenigde kapitaal van de Amerikaanse monopolies. Dit plan voorzag in de verandering van het hele Russische grondgebied in een reusachtige Amerikaanse kolonie.

Na het sluiten van het vredesverdrag werd Dulles tot een soort permanente gevolmachtigde van de grootste Amerikaanse banken in Duitsland. Als verbindingsman tussen de Amerikaanse en Duitse zakenlieden trad Dulles tevens op als waarnemer en hield hij de Amerikaanse regering op gedetailleerde wijze op de hoogte van de gebeurtenissen in Duitsland over de Kapp-putsch in Berlijn²⁾ over de onrust onder de arbeiders. Hij werd naar het Roergebied gezonden, toen daar de arbeiders in opstand kwamen, om op grondslag van zijn persoonlijke waarnemingen mededeling te doen over het voorgevallene.

In opdracht van de Amerikaanse bankiers nam Dulles actief deel aan de uitwerking van het Dawes-plan, dat Duitsland feitelijk bevrijdde van het betalen van de herstelbetalingen en dat vervang door de Amerikaanse heerschappij over

²⁾ Kapp-putsch - een door de ultra-rechtsse Wolfgang Kapp geleide poging om de na 1918 gevormde Duitse Republiek omver te werpen. De putsch werd geploegd op 13 maart 1920. Zij werd gesteund door Ludendorff en werd militair geleid door generaal Von Lüttwitz. De regering vluchtte, maar door het verzet van de arbeiders, begeleid door een algemene staking werd de opstand te niet gedaan.

de Duitse economie. Dulles gaf voortdurend raadgevingen aan zijn Amerikaanse meesters over de stappen en maatregelen, die noodzakelijk waren voor een snelle opbloei van de Duitse industrie. Hij werkte actief samen met die groep Duitse industriëlen, die de Nazi-beweging financierde en bezield. Schacht, de belangrijkste financiële leider van Hitlers oorlogsmachine's werd zijn vriend en hij kwam bij hem te gast. Dulles' ijver werd opgemerkt door Hitler en de advocaat der Amerikaanse monopolies werd, zoals zijn biograaf met trots vertelt, ontvangen door de bezeten Führer op een bijzonder concert, waar hij naast hem kwam te zitten.

Dulles koesterde sympathie voor Hitler, Mussolini en de militair-fascistische klik in Japan. Over zijn sympathieën sprak hij openlijk in een boekje, dat vóór de tweede wereldoorlog werd uitgegeven. De bloedige Jodenprogramma's en het teugellose anti-semitisme van Hitler dwongen Dulles er van af te zien zijn sympathieën te duidelijk te tonen: onder zijn meesters - de Amerikaanse miljonairs - waren niet weinig Joden en Dulles wilde niet in naam van zijn overtuiging zijn inkomen offeren.

Het vlijtige vervullen van de opdrachten van de monopolies en ondernemingen legde geen windeieren. In de vijftien jaar, die hij in dienst was geweest bij de firma „Sullivan en Cromwell" was Dulles er in geslaagd een vertrouwd te worden van de grootste Amerikaanse zakenlieden. Voor de tweede wereldoorlog was hij al directeur van vijftien grote ondernemingen met internationale verbindingen. Hij was oudste compagnon en belangrijkste aandeelhouder geworden in de advocatenfirma „Sullivan en Cromwell" en, zoals zijn biograaf driemaal met trots vermeldt, was hij één van de tien rijkste advocaten ter wereld.

De heersers over de grootste monopolies der Verenigde Staten, de miljardairs Morgan en Rockefeller, Mellon en Dupont, begonnen hem hun belangrijkste zaken toe te vertrouwen. Morgans partner - de bankier Lamont - bood hem een hoge post aan in het omvangrijke financieel-industriele Morgan-concern. De ongekroonde keizer van het olie-imperium der Rockefeller's, John Rockefeller Jr., verzocht hem een zaak die ging om vele miljoenen in handen te nemen. Mellon benoemde hem tot directeur van een internationaal nikkel-monopolie. Dulles werd lid van verschillende leidinggevende organisaties, die door de Amerikaanse industriëlen en bankiers zijn geschapen voor de versterking van hun heerschappij in de Ver. Staten en voor de uitbreiding er van buiten 's lands grenzen. Van het uitvoeren van concrete opdrachten ter verdediging van de belangen van afzonderlijke monopolies of trusts ging Dulles geleidelijk over naar het vervullen van grote taken die voortdurend aanwezig waren en hele groepen monopolisten betroffen. De advocaat der monopolies werd een politicus, die opkwam voor de belangen van de hele klasse der grote bourgeoisie.

In de jaren van de tweede wereldoorlog begon Dulles een zekere politieke rol te vervullen in de Republikeinse partij, die terecht de partij van de Amerikaanse big-business wordt genoemd. Hij wijdde bijzondere aandacht aan het vraagstuk van de heerschappij der Amerikaanse monopolies buiten de grenzen. Hij trad op om te bewijzen dat het noodzakelijk was een agressievere imperialistische politiek te voeren. Reeds in zijn eerste redevoeringen en geschriften toonde hij zich een vijand van de socialistische wereld, als een vijand van de Sowjet-Unie.

De vijandschap van Dulles tegen het Sowjet-land is reeds lang geleden aan de dag getreden. Behalve dat hij het plan opstelde voor de kolonisatie van Rusland dat hij reeds op de vredesconferentie van Versailles indiende, trad Dulles in de twintiger jaren tegen de Sowjet-regering op als advocaat van Morgans verzekeringsmaatschappij „Life Insurance". Dulles slaagde er niet in de geconfiscerde eigendommen van deze onderneming terug te krijgen en dit versterkte zijn verbittering tegen het Sowjet-land nog meer.

Na de tweede wereldoorlog trad Dulles herhaaldelijk op met artikelen en redevoeringen, waarin een scherpere politiek ten aanzien van de Sowjet-Unie werd gepredikt. Reeds toen bracht hij de idee van „bevrijding", d.w.z. van de organisatie van de contra-revolutie in de volksdemocratische landen, naar voren. Reeds toen bepleitte hij een politiek van „terugdringen" van de Sowjet-Unie, d.w.z. met geweld veranderen van de grenzen van het land.

Deze oproepen trokken toen evenwel geen grote aandacht: in de Amerikaanse pers worden altijd vele van de meest absurde ideeën en oproepen te berde gebracht. Alleen de ingewijden wisten, dat de man die feitelijk een oorlog tegen de socialistische wereld voorstond, bijzonder in de gunst stond bij de westelijke heersers van het huidige Amerika.

Deze gunst kwam iets later met grote duidelijkheid tot uitdrukking. De New-Yorkse senator trad af in verband met ziekte en Dulles' oude vriend, de Morgan-advocaat Thomas Dewey, die gouverneur van de staat New-York was geworden, benoemde Dulles tot senator. In de Senaat toonde Dulles zich direct een voorstander van een openlijk agressieve politiek. Maar in de Senaat bleef hij niet lang. Bij de volgende verkiezingen voor de Senaat leed Dulles, die optrad met een anti-communistisch platform van laag allooi, een grote nederlaag.

Zijn meesters vergaten hem niet. Dulles kwam in het comité van de Republikeinse partij voor de buitenlandse politiek. Hij nam actief deel aan de uitwerking van het programma van de partij voor de buitenlandse politiek voor de presidentsverkiezingen van 1948. Maar de kandidaat van Morgan en Rockefeller, Dewey, kreeg niet voldoende stemmen, en zijn heren begonnen te zoeken naar een nieuwe, voor de kiezers meer aanvaardbare figuur.

Tot in zijn ziel bewogen vertelt de biograaf hoe het aan Dulles wordt toevertrouwd naar Parijs te gaan, waar zich de in de Ver. Staten populaire generaal Eisenhower bevindt, om met hem besprekingen te voeren. De vertrouwde van Morgan, Rockefeller en Mellon, de generaal onder de takenamen en de takenman onder de generaals, Lucius Clay had Dulles opgedragen de opvattingen van de generaal te peilen. Na een reeks gesprekken overtuigde Dulles zich ervan, dat de opvattingen van Eisenhower over de binnenlandse en in het bijzonder over buitenlandse vraagstukken zijn meesters volledig pasten. Hij keerde haastig naar New-York terug en deelde Clay en Rockefeller's advocaat Brownell mee, dat generaal Eisenhower ten volle kon worden vertrouwd en dat hij er mee instemde kandidaat van de Republikeinse partij voor het presidentschap te zijn.

In opdracht van Clay en Brownell werkte Dulles het programma op het gebied van de buitenlandse politiek van de Republikeinse partij uit. Hierna verte hij zijn opvattingen uiteen, die de toekomstige president bodden aan een politiek van „Verrijding en terugdringing“.

In dank hiervoor stelden Clay en Brownell, wetend dat Dulles doornide van de voorkeur van staatssecretaris, hem deze post ter beschikking. Ter president gekozen hervestigde Eisenhower deze keuze. Zo werd de advocaat van de firma „Sullivan en Cromwell“, die de internationale belangen van de Amerikaanse bedrijven en banken in verschillende landen had verdedigd, de belangrijkste kampioen en voorlichter van alle grote Amerikaanse monopolies in de gehele wereld.

Mer dan vier jaar struikelde Dulles voor deze belangen. In opdracht van de heersers der monopolies leverde hij een agressieve politiek op in de landen van het wettelijke kamp. Onder zijn leiding trok de Amerikaanse diplomatie de wettelijke koloniale landen te verhandelen hun vrijheid te veroveren en te verspreiden. In naam van de belangen van de Amerikaanse monopolies verdedigde Dulles vreedzaam en zonder veel verzet de Engelen, Fransen en andere overwinnaars met de laatste tijd bijzonder duidelijk in het Midden-Oosten te verdedigen en gewonnen. Met recht wordt Dulles de advocaat van het Amerikaanse imperialisme genoemd.

D. WATNENOW.

Onderweg genoteerd

Hans A. de Boer, de schrijver van „Onderweg genoteerd“), verlaat als jonge zakenman in de herfst van 1952 zijn geboortestad Hamburg om zich voor twaalf maanden in Zuid-West-Afrika te vestigen.

Spoedig heeft het leed van de onderdrukte Afrikaanse bevolking meer vat op hem dan alle handelsnederzettingen in de eindeloze steppe tezamen. Hij zegt zijn betrekking op en begint een wereldreis, hoofdzakelijk door Afrikaans-Aziatische gebieden.

„Wat U hier zult lezen,“ zo zegt hij in de introductie, „heb ik onderweg genoteerd over een tocht, die mij vier jaar langs het spoor voerde van het onrecht, dat aan onze anders gekleurde medemens wordt aangedaan.“

Wanneer wij de inhoud van De Boers notities bezien, dan moeten we zeggen, dat het scherpe waarnemen van een religieuze pacifist zijn, die ons nogmaals met de neus op het tergende onrecht, de barbaarse onderdrukking en de onvoorstelbare armoede drukken, die het imperialisme te weeg heeft gebracht.

Zijn beschrijvingen over de toestand van de Negers in Zuidwest- en Zuid-Afrika, met zijn lijfstraffen, zijn massale gedwongen volksverhuizingen van honderdduizenden, zijn tot in het waanzinnige doorgedreven rassenscheiding; zijn realistisch en niet bepaald vleidend voor Malan.

Zijn opmerkingen over Kenia, waar de oorspronkelijke bewoners door Engelse kolonisten van de beste stukken grond werden verdreven en daar later voor hongerdood om geheel voor niets op moeten werken, zijn geheel in overeenstemming met de waarheid.

Niet minder sterk zijn De Boers bemerkings over het leven in Zuid-India, waar elke ochtend grote vrachtwagens van de gemeentereiniging de straten in de achterbuurten zuiveren van door de honger omgekomen mannen, vrouwen en kinderen...

Zijn notities over het nieuwe China, waar hij op uitnodiging van enkele Christengroepjes een week doorbracht, getuigen van zijn opvattingen van sympathie, voor hetgeen er in korte tijd werd bereikt.

Schrik daar tegen afstekend zijn de toestanden in Tokio, met zijn Yosjiwara, de stadswijk met 500.000 prostituties en Hiroshima, waar in de periode van 1945 tot 1951 van 30.000 nieuw-geboren kinderen er 4.200 abnormaal, misvormd, blind, zonder hersens of ledematen ter wereld kwamen.

Zelfs kunnen we merken dat De Boer zich verder in sommige problemen inwerkt en het niet bij oppervlakkigheden alleen laat.

Wanneer hem een goudmijn in Afrika wordt getoond, blijkt alles in de beste orde. Ieder leeft er gelukkig en tevreden, heeft een goed loon en een woning. Maar snel komt hij er achter, dat dit de enige mijn in zijn soort is, alleen om buitenlandse journalisten om de tuin te leiden en dat er bij de werkelijke mijnbouw in Zuid-Afrika andere toestanden zijn...

Ook het met Christelijke gelden opgerichte militaire hospitaal van de Amerikanen in Hiroshima heeft hij door. Naast de menselijke zijde van hun taak vissen de legerspecialisten hier via de slachtoffers uit, wat de beste middelen tegen atoomstraling zouden kunnen zijn in de volgende oorlog...

Opmerkelijk in dit verband zijn de passages over de oorlog in Korea. De Boer noemt Syngman Rhee mede schuldig aan de oorlog en citeert met instemming de woorden van de theoloog Emil Bruner, die reeds een half jaar vóór het uitbreken der gevechten de indruk kreeg, dat Zuid-Korea klaar stond voor een opmars naar het Noorden... Een belangrijk geluid uit deze kringen!

Maar verder komt onze Duitse koopman-predikant niet. Zijn poging tot „verklaren“ en „oplossen“ slaan de plank volkomen mis. Hij blijft als het ware verstart in een bijzonder inkonsequente godsdienstig-pacifistische levensovertuiging,

*) Hans A. de Boer, Onderweg genoteerd, H. J. Paris, Amsterdam, 1957. Prijs f 12 90.

waardoor zijn boek een aaneenschakeling van op zich zelf sterk beschreven, maar los van elkaar staande en niet verder te begrijpen misstanden vormt.

Indiënaad reikt hier het boek niet verder dan „onderweg genoteerd“, zij het met veel begrip.

Is het een wonder, dat op deze manier alle verdergaande conclusies die De Boer trekt, zelfs gevaarlijk zijn? Hier babbelt hij lustig na, wat andere gezinsgenooten uit Azië hem influisteren.

Het doet niet tussen China en Rusland; communisten in Zuid-Afrika maken „indruk“ van de slechte toestanden; als de leer van Ghandi naar Europa overslaat is het met het bolsjewisme gedaan; de communisten zullen in India nooit veel invloed krijgen, want het volk is pacifistisch (een jaar na het schrijven van deze woorden verduubelden de Indiase communisten hun invloed en bezielden 11 miljoen stemmen); met communistisch geweld is niets te bereiken, alleen een geweldloze grondslag, zoals Ghandi het deed, komt men vooruit... en zo kan men verder gaan.

Dan trekt De Boer de volgende conclusie: „De geweldloze stijl van Ghandi leidt naar de onafhankelijkheid van India, maar de bloedige revolutie in China zal het anders leiden.“

Wanneer De Boer dan beschrijft hoe in het „geweldloze“ India per nacht ongeveer 3000 personen van honger omkomen en er 60 miljoen werklozen zijn en vijftig bladzijden verder over het revolutionaire nieuwe China zegt dat de honger is verdwenen, evenals de uitgeputte koele en de prostitutie, dan krijgt men een beeld van zijn eigen verwarring.

Als twee bewaaren mochten tegen het boek worden ingezonden, zij het van hand en berekenis.

In de eerste plaats blijft de schrijver een typische Duitse classicus in India tussen de Nagers wanneer de goede Duitsers weer komen in India tussen de Duitse praktanten de beste en de meest populaire te zijn; in Japan komt niemand zo goed terecht als de Duitser, uit sympathie voor het gemeenschappelijk lot uit de laatste oorlog; in Amerika bestaat enorm veel bewondering voor de geweldige opbouw van West-Duitsland; het wordt werkelijk hinderlijk voor de meesters van de Duitse filosofen bijzonder in trek zijn in Australië en Deense... en...

Maar wat is de beschrijving van de Verenigde Staten. Gehintigd bestaat het slechts uit 10 van de 30 bladzijden maar zij geeft dan ook wel een nationaal verstand en onbetwist beeld van dit land. De Boer is hier van de ene zijde naar de andere gerend, heeft alleen maar bijbeluizen bereikt en goede discussievragen bijgewoond, zodat het net lijkt alsof alle Amerikanen onderling over elkaar zijn.

Hier is vreemd dat De Boer niets belangrijks weet te schrijven over de andere drie werelden in het Zuiden, over de achterbuurten in de grote zeeën en over het vasteland, terwijl hij volgens de reiskaart uit het boek zich ook in Lagos heeft gevestigd...

Maar vooral als zijn in het geheel van de reisbeschrijving onbegrijpelijk puzen. De inhoud van het boek bestaat uit een serie scherpe, oedipale waarnemingen, die een aanklacht tegen het gehele imperialistische systeem vormen.

Er verwijst Hans A. de Boer als oplossing ziet „Daarom zonder opheffen“ lijken ons de woorden van een vrijheidsstrijder uit Kenia, die door hem werd geïnterpreteerd over het „recht“ op gewapende strijd, meer hout snijden:

„Recht of onrecht, dat heeft hier niets te betekenen. Wanneer heb ik recht of onrecht in Afrika iets te betekenen gehad? Het recht is voor de zwarten. En de tijd van de vrees danken hier kwamen waren hun vuurwapens zo dicht bij ons sporen en zo in het geloven tot op deze dag. Wij hebben geen recht en dat hebben wij ook nog nooit gehad. Maar nu vragen we niet meer naar recht of onrecht, evenmin als de blanken dat tot dusver gedaan hebben...“

Wij willen de vrijheid terug, de vrijheid die de blanken ons nooit hebben gegeven. Wij willen ons land terug, dat van ons onrecht heeft. Dat alleen zijn onze eisen.“

De Boer

een nieuwe pocket:

Juri Nagibin

De Meerschuijmen Pijp

Drie spannende vertellingen bevat deze aantrekkelijke uitgave: 'De Meerschuijmen Pijp', 'De Overwinning' en 'De Winterse Eik'. Verhalen die op verschillende wijze een kijk geven op de veranderingen die het leven van de Sowjet-burger in de afgelopen veertig jaar heeft ondergaan.

134 blz. prijs f 0.75

pegasus

een belangrijke uitgave voor Nederland:

Israel Epstein

**van
opiumoorlog
tot
bevrijding**

Honger, burgeroorlog en onderdrukking waren voor 600 miljoen mensen voorgevoeld voorbij toen de Chinese Revolutie zegevierde. Hier is het geschreven verhaal van de moeizame, taaië strijd, die het Chinese volk tegen de krachten van het verleden, voor zijn vrijheid en onafhankelijkheid heeft gevoerd.

160 blz., half linnen f 4,50

pegasus

verkrijgbaar in de erkende boekhandel.